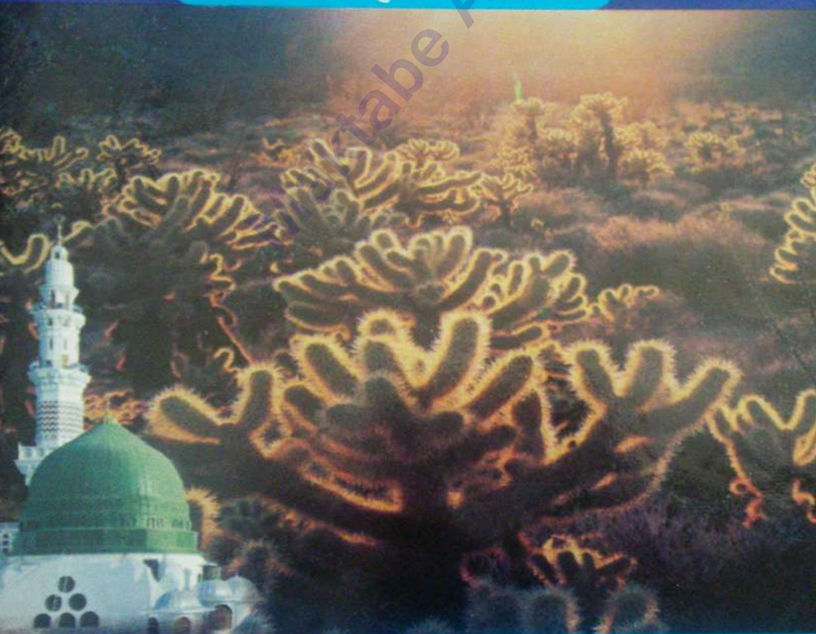
દાસ્તાન ઈમાન ફરોશો કી

ચોથા હિસ્સા

અલામા ઈનાયતુલ્લાહ અલ્તમશ

નાશિર

મદીના એજન્સી

૪/૪૫૫૧, ખંભાતવાલા માર્કેટ, ઝાંપા બજાર, સૂરત-૩

(૦૨૬૧) ૬૬૨૮૯૭૭, ૬૬૪૬૫૭૭

દાસ્તાન ઈમાન ફરોશોંકી

(ચોથા હિસ્સા)

અલ્લામા ઈનાયતુલ્લાહ અલ્તમશ

નાશિર

મદીના એજન્સી

૪/૪૫૫૧, ખંભાતવાલા માર્કેટ,
ઝાંપા બજાર, સૂરત-૩
(૦૨૬૧) ૬૬૨૮૯૭૭, ૬૬૪૬૫૭૭

કિતાબકા નામ :- દાસ્તાન ઈમાન ફરોશોંકી
(હિસ્સા નંબર ચોથા)

મુરત્તિબ :- ઈનાયતુલ્લાહ અલ્તમશ

નાશિર :- મદીના એજન્સી

Printed At: R.B. Enterprises
2609, Baradari, Ballimaran, Delhi-110006

નાશિર

મદીના એજન્સી
૪/૪૫૫૧, ખંભાતવાલા માર્કેટ, ઝાંપા બઝાર, સુરત-૩.
ફોન : (૦૨૬૧) ૨૪૨૮૯૭૭, ૨૪૧૭૩૮૮

ફેહરિસ્ત

તઆરુફ

"દાસ્તાન ઈમાન ફરોશોંકી"કા ચોથા હિસ્સા પેશ કિયા જાતા હે.

આપ ઈસ હકીકતસે બેખબર નહીં હોંગે કે હમારી ઉભરતી હૂઈ નસલકા કિર્દાર મજરૂહ હો ચુકા હે. ઈસ કૌમી અલમિય્યાકે અસ્બાબસે ભી આપ વાકિફ હોંગે. અગર નહીં તો હમ બતાતે હેં. એક સબબ તો યહ હે કે બચ્ચોંકો અપને આબાઓ અજ્દાદકી રિવાયાતસે બેખબર રખ્ખા જા રહા હે. ઉન્હેં મા'લૂમ હી નહીં કે ઉન્કી તારીખ શુજાઅતકે કારનામોંસે ભરપૂર હે. ઉન્કી નસ્સાબી કિતાબોંમેં ભી ઈન રિવાયાતકા ઝિક્ર નહીં મિલતા.

દૂસ્રા સબબ યહ હે કે હમારે બચ્ચે ઔર નૌજવાન ઐસી કહાનિયોંકે આદી હો ગએ હેં જિન્મે તફરીહી ઔર લઝીઝ મવાદ ઝિયાદા હોતા હે ઔર જિન્મેં સન્સની, સસ્પેન્સ, હંગામા આરાઈ ઔર જિન્સિય્યત હોતી હે ઔર જો જઝબાતમેં હલચલ બપા કર દેતી હે. યહ દરઅસલ ઈન્સાની ફિત્રતકા મુતાલબા હે જિસે પૂરા કરના ઝરૂરી હે, લેકિન બળી એહતિયાતકી ઝરૂરત હે.

હમારે દુશ્મનને જો યહૂદી ભી હે ઔર કાફિર ભી, ઈન્સાનકી ઈસ ફિત્રી ઝરૂરતકો ઈસ્લામ દુશ્મન મકાસીદ ઔર મુસલમાન દુશ્મન અગ્રાઈમકી તકમીલકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કિયા હે. યહ જો ફહશ, ઉર્યાં, મારધાળ ઔર જરાઈમસે ભરપૂર કહાનિયાં, રિસાલે ઔર ફિલ્મે મકબૂલ હૂઈ હે, ઉન્કા ખાલિક હમારા દુશ્મન હે ઔર ઉન્હેં હમારે મુલ્કમેં ફેલાનેકા કામ દુશ્મન હી કર રહા હે. યહ ઝહરીલા અદબ હમારે યહાં ઈસ હદ તક મકબૂલ હો ગયા હે કે ગૈરઈસ્લામી નઝરિયાતકી હામિલ કહાનિયાં ભી મુસલમાનોંને દિલો જાનસે કબૂલ કર લી હે. મુસલમાનકે ઝરપરસ્ત નાશિરોં, રીસાલાકે માલિકોં ઔર કલમકારોંને દેખા કે ઈન કહાનિયોંસે તો દોલત કમાઈ જા સકતી હે. ચુનાંચે ઉન્હોંને ભી કૌમી સૂદો ઝિયાંકો નઝરઅંદાઝ કરકે ફહ્હાશીકો ઝરીઅએ મઆશ બના લિયા હે.

ઈસ્મેં કિસીકો શક્કો શુબાકી ગુંજાઈશ નહીં રહી કે કાફિર ઔર યહૂદીને ઔર હમારે મફાદ પરસ્ત નાશિરોંને હમારી નૌજવાન નસ્લકી કિર્દારકુશીકે લિએ ઈન અખ્લાકસોઝ કહાનિયોંકો ઝરીઆ બના રખ્ખા હે.

હમને અપની ઉભરતી હૂઈ નસ્લકે ઈન્ફિરાદી ઔર કૌમી કિર્દારકે તહફ્ફુઝ ઔર નશોંનુમાકે લિએ "હિકાયત"મેં સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે દોરકી સચ્ચી કહાનિયોંકા સિલ્સિલા શુરૂઅ કિયા થા. ઈસ સિલ્સિલેકે હમ તીન હિસ્સે કિતાબી સૂરતમેં પેશ કર ચુકે હૈં. ચોથા હિસ્સા પેશે ખિદમત હે. ઈન કહાનિયોંમેં આપકો વહ તમામ લવાઝિમાત મિલેંગે જો આપકે ઔર આપકે બચ્ચોંકે ફિત્રી મુતાલિબાતકી તસ્કીન કરેંગે. ઉન્મેં સન્સની ભી હે, સસ્પેન્સ ભી ઔર યહ કહાનિયોં આપકો કદમ કદમ પર ચોંકાએંગી, મગર ઉન્કી બુન્યાદી ખુબી યહ હે કે યહ ઉસ કૌમી જઝબે ઔર ઈમાનકો ઝિંદાઓ બેદાર કરેંગી જિસે હમારા દુશ્મન ફહશ ઔર અખ્લાકસોઝ કહાનિયોંકે ઝરીએ કમઝોર, બલ્કે મુર્દા કરનેકી કોશિશ કર રહા હે.

સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને એક જંગ મૈદાનમેં લળી જિસે સલીબી જંગોકા સિલ્સિલા કહા જાતા હે. દૂસ્રી જંગ ઝમીન દોઝ મહાઝ પર લળની પળી. યહ જાસૂસોં ઔર કમાન્ડોફોર્સકી જંગ થી. યહ મુખ્તલિફ ઔકાતકી તફસીલી ઔર ડ્રામાઈ વારિદાતેં હે, જિન્મેં આપકો સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઔર સલીબિયોંકે જાસૂસોં સુરાગરસાનો, તખ્રીબકારોં, ગોરીલોં ઔર કમાન્ડો અસ્કરિયોંકે સન્સનીખેઝ, વલ્વલાઅંગેઝ ઔર ચોંકા દેનેવાલે તસાદુમ, ઝમીનદોઝ તઆકુબ ઔર ફરાર મિલેંગે.

સલીબિયોંને મુસલમાનોંકે યહાં તખ્રીબકારી, જાસૂસી ઔર કિર્દારકૂશીકે લિએ ગૈરમા'મૂલી તૌર પર હસીન ઔર ચાલાક લળકિયાં ઈસ્તિઅમાલ કી થી, ઈસ લિએ યહ ઔરત ઔ ઈમાનકી મા'રિકા આરાઈયાં બન ગઈ.

અગર આપ સચ્ચે દિલસે ફહશ ઔર મુખ્રિબ અખ્લાક કહાનિયોંસે અપને બચ્ચોંકો મહફૂઝ કરના ચાહતે હૈં તો ઉન્હેં "દાસ્તાન ઈમાન ફરોશોકી"કે સિલ્સિલેકી કહાનિયાં પળ્હનેકો દેં.

ઈનાયતુલ્લાહ
મુદીર "હિકાયત" લાહોર
યકુમ જન્વરી ૧૯૭૯ ઈસ્વી

રાહે હકકે મુસાફિર

બાદશાહ એક ઝોંપળેમેં છુપા હુવા થા. યહ વાકિઆ અપ્રીલ ૫ ૧૧૭૫ ઈસ્વી (રમઝાનુલ્મુબારક / ૫૭૦ હિજરી)કા હે, જબ તીન મુસલમાન હુક્મરાનો નુરૂદ્દીન જંગીકા બેટા અલ્મલિકુસ્સાલેહ, ગુમશ્તગીન ઔર સૈફુદ્દીન ગાઝી સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે મુકાબલેમેં આએ થે, ઉન્કી પુશ્ત પનાહી સલીબી કર રહે થે. સલીબિયોંને ઉન્હેં ઘોળે, ઊંટ, આતિશગીર સિયાલકે મટકે ઔર દીગર અસ્લિહા દિયા થા. સલીબિયોંને ઝરૂરી નહીં સમઝા થા કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકો મૈદાને જંગમેં હી શિકસ્ત દેં. અસલ મકસદ શિકસ્ત દેના ઔર સરઝમીને અરબ પર કબ્ઝા કરકે ઈસ્લામકો ખત્મ કરના થા. ફલસ્તીન સલીબિયોંકે કબ્ઝેમેં થા. ઉન્હોંને મુસલમાનોંકી દો તીન કમઝોરિયાં ભાંપ લી થી. યહ થી ઈક્તિદાર (લીડરી)કી હવસ, ઝર, ઝન ઔર ઐશપરસ્તી. સલીબી યુરોપસે યહ તવક્કુઅ લે કર આએ થે કે વહ અપને બર્તર અસ્લિહા, ફૌજોંકી ઈફરાત ઔર બહરી જંગી કુવ્વતસે મુસલમાનોંકો થોળેસે અર્સેમેં ખત્મ કરકે કિબ્લએ અવ્વલ ઔર ખાનએ કા'બા પર કાબિઝ હો જાએંગે ઔર ઈસ્લામકા ખાતિમા કર દિયા જાએગા.

મઝહબ કોઈ દરખ્ત નહીં જિસે જળોંસે કાટ દિયા જાએ તો સૂખ કર ખત્મ હો જાએગા. મઝહબ કિસી એક કિતાબ યા કિતાબોંકે અંબારકા નામ નહીં હે જિસે જલા દિયા જાએ તો મઝહબ જલ કર રાખ હો જાએગા. મઝહબ અકાઈદ ઔર નઝરિય્યાતકા નામ હે જો ઈન્સાનકે ઝહનો દિલમેં મહફૂઝ હોતે હૈં ઔર ઈન્સાનકો અપના પાબંદ કિએ રખતે હૈં. ઈન્સાનોંકો કત્લ કર દેનેસે અકાઈદ ઔર નઝરિય્યાત ખત્મ નહીં હો જાતે. કિસી મઝહબકો ખત્મ કરનેકા ઝરીઆ સિર્ફ યહ હે કે ઝહનો ઔર દિલોંમેં તઅય્યુસ પસંદી ઔર લઝઝત પરસ્તી ડાલ દી જાએ. અકાઈદ ઔર નઝરિય્યાતીકી ગિરફ્ત ઢીલી પળને લગતી હે ઔર ઈન્સાન આઝાદ હોતા ચલા જાતા હે. યહૂદિયોં ઔર સલીબિયોંને મુસલમાનોંકે લિએ યહી જાલ તય્યાર કિયા. સરઝમીને અરબ ઔર મિસ્રમેં લા કર બિછાયા તો મુસલમાન ઉમરાઅ ઉસ્મેં આને લગે. મિલ્લતે ઈસ્લામિય્યાકી યહ બદબખ્તી હે કે

મુસલમાન ઈક્તિદાર ઔર ઔરતકી ખાતિર અકીદે કુર્બાન કર દિયા કરતા હે.

નુરૂદ્દીન ઝંગી ઔર સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે દોરમેં યહ મીઠા ઝહર મુસલમાન હુકમરાનોં ઔર ઉમરાઅકી રગોંમેં ઉતર ચુકા થા ઔર સલીબી ફલસ્તીન પર કાબિઝ હો ચુકે થે. મુતઅદદ મુસલમાન રિયાસતેં એસી થી જિન પર સલીબિયોંકા કબ્ઝા તો નહીં થા લેકિન રિયાસતોંકે ઉમરાઅકે દિલોં પર ઉન્હીંકા કબ્ઝા થા. સલીબી ઔર યહૂદી મુસલમાનોંકી કિર્દારકુશીમેં ઈસ હદ તક કામ્યાબ હો ચુકે થે કે કિસી ભી મુસલમાન સાલારકે મુતઅલ્લિક યકીનસે નહીં કહા જા સકતા થા કે વહ સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકા વફાદાર હે. ઝંગી ઔર અય્યૂબીકે લિએ યહ ગદ્દાર બહુત બળા મસ્અલા બન ગએ થે. ૧૧૭૪ / ૧૧૭૫ ઈસ્વીમેં સુલ્તાન અય્યૂબી ઔર ફલસ્તીનકે દરમ્યાન કલિમાગો ભાઈ હાઈલ હો ગએ થે. સલીબી દૂર બેઠે તમાશા દેખ રહે થે. સુલ્તાન અય્યૂબી હર મૈદાનમેં સલીબિયોંકો શિકસ્ત પે શિકસ્ત દેતા ચલા આ રહા થા, મગર સલીબિયોંને મુસલમાન ઉમરાઅકો હી ઉસ્કે મુકાબલેમેં ખળા કર દિયા. ઉસ્કા બેહદ તકલીફદેહ પેહલૂ યહ થા કે નુરૂદ્દીન ઝંગીકા અપના બેટા અલ્મલિકુસ્સાલેહ ઈસ્માઈલ, ઉસ્કી વફાતકે બા'દ સુલ્તાન અય્યૂબીકે મુખાલિફ કેમ્પમેં ચલા ગયા.

વહ બાદશાહ જો અપ્રીલ ૧૧૭૫મેં એક ઝોંપળેમેં બેઠા થા, અલ્મલિકુસ્સાલેહકા ઈત્તિહાદી સૈફુદ્દીન ગાઝી થા. ઉન્કા તીસ્રા ઈત્તિહાદી ગુમશ્તગીન થા. આપ ઈસ મા'રિકાકી તફસીલ પળ્હ ચુકે હેં. જિસ્મેં સુલ્તાન અય્યૂબીને ઈન તીનોંકી મુત્તહિદા ફૌજકો ઐસી શર્મનાક શિકસ્ત દી થી કે તીનોં અપની અપની ફૌજકે મર્કઝ (હેડક્વાર્ટર)કે ખૈમેં સાઝો સામાન સમેત છોળ કર ભાગ ગએ થે. ઉન્કે જો જંગી કૈદી સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજને પકળે થે ઉન્હેં મુસલમાન સમઝ કર રિહા કર દિયા ગયા થા. યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી કૌમ પરસ્તી ઔર કુશાદા ઝર્ફી થી જો ઉસે મહંગી પળી. યહ કૈદી વાપસ ગએ તો ઉન્હેં ફૌજમેં લે કર ચંદ દિનોંમેં બિખરી હૂઈ ફૌજે મુનઝ્ઝમ કર લી ગઈ. યહ તો ચંદ દિનોંકે બા'દકી બાત હે. મૈદાને જંગસે અલ્મલિકુસ્સાલેહ, સૈફુદ્દીન ગાઝી ઔર ગુમશ્તગીનકા ભાગના બળા અજીબ થા. ઉન્હેં એક

દૂસ્રેકા હોશ નહીં થા. ગુમશ્તગીન હિરનકા કિલ્એદાર થા જો બગ્દાદકી ખિલાફતકે તહત થા. લેકિન જંગસે પહલે ઉસ્ને ખૂદમુખ્તારીકા એલાન કર દિયા થા. વહ ભાગા તો હિરન જાનેકે બજાએ હિલ્બ ચલા ગયા જિસે અલ્મલિકુસ્સાલેહને અપના દારુલ્ખિલાફા બના રખ્ખા થા. વહ ઈસ ખૌફસે હિરન નહીં ગયા થા કે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી તઆકુબમેં આ કર ઉસે પકળ લેગા.

સૈફુદ્દીન એક ઔર શહર મૂસલ ઔર ઉસ્કે મુઝાફાતકા હુક્મરાન અમીર થા. વહ હુક્મરાન હી નહીં સાલાર ભી થા. મૈદાને જંગકે દાવ પેચસે વાકિફ થા. જિગર થા, મગર ઉસ્ને અપના ઈમાન બેચ ડાલા થા. જો મોમિનકી તલ્વાર ભી હોતા હે, ઢાલ ભી. વહ મૈદાને જંગમેં ભી હરમકી ચીદા ચીદા લળકિયાં ઔર નાચનેવાલિયોંકો સાથ લે ગયા થા. શરાબકે મટકોંકે અલાવા ખુબસૂરત પરીંદે ભી ઉસ્કે સાથ થે. વહ એશો ઈશ્રતકા યહ સારા સામાન વહીં છોળ કર ભાગા થા. ઉસ્કે સાથ ભાગનેવાલોંમેં ઉસ્કા નાઈબ સાલાર ઔર એક કમાનદાર ભી થા. ઉસે મૂસલ જાના થા, લેકિન સુલ્તાન અય્યૂબીકે છાપામાર દુશ્મનકે ઉકબમેં ચલે ગએ થે. ઉન્હોંને દુશ્મનકી બીખરી હૂઈ ફૌજકે લિએ પસ્પાઈ મુહાલ કર દી થી.

સૈફુદ્દીન ઔર ઉસ્કે દોનોં સાથિયોંને શાયદ છાપામારોંકી કોઈ પાર્ટી દેખ લી થી જિસ્સે બચનેકે લિએ વહ મૂસલકે રાસ્તેસે ભટક ગએ. યહ ઈલાકા ઉસ દોરમેં અજીબ થા. રેગિસ્તાન ભી થા, ચટ્ટાની ભી ઔર કહીં સરસબ્ઝ ભી. વહાં ઉન્હેં છુપનેકી જગ્હેં મિલતી રહી. વહ મૂસલસે થોળી હી દૂર થે. રાત ગહરી હો ગઈ થી. ઉન્હેં ચાંદની રાતમેં કુછ મકાન નઝર આએ. સૈફુદ્દીનને પહલે હી મકાનકે દરવાઝે પર દસ્તક દી. એક સુફેદ રીશ બૂળ્હા બાહર આયા. ઉસ્કે સામને તીન ઘૂળ સવાર ખળે થે જો ઈસ કદર બૂરી તરહ હાંપ રહે થે કે બૂળ્હેને પૂછા "મા'લૂમ હોતા હે કે તુમ ભી મૂસલકી ફૌજકે સિપાહી હો ઔર ભાગ કર આએ હો. મૈં દો દીનોંસે સિપાહિયોંકો ગુઝરતે દેખ રહા હૂં. વહ પાની પીનેકે લિએ રૂકતે હૈં ઔર મૂસલકો ચલે જાતે હૈં."

"યહાંસે મૂસલ કિત્ની દૂર હે ?" સૈફુદ્દીનને પૂછા.

"અગર તુમ્હારે ઘોળોંમેં દમ હે તો સહરી તક પહુંચ સકતે હોં." બૂળ્હેને કહા, "યહ ગાંવ મૂસલકા હી હે."

"અગર તુમ્હારે પાસ જગહ હો તો કયા હમ રાત તુમ્હારે યહાં ગુઝાર સકતે હેં ?" સૈફુદ્દીનને પૂછા.

"જગહ દિલમેં હુવા કરતી હે." બૂળ્હેને જવાબ દિયા. "ઘોળોંસે ઉતરો ઔર અંદર ચલો.

એક કમરેમેં વહ તીનોં મશાલકી રોશનીમેં બેઠે તો બૂળ્હેને ઉન્કે લિબાસ ગોરસે દેખે.

"હમેં પેહચાનનેકી કોશિશ કર રહે હો ?" સૈફુદ્દીનને મુસ્કુરા કર પૂછા.

"મેં દેખતા હૂં કે તુમ સિપાહી નહીં હો !" બૂળ્હેને કહા, "તુમ્હારા રૂત્બા સાલારી તક હો સકતા હે."

"યહ વાલિએ મૂસલ સૈફુદ્દીન ગાઝી હે." નાઈબ સાલારને કહા, "તુમને કિસી મા'મૂલી આદમીકો પનાહ નહીં દી. તુમ્હેં ઈસ્કા ઈન્આમ મિલેગા. મેં નાઈબ સાલાર હૂં ઔર યહ કમાનદાર હેં."

"એક બાત ગોરસે સુન લો મેરે બુઝુર્ગ !" સૈફુદ્દીનને કહા, "હો સકતા હે હમેં તુમ્હારે ઘર ઝિયાદા દિન રુકના પળે. હમ દિનકે વક્ત બાહર નહીં નિકલેંગે. કિસીકો પતા ન ચલે કે હમ યહાં હે. અગર કિસીકો પતા ચલ ગયા તો તુમ્હેં સઝા મિલેગી ઔર અગર તુમને યહ રાઝ છુપાએ રખ્ખા તો ઈન્આમ મિલેગા. જો માંગોગે મિલેગા."

"મેંને વાલીએ મૂસલકો પનાહ નહીં દી." બૂળ્હેને કહા, "આપ ભૂલે ભટકે, મુસીબતકે મારે મેરે યહાં આએ હે. જિત્ને દિન રહેંગે ખિદમત કરુંગા. અગર આપ છુપ કર રહનેકે ખ્વાહિશમંદ હેં તો છુપાએ રખ્ખૂંગા ઔર મુઝે આપકે સાથ ઈસ લિએ ભી દિલચસ્પી હે કે મેરા બેટા આપકી ફૌજમેં સિપાહી હે."

"હમ ઉસે તરક્કી દેંગે." નાઈબ સાલારને કહા.

"અગર આપ ઉસે ફૌજસે સુબુકદોશ કર દેં તો મેરે લિએ યહ બહુત

બળા ઈન્આમ હોગા." બૂઢ્ઢેને કહા.

"હાં !" સૈફુદ્દીનને કહા, હમ ઉસે ફૌજસે સુબુકદોશ કર દેંગે. હર બાપકી ખ્વાહિશ હોતી હે કે ઉસ્કા બેટા ઝિંદા રહે."

"મૈંને ઉસ્કી ઝિંદગીકી આર્ઝૂ કભી નહીં કી." બૂઢ્ઢેને કહા, "મૈંને ઉસે અપની કૌમકી ફૌજમેં ભેજ કર ખુદાકે સુપુર્દ કર દિયા થા. મેં ભી સિપાહી થા. આપ અભી પૈદા નહીં હૂએ થે જબ મેં ફૌજમેં ભરતી હુવા થા. અલ્લાહ આપકે વાલિદૈન મર્હુમ કતુબુદ્દીનકો જન્નત અતા ફર્માએ. મેં ઉન્કે દોરમેં સિપાહી થા. હમને કુફ્ફારકે ખિલાફ મા'રિકા લળે હેં મગર મેરે બેટેકો આપ અપને ભાઈયોંકે ખિલાફ લળાને લે ગએ હેં. મેં ઉસ્કી શહાદતકા આર્ઝૂમંદ થા, મૌતકા નહીં."

"સલાહુદ્દીન અય્યૂબી નામકા મુસલમાન હે." સૈફુદ્દીનને કહા, "ઉસ્કે ખિલાફ જંગ જાઈઝ હે, બલ્કે ફર્ઝ હે."

"મોહતરમ બુઝુર્ગ !" નાઈબ સાલારને કહા, "ઈન બાતોંકો આપ નહીં સમઝ સકતે. હમ બેહતર જાનતે હેં કે કોન મુસલમાન ઔર કોન કાફિર હે?"

"મેરે બેટોં !" બૂઢ્ઢેને કહા, "ઈબ્રત હાસિલ કરો. મેરી ઉમ્ર પચ્હત્તર હો ગઈ હે. મેરા બાપ નવ્વે બરસકી ઉમ્રમેં મરા થા ઔર ઉસ્કા બાપ પચાસ બરસકી ઉમ્રમેં મૈદાને જંગમેં શહીદ હુવા થા. દાદાને અપને વક્તોંકે કિસ્સે કહાનિયાં મેરે બાપકો સુનાએ થે. મેરે બાપને વહ મેરે સીનેમેં ડાલ દીએ થે. ઈસ તરહ મેં દા'વા કર સકતા હૂં કે જો મેં જાનતા હૂં તુમ નહીં જાનતે. બાદશાહીકી હવસને જિસે ભી ભાઈસે લળાયા વહ એક ન એક દિન ભાગ કર કિસી ગરીબકે ઝોંપળેમેં જા છુપા. જો તુમસે પહલે ગુઝર ગએ હેં ઉન્કા ભી યહી અંજામ હુવા થા. તુમ્હારી તીન ફૌજોંકો સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી એક ફૌજને પસ્પા કિયા હે ઔર જિસ હાલતમેં પસ્પા કિયા હે વહ દો દિનોંસે દેખ રહા હૂં. તુમ્હારે સાથ દસ ફૌજેં હોતી તો વહ ભી ઈસી તરહ ભાગતી. જો હક પર હોતે હેં વહ ફત્હ હાસિલ કરતે હેં ઔર જબ ઉન્હેં શિકસ્ત હોતી હે તો વહ ભાગતે નહીં, ઉન્કી લાશેં મૈદાને જંગસે ઉઠાઈ જાતી હે. વહ છુપતે નહીં."

"તુમ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે હામી મા'લૂમ હોતે હોં." સૈફુદ્દીનને ઐસે લહજેમેં કહા જિસ્મેં ગુસ્સેકી ઝલક થી. "હમેં તુમ પર ભરોસા નહીં કરના ચાહિએ."

"મૈં આપકા હામી હૂં." બૂઢ્હેને કહા, "મૈં ઈસ્લામકા હામી હૂં. મૈં અપને તજ્રબેકી રોશનીમેં આપકો યહ બતાના ચાહતા હૂં કે આપને અપને ભાઈયોંકે દુશ્મનકો દોસ્ત સમઝા ઔર યહ ન સમઝ સકે કે વહ આપકે મઝહબકા દુશ્મન હે. આપકી શિકસ્તકા સબબ યહી હે. આપ મુઝ પર ભરોસા કરેં. અગર સલાહુદ્દીનકી ફૌજ યહાં અચાનક આ ગઈ તો ભી મૈં આપકો છુપાએ રખ્ખૂંગા, ધોકા નહીં દૂંગા."

ઈત્નેમેં એક જવાન ઔર ખુબ સૂરત લળકી ખાના લે કર કમરેમેં આઈ. ઉસ્કે પીછે એક જવાન ઔરત આઈ. ઉસ્કે હાથમેં ભી ખાના થા. સૈફુદ્દીનકી નઝરેં લળકી પર જમ ગઈ. વહ ખાના રખ કર ચલી ગઈ તો સૈફુદ્દીનને બૂઢ્હેસે પૂછા કે યહ કોન હે ?

"છોટી મેરી બેટી હે." બૂઢ્હેને જવાબ દિયા ઔર બળી મેરી બહુ. મેરે ઉસ બેટેકી બીવી જો આપકી ફૌજમેં હે. મુઝે યૂં મહસૂસ હોતા હે જૈસે મેરી બહૂ બેવહ હો ગઈ હે."

"અગર તુમ્હારા બેટા મારા ગયા હે તો મૈં તુમ્હેં બેઅંદાઝ રકમ દૂંગા." સૈફુદ્દીનને કહા, "ઔર અપની બેટીકે મુતઅલ્લિક તુમ્હેં કોઈ ફિક્ર નહીં કરની ચાહિએ. યહ કિસી ઝોંપળેમેં કિસી સિપાહીકી દુલ્હન બન કર નહીં જાએગી. હમને ઉસે અપની ઝૌજિયતકે લિએ પસંદ કર લિયા હે."

"મૈંને ન અપના બેટા બેચા હે, ન અપની બેટીકો બેચૂંગા." બૂઢ્હેને કહા, ઝોંપળેમેં પલ કર જવાન હોનેવાલી બેટી કિસી સિપાહીકે ઝોંપળેમેં હી અચ્છી લગતી હે. આપસે એક બાર ફિર દરખ્વાસ્ત કરતા હૂં કે મુઝે લાલચ ન દેં. આપ મેરે મહમાન હૈં. મેઝબાનીકા હર ફર્ઝ અદા કરૂંગા."

"તુમ સો જાઓ." સૈફુદ્દીનને બૂઢ્હેસે કહા, "હમેં તુમ પર ભરોસા હે ઔર ખુશી હે કે હમારી રિયાસતમેં તુમ જૈસે સાફગો ઔર બાઉસૂલ બુઝુર્ગ મૌજૂદ હે."

બુઢ્હા ચલા ગયા તો સૈફુદ્દીનને અપને સાથિયોંસે કહા, "ઈસ કિસ્મકે

ઈન્સાન ધોકા નહીં દિયા કરતે..... તુમને ઉસકી બેટીકો ગોરસે દેખા થા ?''

"અછ્છા મોતી હે.'' નાઈબ સાલારને કહા.

"હાલાત ઝરા બેહતર હો લેં તો યહ મોતી અપની ઝોલીમેં હોગા.'' સૈફુદ્દીનને મુસ્કુરા કર કહા, ફિર ચૌંક કર અપને નાઈબ સાલારસે કહને લગા,"તુમ મૂસલકી ખબર લો. ફૌજકો યકજા કરો. સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી સરગર્મિયાં ભાંપો ઔર મુઝે બહુત જલ્દી બતાઓ કે મૈં મૂસલ આ જાઉં યા કુછ દેર રૂકા રહૂં.... ઔર તુમ....'' ઉસ્ને કમાનદારસે કહા, હલબવાલોંકો બતા દો કે મૈં કહાં હૂં. ખૂદ જાઓ યા કિસીકો ભેજો.''

દોનોં રવાના હો ગએ. સૈફુદ્દીન જો શરાબમેં બદમસ્ત હો કર હસીનસે હસીનતર લળકિયોંસે દિલ બહલા કર મહલમેં સોનેકા આદી થા એક કચ્ચેસે મકાનકે ફર્શ પર સો ગયા.

ઈસ્સે એક રોઝ પહલેકા વાકિઆ હે, મૈદાને જંગસે એક સિપાહી ભાગા હૂઆ મૂસલકી તરફ જા રહા થા. વહ ઘોળા દોળાતા થા, રૂકતા થા ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા ચલાને લગતા થા કભી ઘોળા રૂક કર ઘબરાહતકે આલમમેં ઈધર ઉધર દેખતા થા. વહ આમ રાસ્તેસે કુછ હટ કર જા રહા થા. મા'લૂમ હોતા થા કે ઉસ પર કુછ ખોફ તારી હે ઔર ઉસ્કા ઝહન ઉસ્કે કાબૂમેં નહીં. એક જગહ ઉસ્ને ઘોળા રોકા, ઉતરા ઔર કિબ્લા રૂ હો કર નમાઝ પળહને લગા. દુઆકે લિએ હાથ ઉઠાએ તો ઝારો કતાર રો પળા. વહાંસે વહ ઉઠા નહીં. સર હાથોંમેં લે કર બેઠા રહા.

યહ ફૌજેં જબ સુલ્તાન અય્યૂબીસે શિકસ્ત ખા કર બિખરી ઔર પસ્પા હૂઈ થી, સુલ્તાન અય્યૂબીકે કઈ એક જાસૂસ ઉન્મેં શામિલ હો ગએ થે. યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ઈન્ટેલીજન્સકા તરીકા થા કે દુશ્મન જબ પસ્પા હોતા થા તો કુછ જાસૂસ ભાગે હૂએ સિપાહિયોં યા જંગકી ઝદમેં આએ હૂએ ગાંવકે મુહાજિરીનકે બહરૂપમેં દુશ્મનકે ઈલાકેમેં ચલે જાતે ઔર દુશ્મનકી તન્ઝીમેં નવ, અઝાઈમ ઔર દીગર કવાઈફ દેખ કર ઈત્તિલાએં ફરાહમ કરતે થે. દમિશ્કસે જબ અલ્મલિકુસ્સાલિહ અપની ફૌજકે સાથ ભાગા થા તો ભી જાસૂસોંકી ખાસ્સી તા'દાદ ફૌજ ઔર ભાગે હૂએ શહરિયોંકે સાથ

ચલી ગઈ થી. જૈસા કે પહલે વઝાહતસે બયાન કિયા જા ચુકા હે કે સુલ્તાન અય્યૂબી આધી જંગ જાસૂસીકે નિઝામસે જીત લિયા કરતા થા. જાસૂસીકે લિએ જિન આદમિયોંકો મુન્તખબ કિયા જાતા વહ ગૈર મા'મૂલી તૌર પર ઝહીન, ઠંડે મિઝાજવાલે, ફેસ્લેકી અહલિય્યત ઔર ખૂદ એ'તિમાદી રખનેવાલે, લળાકે ઔર ફુર્તિલે હોતે થે.

અપ્રીલ ૧૧૭૫ ઈસ્વીમેં સુલ્તાન અય્યૂબીને અપને મુસલમાન દુશ્મનોંકી મુત્તહિદા ફૌજકો શિકસ્ત દી તો ઉસ્કી ઈન્ટેલીજન્સકે સર્બરાહ હસન બિન અબ્દુલ્લાહને ઉન જાસૂસોંકો જો ઈસ કામકે લિએ તર્બિયતયાફતા થે, દુશ્મનકી બિખરી હૂઈ ફૌજમેં શામિલ હો કર હલબ, મૂસલ ઔર હિરન તક જાને ઔર દુશ્મનકે આઈંદા અઝાઈમ મા'લૂમ કરનેકો ભેજ દિયા. ઉન્મેં બા'ઝ દુશ્મનકી ફૌજકે લિબાસ મેં થે ઔર બા'ઝ દેહાતી લિબાસમેં. ઉનકા જાના બહુત ઝરૂરી થા, ક્યૂં કે યહ ખત્રા હર લમ્હા મૌજૂદ થા કે દુશ્મન તન્ઝીમેં નવ(રીગ્રૂપિંગ) કરકે જવાબી હમ્લા કરેગા. સુલ્તાન અય્યૂબીને દુશ્મનકો જો નુકસાન પહુંચાયા થા ઉસ્સે ઉસે અંદાઝા થા કે દુશ્મન રીગ્રૂપિંગમેં ખાસ્સે દિન સર્ફ કરેગા. દુશ્મનકી તીન ફૌજેં થી. સુલ્તાન અય્યૂબીકો યહ ભી મા'લૂમ થા કે ઉસકે તીનોં દુશ્મન દિલી તૌર પર એક દૂસ્રેકે સાથ નહીં. તીનોંમેંસે હર એકકી ખ્વાહિશ યહ થી કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકો શિકસ્ત દે કર સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકા મુખ્તારે કુલ ઔર શહનશાહ બન જાએ. વહ એક દૂસ્રેકે ભી ખિલાફ થે. મગર ફિલ્હાલ સૂરત યહ થી કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકો વહ અપના મુશ્તરક દુશ્મન સમઝતે થે. ઈસ લિએ યહ ઈમ્કાન મૌજૂદ થા કે વહ તીનોં ફૌજોંકો એક ફૌજકી સૂરતમેં મુનઝ્ઝમ કર લેંગે ઔર જવાબી હમ્લા કરેંગે.

સુલ્તાન અય્યૂબી યહ ભી જાનતા થા કે અય્યાશિયોંકે દિલદાદા મૈદાને જંગમેં નહીં ઠહર સકતે, લેકિન ઉસે યહ ભી મા'લૂમ થા કે ઉસ્કે દુશ્મનોંકો સલીબિયોંકી મદદ ઔર પુશ્તપનાહી હાસિલ હે ઔર ઉન્કે પાસ સલીબી મુશીર ભી મૌજૂદ હે. ઈસ્કે અલાવા મુસલમાન સાલારોંમેં દો તીન ઐસે થે જો કિયાદતકી અહલિયત રખતે થે. ઈન્મેં મુઝફ્ફરુદ્દીન ઈબ્ને ઝૈનુદ્દીન ખાસ તૌર પર કાબિલે ઝિક્ર થા. વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજમેં સાલાર રહ ચુકા

થા, ઈસ લિએ સુલ્તાન અય્યૂબીકે દાવપેચકો ખુબ સમઝતા થા. સલીબી મુશીરોં ઔર મુઝફ્ફરુદીન જૈસે સાલારોંને સુલ્તાન અય્યૂબીકો બહુત ચોકસ કર દિયા થા.

ઉસે જો અન્સર ઝિયાદા પરેશાન કર રહા થા વહ ઉસકી અપની ફૌજકી કૈફિયત થી જો તસલ્લી બખ્સ કહલાઈ જા સકતી થી, લેકિન યહ ખત્રા થા કે ફૌરી તૌર પર દૂસ્રી જંગ નહીં લળ સકેગી. જાની નુકસાન કમ થા. દુશ્મનકો શિકસ્ત તો દે દી ગઈ થી, મગર કુછ કીમત ભી દેની પળી થી જો થોળી નહીં થી. સુલ્તાન અય્યૂબીકે લિએ એક મુશ્કિલ યહ ભી થી કે વહ અપને મુસ્તકરસે દૂર થા. રસદ ઉસ્કે સાથ થી લેકિન તવીલ જંગકી સૂરતમેં રસદકી કૈફિયત મખ્દૂશ હો સકતી થી. ઉસ્ને કરીબી આબાદિયોંસે ભરતી શુરૂઅ કરા દી થી. લોગ ભરતી હો રહે થે. ઈન્મેં ઝિયાદાતર તેગઝની, તીરંદાઝી ઔર ઘૂળ સવારીસે વાકિફ થે લેકિન ફૌજકી સૂરતમેં લળાનેકે લિએ ટ્રેનિંગકી ઝરૂરત થી ટ્રેનિંગ શુરૂઅ કર દી ગઈ થી ઔર ઉસ્કે સાથ હી સુલ્તાન અય્યૂબીને પેશકદમી જારી રખ્ખી તાકે કામકે ઈલાકોં પર કબ્ઝા કર લિયા જાએ. ઉસે બા'ઝ મુકામાત બગૈર મુઝાહમત મિલ ગએ ઔર વહ એસી જગહ પહુંચ ગયા જહાં દૂર દૂર તક સબ્ઝા હી સબ્ઝા થા ઔર પાનીકી ઈફરાત થી. ફૌજ ઔર જાનવર થક કર ચૂર હો ચુકે થે. જાનવરોંકી યહ હાલત થી કે ઈત્ના ઝિયાદા સબ્ઝા ઔર પાની દેખ કર વહ ભૂલ હી ગએ કે ઉન્કા ઈસ્તિઅમાલ ઔર ફરાઈઝ ક્યા હે?

સુલ્તાન અય્યૂબીને વહીં ખૈમાઝન હોનેકા હુંકમ દે દિયા. દેખભાલકે દસ્તે મોઝૂઅ જગહોં પર ભેજ દિએ. જાસૂસ પહલે હી ચલે ગએ થે. ઉસે હુકમ દેનેકી ઝરૂરત નહીં પળતી થી. યહ નિઝામ એક મશીનકી તરહ અઝખૂદ ચલતા થા. યહ મુકામ જહાં સુલ્તાન અય્યૂબીને કિયામ કિયા થા તુર્કમાનકે નામસે મશહૂર થી. ઉસ્કા પૂરા નામ હબ્બાબુત્તુર્કમાન (તુર્કમાનકા કૂવાં) થા.

"ભરતી ઔર તેઝ કર દો." સુલ્તાન અય્યૂબીને અપની મર્કઝી કમાનકી પહલી કાન્ફ્રન્સમેં કહા, "ઈજ્તિમાઈ તૌર પર લળનેકી તર્બિયત ઔર ઝિયાદા તેઝ કર દો. ખુદાને તુમ પર કરમ કિયા હે કે તુમ્હેં બળા હી

અહમક દુશ્મન દિયા હે. અગર ઉન લોગોંમેં કુછ સૂઝબૂઝ હોતી તો વહ પસ્પા હો કર ઈસ જગહ ઈકટ્ટે હો જાતે. જંગી જાનવરોં ઔર સિપાહિયોંકે લિએ યહ મુકામ જન્નતસે કમ નહીં. યહાં તુમ્હારે જાનવર ઈત્ના ચારા ખા લેંગે કે દસ રોઝ બગૈર ચારેકે લળ સકેંગે..... મેરે દોસ્તો ! દુશ્મનકો હકીર ન સમઝના. ફૌજકો આરામ દો લેકિન તય્યારીકી હાતલમેં રહના. તબીબોંસે કહો કે રાતોંકો ન સોએં. ઝખ્મિયોંકો બહુત જલ્દ સિહ્હતયાબ કરેં ઔર બીમારોંકો દિન રાત નિગરાનીમેં રખ્ખેં..... ઔર યાદ રખ્ખો, હમારા મકસદ અપને ભાઈયોંકો કત્લ કરના યા ઉન્હેં બૂરા ભલા કહના ઔર ધુત્કારના નહીં. હમારી મંઝિલ ફલસ્તીન હે. અગર આપસમેં દસ્તોં ગિરેબાં હોતે રહે તો સલીબી અપને મકસદમેં કામ્યાબ હો જાએંગે. નઝર ફલસ્તીન પર રખ્ખો ઔર રાસ્તેમેં જો રૂકાવટ આએ ઉસે રોંદતે ચલે જાઓ.''-

ઉસી મુકામ પર સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબીકો અલ્મલિકુસ્સાલેહકી તરફસે સુલહકા પૈગામ મિલા થા જિસ્કા તફસીલી તઝકરા પીછલી કિસ્તમેં કિયા ગયા હે. સુલ્તાન અય્યૂબીને અપની શરાઈત પર સુલહનામા કબૂલ કર લિયા થા. ઉસ્સે ઈસે ઈત્મીનાન હો ગયા થા કે ઉસ્કે દુશ્મનને હથિયાર ડાલ દિએ હેં. સુલ્તાન અય્યૂબીને યહ ષાબિત કરનેકે લિએ કે વંહ અપને ભાઈયોંકો દુશ્મન નહીં સમઝતા આ'લા ઝર્ફીકા મુઝાહરા કિયા થા કે ઉસ્ને દુશ્મનકે જો જંગી કેદી પકળે થે, ઉન્હેં મુખ્તસરસા વઅઝ દે કર રિહા કર દિયા થા. અલ્મલિકુસ્સાલિહકે સુલહનામે પર અપની મોહર ષબ્ત કરનેસે પહલે ભી ઉસ્ને કોઈ કળી શર્ત ન રખ્ખી, ક્યૂંકે વહ અપને મુસલમાન ભાઈયોંકો ઝહનનશીન કરાના ચાહતા થા કે તુમ્હારા દુશ્મન મેં નહીં હૂં, સલીબી હે.

ઈસ પૈગામને ઉસે જો ઈત્મીનાન દિયા થા, વહ તીન ચાર દિનોંસે ઝિયાદા ન રહા. ક્યૂંકે ઉસે અલ્મલિકુસ્સાલેહકા એક ઔર પૈગામ મિલા. ઉસ્ને ખોલ કર દેખા તો યહ ઉસ્કે નામ નહીં, બલ્કે સૈફુદીન ગાઝીકે નામ થા જો ગલતીસે કાસીદ સુલ્તાન અય્યૂબીકે પાસ લે આયા થા. (પીછલી કિસ્તમેં ઈસ પૈગામકા ભી તફસીલી ઝિક્ર કિયા ગયા હે) ઈસ પૈગામસે યહ ઝાહિર હુવા કે સૈફુદીન ગાઝી (સુલ્તાન અય્યૂબીકે દુશ્મન નંબર દો)ને

અલ્મલિકુસ્સાલિહકો લિખ્ખા થા કે ઉસ્ને સુલ્તાન અય્યૂબીકે સાથ સુલહ કરકે ગલતી કી હે ઔર અપને ઈત્તિહાદિયોંકો ધોકા દિયા હે. સૈફુદ્દીનકે ઉસ પૈગામકે જવાબમેં અલ્મલિકુસ્સાલિહને ઉસે લિખ્ખા થા કે તુમ લોગ બેફિક્ર રહો. મેંને સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો સુલહકા ધોકા દિયા હે તાકે વહ ઈસ હાલતમેં હમ પર ન આ ધમકે જબકે હમારી ફૌજે ફૌરી તૌર પર મુકાબલેકે લિએ તય્યાર નહીં. મેં જાનતા હૂં કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી નઝર હલબ પર હે. ઉસ્કી ફૌજ ભી અભી હમ્લેકે લિએ તય્યાર નહીં. મેંને વક્ત હાસિલ કરનેકે લિએ ઉસે સુલહકા જાંસા દિયા હે. તુમ લોગ અપની અપની ફૌજકો મુનઝ્ઝમ કરો. સલીબી મુશીર મેરી ફૌજકો તેઝીસે મુનઝ્ઝમ ઔર તય્યાર કર રહે હેં. તુમ મુઝસે ઈત્તિફાક કરોગે કે હમ અભી લળનેકે કાબિલ નહીં.

ઉસ્સે પહલે બતાયા જા ચુકા હે કે અલ્મલિકુસ્સાલિહ નુરૂદ્દીન ઝંગીકા બેટા થા જિસ્કી ઉમ્ર સિર્ફ તેરહ સાલ થી. નુરૂદ્દીન ઝંગી ફોત હો ગયા તો ઈન્તિઝામિયા ઔર ફૌજકે મફાદ પરસ્ત હુક્કામે બાલાને અલ્મલિકુસ્સાલિહકો નુરૂદ્દીન ઝંગીકા જાનશીન બના કર ઉસે સુલ્તાનકા ખિતાબ દે દિયા. ફિર ઉસે અપને હાથોંમેં કઠપુતલી બના લિયા. સલ્તનતે ઈસ્લામિયા બિખરને લગી. સુલ્તાન અય્યૂબી મિસ્રસે દમિશ્ક ગયા. અલ્મલિકુસ્સાલિહ ઔર ઉસ્કે હવ્વારી દમિશ્કકી ફૌજકે કુછ હિસ્સેકે સાથ ભાગ કર હલબ ચલે ગએ ઔર ઈસ શહરકો દારૂલસલ્તનત બના લિયા. અલ્મલિકુસ્સાલિહકો હવ્વારી ઈસ્તિઅમાલ કર રહે થે. સુલ્તાન અય્યૂબીકો સુલહકા ધોકા ઉન્હીં લોગોંને સલીબી મુશીરોંકે મશ્વરેસે દિયા, મગર પૈગામ સૈફુદ્દીનકે પાસ જાનેકે બજાએ સુલ્તાન અય્યૂબીકે હાથ આ ગયા. યહ ઉસ દોરકી તારીખકા એક મશ્હૂર વાકિઆ હે. બા'ઝ મુઅર્રિખીનને લિખ્ખા હે કે કાસિદ યહ પૈગામ ગલતીસે સુલ્તાન અય્યૂબીકે પાસ લે ગયા થા, લેકિન મુસલમાન મુઅર્રિખીનને જિન્મેં સિરાજુદ્દીન કાબિલે ઝિક્ર હે, લિખ્ખા હે કે કાસિદ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા જાસૂસ થા.

સુલ્તાન અય્યૂબીકો ઈસ પૈગામને પરેશાન કર દિયા. લેકિન ઉસ્ને પરેશાનીસે મુતઅષ્ષિર હો કર ફૌરી તૌર પર કૂચ ઔર હમ્લેકા હુક્મ ન દિયા. દુશ્મનકી તરહ ઉસે ભી અપની ફૌજકી કૈફિયતકો બેહતર બનાનેકી

ઝરૂરત થી. ઉસ્કે પેશે નઝર સબસે અહમ પેહલૂ યહ થા કે ઉસ્કા દુશ્મન અપને મુસ્તકરસે કરીબ થા ઔર વહ ખૂદ મુસ્તકરસે બહુત દૂર. રસદકા રાસ્તા તવીલ ઔર ગૈરમહફૂઝ હો ગયા થા. જાસૂસોંકી મુસ્તનદ રિપોર્ટોંકે બગૈર વહ આગે નહીં બઢતા થા. ઉસ્કે બજાએ વહ દુશ્મનકો આગે આનેકી મોહલત દેતા થા. ચુનાંચે ઉસ્ને હસન બિન અબ્દુલ્લાહસે કહા કે વહ કુછ ઔર જાસૂસ દુશ્મનકે ઈલાકેમેં ભેજ દે જો બહુત જલ્દી મા'લૂમાત હાસિલ કરકે ભેજેં. ઉસ્કે અલાવા ઉસ્ને કુછ ઔર ઝરૂરી ઈન્તિઝામાત કિએ. ઉસ્ને અપને મર્કઝી કમાનસે કહા કે વહ હમ્લા નહીં કરેગા બલ્કે દુશ્મનકો હમ્લેકી મોહલત દેગા તાકે વહ અપને અડ્ડેસે દૂર નિકલ આએ. ઈન હિદાયાતકે બા'દ વહ દૂર દૂરકી ઝમીનકા જાઈઝા લેને લગા જહાં ઉસે દુશ્મનકો લળાના થા.

ઝિક્ર ઉસ સિપાહીકા હો રહા થા જો મૈદાને જંગસે ભાગ કર મૂસલકી સિમ્ત જા રહા થા. વહ મૂસલ યા'ની સૈફુદીન ગાઝીકી ફૌજકા સિપાહી થા. ઈસ ફૌજકા બહુત સારા હિસ્સા તો ઈજ્તિમાઈ તૌર પર પસ્પા હુવા થા જો સિપાહી છોટી છોટી ટોલિયોંમેં થે વહ બિખર કર અકેલે અકેલે ભાગે થે. યહ સિપાહી અકેલે ભાગનેવાલોંમેંસે થા. વહ પરેશાનીકે આલમમેં થા. ઉસ્ને એક જગહ ઘોળા રોકા, નમાઝ પઢી ઔર દુઆ કરતે રો પળા. ફિર વહ ઉઠા નહીં, સર હાથોંમેં લે કર બેઠા રહા. એક ઘૂળ સવાર ઉસ્કે કરીબ જા રૂકા. સિપાહી આલમે ખયાલમેં ઐસા મહવ થા કે ઘોળેકી કદમોંકી આહટ ભી ઉસે બેદાર ન કર સકી. સવાર ઘોળેસે ઉતરા ઔર સિપાહીકે કંધે પર હાથ રખ્ખા. તબ ઉસ્ને બિદક કર ઉપર દેખા.

"યહ તો મૈં બતા સકતા હૂં કે તુમ મૈદાને જંગસે પસ્પા હો કર આએ હો." સવારને ઉસ્કે પાસ બેઠતે હૂએ કહા. "લેકિન તુમ ઈસ તરહ ક્યૂં બેઠે હૂએ હો ? અગર ઝખ્મી હો તો મૈં કુછ મદદ કરૂં ?"

"મેરે જિસ્મ પર કોઈ ઝખ્મ નહીં." સિપાહીને જવાબ દિયા ઔર દિલ પર હાથ રખ કર રહા, "મેરે દિલમેં ગહરા ઝખ્મ આયા હે."

યહ ઘૂળ સવાર જો ઉસ્કે પાસ આ બેઠા થા, સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઉન

જાસૂસોંમેંસે થા જિન્હેં દુશ્મનકી પસ્પાઈસે ફાઈદા ઉઠાતે હૂએ દુશ્મનકે ઈલાકોંમેં જાનેકો ભેજા ગયા થા. ઉસ્કા નામ દાઊદ થા. ટ્રેનિંગકે મુતાબિક વહ ઈસ સિપાહીકા ગોરસે જાઈઝા લે રહા થા. ઉસે વહ ઈસ્તિઅમાલ કર સકતા થા. અપની ઝહાનતસે વહ સમઝ ગયા કે યહ સિપાહી જઝબાતી લિહાઝસે ઉખળા હુવા હે ઔર યહ શિકસ્તકી દહશતકા અષર હે. ઉસ્ને સિપાહીકે સાથ ઐસી બાતેં કી કે સિપાહીકે દિલમેં જો ગુબાર થા વહ બાહર આ ગયા.

"સિપાહગિરી મેરા ખાનદાની પેશા હે." સિપાહીને કહા, "મેરા બાપ સિપાહી થા. દાદા ભી સિપાહી થા. સિપાહગિરી હમારા ઝરીઅએ મઆશ ભી હે ઔર હમારી રૂહકી ગિઝા ભી. મેં અલ્લાહકા સિપાહી હૂં. અપને મઝહબ ઔર અપની કૌમકે લિએ લળતા હૂં. મુઝે મા'લૂમ થા કે સલીબી હમારે મઝહબકે બદતરીન દુશ્મન હે ઔર મુઝે યહ ભી મા'લૂમ હે કે હમારા કિબ્લએ અવ્વલ સલીબિયોંકે કબ્ઝેમેં હે. મેરે બાપને મુઝે દોસ્તી ઔર દુશ્મનીકી તારીખ ઝુબાની સુનાઈ થી. મેં ઈસ્લામી જઝબેસે ફૌજમેં શામિલ હુવા થા. થોળા અર્સા ગુઝરા હમેં બતાયા જાને લગા કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી સલીબિયોંકા દોસ્ત હે ઔર બદકાર આદમી હે. ઉસ્સે પહલે હમ સુનતે થે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી સલીબિયોંકે ખિલાફ લળ રહા હે ઔર સલીબી ઉસ્સે ડરતે હેં ઔર વહ સલીબિયોંસે કિબ્લએ અવ્વલ આઝાદ કરાએગા. હમારી ફૌજકે ઈમામને ભી હમેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ખિલાફ બહુત બૂરી બૂરી બાતેં બતાઈ....

"હમ અપની રિયાસતકે વાલી સૈફુદ્દીન ગાઝીકો સચ્ચા સમઝતે રહે. એક રોઝ હમારી ફૌજકો કુચકા હુક્મ મિલા. હમ ઈધર આએ તો જંગ હૂઈ. જંગકે દોરાન હમેં પતા ચલા કે હમ મુસલમાન ફૌજકે ખિલાફ લળ રહે હેં. યહ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજ થી. ઈસ ફૌજકે સિપાહી ના'રે લગા રહે થે, 'હકકે ખિલાફ ન લળો મુસલમાનોં. તુમ્હારે દુશ્મન સલીબી હેં, હમ નહીં. હમારા સાથ દો. કિબ્લએ અવ્વલકો આઝાદ કરાઓ. અય્યાશ, હુક્મરાનોંકે લિએ ન લળો. મેને ઉસ ફૌજકે ઝંડે દેખે જિન પર કલિમએ તય્યિબા લિખ્ખા હુવા થા..... મેરે દોસ્ત ! મેંને ઉન સિપાહિયોંકો જિસ તરહ

લળતે દેખા ઉસ્સે સાફ પતા ચલતા થા કે અલ્લાહ ઉન્કે સાથ હે, હમારે સાથ નહીં. હમેં કુછ પતા નહીં ચલતા થા કે તીર કિધરસે આ રહે હૈં ઔર શો'લે કહાંસે ઉઠ રહે હૈં.....

"એક જગહ ચટ્ટાન ફટી હૂઈ થી. મેરે દિલ પર મૌતકા નહીં, ખુદાકા ખૌફ ઐસા તારી હુવા કે મેરે બાઝુઓંમેં તાકત ન રહી કે તલ્વારકા વઝન ઉઠા સકતે. ઘોળેકી બાગેં ખીંચનેકી હિમ્મત ન રહી. મૈંને ઘોળા ફટી હૂઈ ચટ્ટાનકે અંદર કર લિયા. મેં બુઝદિલ નહીં હૂં, મગર મેરા સારા જિસ્મ કાંપ રહા થા. બાહર તલ્વારેં ટકરા રહી થી, ઘોળોંકા શોર થા ઔર મુઝે ના'રે સુનાઈ દે રહે થે, 'રમઝાન શરીફમેં ભાઈયોંકે ખિલાફ ન લળો,' મુઝે યાદ આયા કે હમેં હુક્મ મિલા થા કે જંગમેં રોઝે મુઆફ હોતે હૈં. મુઝે પતા ચલા કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સિપાહી રોઝેસે થે. મેં ઉસ વક્ત તક ઉન્મેંસે તીન સિપાહિયોંકો કત્લ કર ચુકા થા. ક્યૂંકે મેરી તલ્વારકે સાથ મેરે ભાઈયોંકા ખૂન થા.....

"મુઝમેં અબ વહાંસે બાહર નિકલને ઔર લળનેકી હિમ્મત નહીં થી. મેં વહીં દુબકા રહા. સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે એક સવારને મુઝે દેખ લિયા ઔર મુઝે લલકારા. ઉસ્ને બર્છી મુઝ પર સીધી કી. મૈંને ખૂનઆલૂદ તલ્વાર ઉસ્કે ઘોળેકે કદમોંમેં ફેંક દી ઔર કહા, 'મેં તુમ્હારા મુસલમાન ભાઈ હૂં, નહીં લળૂંગા' ઘમસાનકી જંગ કુછ દૂર થી. યહ સવાર શાયદ છાપામાર થા ઔર છુપે હૂએ સિપાહિયોંકો ઢદ રહા થા. વહ આગે આ ગયા ઔર મુઝસે પૂછા, 'તુમ્હેં એહસાસ હો ગયા હે કે તુમ સચ્ચે મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળ રહે હો?' મૈંને અપને ગુનાહકા ઈકરાર કિયા ઔર કહા કે યહ ગુનાહ મુઝસે કરાયા ગયા હે. મુઝે ગુમ્રાહ કિયા ગયા હે. ઉસ્ને મુઝસે બર્છી લે લી. તલ્વાર તો મેં પહલે હી ફેંક ચુકા થા. ઉસ્ને એક તરફ ઈશારા કરકે કહા, 'ખદાસે અપને ગુનાહકી બખ્શિશ માંગો ઔર ઉધર નિકલ જાઓ. પીછે ન દેખના. મેં અલ્લાહકે હુક્મસે તુમ્હારી જાન બખ્શી કરતા હૂં.....'

મેરી આખોંમેં આંસૂ આ ગએ થે. મૈદાને જંગમેં દુશ્મન જાન બખ્શી નહીં કિયા કરતા. મૈંને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર જો રાસ્તા ઉસ્ને બતાયા થા ઘોળા ઉસ પર ડાલ દિયા. વહ મહફૂઝ રાસ્તા થા. મેં મૈદાને જંગસે દૂર

નિકલ આયા. રાતકો મૈં એક જગહ રૂકા ઔર સો ગયા. ખ્વાબમેં મુઝે વહ તીન સિપાહી નઝર આએ જિન્હેં મૈંને જંગમેં કત્લ કિયા થા. ઉન્કે જિસ્મોંસે ખૂન બહ રહા થા. વહ મેરે ઈર્દ ગિર્દ આહિસ્તા આહિસ્તા ઘૂમ રહે થે. ઉન્કે પાસ કોઈ હથિયાર નહીં થા. વહ મુઝે કુછ નહીં કહ રહે થે. ખામોશ થે. મેરે દિલ પર ઐસા ખોફ તારી હો રહા થા જિસ્સે જિસ્મસે જાન નિકલતી જા રહી થી. મૈંને બચ્ચોંકી તરહ ચીખના શુરૂઅ કર દિયા ઔર મેરી આંખ ખુલ ગઈ. ઈત્ની ઠંડી રાતમેં ભી મેરે જિસ્મસે પસીના ફૂટ રહા થા. ખોફસે મૈં મરા જા રહા થા. મૈં નફલ પઢને લગા ઔર રોતા રહા....

"મૈં તીન ચાર દિનોંસે ભટક રહા હૂં. રાતકો મૈં સો નહીં સકતા. દિનકો કહીં ચેન નહીં આતા. રાતકો ખ્વાબમેં ઉન તીન સિપાહિયોંકો દેખતા હૂં જો મેરી તલ્વારસે કત્લ હૂએ હૈં ઔર દિનકે વક્ત ઈન વેરાનોંમેં વહ મુઝે અપને ઈર્દ ગિર્દ ઘૂમતે મહસૂસ હોતે હૈં, નઝર નહીં આતે. અગર વહ સવાર જિસ્ને મુઝે ચટ્ટાનમેં છુપા હુવા દેખ લિયા થા મુઝે કત્લ કર દેતા તો અછ્છા હોતા. ઉસ્ને મેરી જાન બખ્શી કરકે મુઝ પર બહુત બળા ઝુલ્મ કિયા હે. અગર મેરે પાસ તલ્વાર હોતી તો મૈં અપને આપકો ખત્મ કર લેતા. મૈંને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે તીન મુજાહિદોંકો કત્લ કિયા હે."

"તુમ ઝિંદા રહોગે." દાઊદને ઉસે કહા, "યહ ખુદાકી રઝા હે કે તુમ મરોગે નહીં. મૈદાને જંગસે તુમ ઝિંદા નિકલ આએ હો. તુમ્હારે પાસ ખૂદકુશી કરનેકે લિએ કોઈ હથિયાર નહીં. ઈસ્સે યહ ઝાહિર હોતા હે કે ખુદાને તુમસે કોઈ નેકીકા કામ કરાનેકે લિએ ઝિંદા રખ્ખા હે. ખુદાને તુમ્હેં મૌકા દિયા હે કે ગુનાહકા કફ્ફારા અદા કરો."

"તુમ મુઝે યહ બતાઓ કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે મુતઅલ્લિક મુઝે જો બૂરી બૂરી બાતેં બતાઈ ગઈ થી વહ સચ્ચી હે યા ઝૂટી ?"

"બિલ્કુલ ઝૂટી" દાઊદને જવાબ દિયા. "બાત સિર્ફ યહ હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી સલીબિયોંકો યહાંસે નિકાલ કર ખુદાકી હુકમરાની કાઈમ કરના ચાહતા હે ઔર સૈફુદ્દીન ઔર ઉસ્કે દોસ્ત અપની અપની બાદશાહીકે ખ્વાહિશમંદ હે. ઉન્હોંને સલીબકે પુજારિયોંકે સાથ ગહરી દોસ્તી

કર લી હે ઔર ઉન્કી મદદસે યહ સબ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ખિલાફ લળને આએ થે.'' દાઊદને ઉસે પૂરી તફસીલસે બતાયા કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી ક્યા હે ઔર ક્યા ઈરાદે રખતા હે. મૂસલકે હુક્મરાન સૈફુદ્દીનકે મુતઅલ્લિક ઉસે બતાયા કે વહ ઈત્ના અય્યાશ હે કે મૈદાને જંગમેં ભી અય્યાશીકા સામાન સાથ લે ગયા થા.

"મુઝે યહ બતાઓ કે મેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ઉન તીન સિપાહિયોંકે ખૂનકા ખિરાજ કિસ તરહ અદા કર સકતા હૂં.'' સિપાહીને દાઊદસે પૂછા, "અગર યહ બોઝ મેરે દિલસે ન ઉતરા તો મેં બહુત બૂરી મૌત મરૂંગા. અગર મુઝે કહો તો મેં વાલીએ મૂસલ સૈફુદ્દીનકો કત્લ કર દૂં.''

"ઐસી ભી કોઈ ઝરૂરત નહીં.'' દાઊદને કહા, "તુમ પસંદ કરોગે કે મેં તુમ્હારે સાથ ચલૂં ?''

"તુમ કૌન હો ?'' સિપાહીને પૂછા, "મૈંને યહ તો તુમસે પૂછા હી નહીં કે તુમ્હારા નામ ક્યા હે ઔર તુમ કહાંસે આએ હો, કહાં જા રહા હે ?.. મેરા નામ હારિષ હે.''

"મેં મૂસલ જા રહા હૂં.'' દાઊદને ઝૂટ બોલા, "વહીંકા રહનેવાલા હૂં. જંગકી વજહસે મેં રાસ્તેસે દૂર જા રહા હૂં. અગર તુમ્હારા ગાંવ રાસ્તેમેં પળ્હતા હેં તો વહાં રૂકૂંગા.''

"મેરા ગાંવ દૂર નહીં.'' સિપાહી હારિસને કહા, "તુમ મેરે ઘર નહીં રૂકોગે તો ઝબરદસ્તી રોકૂંગા. તુમને મેરી ઝખ્મી રૂહકો સુકૂન દિયા હે. મૈંને ઈત્ની અછ્છી બાતેં કભી નહીં સુની થી. મેં ઘર હી જાઉંગા. મૂસલકી ફૌજમેં અબ કભી નહીં જાઉંગા. મુઝે ઉમ્મીદ હે કે તુમ મુઝે નજાતકા રાસ્તા દિખા સકોગે.''

વાલીએ મૂસલ સૈફુદ્દીન ગાઝી બૂળ્હેકે કચ્ચેસે મકાનમેં ફર્શ પર ગહરી નીંદ સોયા હુવા થા. વહ કઈ રાતેં જાગા થા. આજ રાત વહ ઈત્ની ગહરી નીંદ સોયા કે મકાનકે બાહરવાલે દરવાઝે પર દસ્તક હૂઈ તો ઉસકી આંખ ન ખુલી. રાત આધી ગુઝર ગઈ થી. સુફેદરીશ બૂળ્હેકી આંખ ખૂલ ગઈ. ઉસકી બેટી ઔર બહૂ ભી જાગ ઉઠી. બૂળ્હેને ઉકતાએ હૂએ લહજેમેં કહા, "મા'લૂમ

હોતા હે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા ભગાયા હુવા મૂસલકા કોઈ ઔર કમાન્દાર યા સિપાહી આયા હે. રાસ્તેમેં ઘર નહીં હોના ચાહિએ."

ઉસ્ને દરવાઝા ખોલા તો બાહર દો ઘોળે ખળે થે. સવાર ઉતર આએ થે. હારિષને સલામ કિયા તો બૂઢ્હા ઉસ્કે સાથ લિપટ ગયા, મગર ઉસ્ને મુહબ્બતકી બેતાબીકા ઈઝહાર અલ્ફાઝમેં ન કિયા. બોલા "મેરે અઝીઝ બેટે ! મુઝે ખુશી હે કે હરામ મૌતસે બચ આએ હો, વર્ના જબ તક મેં ઝિંદા રહતા લોગોંસે યહી સુનતા રહતા કે તુમ્હારા બેટા ઈસ્લામી ફૌજકે ખિલાફ લળા થા." ઉસ્ને અપને બેટેકે સાથી દાઊદકે સાથ હાથ મિલાયા.

દાઊદ કુછ કહને લગા થા. બૂઢ્હેને અપને હોટોં પર ઊંગલી રખ દી ફિર સરગોશીમેં કહા, "તુમ્હારા બાદશાહ ઔર સાલારે આ'લા સૈફુદ્દીન ગાઝી અંદર સોયા હુવા હે. ઘોળે ખામોશીસે દૂસરી તરફ લે જા કર બાંધ દો ઔર અંદર આ જાઓ."

"સૈફુદ્દીન ગાઝી ?" હારિષને હેરતસે કહા, "યહાં કૈસે આ ગયા હે ?"

"શિકસ્ત ખા કર." બૂઢ્હેને સરગોશિયોંમેં જવાબ દિયા. "અંદર ચલો."

ઘોળે દૂસરી તરફસે અંદર લે જા કર બાંધ દીએ ગએ. દાઊદ ઔર હારિષકો બૂઢ્હા અંદર લે ગયા. હારિષ હી ઉસ્કા વહ સિપાહી બેટા થા જિસ્કે મુતઅલ્લિક ઉસ્ને સૈફુદ્દીનકો બતાયા થા. હારિષ દાઊદકો ઉસી કમરેમેં લે ગયા જહાં ઉસ્કી બીવી ઔર જવાન બહન થી. ઉસ્ને બાપસે કહા, "ઈસ્કા નામ દાઊદ હે. ઈસ્સે બેહતર ઔર કોઈ દોસ્ત નહીં હો સકતા."

"ક્યા તુમ ભી ભાગ કર આએ હો ?" બૂઢ્હેને દાઊદસે પૂછા.

"મેં ફૌજી નહીં હૂં" દાઊદને જવાબ દિયા, "મૌસલ જા રહા હૂં. જંગને મુઝે રાસ્તેસે હટા દિયા થા. હારિષ મિલ ગયા તો મેં ઉસ્કે સાથ ચલ પળા."

"મુઝે યહ બતાઓ કે વાલીએ મૂસલ હમારે ઘરમેં કૈસે આયા હે ?" હારિષને અપને બાપસે પૂછા.

સુફેદ રીશ બાપને ઉસે બતાયા કે વહ કિસ તરહ આયા હે. "આજ હી રાત આયા હે." ઉસ્ને કહા, "ઉસ્કે સાથ એક નાઈબ સાલાર ઔર કમાનદાર

થા. ઉન દોનોંકો ઉસ્ને કહીં ભેજ દિયા હે. મેરે કાનોંમેં ઉસ્કે યહ અલ્ફાઝ પળે થે કે ફૌજકો યકજા કરો ઔર મુઝે બતાઓ કે મેં મૂસલ આ જાઊં યા અભી છુપા રહૂં..... મેં ઉસ વક્ત દરવાઝેકે કરીબ થા.''

''ક્યા આપને ઉસ્કી બાતોંસે મહસૂસ કિયા હે કે યહ મૂસલકી ફૌજકો યકજા કરકે ફૌરી તૌર પર લળના ચાહતા હે.'' દાઊદને પૂછા.

''અભી તો વહ ઈત્ના ડરા હુવા હે કે મુઝે કહતા થા કે કિસીકો પતા ન ચલને દૂં કે યહ યહાં હે.'' બૂળ્હેને જવાબ દિયા, ''મેં અપને તજુર્બેકી બિના પર કહ સકતા હૂં કે ઉસ્કા ઈરાદા સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ખિલાફ લળનેકા ઝરૂર હે. અપને કમાન્દારકો ઉસ્ને મૂસલકે બજાએ કિસી ઔર તરફ ભેજા હેં.''

''મેં ઉસે કત્લ કરૂંગા.'' હારિષને કહા, ''ઉસ્ને મુસલમાનકો મુસલમાનકે ખિલાફ લળાયા હે. અલ્લાહુ અકબરકે ના'રે લગાનેવાલોંને એક દૂસ્રેકા ખૂન બહાયા હે. મુઝે પાગલ કિયા હે.'' વહ ગુસ્સેસે બેકાબૂ હો કર ઉઠા. દીવારકે સાથ ઉસ્કે બાપકી તલ્વાર લટક રહી થી વહ લે લી.

બાપને પીછેસે ઉસે દબોચ લિયા. દાઊદને ઉસ્કા બાઝૂ પકળ લિયા. હારિષ બેકાબૂ હુવા જા રહા થા. બાપને ઉસે કહા કે પહલે મેરી બાત સુન લો. દાઊદને ભી ઉસે રોકા ઔર કહા કે ઐસે ફેસ્લે કરનેસે પહલે સોચ લેના અચ્છા હોતા હે. હમ ઉસે કત્લ કરકે હી ચેનકા સાંસ લેંગે, લેકિન પહલે આપસમેં સલાહ મશ્વરા કર લે. હારિષ માન તો ગયા લેકિન ફુંકાર રહા થા. ગુસ્સેકી શિદ્દતસે ઉસ્કી આંખે સુર્ખ હો ગઈ થી.

''ઉસે કત્લ કરના કોઈ મુશ્કિલ કામ નહીં.'' બૂળ્હેને અપને બિફરે હૂએ બેટેકો બિઠા કર કહા, ''વહ ગહરી નીંદ સોયા હુવા હે. ઉસે તો મેરી યહ નાતવાં બાઝૂ ભી કત્લ કર સકતે હેં. ઉસ્કી લાશકો છુપાયા ભી જા સકતા હે મગર ઉસ્કે દો સાથી જો ચલે ગએ હેં વહ હમેં છોળેંગે નહીં. વહ હમેં શકમેં પકળ લેંગે. તુમ્હારી જવાન બીવી ઔર જવાન બહનકે સાથ બહુત બુરા સુલૂક કરેંગે. અગર હમ ઉન્હેં બતાએંગે કે વાલીએ મૂસલ ચલા ગયા હે તો વહ નહીં માનેંગે, ક્યૂંકે ઉસ્ને ઉન્હેં કહા હે કે વહ યહીં વાપસ આએં.''

"મા'લૂમ હોતા આપ સૈફુદ્દીનકો સચ્ચા સમઝતે હૈં." હારિષને કહા, "આપ મુસલમાનકે ખિલાફ મુસલમાનકી લળાઈકો ભી જાઈઝ સમઝતે હૈં."

"યહ ભી એક વજહ હે કે મૈં ઉસે અપને ઘરમેં કત્લ નહીં કરના ચાહતા." બૂઢ્ઢેને કહા, "મૈંને ઉસે સાફ અલ્ફાઝમેં બતા દિયા હે કે મૈં ઉસે સચ્ચા નહીં સમઝતા. ઉસ્ને મુઝે કહા કે તુમ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે હામી મા'લૂમ હોતે હો. ઉસ્ને મુઝે યહ લાલચ ભી દિયા હે કે અગર તુમ્હારા બેટા જંગમેં મારા ગયા તો ઉસ્કી ઈવઝ બહુત રકમ દૂંગા. મૈંને ઉસે કહા હે કે મૈં અપને બેટેકી શહાદતકા ખ્વાહિશમંદ હૂં, હરામ મૌત યા રકમકા નહીં. સૈફુદ્દીન મેરે ખયાલાત જાન ગયા હે. અગર હમને ઉસે કત્લ કરકે લાશ ગાઈબ કર દી તો ઉસ્કા નાઈબ સાલાર ફૌરન મુઝે પકળેગા ઔર કહેગા કે તુમ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે હામી હો ઈસ લિએ તુમને વાલીએ મૂસલકો કત્લ કર દિયા હે."

"દાઊદ ભાઈ !"હારિષને દાઊદસે પૂછા, "તુમ બતાઓ મૈં ક્યા કરૂં ? તુમને મેરી જઝબાતી હાલત દેખી થી. તુમને કહા થા કે ખુદાને મુઝે ગુનાહકા કફ્ફારા અદા કરનેકે લિએ ઝિંદા રખ્ખા હે. ઈસ્સે બઢ્ઢ કર નેકીકા ઔર કામ ક્યા હો સકતા હે કે ઈસ હુક્મરાનકો કત્લ કર દૂં જિસ્ને હઝારોં મુસલમાનોંકો મુસલમાનોંકે હાથોં કત્લ કરાયા હે. તુમ દાનિશમંદ ઈન્સાન હો."

"ઈસ એક આદમીકો કત્લ કરનેસે કુછ હાસિલ ન હોગા." દાઊદને કહા. "ઉસ્કે દોસ્ત ભી હૈં જો હલબમેં હૈં ઔર હિરનમેં ભી. ઉન્કે બહુતસે સાલાર હે ઔર ઉન્કી તીન ફૌજેં હે. અકેલે સૈફુદ્દીનકે કત્લસે યહ સબ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે આગે હથિયાર નહીં ડાલ દેંગે. હથિયાર ડલવાનેકા તરીકા ઔર હોતા હે. ઉસ્કે લિએ યહ ઝરૂરી હે કે ઈન સબકો મૈદાને જંગમેં ઐસા બેબસ કર દિયા જાએ કે યહ હથિયાર ડાલ દેં ઔર સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી શરાઈત માનને પર મજબૂર હો જાએં."

"યહ કામ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સિવા ઔર કોન કર સકતા હે ?" હારિષને કહા, "મેરે સીનેમેં જો આગ ભળક રહી હે વહ કિસ તરહ સર્દ

હોગી ? મુઝે ખુદા તીન મુજાહિદીને ઈસ્લામકા ખૂન ક્યૂં કર બખ્શેગા ?"

દાઊદ બહુત ખુશ થા કે ઉસે વાલીએ મૂસલ યહીં મિલ ગયા હે. વહ હારિષ ઔર ઉસ્કે બાપકો યહ બતાનેસે ઝિઝક રહા થા કે વહ જાસૂસ હે. જાસૂસકો જઝબાતમેં આ કર અપના પર્દા ઉઠાના નહીં ચાહિએ, મગર પર્દા અપને ઉપર ડાલે રખનેસે વહ કુછ ભી નહીં કર સકતા થા. ઉસ્ને તો યહ સોચ લિયા થા કે સૈફુદીન જહાં ભી જાએગા વહ ઉસ્કા તઆકુબ કરેગા ઔર ઉસ્કી સરગર્મિયોંકો ગોરસે દેખેગા, લેકિન ઈત્ને દિન હારિષકે ઘરમેં ઠહરના મુશ્કિલ નઝર આ રહા થા. ઉસે બાપ બેટેકે તઆવુનકી ઝરૂરત થી. યહ ફેસ્લા કરનેકે લિએ થે વહ એ'તિમાદમેં લે યા ન લે ઉસ્ને ઉન્કે સાથ અપને અંદાઝસે બાતેં શુરૂઅ કર દી. ઉસ્ને દેખા કે હારિષ તો સૈફુદ્દીનકો કત્લ કરને પર હી તુલા હુવા થા, ઉસ્કા બાપ ભી સલાહુદીન અય્યૂબીકે ઈસ દુશ્મનકા નામ હકારતસે લેતા થા.

"અગર મેં આપકો એસા તરીકા બતાઉં જિન્સે સૈફુદીન આઈંદા ઉઠનેકે કાબિલ ન રહે તો ક્યા આપ મેરા સાથ દેંગે ?" દાઊદને ઉન્સે પૂછા.

"મેરે બેટેકી તરહ તુમ જઝબાતસે નહીં સોચ રહે તો મેં તુમ્હારા સાથ દૂંગા." હારિષને કહા "ઔર મેં કત્લસે હટ કર ઔર કુછ નહીં સુનૂંગા." હારિષને કહા.

"અગર તુમ અપની અકલ ઔર અપને જઝબાતકી લગામ તુમ મેરે હાથમેં દે દો તો તુમ્હારે હાથોં એસા કામ કરાઉંગા જો તુમ્હારી રૂહકો સુકૂન ઔર ચેનસે માલામાલ કર દેગા." દાઊદને દોનોંકો બળી ગોરસે દેખા. હારિષકી બીવી ઔર બહન ઝરા અલગ હટ કર બેઠી સુન રહી થી. દાઊદને ઉન્હેં ભી ગોરસે દેખા ઔર કહા, "મુઝે કુર્આન દો."

હારિષકી બહનને ઉઠ કર કુર્આન ઉઠાયા. આંખોસે લગાયા. ચૂમા ઔર દાઊદકો દે દિયા. દાઊદને ભી કુર્આનકો ઉઠાયા, કુર્આનકો આંખોસે લગાયા ચૂમા ઔર કુર્આન ખોલા. ઉસ્ને એક જગહ ઉંગલી રખ્ખી ઔર પળ્હા :

"શૈતાનને ઉન્કો અપને કબ્ઝેમેં લે લિયા હે ઔર ખુદાકી યાદ ઉન્કે ઝહનોંસે નિકલ ગઈ હે. યહ જમાઅત શૈતાનકા લશ્કર હે ઔર સુન રખ્ખો

કે શૈતાનકા લશ્કર નુકસાન ઉઠાનેવાલા હે. જો લોગ ખુદા ઔર ઉસ્કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી મુખાલફત કરતે હૈં વહ ઝલીલો ખ્વાર હોંગે."

યહ અઠ્ઠાઈસવેં પારેકી અઠારહવી ઔર ઉન્નીસવી આયત (સૂરએ હશર) થી જો કુર્આન ખૂલતે હી સામને આ ગઈ. દાઊદને કહા "યહ અલ્લાહકા પાક કલામ હૈં. મૈંને અપની મર્ઝીસે યહ સફા નહીં ખોલા. યહ અલ્ફાઝ અપને આપ મેરે સામને આએ હૈં. યહ ખુદાકા ફર્માન હે ઔર યહ ખુદાકી બશારત હૈં. કુર્આનને હમ સબકો બતા દિયા હે કે યહ જમાઅત શૈતાનોંકા લશ્કર હે, લેકિન મૈં અપને પીર ઉસ્તાદકા સબક તુમ્હેં પળ્હાના ચાહતા હૂં. બેશક કુર્આનમેં ફર્માયા હૈં કે જો લોગ ખુદા ઔર ઉસ્કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી મુખાલફત કરતે હૈં વહ ઝલીલો ખ્વાર હોંગે લેકિન વહ ઉસ વક્ત તક ઝલીલો ખ્વાર નહીં હોંગે જબ તક હમ કોશિશ કરકે ઉન્કી ઝિલ્લતો ખ્વારીકા સામાન પૈદા નહીં કરેંગે. યહ હમ સબ પર ફર્ઝ આઈદ હોતા હે કે હમ ઉન્હેં ઝલીલો ખ્વાર કરેં."

ઉસ્ને કુર્આન દોનોં હાથોં પર રખ કર હાથ આગે કિએ ઔર સબસે કહા, "સબ અપના અપના દાયાં હાથ ખુદાકે ઈસ પાક કલામ પર રખ્ખો ઔર કહો તુમ રાઝસે પર્દા નહીં ઉઠાઓગે ઔર દુશ્મનકો શિકસ્ત દેનેમેં અપની જાનેં કુર્બાન કર દોગે."

સબને જિનમેં દોનોં ખવાતીન ભી શામિલ થી કુર્આન પર હાથ રખ કર કસમ ખાઈ. કુર્આનને ઉન્કે અંદર જો તઅષ્ષુર પૈદા કર દિયા થા વહ ઉન્કે ચેહરોંસે ઝાહિર હો રહા થા. કમરેમેં ઐસી ખામોશી તારી હો ગઈ કે સબકે સાંસોકી ભી આવાઝેં સુનાઈ દેતી થી. સબ દાઊદકી તરફ દેખ રહે થે.

"તુમ સબને કુર્આન પર હાથ રખ કર કસમ ખાઈ હે." દાઊદને કહા, "ખુદાવંદ તઆલાને કુર્આન તુમ્હારી ઝુબાનમેં ઉતારા હે. તુમ ઈસ મુકદ્દસ કિતાબકા એક એક લફ્ઝ સમઝતે હો. અગર તુમને ઈસ કસમસે ઈન્હિરાફ કિયા તો ઉસ્કી સઝા કુર્આનમેં લિખ્ખી હૂઈ હે. તુમ ભી ઈસી ઝિલ્લતો રૂસ્વાઈમેં ફેંક દીએ જાઓગે જો શૈતાનકે લશ્કરકે મુકદ્દરમેં લિખ્ખી હૂઈ હે."

"તુમ કોન હો ?" બૂળ્હેને હૈરતઝદા આવાઝમેં દાઊદસે પૂછા, "તુમ

કિસી બહુત બળે આલિમકે મુરીદ મા'લૂમ હોતે હો.''

''મેરે પાસ કોઈ ઈલ્મ નહીં.'' દાઊદને કહા, ''મેરે પાસ અમલ હે. મેં કુર્આનકી રોશનીમેં જાન હથેલી પર રખ કર યહાં આયા હૂં. યહ સબક મુઝે કિસી આલિમને નહીં, સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને દિયા હે. મેં મૂસલકા નહીં, દમિશ્કકા બાશિંદા હૂં ઔર મેં સુલ્તાન અય્યૂબીકા ભેજા હુવા જાસૂસ હૂં. યહ હે વહ રાઝ જિસ્કી તુમ સબને કસમ ખાઈ હે કે ઈસ્સે પર્દા નહીં ઉઠાઓગે. મુઝે તુમ સબકે તઆવુનકી ઝરૂરત હે. મુઝે યકીન દિલાઓ કે જો મેં કહૂંગા વહ કરોગે.''

''હમ કસમ ખા ચુકે હેં.'' બૂળ્હેને કહા, ''તુમ અપના મકસદ ઔર મુદઆ બયાન કરો.''

''મુઝે અલ્લાહકી ખૂશ્નૂદી હાસિલ હે'' દાઊદને કહા ''મેં જિસ્કે સીનેસે રાઝ નિકાલ કર સુલ્તાન સલાહુદ્દીન તક પહુંચાના ચાહતા હૂં વહ મુઝે ઈસી છતકે નીચે મિલ ગયા હે જિસ્કે નીચે મેં બેઠા હૂં. ખુદાએ ઝુલ્જલાલને મુઝે ફરિશ્તોંકી રહનુમાઈ દી ઔર યહાં પહુંચા દિયા હે. મુઝે યહ મા'લૂમ કરના હે કે સૈફુદ્દીન ઔર ઉસ્કે દોસ્તોંકે ઈરાદે ઔર સરગર્મિયાં ક્યા હે. અગર યહ લોગ જંગકી તય્યારિયાં કરે તો ઉન્હેં તય્યારીસે પહલે યા તય્યારીકી હાલતમેં ખત્મ કિયા જા સકતા હે. ઉન્કે ઈરાદે કબ્લ અઝ વક્ત મા'લૂમ કરના ઝરૂરી હે. હો સકતા હે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી તય્યાર ન હો ઔર યહ લોગ અચાનક હમ્લા કર દે. આપ જાનતે હે કે ઉસ્કા નતીજા ક્યા હોગા.''

''ક્યા મુઝે ઈજાઝત હોગી કે અપની ફૌજોંકો ધોકેમેં મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળાનેવાલોંકો કત્લ કર દૂં?'' હારિષને પૂછા.

''યહ મેં બતાઊંગા.'' દાઊદને જવાબ દિયા. ''બા'ઝ હાલાતમેં કત્લ ન કરના ફાઈદામંદ હોતા હે. તુમ્હેં હર કદમ ઠંડે મિઝાજસે ઉઠાના હોગા. હમેં સૈફુદ્દીન પર નઝર રખની હે ઔર ઉસ્કા તઆકુબ કરના હે જિસ તરહ યહ યહાં આ કર છુપ ગયા હે ઉસી તરહ મેં ઔર હારિષ છુપે રહેંગે ઔર દેખતે રહેંગે કે યહ ક્યા કરતા હે.''

સૈફુદ્દીન ઉસી મકાનકે એક કમરેમેં ગહરી નીંદ સોયા રહા. સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ. બૂળ્હેને ઝાંક કર દેખા. વહ સોયા હુવા થા. સૂરજ ખાસ્સા ઉપર આ ગયા થા. જબ ઉસ્કી આંખ ખૂલી. હારિષકી બહન ઓર બીવીને ઉસ્કે આગે નાશ્તા રખ્ખા. ઉસ્ને હારિષકી બહનકો ગોરસે દેખા ઔર કહા, "તુમ હમારી જો ખિદમત કર રહી હો, ઉસ્કા હમ ઈત્ના સિલા દેંગે જો તુમ્હારે તસવ્વુરમેં ભી નહીં આ સકતા. હમ તુમ્હેં અપને મહલમેં રખ્ખેંગે."

"અગર હમ આપકો ઉસી ઝોંપળીમેં રખ્ખે તો ક્યા આપ ખુશ નહીં રહેંગે ?" લળકીને હંસ કર પૂછા.

"હમ તો સહરામેં ભી રહ સકતે હૈં" સૈફુદ્દીનને કહા, "લેકિન તુમ ફૂલોંકે સાથ સજા કર રખનેવાલી ચીઝ હો."

"ક્યા આપકો યકીન હે કે આપકે નસીબમેં મહલમેં દુબારા જાના લિખ્ખા હે ?" લળકીને પૂછા.

"ઐસી બાત તુમને ક્યૂં કહી હૈં ?"

"આપકી હાલત દેખ કર" લળકીને કહા, "બાદશાહકા ઝોંપળેમેં છુપના યહ ઝાહિર કરતા હે કે ઉસ્કી સલ્તનત છિન ગઈ હે ઔર ઉસ્કી ફૌજ સાથ છોળ ગઈ હે."

"ફૌજને મેરા સાથ નહીં છોળા" સૈફુદ્દીનને કહા, "મૈં ઝરા આરામકે લિએ યહાં રૂક ગયા હૂં. મહલ સિર્ફ મેરે નસીબમેં નહીં, તુમ્હારે નસીબમેં ભી લિખ્ખા હુવા હે. ક્યા તુમ મેરે સાથ ચલના પસંદ કરોગી ?"

હારિષકી બીવી કમરેસે નિકલ ગઈ થી. બહન સૈફુદ્દીનકે પાસ બેઠ ગઈ ઔર કહને લગી "અગર મૈં આપકી જગહ હોતી તો સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો શિકસ્ત કિએ બગૈર મહલકા નામ ન લેતી. અગર આપને મુઝે પસંદ કિયા હે તો મૈં આપકો બતા દેતી હૂં કે મુઝે આપકા ભાગના ઔર છુપના બિલ્કુલ પસંદ નહીં. જંગજૂ બાદશાહોંકી તરહ બાહિર નિકલે. અપની ફૌજકો ઈકટ્ઠા કરે ઔર સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર હમ્લા કર દે."

લળકી ભોલી ભાલી શકલકી થી. ઉસ્કી સાદગીમેં હુસ્ન થા. સૈફુદ્દીન ઉસે બળી દિલચસ્પીસે દેખ રહા થા ઔર ઉસ્કે હોટોં પર ઐસી મુસ્કુરાહટ

થી જિસ્મેં શૈતાનિયત ભી થી ઔર મુહબ્બત ભી.

"મેં શહઝાદી નહીં હૂં" લળકીને કહા, "ઈન ચટ્ટાનોં ઔર સહરામેં પૈદા હૂઈ ઔર યહીં જવાન હૂઈ હૂં. મેં સિપાહીકી ઔલાદ ઔર સિપાહીકી બહન હૂં. આપકે સાથ મહલમેં નહીં, મૈદાને જંગમેં જાઉંગી. મેરે સાથ આપ તેગઝનીકા મુકાબલા કરેંગે ? ચટ્ટાનોંકે ઉપર નીચે મેરે સાથ ઘોળા દોળાએંગે ?"

"તુમ સિર્ફ ખુબસૂરત હી નહીં, જંગજૂ ભી હો" સૈફુદ્દીનને ઉસ્કે બાલોં પર હાથ ફેર કર કહા. "ઐસે પ્યારે બાલ મેંને પહલી બાર દેખે હેં."

લળકીને ઉસ્કા હાથ આહિસ્તાસે પરે કર દિયા ઔર કહા, "બાલ નહીં બાઝૂ. અભી આપકો મેરે બાલોંકી નહીં મેરે બાઝૂઓંકી ઝરૂરત હે. મુઝે બતાએં આપકા ઈરાદા ક્યા હે ?"

"તુમ્હારા બાપ ખતરનાક આદમી હે" સૈફુદ્દીનને કહા, "વહ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા હામી હે ઔર મુઝે શાયદ પસંદ નહીં કરતા. મુઝે ડર હે કે વહ મુઝે ધોકા દેગા."

લળકી અલ્હળસી હંસી હંસ પળી ઔર બોલી "વહ બૂળ્હા આદમી હેં. મા'લૂમ નહીં આપકે સાથ ઉસ્ને ક્યા બાતેં કી હે. હમારે સામને રાતસે વહ આપકી તારીફે કર રહા હે ઉસ્ને સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા સિર્ફ નામ સુના હે, ઉસ્કે મુતઅલ્લિક ઔર કુછ નહીં જાનતા. ઈસ્સે આપ ન ડરેં. ઝઈફ આદમી આપકા ક્યા બિગાળ સકતા હે. મુઝે આઝમાએં."

સૈફુદ્દીનને ઉસ્કી તરફ હાથ બળ્હાયા તો લળકી પીછે હટ ગઈ. કહને લગી, "મેં આપકો અપને જિસ્મસે મહરૂમ નહીં કરૂંગી. અપને આપકો આપકે હવાલે કર દૂંગી, લેકિન ઉસ વક્ત જબ આપ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો શિકસ્ત દે કર આએંગે. આપ ઈસ વક્ત મુશ્કિલમેં હે. મુઝસે દૂર રહે. મુઝે યહ બતાએં કે આપકા ઈરાદા ક્યા હે ?"

સૈફુદ્દીન અય્યાશ ઔર ઝનપરસ્ત ઈન્સાન થા. જવાન ઔર ખુબસૂરત લળકી ઉસ્કે લિએ અજૂબા નહીં થી, લેકિન ઉસ લળકીમેં ઉસ્ને યહ અજીબ બાત દેખી કે વહ ઉસ્કે આગે ઝુક નહીં રહી થી. ઉસ્કે આગે તો હર લળકી સધાએ હૂએ જાનવરકી તરહ ઈશારોં પર નાચા કરતી થી. ઈસ લળકીને

ઉસ પર ઐસા વાર કિયા કે ઉસ્કી ગૈરત ભળક ઉઠી.

"સુનો લળકી !" ઉસ્ને કહા, "તુમને મેરી મર્દાનગીકા ઈમ્તિહાન લેના ચાહા હે. મેં અબ ઉસ વક્ત તુમ્હારે જિસ્મકો હાથ લગાઉંગા જિસ વક્ત મેરે હાથમેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી તલ્વાર હોગી ઔર મેં ઉસીકે ઘોળે પર સવાર હોઉંગા. મુઝસે વા'દા કરો કે તુમ મેરે પાસ આ જાઓગી."

"મુઝે અપને સાથ મૈદાને જંગમેં લે ચલેં." લળકીને કહા.

"નહીં" સૈફુદ્દીનને કહા, "મુઝે અભી ફૌજ તય્યાર કરની હે. મૈંને એક આદમીકો મૂસલ ભેજ દિયા હે. મૈંને ઉન્હેં કહલા ભેજા હે કે ફૌજેં ઈકટ્ઠી કરો ઔર ફૌરન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર હમ્લા કર દો તાકે વહ હમારે શહરોંકા મુહાસરા કરને આગે આ ન સકે. આજ શામ તક મેરે દોનોં આદમી વાપસ આ જાએંગે, તો મા'લૂમ હોગા કે હલબ ઔર હિરનકી ફૌજેં કિસ હાલતમેં હૈં. હમ શિકસ્ત તસ્લીમ નહીં કર રહે. જવાબી હમ્લા કરેંગે ઔર ફૌરન કરેંગે."

સૈફુદ્દીનકી શખ્સિયત યહી કુછ થી. ઝનપરસ્તી ઔર ઈમાન ફરોશીને ઉસ્કા કિર્દાર ઈત્ના ખોખલા કર દિયા થા કે ઉસ્ને એક અલ્હળ ઔર સીધી સાદી લળકીસે મુતા'ષ્ષિર હો કર ઉસે રાઝકી ભી એક દો બાતેં બતા દી. લળકીને ઉસ્કા હાથ ચૂમ લિયા ઔર કમરેસે નિકલ ગઈ.

"ઉસ્કે સાથ જો દો આદમી આએ થે ઉન્મેંસે એકકો ઉસ્ને મૂસલ ભેજા હે ઔર દૂસ્રેકો હલબ" હારિષકી બહન અપને બાપકો, હારિષ ઔર દાઊદકો બતા રહી થી. "ઉસ્કા ઈરાદા યહ હે કે તીનોં ફૌજોંકો ઈકટ્ઠા કરકે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર ફૌરન હમ્લા કિયા જાએ તાકે વહ આગે આ કર ઉન્કે શહરોંકો મુહાસરેમેં ન લે સકે. ઉસ્કે જો દો આદમી ગએ હૂએ હૈં વહ આ કર ઉસે બતાએંગે કે ફૌજેં લળનેકી હાલતમેં હે યા નહીં" સૈફુદ્દીનને ઉસે જો કુછ બતાયા થા વહ ઉસ્ને અપને બાપ, ભાઈ ઔર દાઊદકો બતા દિયા.

યહ લળકી જિસ્કા નામ ફૌઝી થા કોઈ ઐસી ચાલાક ઔર હોશિયાર લળકી નહીં થી. ઉસે ખુદાને ઝહાનત ઔર જઝબા અતા કિયા થા. દાઊદને

ઉસે બતાયા થા કે વહ સૈફુદ્દીનકે દિલસે રાઝ નિકાલે. ફૌઝીકો ઉસ્ને તરીકા ભી બતાયા થા ઔર યહ ભી બતા દિયા થા કે યહ શખ્સ અય્યાશ ઔર બદકાર હે. ઈસ લિએ ઉસ્કે જાલસે બચ કર રહના. ફૌઝીને યહ કામ ખુશઉસ્લૂબીસે કર લિયા. ઉસ્ને સૈફુદ્દીનસે જો બાતેં કહલવાઈ થી ઉનસે દાઊદકો યહ પતા ચલ ગયા કે સૈફુદ્દીનકા પીછા કરના ઝરૂરી હે.

આધી રાતસે કુછ દેર પહલે બૂઢ્હેકી આંખ ખુલ ગઈ. ઉસ્ને દરવાઝે પર દસ્તક સુની ઔર ઘોળેંકો હિન્હિનાતે ભી સુના થા. ઉસ્ને દરવાઝા ખોલા. બાહર સૈફુદ્દીનકા નાઈબ સાલાર ખળા થા. બૂઢ્હા ઉસ્કા ઘોળા દૂસરી તરફ લે ગયા ઔર નાઈબ સાલાર અંદર ચલા ગયા. બૂઢ્હેને જા કર નાઈબ સાલારસે ખાનેકે મુતઅલ્લિક પૂછા. ઉસ્ને ઈન્કાર કર દિયા. બૂઢ્હેને ગુલામોંકી તરહ ઉન્સે સુલૂક કિયા. સૈફુદ્દીનને ઉસે કહા કે વહ જા કર સો જાએ. બૂઢ્હા રિઆયાકી તરહકે આદાબસે વહાંસે નિકલા. ઉસ્ને દાઊદકો જગાયા ઔર દોનોંને દરવાઝેકે સાથ કાન લગા દીએ.

"ગુમશ્તગીનકે મુતઅલ્લિક મા'લૂમ હુવા હે કે હલબમેં અલ્મલિકુસ્સાલિહકે સાથ હે." નાઈબ સાલાર કહ રહા થા. "મેંને મૂસલમેં જો હાલાત દેખે હેં વહ કોઈ ઐસે બૂરે નહીં કે હમ લળ હી ન સકેં. સલાહુદ્દીન અય્યૂબી તુર્કમાન રૂક ગયા હે. સલીબિયોંકે જાસૂસોંને બતાયા હે કે વહ અલ્જઝીરા, દયાર ઔર બકર ઔર ઈર્દ ગિર્દ કે ઈલાકોંસે લોગોંકો ફૌજમેં ભરતી કર રહા હે. યૂં મા'લૂમ હોતા હે જૈસે વહ ફૌરી તૌર પર પેશ કદમી નહીં કરેગા. પેશકદમી ઝરૂર કરેગા, જો તૂફાની હોગી. ઉસ્કી ફૌજકી ખેમાગાહ બતા રહી હે કે વહ વહાં ઝિયાદા દિન કિયામ કરેગા. વહ ગાલિબન ઈસ ખુશ ફહમીમેં મુબ્તલા હે કે હમ લળનેકે કાબિલ નહીં રહે. હમારી જો ફૌજ મૂસલ પહુંચી હે ઉસ્કી નફરી એક તિહાઈસે કુછ ઝિયાદા કમ હે. યહ સિપાહી મારે ગએ હેં ઔર ઉન્મેં લાપતા ભી શામિલ હેં."

"તો ક્યા યહ મુમ્કિન હો સકતા હે કે હમ ઉસી ફૌજસે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર હમ્લા કર દેં ?" સૈફુદ્દીનને પૂછા,

"સિર્ફ હમારી ફૌજ હમ્લેકે લિએ કાફી નહીં" નાઈબ સાલારને જવાબ દિયા. "અલ્મલિકુસ્સાલિહ ઔર ગુમશ્તગીનકો સાથ મિલાના ઝરૂરી હે.

હમારે મુશીરોં(સલીબિયોં) ને ભી યહી મશ્વરા દિયા હે.''

''તુમને ઉન્હેં બતા દિયા હે કે મેં કહાં હૂ ?''સૈફુદ્દીનને પૂછા.

''મૈંને યહ જગહ નહીં બતાઈ'' નાઈબ સાલારને જવાબ દિયા, ''ઉન્હેં યહ બતાયા હે કે આપ તુર્કમાનકે મુઝાફાતમેં ઘૂમ ફિર રહે હૈં ઔર સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી નકલો અમલકો અપની આંખો દેખનેકી કોશિશ કર રહે હૈં તાકે અગલે મા'રિકાકા મન્સૂબા તય્યાર કિયા જા સકે.... મેરા ખયાલ હે કે તીન ચાર રોઝ બા'દ આપકો મૂસલ ચલે જાના ચાહિએ.''

''મુઝે હલબકી ખબર મા'લૂમ કર લેને દો'' સૈફુદ્દીનને કહા, ''વહ કમાન્દાર કલ શામ તક વાપસ આ જાએગા. તુમ જાનતે હો કે ગુમશ્તગીન શૈતાનકી ફિત્રતકા ઈન્સાન હે. ઉસે અપને કિલ્એમેં ચલે જાના ચાહિએ થા. હલબમેં વહ ક્યા કર રહા હે ? મેં મૂસલ જાનેસે પહલે હલબ જાઉંગા. ગુમશ્તગીન બેશક હમારા ઈત્તિહાદી હે, મગર મેં ઉસે અપના દોસ્ત નહીં કહ સકતા. મુઝે અલ્મલિકુસ્સાહિકે સાલારોંકો ઈસ પર ભી કાઈલ કરના હે કે વહ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સુસ્તાનેસે ફાઈદા ઉઠાએ ઔર વક્ત ઝાએઅ કિએ બગૈર હમ્લા કર દેં. મેં અબ યહ મશ્વરા ભી દૂંગા તીનોં ફૌજેં એક મર્કઝી કમાનકે માતહત હોની ચાહિએ ઔર ઈનકા એક સાલારે આ'લા હોના ચાહિએ. હને સિર્ફ ઈસ લિએ શિકસ્ત ખાઈ હે કે હમારી ફૌજોંકી કમાન અલગ અલગ થી. હમેં એક દૂસ્રેકે મન્સૂબે ઔર ચાલોંકા ઈલ્મ હી નહીં થા, વર્ના મુઝફ્ફરુદ્દીનને સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે પેહલૂ પર જો હમ્લા કિયા થા વહ કભી નાકામ ન હોતા.''

''મર્કઝી કમાન આપકે પાસ હોની ચાહિએ.'' નાઈબ સાલારને કહા.

''ઔર હમેં અપને દોસ્તોંસે ભી હોશિયાર રહના ચાહિએ'' સૈફુદ્દીનને કહા ઔર પૂછા, ''સલીબી હમેં મદદ દેંગે?''

''વહ અપની ફૌજ તો નહીં દેંગે'' નાઈબ સાલારને જવાબ દિયા,''ઊંટ, ઘોળ ઔર અસ્લિહા વગૈરહ દેંગે'' નાઈબ સાલારને પૂછા, ''યહાં આપને કોઈ ખત્રા તો મહસૂસ નહીં કિયા ?''

''નહીં'' સૈફુદ્દીનને કહા, ''બૂળ્હા કાબિલે એ'તિમાદ મા'લૂમ હોતા હે. ઉસ્કી બેટી જાલમેં આ ગઈ હે, લેકિન જઝબાતી ઔર જોશીલી હે.

કહતી હે પહલે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો શિકસ્ત દો. ઉસ્કી તલ્વાર લાઓ. ઉસ્કે ઘોળે પર સવાર હો કર આઓ ઔર મેં તુમ્હારે સાથ ચલી ચલૂંગી.''

નાઈબ સાલારને કહકહા લગાયા. હારિષ, ઉસ્કા બાપ ઔર દાઊદ દરવાઝેકે સાથ કાન લગાએ સુન રહે થે. સૈફુદ્દીન ઔર ઉસ્કે નાઈબ સાલારકે ફરિશ્તોંકો ભી મા'લૂમ ન થા કે ઈસ ઘરમેં સિર્ફ એક બૂળ્હા ઔર ઉસ્કી બેટિયાં હી નહીં, દો જવાન મુજાહિદ ભી હેં. જો કિસી ભી મોઝૂંઅ મૌકા પર ઉસે કત્લ કર દેંગે. સૈફુદ્દીનકો ઝરા સા ભી શક નહીં હુવા થા કે ઉસ્ને ફૌઝીકો અપને જાલમેં નહીં ફાંસા, બલ્કે ખૂદ ઉસ્કે જાલમેં આ ગયા હે.

દાઊદ ઔર હારિષ અંદર હે. સૈફુદ્દીન ઔર ઉસ્કા નાઈબ સાલાર ડ્યોળીકે સાથવાલે કમરેમેં બંદ રહે. દિનકે દોરાન ફૌઝી તીન ચાર બાર ઉસ કમરેમેં ગઈ. વહ ચૂંકે ઉસ્સે દો હાથ દૂર રહતી થી. ઈસ લિએ સૈફુદ્દીન ઉસ્કી તરફ ઔર ઝિયાદા ખિંચા આતા થા. ફૌઝીસે ઉસ્ને પૂછા "તુમ્હારા ભાઈ મેરી ફૌજમેં સિપાહી હે, મેં ઉસે જૈશકા કમાનદાર બના દૂંગા."

"હમેં તો યહ ભી મા'લૂમ નહીં કે વહ ઝિંદા ભી હે યા નહીં" ફૌઝીને કહા, "અગર વહ ઝિંદા ન હુવા તો હમ બેઆસરા હો જાએંગે."

"ઈસ સૂરત મેં તુમ્હારે બાપકો ઔર તુમ્હારે ભાઈકી બીવીકો ભી અપને સાથ લે જાઉંગા." સૈફુદ્દીનને કહા.

ફૌઝીકા બાપ ભી સૈફુદ્દીનકે પાસ જાતા રહા. ઉસ્ને અમલી તૌર પર સૈફુદ્દીનકો યકીન દિલા દિયા કે વહ ઉસ્કા વફાદાર હે.

રાતકો ફિર દરવાઝે પર દસ્તક હૂઈ. બૂળ્હેને દરવાઝા ખોલા. બાહર સૈફુદ્દીનકા વહ કમાનદાર ખળા થા જિસે ઉસ્ને હલબ રવાના કિયા થા. બૂળ્હેને ઉસે સૈફુદ્દીનકે કમરેમેં ભેજ દિયા ઔર ઉસ્કા ઘોળા દૂસ્રે ઘોળોંકે સાથ બાંધ કર કમાનદરસે ખાનેકે મુતઅલ્લિક પૂછને ગયા. કમાનદાર બહુત તેઝ આયા થા. કહીં રૂકા નહીં થા, ઈસ લિએ રાસ્તેમેં કુછ ખા નહીં સકા થા. બૂળ્હા અંદર ખાના લેનેકે લિએ ગયા તો ફૌઝીને કહા કે વહ ખાના લે જાએગી ઔર બાતેં સુનેગી.

વહ ખાના લે કર ગઈ તો કમાનદાર બોલતે બોલતે ચુપ હો ગયા.

સૈફુદ્દીનને કહા, "તુમ બાત કરો યહ અપની બચ્ચી હે." ફૌઝી કમાનદારકે આગે ખાના રખ કર સૈફુદ્દીનકે કરીબ બેઠ ગઈ. યહ પહલા મૌકા થા કે વહ ઉસ્કે ઈત્ને કરીબ બેઠી થી. સૈફુદ્દીનને ઉસ્કા હાથ અપને હાથમેં લે લિયા. ફૌઝીને હાથ છુળાયા નહીં, વર્ના સલીબિયોંકા યહ દોસ્ત હાથસે નિકલ જાતા.

"હલબકી ફૌજકા જઝબા કાબિલે તા'રિફ હે" કમાનદારને બાત શુરૂઅ કી. ફૌઝીને સૈફુદ્દીનકી ઊંગલીમેં પળી હૂઈ અંગૂઠીકો ઊંગલિયોંમેં મસલ્ના ઔર ઉસ્કે હીરેકો બચ્ચોંકેસે ઈશ્તિયાકસે દેખના શુરૂઅ કર દિયા જૈસે ઉસે કમાનદારકી બાતોંકે સાથ કોઈ દિલચસ્પી ન હો લેકિન ઉસ્કે કાન ઉસી તરફ લગે હૂએ થે. કમાનદાર કહ રહા થા "અલ્મલિકુસ્સાલિહને સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો સુલહકા પૈગામ ભેજા હે."

"સુલહકા પૈગામ ?" સૈફુદ્દીનને બિદક કર પૂછા.

"જી હાં, સુલહકા પૈગામ" કમાનદારને કહા, "લેકિન મુઝે પતા ચલા હે કે ઉસ્ને સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો ધોકા દિયા હે. ઉસ્કે સલીબી દોસ્ત ઉસ્કી ફૌજકે સામાનકા નુકસાન પૂરા કર રહે હેં ઔર ઉસે ઉકસા રહે હેં કે વહ મૂસલ ઔર હિરનકી ફૌજોંકો મુશ્તરકા કમાનમેં લા કર સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર ફૌરન હમ્લા કરે. અગર સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજને સુસ્તા લિયા ઔર ઉસ્ને ઉસી ઈલાકેસે લોગોંકો ભરતી કરકે નફરી પૂરી કર લી તો ફિર ઉસે રોકના મુહાલ હો જાએગા. જાસૂસ ખબર લાએ હેં કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને તુર્કમાનકે સબ્ઝા જારમેં લંબે અર્સેકે લિએ પળાવ કર લિયા હે ઔર પેશકદમીકી તય્યારિયાં બહુત તેઝીસે કર રહા હે. અલ્મલિકુસ્સાલિહકે સાલાર ભી યહી કહતે હેં કે તુર્કમાનકે મુકામ પર સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર ફૌરી હમ્લા હોના ચાહિએ....

"મૈંને હલબકી ફૌજકે એક સલીબી મુશીરકે સાથ બાત કરનેકા મૌકા પૈદા કર લિયા થા. મૈંને અન્જાન બન કર ઉસે કહા કે હમ ફૌરી હમ્લેકે કાબિલ નહીં. ઉસ્ને કહા કે યહ તુમ્હારી બહુત બળી-જંગી લગ્ઝિશ હોગી. સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર હમ્લેકા મકસદ યહ નહીં હોગા કે ઉસે શિકસ્ત દી જાએ. મકસદ યહ હોગા કે ઉસે તય્યારીકી મોહલત ન દી જાએ. ઉસે

તુર્કમાનકે ઈલાકેમેં પરેશાન રખ્ખા જાએ ઔર ઐસી લળાઈ લળી જાએ જો તવીલ હો. જંગ ન હો, મા'રિકા લળે જાએં યહ મા'રિકા સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે અંદાઝકે હી હો, યા'ની ઝર્બ લગાઓ ઔર ભાગો, શબખૂન મારો ઔર કોશિશ કરો કે તુર્કમાનકે સબ્ઝા ઝારસે જહાં પાનીકી ભી બોહતાત હે, સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો પીછે હટા દિયા જાએ તાકે ઉસ્કી ફૌજકો ચારા ઔર પાની ન મિલ સકે."

"બહુત અચ્છી તર્કીબ હે." સૈફુદ્દીનને કહા, "ઐસી જંગ મેરા શેર, સાલાર મુઝફ્ફરુદ્દીન લળ સકતા હે. વહ બહુત અર્સા સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સાથ રહા હે. મેં કોશિશ કરૂંગા કે તીનોં ફૌજોંકી મુશતરકા કમાન મુઝે મિલ જાએ. મેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો સહરાઈ લોમળીકી તરહ ધોકે દે દે કર મારૂંગા."

ફૌઝીને સૈફુદ્દીનકી તલ્વાર લે લી ઔર ઉસે નિયામસે નિકાલ કર દેખને લગી. વહ બિલ્કુલ ભોલી બની હૂઈ થી.

"મૈંને કોશિશ કી થી કે અલ્મલિકુસ્સાલિહકે સાથ મેરી મુલાકાત હો જાએ" કમાનદારને કહા "લેકિન સાલારોં ઔર દૂસ્રે હુક્કામને ઉસે ઐસા ઘેરા હુવા હે કે મેં ઉસે મિલ ન સકૂં. યહ બાતેં ઉસ્કે સાલારોંસે મા'લૂમ કી હે."

"તુમ્હેં આજ ફિર હલબ જાના હોગા." સૈફુદ્દીનને કહા, "અલ્મલિકુસ્સાલિહકો યહ પૈગામ દેના કે તુમને સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સાથ સુલહ કરકે હમેં ધોકા દિયા હે. તુમને ઉસ્કે હોસ્લે બળ્હા દિએ હેં. ઉસ્કે હાથ મઝબૂત કર દિએ હેં. વહ હમમેંસે કિસીકો ભી નહીં બખ્શેગા. તુમ અભી બહુત છોટે હો. ગબરા ગએ હો યા તુમ્હારે સાલારોંને લળાઈસે બચનેકે લિએ તુમહેં મશ્વરા દિયા હે" સૈફુદ્દીનને ઈસ મોઝૂકા તવીલ પૈગામ દિયા ઔર કમાનદારસે કહા, "તુમહેં સહરકી તારીકીમેં નિકલ જાના ચાહિએ. દિનકે વક્ત તુમ્હેં ઈસ ગાંવમેં કોઈ ન દેખે."

યહ થા વહ પૈગામ જિસ્કા ઝિક્ર તારીખમેં આયા હે. કમાનદાર કુછ આરામ કરકે હલબકો રવાના હો ગયા.

ફૌઝીને જો કુછ સુના થા વહ દાઊદકો બતા દિયા. યહ મા'લૂમાત ભી કામકી થી. હારિષ ઔર ઉસ્કા બાપ ગહરી નીંદ સો ગએ. દાઊદ કિસી કામસે બાહર નિકલા. ફૌઝી ભી દબે પાંવ નિકલ આઈ. દાઊદ અપને ઘોળેકે પાસ જા રૂકા. ફૌઝી ભી વહીં ચલી ગઈ.

"મુઝે ઈસ્સે કોઈ બળા કામ બતાઓ" ફૌઝીને કહા "મેં તુમ્હારે લિએ જાન ભી દે સકતી હૂં."

"મેરે લિએ નહીં, અપની કૌમકે લિએ ઔર અપને મઝહબકે લિએ જાન દેના" દાઊદને કહા, "તુમ જો કામ કર રહી હો વહ બહુત બળા હે. હમ જાસૂસ હેં ઉસી કામમેં અપની જાનેં કુર્બાન કર દિયા કરતે હેં. યહ કામ મેરા થા જો મેં તુમસે કરા રહા હૂં. મેંને તુમ્હેં ખત્રેમેં ડાલ દિયા હે."

"ખત્રા કૈસા ?"

"તુમ ઈત્ની ચાલાક લળકી નહીં હો ફૌઝી" દાઊદને કહા, "સૈફુદ્દીન બાદશાહ હે. વહ ઝોંપળેમેં ભી બાદશાહ હે."

"તો ક્યા બાદશાહ મુઝે ખા જાએગા ?" ફૌઝીને કહા, "મેં ચાલાક તો નહીં, સીધી સાદી ભી નહીં હૂં."

"તુમને બાદશાહીકી ચમક દેખી તો તુમ્હારી આંખે બંદ હો જાએંગી" દાઊદને કહા, "ઉન લોગોંને ઉસી ચમકસે અંધા હો કર ઈમાન બેચા હે ઔર ઈસ્લામકી જળેં કાટ રહે હેં. ડરતા હૂં કહીં તુમ ભી ઈસ જાલમેં ન આ જાઓ."

"તુમ કહાંકે રહનેવાલે હો ?"

"મેં કહીંકા ભી રહનેવાલા નહીં" દાઊદને જવાબ દિયા, "મેં જાસૂસ ઔર છાપામાર હૂં. જહાં દુશ્મનકે હાથ ચળ્હ ગયા વહીં મારા જાઊંગા ઔર જહાં ભી મારા જાઊંગા વહ મેરા વતન હોગા. શહીદકા લહૂ જિસ ઝમીન પર ગિરતા હે વહ ઝમીન સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકી હો જાતી હે. ઉસ ઝમીનકો કુફ્રસે પાક કરના હર મુસલમાનકા ફર્ઝ બન જાતા હે. હમારી માંઓં ઔર બહનોંને હમેં જવાન કિયા ઔર ખુદાકે હવાલે કર દિયા હે. ઉન્હોંને અપને દિલોં પર પથ્થર રખ લિએ હેં ઔર ઈસ ખ્વાહિશસે દસ્તબર્દાર હો ગઈ હે કે હમ ઉન્હેં કભી મિલેંગે."

"તુમ્હારે દિલમેં અપને ઘર જાનેકી, અપની માંકો દેખનેકી, બહનસે મિલનેકી ખ્વાહિશ તો હોતી હોગી." ફૌઝીને જઝબાતી લહજેમેં કહા.

"ઈન્સાન ખ્વાહિશોંકા ગુલામ હો જાએ તો ફર્ઝ ધરે રહ જાતે હૈં" દાઊદને કહા, "જાનસે પહલે જઝબાત કુર્બાન કરને પળતે હૈં. તુમ્હેં ભી યહ કુર્બાની દેની હોગી."

ફૌઝી ઉસ્કે કરીબ હો ગઈ ઔર બોલી. "મુઝે અપને સાથ રખ સકતે હૈં ?"

"નહીં" દાઊદને કહા.

"કુછ દિન મેરે પાસ રહ સકતે હોં ?" ફૌઝીને પૂછા.

"મેરે ફ઼ર્ઝને ઝરૂરત સમઝી તો રહૂંગા' દાઊદને કહા, "મુઝે અપને પાસ રખ કર ક્યા કરોગી ?" તુમ મુઝે અછ્છે લગતે હોના" ફૌઝીને કહા, "તુમ જબસે આએ હો તુમ્હારી બાતેં સુન રહી હૂં. ઐસી બાતેં મૈંને કભી નહીં સુની થી. મેરે દિલમેં આતી હે કે તુમ્હારે સાથ રહૂં ઔર ....."

"મુજે ઝંજીર ન ડાલો ફૌઝી" દાઊદને કહા, "અપને આપકો ભી જઝબાતકી ઝંજીરસે આઝાદ રખ્ખો. હમારે સામને બળે કઠીન રાસ્તે હૈં. એક દૂસ્રેકા હાથ ઝરૂર થામેંગે, ઈકટ્ઠે ચલેંગે, મગર એક દૂસ્રેકે કૈદી નહીં બનેંગે" ઉસ્ને ઝરા દેર સોચ કર કહા, "ફૌઝી તુમ ઝિયાદા દૂર તક મેરા સાથ નહીં દે સકોગી. મુઝે તુમહારી ઈસ્મત ભી અઝીઝ હે. કામ જો મર્દોંકા હે વહ મર્દ હી કરેંગે."

ફૌઝીને આહ લી ઔર ઉદાસ સી હો ગઈ. ઉસ્ને દાઊદકો સરસે પાંવ તક દેખા ઔર ઘૂમ કર વહાંસે હટને લગી. દાઊદને લપક કર ઉસ્કા બાઝૂ પકળ લિયા ઔર અપને કરીબ કરકે ઉસ્કી આંખોમેં આંખે ડાલ દી. ફૌઝી ઉસ્કે સાથ લગ ગઈ ઔર જઝબાતસે કાંપતી આવાઝમેં બોલી, "જો કામ મર્દોંકા હે વહ કામ ઔરતેં ભી કર સકતી હૈં. મેરી ઈસ્મત કોઈ ઐસા કચ્ચા ધાગા નહીં કે ઝરાસે ઝટકેસે ટૂટ જાએગા. મેં તુમ્હેં અપની અસ્મત પેશ નહીં કર રહી. તુમ મુઝે અચ્છે લગતે હો. તુમ્હારી બાતેં મુઝે અછ્છી લગતી હે. તુમને મુઝે જો રાસ્તા દિખાયા હે વહ મેરે દિલકો બહુત અછ્છા લગા હે મેં તુમ્હારે કરીબ ઈસ લિએ હો ગઈ હૂં કે શાયદ તુમ્હેં મેરે વુજૂદસે અપની

માંકી ઔર બહનકી બૂ મિલ જાએ. તુમ બહુત થકે હૂએ હોના દાઊદ ! મુઝે મેરે ભાઈકી બીવીને બહુત સી બાતેં બતાઈ હે. વહ કહતી હૈં કે મર્દ જબ થકા હુવા ઘર આતા હે તો ઔરતકે સિવા ઉસ્કી થકન ઔર કોઈ દૂર નહીં કર સકતા. ઔરત ન હો તો મર્દકી રૂહ મુર્ઝા જાતી હે. મૈં ડરતી હૂં કે તુમ્હારી રૂહ મુર્ઝા ગઈ તો.... ક્યા હોગા દાઊદ ?''

દાઊદ હંસ પળા ઔર ઉસ્કા ગાલ થપકા કર બોલા. ''તુમ્હારી ઈન ભોલી ભાલી બાતોંને મેરી રૂહકો તરો તાઝા કર દિયા હે.''

''તુમ્હેં મેરી કોઈ બાત બૂરી તો નહીં લગી ?'' ફૌઝીને પુછા, ''મેરે ભાઈકો તો નહીં બતાઓગે કે મૈં તુમ્હારે પાસ આઈ થી ?''

''નહીં. દાઊદને કહા'' તુમ્હારે ભાઈકો કુછ નહીં બતાઉંગા ઔર તુમ્હારી કોઈ બાત મુઝે બૂરી નહીં લગી.''

''હમારી મંઝિલ એક હે દાઊદ !'' ફૌઝીને કહા, ''મુઝે મા'લૂમ નહીં કે દિલકી બાત કિસ તરહ કહી જાતી હે.''

''તુમને દિલકી બાત કહ દી હે ફૌઝી !'' દાઊદને કહા, ''ઔર મૈંને સમઝ લી હે. તુમને ઠીક કહા હે કે હમારી મંઝિલ એક હે, મગર યહ ન ભૂલના કે રાસ્તેમેં ખૂનકી નદી ભી હે જિસ પર કોઈ પુલ નહીં. અગર તુમ હમેશાકે લિએ મેરી હો જાના ચાહતી હો તો હમારા નિકાહ લહૂકી તહરીર હોગી, ફિર હમારી લાશેં એક દૂસરીસે દૂર ભી હૂઈ તો હમ ઈકટ્ઠે હો જાએંગે. રાહે હકકે મુસાફિરોંકી શાદિયાં આસ્માનોંમેં હોતી હે ઔર બારાતેં કહકશાંકે રાસ્તે જાયા કરતી હે. ઉન્કી ખુશીમેં સારા આસ્માન સિતારોંકી ચરાગાં કિયા કરતા હૈં.''

ફૌઝી જબ વહાંસે ચલી તો ઉસ્કે હોટોં પર મુસ્કુરાહટ થી. ઈસ મુસ્કુરાહટમેં મુસર્રતકા તા'ષ્ષુર કમ ઔર ઐસા તા'ષ્ષુર ઝિયાદા થા જિસ્મેં અઝ્મ થા ઔર કુછ કર ગુઝરનેકા ઈરાદા.

દો દિનોંકે બા'દ કમાનદાર વાપસ આ ગયા જો અલ્મલિકુસ્સાલિહકે નામ સૈફુદ્દીનકા પૈગામ લે કર ગયા થા. ઉસ્કી મુલાકાત અલ્મલિકુસ્સાલિહસે નહીં હો સકી થી, પૈગામ ઉસ તક પહુંચા દિયા ગયા થા. ઉસ્ને કહા થા કે

વહ પૈગામકા તહરીરી જવાબ દેગા. કમાનદાર વહાં બતા આયા થા કે સૈફુદ્દીન કહાં હે ઔર વહ જિસ ઘરમેં બેઠા હે ઉસ્કી નિશાનિયાં ક્યા હે..... સૈફુદ્દીન અપને પૈગામકે જવાબકા ઈન્તિઝાર કરતા રહા. જવાબ ન આયા ઔર વહ પરેશાન હોને લગા, તીસ્રે ચોથે દિન વહ બહુત હી બેચેન હો ગયા.

"ક્યૂં ન મેં ખૂદ હી હલબ ચલા જાઉં" ઉસ્ને અપને નાઈબ સાલારસે કહા "અગર હલબકી ફોજમેં સલાહુદીન અય્યૂબીકે સાથ સુલહ ઔર જંગબંદીકા મુઆહદા કર લિયા હે તો હમેં અપને મુતઅલ્લિક બહુત કુછ સોચના પળેગા. ગુમશ્તગીન (વાલીએ હિરન)કા કુછ ભરોસા નહીં. હમ તન્હા તો નહીં લળ સકતે. હમેં સલીબિયોંકે સાથ મિલ કર કોઈ ઔર મન્સૂબા બનાના પળેગા."

"ક્યા યહ મુમ્કિન હો સકતા હે કે અલ્મલિકુસ્સાલિહ સુલહકા મુઆહદા તોળ દે ?" નાઈબ સાલારને પૂછા.

"યહ મુમ્કિન હે." કમાનદારને કહા મેંને ઉસ્કે જિન સાલારોં ઔર કમાનદારોંસે બાત કી હે વહ કહતે થે કે અલ્મલિકુસ્સાલિહને સલાહુદીન અય્યૂબીકો ધોકા દિયા હે, અગર ઉસ્ને ધોકા નહીં દિયા તો ભી ઝિયાદાતર સલારોં ઔર દૂસ્રે હુક્કામ ઈસ મુઆહદેકો તસ્લીમ નહીં કરતે. મુશીર (સલીબી) તો ફોરી હમ્લેકે હકમેં હે.

"આપકો હલબ ચલે જાના ચાહિએ" નાઈબ સાલારને ઉસે કહા, "ઔર મેં મૂસલ ચલા જાતા હૂં."

"તુમ એક બાર ફિર હલબ ચલે જાઓ" સૈફુદીનને કમાનદારસે કહા "અલ્મલિકુસ્સાલિહકો બતા દો કે, મેં આ રહા હૂં. તુમ રવાના હો જાઓગે તો અગલી રાત મેં ભી રવાના હો જાઉંગા. હો સકતા હે વહ મુઝે મિલના ન ચાહે. શહરસે બાહર અલ્મુબારક નામકે જો ચશ્મે હેં મેં વહાં કિયામ કરૂંગા. અલ્મલિકુસ્સાલિહસે કહના કે મુઝે વહાં મિલે. અગર વહ ન મિલ્ના ચાહે તો મુઝે અલ્મુબારક આ કર બતા દેના."

"ક્યા આપકા અકેલે જાના મુનાસિબ હેં ?" નાઈબ સાલારને પૂછા.

"ઈન ઈલાકોંમેં કોઈ ખત્રા તો નહીં" સૈફુદીનને કહા, "મેં રાતકો

જાઉંગા. કિસીકો ક્યા ખબર કે વાલીએ મૂસલ જા રહા હે."

"સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે જાસૂસોં ઔર છાપામારોંકા કોઈ ભરોસા નહીં" નાઈબ સાલારને કહા, "ઉન્સે હમારી કોઈ જગહ મહફૂઝ નહીં."

"મુઝે જાના ઝરૂર હે" સૈફુદ્દીનને કહા, "ખત્રા મોલ લેના હી પળેગા. આજ તુમ મૂસલકો રવાના હો જાઓ. મેં કલ રાત હલબકો રવાના હો જાઉંગા."

જિસ વક્ત યહ બાતેં હો રહી થી ઉસ વક્ત દાઊદ ઔર હારિષકે કાન દરવાઝેકી દર્ઝકે સાથ લગે હૂએ થે. દોનોં વહાંસે હટ ગએ ઔર અપને કમરેમેં ચલે ગએ. દાઊદ ગહરી સોચમેં ખોયા હુવા થા. ઉસે સૈફુદ્દીનકા તઆકુબ કરના થા લેકિન કિસ તરહ ? સોચ સોચ કર ઉસ્કે દિમાગમેં એક તર્કીબ આ ગઈ.

"હમ સૈફુદ્દીનકે મુહાફિઝ બનેંગે ઔર ઉસ્કે સાથ હલબ જાએંગે" દાઊદને હારિષસે કહા, "હમ અચાનક ઉસ્કે સામને જાએંગે ઔર કહેંગે કે હમ ઉસ્કી ફોજકે સિપાહી હેં."

"અગર ઉસ્ને કહ દિયા કે દોનોં મૂસલ ચલે જાઓ તો ક્યા કરોગે ?" હારિષને પૂછા.

"મેં અપના જાદૂ ચલાનેકી કોશિશ કરૂંગા" દાઊદને કહા.

"અગર યહ ભી નાકામ હો ગયા તો ?"

"ફિર યહ ભી હલબ નહીં જાએગા" દાઊદને કહા, "અલ્મલિકુસ્સાલિહને સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સાથ સુલહ કર લી હે તો સૈફુદ્દીન ઈસ મુઆહદેકો મન્સૂખ કરાનેકે લિએ હલબ નહીં પહુંચ સકેગા" ઉસ્ને હારિષકો સમઝા દિયા કે ઉન્હેં ક્યા કરના હે.

ઉસી રાત સૈફુદ્દીન બંદ કમરેમેં અપને નાઈબ સાલાર ઔર કમાનદારકે પાસ બેઠા ઉન્હેં આખરી હિદાયત દે રહા થા. રાતકા પહલા પહર થા. પહલે કમાનદાર વહાંસે નિકલા. હારિષકે બાપને ઉસે ઘોળા ખોલ દિયા થા. કુછ દેર બા'દ નાઈબ સાલાર ભી ચલા ગયા. સૈફુદ્દીન અકેલા રહ ગયા. વહ લેટ ગયા. અચાનક કમરેકા દરવાઝા ધમાકેસે ખુલા. વહ ગબરા કર ઉઠ બેઠા. દેખા, ફૌઝી સરાપા મુસર્રત ઔર ખુશી બની હૂઈ થી. વહ દોળતી

આઈ ઔર ઉસ્કે પાસ બેઠ કર ઉસ્ને સૈફુદ્દીનકે દોનોં હાથ પકળ લિએ.

"મેરા ભાઈ આ ગયા હે" ફૌઝીને ખુશીસે દીવાના હોતે હૂએ કહા. "ઉસ્કે સાથ ઉસ્કા એક દોસ્ત હે."

"તુમને ઉન્હેં બતાયા હે કે મેં યહાં હૂં ?" સૈફુદ્દીન પૂછા.

"હાં !" ફૌઝીને કહા, "મેંને બતા દિયા હે ઔર વહ ઈત્ને ખુશ હે કે આપસે મિલનેકી ઈજાઝત માંગતે હેં."

"ઉન્હેં લે આઓ."

દાઊદ ઔર હારિષ સૈફુદ્દીનકે સામને ગએ. ફૌજી સલામ કિયા ઔર સૈફુદ્દીનકે ઈશારેસે ઉસ્કે પાસ બેઠ ગયા. ઉન્હોંને અપને કપળોં ઔર ચેહરોં પર ગર્દ ડાલ દી થી ઔર વહ સાંસે ઈસ તરહ લે રહે થે જૈસે બહુત થકે હૂએ હો. સૈફુદ્દીનને ઉન્સે પૂછા કે વહ કોનસે દસ્તેમેં થે. હારિષ ચૂંકે ઉસ્કી ફૌજકા સિપાહી થા ઈસ લિએ ઈન સવાલોંકા જવાબ ઉસીને દિયા. દાઊદકો તો કુછ ભી મા'લૂમ નહીં થા.

"તુમ ઈત્ને દિન કહાં રહે ?" સૈફુદ્દીનને પૂછા.

"હમેં બતાતે હૂએ શર્મ આતી હે કે હમારી ફૌજ કિસ તરહ પસ્પા હૂઈ" દાઊદને કહા, "હમેં ભી પસ્પા હોના થા, લેકિન મેં ઉસે સાથ લે કર એક ચટ્ટાન પર છુપ ગયા ઔર યહ દેખને લગા કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજ તઆકુબમેં આતી હે યા કહીં પળાવ કરતી હે. મેંને જાસૂસી શુરૂઅ કર દી. આપકો શાયદ યાદ હોગા કે આપને સલીબી મુશીરોંસે છાપામાર જૈશ તય્યાર કરાએ થે. મેં ભી એક જૈશમેં થા. મેંને ગહરી દિલચસ્પીસે તર્બિયત હાસિલ કી થી. જંગમેં તર્બિયત બહુત કામ આઈ. જંગ ખત્મ હો ગઈ તો મેંને ઈસ તર્બિયતસે ફાઈદા ઉઠાયા ઔર સોચા કે મેં અગર ભાગૂં તો અપની ફૌજકે લિએ દુશ્મનકે કુછ રાઝ ભી લેતા ચલૂં ઔર હારિષ મિલ ગયા. ઉસે મેંને અપને સાથ રખ લિયા. સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજ પેશકદમી કરતી ચલતી રહી ઔર હમ દેખતે રહે. અગર હમારે સાથ સાત આઠ સિપાહી હોતે તો હમ શબખૂન માર માર કર ઈસ ફૌજકા બહુત નુકસાન કરતે.....

"હમને સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજકો તુર્કમાનકે ઈલાકેમેં પળાવ કરતે

દેખા હે. ફૌજમેં ખૈમે જિસ તરહ ગાળે હેં ઉસ્સે પતા ચલતા હે જૈસે ફૌજ વહાં લંબે અર્સેકે લિએ ઠહરેગી. મુઝે બહુત અફસોસ હે કે હમારી ફૌજેં ગબરા કર ભાગ આઈ હેં. ઈસ્સે પૂછે. હમને દુશ્મનકી ફૌજકી જો લાશેં દેખી હે ઉન્કી તા'દાદ ચંદ સો નહીં, ચંદ હઝાર હેં ઔર ઝખ્મિયોંકા તો કોઈ હિસાબ નહીં. હમને રાતકો ઉન્કી ખૈમાગાહકે કરીબ જા કર દેખા હે. અલ્લાહ તૌબા, ઝખ્મિયોંકા કરાહના બર્દાશ્ત નહીં હોતા થા. યૂં મા'લૂમ હોતા થા જૈસે આધી ફૌજ ઝખ્મી હેં. અમીરે મોહતરમ ! અલ્લાહ આપકા ઈકબાલ બુલંદ કરે. આપ બેહતર જાનતે હેં કે ક્યા કરના ચાહિએ. હમ આપકે ગુલામ હેં જો હુક્મ દેંગે બજા લાએંગે. મેરા ખયાલ યહ હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજ લળનેકે કાબિલ નહીં. અગર આપ અપની ફૌજ ફૌરન ઈકટ્ઠી કરકે હમ્લા કર દેં તો સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો આપ દમિશ્ક પહુંચા સકતે હેં.''

સૈફુદ્દીન દાઊદકી રિપોર્ટ દિલચસ્પીસે સુન રહા થા. વહ શિકસ્તખુર્દા થા ઈસ લિએ વહ ઐસી બાતેં સુનનેકો તરસ રહા થા જો ઉસે યહ તસ્કીન દે કે ઉસે શિકસ્ત નહીં હૂઈ ઔર વહ ભાગા નહીં, બલ્કે ઉસ્કી ફૌજ ઔર ઉસ્કે ઈત્તિહાદી ગબરા કર ભાગે થે. દાઊદ ઉસ્કી યહ નફસિયાતી ઝરૂરત પૂરી કર રહા થા. યહ ઉસ્કી કમઝોરી થી જિસ્કે અષરસે દાઊદકી બાતેં ઉસે ઝહની સુકૂન દે રહી થી.

''હમ મૂસલ જા રહે થે'' દાઊદને કહા, ''ઈસ (હારિષ)કા ગાંવ રાસ્તેમેં પળતા થા. યહ કહને લગા કે ઘરવાલોંસે મિલતે ચલે. હમ યહાં આએ તો ઉસ્કે મોહતરમ વાલિદને બતાયા કે આપ યહાં હે. યકીન ન આયા. આપકો યહાં દેખ કર ભી હમેં યકીન નહીં આ રહા કે આપ યહાં હે. હમ યહ બાતેં આપ તક પહુંચાના ચાહતે થે. ખુદાને હમ પર બળા હી કરમ કિયા હે.''

''હમ તુમ્હારી બાતેં સુન કર બહુત ખુશ હૂએ હેં'' સૈફુદ્દીનને બાદશાહોંકી તરહ કહા, ''તુમ્હેં ઈસ બહાદુરીકા ઈન્આમ મિલેગા.''

''હમારે લિએ ઈસ્સે બળા ઔર ઈન્આમ ક્યા હો સકતા હે કે હમ આપકી બરાબરીમેં બેઠે આપકે સાથ બાતેં કર રહે હેં.'' હારિષને કહા,

"હમ આપકે લિએ જાનેં દે કર અપની રૂહોંકો ખુશ કરનેકો બેતાબ હે."

"મા'લૂમ હુવા હે કે આપકે સાથ કોઈ ઔર ભી હે ?" દાઊદને પૂછા.

"વહ દોનોં ચલે ગએ હેં" સૈફુદ્દીનને કહા "મેં ભી ચલા જાઉંગા."

"હમ પૂછનેકી જુર્અત નહીં કર સકતે કે આપ યહાં ક્યૂં રૂકે હૂએ હેં" હારિષને કહા "ઔર અબ કહાં જા રહે હેં. મેં આપસે બહુત શર્મસાર હૂં કે આપકો મેરે ઘરવાલોંને ઈસ ગંદેસે કમરેમેં રખ્ખા ઔર ફર્શ પર બિઠા રખ્ખા હે."

"મેરી ખ્વાહિશ યહી થી" સૈફુદ્દીનને કહા, "મેં યહીં ચંદ દિન ગુઝારના ચાહતા થા. તુમ કિસીકો ન બતાના કે મેં યહાં હૂં."

"આપ કહાં જા રહે હેં ?" દાઊદને પૂછા.

"મેં જહાં જાઉંગા" સૈફુદ્દીનને જવાબ દિયા "વહાંસે મૂસલ ચલા જાઉંગા."

"લેકિન આપ અકેલે હેં" દાઊદ બોલા "આપકે સાથ કોઈ મુહાફિઝ નહીં."

"ઈસ ઈલાકેમેં કોઈ ખત્રા નહીં" સૈફુદ્દીનને કહા, "અકેલા ચલા જાઉંગા."

"ગુસ્તાખીકી મુઆફી ચાહતા હૂં" દાઊદને કહા "ઈસ ઈલાકેકો દુશ્મનસે ખાલી ન સમઝેં. જો મેં જાનતા હૂં વહ આપ નહીં જાનતે. સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે છાપામાર ઘૂમ ફિર રહે હેં. કિસીને આપકો પેહચાન લિયા તો હમ દોનોં સારી ઉમ્ર પછતાતે રહેંગે કે હમ આપકે સાથ ક્યૂં ન ચલે ગએ. ઈત્તિફાકસે હમ આ ગએ હેં. હમારે પાસ ઘોળે હેં, હથિયાર હે. હમ આપકે સાથ ચલેંગે. વૈસે ભી કોઈ હુક્મરાન મુહાફિઝોંકે બગૈર કહીં જાતા અછ્છા નહીં લગતા."

સૈફુદ્દીનકો મુહાફિઝોંકી ઝરૂરત થી. વહ તો પહલે હી ડરા હુવા થા. દાઊદને ઉસે ઔર ડરા દિયા. ઉસ્ને ઉન્હેં કહા કે વહ અપને કપળે સાફ કર લેં ઔર અગલી રાત ચલનેકે લિએ તય્યાર હો જાએં. વહ અંદર ચલે ગએ ઔર સૈફુદ્દીન ફૌઝીકા ઈન્તિઝાર કરને લગા લેકિન ફૌઝી ઉસ્કે કમરેમેં ન ગઈ. દિનકો દાઊદ ઔર હારિષ ઉસ્કે લિએ ખાના લે ગએ. ઉસ્કે પાસ બેઠે

રહે ઔર દિન ગુઝર ગયા.

જિસ વક્ત યહ તીન મુસલમાન હુક્મરાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર હમ્લા કરનેકી તય્યારિયોંમેં મસ્રૂફ થે વહાંસે કુછ દૂર સલીબી કમાન્ડરોં ઔર હુક્મરાનોંકી કાન્ફ્રન્સ હો રહી થી. વહ અલ્મલિકુસ્સાલિહ, ગુમશ્તગીન ઔર સૈફુદ્દીનકી મુત્તહિદા અફવાજકી શિકસ્ત પર ગૌર કર રહે થે. ઉન્મેં તકરીબન સબ સુલ્તાન અય્યૂબીકે મુકાબલેમેં આ કર શિકસ્ત ખા ચુકે થે.

"ઈન તીન મુસલમાન ફૌજોંકી શિકસ્ત દરઅસલ હમારી શિકસ્ત હે." રેમાન્ડને કહા, "જહાં તક મૈં જાનતા હૂં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજકી નફરી ઝિયાદા નહીં થી."

"મુઝે આપકી રાઈસે ઈત્તિફાક નહીં" એક મશ્હૂર ફ્રાન્સીસી બાદશાહ રીનાલ્ટને કહા, "હમારા મકસદ યહ હર્ગિઝ નહીં કે મુસલમાન આપસમેં ટકરાએં તો ઉન્મેંસે કિસી ફરીકકો ફત્હ યા શિકસ્ત હો. હમારા મકસદ સિર્ફ ઈત્ના હે કે મુસલમાન આપસમેં લળતે રહે ઔર એક ફરીક હમારે હાથમેં ખેલતા રહે. હમારા બદતરીન ઔર ખતરનાક દુશ્મન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી હે. હમ ચાહતે હેં કે ઉસ્કે મુસલમાન ભાઈ ઉસ્કે રાસ્તેમેં હાઈલ રહેં ઔર ઉસ્કી તાકત ઝાએઅ કરતે રહે. અગર ઉસ્કે મુસલમાન હરીફોંકી તાકત ઝાએઅ હો રહી હે તો હોતી રહે. યહ ભી હો સકતા હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો શિકસ્ત દે કર ઉસ્કે હરીફ હમારે ખિલાફ મુત્તહિદ હો જાએં."

"મૈં આપકો મુસલમાન ઈલાકોં ઔર હુક્મરાનોંકી પૂરી કૈફિયત સુનાતા હૂં જો હમારે મુશિરોંને ભેજી હે" એક કમાન્ડરને કહા, "સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી દુશ્મન તીનોં ફૌજોંકી જઝબાતી હાલત યહ હે કે સિપાહિયોંમેં લળનેકા જઝબા ખતરનાક હદ તક કમ હો ગયા હે. ઉન્કા જાની નુકસાન ભી બહુત હુવા ઔર બેશુમાર અસ્લિહા ઔર સામાન ફેંક આએ હેં. વહ ફૌરી તૌર પર લળનેકે કાબિલ નહીં થે. હમને ઉન્હેં જો મુશીર દે રખ્ખે હેં ઉન્હોંને મુસલમાન હુક્મરાનોંકો બળી મુશ્કિલસે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર હમ્લા કરનેકે લિએ તય્યાર કિયા હે. સલાહુદ્દીન અય્યૂબી હબ્બાબુત્તુર્કમાનકે

ખુબસૂરત ઈલાકેમેં ખેમાઝન હે. વહ ફૌરી તૌર પર પેશકદમી નહીં કર રહા. હમારે મુશીર પૂરી કોશિશ કર રહે હૈં કે હલબ, હિરૂન ઔર મૂસલકી ફૌજેં ખ્વાહ વહ કિસી ભી હાલતમેં હો હમ્લા કર દેં. હમેં ઉમ્મીદ હે કે વહ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો બેખબરીમેં જા લેંગે. ઉસે મારનેકા યહી એક તરીકા હે.''

''ઔર યહ તરીકા શાયદ કામ્યાબ ન હો.'' ઓગસ્ટસને કહા, ક્યૂંકે અય્યૂબી કભી બેખબર નહીં બેઠા. ઉસ્કા જાસૂસીકા નિઝામ હર લમ્હા બેદાર ઔર સરગર્મ રહતા હે. ઉસે આનેવાલે વાકિઆત ઔર હમ્લોંકી ઈત્તિલાઅ દો દિન પહલે મિલ જાતી હે. હમારે જો મુશીર મુસલમાનોંકે સાથ હૈં ઉન્હેં સખ્તીસે હિદાયત દો કે અપને જાસૂસોંકો ઔર ઝિયાદા તેઝ કર દેં ઔર ઉન્કી તા'દાદ ભી બળ્હા દેં. ઉન્હેં યહ કામ દેં કે તમામ ઈલાકોંમેં ઘૂમતે ફિરતે રહેં ઔર અય્યૂબીકે જાસૂસોંકો પકળેં. જબ મુસલમાન ફૌજેં હમ્લેકે લિએ કૂચ કરેં તો જાસૂસ ઔર છાપામાર દૂર દૂર બિખર જાએં. જહાં કોઈ મશ્કૂક આદમી ઈધર ઉધર જાતા નઝર આએ ઉસે પકળ લેં... મુસાફિરોંકો ભી રોક લેં. મકસદ યહ હે કે અય્યૂબીકો હમ્લેકી ખબર ઉસ વક્ત હો જબ ઉસ્કે મુસલમાન ભાઈયોંકે ઘોળે ઉસ્કી ખેમાગાહમેં દાખિલ હો કર ઉસકી ફૌજકા કુશ્તો ખૂન શુરૂઅ કર દેં.''

''યહ ઈત્તિલાઅ ભી મિલી હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી ઉન ઈલાકોંસે જો ઉસ્કે કબ્ઝેમેં હે ફૌજકે લિએ ભરતી કર રહા હે ઔર લોગ ભરતી હો રહે હૈં'' એક ઔર કમાન્ડરને કહા, ''યહ સિલ્સિલા રૂકના ચાહિએ. ઉસકા એક તરીકા તો યહ હે જો હમ પહલે હી ઈખ્તિયાર કર રહે હૈં કે ઉસ પર જલ્દી હમ્લા કરાયા જાએ તાકે ઉસે તય્યારીકી મોહલત ન મિલે. દૂસ્રા તરીકા યહ હે ઉન ઈલાકોંમેં અખ્લાકી તખ્રીબકારીકી વહી મુહિમ ચલાઈ જાએ જો હમ્ને મિસ્રમેં ચલાઈ થી. યહ સહીહ હે કે હમારે બહુતસે આદમી ઔર કઈ એક કારઆમદ ઔર કીમતી લળકિયાં પકળી ગઈ ઔર મારી ગઈ હે લેકિન યહ કુર્બાની તો દેની હી પળેગી. હમ ભી તો મરતે હૈં. સલીબકી ખાતિર હમેં ખૂદ ભી મરના હે ઔર અપની ઔલાદકો ભી મરવાના હે. મુસલમાનોંકે ઝહનોં પર હમ્લા ઝરૂરી હે. મૈં એ'તિરાફ કરતા હૂં કે હમ

સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો ઈસ ખિત્તેસે બેદખલ નહીં કર સકે. ઉસ્ને મિસ્રમેં પાંવ જમા લિએ હેં ઔર યહાં ભી આ ગયા હે. ઉસ્કી કામ્યાબીકી એક વજહ તો યહ હે કે વહ મૈદાને જંગકા ઉસ્તાદ હે, દૂસરી વજહ યહ હે કે વહ ઈન્તિઝામિયાકા માહિર હે ઔર તીસ્રી બુન્યાદી વજહ યહ હે કે ઉસ્ને અપને સિપાહિયોંમેં કૌમિયત ઔર મઝહબકા જુનૂન પેદા કર રખ્ખા હે. હમારે ખિલાફ લળનેકો વહ મઝહબી અકીદા સમઝતે હેં. ઉસીકા નતીજા હે કે ઉસ્કે છાપામાર ભેળિયોંકી તરહ હમારી ફૌજ પર શબખૂન મારતે હેં. ઈસ જુનૂન ઔર ઈસ અકીદેકો તબાહ કરના ઝરૂરી હે.''

હમને હમેશા ઈન્સાનકી ઈસ કમઝોરીસે ફાઈદા ઉઠાયા હે જિસે ફરાર ઔર લઝ્ઝત પરસ્તી કહતે હેં.'' શાહ આગસ્ટસને કહા, જિન મુસલમાનોંકે પાસ દોલત હે વહ હુક્મરાન બનના ચાહતા હે. હમ્ને ઉન્કી ઈસી કમઝોરીકો ઈસ્તિઅમાલ કિયા હે. હમેં કોઈ નયા તરીકા ઈજાદ કરનેકી ઝરૂરત નહીં. અલબત્તા એક ઔર મુહિમ શુરૂઅ કરની હે. યહ હે અય્યૂબીકે ખિલાફ નફરતકી મુહિમ. ઉસ્કે ખિલાફ ઈન્તિહાઈ ઘટિયા બાતેં મશ્હૂર કર દો, લેકિન યહ કામ તુમ નહીં કરોગે બલ્કે મુસલમાનોંકી ઝુબાનેં ઈસ્તિઅમાલ કી જાએગી. અપને મુખાલિફીન ઔર દુશ્મનોંકો બદનામ કરનેકે લિએ અપને કિર્દાર ઔર અખ્લાકકી પર્વાહ નહીં કરની ચાહિએ. અપને મફાદકો સામને રખના ચાહિએ. તુમ્હારા દુશ્મન હેષિયત, રૂત્બે ઔર શોહરતકે લિહાઝસે જિસ કદર બુલંદ હો ઉસ પર ઈત્ને હી ઘટિયા ઔર પસ્ત ઈલ્ઝામ આઈદ કરો. સો મેંસે પાંચ આદમી તો તુમ્હારી બાત માન જાએંગે.''

''ઈસ દોરાન અપની જંગી તય્યારિયાં જારી રખ્ખો.'' એક કમાન્ડરને કહા, ''હમેં બહુત વક્ત મિલ ગયા હે. આપને બહુત કામ્યાબીસે મુસલમાનોંમેં હુકૂમત પરસ્તીકા મર્ઝ પૈદા કરકે ઉન્હેં આપસમેં ટકરાયા હે. અગર હમ મુસલમાનોંમેં અપને દોસ્ત પૈદા ન કરતે તો આજ સલાહુદ્દીન અય્યૂબી ફલસ્તીનમેં હોતા. હમ્ને ઉસીકી કૌમ ઉસ્કે રાસ્તેમેં ખળી કર દી હે.''

''મેં હેરાન હૂં'' રેમાન્ડને કહા કે, યહી મુસલમાન સિપાહી અય્યૂબીકી ફૌજમેં હે. વહ હમારે દસ દસ સિપાહિયોં પર ભારી હોતે હેં મગર યહી મુસલમાન સિપાહી અય્યૂબીકી હરીફોંકી ફૌજમેં થે ઔર ઐસી બૂરી શિકસ્ત

ખા ગએ કે બિખરે હૂએ ભાગે."

"યહ અકીદે ઔર નઝરિએકા કરિશ્મા હે જિસે મુસલમાન ઈમાન કહતે હેં, રેનાલ્ટને કહા "જો સિપાહી યા સાલાર અપના ઈમાન નીલામ કર દેતા હે ઉસ્મેં લળનેકા જઝબા નહીં રહતા. ઉસે ઝિંદગી ઔર ઉજરત અઝીઝ હોતી હે. ઈસી લિએ હમ્ને કિર્દારકુશીકો ઝરૂરી સમઝા હે. ઉન લોગોંમે જિન્સિયત ઔર નશેકી આદત પેદા કરો, ફિર તુમ્હેં સિપાહી ઔર ઘોળે મરવાનેકી ઝરૂરત નહીં પળેગી.

ઉસ કાન્ફ્રન્સમેં યહ ફેંસ્લા કિયા ગયા કે હલબમેં તીનોં મુસલમાન ફૌજોંકો યકજા કરકે એક કમાનમેં રખ્ખા જાએ. ઉન્હેં વાજિબી સી મદદ દી જાએ. ઉન્હેં એક મહાઝ પર રખ્ખા જાએ લેકિન ઈન તીનોંમેં તફ્રકા ભી પૈદા કિયા જાએ.

રાતકા પહલા પહર ગુઝર ચુકા થા. હારિષકે ગાંવ પર નીંદકા ગલ્બા થા. ઉસ્કે ઘરસે તીન ઘોળે નિકલે. એક પર સૈફુદીન સવાર હુવા. દૂસ્રે પર હારિષ ઔર તીસ્રે પર દાઊદ. ઉન દોનોંકે હાથોંમેં બર્છિયાં થી જો ઉન્હોંને ફૌજી અંદાઝસે અમૂદી (સીધી) પકળ રખ્ખી થી. ઉન્હેં અલ્વીદા કહનેકે લિએ હારિષકા બાપ, બહન ઔર બીવી દરવાઝેકે બાહર ખળી થી. હારિષકે હાથમેં મશા'લ થી. સૈફુદીન ફૌઝી પર નઝરેં જમાએ હૂએ થા ઔર ફૌઝી દાઊદકો ટિકટિકી બાંધે દેખ રહી થી. ઉસ્ને સૈફુદીનકી ઔર અપને ભાઈકી ભી મૌજૂદગીકો નઝરઅંદાઝ કર દિયા થા "ખુદા હાફિઝ, ખુદા હાફિઝ"કી આવાઝેં સુનાઈ દી ઔર તીનોં સવાર ચલ પળે.

ઘોળે તારીકીમેં રૂપોશ હો ગએ. ફૌઝી ઉન્કે ટાપ સુનતી રહી. જૂં જૂં ટાપ ધીમે હોતે ગએ ફૌઝીકે કાનોંમેં દાઊદકી આવાઝ બુલંદ હોતી ગઈ "રાહે હકકે મુસાફિરોંકી શાદિયાં આસ્માનોંમેં હુવા કરતી હે. ઉન્કી બારાતેં કહકશાંકે રાસ્તે જાયા કરતી હે."

વહ જબ અંદર જા કર સોનેકે લિએ લેટી તો ભી ઉસ્કે ગિર્દ દાઊદકે યહી અલ્ફાઝ ગૂંજ રહે થે. અચાનક યહ સવાલ ઉસ્કે ઝહનમેં આયા, "ક્યા મેં દાઊદકે સાથ શાદી કરના ચાહતી હૂં?" વહ શર્મસારસી હો ગઈ, ફિર ઉસે

અપને આપ પર ગુસ્સા આને લગા. ઉસે દાઊદકે યહ અલ્ફાઝ યાદ આએ ' 'રાસ્તેમેં ખૂનકી નદી ભી હે જિસ પર કોઈ પુલ નહીં'' .ઉસ્કે ઝહનમેં ખૂન મોજેં મારને લગા. શાદી એક બેકાર સા ખયાલ બન કર ઝહનસે નિકલ ગયા.

સૈફુદીન ઔર ઉસ્કે મુહાફિઝોંને રાત સફરમેં ગુઝાર દી. સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ તો સૈફુદીન આગે આગે જા રહા થા. દાઊદ ઔર હારિષ ઈત્ના પીછે થે કે ઉન્કી બાતેં સૈફુદીનકે કાનોં તક નહીં પહુંચ સકતી થી. ઘોળોંકે કદમોંકી ભી આવાઝેં થી.''

''મા'લૂમ નહીં તુમ મુઝે ક્યૂં રોક રહે હો ?'' હારિષને ઝુંઝલા કર દાઊદસે કહા, ''યહાં હમ ઉસે કત્લ કરકે લાશ કહીં દબા દે તો કિસીકો હમ પર કત્લકા શક નહીં હો સકતા.''

''ઉસે ઝિંદા રખ કર હમ ઉસ્કી પૂરી ફૌજકો કત્લ કરા સકેંગે'' દાઊદને કહા ''યહ મર ગયા તો ઉસ્કી ફૌજકી કમાન કોઈ ઔર લે લેગા. મુઝે રાઝ મા'લૂમ કરના હે. તુમ અપને આપકો કાબૂમેં રખ્ખો.''

દોપહરકે કુછ પહલે ઉન્હેં હલબકે મિનાર નઝર આને લગે. ઈસ્સે અલગ હટ કર અલ્મુબારકકા સબ્ઝાઝાર થા જહાં કુદરતી ચશ્મે થે. ઉસ જગાકે કરીબ પહુંચે તો સૈફુદીનકા વહ કમાનદાર જો અલ્મલિકુસ્સાલિહકે લિએ ઉસ્કી મુલાકાતકા પૈગામ લાયા થા, દોળતા આયા. ઉસ્ને બતાયા કે અલ્મલિકુસ્સાલિહ ઈન્તિઝાર કર રહા હે. અલ્મુબારકકે સબ્ઝાઝારમેં દાખિલ હૂએ તો અલ્મલિકુસ્સાલિહકે દો સાલાર ઈસ્તિકબાલકે લિએ ખળે થે. ઉસ્ને ઉસ ખ્વાહિશકા ઈઝહાર કિયા કે ઉસ્કે લિએ ચશ્મેકે કિનારે ખૈમા નસબ કિયા જાએ. વહ ઉસી જગહ કિયામ કરના ચાહતા થા. તારીખમેં ઈસ સવાલકા જવાબ નહીં મિલ્તા કે ઉસ્ને શહરમેં અલ્મલિકુસ્સાલિહકે મહલમેં જાના ક્યૂં પસંદ નહીં કિયા થા. ઉસ્ને દાઊદ ઔર હારિષકો અપને સાથ રખ્ખા. ઉસ્કે લિએ નિહાયત ખૂશ્નુમા ઔર કુશાદા ખૈમા નસબ કર દિયા ગયા. મુલાઝિમ ભી આ ગએ ઔર ખૈમેને વહાં મહલકા મંઝર બના દિયા. અલ્મલિકુસ્સાલિહને ઉસે કિલ્અેમેં રાતકે ખાને પર મદઊ કિયા ઔર વહીં મુલાકાત તૈ હૂઈ.

શામકો સૈફુદીન ઔર અલ્મલિકુસ્સાલિહકી મુલાકાત હૂઈ. કાઝી બહાઉદ્દીન શદાદને અપની યાદદાશ્તોં "સુલ્તાન યુસૂફ પર ક્યા અફતાદ પળી" (સુલ્તાન અય્યૂબીકા પૂરા નામ યૂસુફ સલાહુદીન અય્યૂબી થા) મેં ઈસ મુલાકાતકો ઈન અલ્ફાઝમેં બયાન કિયા હે "આખિર કાર યહ તૈ પાયા કે અલ્મલિકુસ્સાલિહ ઔર સૈફુદીન વાલીએ મૂસલકી મુલાકાત હોગી. મુલાકાત કિલ્અેમેં હૂઈ જહાં અલ્મલિકુસ્સાલિહને સૈફુદીનકા ઈસ્તિકબાલ કિયા. સૈફુદીનને કમસિન શહઝાદે અલ્મલિકુસ્સાલિહકો ગલેસે લગા લિયા ઔર રો પળા. મુલાકાતકે બા'દ સૈફુદીન અપને ખેમેમેં ચલા ગયા જો ચશ્મા અલ્મુબારકકે પાસ થા. વહાં ઉસ્ને બહુત દિન કયામ કિયા."

દો વકાએ નિગારોંને જો કવાઈફ કલમબંદ કિએ થે, વહ ઈસ તરહ હૈં કે સૈફુદીનને અલ્મલિકુસ્સાલિહસે કહા કે ઉસ્ને ઉસકે પૈગામકા જવાબ નહીં દિયા. અલ્મલિકુસ્સાલિહ હૈરાન હુવા. ઉસ્ને બતાયા કે ઉસ્ને દૂસ્રે હી દિન તહરીરી જવાબ ભેજ દિયા થા. જિસ્મેં ઉસ્ને લિખ્ખા થા કે આપ ફિક્ર ન કરે, સુલહકા મુઆહદા મહઝ ધોકા હે જો વક્ત હાસિલ કરનેકે લિએ સુલ્તાન અય્યૂબીકો દિયા ગયા હે.

"મુઝે આપકા કોઈ પૈગામ નહીં મિલા" સૈફુદીનને કહા, "મૈં તો ઈસ પર પરેશાન થા કે આપને સલાહુદીન અય્યૂબીકે સાથ સુલહકા મુઆહદા કરકે ગલતી કી હે ઔર હમેં ધોકા દિયા હે."

અલ્મલિકુસ્સાલિહકે સાથ ઉસ્કે દો સાલાર ભી થે. ઉન્હોંને ઉસ આદમીકો બુલાયા જિસે પૈગામ દિયા ગયા થા. ઉસ્ને બતાયા કે કાસિદ કોન થા. કાસિદકો બુલાને ગએ તો મા'લૂમ હુવા કે જિસ રોઝ વહ પૈગામ લે કર ગયા થા ઉસ રોઝકે બા'દ કિસીકો નઝર નહીં આયા. ઈસ ઈત્તિલાઅ પર ભાગ દોળ શુરૂઅ હો ગઈ. કાસિદકા કુછ પતા ન ચલા. કિસીકો યહ ભી મા'લૂમ ન થા કે વહ કહાંકા રહનેવાલા હે ? વહ કહીં અકેલા રહતા થા. વહાં ઉસ્કા સામાન પળા થા, વહ ખૂદ નહીં થા, યહ કિસીકે વહમો ગુમાનમેં ભી નહીં થા કે ઈત્ના અહમ પૈગામ સલાહુદીન અય્યૂબી તક પહુંચા દિયા ગયા હે.

યહ મુઆમલા અલ્મલિકુસ્સાલિહકે સલીબી મુશીરોં તક પહુંચા તો

ઉન્હોંને યહ ફેસ્લા દિયા, "કાસિદ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા જાસૂસ થા યા સૈફુદ્દીનકી તરફ જાતે હૂએ કાસિદ અય્યૂબીકે જાસૂસોં યા છાપામારોંકે હથ્થે ચળ ગયા ઉન્હોંને ઉસે કત્લ કર દિયા હોગા. ઉસ્કા નતીજા યહ હોગા કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને જંગી તય્યારિયાં તેઝ કર દી હોગી. યહ ભી હો સકતા હે કે વહ હમ્લેમેં પહલ કર દે. ઈસ્કા ઈલાજ યહ હે કે તીનોં ફૌજોંકો ફૌરન ઈકટ્ટા કિયા જાએ ઔર અય્યૂબી પર હમ્લા કર દિયા જાએ."

સલીબી યહી ચાહતે થે કે મુસલમાનોંકે દરમિયાન જંગ જારી રહે. એક હી દિનમેં મૂસલ ઔર હિરન પૈગામ ભેજ દિએ ગએ કે અફવાજ જિસ હાલતમેં હે હલબ પહુંચે. હિરનકે અમીર ગુમશ્તગીનને કુછ પશોપેશ કી, લેકિન સબકે દરમ્યાન બેઠ કર વહ ખૂલી મુખાલિફત ન કર સકા. યહ ફેસ્લા ભી કિયા ગયા કે તીનોં અફવાજ એક હાઈકમાન્ડકે તહત હોગી ઔર સુપ્રીમ કમાન્ડર સૈફુદ્દીન હોગા. ગુમશ્તગીનને અપની ફૌજ શામિલ તો કર દી લેકિન ખૂદ હલબમેં રહના પસંદ કિયા. સાફ ઝાહિર થા કે વહ સૈફુદ્દીનકે માતહત નહીં રહના ચાહતા થા.

દો તીન દિનોંમેં તીનોં ફૌજેં હલબમેં જમા' હો ગઈ. સલીબિયોંને અસ્લિહા ઔર સામાન ભેજ દિયા થા. ઉન્હોંને મઝીદ સામાનકા વા'દા કિયા ઔર અફવાજકો કૂચ કરા દિયા. હમ્લેકા પ્લાન ઉજ્લતમેં બનાયા ગયા થા. કૂચકો પોશીદા રખનેકે લિએ નકલો હર્કત રાતકો કી ગઈ. દિનકો પળાવ કરના થા. ઉસ્કે અલાવા યહ ઈન્તિઝામ ભી કિયા ગયા કે છાપામારોંકી ખાસ્સી તા'દાદ કૂચકે રાસ્તે દાએં બાએં ઈસ હિદાયતકે સાથ ફેલા દી ગઈ કે કોઈ મુસાફિર ભી નઝર આએ તો ઉસે પકળ કર હલબ ભેજ દો તાકે ફૌજકા કૂચ ખુફ્યા રહે.

કૂચસે પહલે સૈફુદ્દીનને દાઊદ ઔર હારિષકો બુલાયા. ઉન્હેં શાબાસી દી ઔર કહા કે ઉન્હોંને મુશ્કિલકે વક્તમેં ઉસ્કા સાથ દિયા હે. જંગકે બા'દ ઉન્હેં તરક્કી મિલેગી ઔર ઈન્આમ ભી. ઉસ્ને હારિષસે કહા "તુમ્હારી બહનકા મેરે સર પર એક કર્ઝ હે. મેં ઉસ્કે સામને ઉસ વક્ત જાઉંગા જબ મેં યહ ફર્ઝ અદા કરનેકે કાબિલ હોઉંગા." હારિષકો હેરતમેં દેખ કર ઉસ્ને કહા, "ફૌઝીને કહા થા કે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી તલ્વાર લે કર

ઔર ઉસ્કે ઘોળે પર સવાર હો કર આઓગે તો મેં તુમ્હારે સાથ ચલી ચલૂંગી.... હારિષ ! મેં અગર ફાતેહ વાપસ આયા તો તુમ્હારી બહન મૂસલકી મલિકા હોગી.''

''ઈન્શાઅલ્લાહ'' હારિષને કહા ''હમ આપકો ફાતેહ લાએંગે. ક્યા તીનોં ફૌજેં ઈકટ્ઠી જા રહી હે ?''

''હાં !'' સૈફુદીનને જવાબ દિયા ''ઔર મેં તીનોંકા સાલારે આ'લા હોઉંગા.''

''ઝિંદાબાદ'' દાઊદને કહા, ''અબ ભાગનેકી બારી સલાહુદીન અય્યૂબીકી હે.''

દાઊદ ઔર હારિષને ગુલામાના અંદાઝસે જોશીલી બાતેં કરકે ઔર ફૌઝીકા નામ ભી બાર બાર લે કર ઉસ્સે પ્લાનકા ખાકા ભી મા'લૂમ કર લિયા ઔર નકલો હર્કતકા અંદાઝ ભી પૂછ લિયા.

''તુમ દોનોં અપની ફૌજમેં ચલે જાઓ.'' સૈફુદીનને કહા ''મેરા મુહાફિઝ દસ્તા આ ગયા હે. મેં તુમ દોનોંકો હમેશા યાદ રખ્ખૂંગા.''

તીનોં ફૌજોંકા કૂચ રાતકો હુવા. દાઊદ ઔર હારિષ મૂસલકી એક ફૌજકે જૈશમેં શામિલ હો ગએ થે. હારિષકો તો કઈ સિપાહી જાનતે થે ક્યૂંકે વહ ઈસી ફૌજકા થા. દાઊદકે મુતઅલ્લિક હારિષને બતાયા થા કે વાલીએ મૂસલકા ભેજા હુવા આદમી હે. કૂચકી હાલતમેં કિસીને દાઊદકે મુતઅલ્લિક છાનબીન ન કી. રાતકો તીનોં ફૌજેં તીન કોલમોમેં ચલતી રહી. આધી રાતકે બા'દ ઈલાકા ચટ્ટાની આ ગયા જહાં કઈ જગહોં પર કોલમકી તર્તીબ ગુડમુડ હો ગઈ. દાઊદને હારિષસે કહા, ''યહાંસે નિકલો, મૌકા અછ્છા હે.'' રાતકે અંધેરેસે ફાઈદા ઉઠાતે હૂએ દોનોંને ઘોળે આહિસ્તા આહિસ્તા એક તરફ કરને શુરૂઅ કર દિએ ઔર ફૌજસે દૂર હટતે ગએ. દાઊદકી સ્કીમ યહ થી કે દૂર જા કર ઘોળે સરપટ દોળા દેંગે. દિનકો તીનોં અફવાજ પળાવ કરેગી ઔર વહ દોનોં તુર્કમાન પહુંચ જાએંગે તો સલાહુદીન અય્યૂબીકો હમ્લેકી ખબર દે દેંગે. ઈસ તરહ ઉસે હમ્લેકી ઈત્તિલાઅ એક દિન પહલે મિલ જાએંગી ઔર વહ દુશ્મનકે ઈસ્તિકબાલકા ઈન્તિઝામ કર

લેગા. દાઊદકો અપની સ્કીમકી કામ્યાબી પર મુકમ્મલ એ'તિમાદ થા, મગર ઉસે યહ મા'લૂમ નહીં થા કે ઈર્દ ગિર્દકે ઈલાકેમેં છાપામાર ઔર જાસૂસ ફેલા દિએ ગએ હૈં.

વહ દોનોં દૂર દાઈં તરફ નિકલ ગએ. જબ દેખા કે ફૌજસે વહ બહુત દૂર મહફૂઝ ફાસ્લે પર આ ગએ હૈં તો ઉન્હોંને તુર્કમાનકા રૂખ કર લિયા લેકિન ઘોળે દોળાએ નહીં, રફતાર ઝરાસી તેઝ કર દી. વહ ઘોળોંકો થકાનેસે ભી ગુરેઝ કર રહે થે ક્યૂંકે ઉન્હેં મંઝિલ તક રૂકે બગૈર પહુંચના થા. રાત ગુઝરતી જા રહી થી. સુબ્હકા ઉજાલા નિખરને લગા તો દાઊદ ઘોળેસે ઉતરા ઔર એક ટીલે પર ચઢ્હ કર ઉસ તરફ દેખને લગા જિધર અફવાજ જા રહી થી. ઉસે દૂર ગર્દકે સિવા કુછ નઝર ન આયા. ઉસે ઈત્મીનાન હો ગયા કે વહ અફવાજસે બહુત દૂર હે મગર યહ ઉસ્કી ગલતી થી. ઉસે કોઈ દેખ રહા થા. નીચે આ કર ઘોળે પર સવાર હુવા ઔર દોનોંને ઘોળોંકી રફતાર તેઝ કર દી. યહ ટીલોં ઔર રેતીલી ચટ્ટાનોંકા ઈલાકા થા. વહ દો ટીલોંકે દરમિયાનસે ગુઝર રહે થે. આગે મોળ થા. વહ મોળ પર પહુંચે તો આગેસે ચાર ઘૂળ સવાર આ ગએ ચારોંને બર્છિયાં ઉન્કી તરફ કર દી ઔર રૂક ગએ.

"ઘોળોંસે ઉતરો" ઘૂળ સવારને રો'બસે કહા.

"હમ મુસાફિર હૈં" દાઊદને કહા.

"મુસાફિર મૂસલકી ફૌજકી વર્દીમેં નહીં હુવા કરતે." ઘૂળસવારને કહા, "મુસાફિરોંકે પાસ યહ હથિયાર નહીં હુવા કરતે જો તુમને ઉઠા રખ્ખે હૈં.... તુમ જો કોઈ ભી હો તુમ્હેં હમારે સાથ હલબ ચલના હોગા. હમ તુમ્હેં છોળ નહીં સકતે. ઘોળે મોળો."

યહ હલબકે છાપામાર થે જો મશ્કૂક આદમિયોંકો પકળ કર હલબ લે જાનેકો તમામ ઈલાકેમેં ફેલા દીએ ગએ થે. ચારોં સવારોંને ઈન દોનોંકો ઘેરેમેં લે લિયા. દાઊદને હારિષસે આહિસ્તાસે કહા, "વક્ત આ ગયા હે ભાઈ" હારિષને અપને ઘોળેકી લગામકો ઝટકા દિયા. ઘોળેને અગલી દોનોં ટાંગે ઉઠા દી. હારિષને એળ લગાઈ. ઘોળેને જસ્ત લગાઈ. હારિષને સામનેવાલે ઘૂળ સવારકે સીનેમેં બર્છી ઉતાર દી લેકિન ઉસ્કે બાએં જો સવાર થા ઉસ્કી બર્છી હારિષકે કંધેમેં ઉતર ગઈ. દાઊદ તજ્રરબાકાર છાપામાર

થા. ઉસ્ને ઘોળેકો એળ લગા કર વહીંસે ઘુમાયા ઔર એક સવારકો બેખબરીમેં લે લિયા. વહ ચાર થે ઔર યહ દો. યહ જગહ ઘોળોંકી લળાઈકે લિએ મોઝૂ નહીં થી. દોનોં તરફ ટીલે થે. થોળી દેર ઘોળે કૂદતે ફલાંગતે રહે, બર્છિયાં ટકરાતી રહી. હારિષ ઘોળેસે ગિર પળા. દાઊદકો ભી ઝખ્મ આએ થે જિન્મેં દો તીન ગહરે થે લેકિન ઉસ્ને હોશ ઠિકાને રખ્ખે.

આખિર ચારોં સવાર મારે ગએ યા શદીદ ઝખ્મી હો કર ગિર પળે. દાઊદ ભી શદીદ ઝખ્મી થા. ઉસ્ને દેખા કે મા'રિકા ખત્મ હો ગયા હે તો ઉસ્ને હારિષકે ગાંવકા રૂખ કર લિયા. હારિષકો દેખનેકી ઝરૂરત મહસૂસ નહીં કી. ઉસે યકીન થા કે વહ મર ગયા હે ઔર ઉસે યહ ભી યકીન થા કે વહ ખૂદ ભી મર જાએગા. લેકિન વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકો હમ્લેસે કબ્લ અઝ વક્ત ખબરદાર કરનેકે લિએ ઝિંદા રહનેકી કોશિશ કર રહા થા. ઉસ્કા ખૂન ઈત્ના ઝિયાદા બહ ગયા થા કે ઉસ્કી ઝીન ઔર ઘોળેકી પીઠ ભી લાલ હો ગઈ થી. ઉસ્ને અંદાઝા કર લિયા થા કે તુર્કમાન દૂર હે ઔર હારિષકા ગાંવ કદરે કમ દૂર. ઉસ્કી નઝર હારિષકે બાપ પર થી. ઉસે ઉમ્મીદ થી કે વહ ઝિંદા પહુંચ ગયા તો બૂળ્હેસે કહેગા કે અપને શહીદ બેટેકી રૂહકી તસ્કીનકે લિએ તુર્કમાન પહુંચો ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકો ખબરદાર કર દો.

ઉસ્ને ઘોળેકો એળ લગા દી. ઘોળા જિત્ના ઝિયાદા હિલ્તા થા દાઊદકે જિસ્મસે ખૂન ઈત્ના હી ઝિયાદા નિકલતા થા. પ્યાસસે ઉસ્કે હલકમેં કાંટે ચુભ રહે થે. ઉસ્કી આંખોકે આગે અંધેરા છાને લગા. વહ સરકો ઝટક ઝટક કર રાસ્તા દેખનેકી કોશિશ કરતા થા. ઉસ્ને આયતે કરીમાકા વિર્દ શુરૂઅ કર દિયા ઔર થોળે થોળે વકફેકે બા'દ આસ્માનકી તરફ મુંહ કરકે બુલંદ આવાઝસે કહતા "ઝમીનો આસ્માનકે માલિક ! તુઝે અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકા વાસ્તા, મુઝે થોળી સી ઝિંદગી અતા કર દે" ઉસ્કે નીચે ઘોળા બળી અછ્છી ચાલ દોળતા જા રહા થા મગર દાઊદકે ઝખ્મ ખુલતે જા રહે થે ઔર વહ મહસૂસ કર રહા થા જૈસે ઉસ્કે જોળ ભી અલગ હો રહે હોં. એક બાર તો ઉસ્કા સર ઐસા ડોલા કે વહ ઘોળેસે ગિરતે ગિરતે બચા. વહ ચોંક કર સંભલ ગયા.

વહ એક બાર ફિર ઘોળેસે ગિરને લગા. ઉસ્ને સંભલનેકી કોશિશ કી મગર સંભલ ન સકા. ઉસે અપને પાંવકે નીચે ઝમીન મહસૂસ હૂઈ. ઉસ્કી આંખોકે આગે અંધેરા થા. વહ ઝરાસા અપને આપમેં આયા તો ઉસે પતા ચલા કે યહ રાતકા અંધેરા હે ઔર ઉસે કિસીને થામ રખ્ખા હે. ઉસે વહ દુશ્મન સમઝ કર આઝાદ હોનેકી કોશિશ કરને લગા તો ઉસ્કે કાનોંમેં એક નિસ્વાની આવાઝ પળી, "દાઊદ ! તુમ ઘરમેં હો. ઘબરાઓ નહીં" ઉસ્ને આવાઝ પેહચાન લી. યહ ફૌઝીકી આવાઝ થી. વહ ગશીકી હાલતમેં મંઝિલ પર પહુંચ ગયા થા. આયતે કરીમાને ઉસે રૂહકી રોશની અતા કી થી.

"બાબા કહાં હે ?" ઉસ્ને અંદર જા કર પૂછા.

"વહ બાહર ચલે ગએ હેં" ફૌઝીને કહા "વહ કલ યા પરસો આએંગે." ફૌઝી ઔર ઉસ્કી ભાબી ઉસ્કે ઝખ્મ ધોને લગી તો ઉસ્ને પાની માંગા. પાની પી કર ઉસ્ને કહા "ફૌઝી ! તુમને કહા થા કે મર્દોંકે કામ ઔરતેં ભી કર લિયા કરતી હે "વહ રૂક રૂક કર બળી મુશ્કિલસે બોલ રહા થા. "મેરે ઝખ્મ ન ધોઓ બેકાર હે. મેરે અંદર ખૂન નહીં રહા.... મેં ઠીક હોતા તો બર્દાશ્ત ન કરતા કે તુમ્હેં ઈસ ઘરસે બાહર જાને દેતા મગર યહાં મસ્અલા મેરી ઔર તેરી ઝાતકા નહીં. યહ એક અમાનતકા મસ્અલા હે. યહ હમારે રસૂલે પાક સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી નામૂસકા મસ્અલા હુ" ઉસ્ને ફૌઝીકો તુર્કમાનકા રાસ્તા સમઝાયા ઔર ઉસે પૈગામ દિયા કે હલબ, હિરન ઔર મૂસલકી ફૌજેં કિસ તરહ મુશ્તરકા કમાનમેં હમ્લેકે લિએ આ રહી હે, કિધરસે આ રહી હે ઔર ઉન્કા પ્લાન ક્યા હે. ઉસ્ને ફૌઝીકો બતાયા કે ઉસ્કા ભાઈ ઈસ ફર્ઝકી અદાઈગીમેં શહીદ હો ગયા હે.

ફૌઝી તય્યાર હો ગઈ ઔર ઉસ્કે સાથ હારિષકી બીવી ભી તય્યાર હો ગઈ. એક ઘોળા ઘરમેં થા, દૂસરા દાઊદકા થા. ફૌઝી ઔર ઉસ્કી ભાબી દાઊદકો ઈસ હાલતમેં છોળ કર જાનેસે ગબરા રહી થી.

"ફૌઝી !" દાઊદને નહીફ આવાઝમેં કહા, "મેરે કરીબ આઓ" વહ ઉસ્કે કરીબ આઈ ઉસ્ને લળકીકા હાથ થામ કર ઔર મુસ્કુરા કર કહા "રાહે હકકે મુસાફિરોંકી શાદિયાં આસ્માનોંમેં હુવા કરતી હે. ઉન્કી બારાતેં

કહકશાંકે રાસ્તે જાયા કરતી હે. હમારી શાદીકી ખુશીમેં આસ્માન પર સિતારોંકી ચરાગાં હોગી" ઔર ઉસ્કા સર એક તરફ લુળક ગયા. ફૌઝીને ઉસે બુલાયા મગર ઉસ્કી બારાત કહકશાંકે રાસ્તે ચલ પળી થી.

ફૌઝીકો દાઊદ સબ કુછ બતા કર શહીદ હુવા થા. ફૌઝી ઔર ઉસ્કી ભાબીને ઘર અલ્લાહકે હવાલે કિયા. ઘોળે પર ઝીન ડાલી ઔર ઉસ પર ફૌઝીકી ભાબી સવાર હો ગઈ. ફૌઝીને દાઊદકે ઘોળેકો પાની પિલાયા ઔર સવાર હો ગઈ. ઝિન પર ખૂનકી તહ જમી હૂઈ થી..., દોનોં ઘોળે ગાંવસે નિકલ ગએ. દોનોં લળકિયાં અલ્લાહકે ભરોસે પર જા રહી થી. ઈસ રાસ્તેસે વહ વાકિફ નહીં થી. દાઊદને ફૌઝીકો એક સિતારા સમઝા દિયા થા. વહ ઈસ સિતારેકી રહનુમાઈમેં ચલતી ગઈ.

ઉધર તીનોં અફવાજ દિનભર કિયામ કરકે રાતકો ચલ પળી થી. તુર્કમાન ઝિયાદા દૂર નહીં થા. સુલ્તાન અય્યૂબી તુર્કમાનમેં આનેવાલે તુફાનસે બેખબર થા. ઉસ્ને દેખભાલકા ઈન્તિઝામ કર રખ્ખા થા મગર ઉસ્કે દુશ્મનને ભી અબકે અછ્છે ઈન્તિઝામાત કિએ થે. ઉસ્ને અપને છાપામારોંકો બતા દિયા થા કે તુર્કમાનકે કરીબ ઉન્હેં સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઐસે આદમી મિલેંગે જો દેહાતી લિબાસમેં યા ખાનાબદોશોંકે ભેસમેં હોંગે ઔર વહ દેખભાલ કર રહે હોંગે. મુઅર્રિખ લિખતે હૈં કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા ઈસ તૂફાનસે બચના મુમ્કિન નઝર નહીં આતા થા. ઉસ્કા બેખબરીમેં દબોચે જાના યકીની થા. અપને સાલારોંસે વહ કહ રહા થા કે હલબ, હિરન ઔર મૂસલવાલે ઈત્ની જલ્દી હમ્લા કરનેકે કાબિલ નહીં હો સકતે હાલાંકે ઉસે સૈફુદ્દીનકી તરફ અલ્મલિકુસ્સાલિહકા ભેજા હુવા પૈગામ મિલ ગયા થા.

ફૌઝી ઔર ઉસ્કી ભાબી પર જૈસે દીવાનગી તારી થી. ઉન્હેં યહ એહસાસ હી નહીં રહા થા કે વહ મસ્તૂરાત હે ઔર ઉન્કે રાસ્તેમેં કૈસે કૈસે ખત્રે હૈં. રાત ઉન્હોંને ઘોળોં પર ગુઝાર દી. સુબ્હકા નૂર ફેલને લગા તો વહ ટીલોં ઔર રેતીકી ચટ્ટાનોંકે કરીબસે ગુઝર રહી થી. ફૌઝીને એક ચટ્ટાનકે સહારે એક આદમીકો બૈઠે દેખા. ઉસ્કે કપળે ખૂનસે લાલ હો ગએ થે. ઉસ્કા સર ઢુલક ગયા થા. ફૌઝીને ભાબીસે કહા કે કોઈ ઝખ્મી મા'લૂમ હોતા હે લેકિન રૂકેંગે નહીં. મા'લૂમ નહીં કોન હે. ઉન્હેં ઉસ્કે કરીબસે ગુઝરના થા.

વહ આદમી ઉઠનેકી કોશિશ કર રહા થા.

ઘોળે કરીબ ગએ તો ફૌઝીને ચીખ કર કહા "હારિષ" ઔર વહ ઘોળેસે કૂદ ગઈ.

વહ હારિષ થા. વહ શહીદ નહીં હુવા થા લેકિન ઉસ્કા ઝિંદા રહના ભી કરામત થા. ઉસ્કે જિસ્મ પર બર્છિયોંકે બહુતસે ઝખ્મ થે. લળકિયોંને ઘોળોંકે સાથ પાનીકે છોટે છોટે મશ્કીઝે બાંધ રખ્ખે થે. ઉન્હોંને હારિષકો પાની પિલાયા. ઉસે ઝરાસા હોશ આયા તો ઉસ્ને પૂછા, "મૈં ઘરમેં હૂં ? દાઊદ કહાં હે ?"

ફૌઝીને ઉસે સારી બાત બતા દી ઔર બતાયા કે વહ ઈસ વક્ત કહાં હે ઔર કિધર જા રહી હે. હારિષને કહા "મુઝે ઘોળે પર ડાલ દો ઔર તુર્કમાનકી તરફ ઘોળે દોળા દો."

દોનોં લળકિયોંને ઉસે ઘોળે પર બિઠા દિયા. ફૌઝી ઉસ્કે પીછે બેઠ ગઈ. હારિષ રૂહકી કુવ્વતસે ઝિંદા થા વર્ના ઉસ્કે જિસ્મમેં ખૂનકા એક કતરા નહીં બચા થા. યહ ફર્ઝકી લગનકા કરિશ્મા થા. ફૌઝીને ઉસ્કી પીઠ અપને સીનેસે લગા રખ્ખી થી ઔર ઉસે એક બાઝૂસે પકળા હુવા થા. વહ શરગોશિયોંમેં ફૌઝીકો રાસ્તા બતા રહા થા.

સુલ્તાન અય્યૂબીકી દુશ્મન અફવાજ સૈફુદ્દીનકી કમાનમેં તુર્કમાનકે કરીબ પહુંચ રહી થી. ઈધર ફૌઝી, હારિષ ઔર હારિષકી બીવી એક મહફૂઝ સિમ્તસે તુર્કમાનકી તરફ જા રહી થી. ઉફુકસે આસ્માન ગહરા બાદામી હોતા જા રહા થા ઔર યહ રંગ ઉપર હી ઉપર ઉઠતા જા રહા થા. ફૌઝીકી ભાભીને ઉફકકી તરફ દેખા તો ઉસ્ને ઘબરા કર ઔર ચિલ્લા કર કહા, "ફૌઝી ઉધર દેખો" હારિષને સરગોશી કી "ક્યા હે ફૌઝી ?"

"આંધી" ફૌઝીને કહા ઔર ઉસ્કે દિલ પર ઘબરાહટ તારી હો ગઈ.

ઈસ ખિત્તેકે લોગ ઈન આંધિયોંસે વાકિફ થે. યહ ઈલાકા બેશક ચટ્ટાની થા લેકિન કુછ હિસ્સે રેતીલે થે ઔર ઈર્દ ગિર્દ રેગઝાર થા. આંધી જબ આતી થી તો ચટ્ટાનોંકો રેતમેં દફન કર જાતી થી. ઈન્સાનોં ઔર જાનવરોંકે લિએ યહ કિયામત હોતી થી, લેકિન યહ જો આંધી આ રહી થી વહ ઈસ ખિત્તેકી ચંદ એક ભયાનક આંધિયોંમેંસે એક થી ઔર ઈસ આંધીને તારીખી

હૈષિયત હાસિલ કર લી. મેજર જનરલ (રીટાયર્ડ) મુહમ્મદ અકબરખાન (રંગરૂટ)ને અપની અંગ્રેઝી કિતાબ "ગોરીલાવાર ફેર"મેં ચંદ એક યૂરપી મુઅર્રિખોં ઔર મુસલમાન વકાએનિગારોંકે હવાલે દે કર લિખ્ખા હે "જિસ રોઝ અલ્મલિકુસ્સાલિહ, ગુમશ્તગીન ઔર સૈફુદીનકી મુત્તહિદા અફવાજ સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબી પર બેખબરીમેં હમ્લા કરનેકે લિએ તુર્કમાનકે કરીબ પહુંચ ગએ તો ઐસી આંધી આઈ કે અપની નાકસે એક બાલિશ્ત આગે કુછ નઝર નહીં આતા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકો યહ મા'લૂમ નહીં થા કે ઈસ આંધીમેં ઉસ પર એક ઔર તૂફાન આ રહા હે."

તારીખમેં યહ ભી લિખ્ખા ગયા હે કે મુત્તહિદા અફવાજને સુલ્તાન અય્યૂબી પર હમ્લા કરનેમેં તાખીર કર દી જો સાલારે આ'લાકી લગ્ઝિશ થી, લેકિન રાહે હકકે મુસાફિરોંકી મદદ ખુદા કિયા કરતા હે. કહા જા સકતા હે કે ખુદાએ ઝુલ્જલાલને દો મુસલમાન લળકિયોંકે જઝબએ હુર્રિય્યતકી લાજ રખ લી થી. એક બહન અપને ઝખ્મી ભાઈકો સીનેસે લગાએ મુજાહિદીને ઈસ્લામકો કુફ્રકી યલ્ગારસે ખબરદાર કરનેકો દોળી જા રહી થી. ઉસે કોઈ ગમ ન થા કે ઉસ્કા ભાઈ મર રહા હે.

સુલ્તાન અય્યૂબીકી ખેમાગાહકી ભી હાલત બહુત બૂરી થી. ખેમે ઉળ રહે થે. બંધે હુએ ઘોળોં ઔર ઊંટોંને કિયામત બપા કર રખ્ખી થી. રેતકી બૌછાળોંકે સાથ કંકરિયા ઔર રેઝે જિસ્મોંમેં દાખિલ હોતે મહસૂસ હોતે થે. ચીખેં ઐસી જૈસે બદરૂહેં ઔર ચુળેલેં ચીખ રહી હો. સૂરજ અભી ગુરૂબ નહીં હુવા થા મગર પતા ચલતા થા કે સૂરજકો ભી આંધી ઉળા લે ગઈ હે. કમાન્ડર ચિલ્લાતે ફિર રહે થે. સિપાહી ઉળતે ખેમોંકો સંભાલતે ગિરતે ઔર ઉઠતે થે.

તીન ચાર સિપાહી એક ચટ્ટાનકી ઓટમેં દુબકે બેઠે થે. એક ઘોળા જો આહિસ્તા આહિસ્તા ચલ રહા થા ઉન પર ચળ ગયા. સિપાહિયોંને ઈધર ઉધર ગિરતે ચિલ્લા ચિલ્લા કર કહા "ઘોળા રોકો બદબખ્ત. કહીં ઓટમેં હો જાઓ." ઘોળા રૂકા તો એક સિપાહીને અપને સાથિયોંસે કહા "કુછ ઔર ન કહના ઔરત હે" એક ઔરને કહા"યહ દો ઔરતેં હે."

વહ ફૌઝી ઔર ઉસ્કી ભાભી થી. સિપાહિયોંને યહ સમજ કર કે આંધીમેં રાસ્તા ભૂલ કર ઈધર આ નિકલી હે. ઉન્કે ઘોળોંકી બાગેં પકળ લી ઔર ઉન્હેં ચટ્ટાનકી ઓટમેં કરને લગે.

''હમેં સુલ્તાન તક પહુંચાઓ'' ફૌઝીને આંધીકી ચીખોંમેં ચિલ્લા કર કહા, ''સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબી કહાં હે ? હમ બહુત ઝરૂરી પૈગામ લે કર આઈ હે વર્ના સબ મારે જાઓગે.''

સિપાહિયોંને ઘોળે પર એક લહૂ લુહાન ઝખ્મીકો ભી દેખ લિયા થા. ઉન્હોંને ઘોળોંકી બાગેં પકળી ઔર બળી હી મુશ્કિલસે સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખેમેં તક પહુંચે મગર વહાં કોઈ ખેમા નહીં થા. ખેમા ઉળ ગયા થા. એક કમાન્ડરને દેખ લિયા ઔર લળકિયોંકો સુલ્તાન અય્યૂબી તક લે ગયા. સુલ્તાન એક ઉમૂદી ચટ્ટાનકી ઓટમેં બેઠા થા. ઉસ્કી હિફાઝતકે લિએ કનાત તાન દી ગઈ થી. લળકિયોંકો દેખ કર સુલ્તાન અય્યૂબી તેઝીસે ઉઠા. સબસે પહલે હારિષકો ઘોળેસે ઉતારા ગયા. વહ અભી ઝિંદા થા. લળકિયાં ઘોળોંસે ઉતરી ઔર તેઝીસે બોલતે હૂએ ફૌઝીને સુલ્તાન અય્યૂબીકો બતાયા કે મુત્તહિદા ફૌજ હમ્લેકે લિએ આ ગઈ હે. હારિષને સરગોશિયોંમેં ઝરૂરી બાતેં બતાઈ ઔર વહ બોલતે બોલતે હમેશાકે લિએ ખામોશ હો ગયા.

ઉસ્સે કુછ દેર બા'દ આંધીકા ઝોર થમને લગા. લેકિન રાતકા અંધેરા ફેલ ગયા. સૈફુદીનકી મુત્તહિદા અફવાજ અપને આપકો સંભાલનેમેં મસરૂફ હો ગઈ. બહુતસે સિપાહી સો ગએ. રાતકા હમ્લા ઈસ બદનઝમીકી વજહસે મુલ્તવી કર દિયા ગયા. જાનવર ભી ઈધર ઉધર ભાગ દોળ રહે થે. આધી રાતકે બા'દ અફવાજ પર નીંદકા ગલ્બા તારી હો ગયા. સુલ્તાન અય્યૂબીકા કેમ્પ જાગ રહા થા ઔર વહાં બેપનાહ સરગર્મી થી. સૈફુદીનકો મા'લૂમ હી ન હો સકા કે ઉસ્કે દાએં ઔર બાએંસે દો તીન મીલ દૂર ઉસ ફૌજકા હિસ્સા ગુઝરતા જા રહા હે જિસે વહ બેખબરીમેં તબાહ કરને આયા થા.

સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ. મુત્તહિદા અફવાજ બૂરી તરહ બિખરી હૂઈ થી. રસદ ઉળ ગઈ થી. બા'ઝ ઘોળોંને મુંહ ઝોર હો કર સિપાહિયોંકો કુચલ ડાલા થા. અફવાજકો ઉજલતસે મુનઝ્ઝમ કિયા ગયા. આધેસે ઝિયાદા દિન ઉસીમેં ગુઝર ગયા. સૈફુદીનને તીનોં અફવાજકે સાલારોંકો હુક્મ દિયા કે,

ચૂંકે સુલ્તાન અય્યૂબી બેખબર હે ઈસ લિએ સામનેસે ખુલા હમ્લા કર દિયા ગયા હે.

દિનકે પિછલે પહર હમ્લા કિયા ગયા. દાએં બાએં ચટ્ટાને ઔર સરસબ્ઝ ટીલે થે. ઈન્સે હમ્લાઆવરોં પર તીરોંકા મેહ બરસને લગા. સામનેસે આગકે ગોલે આને લગે. આતિશગિર માદેકી હાંડિયાં ગિરતી ઔર ફટતી થી. સિયાલ માદ્દા બિખર જાતા થા. ઉસ પર જબ મિંજીનીકોંકે ફેંકે હૂએ આગકે ગોલે ગિરતે થે તો ઝમીન મુહીબ શો'લે ઉગલતી થી. હમ્લા રૂક ગયા. સૈફુદ્દીનને અફવાજકો પીછે હટા લિયા ઔર હમ્લેકી તર્તીબ ઔર સ્કીમ બદલ દી, મગર ઉસ્કી અફવાજ પીછે હટી તો ઉકબસે ઉન પર ઐસા શદીદ ઔર તેઝ હમ્લા હુવા કે અફવાજકા શિરાઝા બિખર ગયા. યહ હમ્લા સુલ્તાન અય્યૂબીકે અપને મખ્સૂસ સ્ટાઈલકા થા. હમ્લાઆવરોંકી તા'દાદ થોળી થી. ઘોળે સરપટ દોળતે આએ. સવારોંકી બર્છિયાં ઔર તલ્વારેં ચલી ઔર વહ ગાઈબ હો ગએ.

ઐસે હી હમ્લે પહલૂઓં પર હૂએ. સૈફુદ્દીનકી મર્કઝી કમાન ખત્મ હો ગઈ. રાત આઈ. હમ્લે રાતકો ભી જારી રહે. સૈફુદ્દીન ઔર પીછે હટા તો ઉસ પર તીરોંકી બૌછાળેં આને લગી. સુલ્તાન અય્યૂબીકે છાપામાર રાતભર સરગર્મ રહે. સુબ્હ અભી ધુંધલી થી જબ સુલ્તાન અય્યૂબીને એક ચટ્ટાન પર ચળ્હ કર મૈદાને જંગકી કૈફિયત દેખી. ઉસ્કે સામને અબ જંગકા આખરી મર્હલા થા. ઉસ્ને કાસિદકો અપને રિઝર્વ દસ્તોંકે કમાન્ડરકી તરફ દોળા દિયા. થોળી દેરમેં સરપટ દોળતે ઘોળોંને ઝમીન હિલા દી. પ્યાદા દસ્તે દાએં ઔર બાએંસે નિકલે. અલ્લાહુ અકબરકે ના'રોંસે આસ્માન ફટને લગા.

સૈફુદ્દીનકી અફવાજ ઈસ કાબિલ નહીં રહી થી કે ઈસ હમ્લેકી તા'બ લા સકતે. ઘેરા ભી થા ઔર ઘેરા મુકમ્મલ થા. સામનેસે શદીદ હમ્લા આ ગયા. સૈફુદ્દીનકી અફવાજકા જઝબા તો ખત્મ હો હી ચુકા થા ખૂદ સૈફુદ્દીન દિલ છોળ બેઠા. વહ દેખ રહા થા કે કમાન ઉસ્કે હાથસે નિકલ ગઈ હે ઔર અફવાજ લળનેકે કાબિલ નહીં રહી. સવાર ઝખ્મી સિપાહિયોંકો રોંદ રહે થે. આખિર ઉન્હોંને ફરદન ફરદન હથિયાર ડાલને શુરૂઅ કર દિએ. સુલ્તાન અય્યૂબીકી વહ ફૌજ જો સૈફુદ્દીનકે ઉકબમેં થી આગે આ રહી થી. દાએં

બાએંસે છાપામાર હલ્લે પે હલ્લા બોલ રહે થે. સૈફુદીનકી અફવાજ શિકંજેમેં પિસ ગઈ.

સૈફુદ્દીનકે મર્કઝ તક પહુંચે તો વહાં શરાબકી સુરાહિયોંકે સિવા કુછ ભી નહીં થા. વહાંસે જો કૈદી પકળે ગએ, ઉન્હોંને બતાયા કે ઉન્કા સાલારે આ'લા આખરી બાર એક ચટ્ટાનકી ઓટમેં દેખા ગયા થા ફિર નઝર નહીં આયા. ઉસે સુલ્તાન અય્યૂબીકે હુકમસે બહુત તલાશ કિયા ગયા મગર વહ કહીં ભી નઝર ન આયા. વહ નિકલ ગયા થા. અપની અફવાજકો સુલ્તાન અય્યૂબીકે રહમો કરમ પર છોળ કર વહ ભાગ ગયા થા.

રાત એક ખૈમેમેં જો તુર્કમાનકે સબ્ઝાઝારમેં ખાસ તૌર પર નસબ કિયા ગયા થા ફૌઝી અપને ભાઈકી લાશકે પાસ બેઠી કહ રહી થી, "મૈંને ખૂનકી નદી પાર કર લી હે જિસ પર કોઈ પુલ નહીં હોતા. હારિષ ! મૈંને તુમ્હારા ફર્ઝ અદા કર દિયા હે."

સુલ્તાન અય્યૂબી ઉસ ખૈમેમેં દાખિલ હુવા તો ફૌઝીને પૂછા "સુલ્તાન ! કયા ખબર હે ? મેરે ભાઈકા ખૂન રાઈગા તો નહીં ગયા ?"

"અલ્લાહને દુશ્મનકો શિકસ્ત દી હે. તુમ ફાતેહ હો, મેરી અઝીઝ બચ્ચી ! તુમ.... "ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકી આવાઝ રિક્કતમેં ડુબ ગઈ. ઉસ્કે આંસૂ બહ નિકલે.

જાંબાઝ, જિન્નાત ઔર જઝબાત

તુર્કમાનકા મા'રિકા ખત્મ હો ગયા થા યા સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કમ અઝ કમ ઉન નાઈબ સાલારોં ઔર કમાન્ડરોંકી નિગાહમેં યહ મા'રિકા ખત્મ હો ચૂકા થા જિન્હોંને અલ્મલિકુસ્સાલિહ, સૈફુદ્દીન ઔર ગુમશ્તગીન્નકી મુત્તહિદા ફૌજોંકો ઉન્કી તવક્કુઆતકે ખિલાફ બેતર્તીબ ઔર બુઝદિલાના પસ્પાઈ પર મજબૂર કર દિયા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકે ફાતેહ કમાન્ડરોંકે સામને દુશ્મનકી લાશેં પળી થી, ઝખ્મી તળપ રહે થે, મુંહઝોર ઘોળે ઔર ઝખ્મી ઘોળે ઔર ઊંટ ઝખ્મિયોં ઔર લાશોંકો કુચલ રહે થે. દુશ્મનકે જો સિપાહી ભાગ નહીં સકે થે વહ હથિયાર ફેંક કર અલગ જમા' હોતે જા રહે થે. બેઅંદાઝ તલ્વારેં, ઢાલેં, બર્છિયાં, કમાનેં, તીરોંસે ભરે હૂએ તર્કશ, ખૈમે, ફૌજિયોંકા ઝાતી સામાન જિસ્મેં નકદી ઔર કીમતી અશ્યાઅ ભી દૂર દૂર તક બિખરી હૂઈ થી.

સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી ઉસ મુકામ પર ખળા થા જો ઉસ્કે દુશ્મન ઈત્તિહાદિયોંકે સુપ્રીમ કમાન્ડર સૈફુદ્દીન ગાઝીકા હેડક્વાર્ટર ઔર ઉસ્કી રહાઈશગાહ થી. પહલે બયાન કિયા જા ચુકા હે કે સૈફુદ્દીન અપની અફવાજકો બિખરતા ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકો યકીની ફતહકી તરફ બળ્હતા દેખ કર કિસીકો બતાએ બગૈર ભાગ ગયા થા. ઉસ્કા ફરાર ખુફયા થા ઔર શર્મનાક ભી. ઉસ્કે સાથ ઉસ્કે હરમકી મુન્તખબ લળકિયાં થી, નાચનેગાનેવાલિયાં ઔર ઉન્કે સાઝિંદે થે, સોનોકે સિક્કોં ઔર દિગર નકદીકી બોરિયાં ભરી હૂઈ થી. યહ રકમ અફવાજકી તનખ્વાહ થી ઔર યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે આદમિયોંકો ખરીદનેકે લિએ ભી ઈસ્તિઅમાલ હોતી થી. સૈફુદ્દીનકી યહ રહાઈશગાહ દિલકશ કપળોંકે ખૈમો, કનાતોં ઔર શામ્યાનોંસે બની થી. યહ કપળોંકી દીવારોં ઔર છતોંકા મહલ થા. ઉસ દોરકે જંગજૂ હુક્મરાન ઐસે મહલ ઔર તમામતર આસાઈશોં ઔર ઈશ્રતકા સામાન સાથ રખતે થે. સૈફુદ્દીન ભી ઉન્હીં હુક્મરાનોંમેંસે થા. ઉસ્ને શરાબકી સુરાહિયાં, રંગારંગ પ્યાલે ઔર મટકે ભી સાથ રખ્ખે હૂએ થે.

સુલ્તાન અય્યૂબી કપળોંકે ઈસ દિલ ફરેબ મહલકો દેખ રહા થા. ઉસ્કી

નઝર પલંગ પર પળી. વહાં તલ્વાર પળી તો સૈફુદ્દીન ઐસા બોખલા કર ભાગા થા કે તલ્વાર સાથ લે જાના ભૂલ ગયા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીને તલ્વાર ઉઠા લી. નિયામસે નિકાલી તલવાર ચમક રહી થી. સુલ્તાન અય્યૂબી ઈસ તલ્વારકો દેખતા રહા. અપને સાથ ખળે દો સાલારોંકી તરફ દેખ કર કહા, "મુસલમાનકી તલ્વાર પર જબ ઔરત ઔર શરાબકા સાયા પળ જાતા હે તો યહ લોહેકા બેકાર ટુકળા બન જાતી હે, ઈસ તલ્વારકો ફલસ્તીન ફત્હ કરના થા મગર સલીબને ઉસે અપને ગુનાહોંમેં ડૂબો કર અપની તરફ લકળીકા ડંડા બના ડાલા હે. જો તલ્વાર શરાબસે ભીગ જાએ વહ લહૂકે રંગસે મહરૂમ રહતી હે."

ઈસ્સે મુલ્હક એક વસીઅ ઔર ખુશનુમા ખૈમેમેં જવાન, હસીન ઔર નીમઉર્યાં લળકિયાં ડરી સહમી હૂઈ બેઠી થી. ઉન્હેં અપના અંજામ કુછ ઔર નઝર આ રહા થા. ફાતેહ ફૌજકે કબ્ઝેમેં આ કર વહ જાનતી થી કે ઉન્કે સાથ કયા સુલૂક હોગા. ઐસી દિલકશ લળકિયોંકો દેખ કર કોન દરિંદા નહીં બન જાતા, લેકિન ઉન્હે જબ સુલ્તાન અય્યૂબીકા યહ હુકમ સુનાયા ગયા કે વહ આઝાદ હે ઔર વહ જહાં જાના ચાહે બતા દે તાકે વહાં તક ઉન્હેં હિફાઝત ઔર ઈઝ્ઝતસે ભેજા જા સકે તો વહ ઔર ઝિયાદા ખૌફઝદા હો ગઈ. ઉન્હેં અપની હિફાઝતમેં લે લિયા ગયા. સુલ્તાન અય્યૂબી મૈદાને જંગમેં ઔરતકે વુજૂદકો બર્દાશ્ત નહીં કિયા કરતા થા. ઉન લળકિયોંસે પૂછા ગયા કે ઉન્કી તા'દાદ કિત્ની થી તો ઉન્હોંને બતાયા કે ઉન્મેંસે દો લાપતા હૈં. ઈન્કે મુતઅલ્લિક યહ ભી બતાયા ગયા કે વહ મુસલમાંન નહીં થી ઔર વહી દો સૈફુદ્દીન પર છાઈ રહતી થી. યહી કહા જા સકતા થા કે વહ સૈફુદ્દીનકે સાથ ભાગ ગઈ હે.

ઉસ દોરકી જંગોંમે ઉમૂમન યૂં હોતા થા કે જંગ ખત્મ હોતે હી ફાતેહ ફૌજ માલે ગનીમત પર ટૂટ પળતી થી. ઝિયાદાતર ફૌજી શિકસ્તખુર્દા ફૌજકે આ'લા કમાન્ડરકી રહાઈશગાહ યા'ની મર્કઝ પર ધાવા બોલતે થે. ક્યૂંકે વહાં ખઝાના, શરાબ ઔર ઔરતેં હોતી થી. એક તુફાની હળબૂંગ ઔર બાઝ ઔકાત દંગા ફસાદ બર્પા હો જાતા થા. સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબીકે અહકામ સખ્ત થે. કિસી અફસરકો ભી ઉસ્કા ઓહદા કિત્ના હી ઊંચા ક્યૂં

ન હો, ઈજાઝત નહીં થી કે માલે ગનીમતકો હાથ લગાએ. માલેગનીમત સમેટને ઔર એક જગહ જમા' કરનેકા કામ કિસી એક દસ્તેકે સુપુર્દ કિયા જાતા થા. ઉસ્કી તકસીમ સુલ્તાન અય્યૂબી ખૂદ કરતા થા. તુર્કમાનકે મા'રિકાકે બા'દ સુલ્તાન અય્યૂબીને માલે ગનીમતકે મુતઅલ્લિક કોઈ હુક્મ ન દિયા. ઉસ્ને અપને ઔર દુશ્મનકે ઝખ્મિયોંકો ઉઠાને, મર્હમપટ્ટી કરને ઔર જંગી કૈદિયોંકો અલગ કરનેકા હુક્મ દે દિયા થા.

સુલ્તાન અય્યૂબી મૈદાને જંગમેં નઝમો નુસુક ઔર ડિસીપ્લીનકી સખ્તીસે પાબંદી કરાતા થા. ઈસ મા'રિકામેં દુશ્મન બેતર્તીબીસે ભાગા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકે બા'ઝ દસ્તોંને તઆકુબ ભી કિયા થા લેકિન ઉસ્કી ટ્રેનીંગ ઐસી થી કે તઆકુબમેં ભી દસ્તે ઔર જૈશ તર્તીબમેં ઔર એક દૂસ્રેકે સાથ રાબતેમેં રહતે થે. સુલ્તાન અય્યૂબીને તઆકુબ રુકવા દિયા ઔરૂદાએં ઔર બાએં પહલૂ ઉસી તરહ તય્યાર રખ્ખા થા જિસ તરહ જંગસે પહલે થે. હમ્લેમેં ઉસ્ને દૂસ્રે દસ્તે, છાપામાર ઔર રીઝર્વકી કુછ નફરી ઈસ્તિઅમાલ કી થી. મા'રિકા ખત્મ હોનેકે બા'દ ભી ઉસ્ને પહલૂઓંકે દસ્તોંકો સમેટા નહીં થા. ઉસ્કે અલાવા ઉસ્ને અપને મહફૂઝા (સ્ટ્રાઈકફોર્સ)કે ફૌરન વાપસ બુલા કર ઉસે અપની કમાનમેં લે લિયા થા.

"દુશ્મનકે સાઝો સામાન ઔર જાનવરોં વગૈરહકે મુતઅલ્લિક ક્યા હુક્મ હે ?" એક સાલારને સુલ્તાન અય્યૂબીસે પૂછા ઔર કહા "લળાઈ હમારે હકમેં ખત્મ હો ચુકી હે."

"મેં અભી ઈસ ખુશફહમીમેં મુબ્તલા નહીં હુવા." સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા, "લળાઈ અભી ખત્મ નહીં હૂઈ, મેરે સબક ઈત્ની જલ્દી ભૂલ ન જાયા કરો. હમ્ને દુશ્મનકી મર્કઝિય્યત ઔર જમઈય્યતકો બિખેરા હે. ક્યા હમારે કિસી દસ્તેને ઉસ્કે પહલૂઓં પર હમ્લા કિયા થા ? .... નહીં કિયા થા. મુઝે શક હે કે ઉસ્કે દોનોં નહીં તો એક પહલૂ મહફૂઝ હેં. વહ આખિરમેં તીન ફૌજેં થી. ઉન્કે સાલાર ઈમાન ફરોશ તો હો સકતે હેં, ઐસે અનાળી નહીં હો સકતે કે ઉન્કે જો દસ્તે લળાઈમેં શામિલ નહીં હૂએ ઉન્હેં વહ જવાબી હમ્લેકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ ન કરે. હો સકતા હે ઉન્કા મહફૂઝા ભી મહફૂઝ ઔર તય્યાર હો."

"ઉન્કી મર્કઝી કમાન ખત્મ હો ચુકી હે સુલ્તાન મોહતરમ!" સાલારને કહા, "ઉન્હેં હુક્મ દેનેવાલા કોઈ ન રહા."

"સલીબિયોંકા ખત્રા ભી હે" સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા, ગો મુઝે કિસી ભી તરફસે કોઈ ઈત્તિલાઅ નહીં મિલી કે સલીબી ફૌજ કહીં કુર્બો જવારમેં મૌજુદ હે લેકિન યહ ઈલાકા ચટ્ટાની હે. યહાં ટીલે ઔર વસીઅ નશીબ ભી હે. બા'ઝ જગહોં પર જંગલ ભી હે ઔર કુછ હિસ્સા રેગિસ્તાની ભી હે. નઝર દૂર તક નહીં દેખ સકતી. દુશ્મન ઔર સાંપ પર કભી ભરોસા નહીં કરના ચાહિએ. મરતે મરતે ડંક માર દેતા હે. મુઝે સૈફુદીનકે સાલાર મુઝફ્ફરુદીનકી કોઈ ખબર નહીં. તુમ સબ જાનતે હો કે મુઝફ્ફરુદીન ઈત્ની આસાનીસે ભાગનેવાલા સાલાર નહીં. મૈં ઉસ્કા ઈન્તિઝાર કર રહા હૂં. અપની આંખેં ખુલી રખ્ખો. દસ્તોંકો યકજા કર લો.... મુઝફ્ફરુદીન અગર મેરે સબક ભૂલ નહીં ગયા તો વહ મુઝ પર એક જવાબી હમ્લા તો ઝરૂર કરેગા."

સુલ્તાન અય્યૂબીકા ખત્રા બેબુન્યાદ નહીં થા. આપને કુરૂને હમ્માતકી જંગમેં સૈફુદીનકે એક સાલાર મુઝફ્ફરુદીન ઈબ્ન ઝૈનુદીનકા ઝિક્ર પઢ્હા હે. મુઝફ્ફરુદીન સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજમેં સાલાર રહ ચુકા થા ઔર ઉસ્કી મર્કઝી કમાનમેં ઉસ્કે સાથ ભી રહા થા, ઈસ લિએ ઉસે અછ્છી તરહ ઈલ્મ થા કે સુલ્તાન અય્યૂબી જંગી મન્સૂબા કિન અનાસિરકો સામને રખ કર તય્યાર કરતા ઔર મૈદાને જંગમેં ઉસ્મેં કિસ તરહ રદ્દો બદલ કરતા હે. મુઝફ્ફરુદીન કુછ તો ઝહની લિહાઝસે પૈદાઈશી જંગજૂ થા, ઝિયાદા તર્બિયત સુલ્તાન અય્યૂબીસે હાસિલ કી, ઈસ લિએ ઉસ્મેં વહ જોહર થે જો ઉસે મૈદાને જંગસે મુંહ નહીં મોળને દેતે થે. વહ સૈફુદીનકા કરીબી રિશ્તેદાર (ગાલિબન ચચાઝાદ ભાઈ) થા. જબ સુલ્તાન અય્યૂબી મિસ્રસે દમિશ્ક આયા તો ઔર મુસલમાન ઉમરાઅ ઉસ્કે ખિલાફ સફ આરા હો ગએ તો મુઝફ્ફરુદીન સુલ્તાન અય્યૂબીકો બતાએ બગૈર ઉસ્કી ફૌજસે નિકલ કર ઉસ્કે દુશ્મન કેમ્પમેં ચલા ગયા થા.

તુર્કમાનકે ઈસ મા'રિકાસે પહલે કુરૂને હમ્માતકે મા'રિકામેં

મુઝફ્ફરુદ્દીનને સુલ્તાન અય્યૂબીકે પહલૂ પર ઐસા શદીદ હમ્લા કિયા થા જિસ્કા મુકાબલા સુલ્તાન અય્યૂબીને પહલૂંકે દસ્તોંકી કિયાદત અપને હાથ લે કર કિયા થા. કાઝી બહાઉદ્દીન કી તહરીરકે મુતાબિક, અગર સુલ્તાન અય્યૂબી ખૂદ કિયાદત ન કરતા તો મુઝફ્ફરુદ્દીન જંગકા પાંસા પલટ દેતા. સૂલ્તાન અય્યૂબી મુઝફ્ફરુદ્દીનકો ફન્ને હર્બો ઝર્બકા ઉસ્તાદ માનતા થા. અબ તુર્કમાનમેં ઉસે જાસૂસોંને ઉસ્કે મુત્તહિદા અફવાજકે મુતઅલ્લિક જો મા'લૂમાત દી થી ઉન્મેં એક યહ ભી થી કે મુઝફ્ફરુદ્દીન ભી ઈન અફવાજકે સાથ હે. યહ મા'લૂમ નહીં હો સકા થા કે વહ કલ્બમેં હે, દાએં હે, બાએં હે યા વહ મહફૂઝાકા સાલાર હે. સુલ્તાન અય્યૂબીને ચંદ એક જંગી કૈદિયોંસે ઉસ્કે મુતઅલ્લિક પૂછા થા. ઉન્હોંને યહ તસ્દીક તો કર દી થી કે મુઝફ્ફરુદ્દીન લશ્કરકે સાથ હે મગર યહ કિસીકો ઈલ્મ નહીં થા કે કહાં હે ?

"હો સકતા હે કૈદિયોંને ઉસ પર પર્દા ડાલ દિયા હો કે મુઝફ્ફરુદ્દીન કહાં હે." સુલ્તાન અય્યૂબીને અપને સાલારોંસે કહા, "મેં તસ્લીમ નહીં કર સકતા કે વહ લળે બગૈર ભાગ ગયા હો. વહ મેરા શાંગિર્દ હે. મેં ઉસ્કી જંગી અહલિયતસે ભી વાકિફ હૂં ઔર ઉસ્કી ફિત્રતસે ભી. વહ હમ્લા કરેગા. અગર ઉસે યકીન હુવા કે વહ શિકસ્ત ખા જાએગા ફિર ભી વહ હમ્લા કરેગા. ઉસે હમ્લા કરના ચાહિએ, વર્ના મુઝે માયૂસી હોગી."

"સુલ્તાન અય્યૂબી યહ ન કહે કે મુઝફ્ફરુદ્દીન ભાગ ગયા હે." યહ આવાઝ સૈફુદ્દીનકે સાલાર મુઝફ્ફરુદ્દીનકી થી જો તુર્કમાનકે મૈદાને જંગસે દો અઢાઈ મીલ દૂર સુનાઈ દે રહી થી "મેં લળે બગૈર વાપસ નહીં જાઉંગા."

ઉસ વક્ત જબ સુલ્તાન અય્યૂબી સૈફુદ્દીનકે રહાઈશી ખેમોંમેં ખળા થા, સૈફુદ્દીનકા કોઈ કમાન્ડર પૈગામ લે કર મુઝફ્ફરુદ્દીનકે પાસ પહુંચા થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકો કિસ તરહ કબ્લ અઝ વક્ત પતા ચલ ગયા થા કે ઉસ પર હમ્લા આ રહા હે ઈસ લિએ હમ ધોકેમેં આ ગએ. અબ યહાં લળના બેકાર હે. બેહતર યહ હે કે તુમ ભી વાપસ ચલે જાઓ ઔર અપને દસ્તોંકો કિસી ઔર બેહતર જગહ લળાનેકે લિએ બચા કર લે જાઓ. સૈફુદ્દીનને ઉસ પૈગામમેં અપને મુતઅલ્લિક બતાયા થા કે વહ કિસીકો બતાએ બગૈર મૈદાને જંગસે જા રહા હે.

"હમ આપકા હર હુકમ બજા લાએંગે." મુઝફ્ફરુદ્દીનકે એક નાઈબ સાલારને ઉસે કહા, "લેકિન ઈસ હાલતમેં જબકે હમારી ફૌજકે લળનેવાલે હિસ્સે મારે ગએ, ઝખ્મી યા કૈદી હો ગએ યા ભાગ ગએ હૈં, ઈસ થોળીસી ફૌજસે જવાબી હમ્લા કરના મુનાસિબ મા'લૂમ નહીં હોતા."

"મેં ઈન દસ્તોંકો ના કાફી નહીં સમઝતા જો મેરે પાસ હે." મુઝફ્ફરુદ્દીનને કહા, યહ ઉસ ફૌજકા એક ચોથાઈ હે જો હમ સાથ લાએ થે. સુલ્તાન અય્યૂબી ઈસ્સે ભી કમ નફરીસે લળતા ઔર કામ્યાબ હુવા કરતા હે. મેં ઉસ્કે પહલૂ પર હમ્લા કરૂંગા. મેં અબ ઉસે વહ ચાલ નહીં ચલને દૂંગા જો ઉસ્ને કુરૂને હમ્માતમેં ચલી થી. તુમ સબ હમ્લેકે લિએ તય્યાર રહો."

"આલી મુકામ સૈફુદ્દીન ગાઝી વાલીએ મૂસલ તીન ફૌજોંકી નફરીસે હાર ગએ હૈં." નાઈબ સાલારને કહા, "મેં અપને મશ્વરેકો દોહરાઉંગા કે ઈસ થોળીસી નફરીસે હમ્લા કરના ઉસે મરવાનેવાલી બાત હે."

"મૈદાને જંગમેં અપને હરમ ઔર શરાબકે મટકે સાથ રખનેવાલોંકે પાસ તીનકે બજાએ દસ ફૌજેં હોં તો ભી ઉન્કા અંજામ યહી હોતા હે જો વાલીએ મૂસલ સૈફુદ્દીનકા હુવા હે." મુઝફ્ફરુદ્દીનને કહા, "મેં ભી શરાબ પિતા હૂં લેકિન યહાં પાની ભી ન મિલે તો મેં પર્વાહ નહીં કરતા. સુલ્તાન અય્યૂબી મુઝે ઈમાન ફરોશ ઔર ગદ્દાર કહતા હે લેકિન મેં ઈસ લિએ ઉસ્સે લળનેસે મુંહ નહીં મોળૂંગા કે વહ મુસલમાન હૈં. યહ દો સાલારોંકી ટક્કર હોગી. યહ દો પહલવાનોંકા દંગલ હોગા. યહ દો તેગઝનોંકા મુકાબલા હોગા.... અપને દસ્તોંકો તય્યાર કરો ઔર યાદ રખ્ખો, સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી જાસૂસોંકી નઝરેં ઝમીનકે નીચે ભી દેખ સકતી હે. અપને દસ્તોંકો આજ રાત ઔર ઉપર લે ચલો ઔર હર તરફ દૂર દૂર તક અપને આદમી છોળ દો. વહ જિસે મશ્કૂક હાલતમેં ઘૂમતા ફિરતા દેખે ઉસે પકળ લેં."

ઉસ્ને એક જગહ મુન્તખબ કર લી થી જહાં દસ્તોંકો છુપાયા જા સકતા થા. હમ્લેકે લિએ ઉસ્ને કોઈ દિન ઔર વક્ત મુકર્રર ન કિયા. અપને નાઈબ સાલારોંસે કહા, "સુલ્તાન અય્યૂબીમેં લોમળીકી ચાલાકી ઔર ખરગોશકી ફુર્તી હે. મુઝે મેરે મુખ્બિરોંને બતાયા હે કે ઉસ્ને અભી માલે ગનીમત સમેટા નહીં ઔર ઉસ્ને અપની ફૌજકે પહલૂઓંકો ભી નહીં સમેટા. ઈસ્સે પતા

ચલ્તા હે કે વહ પેશકદમી નહીં કરેગા ઔર યહ ભી ઝાહિર હોતા હે કે વહ હમારે જવાબી હમ્લેકા ખત્રા મહસૂસ કર રહા હે. મેં ઉસે અછ્છી તરહ જાનતા હૂં વહ કિસ અંદાઝસે સોચા કરતા હે મેં ઉસે યહ ધોકા દૂંગા કે હમ સબ ભાગ ગએ હેં ઔર અબ હમ્લેકા ખત્રા ટલ ગયા હે. યહ અકલ ઔર ફહમો ફિરાસતકી જંગ હોગી. વહ દો દિનોંસે ઝિયાદા ઈન્તિઝાર નહીં કરેગા. ઉસ્કી તરહ મેં ભી અપને જાસૂસોંકી ઉસ્કી નકલો અમલ દેખનેકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કરૂંગા. જૂં હી વહ માલે ગનીમત સમેટને લગેગા ઔર ઉસ્કી તવજ્જુહ દાએં બાએંસે હટ જાએગી. હમ ઉસ્કે પહલૂ પર હમ્લા કર દેંગે."

યહી વહ ખત્રા થા જિસે સુલ્તાન અય્યૂબી મહસૂસ કર રહા થા.

સૈફુદ્દીનકે લશ્કર પર જિસ તરહ સુલ્તાન અય્યૂબીને બેખબરીમેં ઉસ્કી તવક્કુઆત ઔર ઉસ્કે ખ્વાબોંકે ખિલાફ હમ્લા કિયા થા ઉસ્કી તફસીલાત પિછલી નશિસ્તમેં સુનાઈ જા ચૂકી હે. આપને પઢ્હા હે કે સુલ્તાન અય્યૂબીને એક તો અપને દસ્તે સૈફુદ્દીનકી ફૌજકે દાએં બાએંસે ઉસ્કે ઉકબમેં ભેજ દિએ થે, ઉન્કે અલાવા ઉસ્ને અપને છાપામાર ભી રવાના કર દિએ થે. યહ ઉસ્કી કમાન્ડર ફોર્સ થી જિસ્કે હર કમાન્ડર ઔર સિપાહીમેં ગૈરમા'મૂલી ઝહાનત, દિલેરી ઔર ફુર્તી ભી થી ઔર યહ તર્બીબ યાફ્તા જાસૂસ ભી થે. ઈસ ફોર્સને ચાર ચારસે લે કર બારહ બારહકી ટોલિયોંમેં તકસીમ હો કર દુશ્મનકો બહુત નુકસાન પહુંચાયા થા. ઉન્મેં એક ટોલી બારહ સિપાહિયોંકી થી જિસ્કે સિર્ફ તીન સિપાહી ઔર ટોલીકા કમાન્ડર અન્નાસીર ઝિંદા થે.

અન્નાસિર અપની ટોલીકે સાથ તુર્કમાનકે મા'રિકાસે હી સૈફુદ્દીનકી મુત્તહિદા ફૌજકે દૂર પીછે ચલા ગયા થા. ઉસ્કા નિશાના ઉમૂમન દુશ્મનકી રસદ હોતી થી. અબકે ભી વહ અપની ટોલીકો ઘોળોં પર લે ગયા થા. ઉસ્કે પાસ ફલીતેવાલે (આતિશી) તીર થે. થોળાસા આતિશગીર માદ્દા થા, બર્છિયાં, તલ્વારેં ઔર ખંજર થે. રસદ બહુત દૂર થી અન્નાસિરકો ઝમીનને યહ સહૂલતેં મુહિય્યા કી થી કે, યહ મૈદાન યા રેગઝાર નહીં, બલ્કે દૂર દૂર તક ચટ્ટાને, ટીલે ઔર નશીબી ઈલાકે થે. જિન્મેં છુપના આસાન થા. દીનકે દોરાન હદફકે કરીબ ઘોળે છુપાએ જા સકતે થે. ઈત્તિહાદિયોંકી અફવાજકી

રસદ જિસ્મેં ફૌજકે લિએ અનાજ ઔર જાનવરોંકે લિએ ખુશ્ક ઘાસ ઔર દાના વગૈરહ થા, પીછે આ રહા થા. ઈસ સામાનમેં તીરોં કમાન ઔર બર્છિયાં વગૈરહ ભી થી. અન્નાસિરને પહલી હી રાત રસદ પર કામ્યાબ છાપામારા થા. બહુતસી રસદ આતિશગીરોંસે જલ ગઈ થી.

દિનકો વહ અપની ટોલીકે સાથ એક જગહ છુપા રહા થા મગર સોયા નહીં થા. ઉસ્ને દેખ લિયા થા કે દુશ્મનકે ફૌજી ખડનાલોંમેં ઔર ટીલોંકી ઓટમેં ઉસ્કી પાર્ટીકો ઢૂંડ રહે થે. ઉસ્ને અપને સિપાહિયોંકો મોઝૂંઅ બુલંદિયોં પર બિઠા દિયા થા. ઉન્હોંને કમાનોંમેં તીર ડાલ રખ્ખે થે. દુશ્મનકે ફૌજી દૂરસે હી વાપસ ચલે ગએ થે. સૂરજ ગુરૂબ હોનેકે બા'દ ઉસ્ને છુપ કર રસદકા કાફલા દેખા. કાફલેને પળાવ ડાલ દિયા થા મગર ઉસ રાત શબખૂન આસાન નઝર નહીં આતા થા. દુશ્મનને ઈર્દ ગિર્દ ગશ્તી પહરેકા બળા સખ્ત ઈન્તિઝામ કર દિયા થા. યહ પહરા પેદલ ભી થા ઔર ઘૂળ સવાર ભી. ઉસ્કે બાવુજૂદ અન્નાસિરને શબખૂનકા ઈરાદા કર લિયા. દુશ્મનકી અભી બહુતસી રસદ બાકી થી. યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકા એક તબહકૂન તરીકએ કાર થા. દુશ્મનકી રસદકો છાપામારોંસે તબહ કરા દિયા કરતા થા ઉસ્કે લિએ ઉસ્ને ઐસે ફૌજી તય્યાર કર રખ્ખે થે જો જઝબેકે લિહાઝસે જુનૂની ઔર ખબ્તી થે. ઉન્કી દિલેરી ગૈર મા'મૂલી ઔર જઝબાત ઔસત દર્જા સિપાહિયોંસે ખાસ્સી ઝિયાદા થી. ઉન જાંબાઝોંકી દયાનતદારીકા યહ આલમ થા કે ઈત્ની દૂર જા કર ભી જહાં ઉન્હેં દેખનેવાલા કોઈ નહીં હોતા થા. વહ ફર્ઝ શનાસીકા જાંબાઝાના મુઝાહરા કરતે થે.

અન્નાસિરને રાતકો ઘોળે વહીં બંધે રહને દિએ જહાં દિનકો છુપાએ થે. અપની પાર્ટીકો પૈદલ લે ગયા. એક જગહસે વહ દુશ્મનકી રસદકે પળાવમેં દાખિલ હો ગયા. ઉસ્ને સામાનકે અંબારો પર આતિશગીર માદ્દા છિળક કર આગ લગા દી. અપની ટોલીકો બિખેર દિયા. સિપાહિયોંને શો'લોંકી રોશનીમેં ભાગતે દોળતે સિપાહિયોંકો તીરોંકા નિશાના બનાના શુરૂઅ કર દિયા. દુશ્મનકે ફૌજી ઉન્હેં તલાશ કરને લગે. છાપામાર કબ તક છુપ સકતે થે. એક એક કરકે પકળે ઔર મારે ગએ. ઉન્મેંસે વહી તીન ઝિંદા રહે જો અન્નાસિરકે સાથ થે. ઉન્હોંને બહુત તબાહી મચાઈ થી. રસદકે

સાથ જો પહરેદાર ઔર દીગર લોગ થે, ઉન્હોંને ઉન સબકો ઘેરેમેં લેનેકી કોશિશ કી. અન્નાસિરને અપને તીન સાથિયોંકો અલગ ન હોને દિયા. વહ શો'લોંસે દૂર અંધેરોંમેં ઘોળા ઘાળિયોં ઔર ખૈમોંકી ઓટમેં છુપતે, અપને કરીબસે ગુઝરતે સિપાહિયોંસે બચતે કિસી ઔર હી સિમ્તકો નિકલ ગએ.

અન્નાસિરને આસ્માનકી તરફ દેખા. ઉસે કોઈ સિતારા નઝર ન આયા. છાપામારોંકો સિતારોંસે સિમ્ત મા'લૂમ કરનેકી ટ્રેનિંગ દી જાતી થી મગર ઉસ રાત આસ્માન ગર્દો ગુબારકી તરહકે બાદલોંમેં છુપા હુવા થા. અન્નાસિર રસદકે પળાવસે દૂર નિકલ ગયા. ઉસે દુશ્મનકી જલતી હૂઈ રસદ ઔર સાઝો સામાનકે શો'લોંકી સુર્ખી દિખાઈ દે રહી થી. ઉસે મા'લૂમ નહીં થા કે ઉસ્કે બાકી નવ સિપાહી ઝિંદા હે યા શહીદ હો ચુકે હે ઉસ્ને દિલ હી દિલમેં આનકી સલામતીકી દુઆ કી ઔર અપને તીન સાથિયોંકો સાથ લિએ અંદાઝેકે મુતાબિક ઉસ તરફ ચલ પળા જહાં ઉસ્કી ટોલીકે ઘોળે બંધે હૂએ થે. વહ રાત ભર ચલતા રહા. દુશ્મનકી રસદકે શો'લે નઝરોંસે ઓઝલ હો ગએ. ફિઝામેં શો'લોકી જો સુર્ખી નઝર આતી થી વહ ભી ગાઈબ હો ગઈ. અગર યહ સુર્ખી નઝર આતી રહતી તો વહ અપને ઠિકાને તક પહુંચ સકતા થા યહ ભી ન રહી ઔર વહ અંધાધૂંધ ચલતા ગયા.

ઝમીનકે ખદો ખાલ બદલ ગએ થે. દરખ્ત તો કોઈ થા હી નહીં. ઉસ્ને પાંવ તલે સખ્ત ઝમીનકે બજાએ રેત મહસૂસ કી, ટીલે ઔર ચટ્ટાને ભી નહીં થી. રેતને ઉસ્કે ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકે પાંવ વઝની કર દિએ, પાની ઔર ખાનેકી અશ્યાએ ઘોળોંકે સાથ થેલોમેં બંધી થી ઓર ઘોળે ન જાને કહાં થે. ઉસ્ને પ્યાસ મહસૂસ કી. વહ બહુત થક ગયા થા. ઉસ્કે તીનોં સાથી ભી પ્યાસકી શિકાયત કર ચૂકે થે ઉન સબકી રફતાર ભી ખત્મ હોતી જા રહી થી. અન્નાસિરને વહીં રૂક જાના ઔર આરામ કર લેના મુનાસિબ સમઝા. ઉસ્કે સાથિયોંને ઈસ ઉમ્મીદ પર ચલ્તે રહનેકા મશવરા દિયા કે કહીં પાની મિલ જાએગા. ઈસ ખિત્તેમેં પાનીકી કિલ્લત તો નહીં થી લેકિન વહ ઈસ ખિત્તેકે ઉસ હિસ્સેમેં જા નિકલે થે જો રેગઝાર થા. વહાં પાનીકા નામો નિશાન ન થા. વહ કુછ દેર ઔર ચલે ઔર થક હાર કર બેઠ ગએ.

અન્નાસિરકી આંખ ખુલી તો ઉસ્કે તીનોં સિપાહી બેહોશીકી નીંદ સોએ હૂએ થે. સૂરજ ઉફકસે ઉઠ આયા થા. અન્નાસિરને ચારોં તરફ દેખા. વહ રેતકે સમુન્દરમેં ખળા થા. ઉસ્કા દિલ ડૂબને લગા. વહ તો સહરાઓંમેં જના પલા ઔર સહરાઓંમેં ઉસ્ને લળાઈયાં લળી થી. વહ રેગઝારસે ડરનેવાલા નહીં થા. ઉસ્કી ઘબરાહટકી વજહ યહ થી કે ઉસે તવક્કુઅ નહીં થી કે યહાં રેગિસ્તાન હોગા. ઘબરાહટકી વજહ યહ ભી થી કે ઉફક તક પાનીકે કોઈ આષાર નઝર નહીં આતે થે. પ્યાસસે વહ હલકમેં જલન ઔર ચુભન મહસૂસ કર રહા થા અપને સાથિયોંકી હાલતકા અંદાઝા કર સકતા થા. ઉસ્ને સૂરજકે મુતાબિક ઉસ સિમ્ત દેખા જિધર તુર્કમાન થા. ઉસે પહાળિયોંકી ટેળીસી લકીર નઝર આઈ. વહ સીધા ઉસ સિમ્ત નહીં જા સકતા થા ક્યૂંકે રાસ્તેમેં દુશ્મનકી ફૌજ થી.

ઉસ્ને અપને સાથિયોંકો જગાયા. વહ ઉઠે તો ઉન્કે ચેહરોં પર ભી ઘબરાહટ ઔર તઝબ્ઝુબકે આષાર પૈદા હો ગએ.

"હમ દો દિન ઔર ભૂકે ઔર પ્યાસે રહ સકતે હૈં." ઉસ્ને અપને સાથિયોંસે કહા, "ઔર ઈન દો દિનોંમેં હમ અગર મંઝિલ તક ન પહુંચ સકે તો પાની તક ઝરૂર પહુંચ જાએંગે."

તીનોંને અપને અપને ખયાલ ઔર અંદાઝેકા ઈઝહાર કિયા મગર વહ બહુત દૂર નિકલ ગએ થે. અગર ઉન્કે પાસ ઘોળે હોતે તો મુશ્કિલ ઝરા આસાન હો જાતી. નીંદને ઉન્કે જિસ્મોંકો કુછ તાઝગી દે દી થી.

"સાથિયોં !" અન્નાસિરને કહા, "ખુદાએ ઝુલ્જલાલને હમેં જિસ ઈમ્તિહાનમેં ડાલ દિયા હૈ ઉસ્મેં પૂરા ઉતરના ઔર કોઈ ગિલા શિકવા ન કરના હમારા ફર્ઝ હૈ."

"યહાં રૂકે રહના તો કોઈ ઈલાજ નહીં." એક સાથીને કહા, "પેશ્તર ઉસ્કે કે સૂરજ હમારે સરોં પર આ કર હમેં જલાને લગે, ચલ પળો, અલ્લાહ રાસ્તા દિખાએગા."

વહ ચલ પળે. સિમ્તકા ઉન્હોંને મહઝ અંદાઝા કિયા થા. ઉન્હેં દૂરકા ચક્કર ભી કાટના થા. સૂરજ ઉપર આતા રહા, રેત ગરમ હોતી ગઈ ઔર થોળી દૂર યૂં નઝર આતા જૈસે યહ રેત નહીં પાની હો. ઝમીનસે લરઝતા

હુવા ધુવાંસા ઉપરકો ઉઠ રહા થા વહ ચારોં સહરાકે કહરસે વાકિફ થે ઔર આદી ભી. ઉન્હેં સરાબ (રેતીલી જમીનકી ચમક જિસ પર ચાંદ સૂરજકી ચમકસે પાનીકા ધોકા નઝર આતા હે) ભી નઝર આને લગે મગર સહરાકે ઈસ ધોકેસે વાકિફ હોનેકી બદોલત ઉન્હોંને હર સરાબકો નઝર અંદાઝ કિયા.

"સાથિયોં !" અન્નાસિરને કહા, હમ ડાકૂ નહીં હે. અલ્લાહ હમેં સઝા નહીં દેગા. અગર હમ મર ગએ તો યહ મૌત નહીં, શહાદત હોગી. દિલમેં ખુદાકો યાદ કરતે ચલો."

"અગર કોઈ ઐસા મુસાફિર મિલ ગયા જિસ્કે પાસ પાની હુવા તો મેં ડાકા ડાલનેસે ગુરેઝ નહીં કરૂંગા" એક સિપાહીને કહા.

સબ હંસ પળે ઔર સબને મહસૂસ કિયા કે હંસનેકે લિએ ભી ઉન્હેં તાકત સર્ફ કરની પળી થી.... ફિર સૂરજ ઉન્કે સરોં પર આ ગયા. ઉપરસે સૂરજ ઔર નીચેસે રેત ઉન સબકો જલાને લગી. અન્નાસિર એક જંગી તરાના ગુન્ગુનાને લગા. તરાના ખત્મ હો ગયા તો ઉન્હોંને એક આવાઝ ઔર એક લૈમેં --'--કા મુતરન્નુમ વિર્દ શુરૂઅ કર દિયા. હલ્કી હલ્કી હવા ચલ રહી થી. રેતકે ચમકતે હૂએ ઝર્રે ઉન્કે નુકૂશકો મિટાતે જા રહે થે.

સૂરજ દૂસ્રી સિમ્ત નીચે ઉતરને લગા. ચારોંકી આવાઝ ધીમી હોતી જા રહી થી. કદમ વઝની ઔર રફતાર ઘટ ગઈ થી. હોંટ ખુશ્ક હો ગએ ઔર મુંહ બંદ નહીં હોતે થે. ઉન્કે સાએ જબ દૂસ્રી તરફ બળ્હને લગે તો ઉન્કા એક સાથી ખામોશ હો ગયા. કુછ દેર બા'દ દૂસ્રેકી ભી ઝુબાન જવાબ દે ગઈ. અન્નાસિર ઔર ઉસ્કા તીસ્રા સાથી સરગોશિયોંમેં --'--કા વિર્દ કર રહે થે. કુછ દૂર ગએ તો સરગોશિયાં ભી ખામોશ હો ગઈ.

"સાથિયોં !" અન્નાસિરને જિસ્મકી બચીકચી તાકત સર્ફ કરકે કહા, "હોસ્લા ન હારના હમારે જિસ્મોંમેં ઈમાનકી બહુત નમી હે. હમ ઈમાનકી તાકતસે ઝિંદા રહેંગે." ઉસ્ને અપને સાથિયોંકે ચેહરોંકો બારી બારી દેખા. વહાં ખૂનકા નામો નિશાન નહીં થા. સબકી આંખે અંદરકો ચલી ગઈ થી.

સૂરજ ગુરૂબ હો ગયા. જૂં જૂં શામ તારીક હોતી ગઈ રેત ઠંડી હોતી ગઈ. અન્નાસિરને સાથિયોંકો રૂકને નહીં દિયા. ખન્કીમેં ઝરા તેઝ ચલા જા સકતા થા. અગર વહ કોઈ આમ મુસાફિર હોતે તો કભીકે ગિર ચૂકે હોતે.

વહ ફૌજી ઔર છાપામાર થે. ઉન્કે જિસ્મ આમ ઈન્સાનોંકી નિસ્બત કહીં ઝિયાદા સઉબતેં બર્દાશ્ત કર સકતે થે. વહ ચલતે ગએ ઔર કુછ ફાસ્લા તૈ કરકે અન્નાસિરને ઉન્હેં રૂકને ઔર સો જાનેકો કહા.

સુબ્હ કાઝિબકે કરીબ અન્નાસિર જાગા. આસ્માન સાફ થા. સિતારોંકો દેખ કર ઉસ્ને અંદાઝા કિયા કે રાત કિત્ની રહતી હે. એક સિતારેકો દેખ કર ઉસ્ને સિમ્ત તૈ કી ઔર અપને સાથિયોંકો જગાહ કર ઉન્હેં સાથ લિયા ઔર સબ ચલ પળે. ઉન્કી રફતાર અછ્છી થી મગર પ્યાસ ઉન્હેં બોલને નહીં દે રહી થી.

"યહ રેગિસ્તાન ઈત્ના વસીઅ નહીં હો સકતા." અન્નાસિરને બળી મુશ્કિલસે યહ અલ્ફાઝ ઝુબાનસે નિકાલે. "આજ ખત્મ હો જાએંગા હમ આજ પાની તક પહુંચ જાએંગે."

પાની જો દિનકો સરાબ થા અંધેરેમેં ઉમ્મીદ બન ગયા ઔર વહ ઈસ ઉમ્મીદકી તાકત પર ચલતે ગએ. સુબ્હકા ઉજાલા સુફેદ હુવા ફિર ઉફુકસે સૂરજ ઉભરા. ઈન જાંબાઝ મુસાફિરોંકો સબસે પહલા સદમા યહ હુવા કે પાનીકી ઉમ્મીદ દમ તોળ ગઈ. રેત તો નહીં થી, ઝમીન સખ્ત થી. ઉસ્મેં દરાળેં પળી હૂઈ થી. યહ ફટી ફટી ઝમીન થી. પાંવકી જહાં ઠોકર લગતી થી, વહાંસે રેત ઔર મિટ્ટી ઉળતી થી. આઠ દસ મીલ દૂર ઝમીનસે ઉભરે હૂએ સુતૂન ઔર મિનારસે નઝર આતે થે. યહ મિટ્ટીકે ટીલે ઔર રેતીલી ચટ્ટાનોંકી ચોટિયાં થી. દરખ્ત એક ભી નઝર નહીં આતા થા. ઝમીનકી હાલત બતાતી થી કે સદિયોંસે પ્યાસી હે ઔર યહ કિસી ઈન્સાનકા ખૂન પીનેસે ગુરેઝ નહીં કરેગી.

અન્નાસિરને અપને સાથિયોંકે ચેહરોંકા જાઈઝા લિયા. ઉસે અંદાઝા હો ગયા કે ઉસ્કે અપને ચેહરેકી હાલત કૈસી હે. ઉસ્કી એક સાથીકી ઝુબાન કુછ બાહર નિકલ આઈ થી. હોટોં પર હલ્કી હલ્કી સૂજન થી. યહ અલામતેં ખૌફનાક થી. સહરાને ખિરાજ વસૂલ કરના શુરૂઅ કર દિયા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઈસ જાંબાઝકા પ્યાસી ઝમીનકી ભેંટ ચળને લગા થા. દૂસરે દો સિપાહિયોંકી ઝાહિરી હાલત યહ તો નહીં થી, લેકિન સાફ નઝર આ રહા

થા કે મિનારોં જૈસે ટીલોં તક નહીં પહુંચ સકેંગે. અન્નાસિર ઉન્કા કમાન્ડર થા. અપની ઝિમ્મેદારીકા ઉસે ઈત્ના ઝિયાદા એહસાસ થા કે ઉસ્કા દિમાગ ઉસ્કે કાબૂમેં થા. ઉસ્કી જિસ્માની હાલત અપને સાથિયોંસે બેહતર નહીં થી. ઉસ્ને બોલનેકી કોશિશ કી, યહ ઉસ્કી કુવ્વતે ઈરાદી થી કે ઉસ્કે મુંહસે ચંદ અલ્ફાઝ નિકલ આએ. ઉસ્ને અપને સાથિયોંકા હોસ્લા બળ્હાનેકી કોશિશ કી મગર યહ એક નાકામ કોશિશ થી.

જૂં જૂં સૂરજ ઉપર ઉઠતા આ રહા થા ઝમીનકે ગૈર મર્ઈ (દિખાઈ ન દેનેવાલે) શો'લે બુલંદ હોતે જા રહે થે. ઈન ચારોંકી રફતારકા અબ યહ હાલ થા કે વહ કદમ ઉઠાતે નહીં, પાંવ ઘસીટતે થે. જિસ સિપાહીકી ઝુબાન બાહર નિકલ આઈ થી ઉસ્કી બર્છી ઉસ્કે હાથસે ગિર પળી. ફિર ઉસ્ને કમરબંદસે તલ્વાર ખોલી ઔર ફૈંક દી. ઉસ્ને યહ હર્કાત બેખયાલીમેં કી થી. ઉસ્કે હાથ અપને કામ કર રહે થે ઔર વહ નાંકકી સીધમેં ચલા જા રહા થા. યહ સહરાકા એક ઝાલિમાના અષર હોતા હે કે ભટકા હુવા પ્યાસા મુસાફિર નીંદમેં મુખ્તલિફ હર્કાત કરનેકે અંદાઝસે અપને જિસ્મસે બોઝ ફૈંકના શુરૂઅ કર દેતા હે. મુખ્તલિફ અશ્યાઅ ફૈંકનેકે બા'દ વહ અપને જૂતે ભી ઉતાર ફૈંકતા હે. વહ કહીં રૂકતા નહીં, ચલ્તા જાતા હે ઔર ચીઝેં ફૈંકતા જાતા હે. સહરાઈ મુસાફિર જબ જગહ જગહ ઐસી અશ્યાઅ પળી દેખતે હૈં તો વહ ઈસ તવક્કુઅ પર આગે બળ્હતે હૈં કે કુછ હી દૂર આગે એક લાશ પળી હોગી યા ઉસ બદનસીબકી હડ્ડિયોંકા ઢાંચા પળા હોગા જો રાસ્તેમેં અપની આખરી મતાઅ બિખેરતા ગયા હે.

સહરાને અન્નાસિરકે એક સાથીકો ઈસ મર્હલેમેં દાખિલ કર દિયા થા જહાં વહ દુન્યાકી અશ્યાઅ ઔર અપને ફરાઈઝસે દસ્તબર્દાર હો રહા થા. અન્નાસિરને ઉસ્કી બર્છી ઔર તલ્વાર ઉઠા લી ઔર ઈસ સિપાહીસે બળે પ્યારસે કહા ''ઈત્ની જલ્દી ન હારો મેરે અઝીઝ દોસ્ત ! અલ્લાહકા સિપાહી મર જાતા હે, હથિયાર નહીં ફૈંકા કરતા. અપની ઈઝ્ઝત ઔર અઝમતકો રેતમેં ન ફૈંકો.''

ઉસ્કે સાથીને ઉસે દેખા. અન્નાસિર ઉસે દેખતા રહા. સિપાહીને અચાનક કહકહા લગાયા ઔર સામને દેખતે હૂએ હાથસે ઈશારા કિયા.

બળી જાનદાર આવાઝમેં બોલા "પાની.... વહ દેખો.... બાગ.... પાની મિલ ગયા" ઔર વહ આગેકો દોળ પળા.

વહાં પાની થા, ન પાનીકા સરાબ. વહ ઝમીન ઐસી થી જહાં સરાબ નઝર નહીં આયા કરતે. સરાબ રેતકી ચમકકા હોતા હે. ઉસ પર સહરાકા દૂસ્રા ઝાલિમાના અષર હોને લગા થા. યહ થે વાહિમે ઔર ઐસે તષવ્વુરાત જો હકીકી રૂપમેં દિખાઈ દેતે હૈં. પાનીકી ઝીલેં ઔર બાગ નઝર આતે હૈં. ઈમારત દિખાઈ દેતી હે. યૂં ભી નઝર આતા હે જૈસે એક દો મીલ દૂર શહર હે. કાફલે જાતે યા અપની તરફ આતે દિખાઈ દેતે હૈં. નાચને ઔર ગાનેવાલિયાં ભી નઝર આતી હે.... ઉસ બેરહમ વેરાનેમેં અન્નાસિરકે એક સાથીકો ફરેબ દેને શુરૂઅ કર દિએ થે. સહરા ઉન્કી જાનસે ખેલને લગા થા. યહ શાયદ સહરાકી રહમદિલી ભી હે કે કિસી મુસાફિરકી જાન લેનેસે પહલે ઉસે બળી હી હસીન ઔર દિલ ફરેબ તષવ્વુરોંમેં ઉલ્ઝા દેતા હે તાકે મરનેવાલા અઝિય્યતસે મહફૂઝ રહે.

અન્નાસિરકા સાથી આગેકો દોળ પળા. વહી સિપાહી જો કદમ ઘસીટ રહા થા તાઝાદમ આદમીકી તરહ દોળ રહા થા મગર યહ દોળ ઉસ ચિરાગકી માનિંદ થી જો બુઝનેસે પહલે આખરી બાર ટિમટિમાયા હો. અન્નાસિર ઉસ્કે પીછે દોળા ઔર ઉસે પકળ લિયા. ઉસ્કે દૂસ્રે દો સાથિયોંમેં અભી કુછ દમ બાકી થા. વહ ભી દોળે ઔર અપને સાથી પર કાબૂ પા લિયા. વહ ઉન્સે આઝાદ હોનેકો તળપ રહા થા ઔર ચિલ્લા રહા થા "ચલો, ઝીલ તક ચલો. વહ દેખો, કિત્ને ગઝ્ઝાલ ઝીલસે પાની પી રહે હૈં."

સાથિયોંને ઉસે પકળે રખ્ખા ઔર વહ આહિસ્તા આહિસ્તા કદમ ઘસીટતે ચલતે ગએ. અન્નાસિરને વહ કપળા જો ઉસ્કે સર પર રખ્ખા થા ઉસ્કે ચેહરે પર ભી ડાલ દિયા તાકે વહ કુછ દેખ હી ન સકે.

સૂરજ સરકે ઐન ઉપર આ ગયા થા. જબ એક ઔર સિપાહીને બળી હી બુલંદ આવાઝસે કહા, "બાગમેં રક્કાસા નાચ રહી હે. લા'નત ભેજો પાની પર. ચલો નાચ દેખેં. હુસ્ન દેખો.... ચલો દોસ્તોં ! વહાં પાની મિલ જાએગા. લોગ બાના ખા રહે હે. મેં સબકો જાનતા હૂં.... ચલો....

ચલો.'' ઔર વહ દોળ પળા.

જિસ સિપાહીકો પહલે વહમા નઝર આયા થા, વહ કુછ દેર ખામોશ રહા થા ઈસ લિહે સાથિયોંને ઉસે છોળ દિયા થા. વહ અપને સાથીકો દોળતા દેખ કર ઉસ્કે પીછે દોળ પળા ઔર ચિલ્લાને લગા, ''રક્કાસા બહુત ખુબસૂરત હે. મેંને ઉસે કાહિરામેં દેખા થા. વહ મુઝે જાનતી હે મેં ઉસ્કે સાથ ખાના ખાઉંગા. ઉસ્કે સાથ શરબત પીઉંગા.''

અન્નાસિરકા સર ડોલ ગયા. વહ સહરાકી સઉબતે બર્દાશ્ત કર સકતા થા, અપને સાથિયોંકી યહ હાલત ઉસ્કી બર્દાશ્તસે બાહર થી. ઉન્હેં સંભાલના ઉસ્કે બસસે બાહર હુવા જા રહા થા. ઉસ્કી અપની જિસ્માની હાલત ભી દિગરગૂં (રંગ બદલના શુરૂ) હો ગઈ થી ઉસ્કે સાથ અબ એક હી સાથી રહ ગયા થા જિસ્કા દિમાગ અભી ઠિકાને થા. જિસ્માની લિહાઝસે વહ બેશક ખત્મ હો ચુકા થા.

ઉન્કે જો દો સાથી બાગ ઔર રક્સકે વાહિમેકે પીછે દોળે થે, ચંદ કદમ દોળ કર ગિર પળે. ઉન્હેં ગિરના હી થા. ઉન્કે જિસ્મોંમેં રહા હી ક્યા થા. અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથીને ઉન્હેં બિઠા કર અપને સહારે લે લિયા ઔર ઉન પર કપળોંકા સાયા કર દિયા. ઉન્કી આંખે બંદ હો ગઈ થી ઔર સર ડોલ રહે થે.

''તુમ અલ્લાહકે સિપાહી હો.'' અન્નાસિરને ધીમીસી આવાઝમેં કહના શુરૂઅ કિયા. ''તુમ કિબ્લએ અવ્વલ ઔર ખાનએ કા'બાકે પાસબાન હો. તુમને ઈસ્લામકે દુશ્મનોંકી કમર તોળી હે. તુમસે કુફ્ફાર ડરતે ઔર કાંપતે હે. તુમ શો'લોંકો રોંદનેવાલે મર્દે મો'મીન હો. ઈસ સહરાકો, પ્યાસકો ઔર સૂરજકે કહરકો તુમ ક્યા સમઝતે હો. તુમ પર અલ્લાહકી રહમત બરસ રહી હે. તુમ્હેં ફરિશ્તે બેહિશ્તકી ઠંડક પહુંચા રહે હે.... તુમ્હારા જિસ્મ પ્યાસા હે, રૂહ પ્યાસી નહીં. ઈમાનવાલે પાનીકી ઠંડકસે નહીં, ઈમાનકી હરારતસે ઝિંદા રહતે હેં.''

દોનોંને આંખે ખોલ દી ઔર અન્નાસિરકો દેખા. અન્નાસિરને મુસ્કુરાનેકી કોશિશ કી. ઉસ્ને જઝબાતકે ગલ્બેસે જો બાતેં કહી થી વહ અષર કર ગઈ. દોનોં સિપાહી તષવ્વુરોં ઔર વાહિમોંકી દુન્યાસે નિકલ કર

હકીકતમેં આ ગએ. વહ ઉઠે ઔર નિહાયત આહિસ્તા આહિસ્તા ચલ પળે.

સુબ્હ રવાનગીકે વક્ત ઉન્હેં ટીલોં ઔર રેતીલી ચટ્ટાનોંકે જો સુતૂન ઔર મીનાર નઝર આએ થે વહ કરીબ આ ગએ થે. અબ વહ બહુત બળે બળે હો ગએ થે. ઉમ્મીદ રખ્ખી જા સકતી થી કે વહાં પાની હોગા. વહાં નશીબ ઔર ખળનાલે ભી હો સકતે થે. અન્નાસિરને અપને સાથિયોંસે કહા કે વહ પાનીકે કરીબ આ ગએ હૈં ઔર આજ શામસે પહલે પાની મિલ જાએગા, મગર વહ ઝમીન ઔર વહ માહોલ ઐસી ઔર ઈત્ની ગર્મ હકીકત થી કે પાનીકી ઉમ્મીદ શબનમકે કત્રેકી તરહ ઉળ ગઈ . વહ ટીલોં ઔર ટેકરિયોંકે ઔર કરીબ ચલે ગએ. અચાનક એક સિપાહી દોળ ઉઠા. વહ ના'રે લગા રહા થા, "મેરા ગાંવ આ ગયા હે. મૈં સબકે લિએ ખાના પકવાને જા રહા હૂં. કૂવેંસે મેરે ગાંવકી લળકિયાં પાની નિકાલ રહી હે."

ઉસ્કે પીછે દૂસ્રા સિપાહી દોળ પળા ઔર ચિલ્લાને લગા, "મુર્ગાબિયાં.... મુર્ગાબિયાં" વહ દોળતે દોળતે મુંહકે બલ ગિરા ઔર હાથસે મિટ્ટી ઔર રેત ઉઠા કર મુંહમેં ડાલ લી.

અન્નાસિર ઔર ઉસ્કા તીસ્રા સાથી દોળે. ઉસ્કે મુંહસે મિટ્ટી નિકાલી. કપળસે મુંહ સાફ કિયા ઔર ઉસે ઉઠાયા, મગર વહ ચલનેકે કાબિલ નહીં થા. દૂસ્રા સિપાહી ગિર પળા થા ઔર પેટકે બલ રેંગતે હૂએ કહ રહા થા, "કૂવેંસે પાની પી લૂં ફિર તુમ્હારે લિએ ખાના પકાઉંગા."

અન્નાસિરને અપને હાથ દુઆકે લિએ ઉઠાએ ઔર આસ્માનકી તરફ મુંહ કરકે કહા "એ ખુદાએ ઝુલ્જલાલ ! હમ તેરે નામ પર લળને ઔર મરને આએ થે. કોઈ ગુનાહ નહીં કિયા. કહીં ડાકા નહીં ડાલા. અગર કુફ્ફારસે લળના ગુનાહ હે તો હમેં બખ્શ દે, બખ્શ દે. સહરાઓંકો આગ લગાનેવાલે ખુદા ! મેરી જાન લે લે. મેરે ખૂનકો પાની બના દે. મેરે સાથી પી કર ઝિંદા રહે. ઉન્હોંને તેરે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે કિબ્લએ અવ્વલકે ગાસિબોંકે ખિલાફ લળાઈ લળી હે. મેરે ખૂનકો પાની બના ઔર ઉન્હેં પિલા દે.

ઉસ્કે સાથી આહિસ્તા આહિસ્તા ઉઠે ઔર હાથ આગેકો ફેલા કર યૂં ચલને લગે જૈસે ઉન્હેં કુછ નઝર આ રહા હો જિસ તક વહ પહુંચના ચાહતે

હોં. અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથીને જો ઝહની લિહાઝસે અભી ઠીક થા અપને સાથિયોંકો દેખા તો વહ ભી કદમ ઘસીટને લગે. ઉસ વક્ત અન્નાસિરકી આંખોકે આગે અંધેરા આયા ઔર છટ ગયા જૈસે સિયાહ ઘટાકા ટુકળા ચાંદકે આગેસે ગુઝર ગયા હો. અંધેરા ગુઝર જાનેકે બા'દ ઉસે યૂં મહસૂસ હુવા જૈસે ઉસે સબ્ઝાઝારસા નઝર આયા હો મગર ઉસ્કે સામને ટીલોં ઔર ચટ્ટાનોંકે મીનાર ઔર સુતૂન થે. ઉસ્ને એક લમ્હેકે લિએ સબ્ઝા દેખા ઝરૂર થા. ઉસ્ને અપને આપકો સંભાલ લિયા. વહ સમઝ ગયા કે સહરા ઉસે ભી ફરેબ દેને લગા હે.

વહ ટીલોંકે અંદર જા રહા થે. યહ ટીલે ચોળે થે. કોઈ ઊંચા નહીં થા. કહીં કહીં કોઈ રેતીલી ચટ્ટાન ભી નઝર આતી થી. વહ ઔર આગે ગએ તો કિસી નદી યા દરિયાકા ખુશ્ક પાટ આ ગયા. સાફ પતા ચલતા થા કે સદિયોંસે યહાંસે પાની નહીં ગુઝરા.

અન્નાસિર આગે આગે ઔર ઉસ્કે સાથી ઉસ્કે પીછે પીછે જા રહે થે. અન્નાસિર ચલતે ચલતે રૂક ગયા. ઉસ્ને અપને સરકો ઝોરસે ઝટકા દિયા, મગર ઉસે જો કુછ દિખાઈ દિયા થા વહ બદસ્તૂર નઝર આતા રહા, ખુશ્ક પાટકે બાએં કિનારે પર રેતીલી ચટ્ટાન થી જો આગેકો ઉપર જા કર આગેકો ઝુક આઈ થી. શાયદ એક દો સદિયાં પહલે ઉસ્કે દામનસે પાની ટકરાતા રહા થા. વહાંસે યહ પાનીકી મારી હૂઈ થી. ઉસ્કી શકલ બરામદે કી સી બની હૂઈ થી. છત ખાસ્સી ઊંચી થી ઔર વહાં સાયા થા. ઈસ સાએમેં દો ઘોળે ખળે થે ઔર ઉન્કે કરીબ દો જવાન લળકિયાં બેઠી થી. વહ ઉઠ ખળી હૂઈ. ઉન્કે રંગ ગોરે ઔર નક્શ નિગાર બહુત દિલકશ થે.

અન્નાસિરને ઉન્સે દૂર રૂક કર અપને સાથિયોંસે પૂછા, "તુમ્હેં ભી વહ દો લળકિયાં ઔર દો ઘોળે નઝર આ રહે હૈં?"

ઉસ્કે વહ દો સાથી જો વાહિમો ઔર તસવ્વુરોંકા શિકાર હો ચૂકે થે ખામોશ રહે. એકને કહા "ધુંદ હે. કુછ ભી નઝર નહીં આ રહા" ઔર વહ ગિર પળા.

ઉસ્કા વહ સાથી જો ઝહની લિહાઝસે અભી ઠીક થા, સર્ગોશીમેં બોલા,

"મેં ઉન્હેં દેખ રહા હૂં."

"અલ્લાહ હમ પર રહમ કરે" અન્નાસિરને કહા "હમ દોનોંકે ભી દિમાગ માઉફ હો ગએ હેં. હમેં ભી વહ ચીઝેં નઝર આને લગી હે જો હકીકતમેં નહીં હે. જહન્નમકે ઈસ વીરાનેમેં ઈત્ની ખુબસૂરત લળકિયાં નહીં આ સકતી."

"અગર ઉન્કા લિબાસ સહરાઈ ખાના બદોશો જૈસા હોતા તો હમ કહ સકતે થે કે યહ તસવ્વુર નહીં હે હકીકત હે" ઉસ્કે સાથીને કહા, "આગે ચલો સાએમેં બેઠ જાતે હેં. યહ લળકિયાં નહીં, હમારે ઝહનોંકા ફિતૂર હે."

"મગર મેં હોશમેં હૂં" અન્નાસિરને કહા "મેં તુમ્હેં પેહચાન રહા હૂં. તુમ્હારી બાત સમઝ ગયા હૂં. મેરા દિમાગ મેરે કાબૂમેં હે."

"મેં ભી હોશમેં હૂં" ઉસ્કે સાથીને કહા, "અગર હમ હકીકતમેં લળકિયાં દેખ રહે હેં તો જીન્નાત હોંગે."

લળકિયાં ઈસ તરહ બેહિસો હર્કત ખળી ઉન્હેં દેખ રહી થી જૈસે બુત હોં અન્નાસિર દિલેર આદમી થા. વહ આહિસ્તા આહિસ્તા ઉન્કી તરફ બળ્હા. લળકિયાં ગાઈબ ન હૂઈ. વહ ઉન્સે ચાર પાંચ કદમ દૂર થા જબ એક લળકીને જો દૂસ્રીસે ઉમ્રમેં કુછ બળી લગતી થી દાયાં બાઝૂ અન્નાસિરકી તરફ કિયા. લળકીકી મુઠ્ઠી બંદ થી. ઉસ્ને શહાદતકી ઉંગલી ઔર દરમિયાની ઉંગલી આગેકો કર દી. અન્નાસિર રૂક ગયા. ઉસ્ને ઈત્ની ખુબ સૂરત લળકિયાં પહલે કભી નહીં દેખી થી. સરકી ઓળનીસે ઉન્કે જો બાલ શાનોં પર પળે નઝર આતે થે વહ બારિક રેશમકે તાર લગતે થે. દોનોં લળકિયોંકી આંખોકા રંગ ભી દિલકશ ઔર અજીબ થા, આંખે હીરોંકી તરહ ચમકતી થી.

"તુમ સિપાહી હો" બળી લળકીને કહા "કિસ્કે સિપાહી હો ?"

"સબ કુછ બતાઉંગા" અન્નાસિરને કહા "મુઝે યહ બતા દો કે તુમ સહરાકા ધોકા હો યા જિન્નાતકી મખ્લૂકમેંસે હો."

"હમ જો કુછ ભી હે, તુમ બતાઓ કોન હો ઔર ઈધર ક્યા કરને આએ હો" લળકીને પૂછા "હમ સહરાકા ફરેબ નહીં. તુમ હમેં દેખ રહે હો, હમ તુમ્હેં દેખ રહી હે."

"હમ સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે છાપામાર સિપાહી હે." અન્નાસિરને કહા "રાસ્તા ભૂલ કર ઈધર નિકલે હૈં. અગર તુમ જિન્નાતમેંસે હો તો તુમ્હેં હઝરત સુલૈમાન અલય્હિસ્સલામકા વાસ્તા, મેરે ઈન સાથિયોંકો પાની પિલા દો ઔર ઉસ્કે ઈવઝ મેરી જાન લે લો. યહ મેરી ઝિમ્મેદારીમેં હે."

"અપને હથિયાર હમારે આગે ફેંક દો" લળકીને અપના બાઝૂ નીચે કરતે હૂએ કહા "હઝરત સુલૈમાન અલય્હિસ્સલામકે નામ પર માંગી હૂઈ ચીઝસે હમ ઈન્કાર નહીં કર સકતે. અપને સાથિયોંકો સાએમેં લે આઓ."

અન્નાસિરને અપને વુજૂદમેં એક લહર દોળતી મહસૂસ કી જૈસે સરસે દાખિલ હૂઈ ઔર પાંવસે નિકલ ગઈ હો. વહ ઈન્સાનોંકા મુકાબલા કરનેવાલા જાંબાઝ થા. ઉસ્કે શબખૂન ઉસ્કે સાથિયોંકો હેરાન કર દિયા કરતે થે મગર ઈન લળકિયોંકે આગે વહ બુઝદિલ બન ગયા. ઉસ્કે દિલ પર એક ઐસે ખૌફકી ગિરફ્ત થી જો ઉસ્ને કભી મહસૂસ નહીં કી થી. વહ જિન્નાતકી કહાનિયાં સુનતા રહા થા, જિન્નાતસે કભી આમના સામના નહીં હુવા થા. ઉસે હર લમ્હા તવક્કુઅ થી કે યહ દો લળકિયાં ઔર દો ઘોળે ગાઈબ હો જાએંગે યા શકલે બદલ લેંગે. ઉન્કે ખિલાફ વહ કુછ નહીં કર સકતા થા. વહ બેબસ ઔર મજબૂર હો ગયા. ઉસ્ને અપને સાથિયોંસે કહા કે વહ સાએમેં ચલેં. ઉન્મેંસે એક તો બેહોશ પળા થા. ઉસે ઘસીટ કર સાએમેં લે ગએ.

"અપને મુતઅલ્લિક બતાઓ તુમ ક્યા કરકે આએ હો" લળકીને પૂછા.

"પાની પિલાઓ" અન્નાસિરને ઈલ્તીજા કી, સુના હે જિન્નાત હર ચીઝ હાઝિર કર દિયા કરતે હૈં."

"ઘોળોંકે સાથ મશ્કીઝેં હૈં" લળકીને કહા "એક ખોલ લો."

અન્નાસિરને એક ઘોળેકી ઝીનકે સાથ બંધા હુવા મશ્કીઝા ખોલા. પાનીસે ભરા હુવા થા. ઉસ્ને સબસે પહલે બેહોશ સાથીકે મુંહમેં પાની ટપકાયા. ઉસ્ને આંખ ખોલી ઔર ઉઠ બેઠા. અન્નાસિરને મશ્કીઝા ઉસ્કે મુંહસે લગા દિયા લેકિન ઉસે પાની ઝિયાદા ન પીને દિયા. બારી બારી સબને પાની પી લિયા, અન્નાસિરકા દિમાગ સાફ હો ગયા. ઉસ્ને સોચા કે

યહ લળકિયાં તસવ્વુર યા વાહિમા હોતા તો દિમાગમેં જાન આ જાનેસે યહ વાહિમા ગાઈબ હો જાતા લેકિન લળકિયાં વહાં મૌજૂદ થી ઔર સબસે બળી હકીકત યહ થી કે ઉસ્ને પાની પિયા થા. અગર પાની મહઝ તસવ્વુર હોતા તો ઉસ્સે ઉસ્કે જિસ્મમેં તાઝગી ન આતી. ઉસ્ને લળકિયોંકો એક બાર ફિર દેખા ઔર બળી ગોરસે દેખા. અબ વહ ઉસે ઔર ઝિયાદા હસીન નઝર આઈ. વહ યકીનન ઈન્સાન નહીં થી.

અન્નાસિરકી ઝહની, જઝબાતી ઔર જિસ્માની કૈફિયત યહ થી કે ઉસે અપને ઉપર કોઈ ઈખ્તિયાર નહીં રહા થા. વહ મહસૂસ કર રહા થા કે વહ અપની મર્ઝીસે સોચનેકે કાબિલ નહીં રહા. ઉસ્કે સાથિયોંકે ચેહરોં પર ઝિંદગી ઓદ કર આઈ થી. યહ ઉસ થોળેસે પાનીકા કરિશ્મા થા જો ઉન્કે જિસ્મોંમેં ગયા થા મગર અન્નાસિરકી તરહ ઉન પર ભી ખૌફ તારી હો ગયા થા. લળકિયાં ઉન્હેં ખામોશીસે દેખ રહી થી. બાહરકી દુન્યા જલ રહી થી. ઝમીન ઐસે શો'લે ઉગલ રહી થી જો મહસૂસ હોતે થે, નઝર નહીં આતે થે લેકિન જહાં યહ લોગ બેઠે થે, વહ ઈન શો'લોંસે મહફૂઝ થે. ઉપર રેતીલી ચટ્ટાનકી છત થી ઔર જગહ ખાસ્સી કુશાદા થી.

બળી લળકીને બાઝૂ અન્નાસિરકી તરફ બળ્હાયા. દરમિયાની ઊંગલી ઔર શહાદતકી ઊંગલી આગે કરકે બાઝૂકો ઘોળોંકી તરફ ઘુમા કર કહા, "વહ થેલા ખોલ લાઓ ઔર અપને સાથિયોંકો દો."

અન્નાસિર ઐસે અંદાઝસે ઘોળેકી ઝીનકે સાથ બંધા હુવા ચમળેકા થેલા ખોલ લાયા જૈસે ઉસ્ને યહ હર્કત કિસી જાદૂકે ઝેરે અષર કી હો. ઉસ્ને થેલા ખોલા તો ઉસ્મેં ખજૂરોંકે અલાવા ખાનેકી કુછ ઐસી ચીઝેં પળી થી જો સિર્ફ અમીર લોગ ખાયા કરતે થે. ખુશ્ક ગોશ્ત ભી થા જો ખાનેકે કાબિલ થા. ઉસ્ને લળકિયોંકો દેખા. બળી લળકીને કહા "ખાઓ" અન્નાસિરને યહ ચીઝેં અપને સાથિયોંમેં તકસીમ કર દી. ઈન સબકે પેટ પીઠસે લગે હૂએ થે. ઉન્હોંને ખાના શુરૂઅ કર દિયા. ખાના મિકદારકે લિહાઝસે થોળા થા જો બઝાહિર એક આદમીકે લિએ કાફી થા લેકિન ચારોં સેર હો ગએ. ઉન્હેં માહોલ નિખરા હુવા દિખાઈ દેને લગા. લળકિયોંકા હુસ્ન પહલેસે કહીં

ઝિયાદા પૂરકશીશ ઔર પૂરઅસ્રાર હો ગયા.

"તુમ હમારે સાથ ક્યા સુલૂક કરોગી ?" અન્નાસિરને બળી લળકીસે કહા, "જિન ઔર ઈન્સાનકા કોઈ મુકાબલા નહીં. તુમ આગ હો, હમ મિટ્ટી ઔર પાની હેં. હમ સબકા ખાલિક ખુદા હે. હમેં અપને ખાલિકકી મખ્લૂક સમઝ કર હમ પર રહમ કરો. હમેં તુર્કમાનકે રાસ્તે પર ડાલ દો. તુમ ચાહો તો પલક ઝપકતે હમેં તુર્કમાન પહુંચા સકતે હો."

"તુમ કહીં શબખૂન મારને ગએ થે ?" બળી લળકીને પૂછા, "સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે છાપામાર ભી જિન્ન હોતે હેં. હમેં બતાઓ તુમ કહાં ગએ થે ઔર ક્યા કરકે આએ હો ?"

અન્નાસિરને ઉસે અપની તમામ કારગુઝારી સુના દી. ઉસ્કી ટોલીને જિસ દીલેરીસે શબખૂન મારે ઔર જો નુકસાન કિયા થા વહ પૂરી તફસીલસે સુનાયા, ફિર યહ બતાયા કે વહ કિસ તરહ વાપસીકે રાસ્તેસે ભટક ગએ હેં.

"તુમ અપને સિપાહિયોંસે બેહતર સિપાહી મા'લૂમ હોતે હો" લળકીને કહા, "ક્યા તુમ્હારી ફૌજકા હર એક સિપાહી યહ કામ કર સકતા હે જો તુમને કિયા હે ?"

"નહીં" અન્નાસિરને જવાબ દિયા, "હમ ચારોંકો તુમ ઈન્સાન ન સમઝો. હમેં ઉસ્તાદોંને જો તર્બિયત દી હે વહ હર એક સિપાહી બર્દાશ્ત નહીં કર સકતા. હમ સહરાઈ હિરનકી તરહ દૌળ સકતે હેં. ઉકાબકી તરહ હમારી આંખેં બહુત દૂર તક દેખ સકતી હે ઔર હમ ચીતેકી તરહ હમ્લા કરતે હેં. હમ્મેંસે કિસીને ભી ચીતા નહીં દેખા. ઉસ્તાદોંને બતાયા થા કે ચીતા ક્યા હોતા હે ઔર વહ કિસ તરહ હમ્લા કરતા હે. ઈસ જિસ્માની ફુર્તીકે અલાવા હમારે દિમાગ દૂસ્રે સિપાહિયોંકે નિસ્બત ઝિયાદા અચ્છી તરહ સોચ સકતે હેં. હમેં ઉસ્તાદોંને યહ હુનર ભી સિખાયા હે કે દુશ્મનકે મુલ્કમેં જા કર ફૌજી રાઝ કિસ તરહ હાસિલ કિએ જાતે હેં. હમ ભેસ બદલ લેતે હેં. આવાઝ બદલ લેતે હેં. અંધે બન સકતે હેં. ઝરૂરત પળે તો હમ આંસૂ બહા સકતે હેં ઔર જબ પકળે જાનેકા ખત્રા હો તો હમ અપની ઝિંદગીસે દસ્તબર્દાર હો કર લળતે ઔર નિકલનેકી કોશિશ કરતે હેં. હમ કૈદ નહીં, શહીદ હુવા કરતે હેં."

"અગર હમ જિન ન હોતી તો તુમ હમારે સાથ ક્યા સુલૂક કરતે ?" લળકીને પૂછા.

"તુમ યકીન નહીં કરોગી" અન્નાસિરને કહા, "હમ વહ પથ્થર હે જિસે ઔરતકા હુસ્ન તોળ નહીં સકતા. મુઝે યકીન હો જાએ કે તુમ ઈન્સાન હો ઔર પતા ચલ જાએ કે રાસ્તેસે ભટક ગઈ હો તો તુમ દોનોંકો અપની પનાહમેં લે લૂંગા ઔર અપને ઈમાનકી તરહ કીમતી સમઝૂંગા, મગર તુમ ઈન્સાન નહીં હો. તુમ્હારી હાલત બતા રહી હે કે તુમ ઈન્સાન નહીં હો. તુમ જૈસી લળકિયાં ઈસ જહન્નમમેં નહીં આ સકતીં. અબ મેં તુમસે ઈલ્તિજા કરતા હું કે હમેં પનાહમેં લે લો."

"હમ ઈન્સાનોંકી મખ્લૂકસે નહીં" લળકીને કહા, "હમેં મા'લૂમ થા તુમ ક્યા કર રહે હો. હમેં મા'લૂમ થા કે તુમ રાસ્તેસે ભટક ગએ હો. અગર તુમ ગુનહગાર હોતે તો જિસ સહરામેંસે તુમ ગુઝર કર આએ હો વહ તુમ્હારા ખૂન પી જાતા ઔર તુમ્હારે જિસ્મકે ગોશ્તકો રેત બના કર તુમ્હારી હડ્ડિયાં નંગી કર દેતા. ઈસ સહરાને ભટકે હૂએ ગુનહગારોંકો કભી નહીં બખ્શા. હમ દોનોં તુમ્હારે સાથ થી. તુમ્હેં જો સઊબતેં બર્દાશ્ત કરની પળી હે વહ ઈસ લિએ તુમ પર ડાલી ગઈ હે કે તુમ ખુદાકો ભૂલ ન સકો ઔર તુમ્હારે દિલસે ગુનાહકા ખયાલ ઔર ઈરાદા નિકલ જાએ. હમેં મા'લૂમ થા કે હમ જૈસી ખુબ સૂરત લળકિયોંકો દેખ કર તુમ ભૂક ઔર પ્યાસકો ભૂલ જાઓગે ઔર તુમ્હારે દિલ પર શૈતાનકા કબ્ઝા હો જાએગા."

"તુમ હમારે સાથ સાથ ક્યૂં રહી ?" અન્નાસિરને કહા.

"હમેં ઉસ્ને ભેજા હે જો સહરાઓંમેં રાસ્તા ભૂલ જાનેવાલે નેક બંદોંકો રાહ દિખાતા હે" બળી લળકીને કહા "તુમ પર ખુદાને જો રહમત નાઝિલ કી હે ઉસ્કા તુમ હિસાબ નહીં કર સકતે. ઉસ્ને હમેં કહા થા કે મર્દ નઝા'કે આલમમેં ભી શૈતાનકે અષરસે આઝાદ નહીં હોતા. ઈસ નાપાક કબ્ઝેસે આઝાદ કરનેકે લિએ ખુદાને તુમ્હેં અઝાબમેં ડાલા. ફિર હમેં હુકમ મિલા કે ઉન્કે સામને આ જાઓ ઔર ઉન્હેં પનાહમેં લે લો.... હમ જાનતે થે તુમને દુશ્મનકો કિસ તરહ ઔર કિત્ના નુકસાન પહુંચાયા હે."

"ફિર મુઝસે ક્યૂં પૂછા થા ?" અન્નાસિરને પૂછા.

"યહ દેખનેકે લિએ કે તુમ કિત્ના ઝૂટ ઔર કિત્ના સચ બોલતે હો" લળકીને કહા, તુમ સચ્ચે હો."

"હમ ઝૂટ નહીં બોલા કરતે" અન્નાસિરને કહા "શબખૂન મારનેવાલે ખુદાકો ગવાહ બનાયા કરતે હૈં. અપની ફૌજ ઔર અપને સાલારોંકી નઝરોંસે ઓઝલ હો કર હમ ઈસ હકીકતકો દિલમેં બિઠા લેતે હૈં કે હમેં ખુદા દેખ રહા હે. હમ ખુદાકો ધોકા નહીં દે સકતે" અન્નાસિર ખામોશ હો ગયા ઔર પૂછા, "તુમને મેરે ઈસ સવાલકા જવાબ નહીં દિયા કે હમારે સાથ ક્યા સુલૂક કરોગી."

"જો હમેં હુકમ મિલા હે ઉસ્કે ખિલાફ હમ કુછ નહીં કર સકતે" લળકીને જવાબ દિયા. "હમારા સુલૂક બુરા નહીં હોગા.... હમ દેખ રહે હૈં કે તુમ અબ બોલ નહીં સકતે. તુમ્હારી ઔર તુમ્હારે સાથિયોંકી આંખે બંદ હો રહી હે મગર તુમ્હારે દિલોંમેં જો ખૌફ હે વહ તુમ્હેં સોને નહીં દે રહા. દિલસે ખૌફ નિકાલ દો ઔર સો જાઓ."

"ફિર ક્યા હોગા ?" અન્નાસિરને પૂછા.

"જો અલ્લાહકા હુકમ હોગા" લળકીને જવાબ દિયા, "હમ તુમ્હેં નુકસાન નહીં પહુંચા સકતે. અગર ભાગનેકી કોશિશ કરોગે તો ઈન રેતીલે સુતૂનોંકી તરહ સુતૂન બન જાઓગે. તુમ્હેં દૂરસે યહ સુતૂન નઝર આએ હોંગે. ઉન્કે ઉપર કોઈ છત નહીં. યહ મીનાર લગતે હૈં, અસલમેં ઈન્સાન હે.... ઈન્સાન થે. હમેં હુકમ નહીં કે તુમ્હેં દિખાએ. અગર હુકમ હોતા તો કિસી ભી મીનાર પર તુમ તલ્વારકી ઝર્બ લગાતે તો ઉસ્મેંસે ખૂન ફૂટતા."

અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકી આંખે ખૌફસે બાહર આને લગી. ઉન્કી સાંસે રૂક ગઈ.

"યહ રૂએ ઝમીનકા જહન્નમ હે" લળકીને કહા "ઈધર વહી આતા હે જો રાહસે ગુમરાહ હો જાતા હે ઔર વહ કે જો ભૂલે ભટકે મુસાફિરોંકો રાસ્તા દિખાતા હે ઔર કિસીકો નઝર નહીં આયા કરતા. ઉન્હેં ગઝ્ઝાલ જૈસે ખુબ સૂરત જાનવરોં યા હમ જૈસી ખુબ સૂરત લળકિયોંકે રૂપમેં આ કર ઉન્હેં રાહ પર ડાલતા, પાની પિલાતા ઔર ઉન્હેં ઈસ દોખઝકી અઝિય્યતસે બચા લેતા હે મગર ઈન્સાન ગુનાહોંકા ઈત્ના શૈદાઈ હે કે ગઝ્ઝાલકો દેખતા

હે તો ઉસ પર તીર ચલાતા હે કે ઉસે મારે ઔર ઉસ્કા ગોશ્ત ખાએ ઔર જબ હમ જૈસી ઔરતકો દેખતા હે તો ઉસે તન્હા ઔર મજબૂર સમઝ કર ઉસે ઐશો ઈશ્રતકા ઝરીઆ બનાનેકી કોશિશ કરતા હે. વહ ભૂલ જાતા હે કે ઉસ્કા આખરી વક્ત આન પહુંચા હે, વહ લળકીસે કહતા હે કે આઓ મેરે સાથ, તુમ્હારે સાથ શાદી કરૂંગા. તુમ મેરે હરમકી મલિકા હોગી.... રેત ઔર મિટ્ટીકે યહ બેઢંગ ઔર લંબોતરે મીનાર ઐસે હી આદમી થે. તુમ ઉન્મેં શામિલ નહીં હોગે.... સો જાઓ.... અગર હમેં દેખ કર તુમ્હારે દિલમેં ગુનાહ અંગળાઈ લે તો ઉસે ભી સુલા દેના, વર્ના તુમ્હારા અંજામ યહી હોગા જો તુમ દેખ રહે હો. ઈન્સાનકી યહ કમઝોરી હે કે જિસ લઝ્ઝતકી વહ પૈદાવાર હે ઉસી લઝ્ઝતકા શૈદાઈ હો કર તબાહ હોતા હે ઔર બળે બૂરે અંજામકો પહુંચતા હે. ઈન્સાનકી ઈસ કમઝોરીને કૌમોંકે નામો નિશાન મિટા દિએ હેં.''

લળકીકે બોલનેકે અંદાઝમેં જાદૂકાસા અષર થા. યહ કિસી પહલૂ ઈસ દુન્યાકી લળકી નહીં થી. ઉસ્ને ઉસ્કે સીનેમેં એક મુકદ્દસ પૈગામ થા. અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોં પર તકદ્દુસ તારી હો ગયા ઔર વહ ખૂદ ફરામોશીકે આલમમેં સુનતે રહે. ફિર વહ ઊંઘને લગે ઔર એક એક કરકે લુળક ગએ. ચારોં ગહરી નીંદ સો ગએ તો બળી લળકીને છોટી લળકીકે તરફ દેખા. દોનોં મુસ્કુરાઈ ઔર ઉન્હોંને સુકૂનકી લંબી આહ ભરી.

અન્નાસિરકો કુછ ખબર નહીં થી કે જિસ તરહ ઉસ્કા મિશન કામ્યાબ હો ચુકા હે ઉસી તરહ ઉસ્કી ફૌજ એક હી હલ્લેમેં અપને મિશનમેં કામ્યાબ હો ચુકી થી. ઈત્તિહાદી ફૌજકો સુલ્તાન અય્યૂબી બિખેર કર ભગા ચુકા થા. ઈત્તિહાદી ફૌજકા સાલારે આ'લા સૈફુદ્દીન મૈદાને જંગસે લાપતા હો ચુકા થા ઔર અબ સુલ્તાન અય્યૂબી સૈફુદ્દીનકે એક સાલાર મુઝફ્ફરુદ્દીનકા ઈન્તિઝાર કર રહા થા. ઉસે ખત્રા મહસૂસ હો રહા થા કે અગર મુઝફ્ફરુદ્દીન મૈદાને જંગમેં હુવા તો વહ જવાબી હમ્લા ઝરૂર કરેગા. સુલ્તાન અય્યૂબીકા અંદાઝા ગલત નહીં થા. મુઝફ્ફરુદ્દીન વહીં થા. ઉસ્કે પાસ ઈસ ફૌજકા ચોથાઈ હિસ્સા થા જો સુલ્તાન અય્યૂબીકે હમ્લેકી તાબ ન લા કર ભાગ ચુકી

થી. ઈસ ચોથાઈ હિસ્સેકો જંગમેં શરીક હોનેકા મૌકા હી નહીં મિલા થા. યહ શિકસ્તખૂર્દા ફૌજકા મહફૂઝા થા જો મહફૂઝ થા ઔર સુલ્તાન અય્યૂબી ઉસ્કી મૌજૂદગીસે બેખબર થા યહ ઉસ્કી છટ્ટી હિસ થી જો ઉસે બતા રહી થી કે ખત્રા અભી મૌજૂદ હે. ઉસ્ને અપને જાસૂસોંકો મૈદાને જંગકે ઈર્દ ગિર્દ દૂર દૂર તક ફૈલા દિયા થા તાકે કિસી ભી જગહ કોઈ ફૌજ હો ઉસ્કી ઈત્તિલાઅ ફૌરન પહુંચાએ.

વહાં હર ફૌજીકે ઝહનમેં યહ ખયાલ થા કે સૈફુદીનકી ફૌજ મુકમ્મલ તૌર પર ખત્મ હો ચૂકી હે ઔર યહ સવાલ હી પૈદા નહીં હોતા થા કે ઈસ ફૌજકા કોઈ સિપાહી યા અફસર ઝિંદા મૌજૂદ હોગા. ઉન્મેંસે જો ઝિંદા મૌજૂદ થે, વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકી હિરાસતમેં જંગી કૈદી થે. પહલે બતાયા જા ચુકા હે કે વહ ખિત્તા ઐસા થા કે જિસ્કે ખદો ખાલ કઈ કઈ દસ્તોંકો એક એક નશીબમેં, ચટ્ટાનોંકે ઝુર્મુટમેં યા જંગલમેં છુપા સકતે થે. સુલ્તાન અય્યૂબીકે જાસૂસી નિઝામકો યહી દુશ્વારી પેશ આ રહી થી, હાલાંકે યહ વહ નિઝામ થા જો દુશ્મનકે પેટમેં જા કર રાઝ નિકાલ લાયા કરતા થા.

મુઝફ્ફરુદીનને મૈદાને જંગસે દો અળાઈ મીલ દૂર ઐસી જગહ અપને દસ્તે છુપા રખ્ખે થે જો ઈસ ખિત્તેકા નશીબી ઈલાકા થા. વહાં જંગલ ભી થા ઔર ઈર્દ ગિર્દ ચટ્ટાને ભી. વહ અપને ખૈમેમેં બેઠા સુલ્તાન અય્યૂબી પર હમ્લેકા મન્સૂબા બના રહા થા. વહ બહુત જલ્દીમેં થા. ઉસ્કા એક નાઈબ સાલાર ખૈમેમેં દાખિલ હુવા. ઉસ્કે સાથ એક ઔર આદમી થા.

"કોઈ નઈ ખબર હે ?" મુઝફ્ફરુદીનને પૂછા.

"સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજમેં કોઈ તબ્દીલી નહીં આઈ" નાઈબ સાલારને કહા, "તફસીલ ઈસ્સે સુન લો યહ સબ કુછ દેખ આયા હે."

યહ આદમી જાસૂસ થા ઉસ્ને કહા "સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજને અભી હમારી ઉસ ફૌજકા સામાન નહીં ઉઠાયા જો ભાગ ગઈ હે. ઝખ્મિયોંકો ઉઠા લિએ ગએ હેં. લાશેં ભી ઉઠા લી ગઈ હે. હમારી લાશોંકો ભી વહ અપની લાશોંકે સાથ અલગ અલગ કબરોંમેં દફન કર રહે હેં."

"મુઝે ઉસ્કી ખબર સુનાઓ જો અભી ઝિંદા હે" મુઝફ્ફરુદીનને કહા, મરનેવાલોંકો કબરોંમેં ઉતરના હે, વહ ઉતર રહે હેં. ક્યા અય્યૂબીને અપની

ફૌજમેં રદ્દો બદલ કિયા હે ? ઉસ્કા દાયાં બાઝૂ વહીં હે યા ઈધર ઉધર હો ગયા હે ?''

''કાબિલે સદ એહતિરામ સાલાર !'' જાસૂસને કહા, ''મેં સિપાહી નહીં કમાનદાર હૂં. જો ખબર દે રહા હૂં વહ કુછ સોચ કર ઔર કુછ સમઝ કર દે રહા હૂં. મેરા મકસદ યહ નહીં કે આપકો ખુશ કરૂં ઔર આપકી ખફગીસે ડરૂં. મેરા મકસદ બિલ્કુલ આપ હી કી તરહ યહી હે કે સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફતહકો શિકસ્તમેં બદલા જાએ. આપ કુછ જલ્દીમેં મા'લૂમ હોતે હેં. જલ્દી ઝરૂર કરેં, જલ્દબાઝીસે બચેં. મેં જો કહ રહા હૂં મુઝે કહને દેં. મુઝે પાબંદ ન કરે. મેં જાનતા હૂં કે આપકી નઝર સુલ્તાન અય્યૂબીકે દાએં પહલૂ પર હે ક્યૂંકે યહી હદફ આપકી આસાન ઝદ ઔર રસાઈમેં હે મગર મેંને ઉસ્કી ફૌજકે દૂસરે હિસ્સોંકો યહ પેશે નઝર રખ કર દેખા હે કે હમ ઉસ્કે દાએં પહલૂ પર હમ્લા કરેંગે, તો સુલ્તાન અય્યૂબી ફૌજકે દૂસરે હિસ્સોંકો કિસ તરહ ઈસ્તિઅમાલ કરેગા.''

''વહ હમેં ઘેરેમેં લેનેકી કોશિશ કરેગા.'' મુઝફ્ફરુદ્દીનને કહા, ''ઘેરાવ વસીઅ રખ્ખેગા. હમેં ઘુમાએગા ફિરાએગા ઔર ઘેરા તંગ કરતા જાએગા. મેં ઉસ્કી ચાલોંકે મુતઅલ્લિક પેશીનગોઈ કર સકતા હૂં.''

''સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને મહફૂઝાકે ઉન દસ્તોંકો જિન્સે ઉસ્ને હમારે કલ્બ પર હમ્લા કિયા ઔર કામ્યાબી હાસિલ કી હે ફિરસે સમેટ લિયા ઔર અગલે દસ્તોંસે એક કોસ પીછે તય્યાર રખ્ખા હુવા હે. આપ ઠીક સમઝે હે કે સુલ્તાન અય્યૂબી હમારે હમ્લાઆવર દસ્તોંકો ઘેરેમેં લેનેકી કોશિશ કરેગા. મેં કબરોંકા જો ઝિક્ર કર રહા થા, વહ બેમા'ના નહીં થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકા દાયાં બાઝૂ જિસ જગહ હે ઉસ્સે ડેળ એક કોસ પીછે હમારી ઔર અય્યૂબીકી ફૌજકી લાશોંકે લિએ કબરેં ખોદી ગઈ હે. ઉન્કી તા'દાદ ડેળ હઝારકે લગભગ હોગી. યહ ડેળ હઝાર ઘળે હેં. આપ કબરકી લંબાઈ ચોળાઈ ઔર ગહરાઈસે વાકિફ હે. આપ ઉસી સિમ્તસે હમ્લા કરે કે અય્યૂબીકે દસ્તે પીછે હટેં. આપ ઉન્હેં કબરોંકે કરીબ લે જાએં. દસ્ત બદસ્ત લળનેકે બજાએ તીરોંકા અંધાધૂંદ ઈસ્તિઅમાલ કરેં ઔર ઉન્હેં મજબુર કર દેં કે કબરોં પર ચલે જાએં. આપ તસવ્વુર કર સકતે હેં કે ઘોળે ખૂલી હુઈ

કબરોંમેં કિસ તરહ કરેંગે. ઉન્મેંસે જિન કબરોંમેં લાશેં ઉતાર કર ઉન પર ડેળિયાં બના દી ગઈ હે વહ ભી ઉન્કે લિએ રૂકાવટ બનેગી.''

''અય્યૂબીકે દાએં બાઝૂકી કુવ્વત કિત્ની ઔર કિસ કિસ્મકી હે?'' મુઝફ્ફરુદ્દીનને પૂછા.

''કમ અઝ કમ એક હઝાર સવાર ઔર ડેળ હઝાર પ્યાદે હેં'' જાસૂસ કમાન્દારને જવાબ દિયા ''યહ દસ્તે તય્યારીકી હાલતમેં હેં. આપ ઉન્હેં બેખબરીકી હાલતમેં નહીં લે સકતે'' ઉસ્ને ઈસ નકશે પર જો મુઝફ્ફરુદ્દીનકે આગે પળા થા, એક જગહ ઊંગલી રખ કર કહા ''યહ હે દુશ્મન અય્યૂબીકા દાયાં બાઝૂ. મેરે અંદાઝેકે મુતાબિક ઉસ્કા ફૈલાવા આઠસો કદમ હે. ઉસ્કે સામનેકી ઝમીન ઘળોંવાલી હે. નીચી નીચી ગોલ ગોલ ટેકરિયાં ભી હે. ઉસ્કે દાએંકા ઈલાકા સાફ હે. હમ્લેકે લિએ યહ રાસ્તા મોઝૂ નઝર આતા હે મગર હમ્લા સામનેસે કિયા જાએ. દુશ્મન પીછે હટેગા.''

''મેરા હમ્લા સામનેકે બેકાર રાસ્તેસે ભી હોગા, દાએં જાનિબસે સાફ રાસ્તેસે ભી'' મુઝફ્ફરુદ્દીનને કહા ''મેં કબરોંકે ઘળોં ઔર ડેળિયોંકો ઈસ્તિઅમાલ કરૂંગા'' ઉસ્ને અપને નાઈબ સાલારસે કહા, ''કોઈ ભી આદમી કહીં ભી નઝર આયા ઉસે પકળ લો. યહ ઈલાકા જંગકી લપેટમેં આયા હુવા હે. ઈધરસે કોઈ મુસાફિર નહીં ગુઝરેગા. ઈધરસે વહી ગુઝરેગા જો જાસૂસ હોગા.''

દો મુસાફિરોંકો શાયદ મા'લૂમ નહીં થા કે યહ ઈલાકા જંગકી લપેટમેં આયા હુવા હે. એક ઊંટ પર સવાર થા. વહ બૂળ્હા થા. ઉસ્કી ડાળ્હી સુફેદ થી. ઊંટ પર કુછ સામાન ભી લદા હુવા થા. દૂસ્રેને ઊંટકી મહાર પકળ રખ્ખી થી. વહ દોનોં દેહાતી લિબાસમેં થે. વહ ઉસ જગહસે ગુઝર રહે થે જહાંસે મુઝફ્ફરુદ્દીનકે છુપે હૂએ દસ્તે નઝર આ રહે થે. એક ફૌજીને ઉન્હેં પુકારા. વહ ન રૂકે. ઉન્કી રફતાર તેઝ હો ગઈ. એક ઘૂળ સવાર ઉન્કે પીછે ગયા તો વહ રૂક ગએ. સવારને ઉન્હેં સાથ ચલનેકો કહા.

''હમ મુસાફિર હેં'' જવાન આદમીને કહા ''આપકા ક્યા બિગાળા હે ? હમેં જાને દેં.''

"હુક્મ હે કે યહાંસે જો ગુઝરે ઉસે રોક લિયા જાએ" ઘૂળ સવારને કહા ઔર ઉન્હેં અપને સાથ લે ગયા.

ઉન્હેં એક ખૈમેકે સામને જા ખળા કિયા ઔર ખૈમેમેં ઈત્તિલાઅ દી ગઈ. એક કમાનદાર બાહર આયા. ઉસ્ને ઉસ્સે પૂછા કે વહ કહાંસે આએ હેં ઔર કહાં જા રહે હેં, ઉન્હોંને જવાબ દિયા ઉસ્સે કમાનદાર મુત્મઈન હો ગએ. લેકિન ઉસ્ને ઉન્હેં બતાયા કે ઉન્હેં આગે નહીં જાને દિયા જાએગા. ઉન્હેં ઈઝ્ઝતસે રખ્ખા જાએગા, કૈદમેં નહીં. ઉન્કે ઈસ સવાલકા જવાબ ન દિયા જા સકા કે ઉન્હેં યહાં કબ તક રખ્ખા જાએગા. યહ પહલે મુસાફિર થે જિન્હેં મુઝફ્ફરુદ્દીનકે હુક્મકે મુતાબિક રોકા ગયા થા. ઉન્હેં દો સિપાહિયોંકે હવાલે કરકે કહા ગયા કે વહ ઉન્કે ખૈમેમેં રહેંગે. ઉન્કી કિસીને ન સુની.

ઉન્હેં જિસ ખૈમેમેં રખ્ખા ગયા વહાં યહી દો સિપાહી રહતે થે. રાતકો સિપાહી સો ગએ. સુફેદ રીશ બૂળ્હા જાગ રહા થા. ખૈમેમેં અંધેરા થા. બૂળ્હને ખર્રાટોંસે અંદાઝા કિયા કે દોનોં સિપાહી સો ગએ હેં. ઉસ્ને અપને સાથીકો ઠોકર મારી. દોનોં લેટે લેટે સરકને લગે. જબ ખૈમેકે દરવાઝે તક પહુંચે તો બાહરકો સરક ગએ. બાહર ખામોશી થી. ખૈમેસે કુછ દૂર જા કર બૂળ્હેને અપને સાથીસે કહા કે વહ ઈસ્સે અલગ હો જાએ ઔર કિસી ઔર સિમ્તસે ખૈમાગાહસે બાહર નિકલે. દોનોં અલગ હો ગએ. ઉન્કી યહ તવક્કુઅ પૂરી ન હૂઈ કે વહાં સારા કેમ્પ સોયા હુવા હોગા. સંત્રી જાગ રહે થે. એક સંત્રીને અંધેરેમેં સાએકો હર્કત કરતે દેખા તો ઉસે બુલાનેકે બજાએ ઉસ્કે પીછે ચલ પળા.

વહ બૂળ્હા થા. ઉસ્ને સંત્રીકો દેખ લિયા ઔર વહ કહીં છુપ ગયા. સંત્રી આયા. ઉસે ઢૂંડને લગા. વહાં કુછ સામાન પળા થા. ઉસ ઢેરમેં કહીં છુપા રહા. ફિર અંધેરેસે ફાઈદા ઉઠાતે હૂએ વહાંસે દબે પાંવ નિકલ ગયા. બિલ્કુલ ઈસી તરહ એક ઔર સંત્રીને ઉસ્કે સાથીકો દેખ લિયા. મુઝફ્ફરુદ્દીનને જાસૂસોં પર નઝર રખને ઔર ઉન્હેં પકળનેકે બળે હી સખ્ત અહકામ દે રખ્ખે થે. ઉસે મા'લૂમ થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે જાસૂસ બહુત તેઝ ઔર હોશિયાર હે. ચુનાંચે મુઝફ્ફરુદ્દીનને ઉસ્કે જાસૂસોંકો પકળનેકે લિએ ખાસ કિસ્મકી હિદાયત દી થી. ઉન્હીં હિદાયાતકે મુતાબિક સંત્રી

બૂળ્હે ઔર ઉસ્કે સાથીકો પુકારતે નહીં થે. ઉન્કા તઆકુબ કર રહે થે.

બૂળ્હેકા સાથી ભી છુપ ગયા. ઈધર બૂળ્હા ભી એક સંત્રીકે સાથ આંખ મિચોલી ખેલ રહા થા. થોળી દેર બા'દ બૂળ્હા એક ઔર જગહ છુપા. સંત્રી ઉસ્કે પીછે આ રહા થા. સંત્રી ગલત ફહમીમેં આગે નિકલ ગયા. બૂળ્હેને ખંજર નિકાલ લિયા. ઉસ્ને ઈરાદા કર લિયા થા કે વહ ઈસ સંત્રીસે નજાત હાસિલ કરનેકે લિએ ઉસે ખંજરસે હલાક કર દેતા. બૂળ્હા ઉઠા. અભી દેખ હી રહા થા કે ઈધરકો નિકલે કે અચાનક એક આદમી ઉસ્કે કરીબ આ રૂકા. બૂળ્હેને ઝર્રા ભર તવક્કુફ ન કિયા. ખંજર ઉસ આદમીકે દિલમેં ઉતાર દિયા. ફૌરન બા'દ દૂસ્રા વાર કિયા. ઉસ આદમીકે મુંહસે આવાઝ નિકલી ઔર ખામોશ હો ગઈ. વહ આદમી ગિર પળા.

બૂળ્હા વહાંસે ભાગનેકી રાહ દેખ રહા થા કે કિસીને પીછેસે ઉસ્કો દબોચ લિયા. બૂળ્હેને જિસ્મકો ઈત્ની ઝોરસે ઝટકા દિયા કે દબોચનેવાલા ઉસ્સે અલગ હો કર ગિરા. વહ તેઝ ભાગા મગર કિસી ચીઝસે ઠોકર ખા કર ગિર પળા. ઉસ્ને જિસે ગિરાયા થા. વહ તેઝ દોળા ઔર બૂળ્હેકો પીછેસે પકળ લિયા, સાથ હી ઉસ્ને શોર મચા દિયા. મશા'લે જલ ઉઠી. તીન ચાર સંત્રી દોળે આએ. ઉન્હોંને મશા'લોંકી રોશ્નીમેં દેખા કે યહ તો કોઈ સુફેદ રીશ બુઝુર્ગ હે, મગર ઉન સબસે આઝાદ હોનેકે લિએ ઐસી ફુર્તી ઔર ઐસી તાકતકા મુઝાહરા કર રહા થા જો ઈસ ઉમ્રમેં કમ હી કિસી ઈન્સાનમેં હોતી હે. વહ અકેલા થા. સંત્રી ઝિયાદા થે. વહ ઉન્સે આઝાદ ન હો સકા, મગર ઈસ કોશિશમેં ઉસ્કી સુફેદ ડાળ્હી ઉતર કર ગિર પળી. સબને દેખા કે ઉસ્કે ચેહરે પર છોટી છોટી સિયાહ ડાળ્હી થી જો સલીકેસે તરાશી હૂઈ થી ઔર વહ એક જવાન આદમી થા. સુફેદ ડાળ્હી મસ્નૂઈ થી.

ઉસે પકળ કર ઉસ જગહ લે ગએ જહાં ઉસ્ને એક સંત્રીકો ખંજરકે દો વાર કરકે માર ડાલા થા. મશા'લકી રોશ્નીમેં સબને દેખા કે વહ કોઈ સંત્રી નહીં, બલ્કે ઉસી આદમીકા સાથી થા. વહ મર ચુકા થા. ઉસ આદમીને જો સુફેદ ડાળ્હી લગા કર બૂળ્હા બના હુવા થા અપને હી સાથીકો સંત્રી સમઝ કર હલાક કર દિયા થા. યહ દોનોં સાથી અલગ અલગ હો કર કેમ્પસે નિકલનેકી કોશિશ કર રહે થે મગર સંત્રિયોંને ઉન્હેં દેખ લિયા. યહ દોનોં

તઆકુબસે બચનેકી કોશિશમેં ઈકટ્ઠે હો ગએ. સુફેદ ડાળ્હીવાલેને ઉસે સંત્રી સમઝા ઔર નિહાયત ઉજ્લતમેં ઉસે ખંજરસે માર ડાલા. લાશકી તલાશી લી ગઈ. ઉસ્કે કપળોંકે અંદરસે ખંજર બરામદ હુવા. ઉસ્કે ઊંટ પર જો સામાન થા વહ ખોલ કર દેખા ગયા તો કોઈ સામાન નહીં થા. બોરિયોંમેં ઘાસ ફૂંસ ભર કર સામાનકા ધોકા દિયા ગયા થા.

ઉસ આદમીકો એક નાઈબ સાલારકે ખૈમેમેં લે ગએ. નાઈબ સાલાર જાગ ઉઠા. ઉસ્ને ઉસ આદમીસે બહુત કુછ પૂછા લેકિન ઉસ્ને ખામોશી ઈખ્તિયાર કિએ રખ્ખી. ઉસ્કી સુફેદ ડાળ્હી જો ઉસ્કે ચેહરેસે ઉતરી થી, નાઈબ સાલારકો દિખાઈ ગઈ. ઉસ્કે મુતઅલ્લિક ઉસ્ને ખામોશી ઈખ્તિયાર કી મગર યહ ઐસે ષુબૂત થે જિન્હેં વહ ઝૂટલા નહીં સકતા થા. ઉસે કહા ગયા કે વહ તસ્લીમ કર લે કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકા જાસૂસ હે ઔર ઉસ્કા સાથી ભી જાસૂસ થા. ઉસ્ને યહ ઈલ્ઝામ તસ્લીમ કરનેસે ઈન્કાર કર દિયા. ઉસે મારા પીટા ગયા. બહુત પરેશાન કિયા ગયા લેકિન ઉસ્ને એ'તિરાફ ન કિયા કે વહ જાસૂસ હે. રાત ગુઝર ગઈ.

સુબ્હ ઉસે મુઝફ્ફરુદ્દીનકે સામને લે જાયા ગયા ઔર ઉસે રાતકા વાકિઆ સુનાયા ગયા. ઉસ્કી મસ્નૂઈ ડાળ્હી ઔર ઉસ્કે ઊંટકા સામાન ભી મુઝફ્ફરુદ્દીનકે આગે રખ્ખા ગયા.

"અલી બિન સુફયાનકે શાગિર્દ હો યા હસન બિન અબ્દુલ્લાહકે ?" મુઝફ્ફરુદ્દીનને ઉસ્સે પૂછા. (અલી બિન સુફયાન સુલ્તાન અય્યૂબીકી મિલ્ટ્રી ઈન્ટેલીજન્સકા સર્બરાહ ઔર હસન બિન અબ્દુલ્લાહ ઉસ્કા નાઈબ થા.)

"મેં ઈન દોનોંમેંસે કિસીકો નહીં જાનતા" મુલ્ઝિમને જવાબ દિયા.

"મેં જાનતા હૂં ઉન દોનોંકો" મુઝફ્ફરુદ્દીનને કહા "મેં સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા શાગિર્દ હૂં, ઉસ્તાદ અપને શાગિર્દકો ધોકા નહીં દે સકતા."

"મેરા આપકે સાથ ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકે સાથ કોઈ તઅલ્લુક નહીં" મુલ્ઝિમને જવાબ દિયા.

"સુનો મેરે બદકિસ્મત દોસ્ત !" મુઝફ્ફરુદ્દીનને ઉસ્કે કંધે પર હાથ રખ કર કહા, "મેં તુમ્હારે સાથ બહષ નહીં કરુંગા. મેં યહ ભી નહીં કહૂંગા

કે તુમ નાલાઈક ઔર નિકમ્મે હો. તુમને અપના ફર્ઝ ખુશ ઉસ્લૂબીસે અદા કિયા હે. પકળા જાના કોઈ ઐબ નહીં. તુમ્હારી બદકિસ્મતી કે તુમ્હારા સાથી તુમ્હારે હી હાથોં મારા ગયા હે. મુઝે સિર્ફ યહ બતા દો કે તુમ્હારા કોઈ સાથી યહાંસે ફરાર હો ગયા હે ઔર વહ અય્યૂબીકો ઈત્તિલાઅ દે ચુકા હે કે ઈસ જગહ ફૌજ હે ? ઔર યહ બતા દો કે ઈસ વક્ત તુમ્હારી ફૌજકી તર્તીબ ક્યા હે ઔર દસ્તે કહાં કહાં હે. ઈન સવાલોંકા જવાબ દો ઔર મેં તુમ્હારે સાથ કુર્આનકે નામ પર વા'દા કરતા હૂં કે જંગ ખત્મ હોતે હી તુમ્હેં રિહા કર દૂંગા. ઉસ વક્ત તક પૂરી ઈઝ્ઝતસે તુમ્હેં અપને પાસ રખ્ખૂંગા."

"મુઝે આપકી કસમ પર એ'તિબાર નહીં" મુલ્ઝિમને કહા "ક્યૂંકે આપ કુર્આનસે મુન્હરિફ હો ચુકે હેં."

"ક્યા મેં મુસલમાન નહીં ?" મુઝફ્ફરુદ્દીનને તહમ્મુલસે કહા.

"આપ યકીનન મુસલમાન હેં" મુલ્ઝિમને જવાબ દિયા "લેકિન આપ કુર્આનકે નહીં, સલીબકે વફાદાર હે."

"મેં અપની તોહીન ઈસ શર્ત પર બર્દાશ્ત કર લૂંગા કે મેંને જો પૂછા હે વહ બતા દો" મુઝફ્ફરુદ્દીનને કહા "તુમ્હારી જાન મેરે હાથમેં હે."

"આપ ખુદાકે હાથસે મેરી જાન છીન નહીં સકતે." મુલ્ઝિમને કહા "આપ હમારી ફૌજમેં રહ ચુકે હે આપકો અચ્છી તરહ મા'લૂમ હે કે હમારી ફૌજકા હર સિપાહી અપની જાન ખુદાકે સુપુર્દ કર ચૂકા હે. મેં આપકો યહ બતા દેતા હૂં કે મેં અપની ફૌજકા જાસૂસ હૂં ઔર મેરા સાથી ભી જાસૂસ થા. મેં આપકે કિસી ઔર સવાલકા જવાબ નહીં દૂંગા. મેં ઝિંદા હૂં, મેરી ખાલ ઉતારના શુરૂઅ કર દે. મેરે મુંહસે અપને સવાલોંકા જવાબ નહીં સુન સકોગે.... ઔર મેં આપકો યહ ભી બતા દેતા હૂં કે શિકસ્ત આપકે મુકદરમેં લિખ દી ગઈ હે."

"ઉસ્કે ટખનોંમેં રસ્સી ડાલો ઔર ઉસ દરખ્તકે સાથ ઉલ્ટા લટકા દો" મુઝફ્ફરુદ્દીનને એક દરખ્તકી તરફ ઈશારા કરકે હુક્મ દિયા ઔર અપને ખૈમેમેં ચલા ગયા.

"વહ દોનોં અભી તક નહીં આએ" હસન બિન અબ્દુલ્લાહ સુલ્તાન અય્યૂબીસે કહ રહા થા "ઉન્કે પકળે જાનેકા તો કોઈ ખત્રા નહીં થા. હમારે જાસૂસોંકો યહાં પકળનેવાલા કોન હે. ઉન્હેં બહુત દૂર ભી નહીં જાના થા."

"હો સકતા હે વહ પકળે ગએ હોં." સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "વહ જો સુબ્હ ગએ હૂએ શામકે બા'દ તક નહીં આએ વહ પકળે ગએ હોંગે. ઉન્કા ન આના ઝાહિર કરતા હે કે યહાં પકળનેવાલે મૌજૂદ હે. આજ રાત કુછ આદમી ઔર ભેજ દો ઔર ઝરા દૂરકે ઈલાકેકી દેખભાલ કરાઓ."

વહ ઉન્હીં દોનોં જાસૂસોંકે મુતઅલ્લિક બાત કર રહે થે. સુલ્તાન અય્યૂબીને હમેશા અપને જાસૂસીકે નિઝામ પર ભરોસા કિયા ઔર દુશ્મનકો ઉસી નિઝામકી રહનૂમાઈમેં નાક ચને ચબવાએ થે મગર અબ ઉસ્કા યહ નિઝામ ઉસ્કે લિએ બેકાર હોતા જા રહા થા. ઉસ્કી વજહ યહ થી કે ઉસ્કા મદે મુકાબિલ ઉસ્કા શાગિર્દ મુઝફ્ફરુદ્દીન થા. ગુઝીશ્તા રાત સુલ્તાન અય્યૂબીકે એક જાસૂસકી લાશ તુર્કમાનસે કુછ દૂર વીરાનેમેં પળી મિલી થી. ઉસ્કે પહલૂમેં તીર ઉતરા હુવા થા. મુઝફ્ફરુદ્દીનને અપને નાઈબ સાલારોંસે કહા થા "અગર તુમ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે જાસૂસોંકે ખિલાફ ઈકદામ કર સકો તો વહ અંધા ઔર બેહરા હો જાએ. ફિર તુમ ઉસે શિકસ્ત દેનેકી સોચ સકતે હો" અબ સુલ્તાન અય્યૂબીકે દો ઔર જાસૂસ લાપતા હો ગએ થે. સુલ્તાન અય્યૂબી ઉન દોનોં વાકિઆતકો નઝર અંદાઝ નહીં કરના ચાહતા થા. ઉસ્કે હુક્મ પર હસન બિન અબ્દુલ્લાહને છે છાપામાર જાસૂસ રવાના કર દિએ.

સુબ્હકી અઝાનકી પહલી અલ્લાહુ અકબર ગૂંજી તો સુલ્તાન અય્યૂબીકી આંખ ખુલી.... વહ ખૈમેસે બાહર નિકલા તો ઉસ્કે ખાદિમને મશા'લ જલા કર ઉસ્કે ખૈમેકે આગે રખ દી. ઉધરસે એક ઘૂળ સવાર ઘોળા દોળાતા આયા. સુલ્તાન અય્યૂબીકે સામને રૂક કર વહ ઘોળેસે ઉતરા ઔર કહા, "સુલ્તાનકા ઈકબાલ બુલંદ હો. અપને દાએં પહલૂકે ઈલાકેકે સામને કિસી ફૌજકી હર્કત સુની ગઈ હે. દેખભાલકે લિએ દો આદમી આગે ગએ થે. ઉન્હોંને તસ્દીક કી હે કે ફૌજ આ રહી હે."

સુલ્તાન અય્યૂબીને મર્કઝી કમાનકે સાલારોંકે નામ લે કર કહા કે ઉન્હેં

ફૌરન બુલાઓ. વહ ઝમીન પર બેઠ ગયા ઔર તયમ્મુમ કિયા. ઉસ્કે પાસ વુઝૂકે લિએ વક્ત નહીં થા. વહીં કિબ્લા રૂ હો કર ઉસ્ને મુસલ્લા બિછાએ બગૈર નમાઝ પઢી. મુખ્તસર અલ્ફાઝમેં દુઆ માંગી ઔર અપના ઘોડા મંગવાયા.

"યહ મુઝફ્ફરુદ્દીનકે સિવા ઔર કોઈ નહીં હો સકતા" સુલ્તાન અય્યૂબીને અપને સાલારોંસે કહા "યહ સલીબી નહીં હો સકતે. ઉન્કે આનેકી સિમ્ત યહ નહીં હો સકતી. અગર યહ ઈત્તિલાઅ સહીહ હે કે દુશ્મન હમારે દાએં પહલૂકે દસ્તોંકે સામને ઔર દાએંસે આ રહા હે ખયાલ રખના યહ દો તરફા હમ્લા હોગા. અપને કિસી દસ્તેકો પીછે ન હટને દેના. પીછે ડેઢ હઝાર કબરોંકે ઘડે હૈં. તમામ લાશોંકો અભી દફન નહીં કિયા ગયા. યહ ઘડે હમારે સવારોંકી કબરેં બન જાએંગે."

સુલ્તાન અય્યૂબી ઘોડે પર સવાર હુવા. ઉસ્કે મુહાફિઝ દસ્તેકે બારા મુહાફિઝ ઉસ્કે પીછે ચલ પડે. વહ સવાર થે. ઉસ્ને આધી દર્ઝન તેઝ રફતાર સવાર કાસિદ ભી સાથ લે લિએ થે ઔર દો સાલાર ભી થે. ઉસ્ને ઘોડેકો એડ લગા દી ઔર એક એસી ચટ્ટાન પર જા ચઢા જહાંસે વહ અપને દાએં બાઝૂકે સામનેકા ઈલાકા ઔર અપને દસ્તોંકો દેખ સકતા થા. સુબ્હકા ધુંદલા પન છટને લગા થા. વહ ચટ્ટાનસે ઉતરા ઔર દાએં બાઝૂકે દસ્તોંકે કમાનદારોંકો બુલા કર હુક્મ દિયા કે સવારોંકો ઘોડોં પર સવાર કર દો ઔર પ્યાદા દસ્તોંકે તીરંદાઝોંકો સામનેવાલે ઈલાકેકે ખડ્ડોમેં ઔર બુલંદિયોંકે પીછે મોર્ચાબંદ હોનેકો દોડા દો.

"અબસે દાએં પહલૂકે દસ્તોંકી આ'લા કમાન મેરે પાસ હોગી" ઉસ્ને કમાનદારોં ઔર નાઈબ સાલારોંસે કહા "અપને કાસિદ અપને સાથ રખ લો ઔર મેરે સાથ રાબ્તા રખ્ખો."

સુલ્તાન અય્યૂબીકી ટ્રેનીંગમેં નકલો હર્કતકી બર્ક રફતારી પર ઝિયાદા ઝોર દિયા જાતા થા. કિસી ચાલકે હુક્મકી તા'મીલ હૈરાનકુન રફતારસે હોતી થી. મુઝફ્ફરુદ્દીનકી ફૌજ અભી ઈત્ની કરીબ નહીં આઈ થી કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે દસ્તોંકી હર્કાત દેખ સકતી.

મુઝફ્ફરુદ્દીનને ઘૂળ સવારોંસે હમ્લા કિયા. જૂંહી ઉસ્કા પહલા સવાર દસ્તા સુલ્તાન અય્યૂબીકે દસ્તોંકે સામનેવાલે ઈલાકેમેં આયા ઉસ્કી તર્તીબ ખરાબ હો ગઈ. ક્યૂંકે વહાં ખડ ઔર ઢેળિયોંકી તરહ ટેકરિયાં થી. ઈન ખડ્ડોમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકે તીરંદાઝ બેઠ ગએ થે. ઉન્હોંને અપને કરીબસે ઔર અપને ઉપરસે ગુઝરતે ઔર સરપટ દોળતે ઘોળોં પર તીર બર્સાના શુરૂઅ કર દિએ. સવાર ગિરને લગે. જિસ ઘોળેકો તીર લગતા થા વહ બે લગામ હો કર ઈધર ઉધર ભાગને દોળને લગતા થા. યહ તો હર મા'રિકામેં હોતા થા. મુઝફ્ફરુદ્દીનકે લિએ યહ સૂરતે હાલ અજીબ નહીં થી. અલબત્તા ઉસે યહ પરેશાની હૂઈ કે ઉસ્કી તવક્કુઅકે ખિલાફ સુલ્તાન અય્યૂબીકે દાએં બાઝૂકે દસ્તે બેદાર થે ઔર મુકાબલેકે લિએ તય્યાર. ઈસ યલ્ગારમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકે બેશુમાર તીરંદાઝ કુચલે ગએ. ઈસ કુર્બાનીસે સુલ્તાન અય્યૂબીને યહ ફાઈદા હાસિલ કિયા કે મુઝફ્ફરુદ્દીનકે હમ્લેકી શિદ્દત ખત્મ હો ગઈ. અબ સુલ્તાન અય્યૂબી જમ કર લળ સકતા થા. મુઝફ્ફરુદ્દીન યહ જો તવક્કુઅ લે કર હમ્લાઆવર હુવા થા કે વહ અચાનક આ પળેગા ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકો વહ અપની ચાલોંકા પાબંદ કરકે ઉસે મૈદાને જંગમેં અપની પસંદકે મુતાબિક લળાતા રહેગા, ઉસ્કી યહ તવક્કુઅ ખત્મ હો ગઈ થી.

સુલ્તાન અય્યૂબી અપની ચાલેં ચલનેકે લિએ આઝાદ થા. ઉસ્કે ચંદ એક તીરંદાઝોંને મુઝફ્ફરુદ્દીનકે ઘોળોંકે કદમોંમેં બેઠ કર જાને કુર્બાન કર દી થી, લેકિન અપને સુલ્તાનકો વહ બળા હી કીમતી જંગી ફાઈદા દે ગએ થે. મુઝફ્ફરુદ્દીનકા હમ્લાઆવર દસ્તા કઈ એક ઘોળે ઔર ઉન્કે સવાર મરવા કર આગે નિકલ આયા. આગે સુલ્તાન અય્યૂબી ખૂદ થા. ઉસ્ને હમ્લાઆવરોંકા ફૈલાવ દેખા તો ઉસ્કે મુતાબિક અપને સવારોંકો એક હુક્મ દે દિયા. હમ્લાઆવર કરીબ આએ તો સુલ્તાન અય્યૂબીકે બાએં સવારોંને ઘોળે બાએંકો મોળે ઔર એળ લગા દી. દાએંકે સવારોંને ભી એસા હી કિયા. હમ્લાઆવરોંકે સામને કોઈ મુઝાહમત ન રહી. મુઝાહમત કરનેવાલે દાએં ઔર બાએં ભાગ ગએ થે.

હમ્લાઆવરોંકે કુછ ઘોળે દાએંકો મૂળે, કુછ બાએંકો. ઝિયાદાતર નાકકી

સીધમેં ચલે આએ. સુલ્તાન અય્યૂબીકે દાએં બાએંકો ભાગનેવાલે સવારોંને અંદરકો ઘોળે મોળે. અબ હમ્લાઆવરોંકે ઘોળોંકે પહલૂ ઉન્કે સામને થે. ઉન્હોંને એળ લગા દી.... દોનોં તરફસે સવારોંને હલ્લા બોલા તો ઉન્કી બર્છિયોંકા કોઈ વાર ખાલી ન ગયા. હમ્લાઆવર તો આગેકો દોળે જા રહે થે. વહ અપને પહલૂઓંકી હિફાઝતકે કાબિલ હી નહીં થે. ઉન્કી આફિયત ઉસીમેં થી કે વહ આગેકો નિકલ જાએ. આગે ડેળ હઝાર કબરેં થી. હમ્લાઆવરોંકે પીછે સુલ્તાન અય્યૂબીકે સવાર આ રહે થે. સૂરત તઆકુબકી બન ગઈ થી. હમ્લાઆવરોંકે ઘોળે ખૂલી હૂઈ કબરોંસે ગુઝરને લગે.

મુઝફ્ફરુદ્દીન ગબરા જાનેવાલા સાલાર નહીં થા. ઉસ્ને કમસે કમ તા'દાદસે હમ્લા કરાયા થા. ઈસ્સે ઉસ્ને મૈદાને જંગકા ઝાઈકા ચખ લિયા ઔર સૂરતે હાલ મા'લૂમ કર લી. ઉસ્ને ફૌરન સવારોંકી દૂસ્રી ફૌજ છોળ દી. સુલ્તાન અય્યૂબીકે સવારોંને ઘોળે રોક લિએ થે ક્યૂંકે વહ કબરોંસે દૂર રહના ચાહતે થે. વહ અગલે હુક્મકી તા'મીલ કરને હી લગે થે કે મુઝફ્ફરુદ્દીનકે સવારોંકા દૂસ્રા દસ્તા ઉન્કે સર પર આ ગયા. ઉન્હેં સંભલનેકી મોહલત ન મિલી. યહ ઉકબી હમ્લા થા. ઉસ્મેં સુલ્તાન અય્યૂબીકે સવારોંકા બહુત જાની નુકસાન હુવા. કઈ સવાર આગેકો ભાગે ઔર ઉન્કે ઘોળે કબરોંમેં ગિરે. ઉસકે સાથ હી મુઝફ્ફરુદ્દીનને દાઈં તરફસે ભી હમ્લા કર દિયા.

સુલ્તાન અય્યૂબીકે લિએ સૂરતે હાલ પરેશાનકુન હો ગઈ. ઉસ્ને કાસિદકો ઈસ હુક્મકે સાથ દોળાયા કે મહફૂઝા ઉકબસે હમ્લા કરે. સુલ્તાન અય્યૂબીને દાએં બાઝૂકે દસ્તોંકો જિસ તરહ તકસીમ કિયા થા વહ બેકાર હો ગઈ. મુઝફ્ફરુદ્દીન ઉસીકે ઉસૂલોં પર લળ રહા થા. મુઝફ્ફરુદ્દીનકી કમઝોરી યહ થી કે ઉસકે પાસ કુમક નહીં થી. સુલ્તાન અય્યૂબીને કાસિદોંકે ઝરીએ અપને દસ્તોંકે કમાન્ડરોંસે રાબ્તા રખ કર ઉન્હેં દાએં બાએં બિખેરના શુરૂઅ કર દિયા ઔર જબ ઉકબસે ઉસ્કે મહફૂઝાને હમ્લા કિયા તો મુઝફ્ફરુદ્દીનકે ઔસાન ખતા હો ગએ. ઉસ્કા અપના મર્કઝ ખત્રેમેં પળ ગયા, લેકિન ઉસ્ને નિકલ ભાગનેકી ન સોચી.

મુઅર્રિખોંકે મુતાબિક દિનકે પીછલે પહર તક દોનોં ફૌજોંને જો મા'રિકા લળા વહ બળા હી ખૂનરેઝ ઔર બળા હી સખ્ત થા. કમાન સુલ્તાન

અય્યૂબીકે હાથમેં થી વર્ના સૂરતે હાલ કુછ ઔર હોતી. જહાં તક લળનેકે જઝબેકા ઔર જંગી કાબિલીયતકા તઅલ્લુક થા મુઝફ્ફરુદ્દીનને સુલ્તાન અય્યૂબીકી ઝુબાનસે દાદો તહસીનકે કલિમે કહલવા લિએ થે. ઉસે શિકસ્ત ઈસ લિએ હૂઈ કે ઉસ્કે પાસ યહી કુછ થા જો ઉસ્ને આખરી બાઝી પર લગા દિયા થા વહ બાઝી હાર ગયા. મા'રિકાકે આખરી મર્હલેમેં સુલ્તાન અય્યૂબીને રિઝર્વ સવાર દસ્તેસે હલ્લા બોલા. મુઝફ્ફરુદ્દીનકી પોઝીશન બહુત કમઝોર હો ચુકી થી. ઉસ્ને પસ્પાઈમેં ખૈરિયત સમઝી. સુલ્તાન અય્યૂબીને બહુતસે કૈદી પકળે જિન્મેં મુઝફ્ફરુદ્દીનકા એક મુશીર ફખરૂદ્દીન ભી થા. યહ કોઈ મા'મૂલી સા ઈન્સાન નહીં થા, સૈફુદ્દીનકા વઝીર થા. તુર્કમાનકે મા'રિકામેં જબ સૈફુદ્દીન ભાગા તો ફખરૂદ્દીન મુઝફ્ફરુદ્દીનકે પાસ ચલા ગયા થા ઔર ઉસ્કી હોસ્લા અફઝાઈ કી થી કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબી પર હમ્લા કરે.

યહ મા'રિકા શવ્વાલ હિજરી ૫૭૧ (અપ્રેલ ૧૧૭૬ ઈસ્વી)મેં લળા ગયા થા. બેશક મુઝફ્ફરુદ્દીનકો શિકસ્ત હૂઈ થી ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકે મુસલમાન દુશ્મનોંકી કમર ટૂટ ગઈ થી મગર સુલ્તાન અય્યૂબીકા ઈત્ના ઝિયાદા નુકસાન હુવા થા કે અગલે દો માહ તક વહ તુર્કમાનસે હિલનેકે કાબિલ ન રહા. ઉસ્કા દાયાં બાઝૂ ખત્મ હો ગયા થા જૈસે ઉસ્કા અપના બાઝૂ મફલૂઝ હો ગયા હો. ઉસ્કે પાસ નઈ ભરતી આ રહી થી, લેકિન વહ રંગરૂટોંકે સાથ પેશકદમી નહીં કર સકતા થા. ઉસ્ને ઉસી રોઝ દમિશ્ક ઔર મિસ્ર કાસિદ દોળા દિએ કે કુમક ભેજો. અગર ઉસ્કા ઈત્ના ઝિયાદા નુકસાન ન હોતા તો વહ આગે જા કર હલબ, મૂસલ ઔર હિરન વગૈરહ પર યલ્ગાર કરતા ઔર અપને ઈન મુસલમાન દુશ્મનોંકો જો ફલસ્તીનકે રાસ્તેમેં હાઈલ હો ગએ થે રાહે રાસ્ત પર લે આતા યા ખત્મ કર દેતા.

"યહ મેરી ફતહ નહીં સુલ્તાન અય્યૂબીને ઈસ મા'રિકાકે બા'દ અપને સાલારોંસે કહા "યહ સલીબિયોંકી ફતહ હે. વહ હમેં કમઝોર કરના ચાહતે થે. વહ ઈસ મકસદમેં કામ્યાબ હો ગએ હૈં. ઉન્હોંને મેરી પેશકદમીકી રફતાર સુસ્ત કરકે ફલસ્તીન પર અપને કબ્ઝેકે અર્સેકો કુછ ઔર તવીલ કર દિયા થા. હમારે યહ મુસલમાન ભાઈ કબ સમઝેંગે કે કુફ્ફાર ઉન્કે દોસ્ત નહીં હો

સકતે ઔર ઉન્કી દોસ્તીમેં ભી દુશ્મની હોતી હે. મેં કહ નહીં સકતા કે તારીખ લિખનેવાલે હમારી આનેવાલી નસ્લોંકો કિન અલ્ફાઝમેં સુનાએંગે કે હમ આપસમેં લળે થે.''

ઉસે અભી યહ મા'લૂમ નહીં થા કે ઉસ્કે ભાઈ જો ઉસ્સે શિકસ્ત ખા કર ભાગ ગએ હેં, ઉસ્કે કત્લકા એક ઔર મન્સૂબા બના રહે હેં. ઈસ મકસદકે લિએ ઉસ્કા તીસરા દુશ્મન ગુમશ્તગીન, હશીશીનકે સરદાર શેખ સન્નાનકે યહાં ગયા હુવા થા. ઉસ વક્ત શેખ સન્નાન અસ્યાત નામકે એક કિલ્એમેં મુકીમ થા. ઉસે યહ કિલ્આ સલીબિયોંને દિયા થા જિસ્મેં ઉસ્ને અપની ફૌજ રખ્ખી હૂઈ થી. ઈસ કિલ્એમેં ઉસ્કે પેશાવર કાતિલોંકા ગિરોહ ભી થા.

અસ્યાત ઔર તુર્કમાનકે દરમ્યાન ઈસ જહન્નમનુમા ઈલાકેમેં જહાં સુલ્તાન અય્યૂબીકે છાપામાર ભૂલેભટકે પહુંચ ગએ થે. સૂરજ ઉફુકકે કરીબ પહુંચ ગયા થા. છાપામારોંકે કમાન્ડર અન્નાસિરકી આંખ ખૂલી. વહ ઉઠ બેઠા. દોનોં લળકિયાં જાગ રહી થી. અન્નાસિરકે દિલ પર ઘબરાહટ તારી હો ગઈ. ઈન લળકિયોંમેંસે એકને ઉસ્કે સાથ ઐસી બાતેં કી થી જિન્સે ઝાહિર હોતા થા કે વહ ઉસ્કે સાથિયોંકે સાથ બુરા સુલૂક નહીં કરેગી, ફિર ભી અન્નાસિર ડર ગયા.

''ઉન્હેં જગાઓ'' બળી લળકીને કહા ''હમેં દૂર જાના હે''

''હમેં રાસ્તે પર ડાલ કર જાઓગી ?'' અન્નાસિરને પૂછા.

''તુમ સબ હમારે સાથ ચલોગે'' લળકીને જવાબ દિયા ''હમારે બગૈર તુમ મંઝિલ તક નહીં પહુંચ સકોગે.''

અન્નાસિરને અપને સાથિયોંકો જગાયા. બળી લળકીને છોટી લળકીસે કુછ કહા. વહ ઉઠી ઔર દૂસ્રે ઘોળેકે સાથ બંધે હૂએ થેલેસે કુછ નિકાલા. પાનીકા મશ્કીઝા ખોલા. મશ્કીઝેકા મુંહ ખોલ કર ઉસ્ને થેલેમેંસે જો ચીઝ નિકાલી થી વહ મશકીઝેમેં ડાલ દી. ઉસે હિલાયા ઔર મશકીઝા અન્નાસિરકો દે કર કહા, ''પાની પી લો શાયદ મંઝિલ તક પાની ન મિલે.''

અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંને પાની પી લિયા. બળી લળકીને ચારોંકો કુછ ખાનેકો દિયા. કુછ દેર ગુઝર ગઈ, તો લળકિયોંને થેલે ઔર

મશ્કીઝે ઘોળોંકી ઝીનોંકે સાથ બાંધ દીએ. સૂરજ નીચે જા રહા થા.

"તુમને ઈસ જગાકો જહન્નમ કહા થા" અન્નાસિરને બુલંદ આવાઝસે કહા, યહાં તો સબ્ઝા ઝાર હે. તુમને હમેં ઈત્ની જલ્દી યહાં કિસ તરહ પહુંચા દિયા હે?"

ઉસ્કે તીનોં સાથી હૈરતસે ઈધર ઉધર દેખ રહે થે.

"ક્યા તુમ તીનોંકો ભી સબ્ઝા ઝાર નઝર આ રહા હે?" બળી લળકીને પૂછા.

"હમ સબ્ઝા ઝારમેં બેઠે હેં" એકને કહા.

"ક્યા તુમ હમારી જાન તો નહીં લે લોગી?" દૂસ્રેને કહા, "તુમ જિન્નાતમેંસે હો."

"નહીં" લળકીને મુસ્કુરા કર કહા, "હમ તુમ્હેં ઈસ્સે ઝિયાદા હસીન ખિત્તેમેં લે જા રહે હેં."

બળી લળકીને અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે એક સાથીકો પહલૂ બપહલૂ બિઠા કર દોનોંકે ગિર્દ અપને બાઝૂ લપેટ દીએ ઔર બોલી, "મેરી આંખોંમેં દેખો."

દૂસ્રી લળકીને અન્નાસિરકે દૂસ્રે દો સાથિયોંકો ઈસી તરહ આમને સામને બિઠા કર અપને બાઝૂ ઉન્કે ગિર્દ ડાલે ઔર ઉન્હેં અપની આખોંમેં દેખનેકો કહા, ચારોં છાપામારોંકે કાનોમેં બળી લળકીકી મુતરન્નમ આવાઝ દાખિલ હો રહી થી. "યહ તુમ્હારી બેહિશ્ત હે. ઈન ફૂલોંકે રંગ દેખો, ઉન્કી મહક સૂંઘો. ઉન્મેં જો પરિન્દે ઊળ રહે હેં, વહ દેખો કિત્ને ખુબસૂરત હેં. યહ તુમ્હારા ઈન્આમ હે. તુમ્હારે પાંવ તલે મખમલ જૈસી ઘાસ હે. ચશ્મે દેખો. ઉન્કા શફ્ફાફ પાની મીઠા હે...."

લળકીકી આવાઝ જાદૂકી તરહ ઉન ચારોંકી અકલ પર ઔર આંખોં પર ઔર તમામ હિસ્સોં પર ગાલિબ આતી જા રહી થી. અન્નાસિરને બા'દમેં હસન બિન અબ્દુલ્લાહકો જો બયાન દિયા થા ઉસ્મેં ઉસ્ને બતાયા કે લળકિયોંકી આખોંમેં દેખ કર ઉન્હેં પાનીકે શફ્ફાફ ચશ્મે નઝર આને લગે. લળકિયોંકે રેશમ જૈસે બાલ જો ઉન્કે શાનોં પર બિખરે હુએ થે કિસી બળે હી દિલકશ પોદેકી ફૂલદાર બેલેં બન ગઈ ઔર ઉન્હોંને અપને આપકો એક

બાગમેં પાયા જિસ્કે હુસ્નકો ઔર જિસ્કે ફૂલોંકે રંગોંકો બયાન નહીં કર સકતા. વહાં રેત ઔર મિટ્ટીકે લંબે લંબે ટીલેં નહીં થે. રેગઝાર નહીં થા. હરે ભરે દરખ્ત ઔર પૌદે થે ઔર નીચે મખમલ જૈસી ઘાસકા ફર્શ થા. રંગ બિરંગે પરિન્દે ફૂદક ઔર ચહચહા રહે થે ઔર વહ ઈસ બેહિશ્તમેં ચલે જા રહે થે.

વહ ચારોં મખમલ જૈસી જિસ ઘાસ પર ચલે જા રહે થે વહ દરહકીકત રેત થી. કહીં કહીં ઝમીન સખ્ત ભી થી ઔર વહ ચારોં એક ગીત ગુન્ગુનાતે જા રહે થે. દોનોં લળકિયાં ઉન્સે ચંદ કદમ પીછે ઘોળોં પર જા રહી થી. ઉન્કા રૂખ તુર્કમાનકી તરફ નહીં થા જહાં સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબીકી ફૌજ થી ઔર જો ઈન ચારોં છાપામારોંકી મંઝિલ થી બલ્કે ઉન્કા રૂખ અસ્યાતકે કિલ્એકી તરફ થા જહાં હશીશીનકા સરદાર શેખ સન્નાન રહતા થા. અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો કુછ ઈલ્મ નહીં થા કે વહ કિધર જા રહે હૈં. ઉન્કા યહ એહસાસ મુર્દા હો ચુકા થા કે વહ જા નહીં રહે બલ્કે ઉન્હેં લે જાયા જા રહા હે. ઉન્કે પીછે પીછે જાતી લળકિયાં આપસમેં બાતેં કર રહી થી. યહ બાતેં છાપામારોંકે કાનો તક નહીં પહુંચ રહી થી. સૂરજ ગુરૂબ હો ચુકા થા.

"તુમ કહતી હો કે રાત કહીં કિયામ નહીં કરોગી" છોટી લળકીને બળીસે કહા "ક્યા યહ ચારોં રાતભર પેદલ ચલ સકેંગે.?"

"તુમને પાનીમેં ઉન્હેં હશીશકી જો મિકદાર પિલાઈ હે, ઉસ્કા અષર કલ શામ તક રહેગા" બળી લળકીને કહા "ઔર મૈંને જો ઉન્હેં ખિલાયા હે વહ તુમને દેખા હે. ઉન્સે તુમ બેફિક્ર હો જાઓ. મુઝે ઉમ્મીદ હે કે સૂરજ નિકલનેસે પહલે હમ અસ્યાત પહુંચ જાએંગે."

"મેં તો ઉન્હેં દેખ કર ડર ગઈ થી" છોટી લળકીને કહા "યહ તુમ્હારા કમાલ હે કે તુમને ઈન પર કાબૂ પા લિયા ઔર ઉન પર ઝાહિર કિયા કે હમ જિન્નાત હૈં. યહ મુસલમાન જિન્નાતકે વુજૂદકો માનતે હૈં."

"યહ અકલકા ખેલ થા"બળી લળકીને કહા, "મૈંને ઉન્કી ઝહની હાલત પર કબ્ઝા કિયા થા. ઉન્કે ચેહરે ઔર ચાલ ઢાલ દેખ કર મૈં સમઝ ગઈ થી કે સલાહુદીન અય્યૂબીકે ફૌજી હે ઔર રાસ્તેસે ભટક ગએ હૈં. મૈં

યહ ભી સમઝ ગઈ થી કે હમેં દેખ કર યહ ચારોં ડર ગએ હૈં. અગર હમ ડર જાતી ઔર ઔરતોંકી તરહ બુઝદિલિકા મુઝાહરા કરતી તો યહ ચારોં હમારે સાથ વહ સુલૂક કરતે જો તુમ સારી ઉમ્ર ન ભૂલ સકતી. ઈસ વીરાનેમેં કીસીકો હમ જૈસી લળકિયાં મિલ જાએ તો વહ ઉન્હેં બહનેં ઔર બેટિયાં નહીં સમઝા કરતા. મેને ઉન્કી જિસ્માની હાલત દેખી, ફિર મૈંને મુસલમાનોંકી યહ કમઝોરી સામને રખ્ખી કે જિન્નાતકે મુઆમલેમેં યહ કૌમ તવહ્હુમ પરસ્ત હે. મૈંને અપને આપકો જિન્ન બના લિયા. ઈસ જહન્નમમેં હમ જૈસી લળકિયોંકી મોજૂદગીકો ઉન્કી અકલ તસ્લીમ નહીં કર સકતી થી. હમેં વહ તસવ્વુર સમઝ સકતે થે યા જિન્નાત. મૈંને ઉન્સે જિસ અંદાજસે બાત કી ઈસ્સે ઉન્હેં યકીન હો ગયા કે હમ જિન્નાત હે. મેં ઈસ કોમકી જઝબાતી કમઝોરિયોંસે વાકિફ હું. તુમ્હેં અભી બહુત કુછ સીખના હે. ઝરા જલ્દી સીખ લો. હમ્ને સૈફુદ્દીન જૈસે ચાલાક આદમીકો અપને ઈશારોં પર નચા દિયા હે. યહ તો સિપાહી હે.''

''મા'લૂમ નહીં મેં ક્યૂં ઈસ ફનમેં કામ્યાબ નહીં હો રહી'' છોટી લળકીને કહા ''મેરા દિલ સાથ નહીં દેતા. કોશિશ કરતી હું કે તુમ જૈસે કમાલાત દિખા સકું લેકિન દિલસે આવાઝ આતી હે કે યહ ફરેબ હે.''

''ફિર તુમ ઈન મર્દોકે હાથોંમેં ખિલોના બની રહોગી.'' બળી લળકીને કહા''તુમ પહલી બાર બાહર નિકલી હો. મૈંને દેખા હે કે તુમ કામ્યાબ નહીં હૂઈ. તુમ સિર્ફ દાશિતા બની રહી. ઈસ તરહ તુમ સલીબકી કોઈ ખિદમત નહીં કર સકતી. તુમ અપને જિસ્મકો વકતસે બહુત પહલે બૂળ્હા કર લોગી ઔર યહ મર્દ તુમ્હેં ઉઠા કર બાહર ફેંક દેંગે. હમારા મકસદ યહ નહીં કે મુસલમાન ઉમરાઅ ઔર હુકમરાનોંકે તફરીહકા સામાન બને. હમેં એક જાદૂ બન કર ઉન્કી અકલ પર ગાલિબ આના હે. ઈન ચાર ફૌજિયોંમેં તુમને તવહ્હુમ પરસ્તીકી જો કમઝોરી દેખી હે, વહ હમારે સલીબી ઉસ્તાદોં ઔર યહૂદિયોંને પૈદા કી હે. તુમને દેખ લિયા હે કે મૈંને ઉન્હેં કિત્ની જલ્દી અપને કબ્ઝેમેં લે લિયા હે. મૈંને ઈન ચારોંસે એક બાત કહી થી. યહ મુઝે મેરે ઉસ્તાદને બતાઈ થી. વહ યહ થી કે ઈન્સાન એક લઝ્ઝતકી પૈદાવાર હે ઔર વહ હમેશા ઈસ લઝ્ઝતકા ખ્વાહાં રહતા હે. ઈસ ખ્વાહિશકો દબાનેકી

કોશિશ ભી કરતા હે. હમારા મકસદ યહ હે કે મુસલમાનોંમેં લઝ્ઝત પરસ્તી ઉભારી જાએ ક્યૂંકે યહી ઈન્સાનકી વહ કમઝોરી હે જો ઉસે તબાહી તક પહુંચાતી હે.''

''તુમ્હેં વહ રાત યાદ નહીં જબ સૈફુદ્દીનને હમારી મૌજૂદગીમેં અપને એક સાલારસે કહા થા કે વહ ઈસ પર ગૌર કરના ચાહતા હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીસે સુલહ કર લી જાએ. મૈંને ઉસી રાત ઉસ્કે દિમાગસે યહ ખયાલ નિકાલ દિયા થા.''

''અસ્યાત પહુંચ લેં તો યહ ઉસ્તાદી મુઝમેં ભી પૈદા કરે'' છોટી લળકીને કહા, ''મુઝે ઈસ કામસે નફરતસી હોતી જા રહી હે. મેં ઈન મુસલમાન હાકિમોંકા ખિલૌના બની રહી હૂં. તુમ દામન બચા લેતી રહી. મેં નહીં બચા સકી. કભી કભી કહીં ભાગ જાનેકા ઈરાદા દિલમેં તળપતા હે મગર કોઈ રાસ્તા નઝર નહીં આતા ઔર કોઈ પનાહ નહીં મિલતી.''

''સબ કુછ સીખ જાઓગી'' બળી લળકીને કહા ''તુમ્હેં મેરે સાથ તર્બિયતકે લિએ હી ભેજા ગયા હે. ઉન્હોંને તુમ્હારી કમઝોરિયાં દેખ લી હે. યહ દૂર હો જાએગી.''

અન્નાસિર અપને સાથિયોંકે સાથ ચલા જા રહા થા. લળકિયોંને ઘોળે ઉન્સે આગે કર લિએ તાકે યહ ચારોં રાસ્તેસે હટ ન જાએ. વહ એક આવાઝમેં ગીત ગાતે જા રહે થે. રેત, મિટ્ટી ઔર પથ્થર ઉન્કે લિએ ઘાસ બને હૂએ થે.

''ઉન્હેં કિસી દૂસ્રી તરફ રવાના કર દેના થા'' છોટી લળકીને કહા ''ઉન્હેં અસ્યાત લે જા કર ક્યા કરોગી ?''

''અપને પીર ઉસ્તાદ શૈખ સન્નાનકે લિએ ઈસ્સે બેહતર ઔર કોઈ તોહફા નહીં હો સકતા'' બળી લળકીને જવાબ દિયા ''યહ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે છાપામાર હે ઔર જાસૂસ ભી. મુઝે ખાસ તૌર પર બતાયા ગયા થા કે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા એક જાસૂસ પકળ કર ઉસ્કે ઝહનકો અપને કબ્ઝેમેં લે લો તો સમઝૂં કે તુમને ઉસ્કી ફૌજકે એક હઝાર સિપાહી બેકાર કર દીએ હેં. અય્યૂબીને અપને છાપામારોં ઔર જાસૂસોંકો જો તર્બિયત દે રખ્ખી હે ઉસ્સે વહ ઔસત દર્જા ઈન્સાનોંસે બહુત ઉપર ચલે ગએ હેં.

જિસ્માની લિહાઝસે ઉન્મેં ગૈરમા'મૂલી ફુર્તી ઔર કુવ્વતેં બર્દાશ્ત હોતી હે ઔર ઝહની લિહાઝસે યહ અપને ફર્ઝકે દીવાને હોતે હેં. ઈન ચારોંને જો શબખૂન મારે ઔર ઉસ થકનકે બા'દ સહરામેં ભૂક ઔર પ્યાસ બર્દાશ્ત કી હે વહ કોઈ ઔર ઈન્સાન બર્દાશ્ત નહીં કર સકતા. હમારી ફૌજમેં યહ જઝબા નહીં હે. ઈન ચારોંકો મેં શૈખ સન્નાનકે હવાલે કરૂંગી. ઉસ્કે આદમી જો ઈસ ફનકે માહિર હે ઈન ચારોંકે ઉસી જઝબે ઔર જિસ્માની ખૂબિયોંકો અપની તરફ મુન્તકિલ કર લેંગે. તુમ્હેં શાયદ મા'લૂમ ન હો કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો કત્લ કરનેકી કઈ કોશિશેં હો ચુકી હે મગર કામ્યાબ એક ભી નહીં હૂઈ. ઉન ચારોંકો હશીશ ઔર ઉસ્તાદીકે ઝરીએ અય્યૂબીકે કત્લકે લિએ તય્યાર કિયા જા સકતા હે. યહ ઉસ્કે અપને છાપામાર હેં. ઉસ તક રસાઈ હાસિલ કર સક્તે હેં.''

''ક્યા સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર કાબૂ ઈસ તરહ પાયા નહીં જા સકતા જિસ તરહ સૈફુદ્દીન, ગુમશ્તગીન વગૈરહકો અપને કબ્ઝેમેં લિયા ગયા હે ?'' છોટી લળકીને પૂછા.

''નહીં'' બળી લળકીને જવાબ દિયા ''જો ઈન્સાન લઝ્ઝતસે દસ્ત બર્દાર હો કર એક મુકદસ મકસદકો દિલમેં બિઠા લે ઉસે હમ જૈસી હસીન લળકિયાં ઔર સોનેકે અંબાર રાસ્તેસે નહીં હટા સકતે. અય્યૂબી એક બીવીકા કાઈલ હે. નુરૂદ્દીન ઝંગીમેં ભી યહી ખરાબી થી કે સુલ્તાન હો કર ભી ઉસ્ને ઘરમેં એક હી બીવી રખ્ખી ઔર મરતે દમ તક ઉસ્કા વફાદાર રહા. યહી ખરાબી સલાહુદ્દીનમેં હે. કોશિશ કી જા ચુકી હે. ઈસ પથ્થરકો મોમ નહીં કિયા જા સકા. ફલસ્તીન પર કબ્ઝા બરકરાર રખનેકા યહી તરીકા રહ ગયા હે કે અય્યૂબીકો કત્લ કરા દિયા જાએ.''

''મુઝે ઐસે આદમી અચ્છે લગતે હેં જો એક ઔરતકે વફાદાર રહતે હેં.'' છોટી લળકીને કહા ''મેં સલીબકી પરસ્તાર હૂં ઔર સલીબકા મકસદ સમઝનેકે બાવુજૂદ કભી કભી સોચા કરતી હૂં કે મેં કિસી એક આદમીકે દિલમેં ઉતર જાઉં ઔર વહ મેરે જિસ્મ ઔર મેરી રૂહકા હિસ્સા બન જાએ.''

''જઝબાતસે નિકલો.'' બળી લળકીને ઉસે ડાંટ કર કહા, ''અપને ઉસ અઝીમ મકસદકો સામને રખ્ખો જો તુમ્હેં સલીબને દિયા હે. અપને

હલફકો યાદ કરો જો તુમને સલીબ હાથમેં લે કર ઉઠાયા થા. મૈં જાનતી હૂં તુમ જવાન હો ઔર જઝબાત પર કાબૂ પાના આસાન નહીં હોતા લેકિન સલીબ હમસે યહ કુર્બાની માંગ રહી હૈ."

યહ પુરઅસ્રાર કાફલા ચલતા રહા. અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથી લળકિયોંકે ઘોળોંકે પીછે પીછે ગાતે, ગુન્ગુનાતે ઔર કહકહે લગાતે જા રહે થે. જૂં જૂં રાત ગુઝરતી જા રહી થી ઉન્કી મંઝિલ કરીબ આતી જા રહી થી.

યહ લળકિયાં કોન થી ?

યહ ઉસી કબીલેકી લળકિયાં થી જિન્કે મુતઅદદ કિસ્સે આપ પળહ ચુકે હૈં. સલીબી ઔર યહૂદી ગૈરમા'મૂલી તૌર પર હસીન ઔર દિલકશ બચ્ચિયોંકો ઉસ્તાદોંકે હવાલે કરકે ઉન્હેં ખુસૂસી તર્બીયત દેતે થે. ઉન્હેં ઝહની તખ્રીબકારી, કિર્દારકુશી ઔર અપને દુશ્મનકો અપને મકાસિદકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કરનેકે ઢંગ સિખાતે થે. ઉન્હેં સરાપા લઝ્ઝત બના દિયા જાતા થા. લળકપનમેં ઉન્હેં યહ ટ્રેનીંગ દી જાતી થી કે અપને દુશ્મનકી સોચોં પર કિસ તરહ કબ્ઝા કિયા જાતા હૈ. ઈન લળકિયોંમેં શોખી ઔર બેહયાઈ પૈદા કી જાતી થી. ઉન્હેં જઝબાતસે આરી કર દિયા જાતા થા. યહૂદી ચૂંકે મુસલમાનોંકો અપના સબસે બળા દુશ્મન સમઝતે થે ઈસ લિએ વહ અપની બચ્ચિયાં સલીબિયોંકે હવાલે કર દિયા કરતે થે. સલીબી અપની લળકિયોંકો ભી ઈસ્તિઅમાલ કરતે થે ઔર વહ ઉન ઈલાકોંમેં જિન પર ઉન્કા કબ્ઝા થા, મુસલમાનોંકે કાફલોં પર હમ્લે કરતે ઔર કોઈ ખુબ સૂરત બચ્ચી મિલ જાએ તો ઉસે ઉઠા લે જાતે થે. ઉસે અપને મકાસિદકે લિએ તય્યાર કર લેતે થે.

"દો લળકિયાં કુછ અર્સા પહલે તોહફેકે તૌર પર સલીબિયોંને વાલિએ મૂસલ સૈફુદ્દીનકો ભેજી થી. આપને દેખ લિયા હૈ કે સૈફુદ્દીન સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા દુશ્મન થા. ઈન દોનોં લળકિયોંકો ઈસ મકસદકે લિએ ભેજા ગયા થા કે એક તો જાસૂસી કરતી રહે ઔર દૂસ્રા યહ કે સૈફુદ્દીનકો કભી યહ ન સોચને દેં કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે સાથ સુલહ કર લે. તીસ્રા મકસદ યહ થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ જો મુસલમાન ઉમરાઅ મુત્તહિદ હો ગએ થે ઉન્હેં અંદરસે એક દૂસ્રેકે ખિલાફ રખ્ખા જાએ.

યહ કામ સિર્ફ ઈન દો લળકિયોંકે હી ઝિમ્મે નહીં થા. વહાં સલીબિયોંકી પૂરી મશીનરી દરેપર્દા કામ કર રહી થી. ઉન્હોંને ચંદ એક મુસલમાનોંકા ઈમાન ખરીદ લિયા થા. યહ મુસલમાન ઉન્કે લિએ કામ કર રહે થે.

સૈફુદીન ઈત્તિહાદી ફૌજકા સાલારે આ'લા બન કર તુર્કમાનકે મુકામ પર સુલ્તાન અય્યૂબી પર હમ્લા કરને ગયા તો બાદશાહોંકે દસ્તૂરકે મુતાબિક અપને હરમમેં ચીદા ચીદા લળકિયાં ઔર નાચનેવાલિયાં ભી મૈદાને જંગમેં સાથ લે ગયા. યહ દો સલીબી લળકિયાં ભી ઉસ્કે સાથ ગઈ. ઉન્હેં વહ મુસલમાન ઔર માસૂમ સમઝતા થા, મગર બળી લળકી ઉસ્કે આ'સાબ પર આસેબકી તરહ ગાલિબ આ ગઈ થી. હરમકી બાકી લળકિયોંકો ઉસ્ને અપના ગુલામ બના લિયા થા.

સૈફુદીનને જંગલમેં જો મંગલ બનાયા. વહાં આંધી આઈ જિસ્કી આપ તફસીલ પળ્હ ચુકે હૈં. ઈસ આંધીમેં ફૌઝી નામકી એક લળકી અપને ભાઈકી લાશ ઘોળે પર ડાલે સુલ્તાન અય્યૂબી તક પહુંચી ઔર ઉસે બતાયા કે તીન ઈત્તિહાદી અફવાજ ઉસ પર હમ્લા કરનેકે લિએ પહુંચ ચુકી હે. સુલ્તાન અય્યૂબીને તેઝીસે હર્કત કી ઔર સૈફુદીનકે લશ્કર પર હમ્લા કર દિયા. આપ પળ્હ ચુકે હૈં કે સૈફુદ્દીનકા લશ્કર બેખબરીમેં મારા ગયા. વહાં મા'રિકા જો લળા ગયા વહ યકતર્ફા થા. મૈદાને જંગ સલાહુદીન અય્યૂબીકે હાથ થા. સૈફુદીન ઈત્તિહાદી અફવાજકી કમાન ન સંભાલ સકા. સાફ નઝર આને લગા કે વહ ભાગ જાએગા. યહ દો સલીબી લળકિયાં ઉસ્કે સાથ થી. વહ અકેલી નહીં થી. સલીબિયોંકે ચંદ એક મુસલમાન એજન્ટ સૈફુદીનકી ફૌજમેં અછ્છે ઓહદો પર થે. લળકિયોંકા ઉન્કે સાથ રાબ્તા થા. લળકિયાં ઉન્હેં ઈત્તિલાએં ઔર ખબરેં દેતી થી ઔર વહ ઉન્હેં સલીબિયોં તક પહુંચા દેતે થે.

ઉન્હોંને દેખા કે જંગકી સૂરતેં હાલ ઐસી હો ગઈ હે કે ઈત્તિહાદિયોંકે સામને પસ્પાઈકે સિવા કોઈ રાસ્તા નહીં તો ઈન દોનોં લળકિયોંકો વહાંસે નિકાલનેકા ઈરાદા કિયા. સલીબિયોંકી યહ લળકિયાં બહુત કીમતી થી. સૈફુદીન મૈદાને જંગમેં ભાગા દોળા ફિર રહા થા. હરમકી લળકિયાં ઉસ્કી રહાઈશગાહમેં એક ખૈમેમેં ઈકટ્ઠી હો ગઈ થી. યહ દો સલીબી લળકિયાં અલગ ખળી થી. ઉન્કે આદમી આ ગએ. ઉન્હેં દો ઘોળે દીએ. ઘોળોંકી

ઝિનોંકે સાથ પાનીકે ચાર છોટે મસ્કીઝે ઔર દો તીન થેલોંમેં ખાનેકા સામાન બાંધ દિયા. ખંજર ભી દીએ લેકિન ઉન્કા નિહાયત કારગર હથિયાર હશીશ થી ઔર ઉસી કિસ્મકા એક ઔર નશા જિસ્કા કોઈ ઝાઈકા નહીં થા. કિસીકો ધોકેમેં પિલાયા જાતા તો ઉસે પતા હી નહીં ચલતા થા કે પાની યા શરબતમેં ઉસે કુછ ઔર પિલા દિયા ગયા હે. યહ દોનોં નશાઆવર અશ્યાઅ ઉન્હેં ઈસ લિએ સાથ બાંધ દી ગઈ થી કે ઉન્હેં કિસી મર્દકે સાથકે બગૈર સફર કરના થા. રાસ્તેમેં અગર વહ કિસીકે હથ્થે ચળ જાએ તો ઉસે ધોકેમેં યહ નશા પિલા કર બેકાર કિયા જા સકે.

રાતકે વક્ત જબ મૈદાને જંગમેં કુશ્તો ખૂન હો રહા થા યહ દોનોં લળકિયોંકો ઘોળોં પર બિઠા કર દો આદમી સાથ ગએ. તુર્કમાનસે બહુત દૂર તક આદમી સાથ રહે ફિર લળકિયોંકો રાસ્તા સમઝા કર વાપસ આ ગએ. લળકિયોંકી મંઝિલ અસ્યાતકા કિલ્આ થી. બળી લળકી ઝહીન, તજ્રબાકાર ઔર દીલેર થી. વહ છોટી લળકીકો સાથ લે કર રવાના હો ગઈ. સુબ્હ તક વહ સરસબ્ઝ ઈલાકેસે દૂર નિકલ ગઈ થી ઔર ઉસ ઈલાકેમેં દાખિલ હો ગઈ જો ઈસ ખિત્તેકા જહન્નમ થા. લળકિયોંકો મા'લૂમ થા કે ઈસ મુકામ પર આ કર ખૂશ્ક પાટકે અંદર અંદર જાના હે. ઈલાકા ડરાવના થા ઔર તન્નૂરકી તરહ ગરમ થા. સૂરજ સર પર આયા તો ઉન્હેં ચટ્ટાન નઝર આઈ જો નીચેસે અંદરકો ગઈ હૂઈ થી. વહ ઉસ્કે નીચે રૂક ગઈ. ખાના ખા કર ઉન્હોંને કુછ દેર આરામ કિયા. ઈત્નેમેં ઉન્હેં અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે તીન સાથી આતે દિખાઈ દીએ.

ઉન્હેં દેખ કર બળી લળકી સમઝ ગઈ કે યહ આદમી કિસ જિસ્માની ઔર ઝહની કૈફિયતમેં હે. અપની કસ્બિયતકે મુતાબિક ઉસ્ને કામ્યાબ અદાકારી કી જિસ્સે અન્નાસિર ઈન દોનોંકો વાહિમા યા જિન સમઝ બેઠા. લળકીકી અદાકારી કામ્યાબ થી. ઉસ્ને ઉન્હેં પહલે તો પાની ઔર ખાના દિયા ફિર ઉન્હેં હશીશ ઔર દૂસ્રા નશા પિલા દિયા. ઉસ્ને ઔર ઉસ્કે સાથકી લળકીને ઉન્હેં નશા પિલા કર ફૂલોં, સબ્ઝાઝાર, પરિંદો ઔર મખમલ જૈસી ઘાસકી જો બાતેં કી થી વહ ઈન ચારોંકે ઝહનમેં બેહિશ્તકા તસવ્વુર પૈદા કરનેકી કોશિશ થી. યહ હસન બિન સબાહકા તરીકા થા કે લોગોંકો હશીશ

પિલા કર ઉન્કે ઝહનોંમેં બળે હસીન તસવ્વુરાત પૈદા કિયા કરતા ઔર ઉન્હેં અપને મકાસિદકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કરતા થા. અબ એકસો સાલ બા'દ શૈખ સન્નાન ઉસ્કા જાનશીન થા. યહ ગિરોહ અબ હશીશીન યા ફિદાઈ કહલાતા થા. બળી લળકીકો ઈસ કામકી તર્બિયત હાસિલ થી. ઉસે યૂં કહ લે કે હશીશ ઔર બાતોંકી મદદસે અપને શિકાર યા મા'મૂલકો હિપ્નોટાઈઝ કર લિયા જાતા થા. જિત્ની દેર હશીશકા નશા રહતા વહ આદમી ઉસી તસવ્વુરકો હકીકત સમઝતા રહતા થા. જો ઉસ્કે ઝહનમેં પૈદા કિયા જાતા થા.

અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો ઉસ લળકીને અપને કબ્ઝેમેં લે કર એક મકસદ તો યહ હાસિલ કરના ચાહા થા કે યહ ચાર ઉન પર દસ્તદરાઝી ન કરે યા ઉન્હેં અપને સાથ ન લે જાએ. દૂસ્રા મકસદ ઉસ વક્ત ઉસ્કે સામને આયા થા જબ ઉસે પતા ચલા કે યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઉન છાપામાર જાસૂસોંમેંસે હે જિન્કી ઉસ્ને બહુત શોહરત સુની ઔર જિન્સે ઉસે ડરાયા ભી ગયા થા. ઉસ્કે તખ્રીબકાર ઝહનને સોચ લિયા કે ઈન આદમિયોંકો શૈખ સન્નાનકે હવાલે કિયા જાએ. યહ ઉસ્કે કામ આ સકતે થે. ઉન દિનોં સુલ્તાન અય્યૂબીકો કત્લ કરનેકા એક મન્સૂબા તય્યાર હો રહા થા. ઉસી મકસદકે લિએ હિરનકા ખૂદ મુખ્તાર હુક્મરાન ગુમશ્તગીન કિલ્આ અસ્યાતમેં શૈખ સન્નાનકે પાસ ગયા હુવા થા.

તુર્કમાનમેં મુઝફ્ફરુદ્દીનકે હમ્લેકો નાકામ કરકે સુલ્તાન અય્યૂબીને અપને સાલારોંસે કહા કે અબ જંગ ખત્મ હૂઈ હે. ઉસ્ને માલે ગનીમત સમેટનેકા હુક્મ દે દિયા. માલે ગનીમત બેઅંદાઝ થા. ગાઝી સૈફુદ્દીનકે રહાઈશી કેમ્પસે બેઅંદાઝ સોના ઔર નકદી મિલી થી. દુશ્મનકી લાશોંસે ભી નકદી ઔર અંગૂઠિયોં વગૈરહકી શકલમેં સોના મિલા. દીગર સાઝો સામાન ઔર અસ્લિહાકા કોઈ શુમાર ન થા. સુલ્તાન અય્યૂબીને ફૌજકે કામકા સામાન ફૌજમેં તકસીમ કિયા. દૂસ્રા હિસ્સા દમિશ્ક ઔર ઉન ઈલાકોંકે ગરીબોમેં તકસીમ કરનેકા હુક્મ દિયા જો મિસ્ર ઔર શામકી સલ્તનત (વહદત)મેં આ ચૂકે થે. તીસ્રા હિસ્સા મદ્રસા નિઝામુલ્મુલ્કકો દે દિયા. એક યૂરોપી મુઅર્રિખ લેનપોલકે મુતાબિક સુલ્તાન અય્યૂબીને ઈસી

મદ્રસેમેં તા'લીમ હાસિલ કી થી. યહ મુઅર્રિખ લિખતા હે કે તારીખમેં વાઝેહ શહાદત મિલ્તી હે કે સુલ્તાન અય્યૂબીને માલે ગનીમતમેંસે અપને લિએ કુછ ભી ન રખ્ખા.

દૂસ્રા મસ્અલા જંગી કૈદિયોંકા થા. યહ સબ મુસલમાન થે. સુલ્તાન અય્યૂબીને ઉન્હેં ઈકટ્ઠા કરકે કહા કે તુમ મુસલમાન હો ઔર મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળને આએ થે. તુમ્હારી શિકસ્તકી વજહ યહી થી. તુમ્હારે હુક્મરાન તુમ્હારે મઝહબકે બદતરીન દુશ્મનકે સાથ દોસ્તી કરકે ઉસ્કે હાથ મઝબૂત કર રહે હેં. તુમ્હારી દુન્યા ભી ખરાબ હૂઈ ઔર આકિબત ભી. અપને ગુનાહ બખ્શવાનેકા યહી એક તરીકા હે કે ઈસ્લામકે સિપાહી બન જાઓ ઔર અપને કિબ્લએ અવ્વલકો આઝાદ કરાઓ.... સુલ્તાન અય્યૂબીકી યહ તકરીર જોશીલી ઔર જઝબાતી થી. જંગી કૈદિયોંને બહુતસે ના'રે લગાને લગે. ઉન્હોંને અપને આપકો સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકે લિએ પેશ કર દિયા. ઈસ તરહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજમેં તર્બિયતયાફતા સિપાહિયોં ઔર ઓહદેદારોંકા ઈઝાફા હો ગયા. ઈસ્કે બાવુજૂદ સુલ્તાન અય્યૂબીને પેશકદમી મુલ્તવી કર દી. ફૌજકી તન્ઝીમે નવકી ઝરૂરત થી. ઉસ્ને દમિશ્ક ઔર કાહિરાસે કુમક ભી મંગવા ભેજી થી. ઝખ્મિયોંકા ઈલાજકા ઉસ્ને વહીં ઈન્તિઝામ કર દિયા થા. દરઅસલ મુઝફ્ફરુદ્દીનકે તસાદુમને ઉસ્કી હાલત કુછ ઝિયાદા હી ખરાબ કર દી થી.

અસ્યાતકા કિલ્આ આજકે લુબનાનકી સર્હદકે અંદર થા. એક મિસ્રી વકાએ નિગાર મુહમ્મદ ફરીદ અબૂ હદીદકી તહરીરકે મુતાબિક કિલ્આ અસ્યાત હસન બિન સબાહકે ફિર્કે હશીશીનકા મર્કઝ ઔર મુસ્તકર થા. ઈસ કિલ્એમેં શૈખ સન્નાનકી હુકમરાની થી જો હસન બિન સબાહકા જાનશીન થા. ઈસ કિલ્એમેં ઉસ્ને કુછ ફૌજ ભી રખ્ખી હૂઈ થી. અસ્યાત ઝરા બળા કિલ્આ થા. ઉસ દોરમેં ઈસ્સે દૂર દૂર તીન ચાર છોટે કિલ્એ ભી થે જો શૈખ સન્નાનકે હશીશીનકે પાસ થે. ઉન્હેં યહ કિલ્એ સલીબિયોંને દે રખ્ખે થે. સલીબિયોંકી કોશિશ યહ થી કે હશીશીનકો મુસલમાન કાઈદીનકે કત્લકે લિએ ઔર મુસલમાન કોમકી કિર્દારકુશીકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કિયા

જાએ, લેકિન હશીશીન જો ઈસ્લામકા એક ફિર્કા બન કર ઉભરના ચાહતે થે કિરાએકે કાતિલ બનકે રહ ગએ થે. ઉન્હોંને સલીબી લીડરોંકો ભી કત્લ કિયા થા. ઉન્હેં નકદી દે કર કોઈ ભી ઈસ્તિઅમાલ કર સકતા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકે દોરમેં સલીબિયોંને ઉન્હેં ઈતની મુરાઆત દી કે ઉન્હેં કિલ્એ તક દે દીએ. વહ ઉન્કે હાથોં નુરૂદ્દીન ઝંગી ઔર સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો કત્લ કરાનેકી કોશિશ કરતે રહે.

નુરૂદ્દીન ઝંગીકી મૌતકે મુતઅલ્લિક મેજર જનરલ મુહમ્મદ અકબરખાન રંગરૂટને બા'ઝ મુઅર્રિખોંકે હવાલેસે લિખ્ખા હે કે યહ હશીશીનકી કારસ્તાની થી. ઉસે ધોકેમેં કુછ ખિલા દિયા ગયા થા જિસ્સે વહ તીન દિનોં બા'દ ફોત હો ગયા. અબ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો કત્લ કરનેકે મન્સૂબે બન રહે થે. હશીશીન સલીબિયોંકે હાથોંમેં ખેલ રહે થે.

ઉસ સુબ્હ સૂરજ અભી નહીં નિકલા થા જબ અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે તીન સાથી દો સલીબી લળકિયોંકે સાથ અસ્યાતકે કિલ્એકે દરવાઝે પર જા રૂકે. બળી લળકીને કોઈ ખુફયા અલ્ફાઝ બોલે. થોળી દેર બા'દ કિલ્એકા દરવાઝા ખુલ ગયા ઔર યહ કાફલા અંદર ચલા ગયા. અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો કિસીકે હવાલે કરકે લળકિયાં શૈખ સન્નાનકે પાસ ચલી ગઈ. વહ હર પહલૂસે બાદશાહ થા. ઉસ્કા અંદાઝ ઔર ઉસ્કી શાનો શોકત બાદશાહોં જૈસી થી. ઉસે યહ એહસાસ હી નહીં થા કે વહ બૂળ્હા હો ચુકા હે. ઉસે જબ બળી લળકી બતા રહી થી કે વહ કહાંસે આઈ હે ઔર ઉન્કે દોસ્ત સૈફુદ્દીન પર ક્યા બીતી હે, શૈખ સન્નાનકી નઝરેં છોટી લળકી પર જમી હૂઈ થી.

"યહાં આઓ" શૈખ સન્નાનને બળી લળકીસે તવજ્જુહ હટા કર છોટીકો અપને પાસ બુલાયા ઔર કહા "તુમ ઝરૂરતસે ઝિયાદા ખુબસૂરત હો. મેરે પાસ બેઠો" લળકીકો બાઝૂસે પકળ કર અપને પાસ બિઠા લિયા ઔર ઊંગલિયાં ઉસ્કે બાલોંમેં ફેરને લગા. બોલા "તુમ બહુત થકી હૂઈ હો. આજ મેરે પાસ આરામ કરના."

ઈસ લળકીને શૈખ સન્નાનકો પહલી બાર દેખા થા. લળકીને ઉસે ઘૂર કર દેખા જૈસે બૂળ્હેકી યહ હર્કત ઉસે પસંદ ન આઈ હો. વહ સરક કર ઉસ્સે દૂર હટ ગઈ. શૈખ સન્નાનને ઉસે ફિર બાઝૂસે પકળા ઔર ઈસ તરહ ઝટકા

દે કર અપને કરીબ કર લિયા જૈસે લળકીને પરે સરક કર ઉસ્કી તોહીન કર દી હો. ઉસ્ને બળી લળકીસે કહા "ઈસે હમારે મુતઅલ્લિક કિસીને નહીં બતાયા કે હમ કોન હે ઔર હમારી તોહીન કિત્ના બળા જુર્મ હે ?"

"મૈં આપકી લોંડી નહીં." છોટી લળકી ભળક કર બોલી "મેરે ફરાઈઝમેં યહ શામિલ નહીં કે જો મુઝે ઘસીટ કર અપને સાથ લગા લે મૈં અપના આપ ઉસીકે હવાલે કર દૂં." વહ ઉઠ ખળી હૂઈ ઔર બોલી "મૈં સલીબકી ગુલામ હૂં, હશીશીનકી ખરીદી હૂઈ લોંડી નહીં."

બળી લળકીને ઉસે ડાંટ દિયા ઔર ખામોશ રહનેકો કહા મગર વહ ખામોશ ન હૂઈ કહને લગી "મુઝે મુસલમાનોંકે હરમમેં ઈસ શખ્સને નહીં દેખા. મૈંને કોઈ કોતાહી નહીં કી. મૈંને તુમ્હારે સાથ સૈફુદીન ઔર ઉસ્કે મુશીરોંકી અકલ પર પર્દા ડાલે રખ્ખા હે, લેકિન મેરે ફરાઈઝમેં યહ શામિલ નહીં કે ઈસ બૂળ્હેકે કમરેમેં રહૂં."

"અગર તુમ ઈત્ની ખુબ સૂરત ન હોતી તો હમ તુમ્હારી યહ ગુસ્તાખી કભ્ભી મુઆફ ન કરતે." શૈખ સન્નાનને કહા ઔર બળી લળકીકો હિદાયાત દેનેકે અંદાઝસે કહને લગા "ઉસે લે જાઓ ઔર ઉસે અસ્યાતકે કિલ્એકે આદાબ સિખાઓ."

બળી લળકી ઉસે બાહર છોળ આઈ. ઉસ્ને શૈખ સન્નાનસે કહા, "આપકી નારાઝગી બજા હે લેકિન હમ અપને ઉપરવાલોંકી ઈજાઝતકે બગૈર હર કિસીકા હુક્મ નહીં માન સકતે. મૈં ચૂંકે આપકો જાનતી હૂં, ઈસ કિલ્એમેં પહલે ભી આ ચુકી હૂં અબ આપકે કામકે ચાર આદમી ફાંસ લાઈ હૂં. આપકો ઈસ તરફ તવજ્જુહ દેની ચાહિએ" ઉસ્ને શૈખ સન્નાનકો અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકે મુતઅલ્લિક પૂરી તફસીલ સુનાઈ.

"મૈં ઈન આદમિયોંસે પૂરા કામ લૂંગા" શૈખ સન્નાનને કહા "લેકિન મૈં ઈસ લળકીકો અપને કમરેમેં ઝરૂર રખ્ખૂંગા."

"યહ કામ મુઝ પર છોળેં" લળકીને કહા "વહ કહીં ભાગ તો નહીં ચલી. ક્યૂં ન મૈં ઉસે આમાદા કર લૂં કે વહ હંસી ખુશી આપકે પાસ આએ. આ જાએગી."

અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો શૈખ સન્નાનકે દો સાથી અપને સાથ લે ગએ થે. વહ બેશક નશેમેં થે લેકિન સારી રાત પૈદલ ચલ્તે રહે થે. ઉન્હેં એક કમરેમેં લે ગએ. વહ પલંગો પર ગિરે ઔર સો ગએ. ઉધર લળકિયાં ભી રાત ભરકી જાગી હૂઈ થી, વહ ભી ઈસ કમરેમેં જા કર સો ગઈ જો ઉન્હેં દિયા ગયા થા...દોપહરકે બા'દ અન્નાસિરકી આંખ ખુલી. ઉસ્ને ઈધર ઉધર દેખા. ઉસ્કે સાથી સોએ હૂએ થે ઉસ્ને ગર્દો પેશકો પહચાનનેકી કોશિશ કી. યહ એક કમરા થા. ઉસ્મેં પલંગ થે ઔર પલંગો પર ઉસ્કે તીનોં સાથી ગહરી નીંદ સોએ હૂએ થે. ઉસે સબ્ઝાઝાર, ફૂલોંવાલે પોદે, રંગબિરંગે પરિંદે ઔર મખ્મલકી તરહકી ઘાસ યાદ આઈ. લળકિયાં યાદ આઈ, સહરા ઔર સહરાકા બેરહમ સફર યાદ આયા. ઉસે વહ ખ્વાબ સમઝને લગા. સહરાકા સફર ઉસે હકીકતકી તરહ યાદ થા. લળકિયોંસે મુલાકાત ઔર ઉસ્કે બા'દકે વાકિઆત ઉસે ખ્વાબ યા વાહિમેં લગે મગર વહ અબ કહાં હે ? યહ સવાલ ઉસે મુઝતરબ કરને લગા.

ઉસ્ને અપને સાથિયોંકો ન જગાયા. ઉઠા ઔર દરવાઝેમેં જા ખળા હુવા. યહ કોઈ કિલ્આ થા ? ઉસે સિપાહી આતે જાતે નઝર આ રહે થે. વહ કિસ ફૌજકે થે ? યહ કૌનસા કિલ્આ થા ? ઉસ્ને કિસીસે પૂછના મુનાસિબ ન સમઝા. યહ કિલ્આ દુશ્મનકા હો સકતા થા તો ક્યા વહ અપને સાથિયોંકે સાથ કૈદ હો ગયા હે ? લેકિન યહ કમરા કૈદખાનેકા નહીં થા. વહ જાસૂસ ઔર છાપામાર થા. ઉસ્ને કિસીકો પૂછે બગૈર યહ મુઅમ્મા અપની અકલસે હલ કરનેકા ઈરાદા કિયા. ઉસે કોઈ ખત્રા મહસૂસ હોને લગા થા. દરવાઝેસે હટ કર પલંગ પર જા બેઠા. બાહર ઉસે કદમોંકી આહટ સુનાઈ દી. ઉસને આંખે બંદ કર લી ઔર ખર્રાટે લેને લગા. દો આદમી કમરેમેં દાખિલ હૂએ.

"અભી સોએ હૂએ હૈં." એક આદમીને દૂસ્રેસે કહા.

"સોયા રહને દો" દૂસ્રેને કહા, મા'લૂમ હોતા હે ઉન્હેં કુછ ઝિયાદા પિલા દી ગઈ હે....ઈન્કે મુતઅલ્લિક ક્યા બતાયા ગયા હે ?"

"વહ સલીબી લળકિયાં ઉન્હેં ફાંસ કર લાઈ હે." પહલેને જવાબ દિયા "યહ સલાહુદીન અય્યૂબીકે છાપામાર જાસૂસ હૈં. બહુત દીલેર ઔર અકલમંદ બતાએ જાતે હૈં. ઉન્હેં તય્યાર કરના હે."

વહ દોનોં ચલે ગએ. અન્નાસિરકે બદનકા રૂવાં રૂવાં બેદાર હો ગયા. ઉસે યકીન હોને લગા કે વહ બહુત બળે ધોકેકા શિકાર હો ગયા હે. ઉસે અબ યહ મા'લૂમ કરના થા કે યહ કૌનસા કિલ્આ હે. કિસ ઈલાકેમેં હે ઔર ઉસે ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો કિસ મકસદકે લિએ તય્યાર કિયા જાએગા. વહ ઈસ તલ્ખ હકીકતકો જાન ગયા થા કે કિસી કિલ્એસે ફરાર હોના મુશ્કિલ હી નહીં, નામુમ્કીન ભી હોતા હે.

લળકિયોંકે કમરેમેં યહ કૈફિયત થી કે છોટી લળકી થોળી દેર સો કર જાગ ઉઠી થી ઔર ખિળકી ખોલ કર ઉસ્મેં બેઠી થી. ઉસ્ને સફરકે દૌરાન બળી લળકીકે સામને અપને જઝબાતકા ઈઝહાર કિયા થા. વહ નવજવાન થી. અભી પુખ્તાકાર નહીં હૂઈ થી. અપને જૈસી દૂસરી લળકિયોંકી તરહ વહ અભી અપને જઝબાતકો દબા નહીં સકી થી. ઉસે પહલી બાર બાહર ભેજા ગયા થા. ઉસ્કે સાથ યહ બળી લળકી થી જો તજ્રુબાકાર થી. ઉસ્ને ભી દેખા થા કે યહ છોટી લળકી ઈસ ઝિંદગીમેં કામ્યાબ નહીં હો રહી. ઉસે મર્દોંકો ઊંગ્લિયોં પર નચાનેકા ફન નહીં આયા થા. ઉસ્ને દરઅસલ ઈસ ફનકો કબૂલ હી નહીં કિયા થા. બુળ્હે બૂળ્હે સાલારોંને ઔર સૈફુદ્દીનને ઉસે ખિલૌના બનાએ રખ્ખા થા. અબ વહ મેદાને જંગસે ભાગ કર આઈ ઔર ઈત્ની કઠિન ઔર સબ્ર આઝમા મસાફત તે કી, રાતભર સફર કિયા મગર આતે હી શૈખ સન્નાન જેસે બુળ્હેને ઉસે કહ દિયા કે મેરે કમરેમેં રહો.

બેશક બચપનસે ઉસે ઈસ ગલીઝ તર્ઝે ઝિંદગીકી તર્બિયત દી ગઈ થી, લેકિન જવાનીમેં આ કર ઉસ્કે અપને જઝબાતકા સરચશ્મા ફૂટા તો અપને લંબે અર્સેકી તર્બિયતકે અષ્રાત ધુલ ગએ. જિન ઈન્સાનોંકો ઉસે ફાંસને ઔર સલીબકી જાલમેં ઉલ્જાએ રખનેકે લિએ તય્યાર કિયા થા ઈન ઈન્સાનોંસે ઉસે નફરત હો ગઈ ઔર અપને પેશેકો વહ હકારતકી નઝરોંસે દેખને લગી. વહ ખિળકીકે સામને બેઠી બળે હી તલ્ખ ખયાલોંમેં ઉલ્ઝી હૂઈ થી. ઉસ્કે આંસૂ નિકલ આએ. ઉસે ન કોઈ પનાહ દિખાઈ દે રહી થી, ન કોઈ રાહે ફરાર.

બળી લળકી જાગ ઉઠી. અપની સાથીકો ખિળકીમેં બેઠા દેખ કર ઉસ્કે પાસ જા બેઠી. ઉસ્કી આખોંમેં આંસૂ દેખ કર બોલી, "ઈબ્તિદામેં જઝબાતકી

યહી હાલત હોતી હે. હમ જો કુછ કર રહી હે યહ અપની અય્યાશીકે લિએ નહીં સલીબકી હુક્મરાનીકે કિયામકે લિએ કર રહી હે. અપને સામને યહ મકસદ રખ્ખો કે ઈસ્લામકા નામો નિશાન મિટાના હે. હમારે સિપાહી અપને મહાઝ પર લળતે હેં. હમેં અપને મહાઝ પર લળના હે. અપને ઝહનકો વુસ્અત દો. અપને જિસ્મસે દસ્ત બર્દાર હો જાઓ. તુમ્હારી રૂહ પાક હે."

મુસલમાન અપની લળકિયોંકો ઈસ તરહ ઈસ્તિઅમાલ ક્યૂં નહીં કરતે જિસ તરહ હમેં કિયા જા રહા હે ?" છોટી લળકીને પૂછા "હમારે બાદશાહ ઔર ઉન્કી ફૌજેં મુસલમાનોંકી તરહ ક્યૂં નહીં લળતે ? ચોરોંકી તરહ મુસલમાનોંકો ક્યૂં કત્લ કરાયા જાતા હે ? સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ઈન ચાર છાપામારોંકી તરહ સલીબકી ફૌજ ક્યૂં ઐસે છાપામાર તય્યાર નહીં કરતી ? સિર્ફ ઈસ લિએ કે હમારી કૌમમેં બુઝદિલી હે. ચોરી છુપે વાર કરનેવાલે બુઝદિલ હુવા કરતે હેં."

બળી લળકી સટપટા ઉઠી ઔર બોલી "ઐસી બાતેં કિસી ઔરકે સામને ન કર બેઠના વર્ના કત્લ હો જાઓગે. ઈસ વક્ત હમ શૈખ સન્નાનકે પાસ હે. ઈસ્સે હમેં બહુત બળા કામ લેના હે. ઉસે નારાઝ ન કરો."

"મુઝે ઈસ શખ્સસે નફરત હો ગઈ હે." છોટી લળકીને કહા "યહ કિસી મુલ્કકા બાદશાહ નહીં. કિરાએકે કાતિલોંકા સર્ગના હે. મેં ઉસે ઈસ કાબિલ નહીં સમઝતી કે મેરે જિસ્મકો હાથ ભી લગાએ."

બળી લળકીને ઉસે બહુત દેરકી બહષકે બા'દ ઉસ પર આમાદા કર લિયા કે વહ શૈખ સન્નાનકે સાથ અચ્છી તરહ બાતેં કરે. ઉસ્ને છોટીકો યકીન દિલાયા વહ શૈખકો ઉસ્કા લાલચ ઔર વા'દા દીએ રખ્ખેગી. ઉસ્ને છોટી લળકીસે કહા, "તુમને મેરે કમાલાત દેખે નહીં ? મેં ઈન બાદશાહોંકો મુટ્ઠીમેં લે કર ઉન્હેં ગુમરાહ કરના જાનતી હૂં. શૈખ સન્નાનકો તો મેં કુછ ભી નહીં સમઝતી."

"ક્યા તુમ ઐસી સૂરત પૈદા કર સકતી હો કે હમ યહાંસે જલ્દી નિકલ જાએ ?" છોટી લળકીને પૂછા.

"કોશિશ કરૂંગી." બળી લળકીને જવાબ દિયા. "પહલે તો યહ ઈત્તિલાઅ ભિજવાની હે કે હમ યહાં હે."

ઈત્નેમેં દો આદમી કમરેમેં આએ. ઉન્હોંને લળકિયોંસે ઈન ચાર આદમિયોંકે મુતઅલ્લિક પૂછા. બળી લળકીને ઉન્હેં બતાયા કે વહ કોન હે ઔર ઉન્હેં કિસ તરહ ઔર ક્યૂં લાયા ગયા હે.

"વહ કિસ હાલમેં હે ?" બળી લળકીને પૂછા.

"અભી સોએ હૂએ હે" એક આદમીને જવાબ દિયા.

"ઉન્હેં કૈદમેં ડાલ દોગે ?" છોટી લળકીને પૂછા.

'કૈદમેં ડાલનેકી કોઈ ઝરૂરત નહીં."ઉસ આદમીને જવાબ દિયા "યહાંસે ભાગ કર કહાં જાએંગે."

"ક્યા ઉન્હેં હમ દેખ સકતી હેં ?" છોટી લળકીને પૂછા.

"ક્યૂં નહીં "ઉસે જવાબ મિલા "વહ તુમ્હારા શિકાર હે. ઉન્હેં દેખો. બલ્કે ઝરૂરત ભી યહી હે કે તુમ ઉન્કે પાસ જાઓ ઔર ઉન્હેં અપને જાલમેં લિએ રખ્ખો."

કુછ દેર બા'દ છોટી લળકી બળી લળકીકે રોકનેકે બાવુજૂદ ઉસ કમરેમેં ચલી ગઈ જહાં અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથી સોએ હૂએ થે. અન્નાસિર દરઅસલ જાગ રહા થા. છોટી લળકીકો દેખ કર વહ ઉઠ બેઠા ઔર પૂછા "હમેં કહાં લે આઈ હો ? હમેં યહ બતાઓ કે તુમ કૌન હો, ક્યા હો ઔર યહ કોનસી જગહ હે ?"

છોટી લળકીને અન્નાસિરકો બળી ગૌરસે દેખા. ઉસ્કે ઝહનસે બગોલાસા ઉઠા. યહ જઝબાતકા બગોલા થા. ઉસ્ને સરગોશીમેં અન્નાસિરસે પૂછા "ફરાર હોના ચાહતે હો ?"

"મેં યહ નહીં બતાઉંગા કે મેં ક્યા કરના ચાહતા હૂં" અન્નાસિરને જવાબ દિયા "મુઝે જો કુછ કરના હોગા વહ કરકે દિખાઉંગા."

લળકી ઉસ્કે કરીબ આ ગઈ. ધીમી આવાઝમેં બોલી "મેં જિન્ન નહીં, ઈન્સાન હૂં. મુઝ પર ભરોસા કરો.

અન્નાસિરને ઉસે કહર ભરી નજરોંસે દેખા. લળકી ઉસ્કે સાથ પલંગ પર બેઠ ગઈ.

❋ ❋ ❋

લળકીને અપની લાશ દેખી

જિન્નાતકી દેહશત અન્નાસિરકે દિલો દિમાગ પર બદસ્તૂર તારી થી. અરબકા યહ ખુબરૂ જવાન સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબીકે ઉન છાપામારોંમેંસે થા જો મૌતકી આંખોમેં આંખે ડાલ કર દેખા કરતે થે. સલીબિયોંકા યહ કહના થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે છાપામારોંસે મૌત ભી ડરતી હે. સહરાઓંકી સઉબતોંકો, દરિયાઓંકી તુંદીકો ઔર સંગલાખ વાદિયોંકી ખાતિરમેં ન લાનેવાલે યહ જાંબાઝ આગમેં ભી કૂદ જાયા કરતે થે. યહ હકીકત હે કે દુશ્મનકી રસદ વગૈરહકો આગ લગા કર ઈન્મેંસે બા'ઝ શો'લોંકી લપેટમેં આ કર ઝિંદા જલ જાયા કરતે થે, મગર જિન્નાત ઔર ભૂત પ્રેત ઐસી મખ્લૂક થી જિસ્સે યહ સરફરોશ ડર જાયા કરતે થે. ઉન્મેંસે કિસીને કભી જિન્ન ઔર ભૂત નહીં દેખે થે. સિર્ફ કહાનિયાં ઔર રિવાયતેં સુની થી જિન્હેં વહ સો ફીસદ સચ માનતે થે ઔર દિલ પર જિન્નાતકા ખૌફ તારી કિએ રખતે થે.

અગર અન્નાસિર કિલ્આ અસ્યાત તક અપની મર્ઝીસે ઔર અપની હોશમેં સફર કરતા તો વહ ઈત્ના ડરા હુવા ન હોતા. અગર ઉસે કૈદી બના કર લયા જાતા તો ભી વહ નિડર રહતા ઔર ફરારકી તર્કીબે સોચતા, લેકિન ઉસે હશીશકે નશેમેં ઔર ઉસ્કે ઝહનમેં ગૈરહકીકી તસવ્વુરાત ડાલ કર લાયા ગયા થા. અબ નશા ઉતર ચુકા થા. ઉસ નશેમેં વહ સબ્ઝાઝાર ઔર બાગાતમેંસે ગુઝર કર આયા થા. ઉસે યાદ આને લગા કે ઝમીનકે ઉસ ખિત્તેમેં કહીં કહીં સબ્ઝા ઔર બાગ હો સકતા હે. મીલો વસીઅ ઈલાકા ઐસા જન્નત નુમા નહીં હો સકતા. અબ ઉસ્કે પલંગ પર વહ લળકી આ બેઠી થી જિસે વહ જિન્ન સમઝતા થા. લળકી ઉસ્કે તસવ્વુરોંસે ઝિયાદા ખુબ સૂરત થી. અન્નાસિર ઉસે ઈન્સાન તસ્લીમ કરને પર આમાદા નહીં હો રહા થા. લળકીને ઉસે કહા કે વહ ઉસ પર ભરોસા કરે તો વહ ઔર ઝિયાદા ડર ગયા. ઉસ્ને યહ ભી સુન રખ્ખા થા કે જિન્નાત બળે દિલકશ ધોકે દે કર મારા કરતે હેં. ઉસે યહ કિલ્આ જિન્નાત યા બદરૂહોંકા મસ્કન મા'લૂમ હોને લગા. ઉસ્કે સાથી અભી ગહરી નીંદ સોએ હૂએ થે.

ઉસ્ને દિલકો હોસ્લા દે કર લળકીસે પૂછા, "મૈં તુમ પર ક્યૂં ભરોસા કરૂં ? તુમ મુઝ પર ઈત્ની મહેરબાન ક્યૂં હો ગઈ હો ? હમેં યહાં ક્યૂં લે આઈ હો ? યહ જગહ ક્યા હે ?"

"અગર તુમ મુઝ પર ભરોસા નહીં કરોગે તો તુમ્હારા અંજામ બહુત બુરા હોગા." લળકીને જવાબ દિયા "તુમ ભૂલ જાઓગે કે તુમ કોન થે. તુમ્હારે હાથ તુમ્હારે અપને ભાઈયોંકે ખૂનસે રંગે હૂએ હોંગે ઔર તુમ ઉસ ખૂનકો ફૂલ સમઝ કર ખુશ હોગે. મૈં અભી તુમ્હેં ઈસ સવાલકા જવાબ નહીં દે સકતી કે મૈં તુમ પર ઈત્ની મહેરબાન ક્યૂં હો ગઈ હૂં. યહ જગહ એક કિલ્આ હે જિસ્કા નામ અસ્યાત હે. યહ ફિદાઈયોંકા કિલ્આ હે. યહાં ફિદાઈયોંકા પૈગમ્બર શૈખ સન્નાન રહતા હે. ફિદાઈયોંકો તુમ જાનતે હો ?"

"હાં ! જાનતા હૂં." અન્નાસિરને જવાબ દિયા. "બહુત અછ્છી તરહ જાનતા હૂં ઔર અબ યહ ભી જાન ગયા હૂં કે તુમ કોન હો. તુમ ભી ફિદાઈ હો. મૈં જાનતા હૂં કે ફિદાઈયોંકે પાસ તુમ જૈસી ખુબ સૂરત લળકિયાં હોતી હે."

"મેરા ઈન લોગોંસે કોઈ તઅલ્લુક નહીં." લળકીને જવાબ દિયા "મેરા નામ લિઝા હે."

"તુમ્હારે સાથ એક ઔર લળકી થી."

"ઉસ્કા નામ થ્રેસા હે" લિઝાને જવાબ દિયા "વહ યહીં હે. તુમ્હેં યહાં તક હશીશકે નશેમેં લાયા ગયા હે."

વહ ઈસ્સે ઝિયાદા ન બોલ સકી ક્યૂંકે કમરેકે દરવાઝેમેં અચાનક થ્રેસા આન ખળી હૂઈ થી. થ્રેસાને લિઝાકો સરકે ઈશારેસે બાહર બુલાયા. લિઝા બાહર નિકલ ગઈ.

"યહાં ક્યા કર રહી હો ?" થ્રેસાને પૂછા "ઉસ શખ્સકે ઈત્ને કરીબ બેઠ કર તુમ્હેં ખયાલ ન આયા કે મુસલમાન કાબિલે નફરત હોતે હેં ? ક્યા તુમ ગદ્દારીકે જુર્મકા ઈર્તિકાબ કરના ચાહતી હો ?"

લિઝાકા ઝહન ખાલી હો ગયા. ઉસ્કી ઝુબાન પર કોઈ જવાબ ન આયા. વહ જઝબાતી લિહાઝસે અપને પેશે યા'ની મુસલમાન ઉમરાઅકી કિર્દારકુશીસે મુતનફ્ફિર હો ગઈ થી. યહ નફરત ઉસ હદ તક પહુંચ ગઈ

થી જહાં ઈન્સાન અપને રદ્દે અમલમેં બેકાબૂ હો જાતા હે ઔર વહ ઈન્તિકામકી રાહ ઈખ્તિયાર કર લેતા હે યા ફરારકી.

"મેં ભી જવાન લળકી હૂં" થ્રેસાને ઉસે કહા "મુઝે ભી યહ મુસલમાન છાપામાર જિસ્કા નામ અન્નાસિર હે અછ્છા લગતા હે યહ દિલકશ જવાન હે. અગર તુમ યહ કહો કે યહ તુમ્હારે દિલમેં ઉતર ગયા હે તો મેં હેરાન નહીં હોઉંગી. મુઝે યહ એહસાસ ભી હે કે તુમ્હારે દિલમેં ઈન બૂળ્હે મુસલમાન ઉમરાઅ ઔર ઉન્કે સાલારોંકે ખિલાફ નફરત ભર ગઈ હે. જિન્કે હાથોંમેં તુમ ખિલોના બની રહી હો, મગર અપને ફર્ઝકો સામને રખ્ખો, સલીબકી અઝમતકો સામને રખ્ખો. યહ મુસલમાન તુમ્હારે દુશ્મન હે."

"નહીં થ્રેસા" લિઝાને પરેશાન લહજેમેં કહા. "મુઝે ઉસ્કે સાથ વહ દિલચસ્પી નહીં જો તુમ સમઝ રહી હો."

"ફિર ઉસ્કે પાસ ક્યૂં આ બેઠી થી ?"

"મેં અછ્છી તરહ બયાન નહીં કર સકતી." લિઝાને ઉકતાએ હૂએ લહજેમેં જવાબ દિયા "મા'લૂમ નહીં ઝહનમેં ક્યા આયા થા કે મેં ઈસ્કે પાસ આ બેઠી."

"ઉસ્કે સાથ ક્યા બાતેં હૂઈ હે ?"

"કોઈ ખાસ બાતેં નહીં હૂઈ." લિઝાને કહા.

"તુમ અપને ફર્ઝમેં કોતાહી કર રહી હો." થ્રેસાને કહા "યહ ગદ્દારી ભી હે જિસ્કી સઝા મૌત હે."

"લેકિન સુન લે થ્રેસા !" લિઝાને કહા "મેં ઈસ બૂળ્હે શૈખ સન્નાનકે પાસ અકેલી નહીં જાઉંગી. અગર ઉસ્ને ઝબરદસ્તી કી તો ઉસે યા અપને આપકો ખત્મ કર લૂંગી."

થ્રેસા તો પથ્થર બન ચુકી થી. વહ ખુબ સૂરત પથ્થર થી જિસ્કા રંગ ઔર જિસ્કી ચમક હર કિસીકે દિલકો ભાતી હે ઔર જિસે હર કોઈ અપની મિલ્કિયતમેં રખના ચાહતા હે લેકિન પથ્થરકી અપની કોઈ પસંદ યા નાપસંદ નહીં હોતી. લિઝા અભી ઉસ મુકામસે બહુત દૂર થી જહાં ઔરત અપને જઝબાત ઔર અપની મુહબ્બત ઔર નફરતસે દસ્ત બર્દાર હો જાયા કરતી હે. થ્રેસાને ઉસે કહા, "મુઝે બિલ્કુલ અંદાઝા નહીં થા કે તુમ

ઈત્ની ઝિયાદા જઝબાતી હો જાઓગી વર્ના હમ યહાં ન આતી. મગર યહી એક કિલ્આ થા જો કરીબ થા. ત્રીપોલી તક પહુંચના હમારા મુમ્કિન નહીં થા. મૈંને તુમસે વા'દા કિયા હે કે શૈખ સન્નાનસે તુમ્હેં બચાનેકી પૂરી કોશિશ કરૂંગી ઔર યહાંસે જલ્દી નિકલનેકી ભી કોઈ સૂરત પૈદા કર લૂંગી. તુમ અપને કૈદીમેં ઈત્ની દિલચસ્પીકા મુઝાહરા ન કરો.''

''સચ બતા દૂં, થ્રેસા.'' લિઝાને કહા ''મૈં ઈન છાપામારોંકો યહાંસે ફરારકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કરના ચાહતી હૂં. તુમ ન ખૂદ યહાંસે નિકલ સકોગી, ન મુઝે નિકાલ સકોગી. યહ છાપામાર હૈં જિન્કી બહાદૂરીકી મૈંને હૈરાનકુન કહાનિયાં સુન રખ્ખી હૈં. ઉન્હેં અગર ઝરાસા ભી મૌકા ફરાહમ કિયા ગયા તો યહ ફરાર હો જાએંગે ઔર મુઝે ઔર તુમ્હેં ભી સાથ લે જાએંગે. ઈસકે સિવા ઔર કોઈ તરીકા નહીં.''

''મૈં ઉન્કી ઉસ્તાદી ઔર બહાદૂરીકો માનતી હૂં.'' થ્રેસાને કહા ''લેકિન તુમને યહ નહીં સોચા કે હમ દોનોં યા તુમ અકેલી ઉન્કે સાથ નિકલ ગઈ તો યહ તુમ્હેં અપને સાથ લે જાએંગે, હમેં હમારી મંઝિલ પર નહીં પહુંચાએંગે. ઝૂટે સહારે તલાશ કરનેકી કોશિશ ન કરો..... ઔર સુનો !'' થ્રેસાને કહા ''નહા લો ઔર કપળે બદલ લો. આજ રાતકે ખાને પર શૈખ સન્નાનને હમેં મદઊ કિયા હે. મૈં તુમ્હેં બતાઉંગી કે ઉસકે સાથ તુમ્હારા સુલૂક ઔર રવય્યા કૈસા હોગા. ઉસ પર યહ ઝાહિર કરના હે કે તુમ ઉસે નાપસંદ નહીં કરતી ઔર ઉસ્સે ભાગનેકી ભી નહીં સોચોગી. મુઝે અભી અભી મા'લૂમ હુવા હે કે હિરનકા ખૂદ મુખ્તાર મુસલમાન હાકિમ ગુમશ્તગીન ભી આયા હુવા હે. તુમ્હેં અચ્છી તરહ મા'લૂમ હે કે ગુમશ્તગીન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા સબસે બળા દુશ્મન હે. ઉસે અપના દોસ્ત સમઝના. હમને બળી મુશ્કિલસે ઈન મુસલમાન હુક્મરાનોંકો અપને હાથમેં લિયા ઔર ઉન્હેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ખિલાફ લળા રહે હૈં.''

લિઝાકો જબ થ્રેસા અપને સાથ લે ગઈ તો અન્નાસિર ગહરી સોચમેં ડૂબ ગયા. ઉસે કિસી હદ તક યકીન આ ગયા થા કે લળકિયાં જિન્નાત નહીં, લેકિન લિઝાકા ઉસ પર મહેરબાન હો જાના ઉસે પરેશાન કરને

લગા. લિઝાને ઉસે બતા દિયા થા કે ઉસે ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો હશીશકે નશેમેં યહાં તક લાયા ગયા હે. ઈસ્સે વહ સમઝ ગયા કે યહ લળકિયાં ફિદાઈયોંકે ગિરોહકી હો સકતી હે. ઉસે યહ શક ભી હોને લગા કે ઉસે હશીશકે અલાવા ઈસ નૌજવાન ઔર ખુબ સૂરત લળકીકે ઝરીએ અપને હાથમેં લેને ઔર અપને મકાસિદકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કરનેકી કોશિશ કી જા રહી હે. વહ ચૂંકે છાપામાર થા જિસે દુશ્મનકે ઈલાકોંમેં જાના હોતા થા, ઈસ લિએ ઉસે ફિદાઈયોં ઔર ઉન્કે તૌર તરીકોંકે મુતઅલ્લિક ઔર હશીશકે અષ્રાતકે મુતઅલ્લિક ખાસ તૌર પર બતાયા ગયા ઔર ખબરદાર કિયા ગયા થા.

ઉસ્ને અપને સાથિયોંકો જગાયા. જાગ કર વહ ભી ઉસી તરહ હૈરાન હૂએ જિસ તરહ અન્નાસિર હુવા થા. વહ તીનોં અન્નાસિરકે મુંહકી તરફ દેખને લગે.

"દોસ્તોં !" અન્નાસિરને ઉન્હેં કહા, "હમ ફિદાઈયોંકે જાલમેં આ ગએ હૈં. ઈસ કિલ્એકા નામ અસ્યાત હે. યહાં ફિદાઈ ઔર ઉન્કી ફૌજ રહતી હે. યહ લળકિયાં જિન્નાત નહીં હે. મૈં અભી બતા નહીં સકતા કે હમારે સાથ ક્યા સુલૂક હોગા. હમેં એહતિયાત કરની પળેગી. તુમ સબ જાનતે હો કે ફિદાઈ ક્યા ક્યા તરીકે ઈખ્તિયાર કરતે હૈં. અગર મુઝે ઈસ કમરેસે બાહર નિકલનેકા મૌકા મિલા તો કિલ્એસે ફરારકી કોઈ તર્કીબ સોચ લૂંગા. તુમ ખામોશ રહના. યહ લોગ કુછ પૂછે તો ઉન્હેં બહુત થોળા જવાબ દેના. ઈન શૈતાનોંસે બચના આસાન નહીં હોતા."

"ક્યા યહ હમેં કૈદમેં ડાલ દેંગે ?" અન્નાસિરકે એક સાથીને પૂછા.

"અગર કૈદમેં ડાલ દે તો હમેં ખુશ હોના ચાહિએ." અન્નાસિરને જવાબ દિયા "મગર યહ લોગ હશીશ ઔર લળકિયોંકે ઝરીએ હમારે ઝહન ઈસ તરહ બદલ દેંગે કે હમેં યાદ હી નહીં રહેગા કે હમ કોન થે ઔર હમારા મઝહબ ક્યા થા."

"મુઝે ફરારકે સિવા કોઈ ઔર ઝરીઅએ નજાત નઝર નહીં આતા" અન્નાસિરકે એક સાથીને કહા.

"હમ મર જાના પસદ કરેંગે, ઈમાન ખરાબ નહીં હોને દેંગે" એક

ઔરને કહા.

"હોશિયાર રહના" અન્નાસિરને કહા "અલ્લાહ પર છોળો, હમ ઈત્ની જલ્દી ઉન્કે કબ્ઝેમેં નહીં આએંગે."

શામ ગહરી હોને લગી થી. એક આદમી દો જલતી કિંદીલે કમરેમેં રખ ગયા. ઉસ્ને ઉન્કે સાથ કોઈ બાત ન કી. ઉન્હેં ભૂકને પરેશાન કર રખ્ખા થા. ઉન્કે કમરેસે દૂર કિલ્એકે એક હિસ્સેમેં સન્નાનકા મહલ થા જહાં ઔરત ઔર શરાબકી રોનક થી. સન્નાનકે ખુસૂસી કમરેમેં ખાને ચુને હૂએ થે. શરાબકી સુરાહિયાં રખ્ખી થી. રંગા રંગ ખાનોંકી મહકસે દરો દીવાર મખ્મૂર હૂએ જા રહે થે. ખાને પર શૈખ સન્નાન બેઠા થા. ઉસ્કે એક તરફ થેસા ઔર દૂસ્રી તરફ લિઝા બેઠી થી ઔર ઉન્કે સાંમને ગુમશ્તગીન બેઠા ખાના ખા રહા થા.

ગુમશ્તગીનકે મુતઅલ્લિક કઈ બાર બતાયા જા ચુકા હે કે વહ હિરન નામકે એક કિલ્એકા ગવર્નર (કિલ્એદાર) થા. નુરૂદ્દીન ઝંગીકી વફાતકે બા'દ ઉસ્ને ખૂદ મુખ્તારીકા એલાન કરકે હિરનકે કિલ્એ ઔર ગર્દો નવાહકે ઈલાકેકો અપની રિયાસત બના લિયા થા. વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે મુસલમાન દુશ્મનોં (અલ્મલિકુસ્સાલિહ ઔર સૈફુદ્દીન)કા ઈત્તિહાદી થા. ઉસ્ને ભી અપની ફૌજ મુત્તહિદા ફૌજમેં શામિલ કી થી જિસે સુલ્તાન અય્યૂબીને શિકસ્તે ફાશ દી થી. ગુમશ્ગીન ખૂદ અપની ફૌજકે સાથ નહીં ગયા થા. તીનોં અફવાજકા સુપ્રીમ કમાન્ડર સૈફુદ્દીન થા. ગુમશ્તગીનને અપને ઈત્તિહાદિયોંકી તરહ સલીબિયોંકે સાથ દોસ્તાના ગાંઠ રખ્ખા થા. સલીબિયોંને ઉન્હેં ફૌજકી સૂરતમેં તો અભી કોઈ મદદ નહીં દી થી, અપને મુશીર, જાસૂસ ઔર તખ્રીબકાર દે રખ્ખે થે ઔર ઉન્હેં અપને હાથમેં રખનેકે લિએ આ'લા કિસ્મકી શરાબ, હસીન લળકિયાં ઔર રકમ દેતે રહતે થે.

ગુમશ્તગીનકો ખુદાને સાઝિશી ઝહન દિયા થા. અપને દુશ્મન પર વહ નીચેસે વાર કરતા થા ઔર અપને દોસ્તોંકે ખિલાફ ભી દિલમેં દુશ્મની રખતા થા. ઉસે પ્યાર સિર્ફ ઈક્તિદારસે થા. વહ અપની રિયાસતકા મુત્લકુલ્ઈનાન બાદશાહ બન કર રિયાસતમેં તૌસી કરનેકે ખ્વાબ દેખતા રહતા થા. ઉસે જો કોઈ દોસ્તાના મદદ દેતા થા, ઉસે ભી વહ શકકી નિગાહોંસે

દેખતા થા. સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી કોશિશોંમેં ગહરી દિલચસ્પી લેતા થા. ઉસે અચ્છી તરહ મા'લૂમ થા કે ઈક્તિદાર પસંદ હુક્મરાનકા તખ્તા સિર્ફ ફૌજ ઉલટ સકતી હે. સુલ્તાન અય્યૂબી હી એક સાલાર થા જિસ્કે દિલમેં કૌમી જઝ્બા મો'જિઝન થા. ઉસ્કી જંગી કાબિલિયતકે સાથ ઉસ્કા ઈમાન ઉસ્કી કુવ્વત થા. ગુમશ્તગીન ઉસ્કી ઉસી કુવ્વતસે ડરતા થા. અબ જબકે ઉસ્ને અપની ફૌજ સૈફુદ્દીનકી કમાનમેં દે કર તુર્કમાન રવાના કર દી થી, વહ કિસીકો બતાએ બગૈર શૈખ સન્નાનકે પાસ કિલ્અા અસ્યાતમેં આ ગયા થા. વહ યહી મિશન લે કર આયા થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે કત્લકા કોઈ ઐસા ઈન્તિઝામ કિયા જાએ જો પહલી કાતિલાના કોશિશોંકી તરહ નાકામ ન હો.

અસ્યાતમેં વહ અન્નાસિર ઔર થ્રેસાકે પહુંચનેસે એક રોઝ પહલે આયા થા. ઉસે અભી મા'લૂમ નહીં થા કે સૈફુદ્દીનકી ઝેરે કમાન ઉસ્કી ફૌજકા સુલ્તાન અય્યૂબીકે હાથોં ક્યા હશ્ર હુવા હે. વહ અફવાજકો રવાના કરકે અપને સાઝિશી દૌરે પર નિકલ ગયા ઔર અસ્યાત જા પહુંચા થા.

"ગુમશ્તગીન ભાઈ !" શૈખ સન્નાનને ઉસે ખાનેકે દૌરાન કહા "તુમ્હારે દોસ્ત તો તુર્કમાનસે ભાગ ગએ હૈં." ઉસ્ને થ્રેસાસે કહા "ઉન્હેં મૈદાને જંગકી તફસીલ સુનાઓ."

ગુમશ્તગીનકો ઈસ ખબરસે ઈત્ના સદમા હુવા કે વહ કુછ ભી ન બોલા. ઉસ્કા રંગ ઉડ ગયા ઔર વહ સદમે ઔર હૈરતસે થ્રેસાકી તરફ દેખને લગા. થ્રેસાને ઉસે બતાયા કે સુલ્તાન અય્યૂબીને કલીલ સી નફરીસે કિસ તરહ મુત્તહિદા અફવાજ પર હમ્લા કિયા ઔર ભગાયા હે. સૈફુદ્દીનકે મુતઅલ્લિક થ્રેસાને બતાયા કે ઉસ્કે વહાંસે રવાના હોને તક સૈફુદ્દીન મૈદાને જંગસે લાપતા થા. ગુમશ્તગીન ખામોશીસે સુનતા રહા.

"મુઝે મેરે દોસ્તોંને ઝલીલ કિયા હે." ગુમશ્તગીનને ગુસ્સેસે કહા "મૈં સૈફુદ્દીનકો તીનોં ફૌજોંકી કમાન દેનેકે હકમેં નહીં થા. મગર મેરી કિસીને ન સુની. મા'લૂમ નહીં મેરી ફૌજ કિસ હાલતમેં હોગી."

"બહુત બૂરી હાલતમેં." થ્રેસાને કહા "સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે

છાપામારોંને આપકી ફૌજોંકો ઈત્મીનાન ઔર ખૈરિયતસે પસ્પા ભી નહીં હોને દિયા.''

''સન્નાન ભાઈ! તુમ જાનતે હો મૈં યહાં ક્યૂં આયા હૂં.'' ગુમશ્તગીનને કહા.

''સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કત્લકે લિએ.'' સન્નાનને કહા.

''હાં!'' ગુમશ્તગીનને કહા ''આપ જો માંગેગે પેશ કરૂંગા. અય્યૂબીકો કત્લ કરાઓ.''

''મૈંને સલીબિયોં ઔર સૈફુદ્દીનકે કહને પર અય્યૂબીકે કત્લકે લિએ ચાર ફિદાઈ ભેજ રખ્ખે હૈં.'' સન્નાનને કહા, ''લેકિન મુઝે ઉમ્મીદ નહીં કે વહ ઉસે કત્લ કર સકે.''

''મુઝસે અલગ અપના ઈન્આમ લો.'' ગુમશ્તગીનને કહા ''નએ આદમી દો, લેકિન યહ આદમી મુઝે દે દો. યહ કામ મૈં ખૂદ કરાઉંગા.''

''યહ આખરી ચાર ફિદાઈ હે જો મૈંને ભેજે હૈં.'' શૈખ સન્નાનને કહા ''મેરે પાસ કાતિલોંકી કમી નહીં, લેકિન મૈં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કત્લસે દસ્તબર્દાર હોતા હૂં.''

''ક્યૂં ?'' ગુમશ્તગીનને હેરાન હો કર પૂછા ''અય્યૂબીને તુમ્હેં કોઈ કિલ્આ દે દિયા હે ?''

''નહીં'' સન્નાનને જવાબ દિયા ''ઈસ શખ્સકે કત્લકે લિએ મૈં અપને બળે હી કીમતી ફિદાઈ ઝાએઅ કર ચુકા હૂં. મેરે ફિદાઈયોંને ઉસ પર સોતેમેં ખંજરોંસે હમ્લા કિયા મગર વહ ખૂદ કત્લ હો ગએ. એક બાર ઉસ પર તીર ચલાએ ગએ, વહ ભી ખતા ગએ. મૈં તો અબ યહ સમઝ બેઠા હૂં કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર ખુદાકા હાથ હે. ઉસ્મેં કોઈ ઐસી કુવ્વત હે કે ઉસ પર ન ખંજર અષર કરતા હે, ન તીર. મેરે જાસૂસોંને મુઝે બતાયા હે કે અય્યૂબી પર જબ કાતિલાના હમ્લા હોતા હે તો હમ્લેકો નાકામ કરકે વહ ઘબરાને યા ગુસ્સેમેં આનેકે બજાએ મુસ્કુરાતા હે ઔર ફૌરન ભૂલ જાતા હે કે ક્યા હુવા હે ?''

''મુઝે અપની ઉજરત બતાઓ, સન્નાન !''ગુમશ્તગીનને ઝુંઝલા કર કહા ''મૈં અય્યૂબીકો ઝિંદા નહીં દેખના ચાહતા. તુમને અનાળી કાતિલ

ભેજે હોંગે.''

"વહ સબ ઉસ્તાદ થે'' શૈખ સન્નાનને કહા "ઉન્સે કભી કોઈ બચ કર નહીં ગયા થા. વહ મોતસે ડરનેવાલે નહીં થે. મેરે પાસ ઉન્કે ભી ઉસ્તાદ મૌજૂદ હે. યહ ઐસે તરીકોંસે કત્લ કરતે હૈં કે ઉન્કા કોઈ સુરાગ નહીં મિલ્તા, લેકિન ગુમશ્તગીન !મૈં અપને કીમતી ફિદાઈયોંકો યૂં ઝાએઅ નહીં કરૂંગા... તુમ તીન ફૌજોંસે અય્યૂબીકો નહીં માર સકતે, મેરે તીન ચાર આદમી ઉસે કિસ તરહ કત્લ કર સકતે હૈં ?''

"તુમ અય્યૂબીકે કત્લસે જો ડર ગએ હો, ઉસ્કી વજહ કુછ ઔર હોગી.''

"ઔર વજહ યહ હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સાથ મેરી કોઈ ઝાતી દુશ્મની નહીં.'' સન્નાનને કહા."હસન બિન સબાહને તો પૈગમ્બર બનના ચાહા થા, લેકિન ઉસ્કે મરનેકે બા'દ હમારા ફિર્કા પેશાવર કાતિલ બન ગયા. મૈં પેશાવર કાતિલ હૂં. ગુમશ્તગીન ! અય્યૂબી મુઝે તુમ્હારે કત્લકે લિએ ઉજરત દેગા તો મૈં તુમ્હેં ભી કત્લ કરા દૂંગા.''

"લેકિન સલાહુદ્દીન કિસીકો બુઝદિલોંકી તરહ કત્લ નહીં કરાતા.'' લિઝાને કહા, "યહી વજહ હે કે વહ બુઝદિલોંકે હાથોં કત્લ નહીં હોતા.''

"ઓહ !'' સન્નાનને લિઝાકો અપને બાઝૂકે ઘેરેમેં લે કર પ્યારસે કહા, "તુમને ઈસી ઉમ્રમેં જાન લિયા હે કે જો બુઝદિલ નહીં હોતે ઉન્કા બુઝદિલ કુછ નહીં બિગાળ સકતે.'' ઉસ્ને ગુમશ્તગીનસે કહા "તુમ સૈફુદ્દીન ઔર અલ્મલિકુસ્સાલિહ ઔર સલીબી સિર્ફ ઈસ લિએ દોસ્ત બને હૂએ હો કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે દુશ્મન હો, વર્ના આપસમેં તુમ્હારી કોઈ દોસ્તી નહીં. મુઝે યહ બતાઓ કે અય્યૂબીકો કત્લ કરકે તુમ ક્યા હાસિલ કર સકોગે ? વહ મર ગયા તો આપસમેં લળોગે... ગૌરસે સુનો ગુમશ્તગીન ! અય્યૂબીકે કત્લકે બા'દ તુમ્હેં ઉસ સલ્તનતસે એક બાલિશ્ત ભર ઝમીન ભી નહીં મિલેગી જો અય્યૂબીને કાઈમ કર લી હે. ઉસ્કે ભાઈ ઔર ઉસ્કે સાલાર મુત્તાહિદ હે. તુમ અગર કિસીકો કત્લ કરાના હી ચાહતે હો સૈફુદ્દીનકો કત્લ કરા દો ઔર મૂસલ પર કબ્ઝા કર લો. ઉસે તુમ ખૂદ કત્લ કર સકતે હો. વહ તુમ્હેં અપના દોસ્ત ઔર ઈત્તિહાદી સમઝતા હે. ઉસે ઝહર દિલા સકતે હો. ઉસ પર હમ્લા કરા સકતે હો.''

ગુમશ્તગીન ગહરી સોચમેં ખો ગયા, ફિર બોલા "હાં ! સૈફુદ્દીનકો કત્લ કરા દો. બતાઓ ક્યા માંગતે હો."

"હિરનકા કિલ્આ." શૈખ સન્નાનને કહા.

"તુમ્હારા દિમાગ ઠિકાને હે સન્નાન ?"ગુમશ્તગીનને કહા "ઝર્રો જરાહિરાતકી સૂરતમેં અપની કીમત બતાઓ."

"ઝર્રો જવાહિરાતકે અવઝ તુમ્હેં ચાર આદમી દેતા હૂં" શૈખ સન્નાનને કહા "લેકિન યહ મેરે ફિદાઈ નહીં હે, સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે છાપામાર હે. ઉન્હેં યહ દોનોં લળકિયાં હશીશકે નશેમેં સાથ લાઈ હે. મેં ઉન્હેં કિસીકે હવાલે કરના નહીં ચાહતા થા. ઐસે તજૂરબાકાર આદમી મિલ્તે હી કહાં હૈં. ઈત્તિફાકસે આ ગએ હૈં. તુમ જાનતે હો કે હશીશ ઔર મેરી પરિયાં ઉન્હેં અપને રંગમેં રંગ કર ઐસા કાતિલ બના લેગી કે અપને માં બાપકા ભી ખૂન બહા આએંગે. મેં તુમ્હેં માયૂસ નહીં કરના ચાહતા. ઈન્કો લે જાઓ. થોળે દિન ઉન્હેં અપની જન્નત દિખાઓ. ઉન્હેં અપને હરમકે શહઝાદે બના દો. ઉન્હેં બતાએ બગૈર હશીશ દો, ફિર ઉન્હેં શરાબકા આદી બના દો. તુમ્હારે ઈશારોં પર નાચેંગે."

"સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે છાપામાર ઈત્ને કચ્ચે નહીં હોતે જિત્ના તુમ સમઝ રહે હો." ગુમશ્તગીનને કહા.

"તુમ જાનતે હો ગુમશ્તગીન ! હમ ફિદાઈ કહલાતે હૈં. ઈન્સાનકે ઝહનકે સાથ ખેલતે હૈં." શૈખ સન્નાનને કહા "હમ અપને શિકારકે ઝહનમેં દિલ ફરેબ તસવ્વુર ડાલ કર ઉસ્કી યહ હાલત કર દેતે હૈં કે વહ તસવ્વુરકો હકીકત સમઝને લગતા હે. કિસી ઈન્સાનકે ઝહનમેં ઔરતકા હસીન તસવ્વુર પૈદા કર દો ઔર ઉસ્કે સાથ ઉસે નશા દેતે જાઓ તો વહ ઈસ તસવ્વુરકા ગુલામ હો જાતા હે. ઈન્સાનકો ઔરતકે તસવ્વુરોંમેં ખોએ રહનેકા આદી બના દો, ફિર તુમ ઉસ્કા કિર્દાર ઔર ઉસ્કા ઈમાન બળે હી કમ દામોં ખરીદ સકતે હો.... તુમ ઈન ચારોંકો લે જાઓ. યહ ન સોચો કે ઉન્હેં તુમ અપને મકસદકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ નહીં કર સકોગે." સન્નાનને મુસ્કુરા કર કહા "અપને આપ પર નઝર ડાલો. ઔરત, શરાબ ઔર ઐશ પરસ્તી તુમ્હેં કહાંસે કહાં લે આઈ હે. મુસલમાન હો કર તુમ મુસલમાનોંકે દુશ્મન બને હૂએ હો."

શૈખ સન્નાનને ઉસે અપની કીમત બતાઈ. સોદા તૈ હો ગયા કે ગુમશ્તગીન અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો અપને સાથ હિરન લે જાએગા. સન્નાનને ઉસે બતાયા કે વહ ઈન ચારોંકો કૈદ ખાનેમેં ન ડાલ દે, બલ્કે ઉન્હેં શહઝાદે બના કર રખ્ખે. ગુમશ્તગીનને યહ હિદાયત સુની ઔર યહ કહ કર ચલા ગયા કે એક દો દિનોંમેં વહ ઈન છાપામારોંકો લે જાએગા.

ગુમશ્તગીન વહાંસે નિકલા તો શૈખ સન્નાનકા એક આદમી અંદર આયા. ઉસ્ને પૂછા કે આજ જો ચાર આદમી લાએ ગએ હૈં ઉન્કે મુતઅલ્લિક ક્યા હુકમ હે ?

"હિરનકા વાલી ગુમશ્તગીન આયા હુવા હે" સન્નાનને કહા "વહ ઉન્હેં સાથ લે જા રહા હે. ઉન્કે ખાને ઔર આરામ વગૈરહકા ઈન્તિઝામ કર દો. હમ ઉન્હેં નહીં રખના ચાહતે. ઉન્હેં યહ ન બતાના કે ઉન્હેં કહાં ભેજા જા રહા હે."

યહ આદમી ચલા ગયા. ઉસ્ને અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકે લિએ ખાના ભિજવાયા. અન્નાસિરને ખાનેસે ઈન્કાર કર દિયા. ઉસે શક થા કે ખાનેમેં હશીશ ડાલી ગઈ હે. બહુત હી મુશ્કિલસે ઉસે યકીન દિલાયા ગયા કે ખાનેમેં કુછ નહીં મિલાયા ગયા. અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથી ભૂકસે બેહાલ હૂએ જા રહે થે. અપને સામને ઈત્ના અછ્છા ખાના દેખ કર ઉન્હોંને ખાનેકા ખત્રા મોલ લે લિયા.

શૈખ સન્નાનને થ્રેસાસે કહા કે વહ ચલી જાએ ઔર લિઝાકો અપને પાસ છોળ જાએ. થ્રેસાને કહા કે વહ તીન ચાર દિન મુસલ્સલ સફરમેં રહી હે ઈસ લિએ આરામ કરેગી. સન્નાનમેં ઈન્સાનિયત કમ ઔર દરિંદગી ઝિયાદા થી. ઉસ્ને લિઝાકે સાથ પહલે તો છેળ છાળ કી જો લિઝા થ્રેસાકે કહનેકે મુતાબિક બર્દાશ્ત કરતી રહી ઔર ઉસ્સે ગુલો ખલાસી કરાનેકે લિએ બહાને ભી તરાશતી રહી. સન્નાનને દસ્ત દરાઝી શુરૂઅ કર દી. લિઝાકા મિઝાજ બિગળને લગા. અચાનક દરવાઝા ખુલા. દરબાનને કિસીકી આમદકી ઈત્તિલાઅ દી. સન્નાનને ગુસ્સેસે કહા "ઈસ વક્ત કોઈ અંદર નહીં આ સકતા" મગર અંદર આનેવાલેને ઉસ્કે હુકમકી પર્વાહ ન કી. વહ

દરબાનકો એક તરફ કરકે અંદર આ ગયા.

વહ એક સલીબી થા જો ઉસી વક્ત કિલ્એમેં પહુંચા થા. સન્નાન ઉસે જાનતા થા. ઉસે દેખતે હી સન્નાનને ઉસ્કા નામ લિયા ઔર ખુશીકા ઈઝહાર કિયા લેકિન યહ ભી કહા "તુમ આરામ કરો. સુબ્હ મિલેંગે."

"મેં શાયદ સુબ્હ હી આપકે પાસ આ જાતા." સલીબીને કહા "લેકિન યહાં આતે હી પતા ચલા હે કે યહ લળકિયાં આઈ હે, મુઝે ઉન્સે બહુત કુછ પૂછના હે. મેં ઉન્હેં અપને સાથ લે જા રહા હૂં.

સન્નાનને થ્રેસાકે કંધે પર હાથ રખ કર કહા "ઈસે લે જાઓ" ઔર લિઝાકો ઉસ્ને અપની તરફ ઘસીટ કર કહા "ઈસે મેં યહીં રખ્ખૂંગા."

"શૈખ સન્નાન !" સલીબીને કદરે દબદબેસે કહા, "મેં દોનોંકો લે જા રહા હૂં. તુમ જાનતે હો મેં કિસ કામસે આયા હૂં ઔર તુમ યહ ભી જાનતે હો કે ઈન લળકિયોંકે ક્યા ફરાઈઝ હે. તુમ્હારી બગલમેં બેઠના ઈન્કે ફરાઈઝમેં શામિલ નહીં" ઉસ્ને લળકિયોંસે કહા, "દોનોં મેરે સાથ આઓ."

દોનોં ઉચક કર ઉઠી ઔર સલીબીકે પાસ જા ખળી હૂઈ.

"ક્યા તુમ મેરે સાથ દુશ્મનીકા ખત્રા મોલ લેના ચાહતે હો ?" શૈખ સન્નાનને કહા "તુમ મેરે કિલ્એમેં હો. મેં તુમ્હેં મેહમાનસે કૈદી ભી બના સકતા હૂં ઔર તુમ કોશિશ કર રહે હો કે તુમ્હેં મેહમાનસે કૈદી બના દિયા જાએ. "ઉસ્ને ગરજ કર કહા "ઈસ લળકીકો મેરે પાસ છોળ કર બાહર નિકલ જાઓ."

"સન્નાન !" સલીબીને તંઝિયા લેહજેમેં કહા "ક્યા તુમ ભૂલ ગએ હો કે યહ કિલ્આ તુમ્હેં હમને દિયા હે ? ક્યા તુમ્હારે ઝહનસે યહ હકીકત ભી ઉતર ગઈ હે કે હમ તુમ્હારી પીઠ પર હાથ ન રખ્ખે તો તુમ ઔર તુમ્હારે ફિદાઈ કિરાએકે કાતિલોંકે સિવા કુછ ભી નહીં રહેંગે ?"

શૈખ સન્નાન પર સિર્ફ શરાબકા નશા તારી નહીં થા વહ ઈસ કિલ્એકા બાદશાહ થા ઔર કિસી ભી બાદશાહકો કિસી ભી વક્ત ઐસે તરીકેસે કત્લ કરા સકતા થા કે કિસીકો શક તક ન હોતા કે કાતિલ સન્નાન યા ઉસ્કા કોઈ ફિદાઈ હે. ઉસ્ને સલીબી અફસર ભી કત્લ કરાએ થે. યહ સલીબિયોંકી આપસકી અદાવતોંકા નતીજા થા. ઉસ્કા કોઈ જર્નેલ યા કોઈ ઔર ફૌજી યા

ગૈરફૌજી અફસર અપને કિસી હરીફ અફસરકો કત્લ કરાનેકી ઝરૂરત કભી મહસૂસ કરતા તો ઈસ મકસદકે લિએ વહ સન્નાનકી ખિદમાત હાસિલ કિયા કરતા થા. અસ્યાતકે કિલ્એમેં રહતે તો ઈન્સાન થે લેકિન યહ બદરૂહોંકા કિલ્આ મા'લૂમ હોતા થા. ઉસ્કે તેહખાનોમેં ઈન્સાન ઘુમ હો જાતે થે. ફિદાઈ પાગલ લગતે થે. કિસીકો કત્લ કરના ઉન્કે લિએ મુંહકા નિવાલા ડાલ લેનેસે ઝિયાદા હેષિયત નહીં રખતા થા. ઉસ્કે મહલકા યહ હુસ્ન થા કે છતોં ઔર દીવારોંમેં રંગા રંગ શીશોંકે ટૂકળે જળે હૂએ થે. ફાનૂસોંકી રોશ્નીસે ઉન્સે રંગા રંગ શુઆએં નિકલતી થી. યહાં ઈન્સાન ભૂલ જાતા થા કે ઈસ જન્નતકે ઈર્દ ગિર્દ બેરહમ સહરા ઔર તપતે હૂએ ટીલે હેં.

ઈસ માહોલ ઔર ઈસ હેષિયતમેં શૈખ સન્નાન અપને આપકો દેવતા સમઝતા થા. ઉસ્મેં હૈવાનિયત ઔર દરિંદગી ઝિયાદા થી. લિઝા જૈસી લળકીસે વહ દસ્ત બર્દાર નહીં હોના ચાહતા થા. ઉસ્ને સલીબીસે કહા, “મેં તુમ્હેં સોચનેકી મોહલત દૂંગા. ઈસ કિલ્એમેં ખુદાકે ભેજે હૂએ ફરિશ્તે ભી ઘુમ કર દિએ જાતે હેં. ખુદાકો ભી પતા નહીં ચલ્તા. મેં ઈસ લળકીકો કિલ્એસે બાહર નહીં જાને દૂંગા. તુમને મુઝાહમત કી તો તુમ ભી કિલ્એસે બાહર નહીં જા સકોગે.”

“મેરા એક સાથી આગે ચલા ગયા હે.” સલીબીને કહા “વહ વહાં બતા દેગા કે મેં યહાં હૂં. તુમ જાનતે હો કે મેં યહાં દો તીન રોઝકે કયામકે લિએ આયા હૂં, ફિર મુઝે કહીં ઔર જાના હે. હમ ઉસ મુઆહદેકે તહત તુમ્હારે યહાં કિયામ કરતે હેં જિસ્કે તહત તુમ્હેં યહ કિલ્આ દિયા ગયા થા. યહ હમારી પનાહગાહ હે ઔર હમારા આઝી પળાવ ભી. તુમ હમારી હડ્ડિયાં ગાઈબ કર દો તો ભી તુમસે પૂછા જાએગા કે હમારે એક આદમી ઔર દો લળકિયાં કહાં હેં.” સલીબીને કુછ સોચા ઔર કહા, “અગર તુમ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો કત્લ કર દો તો ઈસ જૈસી એક દર્જન લળકિયાં તુમ્હારે હવાલે કર દેંગે મગર તુમ હમારી રકમ ઔર સોના હઝમ કરતે રહે અય્યૂબીકો કત્લ ન કર સકે. મુઝે મા'લૂમ હુવા હે કે તુમને ચાર ફિદાઈ અય્યૂબીકે કત્લકે લિએ ભેજ રખ્ખે હેં લેકિન યહ સિર્ફ અફવાહ મા'લૂમ હોતી હે. અય્યૂબી અભી તક ઝિંદા હે ઔર ફાતેહ હે.”

"યહ અફવાહ નહીં" સન્નાનને નશે ઔર ગુસ્સેસે લરઝતે હૂએ કહા "મૈંને ચાર આદમી ભેજ રખ્ખે હૈં. ચંદ દિનોંમેં તુમ ખબર સુનોગે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી કત્લ હો ગયા હે."

"ફિર મૈં તુમસે વા'દા કરતા હૂં કે તુમ્હેં હમારે હુક્મરાનોંસે જો ઈન્આમો ઈકરામ મિલા હે ઉસ્કે અલાવા મૈં તુમ્હેં ઈસ (લિઝા) જૈસી દો લળકિયાં અપની તરફસે દૂંગા."

"વહ દેખા જાએગા" સન્નાનને કહા "મૈં તુમ્હે બતા દેતા હૂં કે ઈસ લળકીકો તુમ મેરી ખ્વાબગાહસે બાહર લે જા સકતે હો ઈસે કિલ્એસે બાહર નહીં લે જા સકોગે. જાઓ, ઉન્હેં લે જાઓ. મૈંને કિલ્એમેં સલીબિયોંકે લિએ જો કમરે અલગ કર રખ્ખે હૈં વહાં ચલે જાઓ. ખાઓ પીઓ, એશ કરો ઔર મુઝે સોચ કર જવાબ દો કે યહ લળકી મેરે હવાલે કરોગે યા નહીં."

સલીબી દોનોં લળકિયોંકો સાથ લિએ બાહર નિકલ ગયા. યહ સલીબી જાસૂસી ઔર તખ્રીબકારી કે મહકમેકા અફસર થા. વહ મુસલમાનોંકે ઈલાકોંમેં ઘુમતા ફિરતા રહા થા ઔર અબ વાપસ અપને ઈલાકેમેં જા રહા થા. અસ્યાતકે કિલ્એમેં સલીબિયોંકે લિએ આરઝી કયામકા ઈન્તિઝામ કિયા ગયા થા. જો સલીબી જબ ચાહતા ઈસ કિલ્એમેં આ સકતા થા. એેસા ભી ઈસી સહૂલતકે તહત લિઝા ઔર અન્નાસિરકે સાથિયોંકો યહાં લાઈ થી ઔર યહ સલીબી ભી ઝરા આરામકે લિએ યહાં આયા થા. એક દો રોઝ બા'દ ઉસે આગે ચલે જાના થા. કિલ્એમેં આતે હી ઉસે કિસીને બતાયા કે દો સલીબી લળકિયાં આઈ હે જો ઈસ વક્ત શૈખ સન્નાનકે પાસ હે. વહ ઉન્હેં દેખનેકે લિએ અંદર ચલા ગયા ઔર સન્નાનકે સાથ ગર્મા ગર્મીકે બા'દ દોનોં લળકિયોંકો વહાંસે લે આયા.

ઉસ્કે જાનેકે બા'દ શૈખ સન્નાનને અપને ખાસ આદમીકો બુલા કર કહા, "યહ સલીબી ઔર યહ દોનોં લળકિયાં હમારી કૈદી નહીં હે લેકિન ઉન્હેં ઉન્કી મર્ઝીસે કિલ્એસે નિકલને ન દિયા જાએ. ઉન્હેં ઈસ હકસે મહરૂમ કર દિયા જાએ કે જબ ચાહે કિલ્એમેં આ જાએ, જબ ચાહે નિકલ જાએ. ઈન પર નઝર ભી રખના.... ઔર ગુમશ્તગીન જબ ચાહે ઉન ચાર કૈદિયોંકો અપને સાથ લે જા સકતા હે જિન્હેં આજ યહ લળકિયાં બાહરસે લાઈ હે."

સલીબીકો બતાયા ગયા કે હિરનકા વાલી, ગુમશ્તગીન ભી આયા હુવા હે ઔર વહ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કત્લકા ઈન્તિઝામ કરતા ફિર રહા હે. ઉસે અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકે મુતઅલ્લિક બતાયા ગયા. સલીબી લળકિયોંકો કિલ્એકે ઉસ હિસ્સેમેં લે ગયા જહાં આરઝી તૌર પર આનેવાલે સલીબિયોંકે લિએ કમરે મખ્સૂસ કિએ ગએ થે.

સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને સૈફુદીનકે સાલાર મુઝફ્ફરુદીનકા હમ્લા જિસ તરહ પસ્પા ઔર ઉસ્કી ફૌજકો જિસ તરહ તહસ નહસ કિયા થા વહ પૂરી તફસીલસે સુનાયા જા ચુકા હે. મુઝફ્ફરુદ્દીન મૈદાને જંગસે ગાઈબ હો ગયા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજને જો કૈદી પકળે ઉન્મેં સૈફુદીનકા એક મુશીર ફખ્રુદ્દીન ભી થા જો મૂસલમેં ઉસ્કા વઝીર ભી રહ ચુકા થા. સુલ્તાન અય્યૂબી ફખ્રુદ્દીનકો જંગી કૈદિયોંસે અલગ કરકે અપને ખૈમેમેં લે ગયા ઔર ઉસે ઉસી ઈઝ્ઝત વ એહતિરામસે રખ્ખા જિસ્કા વહ હકદાર થા. માલે ગનીમત તકસીમ કરકે સુલ્તાન અય્યૂબીને પહલા ફેસ્લા યહ કિયા કે પેશકદમી યા'ની ભાગતે દુશ્મનકા તઆકુબ નહીં કિયા જાએગા. બા'ઝ મુઅર્રિખીનને સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઈસ ફેસ્લેકો ઉસ્કી જંગી લગ્ઝિશ કહા હે લેકિન તારીખે ઈસ્લામકા યહ મુજાહિદ બહુત દૂરકી સોચા કરતા થા. યહ સહીહ હે કે વહ દુશ્મનકી ફૌજકા તઆકુબ કરતા તો ઉસ્કી ફૌજકો તો હમેશાકે લિએ ખત્મ કર દેતા ઔર ઉસ્કા નતીજા યહ હોતા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે મુસલમાન દુશ્મન ઉસ્કે કદમોંમેં ગિર પળતે.

તઆકુબ ન કરનેકી એક વજહ તો યહ થી કે મુઝફ્ફરુદીનકે સાથ ઉસ્ને જો મા'રિકા લળા થા ઉસ્મેં ઉસે ફતહ બહુત મહેંગી પળી થી. ઉસ્કી ફૌજકા જાની નુકસાન બહુત હુવા થા. ઝખ્મિયોંકી તા'દાદ ઝિયાદા થી, ઈસ લિએ વહ પેશકદમીકે કાબિલ નહીં થા. અગર વહ પેશકદમી કરનેકા ફેસ્લા કરતા તો વહ અપને મહફૂઝાકો ઈસ્તિઅમાલ કર સકતા થા લેકિન ઉસ્ને ઐસા ફેસ્લા ન કિયા જિસ્કી વજહ યહ ભી થી કે વહ નહીં ચાહતા થા કે મુસલમાનકે હાથોં મુસમલાનકા ઔર ઝિયાદા ખૂન બહે. વહ અપની કૌમકો મઝીદ ખૂનરેઝીસે બચાના ચાહતા થા.

સુલ્તાન અય્યૂબી ઉસ જગહ ખળા થા જહાં સૈફુદીનકી ઝાતી ખૈમાગાહ થી. ઉસ્મેંસે જો કુછ બરામદ હુવા વહ બયાન કિયા જા ચુકા હે. સૈફુદીનકા અપના ખૈમા બઝાતે ખૂદ બહુત કીમતી થા. યહ રેશમી કપળોંકા મહલ થા. કનાતેં ઔર શામ્યાને રેશમી થે. પર્દે રેશમી થે. ઉસ્કે અંદર ખળે હો કર શીશ મહલકા ગુમાન હોતા થા. સૈફુદીનકા એક ભતીજા ઈઝ્ઝુદીન ફર્ખશાહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજમેં સાલાર થા. યહ અજીબ જંગ થી ઔર અજીબ દુશ્મની કે, ભતીજા ચચાકે ખિલાફ લળ રહા થા. ઉસ્કે અલાવા ઔર ભી કઈ એક ફૌજી થે જો અપને ખૂનકે રિશ્તોંકે ખિલાફ લળ રહે થે. સુલ્તાન અય્યૂબીને સૈફુદીનકી યહ ખૈમાગાહ દેખી તો ઉસ્ને ઉસ્કે ભતીજે ઈઝ્ઝુદીનકો બુલાયા ઔર મુસ્કુરા કર કહા "અપને ચચાકી જાઈદાદકે વારિષ તુમ હો. મેં ઉસ્કા ખૈમા તુમ્હેં પેશ કરતા હૂં. યહ સમેટ લો."

સુલ્તાનને મુસ્કુરા કર ઉસે ખૈમા પેશ કિયા થા મગર ઈઝ્ઝુદીનકે આસૂં નિકલ આએ. કાઝી બહાઉદીન શદાદને અપની યાદ દાશ્તોંમેં ઈસ વાકિએકા ઝિક્ર જઝબાતી અંદાઝમેં કિયા હે. ઈસ્કે મુતાબિક સુલ્તાન અય્યૂબીને ઈઝ્ઝુદીનકી આખોંમેં આસૂં દેખ કર કહા, "ઈઝ્ઝુદીન! તુમ્હારે જઝબાતકો મેં અચ્છી તરહ સમઝતા હૂં લેકિન કુર્આનકા હુક્મ માનો. અગર મેરા બેટા શિર્કકા ઔર જિહાદકે રાસ્તેમેં ફિસ્કો ફુજૂરકા મુર્તકિબ હોગા તો મેરી તલ્વાર ઉસ્કા સર કલમ કરનેસે ગુરેઝ નહીં કરેગી. તુમ અપને શિકસ્ત ખુર્દા ચચાકા ખૈમા દેખ કર આખોંમેં આસૂં લેં આએ હોં. મેં અપને શિકસ્ત ખુર્દા બેટેકા કટા હુવા સર દેખ કર ભી આસૂં નહીં બહાઉંગા."

સુલ્તાન અય્યૂબીને ઉસ મુકામસે જરા આગે જા કર લંબે અર્સેકે લિએ પળાવ ડાલ દિયા. યહ પહાળી ઈલાકા થા. ઈસ્કા નામ "કોહે સુલ્તાન" મશ્હૂર હો ગયા. તારીખમેં ભી કોહે સુલ્તાન આયા હે. વહાંસે હલબ પંદરા મીલ દૂર થા. હલબકે મુતઅલ્લિક પહલે તફસીલસે સુનાયા જા ચુકા હે. અલ્મલિકુસ્સાલિહને ઈસ શહરકો અપના દારુલ્હુકૂમત ઔર મુસ્તકર બના લિયા થા ઔર અબ યહ મુત્તહિદા અફવાજકા હેડ ક્વાર્ટર બન ગયા થા. યહ ભી સુનાયા જા ચુકા હે કે ઈસ શહરકા દિફાઅ ઈત્ના મઝબૂત ઔર યહાંકે લોગ (જો સબ મુસલમાન થે) ઈત્ને દીલેર ઔર જંગજૂ થે કે સુલ્તાન

અય્યૂબીકા મુહાસરા નાકામ હો ગયા થા. અબ સુલ્તાન અય્યૂબી એક બાર ફિર ઈસ અહમ શહરકો મુહાસરેમેં લેના ઔર ઉસ પર કબ્ઝા કરના ચાહતા થા લેકિન અબ કે વહ અપના અડ્ડા મઝબૂત કરકે આગે બઢનેકી સ્કીમ બના રહા થા.

રાસ્તેમેં દો કિલ્એ થે. એકકા નામ મુમ્બજ ઔર દૂસ્રેકા નામ બોઝા થા. બા'ઝ તારીખોંમેં મુમ્બજકો મુમ્બસ ભી લિખ્ખા ગયા હે. ઈન દોનોં કિલ્ઓંકે ઉમરાઅ ખૂદ મુખ્તાર મુસલમાન થે. ઐસે કઈ ઔર કિલ્એ ઔર કઈ જાગીરેં થી જિન પર મુસલમાનોંકી હુકમરાની થી. ઈસ તરફ સલ્તનતે ઈસ્લામિયા કિલ્ઓં, જાગીરોં ઔર રિયાસતોંમેં બટી હૂઈ થી. સુલ્તાન અય્યૂબી બિખરે હૂએ ઈન ઝરોંકો યકજા કરકે એક સલ્તનત બનાના ઔર ઉસે એક ખિલાફતકે તહત લાના ચાહતા થા. દુશ્વારી યહ થી કે યહ ઉમરાઅ ઔર જાગીરદાર અપની અલગ અલગ હૈષિયત કાઈમ રખનેકે ખ્વાહિશમંદ થે. વહ અપની બકાકે લિએ સલીબિયોં તકસે મદદ લે લિયા કરતે થે.

સુલ્તાન અય્યૂબીને એક પૈગામ બોઝાકે અમીરકે નામ લિખ્ખા ઔર દૂસ્રા મુમ્બજકે અમીરકે નામ. બોઝાકો ઈઝ્ઝુદીનકો રવાના કિયા ઔર મુમ્બજકો સૈફુદ્દીનકે મુશીર ફખ્રુદ્દીનકો. ફખ્રુદ્દીન જંગી કૈદી થા લેકિન સુલ્તાન અય્યૂબીને ઈઝ્ઝતો એહતિરામસે ઉસ્કા દિલ જીત લિયા થા ઔર ફખ્રુદ્દીનને સુલ્તાન અય્યૂબીકી ઈતાઅત કબૂલ કર લી થી. સુલ્તાન અય્યૂબીને જબ ઉસે અપના ખાસ એલ્ચી બના કર મુમ્બજ જાનેકો કહા ઔર ઉસે યહ ઈખ્તિયારાત ભી દિએ કે વહ ઉસ્કી નુમાઈંદગી કરતે હૂએ યહ કિલ્આ હાસિલ કરનેકી બાતચીત કરે તો ફખ્રુદ્દીનને ઉસે આંખે ફાડ કર દેખા.

"ક્યા આપ મુસલમાન નહીં હે ?" સુલ્તાન અય્યૂબીને ઉસે કહા "આપને મુઝે યૂં હેરતસે દેખા હે જૈસે મૈં કિસી કાફિરકો અપના એલ્ચી ઔર નુમાઈંદા બના કર ભેજ રહા હૂં. ક્યા આપકો મુઝ પર ભરોસા નહીં યા અપને ઈમાન પર એ'તિમાદ નહીં ?.... મૈં મુમ્બજકા કિલ્આ લેના ચાહતા હૂં. આપ ઈસ્કે અમીરકો મેરા પૈગામ પહુંચા દેં ઔર ઉસે કાઈલ કરેં કે ખૂન ખરાબેકે બગૈર કિલ્આ હમેં દે દે ઔર અપની ફૌજ હમારી ફૌજમેં શામિલ

કર દે."

ઈઝ્ઝુદ્દીન ઔર ફખ્રૂદ્દીન રવાના હો ગએ.

બોઝાકે અમીરને ઈઝ્ઝુદ્દીનકા ઈસ્તિકબાલ તપાકસે કિયા. સુલ્તાન અય્યૂબીકા પૈગામ પળ્હા. ઉસ્મેં લિખ્ખા થા "મેરે અઝીઝ ભાઈ! હમ એક ખૂદા, એક રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર એક કુર્આનકે પરસ્તાર હેં, મગર હમ સબ ઈસ તરહ બિખર ગએ હેં જિસ તરહ એક જિસ્મકે આ'ઝા રેગઝારકી રેત પર બિખરે પળે હોં. ક્યા યહ જિસ્મ હર્કત કર સકતા હે ? કિસી કામ આ સકતા હે ? ઈસ જિસ્મકા ફાઈદા સલીબિયોંકો પહુંચ રહા હે જો કટે હૂએ આ'ઝાકો ગિધોંકી તરહ ખા રહે હેં. હમેં એક ઉમ્મતકી સૂરત મુત્તહિદ હોના હે વર્ના હમમેંસે કોઈ ભી ઝિંદા નહીં રહ સકેગા. મેં આપકો એક ઉમ્મતકી સૂરતમેં મુત્તહિદ હોનેકી દા'વત દેતા હૂં. અપની મૌજૂદા હેષિયત પર ગૌર કરેં. આપ અપની ઈમારતકો ઝિંદા રખનેકે લિએ અપને દુશ્મનકે આગે ભી હાથ ફૈલા દેતે હેં. મેં આપ તક કુર્આનકા ફર્માન પહુંચા રહા હૂં. ઉસે સમઝને ઔર ઉસ પર અમલ કરનેકી કોશિશ કરેં. પહલી ઝરૂરત યહ હે કે અપના કિલ્આ સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકી મિલ્કિયતમેં દે દેં ઔર મેરી ઈતાઅત કબૂલ કર લેં. ઈસ સૂરતમેં અપકી ફૌજ મેરી ફૌજમેં મુદગમ હો જાએગી. આપ કિલ્એદાર હોંગે ઔર કિલ્એ પર સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકા ઝંડા લહરાએગા. અગર આપકો યહ સૂરત કબૂલ ન હો તો મેરી ફૌજકે મુહાસરેમેં લળનેકી તય્યારી કર લેં ઔર અપને સામને હલબ, મૂસલ ઔર હિરનકી મુત્તહિદા ફૌજકી બર્બાદી ઔર પસ્પાઈકો રખ્ખેં, આપકો ફેસ્લા કરનેમેં સહૂલત હોગી. મેરી પેશકશ કબૂલ કર લેં ઔર મુઝસે બેહતર સુલૂકકી તવક્કુઅ રખ્ખેં. મેરી આપકે સાથ કોઈ દુશ્મની નહીં. મેં જો કુછ કર રહા હૂં, અહકામેં ખુદાવંદીકે તહત કર રહા હૂં."

બોઝાકે અમીરને યહ પૈગામ પળ્હા તો ઈઝ્ઝુદ્દીનકી તરફ દેખા. ઈઝ્ઝુદ્દીનને કહા, "હાપકા કિલ્આ મઝબૂત નહીં ઔર આપકી ફૌજ બહુત થોળી હે. ઈસ ફૌજકો હમારે હાથોં ન મરવાએં."

બોઝાકે અમીરને પેશકશ કબૂલ કર લી ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકે નામ

તહરીરી પૈગામ દિયા કે વહ આએ ઔર કિલ્આ લે લેં.

મુમ્બજકે અમીરને ભી ઈતાઅત કબૂલ કર લી. ફખ્રૂદીનને ઉસ્સે પૈગામ લિખવા લિયા ઔર વાપસ ચલા ગયા.

સલાહુદ્દીન અય્યૂબી ખૂદ દોનોં કિલ્ઓંમેં ગયા. વહાં જો ફોજેં થી ઉન્હેં કિલ્એસે નિકાલ કર અપની ફોજમેં શામિલ કર લિયા ઔર અપને દસ્તે કિલ્ઓંમેં ભેજ દીએ. દોનો કિલ્ઓંમેં ઉસ્ને રસદ વગૈરહ રખ દી લેકિન ફૌજકો કિલ્આબંદ ન કિયા. હલબકે કરીબ એ'ઝાઝ નામકા એક મઝબૂત કિલ્આ થા. ઈસ કિલ્એકે દિફાઈ ઈન્તિઝામાત હલબવાલોંને અપને ઝિમ્મે લે રખ્ખે થે. ઈસ્કે કિલ્એદાર યા અમીરને અપની વફાદારી હલબ યા'ની અલ્મલિકુસ્સાલિહકો દે રખ્ખી થી. સુલ્તાન અય્યૂબી હલબકા મુહાસરા કરનેસે પહલે ઈસ કિલ્એકો ભી લળે બગૈર લેના ચાહતા થા. ઉસ્ને અપને એક સાલાર અલ્હમીરીકો તહરીરી પૈગામકે સાથ એ'ઝાઝકો રવાના કિયા.

એ'ઝાઝકે અમીરને સુલ્તાન અય્યૂબીકા પૈગામ પળ્હા. ઈસ પૈગામકે ભી અલ્ફાઝ વહી થે જો બોઝા ઔર મુમ્બજકે ઉમરાઅકો લિખ્ખે ગએ થે. એ'ઝાઝકે અમીરને પૈગામ અલ્હમીરીકી તરફ ફેંક કર કહા "તુમ્હારા સુલ્તાન ખુદા ઔર રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે નામ પર સારી દુન્યાકા બાદશાહ બનનેકે ખ્વાબ દેખ રહા હે. ઉસે કહના કે તુમને હલબકા મુહાસરા કરકે દેખ લિયા થા. અબ એ'ઝાઝકા મુહાસરા કરકે દેખો."

"ક્યા આપ મુસલમાનકે હાથોં મુસલમાનકા ખૂન બહાના પસંદ કરેંગે ?" અલ્હમીરીને કહા "ક્યા આપ પસંદ કરેંગે કે હમ આપસમેં લળેં ઔર સલીબી હમારા તમાશા દેખે ?"

"અપને સુલ્તાનસે કહો કે જા કર સલીબિયોંસે લળે" એ'ઝાઝકે અમીરને કહા.

"ક્યા આપ સલીબિયોંસે નહીં લળેંગે ?" અલ્હમીરીને પૂછા. "ક્યા આપ ઉન્હેં અપના દુશ્મન નહીં સમઝતે ?"

"ઈસ વક્ત હમ સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો અપના દુશ્મન સમઝતે હેં જિસ્ને હમેં લલકારા હે" અમીરને કહા "વહ હમસે યહ કિલ્આ બઝોરે શમશીર લેના ચાહતા હે."

અલ્હમીરી ઉસે કાઈલ ન કર સકા. ઉસ્ને અલ્હમીરીકી ઝર્રાભર ઈઝ્ઝત ન કી ઔર ઉસે ચલે જાનેકો કહા.

અસ્યાતકે કિલ્એમેં સલીબી ગુમશ્તગીનકે પાસ બેઠા થા. થ્રેસા ઔર લિઝા ભી ઉસ્કે સાથ થી. ગુમશ્તગીન ઔર સલીબીકી પહલેસે જાન પેહચાન થી. સલીબીને કહા "સુના હે આપ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો કત્લ કરાતે કરાતે સૈફુદ્દીનકે કત્લકા ઈરાદા કર બેઠે હૈં."

"ક્યા આપને સુના નહીં કે સૈફુદ્દીનને કૈસી બુઝદીલી ઔર જંગી નાઅહલીકા મુઝાહરા કિયા હે ?" ગુમશ્તગીનને કહા "યહ લળકિયાં બતાતી હે કે ઉસ્ને હમારી તીનોં ફૌજોંકા ઐસા બૂરા હાલ કરા લિયા હે કે અબ હમ બળે લંબે અર્સેકે લિએ લળનેકે કાબિલ નહીં રહે. મેં બિખરી હૂઈ ફૌજોંકો ઈકટ્ઠા કરકે અય્યૂબીકો હલબસે દૂર રખના ચાહતા હૂં. અગર સૈફુદ્દીન ઝિંદા રહા તો વહ ખિફ્ફત મિટાનેકે લિએ એક બાર ફિર કમાન લેનેકી ઝિદ કરેગા ઔર હમેં એક ઔર શિકસ્ત હોગી. ક્યૂં ન ઉસે ઠિકાને લગા દિયા જાએ."

"સૈફુદ્દીન ઈત્ની અહમ શખ્સિયત નહીં જિત્ના આપ સમઝ રહે હૈં" સલીબીને કહા "જો હમ જાનતે હૈં વહ આપ નહીં જાનતે. હમ આપકે હર એક દુશ્મનકો આપસે ઝિયાદા જાનતે હૈં, ઈસી લિએ હમને અપને આપકો અપની મુશીર ઔર અપને જાસૂસ દે રખ્ખે હૈં. મેં જો અય્યૂબીકે ઈલાકોંમેં ભેસ બદલ કર ઔર અપને આપકો ખત્રોંમેં ડાલ કર મારા મારા ફિર રહા હૂં વહ સિર્ફ આપકી બકા ઔર આપકી રિયાસતકી તૌસીઅકે લિએ હે. મેં ભી હાલાત દેખ આયા હૂં ઉન્કા તકાઝા સિર્ફ યહ હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો કત્લ કિયા જાએ. નુરૂદ્દીન ઝંગી મર ગયા તો આપ સબ આઝાદ હો ગએ. આપ કિલ્એદારસે ખૂદ મુખ્તાર હુક્મરાન બન ગએ. અય્યૂબી મર ગયા તો આપ ઉસ્સે દુગ્ને ઈલાકેકે હુક્મરાન બન જાએંગે જો આપકે પાસ હે. જંગો જદલકા ખત્રા હમેશાકે લિએ ટલ જાએગા. મેં ત્રિપોલી જા રહા હૂં. આપકી ફીજને ઘોળોં ઔર ઊંટોંકા જો નુકસાન ઉઠાયા હે વહ મેં બહુત જલ્દી પૂરા કર દૂંગા. હથિયાર ભી ભિજવાઉંગા. હિમ્મત ન હારેં. અય્યૂબી મર ગયા તો

હમ આપકો ઈત્ની મદદ દેંગે કે આપ સૈફુદીન, અલ્મલિકુસ્સાલિહ ઔર દૂસ્રે તમામ ખૂદમુખ્તાર મુસલમાન ઉમરાઅ પર છા જાએંગે ઔર આપકો વહી હૈષિયત હાસિલ હો જાએગી જો આજ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો હાસિલ હે.''

ઈક્તિદારકી હવસ ઔર ઐશ પરસ્તીને ગુમશ્તગીનકી અકલ પર પર્દા ડાલ રખ્ખા થા. ઉસ્કી અકલમેં ઈત્નીસી બાત નહીં આ રહી થી કે યહ સલીબી અપની કૌમકા નુમાઈંદા હે ઔર વહ જો કુછ કહ રહા હે ઔર કર રહા હે વહ અપને કૌમી મકાસિદકી ખાતિર કહ ઔર કર રહા હે. યહ બહુત બળા જાસૂસ ઔર તખ્રીબકાર થા જો યહ દેખતા ફિર રહા થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે તૂફાનકો કિસ તરહ રોકા જા સકતા હે. હર મૈદાનમેં શિકસ્ત ખા કર સલીબિયોંને યહી તરીકા બેહતર જાના થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકો કત્લ કરા દિયા જાએ ઔર મુસલમાન હુકમરાનોંકો એક દૂસ્રેકા ભી દોસ્ત ન રહને દિયા જાએ તાકે સુલ્તાન અય્યૂબીકે મરનેકે બા'દ યહ આપસમેં લળતે લળતે ખત્મ હો જાએ ઔર સલીબિયોંકો જંગો જદલકે બા'દ દુન્યએ અરબકી હુકમરાની મિલ જાએ. ઈસી મકસદકી તકમીલકે લિએ ઉન્હોંને મુસલમાન ઉમરાઅકે દિમાગોંમેં ઝરપરસ્તી ઔર બાદશાહીકા કીળા ડાલ દિયા થા.

''સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કત્લસે તો શૈખ સન્નાન ભી દસ્ત બર્દાર હો ગયા હે'' ગુમશ્તગીનને કહા ''વહ કહતા હે કે ઉસ્ને ચાર ઔર ફિદાઈ ભેજ રખ્ખે હૈં લેકિન વહ પૂર ઉમ્મીદ નઝર નહીં આતા.''

''ઈત્ને ઝિયાદા કાતિલાના હમ્લે નાકામ હોનેકે બા'દ સન્નાનકો અય્યૂબીકે કત્લસે દસ્ત બર્દાર હી હો જાના ચાહિએ.'' સલીબીને કહા ''ઈન હમ્લોંકી નાકામીકી સબસે બળી વજહ યહ હે કે ફિદાઈ હશીશકે નશેમેં જાતે હૈં. અય્યૂબીકો સિર્ફ વહ આદમી કત્લ કર સકતા હે જો હોશમેં હો ઔર દિલકી ગહરાઈયોંસે મહસૂસ કરે કે ઉસે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો અપને ઝાતી યા કવી જઝબેસે કત્લ કરના હે. આપ શાયદ ઈન્સાની ફિત્રતકો નહીં સમઝતે. અય્યૂબી પર જો કાતિલાના હમ્લા કરને જાતા હે, ઈસ પર નશેકા અષર હોતા હે. જૂં હી આગેસે મુઝાહમત હોતી હે નશા ઉતર જાતા હે ઔર

હમ્લાઆવર અપની જાન બચાનેકી કોશિશ કરતા હે. ઉસ્કે બજાએ આપ કિસીકો જઝબાતસે અંધા કરકે ઔર ઉસ્કે દિલમેં અય્યૂબીકી નફરત પૈદા કરકે ઉસ્કે કત્લકે લિએ ભેજે તો વહ ઉસે કત્લ કરકે હી રહેગા.''

''શૈખ સન્નાનને મુઝે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ચાર છાપામાર દીએ હૈં'' ગુમશ્તગીનને કહા ''ઔર કહા હે કે ઉન્હેં તય્યાર કરકે ઉન્સે સૈફુદ્દીનકો કત્લ કરાઉં. યહ છાપામાર સૈફુદ્દીનકો અપના દુશ્મન સમઝતે હૈં ઈસ લિએ યહ ઉસે કત્લ કરનેમેં ખુશી મહસૂસ કરેંગે. મેં ઉન્હેં મૌકા ફરાહમ કરૂંગા. સૈફુદ્દીનકો મૌતકે જાલમેં લાના મેરા કામ હે.''

''ક્યૂં ન ઉન્હીંકો સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કત્લકે લિએ તય્યાર કિયા જાએ ?'' સલીબીને કહા ''લેકિન ઉન્હેં હશીશ ઔર કોઈ ઔર નશા ન દિયા જાએ. ઉન પર જઝબાતિયતકા નશા તારી કિયા જા સકતા હે.''

''ઐસા નશા આપ હી તારી કર સકતે હૈં'' ગુમશ્તગીનને કહા.

સલીબીને થેસા ઔર લિઝાકી તરફ દેખા ઔર મુસ્કુરાયા. લિઝાને કહા ''મેં છાપામારોંકે કમાન્ડરકો તય્યાર કર સકતી હૂં જિસ્કા નામ અન્નાસિર હે. બાકી તીનકો આપ સંભાલેં.''

''તુમ અન્નાસિરકો સંભાલો'' સલીબીને કહા ''દૂસ્રોંકો અભી ઈન્કે હાલ પર છોળ દો. જહાં તક મેં ઈન્સાની ફિત્રતકો સમઝતા હૂં અન્નાસિર ખૂદ હી અપને સાથિયોંકો સંભાલ લેગા'' ઉસ્ને પૂછા ''વહ હે કહાં ? ઉન્હેં ઈસ જગહ લે આઓ. અન્નાસિરકો અલગ કમરા દો ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો અલગ કમરેમેં રખ્ખો... ઔર તુમ સબ મોહતાત રહના. સન્નાનને ઈસ લળકી પર નઝર રખ્ખી હૂઈ હે. યહ લળકી ઉસે ઈત્ની પસંદ આઈ હે કે ઉસ્સે જુદા નહીં હોના ચાહતા. ઉસ્ને મુઝે ધમકી દી હે કે યહ લળકી (લિઝા) ઉસ્કે હવાલે કર દૂં વર્ના મેં ઉસ્કા મેહમાન નહીં, કૈદી હોઉંગા. ઉસ્ને મુઝે સોચનેકી મોહલત દી હે.''

''ઉસ્કે મુતઅલ્લિક આપ પરેશાન ન હો.'' ગુમશ્ગીનને કહા ''મેં ઈન ચાર છાપામારોંકો અપને સાથ લે જા રહા હૂં. આપ ભી ઔર યહ લળકિયાં ભી મેરે સાથ ચલેંગી.''

અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે તીનોં સાથિયોંકો ઉન કમરોંમેંસે એકમેં લે ગએ જો સલીબી ફૌજકે અફસરોંકે લિએ મખ્સૂસ થે. અન્નાસિરકો અલગ કમરા દિયા ગયા જો ઉસ્ને યહ કહ કર કબૂલ કરનેસે ઈન્કાર કર દિયા કે વહ અપને સાથિયોંસે જૂદા નહીં હોગા. ઉસે થ્રેસા ઔર લિઝા અપને જાલમેં ફાંસનેકે લિએ અલગ રખના ચાહતી થી.

"તુમ ઈન્કે કમાન્ડર હો" સલીબીને ઉસે કહા "તુમ્હેં અપને માતહતોંસે અલગ રહના ચાહિએ."

"હમારે યહાં ઊંચ નીચકા રિવાજ નહીં" અન્નાસિરને કહા "હમારે સુલ્તાન અપની ફૌજકે સાથ રહતા હે. મેં મા'મૂલીસા કમાન્દાર હૂં, અપને સાથિયોંસે અલગ રહ કર તકબ્બુરકા ગુનાહ નહીં કરૂંગા."

"હમ તુમ્હારી તા'ઝીમ કરના ચાહતે હેં" સલીબીને કહા "અપને યહાં જા કર જો જીમેં આએ કરના. યહાં તુમ્હેં તુમ્હારે માતહતોંકે સાથ રખ કર હમ તુમ્હારી તોહીન નહીં કરના ચાહતે."

"હમારે છાપામાર કમાન્દાર અપને સિપાહિયોંકે સાથ ઝિંદા રહતે હેં ઔર ઉન્કે સાથ મરતે હેં" અન્નાસિરને કહા "હમ મૌતકી મંઝિલકે હમસફર હે. એક દૂસ્રેસે જુદા નહીં હુવા કરતે. અગર હમ આપકે મેહમાન હોતે તો શાયદ મેં આપકી બાત માન જાતા. હમ આપકે કૈદી હેં. હમારી કિસ્મત એક હે જો અઝિય્યત ઔર સઉબત એકકો મિલેગી, ઈસ્સે હમ સબ હિસ્સા વસૂલ કરેંગે. એક સાથીકો ઝિંદા રખનેકે લિએ હમ તીન સાથી અપની જાનેં કુર્બાન કર દેંગે."

"ક્યા તુમ હમારી કૈદસે ફરાર હોનેકી કોશિશ કરોગે ?" ગુમશ્તગીનને મુસ્કુરા કર પૂછા.

"હમ આઝાદ હોનેકી કોશિશ ઝિયાદા કરેંગે. યહ હમારે ફરાઈઝમેં શામિલ હે" અન્નાસિરને કહા "મર કર આઝાદ હો જાએ યા તુમ સબકો માર કર. હમેં કૈદમેં રખના હે તો હમેં ઝંજીરે ડાલ દો, ધોકે ન દો. હમ મૈદાનકે મર્દ હે. હમ સૈફુદ્દીન ઔર ગુમશ્તગીન જૈસે ઈમાનફરોશ નહીં હે."

"મેં ગુમશ્તગીન હૂં" ગુમશ્તગીનને કહા "હિરનકા ખૂદ મુખ્તાર

હુક્મરાન. તુમને મુઝે ઈમાનફરોશ કહા હે."

"મેં આપકો એક બાર ફિર ઈમાનફરોશ કહતા હૂં" અન્નાસિરને કહા "મેં આપકો ગદ્દાર ભી કહતા હૂં."

"લેકિન અબ મેં ઈમાનફરોશ હૂં, ન ગદ્દાર" ગુમશ્તગીનને અન્નાસિરકો ધોકા દેનેકે લિએ ઝૂટ બોલા. દેખ લો, જંગ તુર્કમાનમેં લળી જા રહી હે ઔર મેં યહાં હૂં. અગર મેં તુમ્હારા દુશ્મન હોતા તો તુમ્હેં ઈસ તરહ આઝાદ ન રહને દેતા જિસ તરહ અબ હો. સૈફુદ્દીન ઔર અસ્સાલિહસે અલગ હો ચુકા હૂં. તુમ્હેં ઈઝઝત ઔર તા'ઝીમસે ઈસ કિલ્એસે લે જા રહા હૂં ઓર ઈઝઝતસે રૂખ્સત કરૂંગા. તુમ હો તો મા'મૂલીસે કમાન્દાર લેકિન તુમ્હારે સિનેમેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી અઝમત ઔર જઝબા હે."

"લેકિન મેં અપને સાથિયોંસે અલગ નહીં રહૂંગા." અન્નાસિરને કહા "મુઝસે ગુનાહ ન કરાએં."

"ન સહી" સલીબીને કહા "અપને સાથિયોંકે સાથ રહો."

ઉસ વક્ત ઉસ્કે સાથી એક કુશાદા ઔર ખુશનુમા કમરેમેં થે જહાં નરમો ગુદાઝ બિસ્તર બીછે હૂએ થે. વહાં એક ખાદિમ ભી થા જિસ્સે ઈન તીનોંને પૂછા થા કે યહ કિલ્એકા કોનસા હિસ્સા હે ઔર યહાં ક્યા હોતા હે. ખાદિમને ઉન્હેં બતાયા કે યહ મેહમાનોંકે કમરે હેં. યહાં સિર્ફ વહ મેહમાન રખ્ખે જાતે હેં જો ઊંચે રૂત્બેકે બાઈઝઝત લોગ હોતે હેં. યહ તીનોં છાપામાર દેખ રહે થે કે ઉન્કે સાથ કૈદિયોંવાલા સુલૂક નહીં હો રહા. વહ બહુત થકે હૂએ થે. એસે નરમ બિસ્તરોં પર ઉન્હેં ફૌરન નીંદ આ ગઈ ઔર ગહરી નીંદ સો ગએ.

સલીબી ઔર ગુમશ્તગીનને અન્નાસિરકો બહુત દેર અપને સાથ રખ્ખા, ઉસ્કે સાથ ઈઝઝતસે પેશ આતે હૂએ એસી બાતેં કરતે રહે જિન્સે અન્નાસિરકે જઝબેકી તેઝી ઔર તુંદ કુછ કમ હો ગઈ. યહ ઈન દોનોંકી કામ્યાબીકા પહલા કદમ થા. લિઝા ઉસ કમરેસે નિકલ ગઈ થી. અન્નાસિર ઉસ વક્ત ઈસ કમરેસે નિકલા જબ ઉસ્કે સાથી ગહરી નીંદ સો ગએ થે. વહ બરામદેમેં જા રહા થા. એક નિસ્વાની આવાઝને ઉસે સરગોશીમેં પુકારા.

વહાં અંધેરા થા. વહ રૂક ગયા એક તારીક સાયા આગે આયા. યહ લિઝા થી જિસ્ને અન્નાસિરકા બાઝૂ પકળ કર કહા "અબ તુમ્હેં યકીન આ ગયા હે કે મેં જીન્ન નહીં, ઈન્સાન હૂં."

"મુઝે કુછ સમઝમેં નહીં આ રહી કે યહ ક્યા હો રહા હે" અન્નાસિરને ઝુંઝલાહટસે કહા "મેં કેદી હૂં ઔર મેરી યૂં ઈઝઝત કી જા રહી હે જૈસે મેં શહઝાદા હૂં."

"તુમ્હારી હેરત બજા હે." લિઝાને કહા "ઝરા સમઝનેકી કોશિશ કરો. ગુમશ્તગીનને તુમ્હેં બતા દિયા હે કે ઉસ્ને સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી દુશ્મની તર્ક કર દી હે. અબ વહ અય્યૂબીકે કિસી ફૌજીકો જંગી કૈદી નહીં સમઝતા. તુમ ઔર તુમ્હારે સાથી ખુશ કિસ્મત હે કે તુમ યહાં આએ ઔર ગુમશ્તગીન યહાં થા. દૂસ્રી વજહ મેરી ઝાત હે. તુમ મેરી હેષિયત ઔર રુત્બેકો નહીં જાનતે. મેં તુમ્હારી નઝરમેં બદકાર લળકી હૂં જો હુક્મરાનોં ઔર આ'લા હુક્કામકી તફરીહકા ઝરીઆ બનતી હે. યહ સબ ગલત હે ઔર તુમ્હારા વહમ હે." લિઝાને ઉસે બાઝૂસે પકળા ઔર કહા "આઓ યહાંસે દૂર જા બેઠે. આ જાઓ. મેં તુમ્હારે વહમ દૂર કરના ચાહતી હૂં, ફિર તુમ આઝાદ હો. મેરે મુતઅલ્લિક જો રાઈ કાઈમ કરના ચાહો કર લેના."

કિલ્એકા યહ હિસ્સા ખુશનુમા થા. ખુલા મૈદાન થા જિસ્કી વસ્તમેં ચટ્ટાને થી. ઈન્કે ઈર્દ ગિર્દ સબ્ઝા થા. સબ્ઝેમેં ફૂલદાર પોદે ઔર દરખ્ત થે. કિલ્આ બહુત વસીઓ અરીઝ થા. લિઝા અન્નાસિરકો બાતોંમેં ઉલ્ઝા કર કમરોંસે દૂર ચટ્ટાનકે દામનમેં લે ગઈ જહાં ફૂલોંકી મહક થી. વહ જબ ઉધર જા રહે થે, ઉસ વક્ત સલીબી ઔર થ્રેસા એક દીવારકે સાથ ખળે છુપ કર દેખ રહે થે.

"લિઝા ઉસે કાબૂમેં લે લેગી" સલીબીને કહા.

"લળકી જઝબાતી હે" થ્રેસાને કહા "અપને ફરાઈઝસે ગબરા કર ઉસીકે પાસ જા બેઠી થી. ઈત્ની કચ્ચી ભી નહીં."

"ઈસ ઉમ્રમેં ઉસે બાહરકી ડ્યૂટી પર નહીં ભેજના ચાહિએ થા" સલીબીને કહા "હમ સાથ હે કોઈ ગળબળ નહીં કરેગી."

લિઝા અન્નાસિરસે કહ રહી થી "તુમને મુઝસે પૂછા થા કે મેં તુમ

પર ઈત્ની મહરબાન ક્યૂં હો ગઈ હૂં. તુમને મુઝે અપના દુશ્મન સમઝ કર બાત પૂછી થી. મેં તુમ્હેં યકીન નહીં દિલા સકતી કે દુશ્મની તુમ્હારે ઔર મેરે બાદશાહોંકે દરમ્યાન હે. મેરી ઔર તુમ્હારી ક્યા દુશ્મની હો સકતી હે ?''

''ઔર દોસ્તી ભી ક્યા હો સકતી હે ?'' અન્નાસિરને પૂછા.

લિઝાને ગહરી આહ ભરી ઔર બાઝૂ અન્નાસિરકે કંધો પર રખ કર કહા ''તુમ પથ્થર હો. મેંને સુના થા કે મુસલમાનોંકે દિલ રેશમકી તરહ નરમ હોતે હેં. મઝહબકો ઝરા દેરકે લિએ અલગ રખ દો. અપને આપકો મુસલમાન ઔર મુઝે ઈસાઈ ન સમઝો. હમ દોનોં ઈન્સાન હે. હમારે સીનોંમેં દિલ હે. ક્યા તુમ્હારે દિલમેં કોઈ ખ્વાહિશ, કોઈ પસંદ ઔર કિસી ચીઝસે પ્યાર નહીં હે ? હે ઔર ઝરૂર હે. તુમ મર્દ હો. તુમ અપને દિલ પર કાબૂ પા સકતે હો. મુઝમેં ઈત્ની હિમ્મત નહીં. મેરા દિલ બેકાબૂ હો ગયા હે. તુમ મેરે દિલમેં ઉતર ગએ હો. હમ તુમ્હેં નશેકી હાલતમેં કિલ્એમેં લાએ તો શૈખ સન્નાનને હુક્મ દે દિયા કે ઈન ચારોંકો તેહખાનોંમેં બંદ કર દો. અગર તુમ્હેં વહાં લે જાતે તો વહાંસે લાશ બન કર નિકલતે. મેં તુમ જૈસે ખુબસૂરત જવાનકા યહ અંજામ બર્દાશ્ત નહીં કર સકતી થી. મેંને શૈખ સન્નાનસે કહા કે યહ તુમ્હારે નહીં, હમારે કૈદી હે ઔર યહ હમારી તહવીલમેં રહેંગે. ઈસ બૂઢ્હેકે સાથ મુઝે ઔર થ્રેસાકો બહુત દેર ઝકઝક કરની પળી. ઉસ્ને એક શર્ત બતાઈ. કહને લગા ''અગર તુમ ઉન્હેં તેહખાનેસે બચાના ચાહતી હો તો મેરી ખ્વાબગાહમેં આ જાઓ'' મેરે દિલમેં ઈસ બૂઢ્હેકે ખિલાફ નફરત પૈદા હો ગઈ. મેંને પશોપેશ કી તો ઉસ્ને કહા ''યહ ચારોં તેહખાનેમેં જાએંગે યા તુમ મેરી ખ્વાબગાહમેં આઓગી'' મુઝે બળી શિદ્દતસે મહસૂસ હુવા કે મેં તુમ્હેં આજસે નહીં, બચપનસે ચાહતી હૂં ઔર મેં તુમ્હારી ખાતિર અપના જિસ્મ, અપની જાન ઔર અપની આબરૂ કુર્બાન કર દેનેકી હિમ્મત રખતી હૂં.''

''ક્યા તુમને અપની આબરૂ કુર્બાન કર દી હે ?'' અન્નાસિરને તળપ કર પૂછા.

''નહીં'' લિઝાને કહા ''મેંને ઉસે વા'દે પર ટાલા હે. ઉસ્ને મુઝે યહ

કહ કર મોહલત દે દી હે કે હમ કિલ્એમેં આઝાદ રહેંગે લેકિન હમ ઉસ્કે કૈદી હોંગે.''

''મેં તુમ્હારી આબરૂકી હિફાઝત કરૂંગા'' અન્નાસિરને કહા.

''ક્યા તુમને મેરી મુહબ્બતકો કૂબૂલ કર લિયા હે ?'' લિઝાને ભોલે ભાલે લેહજેમેં પૂછા.

અન્નાસિરને કોઈ જવાબ ન દિયા. યહ તો ઉસે ટ્રેનિંગમેં બતાયા ગયા થા કે સલીબી લળકિયાં હુસ્નો જવાની ઔર હસીન ફરેબકા જાલ કિસ તરહ બિછાયા કરતી હે. લેકિન યહ ઝુબાની હિદાયાત થી જિન્કી હેષિયત વઅઝસે બળ્હ કર કુછ ભી નહીં થી. ઉસે ઐસે જાલસે બચનેકી અમલી ટ્રેનિંગ નહીં દી ગઈ થી, ન દી જા સકતી થી. અબ એક સલીબી લળકીને જાલ બિછાયા તો ઈન્સાની ફિત્રતકી કમઝોરિયાં અન્નાસિરકી ઝાતસે ઉભર આઈ ઔર ઉસીકી અકલો દાનિશ પર ગાલિબ આને લગી. વહ રેગઝારોં ઔર બયાબાનોંમેં મૌતકે સાથ ખેલનેવાલા ઈન્સાન થા. ઉસ્કે એહસાસાત રેતમેં દબે રહતે થે. ઉસ્ને લિઝા જૈસી દિલકશ લળકી કભી નહીં દેખી થી. જહાં તક દેખનેકા તા'લ્લૂક થા લિઝાકે હુસ્ન ઔર તિલિસ્માતી અષરવાલે જિસ્મને ઉસ પર કુછ અષર નહીં કિયા થા. લેકિન અબ લિઝાકે ખુલે બિખરે હૂએ, રેશમ જૈસે મુલાઈમ બાલ ઉસ્કે એક ગાલસે કભી ઉસ્કે બાઝુસે મસ કર જાતે થે. ઉસ્કે વુજૂદમેં લહરસી દોળ જાતી ઔર વહ હર બાર અપને જિસ્મકે અંદર લર્ઝાસા મહસૂસ કરતા થા.

કઈ બાર ઐસે હૂઆ કે દુશ્મનકે તીર ઉસ્કે જિસ્મકો છૂતે હૂએ ગુઝર ગએ થે. બર્છિયોંકી ઉન્નિયોંને ઉસ્કી ખાલ ચીર દી થી. વહ કભી ડરા નહીં થા. જિસ્મકો છૂ કર ગુઝરતે તીરોં ઔર બર્છિયોંને ઉસ્કે જિસ્મ પર એક ષાનિયેકે લિએ ભી લર્ઝા તારી નહીં કિયા થા. મૌત કઈ બાર ઉસ્કે સાથ લગ કર ગુઝર ગઈ થી. ઉસ્કે એહસાસાતમેં ઝરાસી ભી હલચલ પૈદા નહીં હૂઈ થી. વહ અપને હાથોં લગાઈ હૂઈ આગકે શો'લોંમેંસે ભી ગુઝરા થા મગર કમઝોર સી એક લળકીકે બાલોંકે લમ્સસે ઉસ્કે વુજૂદમેં ભોંચાલ આ ગયા. ઉસ્ને ઈસ લમ્સસે બચને કી વૈસી કોશિશ ન કી જૈસી વહ તીરોં ઔર બર્છિયોંસે બચનેકે લિએ કિયા કરતા થા ઔર જબ લિઝા ઉસ્કે ઔર ઝિયાદા

કરીબ હો ગઈ તો અન્નાસિરને મહસૂસ કિયા કે લળકી અભી ઉસ્સે દૂર હે.

લિઝાકો ટ્રેનીંગ દી ગઈ થી કે અપને શિકારકો કિસ તરહ હિપ્નોટાઈઝ કિયા જા સકતા હે. ઉસ્ને કર લિયા. અન્નાસિરકો ઐસી પ્યાસ મહસૂસ હોને લગી જો સહરાકી પ્યાસસે બહુત મુખ્તલિફ થી. પાની ઈસ પ્યાસકો નહીં બુઝા સકતા થા. જૂં જૂં રાત ગુઝરતી જા રહી થી અન્નાસિરકી અસ્લિયત ખત્મ હોતી જા રહી થી. પહલે તો અન્નાસિરકા જિસ્મ કાંપા થા ફિર ઉસ્કા ઈમાન લરઝ ગયા. જઝબેકી બુન્યાદે હિલ ગઈ ઔર જઝબાતકે ઝક્કળ ઔર ઝિયાદા તુંદ હો ગએ.

"હાં !" અન્નાસિરને મખ્મૂર આવાઝમેં કહા "મૈંને તુમ્હારી મુહબ્બતકો કબૂલ કર લિયા હે લેકિન ઈસ્કા અંજામ ક્યા હોગા ? ક્યા તુમ મુઝે યહ કહોગી કે મેં તુમ્હારે સાથ ચલૂં ? અપના મઝહબ છોળ દો ઔર તુમ મેરે સાથ શાદી કર લોગી ?"

"મૈંને ઐસી કોઈ બાત નહીં સોચી" લિઝાને કહા "અગર તુમને મેરા સાથ દેનેકા ઈરાદા કર લિયા હે ઔર તુમ હમેશાકે લિએ અપની રફીકા બનાના ચાહતે હો તો મેં અપના મઝહબ છોળ દૂંગી. તુમ મુઝસે કુર્બાની માંગો લેકિન મુઝે વહ મુહબ્બત દો જો નાપાક ન હો. આરઝી મુહબ્બત તો મેં જહાંસે ચાહૂં હાસિલ કર સકતી હૂં. તુમ્હેં મેરી રૂહને ચાહા હે."

અન્નાસિર પર તિલિસ્મ તારી હો ચુકા થા. રાત આધીસે ઝિયાદા ગુઝર ગઈ થી. અન્નાસિર વહાંસે ઉઠના નહીં ચાહતા થા. લિઝાને ઉસે કહા કે વહ અપને કમરેમેં ચલા જાએ. પકળે જાનેકી સૂરતમેં અંજામ અચ્છા નહીં હોગા.

અન્નાસિર કમરેમેં દાખિલ હુવા તો ઉસ્કે સાથી ગહરી નીંદ સોએ થે. વહ લેટ ગયા લેકિન ઉસે નીંદ ન આઈ. લિઝા અપને કમરેમેં દાખિલ હૂઈ તો થ્રેસાકી આંખ ખુલ ગઈ.

"ઈત્ની દેર ?" થ્રેસાને કહા.

"તો ક્યા પથ્થર એક ફૂંકસે મોમ હો જાયા કરતે હૈં ?" લિઝાને કહા.

"પથ્થર ઝિયાદા સખ્ત તો નહીં ?"

"મુઝે નાકામીકી તવક્કુઅ તો નહીં થી" લિઝાને જવાબ દિયા "લેકિન મુઝે તર્કશકા આખરી તીર ભી ચલાના પળા. વહ પૂરી તરહ મેરા ગુલામ હો ગયા હે."

"યહ કહનેકી ઝરૂરત તો નહીં કે ખૂદ હી કહીં મોમ ન હો જાના" થ્રેસાને કહા.

"આદમી ખુબસુરત હે" લિઝાને કહા ઔર હંસ પળી. કહને લગી "મુઝે ઈત્ના ભી ભોલા ભાલા ન સમઝો, લેકિન મેં યહ ઝરૂર કહૂંગી કે મુઝે ઈસ કિસ્મકે ભોલે મર્દ અછ્છે લગતે હેં જિન્કે કિર્દારમેં કોઈ ફરેબ નહીં હોતા. હો સકતા હે યહ આદમી મુઝે ઈસ લિએ અછ્છા લગા હે કે મેં સૈફુદ્દીન જૈસે બૂળ્હે ઔર અય્યાશ મર્દોંકે સાથ રહ કર ઉન્સે મુતનફ્ફિર હો ગઈ હૂં."

"અન્નાસિરસે ભી મુતનફ્ફિર હી રહના" થ્રેસાને કહા "મુહબ્બતકે જાંસેકો ઔર ઝિયાદા તિલિસ્માતી બના લેના. યાદ રખના કે ઉસ્કે હાથોં હમેં સલીબકે સબસે બળે દુશ્મન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો કત્લ કરાના હે"

થ્રેસાને ઉસે કુછ ઔર હિદાયાત દી. એક દો નએ તરીકે બતાએ ઔર દોનોં સો ગઈ. અન્નાસિર અભી તક જાગ રહા થા. તન્હાઈમેં ઉસ્ને લિઝાકી બાતોં પર ઔર ઈઝહારે મુહબ્બત પર ગોર કિયા તો ઉસ્કા ઝહન તકસીમ હો ગયા. ઉસે અપની ટ્રેનીંગ યાદ આઈ જિસ્મેં ઉસે સલીબી લળકિયોંકે જાદૂ ભરે જાંસોકે મુતઅલ્લિક બતાયા ગયા થા. લિઝા ઉસે હસીન ફરેબ નઝર આને લગા. લેકિન ઉસ્કે ઝહનમેં યહ ખયાલ ભી ગાલિબ આ જાતા થા કે યહ ફરેબ નહીં. જહાં તક જિસ્મ ઔર ચેહરે મોહરેકા તઅલ્લુક થા, અન્નાસિરમેં બહુત કશીશ ઔર જાઝબિયત થી. અપને ઈન ઔસાફસે વહ ખૂદ ભી આગાહ થા. ઈન્સાની ફિત્રતકી કમઝોરિયાં ભી અન્નાસિરકો વહમ ઔર વસ્વસોં ઔર ખુશફહમિયોંમેં મુબ્તલા કર રહી થી. વહ કિસી નતીજે પર ન પહુંચા ઔર ઉસ્કી આંખ લગ ગઈ.

ઉસે એક આદમીને જગાયા ઔર કહા કે ઉસે થ્રેસાને અપને કમરેમેં બુલાયા હે. વહ ચલા ગયા. ઉસ કમરેમેં થ્રેસા અકેલી થી.

"બેઠો અન્નાસિર !" થ્રેસાને કહા "મૈં તુમ્હારે સાથ બહુત ઝરૂરી બાત કરના ચાહતી હૂં ? અન્નાસિર ઉસકે સામને બેઠ ગયા તો થ્રેસાને કહા "મૈં તુમસે યહ નહીં પૂછુંગી કે રાત લિઝા તુમ્હેં બાહર લે ગઈ યા તુમ ઉસે લે ગએ થે. મૈં યહ કહના ચાહતી હૂં કે યહ લળકી બહુત ભોલી ઔર માસૂમ હે. મૈં જાનતી હૂં કે વહ તુમ્હેં પસંદ કરતી હે લેકિન મૈં ઉસે ઔર તુમ્હેં ઈજાઝત નહીં દે સકતી કે ઈસ તરહ રાત રાત ભર બાહર બેઠે રહો. લિઝાકો ગુમરાહ કરનેકી કોશિશ ન કરો."

"મૈંને ઐસી કોશિશ નહીં કી" અન્નાસિરને કહા "હમ દોનોં બાતેં કરતે કરતે ઝરા દૂર નિકલ ગએ થે."

"મૈં લિઝાકો યહ નહીં કહ સકતી કે વહ તુમ્હારી મુહબ્બતમેં ઐસી પાગલ ન બને કે ઉસે કિસીકા હોશ હી ન રહે." થ્રેસાને કહા "મૈં તુમસે ઉમ્મિદ રખ્ખૂંગી કે ઉસ્કી કમ ઉમ્રી ઔર જઝબાતિયતસે ફાઈદા ન ઉઠાઓ."

"લિઝા તુમ્હારી તરહ શહઝાદી હે" અન્નાસિરને કહા "ઔર મૈં તુમ્હારા કૈદી હૂં. મૈં એક હકીર ઈન્સાન હૂં. લિઝાકા મઝહબ કુછ ઔર હે ઔર મેરા કુછ ઔર. શહઝાદી ઔર કૈદીમેં ઈત્ની મુહબ્બત નહીં હો સકતી."

"તુમ શાયદ ઔરતકી ફિત્રતસે વાકિફ નહીં" થ્રેસાને કહા "શહઝાદી કૈદીકો દિલ દે બેઠે તો ઉસે શહઝાદા સમઝ કર અપને આપકો ઉસ્કા કૈદી બના લિયા કરતી હે. મુહબ્બતકી ઝંજીરેં તોળ દિયા કરતી હે. મૈં ઉસ્કે સાથ બાત કર ચુકી હૂં. વહ કહતી હે કે મેરા જિના ઔર મેરા મરના અન્નાસિરકે લિએ હે. વહ કહેગા કે અપના મઝહબ છોળ દો તો મૈં ગલેસે સલીબ ઉતાર કર ફેંક દૂંગી. તુમ નહીં જાનતે અન્નાસિર, લિઝાને સિર્ફ તુમ્હારી ખાતિર શૈખ સન્નાનકો નારાઝ કર દિયા હે. વહ તુમ્હેં ઔર તુમ્હારે સાથિયોંકો કૈદમેં ડાલ દેના ચાહતા હે, લેકિન લિઝાને ઉસ્કે સાથ દુશ્મની મોલ લે કર તુમ્હેં અપને સાથ રખ્ખા હે. સન્નાનને લિઝાકો જો શર્ત બતાઈ હે વહ સિર્ફ ઉસ લળકીકે લિએ કાબિલે કબૂલ હો સકતી હે જિસે કિસીકી મુહબ્બતને અંધા કર રખ્ખા હો. અગર હમ ઈસ કિલ્એસે જલ્દી ન નિકલ સકે તો લિઝા યહ શર્ત માન લેગી."

"મૈં ઐસા નહીં હોને દૂંગા" અન્નાસિરને કહા "મૈં લિઝાકી આબરૂકી

ખાતિર કટ મરૂંગા.''

''ક્યા તુમ્હારે દિલમેં લિઝાકી ઈત્ની હી મુહબ્બત હે જિત્ની ઉસ્કે દિલમેં હે ?''

''અગર વહ લળકી હો કર મેરી મુહબ્બતકા એ'તિરાફ કરતી હે ઔર ઉસ્કે ઈઝહારસે નહીં ડરતી તો મેં ઈન્કાર ક્યૂં કરૂં ? મેં મર્દ હૂં. મેરે દિલમેં લિઝાકી મુહબ્બત હે.''

''મેં તુમસે સિર્ફ યહ ઈલ્તિજા કરતી હૂં કે ઉસે ધોકા ન દેના'' થ્રેસાને કહા ''તુમ હમારે કેદી નહીં હો. ગુમશ્તગીન તુમ્હેં અપના મેહમાન સમઝ રહા હે.''

અન્નાસિરકા ઝહન જો લિઝાકે મુતઅલ્લિક દો હિસ્સોંમેં બટ ગયા થા સાફ હો ગયા. ઉસ્કે દિલ પર લિઝાકી મુહબ્બતકા નશા તારી હો ગયા ઔર વહ ઉસે દેખનેકે લિએ બેતાબ હો ગયા. ઉસ્ને થ્રેસાસે પૂછા કે વહ કહાં હે. થ્રેસાને ઉસે બતાયા કે વહ રાત ભર જાગતી રહી હે, દૂસ્રે કમરેમેં સોઈ હૂઈ હે. થ્રેસાકા તીર નિશાને પર લગા. ઉસ્ને લિઝાકે તિલિસ્મકો અન્નાસિરકી અકલ પર પૂરી તરહ તારી કર દિયા.... યહી ઉસ્કા મકસદ થા. યહ લળકિયાં ઈન્તિહા દર્જેકી ચાલાક થી. યહી ઉન્કી તર્બિયત થી. વહ ઈન્સાની કમઝોરિયોંકે સાથ ખેલના ખુબ જાનતી થી. અન્નાસિર વહાંસે ઉઠા તો વહ હવામેં ઉળ રહા થા. અપને કમરેમેં ગયા તો સાથિયોંને ઉસ્સે પૂછા કે વહ કહાં ગયા થા. ઉસ્ને ઝૂટ બોલા ઔર ઉન્હેં તસલ્લી દી કે સબ ઠીક હો જાએગા. વહ અપને ફર્ઝસે પરે હટને લગા થા.

સલીબી ગુમશ્તગીનકે પાસ બેઠા હુવા થા. ગુમશ્તગીન ઉસે કહ રહા થા કે વહ અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો એક દો દિનમેં હિરન લે જાના ચાહતા હે. ઈત્નેમેં થ્રેસા આ ગઈ. ઉસ્ને ઈન દોનોંસે કહા ''ઈન છાપામારોંકા કમાન્ડર હમારે જાલમેં આ ગયા હે'' ઉસ્ને બતાયા કે કિસ તરહ અન્નાસિરકે દિલ પર લિઝાકા કબ્ઝા મુકમ્મલ ઔર પુખ્તા કર દિયા હે. ઉસ્ને કહા ''ઉસ આદમીકો સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કત્લકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કિયા જા સકતા હે. અબ દેખના યહ હે કે યહ આદમી કિત્ને વક્તમેં અપની અસ્લિયતકો

ભૂલ કર અપને સુલ્તાનકે કત્લકે લિએ તય્યાર હોતા હે."

"મેં ઈન ચારોંકો એક દો દિનોંમેં હિરન લે જાના ચાહતા હૂં." ગુમશ્ગીનને કહા "ક્યા તુમ દોનોં યા અકેલી લિઝા મેરે સાથ ચલેગી ઔર મેરે સાથ રહેગી ? કત્લકે લિએ અન્નાસિરકો લિઝા હી તય્યાર કરેગી."

"મેં લળકિયોંકો અપને સાથ લે જા રહા હૂં" સલીબીને કહા "મેં ઝિયાદા દિન રૂક નહીં સકતા. મુઝે અપને હુક્મરાનોંકો જલ્દી યહ ઈત્તિલાઅ દેની હે કે હલબ, હિરન ઔર મૂસલકી ફૌજેં બિલ્કુલ બેકાર હે ઔર ઉન ફૌજોંકે સાલાર સિવાએ ભાગનેકે ઔર કુછ નહીં જાનતે. મેં ઉન્હેં સૂરતે હાલસે આગાહ કરકે સલાહુદ્દીનકો શિકસ્ત દેનેકા કોઈ ઔર તરીકા ઈખ્તિયાર કરનેકા મશ્વરા દૂંગા. હો સકતા હે હમારી તરફસે આપ લોગોંકો જો મદદ મિલ્તી હે વહ બંદ કર દી જાએ."

"ઐસા ન કહો" ગુમશ્ગીનને મન્નત સમાજતકે લેહજેમેં કહા "મુઝે એક મૌકા દો. મેં અય્યૂબીકો કત્લ કરા દૂંગા ફિર દેખના મેં કિસ તરહ ફાતેહ બન કર દમિશ્કમેં દાખિલ હોતા હૂં. યહ દોનોં લળકિયાં યા સિર્ફ લિઝા મુઝે દે દો. ઉસ્ને છાપામારોંકે કમાન્ડર પર કબ્ઝા કર લિયા હે. વહ ઉસે તય્યાર કર લેગી. અન્નાસિર સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે પાસ બિલા રોક ટોક જા સકતા હે, ક્યૂંકે યહ ઉસ્કા છાપામાર હે. વહ અય્યૂબીકો આસાનીસે કત્લ કર સકતા હે ઔર યહ ભી તો સોચો, લિઝાકો આપ લે ગએ તો અન્નાસિર મેરે કિસી કામકા નહીં રહેગા."

કુછ બહષ મુબાહષેકે બા'દ સલીબીને કહા "હિરન જાનેકે બજાએ હમ યહીં રૂકે રહતે હે. યહ દોનોં લળકિયાં અન્નાસિરકો તય્યાર કર લેગી ઔર હો સકતા હે કે ઉસ્કે તીનોં સાથિયોંકો ભી તય્યાર કિયા જા સકે. ઉન્કે દિલોંમેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી નફરત પૈદા કરની હે."

"અન્નાસિરકે મુતઅલ્લિક મેરી રાય યહ હે કે બહુત કચ્ચા આદમી હે" થ્રેસાને કહા "લિઝા ઉસ્કી અકલ પર કાબિઝ હો ચુકી હે. દો તીન મુલાકાતોંકે બા'દ વહ લિઝાકે ઈશારોં પર નાચને લગેગા."

"આજ ઈન ચારોંકો અપને સાથ બિઠા કર ખાના ખિલાઓ."

ખાનેકા વક્ત હુવા તો અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથિયોંકો ભી ખાનેકે

કમરેમેં બુલા લિયા ગયા. ઉન્કે સાથ દોસ્તાના બેતકલ્લુફી પૈદા કર લી ગઈ. ખાના અભી રખ્ખા નહીં ગયા થા કે શૈખ સન્નાનકે એક ખાદિમને આ કર સલીબીસે કહા કે ઉસે સન્નાનને બુલાયા હે. સલીબી ચલા ગયા.

"ઈસ લળકીકે મુતઅલ્લિક તુમને ક્યા સોચા હે ?" શૈખ સન્નાનને પૂછા.

"મેં જબ જાઉંગા ઉસે અપને સાથ લે જાઉંગા" સલીબીને જવાબ દિયા.

"તુમ્હારે જાને તક લળકી મેરે પાસ રહેગી" સન્નાનને કહા.

"મેં આજ હી ચલા જાઉંગા."

"જાઓ" શૈખ સન્નાનને કહા "ઔર લળકીકો યહીં છોળ જાઓ. તુમ ઉસે કિલ્એસે બાહર નહીં લે જા સકોગે. "સન્નાન !" સલીબીને કહા ઈસ કિલ્એકી ઈંટસે ઈંટ બજ જાએગી. મુઝે લલકારનેકી જુર્અત ન કરો."

"મા'લૂમ હોતા હે તુમ્હારા દિમાગ અભી ઠિકાને નહીં આયા" શૈખ સન્નાનને કહા "આજ રાત લળકીકો તુમ ખૂદ મેરે પાસ લે આના. ખૂદ જાઓ યા રહો. અગર તુમ રાત લળકીકો ન લાએ તો તુમ તેહખાનેમેં ઔર લળકી મેરે પાસ હોગી. જાઓ. ઠંડે દિલસે સોચ લો."

સલીબી ખાનેકે કમરેમેં દાખિલ હુવા. સબ બેતાબીસે ઉસ્કા ઈન્તિઝાર કર રહે થે. વહ ફુંકાર રહા થા. કહને લગા "સુનો દોસ્તોં ! શૈખ સન્નાનને મુઝે લલકાર કર કહા હે કે આજ રાત લિઝા ઉસ્કે પાસ હોગી. ઈસ્ને મુઝે યહાં તક કહ દિયા હે કે લિઝાકો મેં ખૂદ ઉસ્કે પાસ લે જાઉં ઔર અગર મેં ન લે ગયા તો વહ મુઝે તેહખાનેમેં ડાલ દેગા ઔર લિઝાકો લે જાએગા."

"આપ અગર તેહખાનેમેં ચલે ગએ તો ક્યા હમ મર જાએંગે ?" અન્નાસિરને કહા "વહ લિઝાકો નહીં લે જા સકેગા."

"લેકિન યહ લળકી તુમ્હારી ક્યા લગતી હે અન્નાસિર ?" ઉસ્કે એક સાથીને પૂછા.

"તુમ અપને આપકો હમારા કેદી ન સમઝો" ગુમશ્ગીનને કહા "યહ મુસીબત હમ સબકે લિએ આ રહી હે."

"તુમ હમારે નહીં, શૈખ સન્નાનકે કૈદી હો" સલીબીને કહા "તુમ હમારા સાથ દો. હમ બાહર જા કર તુમ્હેં આઝાદ કર દેગે. અબ યહાંસે નિકલનેકી સોચો."

"મુઝે શૈખ સન્નાનને ઈજાઝત દે રખ્ખી હે કે ઈન ચારોંકો અપને સાથ લે જાઓ" ગુમશ્ગીનને કહા "મેં ઉન્હેં આજ હી લે જા રહા હૂં. જલ્દી જલ્દી ખાના ખા લો. મુઝે શામસે બહુત પહલે રવાના હોના હે."

ગુમશ્ગીનકા દિમાગ બહુત તેઝ થા. ઉસ્ને ખાનેકે દોરાન સબકો બતા દિયા કે ઉસ્ને ક્યા સોચા હે. ખાના ખા કર ઉસ્ને અપને ખાદિમોં ઔર બોડીગાર્ડોંકો બુલાયા ઔર કહા કે વહ ફૌરન કિલ્એસે રવાના હો રહા હે. સામાન ફૌરન બાંધ લિયા જાએ. ઉસી વક્ત ઉસ્કા કાફલા તય્યાર હોને લગા. ઉસ્કે અપને ઘોળેકે અલાવા ચાર ઘોળે બોડીગાર્ડોંકે થે. ચાર ઊંટ થે. જિન પર ખાને પીનેકે સામાનકે અલાવા ખૈમે લાદે ગએ. સફર લંબા થા. ઈસ લિએ ખૈમે સાથ રખ્ખે ગએ થે. ઉન્હેં ઈન્કે બાંસો પર લપેટા ગયા થા.

ગુમશ્તગીન શૈખ સન્નાનકે પાસ ગયા ઔર ઉસે બતાયા કે વહ જા રહા હે ઔર ચારોં છાપામારોંકો ભી સાથ લે જા રહા હે. ઉન્કે મુતઅલ્લિક સોદા તે હો ચુકા થા. ગુમશ્ગીનને ઝરોં જવાહિરાતકી સૂરતમેં કીમત અદા કર દી થી.

"મુઝે ઉમ્મીદ હે કે મેંને સલીબિયોંકે કહને પર જો ચાર આદમી ભેજ રખ્ખે હેં વહ સલાહુદ્દીનકા કામ તમામ કરકે હી આએંગે" શૈખ સન્નાનને કહા "તુમ સૈફુદ્દીનકો ઈન છાપામારોંસે કત્લ કરાઓ. તુમ લોગ લળ નહીં સકતે. અપને દુશ્મનોંકો ચોરી છુપે કત્લ કરાઓ.... તુમ્હારા સલીબી દોસ્ત ઔર ઉસ્કી પરિયાં કહાં હે ?"

"અપને કમરેમેં હે" ગુમશ્ગીનને કહા.

"ઉસ્ને છોટી લળકીકે મુતઅલ્લિક કોઈ બાત તો નહીં કી ?"

"ઉસે કહ રહા થા કે આજ રાત શૈખ સન્નાનકે પાસ ચલી જાના" ગુમશ્ગીનને જવાબ દિયા "વહ આપસે બહુત ડરા હુવા મા'લૂમ હોતા થા."

"યહાં બળે બળે જાબિર આદમી ડર જાતે હેં" શૈખ સન્નાનને કહા "કમબખ્ત લળકીકો મુઝસે યૂં છુપા રહા થા જૈસે વહ ઉસ્કી અપની બેટી

હે."

ગુમશ્ગીન ઉસ્સે રૂખ્સત હુવા. ઉસ્કા કાફલા તય્યાર ખળા થા. વહ ઘોળે પર સવાર હુવા. ઉસ્કે બોડીગાર્ડ ભી ઘોળોં પર સવાર હૂએ. વહ ગુમશ્ગીનકે આગે હો ગએ ઔર દો ઉસ્કે પીછે. ઉન્કે હાથોંમેં બર્છિયાં થી ઘોળોંકે પીછે અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે સાથી ઔર ઉન્કે પીછે સામાનસે લદે હૂએ ઊંટ થે. કિલ્એકા દરવાઝા ખુલા. કાફલા બાહર નિકલ ગયા ઔર દરવાઝા બંદ હો ગયા.

કાફલા કિલ્એસે દૂર હી દૂર હોતા ગયા ઔર સૂરજ ઉફકકે ઉકબમેં છુપને લગા. સૂરજને ગુરૂબ હો કર કાફલે ઔર કિલ્એકો છુપા લિયા. કિલ્એમેં કિંદીલે ઔર ફાનૂસ જલ ઉઠે. શામ પૂરી તરહ તારીક હો ગઈ તો શૈખ સન્નાનને અપને દરબાનસે પૂછા "વહ સલીબી લળકીકો લે કર નહીં આયા ?" ઉસે નફીમેં જવાબ મિલા ઉસ્ને તીન ચાર બાર પૂછા તો ભી ઉસે નફીમેં જવાબ મિલા. ઉસ્ને અપને ખુસૂસી ખાદિમકો બુલા કર કહા "ઉસ સલીબીસે જા કર કહો કે છોટી લળકીકો લે કર જલ્દી આએ."

ખાદિમ ઉન કમરોંમેં ગયા જહાં સલીબી ઠહરા કરતે થે. વહાં કોઈ નહીં થા. લળકિયાં ભી નહીં થી. તમામ કમરે ખાલી થે. ઉસ્ને ઈધર ઉધર દેખા. કિલ્એકે બાગમેં ઘૂમ ફિર કર દેખા. ચટ્ટાનકે ઈર્દ ગિર્દ ઘૂમ કર દેખા. વહાંસે ભી માયૂસ લોટા ઔર શૈખ સન્નાનસે કહા કે સલીબી ઔર લળકિયાં નહીં મિલી. સન્નાનને આસ્માન સર પર ઉઠા લિયા. અપની ફૌજકે કમાન્ડરકો બુલા કર હુક્મ દિયા કે કિલ્એકે કોનોં ખંડરોંકી તલાશી લો ઔર સલીબીકો બરામદ કરો. ફૌજમેં ખલબલી મચ ગઈ જિસે દેખો ભાગ દોળ રહા થા. કિલ્એમેં હર તરફ કિંદીલે ઔર મશાલેં મુતહર્રિક નઝર આતી થી. સલીબી કહીંસે ભી ન મિલા. શૈખ સન્નાનને ઉન આધ દર્જન પહરેદારોંકો બુલાયા જો દરવાઝે પર ડયૂટી પર થે. ઈન્સે પૂછા કે ગુમશ્તગીનકે કાફલેકે અલાવા કિસ્કે લિએ દરવાઝા ખોલા ગયા થા. ઉન્હોંને બતાયા કે હુક્મકે બગૈર કિસીકે લિએ દરવાઝા નહીં ખોલા જાતા ઔર ગુમશ્તગીનકે અલાવા કિસી ઔરકે લિએ ખોલા હી નહીં ગયા. ઉન્હોંને ગુમશ્તગીનકે કાફલેકી

તફસીલ ભી બતાઈ. ઉસ કાફલેકે સાથ સલીબી ઔર લળકિયાં નહીં થી.

શૈખ સન્નાન અપને કમરેમેં ફુંકાર રહા થા. રાતકા પહલા પહર ગુઝર ગયા થા. ગુમશ્તગીનકા કાફલા ચલા જા રહા થા. ઉસ્ને અપના ઘોળા રોક કર શુતરબાનોંસે કહા "ઊંટોકો બિઠાઓ ઔર ઉન્હેં બાહર નિકાલો, મર હી ન જાએ."

ઊંટોકો બિઠા કર ઉન પર લદે હૂએ ખૈમે ઉતારે ગએ. ખૈમે ખોલે ગએ તો ઉન્મેંસે સલીબી, થ્રેસા ઔર લિઝા નિકલે. વહ પસીનેમેં નહાએ હૂએ થે. ગુમશ્તગીન ઉન્હેં ખૈમોમેં લપેટ કર કિલ્આ અસ્યાતસે નિકાલ લાયા થા વહ કિલ્એસે બહુત દૂર નિકલ ગએ થે. ફિદાઈયોંસે એૈસી તવક્કુઅ નહીં રખ્ખી જા સકતી થી કે વહ તઆકુબમેં આએંગે. યહ ફિર્કા જંગજૂ નહીં થા. કિસીકે સાથ આમને સામનેકી લળાઈકા ખત્રા મોલ નહીં લિયા કરતા થા. ફિર ભી ગુમશ્તગીનને કાફલેકો કિયામ ન કરને દિયા. લળકિયોંકો ઊંટો પર સવાર કર દિયા ગયા. સલીબી છાપામારોંકે સાથ પૈદલ ચલ પળા. ઉસ્કા ઘોળા ઔર લળકિયોંકે ઘોળે કિલ્એમેં રહ ગએ થે. સલીબી ઈસ ખિત્તેકી ઝુબાન રવાનીસે બોલતા થા. ઉસ્ને અન્નાસિરકે સાથ બાતેં શુરૂઅ કર દી. ઈન બાતોંમેં દોસ્તી ઔર પ્યારકા રંગ ગાલિબ થા. અન્નાસિરકે દિલસે ખત્રે નિકલ ગએ થે. વહ તો લિઝાકે કરીબ હોના ચાહતા થા.

લિઝાકે કરીબ હોનેકા મૌકા આધી રાતકે બા'દ મિલા જબ એક જગહ કાફલેકો કિયામકે લિએ રોકા ગયા. ઉસ જગહ ગુમશ્તગીનકે લિએ ખૈમા ખળા કર દિયા ગયા. બાકી સબકે લિએ અલગ અલગ ખૈમા નસબ કિએ ગએ. છાપામાર ઔર બોડીગાર્ડઝ વગૈરહ ખુલે આસ્માન તલે લેટ ગએ. વહ બહુત થકે હૂએ થે. ફૌરન હી સો ગએ. અન્નાસિરકો નીંદ નહીં આ રહી થી. વહ સોચ રહા થા કે લિઝાકો ખૈમેસે જગહ લાએ યા વહ ખૂદ આ જાએગી. વહ ભૂલ ગયા થા કે વહ છાપામાર હે ઔર ઉસ્કી ફૌજ કહીં લળ રહી હે. ઈસે યહ ખયાલ ભી ન આયા કે ઉસે વાપસ અપની ફૌજમેં જાના હે ઔર ફરારકા યહ મૌકા નિહાયત અચ્છા હે. જબ સબ બેહોશીકી નીંદ સો ગએ હેં. ઘોળે ભી હે, હથિયાર ભી હે ઔર ખૂર્દો નોશકા સામાન ભી હે. ઉસ્કે સાથી ઉસી પર ભરોસા કિએ સો ગએ થે. વહ અપને કમાન્ડરકી

હિદાયતકે પાબંદ થે. ઉન્હેં મા'લૂમ નહીં થા કે ઉન્કા કમાન્ડર અપની અકલ, અપના ઈમાન ઔર અપના જઝબા એક નૌજવાન લળકીકે સુપુર્દ કર ચુકા હે. ઔરત અપની તમામતર તબાહકારીકે સાથ ઉસ્કે આ'સાબ પર સવાર હો ચુકી થી.

ઉસે એક સાયા ચલ્તા નઝર આયા જો કિસી મર્દકા નહીં થા. વહ આહિસ્તા આહિસ્તા ઉઠ કર બેઠા, પાંવ પર સરકા ઔર સોએ હૂએ સાથિયોંસે દૂર હટ ગએ. સાયા ઉધર હી આ રહા થા. ઝરા દેર બા'દ દો સાએ એક દૂસ્રેમેં જઝબ હો ગએ. લિઝા અન્નાસિરકો સોએ હૂએ કાફલેસે કુછ દૂર એક ટીલેકી ઓટમેં લે ગઈ. ઉસ રાત વહ પહલેસે ઝિયાદા જઝબાતી મા'લૂમ હોતી થી. અન્નાસિરકી જઝબાતી કૈફિયતમેં દીવાનગી આ ગઈ થી. લિઝા જઝબાતિયતકા ઈઝહાર ઝુબાનસે કમ ઔર હર્કાતસે ઝિયાદા કર રહી થી. ઉસ્ને અચાનક પરે હટ કર કહા "અન્નાસિર એક બાત બતાઓ. તુમ્હારી ઝિંદગીમેં કભી કોઈ ઔરત દાખિલ હૂઈ હે ?"

"માં ઔર બહનકે સિવા મૈંને કિસી ઔરતકો કભી હાથ ભી નહી લગાયા" અન્નાસિરને જવાબ દિયા "તુમને મેરી ઝિંદગી દેખ લી હે. મેં નૌજવાનીમેં નુરૂદ્દીન ઝંગીકી ફૌજમેં શામિલ હો ગયા થા. જહાં તક યાદેં પીછે જાતી હે મેં અપને આપકો મૈદાને જંગમેં, રેગિસ્તાનમેં અપને સાથિયોંસે દૂર દુશ્મનકે ઈલાકોંમેં ખૂન બહાતા ઔર ભેળિયોંકી તરહ શિકારકી તલાશમેં ફિરતા દેખતા હૂં. મેં જહાં ભી હોતા હૂં અપને ફર્ઝસે કોતાહી નહીં કરતા મેરા ફર્ઝ મેરા ઈમાન હે" વહ ચૌંક ઉઠા ઝરાસી દેર કુછ સોચ કર ઉસ્ને પૂછા "લિઝા, તુમને શાયદ મેરે ઈમાનકી બુન્યાદ હિલા દી હે. મુઝે બતાઓ તુમ લોગ મુઝે ઔર મેરે સાથિયોંકો કહાં લે જા રહે હોં."

"મુઝે યહ બતાઓ કે તુમ્હારે દિલમેં મેરી મુહબ્બત હે યા મુઝે દેખ કર તુમ હેવાન બન જાતે હોં ?" લિઝાને ઐસે લેહજેમેં પૂછા જિસ્મેં પ્યાર ઔર મઝાકકી હલકી સી ભી ઝલક નહીં થી. ઉસ્કા અંદાઝ ગુઝિશ્તા રાતકી નિસ્બત બદલા હુવા થા.

"તુમને મુઝે કહા થા કે મુહબ્બતકો નાપાક ન કરના" અન્નાસિરને કહા "મેં તુમ પર ષાબિત કરૂંગા કે મેં હેવાન નહીં. તુમ મુઝે યહ બતાઓ કે

તુમ્હારી કૌમમેં એકસે એક બળ્હ કર ખુબરૂ, જંગજૂ, તનોમંદ ઔર ઊંચે રૂત્બેવાલા મર્દ મૌજૂદ હે. તુમ કિસ્રી બાદશાહકે સામને ચલી જાઓ તો વહ તખ્તસે ઉતર કર તુમ્હારા ઈસ્તિકબાલ કરેગા, ફિર તુમને મુઝમેં ક્યા દેખા હે ?"

લિઝાને કોઈ જવાબ ન દિયા. અન્નાસિરને ઉસ્કે કંધે પર હાથ રખ કર કહા "મુઝે જવાબ દો લિઝા" લિઝાને સર ઘુંટનો પર રખ દિયા. અન્નાસિરકો ઉસ્કી સિસ્કિયાં સુનાઈ દીં. વહ પરેશાન હો ગયા. ઉસ્ને બાર બાર ઉસ્સે પૂછા કે વહ ક્યૂં રો રહી હે. વહ રોતી રહી. અન્નાસિરને ઉસે અપને બાઝૂઓંમેં લે લિયા તો લિઝાને સર ઉસ્કે સીને પર રખ દિયા. અન્નાસિર સમઝ ન સકા કે જિસ તરહ ઉસ્કી અપની ઝાતસે ઈન્સાની ફિત્રતકી બુન્યાદી કમઝોરી ઉભર કર ઉસ્કી અકલ પર ગાલિબ આ ગઈ થી ઈસી તરહ લિઝા ભી એક કમઝોરીકી ગિરફ્તમેં આ ગઈ થી. યહ વહ કમઝોરી થી જો મલિકાકો અપને ગુલામકે આગે ઝુકા દેતી હે ઔર જો દોલતકે અંબારકો પથ્થરોંકા ઢેર સમઝ કર અપને દિલકી તસ્કીનકે લિએ કિસી કુટિયાંમેં જા બેઠતી હે. લિઝા મુહબ્બતકી પ્યાસી થી. વહ મુહબ્બત જો રૂહકો મુત્મઈન કર દે. ઉસે જિસ્માની મુહબ્બત મિલી થી ઔર ઉન મર્દોંસે મિલી થી જિન્સે ઉસે નફરત થી. ઉસ્ને અસ્યાતકે કિલ્એકી તરફ જાતે હૂએ ઔર કિલ્એમેં પહુંચ કર ભી થ્રેસાકે આગે અપને જઝબાતકા ઈઝહાર કર દિયા થા. વહ કુછ સોચે સમઝે બગૈર અન્નાસિરકે પાસ જા બેઠી થી ઔર ઉસે કહા થા "મુઝ પર ભરોસા કરના" ઉસ વક્ત ઉસ્કે દિલમેં કોઈ ફરેબકારી નહીં થી. યહ ઉસ્કે દિલકી આવાઝ થી. વહ અપની રૂહકી રહનુમાઈમેં અન્નાસિરકે પાસ ચલી ગઈ થી. અગર ઉસે થ્રેસા વહાંસે ઉઠા ન લે જાતી તો લિઝા ન જાને અન્નાસિરસે ઔર ક્યા કુછ કહતી.

ફિર ઉસે અન્નાસિરકો ફાંસનેકો કહા ગયા. ઉસ્ને યહ કમાલ ભી કર દિખાયા, મગર ઉસ્કા દિલ સાથ નહીં દે રહા થા. યહ ઉસ્કા ફર્ઝ થા જો ઉસ્ને અદા કિયા થા. વહ અપને દિલ ઔર ફર્ઝકે દરમ્યાન ભટક ગઈ થી. અન્નાસિરકો મા'લૂમ નહીં થા કે થોળી દેર પહલે જબ કાફલા રૂકા ઔર ખૈમે નસબ કિએ જા રહે થે તો ગુમશ્તગીનને લિઝાકે કાનમેં કહા થા "સબ

સો જાએં તો મેરે ખૈમેમેં આ જાના. તુમ્હારી કૌમકી ભેજી હૂઈ બેહતરીન શરાબ પેશ કરૂંગા. તુમ્હેં બળી ઉસ્તાદીસે શૈખ સન્નાનસે બચા કર લાયા હૂં.''

લિઝાને ઉસે કોઈ જવાબ નહીં દિયા થા ઉસ્સે હટી તો સલીબીને ઉસે કહા ''ખુદાને તુમ્હેં ઈસ બૂળ્હે દરિંદેસે બચા લિયા હે. થ્રેસા સો જાએ તો મેરે ખૈમેમેં આ જાના. જશ્ન મનાએંગે.''

લિઝાકો અપની ખુબસૂરતી ઔર અપને જિસ્મસે નફરત હોને લગી. વહ અપને ખૈમેમેં ચલી ગઈ થી. થ્રેસા સો ગઈ. લિઝાકી આંખ ન લગી. વહ ઉઠી ઔર દબે પાંવ અન્નાસિરકી તરફ ચલ પળી. અન્નાસિર ઉસીકે ખયાલ ઔર ઈન્તિઝારમેં જાગ રહા થા.

વહ અન્નાસિરકો કોઈ જવાબ દેને હી લગી થી કે અન્નાસિરને ચૌંક કર કહા ''સુનો, તુમ્હેં કોઈ આહટ સુનાઈ દે રહી હે ? ઘોળે આ રહે હેં.''

''ધમક બળી સાફ હે'' લિઝાને કહા ''સબકો જગહ દેં. શૈખ સન્નાનને હમારે તઆકુબમેં સિપાહી ભેજે હોંગે.''

અન્નાસિર દોળ કર ટીલે પર ચળ્હ ગયા. ઉસે બહુતસી મશા'લેં નઝર આઈ જો ઘોળોંકી ચાલકે સાથ ઉપર નીચે, ઉપર નીચે હો રહી થી. ઘોળોંકે કદમોંકી આવાઝેં બુલંદ હોતી જા રહી થી. અન્નાસિર દોળતા નીચે આયા, લિઝાકો અપને સાથ લિયા ઔર સોએ હૂએ કાફલેકી તરફ દોળા. સબકો જગહ દિયા. ઉસ્ને અપને છાપામારોંકો સાથ લિયા ઔર ટીલેકે કરીબ લે ગયા. લિઝાકો અપને સાથ રખ્ખા. સબકે પાસ બર્છિયાં ઔર તલ્વારેં થી. ગુમશ્તગીનકે બોડીગાર્ડ ઔર શુતરબાન ભી બર્છિયોં ઔર તલ્વારોંસે મુસલ્લા હો કર મુકાબલેકે લિએ તય્યાર હો ગએ.

વહ પંદરહ સોલા સવાર થે. છ સાતકે હાથોંમેં મશા'લેં થી. ઉન્હોંને આતે હી કાફલેકો ઘેરેમેં લે લિયા. એકને લલકાર કર કહા ''દોનોં લળકિયાં હમારે હવાલે કર દો. શૈખ સન્નાનને કહા હે કે, દોનોં લળકિયાં દે દોગે તો ખૈરિયતસે જા સકોગે.''

અન્નાસિર તજ્રૂરબાકાર છાપામાર થા. ઉસ્ને અપને છાપામાર પહલે

હી ઘેરેસે દૂર કરકે છુપા લિએ થે. ઉસ્ને ઈશારા કિયા ઔર વહ અપને તીન છાપામારોંકે સાથ ઈન સવારોં પર ટૂટ પળા જો ઉસ્કે સામને થે. છાપામારોંને પીછેસે બર્છિયાં ઉન્કે જિસ્મોંમેં દાખિલ કર દી.... સવાર ગિરે તો અન્નાસિરને અપને સાથિયોંસે બુલંદ આવાઝસે કહા "ઈન્કે ઘોળોં પર સવાર હો જાઓ" એક ઘોળા ઉસ્ને પકળ લિયા. ઉસ પર સવાર હૂવા ઔર અપને પીછે લિઝાકો બિઠા લિયા. ઉસે કહા કે બાઝૂ મઝબૂતીસે ઉસ્કી કમરકે ગિર્દ લપેટ લે.

સન્નાનકે ફિદાઈયોંને હલ્લા બોલ દિયા. ઉન્હોંને મશા'લેં ફેંક દી થી. યહ જલ્તી રહી. અન્નાસિર ઔર ઉસ્કે છાપામારોંને બહુત મુકાબલા કિયા. એક ઘોળેકે સરપટ દોળનેકી આવાઝ આઈ જો દૂર હટતી ગઈ. વહ ગુમશ્તગીન થા જો જાન બચા કર ભાગ ગયા થા. ફિદાઈયોંનેં અન્નાસિરકે ઘોળે પર લળકી દેખ લી થી. ઉસે વહ ઝિંદા પકળનેકી કોશિશ કર રહે થે. તીન તીન, ચાર ચાર ઘોળે ઉસે ઘેરેમેં લેતે ઔર સવાર બર્છિયોંસે ઉસ્કે ઘોળેકો ઝખ્મી કરનેકે લિએ વાર કરતે થે. અન્નાસિર તજૂરબાકાર લળાકા સવાર થા. ઉસ્ને અપને ઘોળેકો બચાએ રખ્ખા ઔર દો ફિદાઈ ગિરા લિએ. ઉસે દોળતા ઘોળા યકલખ્ત રોકના ઔર તેઝીસે મોળના પળતા થા. લિઝાકે પાંવ રિકાબોંમેં નહીં થે. એક બાર અન્નાસિરકો ઘોળા તેઝ રફતાર પર હી મોળના પળા. લિઝા સંભલ ન સકી ઔર ગિર પળી.

ફિદાઈ ઘોળોંસે કૂદ આએ. લિઝા અન્નાસિરકી તરફ દોળી લેકિન દો ફિદાઈયોંને ઉસે પકળ લિયા. અન્નાસિરને ઘોળેકો એળ લગાઈ ઔર બર્છી તાની. ફિદાઈયોંને લિઝાકો આગે કર દિયા. અન્નાસિરકો અપને સાથિયોંકે મુતઅલ્લિક કુછ ઈલ્મ નહીં થા. ઉસે ભાગતે દોળતે ઘોળોંકી ઔર બર્છિયાં ઔર તલ્વારેં ટકરાનેકી આવાજેં સુનાઈ દે રહી થી. વહ તીન ચાર ફિદાઈયોંમેં અકેલા થા. ઉસ્કા હર વાર ખાલી જા રહા થા ક્યુંકે વહ ઉસ્કે કરીબ આતા થા તો ફિદાઈ લિઝાકો આગે કર દેતે થે. આખિર વહ ભી ઘોળેસે કૂદ ગયા. બેજીગરીસે લળા. ઝખ્મી હૂવા ઔર ઉસ્ને દો ફિદાઈયોંકો ગિરા લિયા. ઉસ દોરાન લિઝા ચીખતી રહી "અન્નાસિર નિકલ જાઓ. મેરે લિએ ન મરો. નિકલ જાઓ. તુમ અકેલે હો." લેકિન વહ દીવાના હૂવા જા રહા થા. ઉસને એક બાર ચિલ્લા કર કહા "ખામોશ રહો લિઝા. યહ તુમ્હેં નહીં લે જા

સકેંગે.''

અન્નાસિરને યહ કરકે ભી દિખા દિયા કે ફિદાઈ લિઝાકો ન લે જા સકે. ઉસ્ને ફિદાઈયોંકો બુરી તરહ ઝખ્મી કરકે ફેંક દિયા. ઈસ મા'રિકામેં વહ કયામગાહસે દૂર હટ ગએ થે. અન્નાસિરને એક ઘોળા પકળા. લિઝાકો ઉસ પર સવાર કિયા. ખૂદ ઉસ્કે પીછે સવાર હૂવા ઔર ઘોળેકો એળ લગા દી લેકિન ભાગા નહીં. મા'રિકા ખામોશ હો ગયા થા. ઉસ્ને જા કર દેખા. વહાં સિર્ફ લાશેં થી ઔર દો તીન ફિદાઈ ઝખ્મોંસે તળપ રહે થે. ઉસ્કે તીનોં સાથી મારે ગએ થે. સલીબી ભી મરા પળા થા. થ્રેસા લાપતા થી. અન્નાસિરને ઝિયાદા ઈન્તિઝાર ન કિયા. આસ્માનકી તરફ દેખા. કુત્બી સિતારેકા અંદાઝા કિયા ઔર ઘોળેકો ઉસ રૂખ પર ડાલ દિયા. બહુત દૂર જા કર ઉસ્ને ઘોળા રોક લિયા.

" અબ બતાઓ કહાં જાના ચાહતી હો'' ઉસ્ને લિઝાસે પૂછા ''મેં તુમ્હેં સિર્ફ ઈસ લિએ અપને સાથ નહીં લે જાઉંગા કે તુમ તન્હા રહ ગઈ હો ઔર મજબૂર હો. કહો તો તુમ્હેં તુમ્હારે ઈલાકેમેં લે ચલતા હૂં. કૈદ હો ગયા તો પર્વાહ નહીં કરૂંગા. તુમ અમાનત હો.''

''અપને સાથ લે ચલો'' લિઝાને કહા ''અન્નાસિર ! મુઝે અપની પનાહમેં લે લો.''

ઘોળા રાત ભર ચલ્તા રહા. સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ તો અન્નાસિરને ઈલાકા પહચાન લિયા. યહીં કહીં ઉસ્ને એક બાર અપને જૈશકે સાથ શબખૂન મારા થા. વહાં મીટ્ટીકે ટીલે ઔર ભરી ભરી ચટ્ટાનેં થી. ચલતે ચલતે વહ એક ચશ્મેં તક પહુંચ ગએ. યહ એક ચટ્ટાનકે દામનમેં થા અન્નાસિરકે કપળે ખૂનસે લાલ હો ગએ થે. દોનોંને ઘોળસે ઉતર કર પાની પિયા, ઘોળેકો પાની પિલાયા. અન્નાસિરને ઝખ્મ દેખે. કોઈ ઝખ્મ ગહરા નહીં થા. ખૂન રૂક ગયા થા. ઉસ્ને ઉસ ડરસે ઝખ્મ ન ધોએ કે ખૂન જારી હો જાએગા. લિઝા ટહલતી ટહલતી એક તરફ નિકલ ગઈ. અન્નાસિર ઉસે ઢડતે ઢૂંડતે ચટ્ટાનકી દૂસ્રી તરફ ગયા. લિઝા બેઠી હૂઈ થી. અન્નાસિરકી તરફ ઉસ્કી પીઠ થી. વહાં હડ્ડિયાં બિખરી હૂઈ થી જો ઈન્સાનોંકી મા'લૂમ હોતી થી. ખોપળિયાં થી. પસલિયોંકે પિંજર થે. હાથોં, ટાંગોં ઔર બાઝૂઓંકી હડ્ડિયાં ભી થી.

ઉન્કે દરમ્યાન તલ્વારેં ઔર બર્છિયાં પળી થી.

લિઝા એક ખોપળીકો સામને રખ્ખે બેઠી થી. કિસી ઔરતકી ખોપળી મા'લૂમ હોતી થી. ચેહરે પર કહીં કહીં ખાલ થી. સરકે લંબે લંબે બાલ કુછ સરકે સાથ થે, બાકી ઈધર ઉધર બિખરે હૂએ થે. સીનેકા પિંજરા ખાલકે બગૈર થા. પસ્લિયોંમેં એક ખંજર ઉતરા હુવા થા. ગલેકી હડ્ડી પર સોનેકા હાર પળા થા. ઈસ પીંજરેકે ઈર્દ ગિર્દ ચીથળે પળે થે જો રેશ્મી કપળેકે થે.... અન્નાસિર આહિસ્તા આહિસ્તા ચલતા લિઝાકે પીછે જા ખળા હુવા. લિઝા ખોપળીમેં ખો ગઈ થી. અચાનક ઉસ્ને અપને દોનોં હાથ કાનોં પર રખ્ખે ઔર બળી હી ઝોરસે ચીખ મારી. વહ તેઝીસે ઉઠ કર ઘૂમી. અન્નાસિરને ઉસે બાઝૂઓંમેં લે કર સીનેસે લગા લિયા. લિઝાને અપના ચેહરા અન્નાસિરકે સીનેમેં છુપા લિયા. ઉસ્કા જિસ્મ થર થર કાંપ રહા થા. અન્નાસિર ઉસે ચશ્મે તક લે ગયા.

જબ વહ અપને આપમેં આઈ તો અન્નાસિરને ઉસ્સે પૂછા કે ઉસ્ને ચીખ ક્યૂં મારી થી ?

"મુઝે અપના અંજામ નઝર આ ગયા થા" લિઝાને ઉદાસ લેહજેમેં કહા "તુમને વહ ખુશ્ક લાશ દેખી હોગી. કિસી ઔરતકી હે. યહ કોઈ મુઝ જૈસી હોગી. ઉસ્ને મેરી તરહ હુસ્નકે જાદૂ ચલાએ હોંગે. હર કિસીકે લિએ સુહાના ફરેબ બની રહી હોગી ઔર કહતી હોગી કે ઉસ્કે હુસ્નકો ઝવાલ નહીં ઔર વહ સદા જવાન ઔર હમેશા ઝિંદા રહેગી. તુમને ઉસ્કી પસ્લિયોંકે પિંજરેમેં ખંજર ફંસા હુવા દેખા હે ? ગલેમેં હાર દેખા હે ? યહ હાર ઔર યહ ખંજર જો કહાની સુનાતે હેં વહ મેરી કહાની હે ઔર દૂસ્રી જો ખોપળિયાં બિખરી પળી હેં ઔર ઉન્કે સાથ જો તલ્વારેં ઔર બર્છિયાં પળી હે વહ સો બાર સુની હૂઈ કહાની સુનાતી હે. મૈંને યહ કભી તવજ્જુહસે નહીં સુની થી. આજ ઈસ ઔરતકી ખોપળી દેખી તો મુઝે યૂં નઝર આયા જૈસે યહ મેરી અપની ખોપળી હો. ઈસ ખુશ્ક ખોપળી પર ગોશ્ત ચળ ગયા તો મેરા ચેહરા બન ગયા. મૈંને એક ગિધકો દેખા જો મેરે ચેહરેસે આંખે નિકાલ રહા થા. એક ભેળિયેકો દેખા જો મેરે ગુલાબી ગાલોંકો નોચ રહા થા. ઈન મુર્દાર

ખોરોંને મેરા ચેહરા ખા લિયા ઔર પીછે ખોપળી રહ ગઈ. મુઝે ઐસે નઝર આયા જૈસે ખોપળીકે જબળે ઔર ખોફનાક દાંત હિલ રહે હો. મુઝે આવાઝ સુનાઈ દી "યહ હે તુમ્હારા અંજામ" ઔર મેરે દિલકો કિસી ખૌફનાક ચીઝને દાતોંમેં જકળ લિયા."

"કુછ દિનોં બા'દ વહાં જા કર દેખના જહાં હમ પર ફિદાઈયોંને હમ્લા કિયા થા" અન્નાસિરને કહા "વહાં ભી તુમ્હેં યહી મંઝર નઝર આએગા. લાશોંકે પિંજર, ખોપળિયાં, તલ્વારે ઔર બર્છિયાં ઔર શાયદ ઉન્સે કુછ દૂર થેસાકી ખોપળી ભી પળી મિલ જાએ. ઉસ્કે સીનેમેં ભી ખંજર ઉતરા હુવા હોગા. વહ સબ ઔરતકે લિએ મરે હૈં. યહ સબ ભી ઔરતકે લિએ મરે હૈં."

"અગર મૈંને અપની રવિશ ન છોળી તો એક રોઝ સહરામેં ગિધ ઔર ભેળીયે મેરે જિસ્મકા ગોશ્ત નોચ રહે હોંગે જિસ પર મુઝે નાઝ હે ઔર જિસે હાસિલ કરનેકે લિએ કોઈ જાન પેશ કરતા હે કોઈ દોલત" લિઝાને કહા "મગર ઈન્સાન ઈબ્રત હાસિલ નહીં કરતા. ઉન્કી તબાહી ઔર બરબાદી નહીં દેખતા જો ઉસ્સે પહલે ઈસ ઝમીન પર અપને ઉપર હુસ્ન, દોલત ઔર જિસ્માની તાકતકા નશા તારી કરકે તકબ્બુર ઔર ગુરૂરસે કરતે ફિરતે થે.... મૈંને અપને આપકો પેહચાન લિયા હે. અપની અસ્લિયત જાન લી હે. તુમ ભી સુન લો અન્નાસિર ! ખુદાને તુમ્હેં મર્દોંકી તાકત ઔર મર્દાના હુસ્ન દિયા હે. તુમ્હેં જો ઔરત દેખેગી. વહ તુમ્હારે કરીબ આનેકી ખ્વાહિશ કરેગી, દેખ લો તુમ ભી જા કર અપના અંજામ દેખ લો."

વહ અપને અંદાઝસે બોલ રહી થી જૈસે ઉસ પર આસેબકા અષર હો. ઉસ્કી શોખિયાં ઔર ફરેબકારિયાં ખત્મ હો ચુકી થી. વહ કિસી તારિકુદુન્યા ફકીરકે લેહજેમેં બોલ રહી થી.

"મૈં તુમ્હેં અપની અસ્લિયત બતા દૂં ?" ઉસ્ને અન્નાસિરસે પૂછા "મૈં તુમ્હેં દિખા દૂં કે મેરે પસ્લિયોંકે પિંજરેમેં કયા હે ?" ઉસ્ને અપને સીને પર હાથ મારા ઔર ચુપ હો ગઈ ઉસ્કા હાથ સોનેકે ઈસ હાર પર જા લગા થા જિસ્મેં જવાહિરાત ભી થે ઉસ્ને હારકો મુટ્ઠીમેં લિયા. ઝોરસે ઝટકા દિયા. હાર ટૂટ કર ઉસ્કે હાથમેં આ ગયા. ઉસ્ને હાર ચશ્મેમેં ફેંક દિયા. ઊંગલિયોંસે

અંગૂઠિયાં ઉતારી જિન્મેં હીરે જળ હૂએ થે. યહ ભી ચશ્મેમેં ફેંક દી. કહને લગી "મેં એક ફરેબ હૂં અન્નાસિર ! મેંને તુમ્હેં ભી ફરેબ દિયા થા.... મેરે દિલમેં તુમ્હારી મુહબ્બત ભી પૈદા હો ગઈ થી. મગર મેરે ફર્ઝકી બદરૂહકા ભી અષર થા. યહ બહુત અચ્છા હુવા કે ફિદાઈયોંને હમ પર હમ્લા કર દિયા ઔર યહ ઔર ઝિયાદ અચ્છા હુવા કે મેંને અપની ઝિંદગીમેં અપની ખોપળી દેખ લી, વર્ના મેં બતા નહીં સકતી કે જહાં હમ તુમ્હેં લે જા રહે થે વહાં તુમ પર કયા રૂપ ચળા દિયા જાતા, મેરી મુહબ્બતકા કયા હશ્ર હોતા ! તુમ એક બહુત બળે ફરેબકા શિકાર હોને જા રહે થે. મેં અબ ઝૂટ નહીં બોલૂંગી. તુમ્હેં ઈસ મકસદકે લિએ લે જાયા જા રહા થા કે મેં અપની ખુબ સૂરતી ઔર મુહબ્બતકે જાંસેસે તુમ્હારી અકલ પર કબ્ઝા કર લૂં ઔર તુમ્હારે હાથોં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો કત્લ કરાયા જાએ. ગુમશ્તગીન કિલ્આ અસ્યાતમેં ઈસ લિએ ગયા થા કે શૈખ સન્નાન ઉસે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કત્લકે લિએ કિરાએકે કાતિલ દે દે. સન્નાનને બતાયા કે ઉસ્ને ચાર ફિદાઈ ભેજ રખ્ખે હેં. અગર યહ ભી નાકામ હો ગએ તો વહ આઈંદા ઈસ કામકે લિએ કોઈ ફિદાઈ નહીં ભેજેગા કયૂંકે વહ બહુતસે કારઆમદ ફિદાઈ ઝાએઅ કર ચુકા હે. આખિર યહ સૌદા તૈ હુવા કે ગુમશ્તગીન તુમ્હેં ઔર તુમ્હારે સાથિયોંકો અપને સાથ લે જાએ ઔર સૈફુદ્દીનકે કત્લકે લિએ તય્યાર કરેં. ઈત્નેમેં હમારા અફસર આ ગયા. ઉસ્ને ફેસ્લા કિયા કે અય્યૂબીકા કત્લ ઝરૂરી હે."

"યહ કભી મુમ્કિન નહીં હો સકતા કે મેં સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સાએકો ભી મેલી નિગાહસે દેખૂં" અન્નાસિરને કહા "દુન્યાકી કોઈ તાકત મુઝે ઈત્ના બેઅકલ નહીં બના સકતી."

લિઝા હંસ પળી, કહને ગલી "મેંને દિલસે અપને ફરાઈઝકો કબૂલ નહીં કિયા, વર્ના હમ ફૌલાદકો ભી પાની બના દિયા કરતી હે" ઉસ્ને અન્નાસિરકો તફસીલસે બતાયા કે ઈસ્કે ફરાઈઝ ઔર જઝબાતમેં કિત્ના તઝાદ હે. ઉસ્ને યહ ભી બતાયા કે વહ સૈફુદ્દીનકે પાસ ભી રહી હે. ઉસ્ને પૂછા "કયા તુમ મુઝ જૈસી નાપાક લળકીકો કબૂલ કર લોગે ? મેં સચ્ચે દિલસે ઈસ્લામ કબૂલ કર લૂંગી."

"અગર તુમને સચ્ચે દિલસે તોબા કર લી હે તો મેરે લિએ તો યહ ગુનાહ હોગા કે મેં તુમ્હેં કબૂલ ન કરૂં." અન્નાસિરને કહા "લેકિન સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ઈજાઝતકે બગૈર મેં કોઈ ફેસ્લા નહીં કર સકતા. દિલસે બોઝ ઉતાર દો. અગર તુમ પાકીઝા ઝિંદગી બશર કરના ચાહતી હો તો એસી ઝિંદગી સિર્ફ તુમ્હેં હમારે મજહબમેં મિલેગી" ઉસ્ને પૂછા "કયા તુમ્હેં મા'લૂમ હે કે જો ફિદાઈ હમારે સુલ્તાનકે કત્લકે લિએ ગએ હેં વહ કિસ ભેસમેં ગએ હેં ઔર કાતિલાના હમ્લા કિસ તરહ કરેગેં ?"

"કુછ ઈલ્મ નહીં" લિઝાને જવાબ દિયા "મેરે સામને ઈસ્સે ઝિયાદા કોઈ બાત નહીં હૂઈ કે ચાર ફિદાઈ ભેજે ગએ હેં."

"હમેં ઉળ કર તુર્કમાન પહુંચના હોગા" અન્નાસિરને કહા "મુઝે સુલ્તાન ઔર ઉસ્કે મુહાફિઝોંકો ખબરદાર કરના હે."

ઉસ્ને લિઝાકો અપને આગે ઘોળે પર બિઠા લિયા ઔર એળ લગા દી. ઈત્ની હસીન લળકી ઉસ્કે સીનેસે લગી હૂઈ થી. ઉસ્કે રેશમ જૈસે બાલ ઉસ્કે ગાલોં પર લહરા રહે થે મગર ઉસ્કે ઝહનમેં સુલ્તાન અય્યૂબી સમા ગયા થા. ફર્ઝને ઉસ્કે જઝબાતકો સુલા દિયા થા. મકસદને ઉસે મર્દે મેદાન ઔર ઈન્સાને કામિલ બના દિયા થા ઔર લિઝાકી તો જૈસે રૂહ હી બદલ ગઈ થી. વહ ઈસ કવી ઔર તનોમંદ જવાનકે કબ્ઝેમેં ઔર ઉસ્કે રહમો કરમ પર થી લેકિન ઉસે જૈસે એહસાસ હી નહીં થા કે વહ મર્દ હે ઔર યહ એક નૌજવાન લળકી. અગર કોઈ વાઈઝ બર્સો વઅઝ સુનાતા રહતા તો લિઝા પર કોઈ અષર ન હોતા. અન્નાસિરને ખામોશ ઝુબાનસે યહ હકીકત ઉસ્કે દિલમેં ઉતાર દી કે વહ પાકીઝા ઝિંદગી બસર કરના ચાહતી હે તો ઐસી ઝિંદગી ઉસે ઈસ્લામમેં મિલેગી.

સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો કિલ્આ એ'ઝાઝકે કિલ્એદારકા જવાબ આગ બગોલા કિએ હૂઆ થા. ઉસે યહ કિલ્આ સર કરના થા ઔર ફૌરન બા'દ હલબકો મુહાસરેમેં લે કર યહ શહર લેના થા. ઉસે બોઝા ઔર મુમ્બજકે દો કિલ્એ લળે બગેર મિલ ગએ થે. ઉન્મેં જો દસ્તે થે ઉન્હેં અપની ફૌજમેં શામિલ કરકે ઉન્કી જગહ અપને દસ્તે ભેજ દિએ થે ઔર વહ

એ'ઝાઝ ઔર હલબકી તરફ પેશકદમીકી સ્કીમ બના રહા થા. ઉસ્ને હસ્બે મા'મૂલ દેખભાલકે લિએ અપને ફૌજી ઈસ ઈલાકેમેં ભેજ રખ્ખે થે જહાં ઉસે આગે બઢ્હના ઔર મુહાસરા કરના થા. જાસૂસોંને ઉસે હલબ ઔર એ'ઝાઝકે દિફાઈ ઈન્તિઝામાત બતા દિએ થે. સુલ્તાન અય્યૂબી ખૂદ ભી આગે ચલા જાતા થા ઔર અપની આખોં ઝમીનકે ખદ્દો ખાલ ઔર દીગર જંગી કવાઈફકા જાઈઝા લેતા થા. ઐસે દોરોંકે દોરાન વહ અપના ઝંડા સાથ નહીં રખતા થા ઔર અપને મુહાફિઝોં (બોડીગાર્ડઝ)કો ભી સાથ નહીં લે જાતા થા તાકે દુશ્મનકો પતા ન ચલ સકે કે યહ સલાહુદ્દીન અય્યૂબી હે. વહ ઘોળા ભી કિસી દૂસ્રેકા ઈસ્તિઅમાલ કરતા થા. ઉસ્કે ઘોળેકો જિસ્કે સુફેદ રંગ પર કહીં કહીં ગહરે લાલ ધબ્બે થે. દુશ્મનકે સાલાર પેહચાનતે થે.

ઉસે કહા ગયા થા કે વહ મુહાફિઝોંકે બગૈર ઈત્ની દૂર ન નિકલ જાયા કરે લેકિન ઉસ્ને અપની હિફાઝતકી કભી પર્વાહ નહીં કી થી. અબ તો ઉસ પર જુનૂનસા તારી થા. વહ અપને મુસલમાન દુશ્મનોંકો નાકો ચને ચબવા ચુકા થા. ઉસ્કે તાબૂતમેં આખરી કીલ ગાળની રહ ગઈ થી. વહ ઈલાકા ઐસા થા કે ચટ્ટાને ઔર ટીલે ભી થે ઔર કહીં કહીં દરખ્તોંકે ઝુંડ ભી. કુછ હિસ્સેમેં ગહરી ખડ ભી થી. ઐસે ઈલાકેમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકા મુહાફિઝોંકે બગૈર ઘૂમના ફિરના ખતરનાક થા.

"સુલ્તાને મોહતરમ" ઉસ્કી ઈન્ટેલીજન્સકે સર્બરાહ હસન બિન અબ્દુલ્લાહને એક રોઝ ઉસે ઝુંઝલા કર કહા "ખુદા ન ખ્વાસ્તા આપ પર કાતિલાના હમ્લા કામ્યાબ હો ગયા તો સલ્તનતે ઈસ્લામિયા આપ જૈસા કોઈ દૂસ્રા કોઈ પાસ્બાન પૈદા નહીં કર સકેગી. હમ કોમકો મુંહ દિખાનેકે કાબિલ નહીં રહેંગે. આનેવાલી નસ્લેં તો હમારી કબરોં પર લા'નત ભેજેગી કે હમ આપકી હિફાઝત ન કર સકે થે"

"અગર ખુદાકો યહી મંઝૂર હે કે મુઝે કિસી ફિદાઈ યા સલીબીકે હાથોં કત્લ હોના હે તો મેં ઐસી મૌતકો કૈસે રોક સકતા હૂં." સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા. "યહ ભી બાદશાહ જબ અપની જાનકી હિફાઝતમેં મગન હો જાતે હૈં તો વહ મુલ્ક ઔર કૌમકી આબરૂકી હિફાઝતકે કાબિલ નહીં રહતે. અગર મુઝે કત્લ હોના હે તો મુઝે અપના ફર્ઝ જલ્દી જલ્દી અદા કર

લેને દો. મુઝે મુહાફિઝોંકા કેદી ન બનાઓ. મુઝ પર બાદશાહીકા નશા તારી ન કરો. તુમ જાનતે હો મુઝ પર કિત્ને કાતિલાના હમ્લે હો ચુકે હૈં. અલ્લાહને મુઝે હર બાર બચા લિયા હે. અબ ભી બચા લેગા.''

ઉસ્કા ઝાતી અમલા ઉસ્કી સલામતીકે લિએ પરેશાન રહતા થા. પિછલી કહાનિયોંમેં વહ તમામ કાતિલાના હમ્લે બયાન કિએ ગએ હૈં જો ઉસ પર હૂએ થે. હર હમ્લેકે વક્ત વહ અકેલા થા લેકિન ઉસ્કા મુહાફિઝ દસ્તા કરીબ હી થા જો હર બાર વહાં પહુંચ ગયા. અબ સુલ્તાન અય્યૂબીને યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કર લિયા થા વહ અપને ઝાતી અમલે ઔર મુહાફિઝોંકો કિસી જગહ ખળા કરકે ખૂદ ટીલોં ઔર ચટ્ટાનોંમેં ગાઈબ હો જાતા થા. હસન બિન અબ્દુલ્લાહને યહ ઈન્તિઝામ કર રખ્ખા થા કે મુહાફિઝ દસ્તેકે ચંદ એક આદમી દૂર દૂર રહ કર સુલ્તાન અય્યૂબી પર નઝર રખતે થે. યહ કિસીકો ભી મા'લૂમ ન થા કે બહુત દિનોંસે ચાર આદમી વીરાનોંમેં ઘૂમ ફિર રહે હૈં ઔર વહ સુલ્તાન અય્યૂબી પર નઝર રખતે હૈં.

યહી વહ ચાર ફિદાઈ થે જિન્કે મુતઅલ્લિક કિલ્આ અસ્યાતમેં શૈખ સન્નાનને ગુમશ્તગીનકો બતાયા થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે કત્લકે લિએ ભેજે ગએ હૈં. ઈન ચારોંને દેખ લિયા થા કે સુલ્તાન અય્યૂબી મુહાફિઝોંકે બગૈર ઘુમતા ફિરતા રહતા હે, ચુનાંચે ઉન્હોંને યહ મન્સૂબા તર્ક કર દિયા થા કે જંગઝદા ઈલાકેકે પનાહ ગુઝીનોંકે રૂપમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકે પાસ જાએંગે ઔર ઉસ્કો કત્લ કર દેંગે. સુલ્તાન અય્યૂબી ઉન્હેં બળા અછ્છા મૌકા દે રહા થા. ચાર ફિદાઈયોંકી સ્કીમ અછ્છી થી. ઉન્કી કમઝોરી યહ થી કે વહ અપને સાથ તીરોં કમાન નહીં લાએ થે કયૂંકે પકળ જાનેકા ખત્રા થા અગર ઉન્કે પાસ એક હી કમાન હોતી તો વહ કિસી ભી જગહ છુપ કર સુલ્તાન અય્યૂબીકો નિશાના બના સકતે થે. વહાં છુપનેકી જગહેં બહુત થી. આસાનીસે ફરાર હુવા જા સકતા થા. ઉન્કે પાસ લંબે ખંજર થે.

ઉધરસે અન્નાસિર લિઝાકો ઘોળે પર બિઠાએ તેઝીસે આ રહા થા. લિઝાને ઉસે બતા દિયા થા કે ચાર ફિદાઈ સુલ્તાન અય્યૂબીકે કત્લકે લિએ ગએ હૂએ હૈં. અન્નાસિર બહુત જલ્દી સુલ્તાન અય્યૂબી તક પહુંચના ઔર ઉસે ખબરદાર કરના ચાહતા થા મગર સફર લંબા થા ઔર ઘોળે પર દો

સવારોંકા બોઝ થા. ઘોળા ઈત્ની લંબી મુસાફત દોળતે હૂએ તૈ નહીં કર સકતા થા. ઉસ્ને રાસ્તેમેં ઘોળેકો આરામ દિયા. પાની પિલાયા ઔર ચલ પળા. ઉધર સુલ્તાન અય્યૂબી અપની હિફાઝતસે બિલ્કુલ હી બેનિયાઝ હો ગયા થા ઔર ચાર ફિદાઈ છુપ કર ઉસે દેખ રહે થે. ઈસ ઈલાકેમેં કોઈ ફૌજ નહીં થી. કોઈ આબાદી ભી નહીં થી. ફિદાઈ જંગલકે દરિંદોંકી તરહ શિકારકી તલાશમેં રહતે ઔર વહીં રાત ગુઝાર લેતે થે.

સુરજ ગુરૂબ હો ગયા. અન્નાસિર ઔર લિઝાકા ઘોળા ચલતા રહા. ઉસ્કી ચાલ બતા રહી થી કે ઉસ્કી રફતાર કમ હોગી, બળ્હેગી નહીં. અન્નાસિરને બોઝ કમ કરનેકે લિએ ઘોળેસે છલાંગ લગા લી ઔર લગામ પકળ કર પૈદલ ચલને લગા....... ગુઝરતી જા રહી થી. લિઝાને અન્નાસિરસે તીન ચાર બાર કહા કે વહ ઔર ઝિયાદા સવારી નહીં કર સકતી. ઉસ્કી હડ્ડિયાં ભી દુખને લગી થી. વહ કુછ દેર આરામ કરના ચાહતી થી લેકિન અન્નાસિર જો ખૂદ થકન, પ્યાસ ઔર ભૂકસે બેહાલ હુવા જા રહા થા ન રૂકા. ઉસ્ને લિઝાસે કહા "તુમ્હારી ઔર મેરી જાનસે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી બહુત ઝિયાદા કીમતી હે. અગર મેં રૂક ગયા ઔર સુલ્તાન કત્લ હો ગયા તો મેં સમઝૂંગા કે મેં અપને સુલ્તાનકા કાતિલ હૂં."

સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ. અન્નાસિર અબ કદમ ઘસીટ રહા થા. લિઝા ઘોળે પર સર રખ્ખે સોઈ હૂઈ થી. ઘોળા મા'મૂલીસી ચાલ ચલ રહા થા. એક જગહ પાની ઔર ઘાસ દેખ કર ઘોળા રૂક ગયા. લિઝાને નીંદસે ચોંક કર કહા, "ખુદાકે લિએ ઉસે મત ઘસીટો. ઉસે ઝરા ખા પી લેને દો" ઘોળેને પાની પી લિયા તો અન્નાસિર ઉસ્કી લગામ પકળ કર ચલ પળા. ઘોળા દોળનેકે કાબિલ નહીં રહા થા. અન્નાસિર ભી થક હાર કર સવાર હો ગયા. લિઝાકા રંગ પીલા પળ ચુકા થા. ઉસ્કે મુંહસે બાત ભી નહીં નિકલતી થી. અન્નાસિરકો યહ તો મા'લૂમ હી નહીં થા કે સુલ્તાન અય્યૂબી કહાં હોગા. વહ તુર્કમાનકો જા રહા થા. સુલ્તાન અય્યૂબી આગે ચલા ગયા થા જિસે બા'દમેં કોહે સુલ્તાનકા નામ દિયા ગયા થા, મગર વહ અબ વહાં ભી નહીં થા. ઈસ મુકામસે ભી આગે ચલા ગયા થા. અન્નાસિરકા તુર્કમાન ઔર

કોહે સુલ્તાનકી ચટ્ટાને નઝર આને લગી થી ઔર વહ સોચ રહા થા કે કિસ તરફસે જાએ. સૂરજ બહુત ઉપર આ ગયા થા.

ઉસ વક્ત સુલ્તાન અય્યૂબી એક ચટ્ટાની વીરાનેમેં અપને અમ્લેકે સાથ વહાંકા જાઈઝા લે રહા થા. ઉસ્ને અમ્લેકો એક જગહ રૂકનેકો કહા ઔર અકેલા હી એક તરફ નિકલ ગયા. ઉસ્કે ઝહનમેં શાયદ અપની ફોજકી પેશકદમીકી કોઈ સ્કીમ થી. ઘોળેસે ઉતર કર વહ એક ચટ્ટાન પર ચળ ગયા. ચારોં ફિદાઈ ઉસ ચટ્ટાનસે થોળી હી દૂર એક જગહ છુપ કર ઉસે દેખ રહે થે. વહ કુછ દેર ઉપર ખળા ઈધર ઉધર દેખતા રહા.

"નીચે આને દો." એક ફિદાઈને અપને સાથિયોંસે કહા.

"ઉસ્કે મુહાફિઝ કરીબ હી કહીં છુપે હૂએ હોંગે" દૂસ્રેને કહા.

"આજ બચ કર ન જાએ" એક ઔર બોલા.

"સિર્ફ એક આદમી આગે જાએગા" ચોથેને કહા "વાર પીછેસે કરના. ઝરૂરત પળી તો બાકી આગે આ જાએંગે."

સુલ્તાન અય્યૂબી ચટ્ટાનસે ઉતરા ઔર ઘોળે પર સવાર હો કર કિસી ઔર તરફ ચલા ગયા. ફિદાઈ ઉસ્કે પીછે પીછે ગએ. હમ્લેકે લિએ યહ જગહ મોઝૂ નહીં થી. અન્નાસિર અભી બહુત દૂર થા. સુલ્તાન અય્યૂબી એક બાર ફિર ઘોળેસે ઉતરા. એક ઔર ચટ્ટાન પર ચળ્હા. થોળી દેર બા'દ વહાંસે ઉતરા ઔર ઘોળેકી લગામ પકળ કર પૈદલ ચલ પળા. ફિદાઈ ઉસ્સે ઝરા હી દૂર છુપે હૂએ થે. સુલ્તાન અય્યૂબી એક જગહસે ઘૂમ ગયા. આગે મૈદાન થા. વહ ઘોળે પર સવાર હોને હી લગા થા કે ઉસે દોળતે કદમોંકી આહટ સુનાઈ દી. એક ફિદાઈ એક ફિટ લંબા ખંજર હાથમેં લિએ ઉસ્સે દો તીન કદમ દૂર રહ ગયા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીને દેખ લિયા.

સુલ્તાન અય્યૂબીને અપના ખંજર નિકાલા. ફિદાઈને વાર કર દિયા. સુલ્તાન અય્યૂબીને ઉસ્કી ખંજરવાલી કલાઈકે આગે અપની કલાઈ રખ કર વાર રોકનેકી કોશિશ કી મગર ફિદાઈ તનો મંદ થા. વાર બળી હી તાકતસે કિયા ગયા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીને વાર કિયા જો ફિદાઈ બચા ગયા. ચટ્ટાનકી ઓટસે એક ઔર ફિદાઈ નિકલા. ઉસ્ને ભી વાર કિયા જો સુલ્તાન અય્યૂબી બચા તો ગયા લેકિન ઉસ્કે કુલ્હેકી ખાલકો ચીર ગયા. સુલ્તાન

અય્યૂબી ઘોળેકી ઓટમેં હો ગયા. એક ફિદાઈ ઉધર આયા તો સુલ્તાન અય્યૂબીને બાયાં હાથકા ઘૂંસા ઉસ્કે મુંહ પર મારા. વહ પીછેકો ગિરને લગા તો સુલ્તાન અય્યૂબીને ખંજર ઉસ્કે દિલકે મુકામ પર ઉતાર કર ઝોરસે એક તરફકો ઝટકા દિયા. યહ ફિદાઈ ખત્મ હો ગયા.

દૂસ્રેને ઉસ્કે પીછેસે વાર કિયા લેકિન સુલ્તાન અય્યૂબી બરવક્ત સંભલ ગયા. ફિદાઈકે ખંજરકી નોક સુલ્તાન અય્યૂબીકે એક બાઝૂમેં લગી. યહ ઝખ્મ ભી ગહરા નહીં થા. બાકી દો ફિદાઈ ભી સામને આ ગએ. સરપટ દોળતે ઘોળોંકે ટાપ સુનાઈ દિએ જો આને વાહિદમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકે કરીબ આ ગએ. ફિદાઈ ભાગે. એકકો તો સવારોંને ઘોળોં તલે કુચલ ડાલા. દૂસ્રેકો માર ડાલા. સુલ્તાન અય્યૂબીકી પુકાર પર આખરી ફિદાઈકો ઝિંદા પકળ લિયા ગયા. અલ્લાહને સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો ઈસ હમ્લેસે ભી બચા લિયા. ઉસ પર જિસ વક્ત હમ્લા હુવા ઉસ્કા અમલા ઉસ્સે સાત આઠસો ગઝ દૂર એક બુલંદી પર ખળા થા. ઈત્તિફાકસે ઉસ્મેંસે કિસીને દેખ લિયા વર્ના યહ હમ્લા નાકામ હોનેવાલા નહીં થા.

યહ કાતિલાના હમ્લા ૧૧૭૬ ઈસ્વી (ઝિલ્કાદા ૫૭૧ હીજરી)કા હે. ઈસ્કે મુતઅલ્લિક મુઅર્રિખીનમેં ઈખ્તિલાફ પાયા જાતા હે. કાઝી બહાઉદ્દીન શદ્દાદને અપની ડાયરીમેં ઈત્ના હી લિખ્ખા હે કે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી કિલ્અએ એ'જાઝકે મુહાસરેકે લિએ જા રહા થા કે ચાર ફિદાઈયોંને ઉસ પર કાતિલાના હમ્લા કિયા. અલ્લાહ તબારક વ તઆલાને ઉસે બચા લિયા. મેજર જનરલ (રીટાયર્ડ) મુહમ્મદ અકબરખાન (રંગરૂટ)ને મુતઅદ્દદ હવાલોંસે લિખ્ખા હે કે સુલ્તાન અય્યૂબી કિલ્અએ એ'જાઝકે મુહાસરેકે દોરાન દિનકે વક્ત અપને એક સાલાર જાવલ અસદીકે ખૈમેમેં સોયા હુવા થા જબ એક ફિદાઈને ખૈમેમેં જા કર ઉસ પર ખંજરસે વાર કિયા. ઈત્તિફાકસે સુલ્તાન અય્યૂબીકે સર પર વહ મખ્સૂસ પગળી થી જો વહ મૈદાને જંગમેં પહના કરતા થા. ઉસે તર્બોશ કહતે થે. હમ્લાઆવરકા ખંજર તર્બોશમેં લગા ઔર સુલ્તાન અય્યૂબી જાગ ઉઠા. ફૌરન હી ચાર પાંચ ફિદાઈ અંદર આ ગએ ઔર ઉન્કે સાથ હી સુલ્તાન અય્યૂબીકે બોડીગાર્ડ ભી અંદર આ ગએ જિન્હોંને ફિદાઈયોંકો હલાક કર ડાલા. જનરલ મૌસૂફને લિખ્ખા

હે કે યહ ફિદાઈ કુછ અર્સેસે ધોકેમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકે મુહાફિઝ દસ્તેમેં શામિલ હો ગએ થે.

યૂરોપી મુઅર્રિખોંને લિખ્ખા હે કે હમ્લાઆવર સુલ્તાન અય્યૂબીકે અપને બોડીગાર્ડ થે. ઈન મુઅર્રિખીનને સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ યહ શહાદત મુહિય્યા કરનેકી કોશિશ કી હે કે વહ અપની ફૌજમેં બિલ્કુલ મકબૂલ નહીં થા, યહાં તકકે ઉસ્કે બોડીગાર્ડ તક ઉસ્કે વફાદાર નહીં થે. ઉસ વક્તકે વકાએ નિગારોંકી ગૈરમત્બૂઆ તહરીરોંસે યહી કહાની સામને આતી હે જો સુનાઈ ગઈ હે. ફિદાઈ ન ઉસ્કે મુહાફિઝ દસ્તેમેં થે, ન કિસી ધોકેસે હમ્લાઆવર હૂએ થે. ઉન્હેં સુલ્તાન અય્યૂબી અકેલા મિલ ગયા થા.

જો ફિદાઈ પકળા ગયા થા ઉસ્ને બયાન દિયા કે વહ ચારોં કિલ્આ અસ્યાતસે આએ હેં. ઉસે હસન બિન અબ્દુલ્લાહકે હવાલે કર દિયા ગયા જિસ્ને ઉસ્સે કિલ્આ અસ્યાતકે મુતઅલ્લિક તમામતર મા'લૂમાત લે લી. યહ ભી પૂછ કે લિયા અંદર કિત્ની ફૌજ હે ઔર ઉસ્કે લળનેકી અહલિયત કૈસી હે. યહ મા'લૂમાત સુલ્તાન અય્યૂબીકો દી ગઈ.

"કલ રાતકે આખરી પહર હમ અસ્યાતકી તરફ કૂચ કરેંગે." સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા. ઉસ્મેં અપની હાઈકમાન્ડકે સાલારોંકો બુલાયા ઔર કહા "ફિદાઈયોંકા યહ અડ્ડા ઉખાળના ઝરૂરી હો ગયા હે. ઉસ પર ફૌરન કબ્ઝા કરના હે. ફૌજકા તીસ્રા હિસ્સા કાફી હોગા." ઉસ્ને બતાયા કે કિત્ની નફરી જાએગી ઔર ઉસ્કી તર્તીબ કયા હોગી.

ઉસ શામ સુલતાન અય્યૂબીકો ઈત્તિલાઅ દી ગઈ કે અન્નાસિર નામકા એક છાપામાર વાપસ આયા હે. હસન બિન અબ્દુલ્લાહ અન્નાસિરસે સારી રિપોર્ટ લે ચુકા થા. ઉસે સુલ્તાન અય્યૂબીકે સામને પેશ કરના ઝરૂરી થા. અન્નાસિરકો બળી હી બુરી હાલતમેં પેશ કિયા ગયા. મુસલ્સલ સફર, ભૂક ઔર પ્યાસને ઉસે અધમુઆ કર દિયા થા. ઉસ્કે સાથ લિઝા થી. ઉસ્કા રંગ ઉળા હુવા ઔર જિસ્માની હાલત દિગરગૂં થી. અન્નાસિરને સુલ્તાન અય્યૂબીકો પૂરી તફસીલસે સુનાયા કે ઈસ પર કયા ગુઝરી હે. ઉસ્ને કોઈ બાત પોશીદા ન રખ્ખી. લિઝાકે મુતઅલ્લિક ભી સબ કુછ બતાયા. સુલ્તાન અય્યૂબીને લિઝાસે પૂછા કે વહ અપને મુતઅલ્લિક ફેસ્લેમેં આઝાદ હે.

લિઝા શાયદ અપને આપકો કૈદી સમઝ રહી થી ઔર ઉસે બહુત બુરે સુલૂકકી તવક્કુઅ થી. લેકિન યહાં મુઆમલા ઉલટ થા. ઉસ્ને અન્નાસિરકે સાથ રહનેકી ખ્વાહિશ ઝાહિર કી. ઉસે બતાયા ગયા કે ઉસે દમિશ્ક ભેજ દિયા જાએગા જહાં વહ નુરૂદ્દીન ઝંગીકી બેવાહકી તહવીલમેં રહેગી ઔર અન્નાસિર ઉસે કુછ અર્સેકે બા'દ મિલેગા. દરઅસલ ઈસ કિસ્મકી લળકિયોંકો ઉન્કી જઝબાતી બાતોંસે મુતાઅષ્ષિર હો કર કાબિલે એ'તિમાદ નહીં સમઝા જાતા થા. દમિશ્કમેં ઉન્હેં ઈઝ્ઝત ઔર આરામસે રખ્ખા જાતા થા ઔર ઉન્કી ખુફયા નિગરાની કી જાતી થી.

અન્નાસિરકો ઝખ્મોંકે ઈલાજ ઔર આરામકે લિએ પિછલે કેમ્પમેં ભેજ દિયા ગયા.

શૈખ સન્નાનકા ગુસ્સા અભી ઠંડા નહીં હુવા થા. ગુમશ્તગીન ઉસે ધોકા દે ગયા થા. ઉસ્ને ગુમશ્તગીનકે કાફલેકે તઆકુબમેં જો આદમી ભેજે થે ઉન્મેંસે સિર્ફ દો વાપસ આએ થે. વહ થ્રેસાકો ઉઠા લાએ થે. લિઝાકો અન્નાસિર બચા લે ગયા થા. શૈખ સન્નાન થ્રેસાસે ઈન્તિકામ લે રહા થા. ઉસે ઉસ્ને કૈદમેં ડાલ રખ્ખા થા. થી તો વહ ભી બહુત ખુબ સૂરત લળકી લેકિન શૈખ સન્નાનકી નઝર લિઝા પર થી.

દિનકા પિછલા પહર થા. અસ્યાતકે કિલ્એોંકી દીવારોં પર ખળે સંત્રિયોંમેં દૂર ગર્દકે બાદલ ઉઠતે દેખે, ગર્દ આગે હી આગે આ રહી થી. સંત્રી દેખતે રહે, હત્તાકે ગર્દમેં સેકળોં ઘોળે નઝર આને લગે ફિર પ્યાદા ફૌજ નઝર આઈ. સંત્રિયોંને નક્કારે બજા દીએ. કમાન્ડરોંને ઉપર જા કર દેખા. શૈખ સન્નાનકો ઈત્તિલાઅ દી. વહ ભી સામનેવાલી દીવાર પર ચળ્હ ગયા. ઉસ વક્ત ફૌજ કિલ્એકે કરીબ આ કર મુહાસરેકી તર્તીબમેં હો રહી થી. શૈખ સન્નાનને મુકાબલેકા હુકમ દે દિયા. કિલ્એકી દિવારોં પર તીરંદાઝ પહુંચ ગએ લેકિન ઉન્હોંને કોઈ તીર ન ચલાએ, ક્યૂંકે વહ બાહરકી ફૌજકા રવય્યા દેખના ચાહતે થે. સુલ્તાન અય્યૂબીકો કિલ્એકે અંદરકી મા'લૂમાત મિલ ચુકી થી. અન્નાસિર ઉસકે સાથ થા. દો મિંજ્નીકેં નસબ કર દી ગઈ. અન્નાસિરને ઉન્હેં બતાયા કે શૈખ સન્નાનકા મહલ કહાં હે ઔર કિત્ની દૂર

હે. ઉસ્કી રહનૂમાઈમેં મિંજીનીકોંને પહલે બળે પથ્થર ફૈંકે જો ઠિકાને પર પળે. સન્નાનકે મહલકી દીવારોંમેં શિગાફ પળ ગએ.

કિલ્એસે તીરોંકા મેંહ બરસ પળા. સુલ્તાન અય્યૂબીકે હુક્મસે મિંજીનીકોંસે આતિશગીર માદ્દેકી સર્બ મુહર હાંડિયાં અંદર ફૈંકી ગઈ. યહ સન્નાનકે મહલકે કરીબ ગિર કર ટૂટી. સિયાહ માદા દૂર દૂર તક ફેલ ગયા. ઉસે આગ લગાનેકે લિએ ફલીતેવાલે આતશી તીર ચલાએ ગએ લેકિન આતિશગીર સિયાલ પર ન ગિરે. તીર ઠિકાને પર ફૈંકના આસાન નહીં થા. ઉન્હેં કિલ્એકી દીવારકે ઉપરસે અંદર જાના થા. ઈત્તિફાકસે કરીબ કહીં આગ જલ રહી થી. એક હાંડી ઉસ્કે ઈત્ના કરીબ પળી કે આગને ઉસ્કે માદાકો શો'લા બના દિયા. દૂસ્રે હી લમ્હે સન્નાનકા મહલ શો'લોંકી લપેટમેં આ ગયા. વહાં બેશુમાર આતિશગીર માદા ગિરા ઔર બહ બહ કર ફેલ ગયા થા.

શૈખ સન્નાન પર શો'લોંને દેહશત તારી કર દી. ઉસ્કી ફૌજ સલીબિયોં ઔર મુસલમાનોંકી લળાકા ફૌજ નહીં થી. યહ નશે ઔર કાહિલીકી મારી હૂઈ ફૌજ થી. સન્નાનને હકીકતકો તસ્લીમ કર લિયા ઔર ઉસ્ને કિલ્એ પર સફેદ ઝંડા ચળહા દિયા. સુલ્તાન અય્યૂબીને જંગ બંદીકા હુકમ દે દિયા ઔર કહા કે શૈખ સન્નાનસે કહો કે બાહર આએ. હર તરફ ખામોશી તારી હો ગઈ.

ઝરા દેર બા'દ કિલ્એકા દરવાઝા ખુલા ઔર શૈખ સન્નાન દો તીન સાલારોંકે સાથ બાહર આયા. સુલ્તાન અય્યૂબી ઉસ્કે ઈસ્તિકબાલકે લિએ આગે નહીં બળ્હા. ઉસ્કી નિગાહમેં સન્નાન મુજ્રિમ થા. વહ જબ સુલ્તાન અય્યૂબીકે સામને આયા તો સુલ્તાનને ઉસે ઔર ઉસ્કે સાલારોંકો ઈત્ના ભી ન કહા કે બેઠ જાઓ.

"સન્નાન !" સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "કયા ચાહતે હો ?"

"જાનકી અમાન" શૈખ સન્નાનને શિકસ્તખુર્દા આવાઝમેં કહા.

"ઔર કિલ્આ ?" સુલ્તાન અય્યૂબીને પૂછા.

"મુઝે આપકા ફેસ્લા મંઝૂર હોગા"

"અપની ફૌજકે સાથ કિલ્એસે ફૌરન બાહર નિકલ જાઓ."સુલ્તાન

અય્યૂબીને કહા " તુમ કોઈ સામાન અપને સાથ નહીં લે જા સકોગે. અપની ફૌજકો સમેટો. કિસી કમાન્દાર યા કિસી સિપાહીકે પાસ કોઈ અસ્લિહા ન હો. યહાંસે ખાલી હાથ નિકલો. તહખાનેમેં જો કૈદી હે ઉન્હેં વહીં રહને દો ઔર યાદ રખ્ખો સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકી હુદૂદમેં ન ઠહરના. સલીબિયોંકે પાસ જા કર દમ લેના. તુમને અબકે જો ચાર ફિદાઈ મેરે કત્લકે લિએ ભેજે થે વહ ભી મારે ગએ હેં. મેનેં તુમ્હેં બખ્શ દિયા હે. સુફેદ ઝંડા તુમને ચળ્હાયા હે. મેં કુર્આનકે હુકમ્કા પાબંદ હૂં. મેં કહ નહીં સકતા ખુદા તુમ્હેં મા'ફ કરેગા યા નહીં. અપને આપકો મુસલમાન કહના છોળ દો, વર્ના મેં તુમ્હેં ઔર તુમ્હારે ફિર્કેકો બહીરએ રૂમમેં ડુબો કર દમ લૂંગા."

જબ સૂરજ ગુરૂબ હો રહા થા, દૂર ઈન્સાનોંકી લંબી કતાર સર ઝુકાએ ચલી જા રહી થી. શેખ સન્નાન ઈસી કતારમેં થા. ઈસ કતારમેં ઉસ્કે સિપાહી ઔર ઉસ્કે સાલાર ભી થે ઔર ઈસ કતારમેં ઉસ્કે પેશાવર કાતિલ ભી થે. વહ અપને સાથ કુછ ભી નહીં લે જા સકે થે. ઉન્કે ઘોળે ઔર ઊંટ કિલ્એમેં રખ લિએ ગએ થે. સૂરજ ગુરૂબ હોને તક સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજ કિલ્એ પર કબ્ઝા મુકમ્મલ કર ચૂકી થી. તહખાનેસે કૈદિયોંકો નિકાલ લિયા ગયા થા. કિલ્એસે જો ઝર્રો જવાહિરાત બરામદ હૂએ ઉન્કા કોઈ શુમાર ન થા.

સુલ્તાન અય્યૂબીને કિલ્આ એક સાલારકે હવાલે કિયા ઔર રાતકો હી કોહે સુલ્તાનકી ઓર રવાના હો ગયા. વહ અબ ઝિયાદા ઈન્તિઝાર નહીં કરના ચાહતા થા. ચંદ હી દિનોંમેં ઉસ્ને પેશકદમી કી ઔર એ'ઝાઝકે કિલ્એકા જા મુહાસરા કિયા. હલબવાલોંને ઈસ કિલ્એકો દિફાઈ લિહાઝસે બહુત મુસ્તહકમ કર રખ્ખા થા. યહ દરઅસલ હલબકા દિફાઅ થા. ઉસ્મેં જો ફૌજ થી વહ તાઝહદમ થી, મૈદાને જંગમેં નહીં ગઈ થી. સુલ્તાન અય્યૂબીકો ઐસી ખુશ ફહમી નહીં થી કે વહ ઈસ કિલ્એકો ફૌરન સર કર લેગા. યહ ખત્રહ ભી થા કે ઉકબસે હલબકી ફૌજ હમ્લા કર દેગી. ઈસ ખત્રેકો રોકનેકા ઈન્તિઝામ કર લિયા ગયા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકો યહ ફાઈદા હાસિલ થા કે હલબકી ફૌજ તુર્કમાનકી લળાઈસે નુકસાન ઉઠા કર આઈ થી. ઉસ્કા લળનેકા જઝ્બા મજરૂહ હો ચૂકા થા.

કિલ્અએ એ'ઝાઝકે દિફાઅમેં લળનેવાલોંને બેજીગરીસે મુકાબલા કિયા. તમામ દિન ઔર સારી રાત ઉન્હોંને સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકો કિલ્એકે કરીબ ન આને દિયા. દીવારેં તોળનેવાલી પાર્ટિયોંને બહુત કોશિશ કી કે કિસી જગહસે દીવારકે કરીબ ચલે જાએં ઔર દીવાર તોળ સકેં લેકિન તિરંદાઝોંને ઉન્હેં કરીબ ન આને દિયા. અગલે દિન બળી મિન્જીનીકોંસે કિલ્એકે દરવાઝે પર વઝની પથ્થર મારે ગએ. આતિશગિર માદેકી હાડિયાં ભી દરવાઝે પર ફેંક કર આતશિ તીર ચલાએ ગએ. શો'લોંને દરવાઝેકો ચાટના શુરૂ કર દિયા. ઉપરસે એ'ઝાઝકે તીરંદાઝોંને મિન્જીનિકેં ચલાનેવાલોં પર બહુત તીર બર્સાએ. યહ તીર બળી કમાનોંસે બર્સાએ જા રહે થે, ઈસ લિએ દૂર તક આ જાતે થે. ઉન્સે મિન્જીનિકોંકે કઈ આદમી ઝખ્મી ઔર શહીદ હૂએ લેકિન ઈસ કુર્બાનીકે બગૈર કિલ્આ સર કરના મુમ્કિન નહીં થા. એક શહીદ હોતા તો દૂસ્રા ઉસ્કી જગહ લે લેતા થા.

દરવાઝા જલ રહા થા ઔર ઉસ પર લગાતાર પથ્થર પળ રહે થે. બહુત દેર બા'દ પથ્થર દરવાઝેમેંસે અંદર જાને લગે. શો'લોંને લકળીકો ખા લિયા થા. લોહેકા ફ્રેમ બાકી થા જો પથ્થરોંસે ટેળ્હા હો રહા થા. રાતકો શો'લે બુઝ ગએ, દરવાઝેકા આહની ઢાંચા રહ ગયા. ઉસ્મેંસે પ્યાદે ગુઝર સકતે થે, ઘોળે ગુઝારના મુશ્કિલ થા. યહ જાંબાઝીકી ઝરૂરત થી. પ્યાદા દસ્તોંકો હુક્મ દિયા ગયા કે દરવાઝેકે ઢાંચેમેંસે ગુઝર કર અંદર જાએં. યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે "ક્રેક ટ્રુપ્સ" થે. ઉન્હોંને હલ્લા બોલ દિયા. એ'ઝાઝકે સિપાહિયોંને ઈન દસ્તોંકા યહ હશ્ર કિયા કે આગે જો ગએ થે ઉન્હેં વહીં ઢેર કર દિયા. પીછેવાલે અપને સાથિયોંકી લાશોંકે ઉપરસે અંદર ગએ.

યહ મા'રિકા બળા હી ખૂનરેઝ થા. ઈસ્સે યહ ફાઈદા ઉઠાયા ગયા કે દરવાઝેકા આહની ઢાંચા તોળ લિયા ગયા. જો પ્યાદે ઝિંદા થે વહ અંદર જા કર બિખર ગએ ઔર ખુબ લળે. ફિર ઘૂળ સવારોંકો અંદર જાનેકા હુક્મ મિલા.... સુલ્તાન અય્યૂબીને કિલ્એકે અંદર આતિશઝનીકા હુક્મ દે દિયા. એક દસ્તા જગહ જગહ આગ લગાને લગા. એ'ઝાઝકી ફૌજ હથિયાર ડાલને પર આમાદા નઝર નહીં આતી થી. યહ કિલ્આ હલબસે નઝર આતા થા. રાતકો હલબવાલોંને દેખા કે જહાં કિલ્આ હે વહાંસે આસ્માન સુર્ખ હો રહા

હે. શો'લે બુલંદ હો રહે થે. યહ ઈત્તિલાઅ તો હલબમેં પહુંચ ચૂકી થી કે સુલ્તાન અય્યૂબીને એ'ઝાઝકો મુહાસરેમેં લે રખ્ખા હે. હલબકી હાઈકમાન્ડને ઈસ ઈમ્કાન પર ભી ગોર કિયા થા કે સુલ્તાન અય્યૂબી પર ઉકબસે હમ્લા કિયા જાએ મગર સાલારોંને બતાયા કે ફૌજ લળનેકે કાબિલ નહીં.

ઉસ વક્ત સૈફુદ્દીન હલબમેં હી થા ઔર ગુમશ્તગીન ભી વહીં ચલા ગયા થા. ઈન દોનોંકે દરમિયાન એ'ઝાઝ ઔર હલબકે દિફાઅકે સિલ્સિલેમેં તુર્શકલામી હૂઈ જો ઉસ હદ તક બળ્હી કે ગુમશ્તગીનને સૈફુદ્દીનકો કત્લકી ધમકી દે દી. સૈફુદ્દીનને ઈત્તિહાદ તોળ દિયા. ઉસ્કી જો બચીકચી ફૌજ થી વહ હલબસે નિકાલ લે ગયા. યહ લોગ દરઅસલ એક દૂસ્રેકે ભી દુશ્મન થે. અલ્મલિકુસ્સાલેહકી ઉમ્ર અબ તેરહ બરસસે કુછ ઉપર હો ગઈ થી. વહ સોચને સમઝનેકે કાબિલ હો ગયા થા. ઉસ્ને ગુમશ્તગીનકા રવય્યા દેખા તો ઉસ્ને મહસૂસ કર લિયા કે ઉસ્કા યહ દોસ્ત સાઝિશી હે. ઉસ્ને ગુમશ્તગીનકો કેદખાનેમેં ડાલ દિયા. તારીખમેં તહરીર હે કે ગુમશ્તગીનને ઈન હાલાતમેં કે હલબ ઔર એ'ઝાઝ મુહાસરેમેં થે, અલ્મલિકુસ્સાલેહકે ખિલાફ કોઈ નઈ સાઝિશ તય્યાર કી થી જિસ્કા ઈન્કિશાફ હો ગયા ઔર ઉસે કેદમેં ડાલ કર દો તીન રોઝ બા'દ કત્લ કર દિયા ગયા.

આખિર એ'ઝાઝકે મુહાફિઝોંને હથિયાર ડાલ દીએ. સુલ્તાન અય્યૂબીકો ઉસ્કી બહુત કીમત દેની પળી. ઉસ્કે જિન દસ્તોંને કિલ્એકે અંદર મા'રિકા લળા થા ઉન્કી નફરી આધી રહ ગઈ થી. એ'ઝાઝવાલોંને ષાબિત કર દિયા થા કે વહ બુઝદિલ નહીં. સુલ્તાન અય્યૂબીને ફૌરન હલબકો મુહાસરેમેં લે લિયા. હલબ કરીબ હી થા. હલબકે અંદર જઝબેકી યહ કૈફિયત થી કે રાત એ'ઝાઝકે શો'લોંને ઉન્હેં દહશતઝદા કર દિયા થા. ઉન્હેં યહ ભી મા'લૂમ થા કે ઉન્કી ફોજમેં ઈત્ના દમ નહીં રહા કે શહરકા દિફાઅ કર સકે. ઈન્હીં શહેરિયોંને કુછ અર્સા પહલે સુલ્તાન અય્યૂબીકે છક્કે છૂળા દિએ થે ઔર ઉસે મુહાસરા ઉઠાના પળા થા મગર અબ યહ શહર મર હી ગયા થા.

મુહાસરેકે દૂસરે દિન અલ્મલિકુસ્સાલિહકા એક એલ્ચી સુલ્તાન અય્યૂબીકે પાસ આયા. વહ જો પૈગામ લાયા વહ સુલહકી પેશકશ નહીં થી. યહ એક ઐસા જઝબાતી પૈગામ થા જિસ્ને સુલ્તાન અય્યૂબીકો ઝિંઝોળ ડાલા. પૈગામ યહ થા કે નુરૂદ્દીન ઝંગી મર્હૂમકી બચ્ચી સુલ્તાન અય્યૂબીસે મિલ્ના ચાહતી હે. ઈસ બચ્ચીકા નામ શમ્સુન્નિસા થા. યહ અલ્મલિકુસ્સાલિહકી છોટી બહન થી. ઉમ્ર દસ ગ્યારહ સાલ થી. અલ્મલિકુસ્સાલિહ જબ દમિશ્કસે હલબ ગયા તો અપની બહનકો ભી સાથ લે ગયા થા. ઉન્કી માં રઝીઅખાતૂન બિન્તે મુઈનુદ્દીન (બેવએ નુરૂદ્દીન ઝંગી) દમિશ્કમેં હી રહી થી. વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી હામી થી.

સુલ્તાન અય્યૂબીને હલબકે એલ્ચીકો જવાબ દિયા કે વહ બચ્ચીકો લે આએ.

બચ્ચી આ ગઈ. ઉસ્કે સાથ અલ્મલિકુસ્સાલિહકે દો સાલાર થે. સુલ્તાન અય્યૂબીને બચ્ચીકો સીનેસે લગા લિયા ઔર વહ બહુત રોયા. બચ્ચીકે હાથમેં અલ્મલિકુસ્સાલિહકા તહરીરી પૈગામ થા જિસ્મેં ઉસ્ને શિકસ્ત કબૂલ કર લી થી ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકો સુલ્તાન તસ્લીમ કર લિયા થા. ઉસ્ને સુલ્તાન અય્યૂબીકી ઈતાઅત ભી કબૂલ કર લી થી. ઉસ્મેં યહ ભી લિખ્ખા થા કે ગુમશ્તગીનકો કત્લ કર દિયા ગયા હે ઈસ લિએ હિરન ભી સુલ્તાન અય્યૂબીકી મિલ્કિય્યત તસવ્વુર કિયા જાએ.

"તુમ લોગ બચ્ચીકો કયૂં સાથ લાએ હો ?" સુલ્તાન અય્યૂબીને સાલારોંસે પૂછા "યહ પૈગામ તુમ ખૂદ નહીં લા સકતે થે ?"

જવાબ સાલારોંકો દેના ચાહિએ થા લેકિન ઉન્હોંને બચ્ચીકી તરફ દેખા. બચ્ચીને સુલ્તાન અય્યૂબીસે કહા "મામૂજાન ! મુઝે ભાઈ સાલિહને ભેજા હે. આપ એ'ઝાઝકા કિલ્આ હમેં દે દેં ઔર હમેં હલબમેં રહને દેં. હમ આઈંદા આપસે લળાઈ નહીં કરેંગે."

સુલ્તાન અય્યૂબીને બચ્ચીકે સાથ આએ હૂએ સાલારોંકો ગઝબનાક નઝરોંસે દેખા. વહ શર્ત મનવાનેકે લિએ ઝંગી મર્હૂમકી બચ્ચીકો સાથ લાએ થે.

"મેં એ'ઝાઝકા કિલ્આ ઔર હલબ તુમ્હેં દેતા હૂં શમ્સુન્નિસા !"

સુલ્તાન અય્યૂબીને બચ્ચીકો ગલે લગા કર કહા ઔર હુકમ જારી કર દિયા કે એ'ઝાઝકે કિલ્એસે અપની ફૌજ નિકાલ લી જાએ ઔર હલબકા મુહાસરા ઉઠા લિયા જાએ. ઉસ્ને હલબકે સાલારોંસે કહા "મૈંને એ'ઝાઝ ઔર હલબ ઈસ મા'સૂમ બચ્ચીકો દિયા હે. તુમ બુઝદિલ, બેગૈરત ઔર ઈમાન ફરોશ ઈસ કાબિલ ભી નહીં કે તુમ્હેં ફૌજમેં રહને દિયા જાએ."

ચોબીસ જૂન ૧૧૭૬ ઈસ્વી (૧૪ ઝીલ્હજ ૫૭૧ હિજરી) મુઆહદે પર દસ્તખત હો ગએ. સુલ્તાન અય્યૂબીને એ'ઝાઝ ઔર હલબકો સલ્તનતે ઈસ્લામિયામેં શામિલ કર લિયા ઔર અલ્મલિકુસ્સાલિહકો નીમખૂદ મુખ્તારીકી હૈષિયત દે દી. ઉસ્કે ફૌરન બા'દ સૈફુદીનને ભી સુલ્તાન અય્યૂબીકી ઈતાઅત કબૂલ કર લી ઔર મુસલમાનોંકી આપસકી લળાઈયોંકા દોર ખત્મ હો ગયા, મગર કૌમમેં ગદ્દારો ઈમાન ફરોશ બદસ્તૂર સરગર્મ રહે.

રાત, રૂહ ઔર રોશની

કબ્રસ્તાન બહુત હી વસીઅ થા. તમામ કબરે અભી તાઝા થી. મિટ્ટીકી ઢરિયાં બેતર્તીબ થી. કોઈ ઊંચી, કોઈ નીચી થી. બા'ઝ કબરેં એક દૂસ્રેસે મિલ ગઈ થી. મૈદાને જંગકી કબરેં ઐસી હી હુવા કરતી હે. હમ્માતસે હલબ તક ઐસે તીન કબ્રસ્તાન તય્યાર હો ગએ થે. યહ સરસબ્ઝ ઓર શાદાબ ખિત્તા ઉદાસ હો ગયા થા. ઉસ્કી ફિઝા ખૂનકી બૂસે બોઝલ હો ગઈ થી. જહાં પરિંદે ચહચહાતે થે વહાં ગીધ મંડલા રહે થે.

ઐસા એક કબ્રતાન હલબકે મુઝાફાતી કિલ્આ એ'ઝાઝકે કરીબ થા. કબરોંકી મિટ્ટી અભી નમનાક થી. સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબીકી ફૌજોંકા ઈમામ ચંદ એક ફૌજિયોંકે સાથ વહાં ખળા ફાતિહા પળ્હ રહા થા. ઉસ્ને જબ મુંહ પર હાથ ફેરે તો આંસૂ ઉસ્કી ડાળ્હી તક પહુંચ ચૂકે થે.

"યહ ખિત્તા અબ બાંજ હો જાએગા. યહાં અબ કોઈ પત્તા હરા નહીં હોગા." ઉસ્ને કહા "યહાં એક હી રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી ઈતાઅત કરનેવાલે, એક હી કલિમા ઔર એક હી કુર્આનકો પળ્હનેવાલે એક દુસ્રેકે કાતિલ હો ગએ થે. જીસ ઝમીન પર ભાઈકે હાથોં ભાઈકા ખૂન ગિરતા હે વહ ઝમીન સૂખ જાતી હે. યહાં તકબીરકે ના'રે ટકરાએ થે. યહ સબ મુસલમાન થે. એક દૂસ્રેકે હાથોં કત્લ હૂએ. હકકે નામ પર જાનેં કુર્બાન કરનેવાલે શહીદ હૂએ ઓર બાતિલકે સાથી ઈસ રૂત્બેસે મહરૂમ રહે. યહ સબ રોઝે મહશર ઈકટ્ઠે ઉઠાએ જાએંગે. ખુદાએ ઝુલ્જલાલ ઉન્હેં યહ તો ઝરૂર કહેંગે કે "ખૂન જો તુમને એક દૂસ્રેકા બહાયા હે ઈત્ના તુમ મિલ કર ઈસ્લામકે દુશ્મનકા બહાતે તો ફલસ્તીન હી નહીં, ઈસ્પેન ભી એક બાર ફિર તુમ્હારા હોતા."

ઘોળોંકે કદમોંકી હંગામાખેઝ આવાઝેં સુનાઈ દી. ઈમામકે સાથ ખળે કિસી ફૌજીને કહા "સુલ્તાન આ રહે હૈં" ઈમામને ઘૂમ કર દેખા. સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબી આ રહા થા. ઉસ્કે સાથ સાલાર ઔર મુહાફિઝ દસ્તેકે છ સવાર થે. કબ્રસ્તાનકે કરીબ આ કર સુલ્તાન અય્યૂબીને ઘોળા રોકા, ઉતરા ઔર ઈમામકે કરીબ આ કર ફાતિહા પળ્હ કર ઉસ્ને ઈમામસે

હાથ મિલાયા.

"સુલ્તાને મોહતરમ !" ઈમામને સુલ્તાન અય્યૂબીસે કહા "યહ સહીહ હે કે યહ ભી મુસલમાન થે જો હમારે ખિલાફ લળે, લેકિન મેં ઉન્હેં ઈસ કાબિલ નહીં સમઝતા કે ઉન્કી કબ્રોં પર ફાતિહા પળ્હી જાએ. ઉન્હેં શહીદોંકે સાથ દફન નહીં કરના ચાહિએ થા. હમારે મુજાહિદીન હકકી ખાતિર લળ રહે થે. ઉન્હેં આપને દુશ્મનકે મકતુલીનકે સાથ દફન કરા દિયા હે."

"મેં ઉન્હેં ભી શહીદ સમઝતા હૂં જો બાતિલકે ખાતિર હમારે ખિલાફ લળે થે" સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "યહ અપને હુકમરાનોંકી ફરેબકારીકે શહીદ હે. હમને અપને સિપાહિયોંકો અલ્લાહકા પૈગામ દિયા થા. ઉન્કે ખિલાફ લળનેવાલે સિપાહિયોંકો ઉન્કે બાદશાહોંને જઝબાતી ના'રે ઔર ઝૂટા પૈગામ દે કર ઉન્કે દિલોંમેં બાતિલકો હક બતા કર બિઠા દિયા. ઉન્કે ઈમામોંને ઈન્આમો ઈકરામ લે કર સિપાહિયોંકો ગુમ્રા કિયા ઔર અલ્લાહુ અકબરકે ના'રે લગા કર અલ્લાહ ઔર રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે અહકામકે ખિલાફ વર્ઝી કરાઈ. મેં ઉન્કી લાશોંકો એક હી ઘળેમેં દબા કર યા કહીં ફેંક કર ઉન્કી તોહીન નહીં કરના ચાહતા થા. હમારે દુશ્મન મુસલમાનોંકો જિન સિપાહિયોંકો એહસાસ હો ગયા થા કે ઉન્હેં ગુમ્રાહ કિયા ગયા હે વહ હમારે સાથ હે ઔર યહ જો મર ગએ હેં ઉન તક રોશની નહીં પહુંચી થી. કયૂંકે બાદશાહીકે દિલદાદા હુકમરાનોંને ઉન્કી આંખો પર પટ્ટી બાંધ દી થી."

પહલે સુનાયા જા ચૂકા હે કે મુસલમાન ઉમરાઅ સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે દુશ્મન હો ગએ થે. વહ ખિલાફતસે આઝાદ હો કર ખૂદ મુખ્તાર હુકમરાન બનના ચાહતે થે. ઉન્મેં એક નુરૂદ્દીન ઝંગી મર્હૂમકા બેટા અલ્મલિકુસ્સાલેહ થા, દૂસરા મૂસલકા અમીર સૈફુદ્દીન ગાઝી ઔર તીસ્રા ગુમશ્તગીન જો હિરનકા કિલ્એદાર થા લેકિન ઉસ્ને ખૂદ મુખ્તારીકા ઐલાન કર દિયા થા. ઈન તીનોંને અપની ફૌજોંકી મુત્તહિદા હાઈકમાન બના લી ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ મહાઝઆરા હો ગએ થે. સલીબી ઉન્કી પુશ્તપનાહી કર રહે થે. સલીબિયોંકો ઉન્કે સાથ સિર્ફ યહ દિલચસ્પી થી કે

મુસલમાન આપસમેં ટકરા ટકરા કર ખત્મ હો જાએં યા ઈત્ને કમઝોર હો જાએં કે ઉન (સલીબિયોં)કે ખિલાફ લળનેકે કાબિલ ન રહેં. હુકમરાનીકે નશે, સલીબિયોંકી દી હૂઈ માલી ઔર જંગી ઈમ્દાદ, શરાબ ઔર યહૂદિયોંકી હસીનો જમીલ લળકિયોંને ઈન ઉમરાઅકો એસા અંધા કિયા કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે રાસ્તેમેં ઉસ વકત હાઈલ હો ગએ જબ નુરૂદીન ઝંગી ફોત હો ચુકા થા ઔર સુલ્તાન અય્યૂબી મિસરસે યહ અઝ્મ લે કર આયા થા કે સલીબિયોંકો આલમે ઈસ્લામસે બેદખલ કરકે કિબ્લએ અવ્વલકો સલ્તનતે ઈસ્લામિયામેં શામિલ કર લેગા.

ડેળ સાલ તક હમ્માતસે હલબ તકકે ઈસ સરસબ્ઝ ખિત્તેમેં મુસલમાન મુસલમાનકા ખૂન બહાતા રહા. આખિર ફતહ હકકી હૂઈ. સુલ્તાન અય્યૂબીને ફતહ પાઈ. ઉસ્કે દુશ્મનોંને ઉસ્કી ઈતાઅત કબૂલ કર લી લેકિન સુલ્તાન અય્યૂબીકે ચેહરે પર મુસર્રતકી હલ્કીસી ભી ઝલક નઝર નહીં આતી થી. કૌમકી અસ્કરી કુવ્વતકા બેશ્તર હિસ્સા તબાહ હો ચૂકા થા. ઈસ લિહાઝસે યહ સલીબિયોંકી ફતહ ઔર મુસલમાનોંકી શિકસ્ત થી. સલીબી અપને અઝાઈમમેં કામ્યાબ હો ગએ થે. સુલ્તાન અય્યૂબી અબ કઈ બર્સો તક બૈતુલ્મુકદસકી તરફ પેશકદમીકે કાબિલ નહીં રહા થા.

જૂન ૧૧૭૬ ઈસ્વી કે ઉસ રોઝ જબ સુલ્તાન અય્યૂબી કિલ્આ એ'ઝાઝકે કરીબ વસીઅ કબ્રસ્તાનમેં અપને ઈમામકે પાસ ખળા થા તો ઉસ દોરકે વકાએઅ નિગારોંકે મુતાબિક ઉસ્કા ચેહરા બુઝા બુઝા સા થા. ઉસ્ને ઈમામસે કહા "હર નમાઝકે બા'દ દુઆ કિયા કરો કે અલ્લાહ ઉન્હેં બખ્શ દે જિન્કી આંખો પર કુફકી પટ્ટી બાંધ કર અપને ભાઈયોંકે ખિલાફ લળાયા ગયા થા" સુલ્તાન ઘોળે પર સવાર હુવા ઔર ઉસ્ને કબ્રસ્તાન પર નિગહ ડાલી "ખુદાકો ઈત્ને ઝિયાદા ખૂનકા હિસાબ કોન દેગા ? યહ ગુનાહ મેરે હિસાબમેં ન લિખ દિયા જાએ."

અપને સાલારોંકી તરફ દેખ કર ઉસ્ને કહા,

"હમારી કોમ ખૂદ કુશીકે રાસ્તે પર ચલ પળી હે. કુફ્ફાર ઉમ્મતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી કુવ્વત ઔર જઝબેસે ઈસ કદર ખાઈફ હે કે ઈસ કુવ્વતકો દિલકશ હર્બોંસે કમઝોર કર રહે હૈં. ઉન્કે પાસ

યહી એક ઝરીઆ રહ ગયા હે. હમારે બા'ઝ ભાઈયોંને ઉન્કે ઈસ ઝરીએકો કબૂલ કર લિયા હે ઔર તારીખમેં ખાનાજંગીકા બાબ ખોલ દિયા હે. અગર હમને ઈસ બાબકો યહીં બંદ ન કિયા તો મેં મુસ્તકિબિલકો જહાં તક દેખ સકતા હૂં, મુઝે ઉમ્મતે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ખાનાજંગીસે ખૂદકુશી કરતી નઝર આતી હે. કુફ્ફાર આજકે દોરકી તરહ માલી ઔર જંગી ઈમ્દાદ દે દે કર ઉમ્મતકો આપસમેં લળાતે રહેંગે. ચંદ એક અફરાદ પર જબ તખ્તો તાજકે હુસૂલકા જુનૂન સવાર હોતા હે તો વહ કોમકો આલએ કાર બના કર કોમકો લે ડૂબતે હેં. બાદશાહીકે યહ ભૂકે લોગ કોમકા ખૂન ઈસી તરહ બહાતે રહેંગે. યહ ઈત્ના વસીઅ કબ્રસ્તાન દેખો. કબ્રેં ગિનોં તો ગિન નહીં સકોગે. હમ પીછે જો લાશેં દફન કર આએ હેં, ઉન્કા ભી શુમાર નહીં. મેં ઈત્ને ખૂનકા હિસાબ કિસ્સે લૂં ? ખુદાકો મેં કયા જવાબ દૂંગા ?''

''ખાનાજંગીકા સિલ્સિલા ખત્મ હો ગયા હે'' એક સાલારને કહા ''અબ આગેકી સોચેં. હમેં બૈતુલ્મુકદસ પુકાર રહા હે. કિબ્લએ અવ્વલ હમારી રાહ દેખ રહા હે.''

''ઔર મુઝે મિસર પુકાર રહા હે'' સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને ઘોળા ચલા દિયા ઔર કહને લગા વહાંસે બળી તશ્વીશનાક ખબરેં આ રહી હે. વહાં મેરા કાઈમ મુકામ મેરા ભાઈ હે. વહ મુઝે પરેશાનીસે બચાનેકે લિએ હાલાતકી સંગીની મૂઝસે છુપા રહા હે. અલી બિન સુફયાન ઔર કોતવાલ ગયાષ બલબીસ ભી મુઝે તફસીલસે કોઈ બાત નહીં બતા રહે. સિર્ફ ઈત્ની ખબર ભેજતે હેં કે દુશ્મનકી ઝમીનદોઝ તખ્રીબી સરગર્મિયાં જારી હે. ઉન્કા સદ્દે બાબ કિયા જા રહા હે. પરસોંકે કાસિદને બતાયા હે કે કાહિરામેં તખ્રીબકારી ઝોર પકળતી જા રહી હે. મા'લૂમ હોતા હે શેખ સન્નાનકો હમ્ને અસ્યાતસે બેદખલ કર દિયા હે મગર ઉસ્કા કાતિલ ગિરોહ કાહિરામેં સરગર્મ હે. દો કમાન્દાર ઐસે તરીકેસે કત્લ હો ગએ હેં કે ઉન્કે જિસ્મોં પર જખ્મ ઔર ચોટકા કોઈ નિશાન નહીં. મરનેકે બા'દ લાશોંકે હાલાતસે યહ ભી પતા નહીં ચલ્તા કે ઝહર દિયા ગયા થા. યહ હશીશીનકા ખાસ તરીકા હે. ''

" તો કયા આપ ફૌજકો યહીં રહને દેંગે યા સાથ લે જાએંગે. ? એક સાલારને કહા.

" ઈસ્કે મુતઅલ્લિક મેને અભી ફેસલા નહીં કિયા" સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા શાયદ કુછ નફરી લે જાઉં. ફૌજકી ઝરૂરત યહાં ઝિયાદા હે. સલીબિયોંને મિસરમેં તખ્રીબકારી ઈસી લિએ તેઝ કર દી હે કે મેં ફલસ્તીનકી તરફ પેશકદમી કરનેકે બજાએ મિસર ચલા જાઉં. મેં ઉન્કી યહ ખ્વાહિશ પૂરી નહીં હોને દૂંગા, અલ્બત્તા મેરા મિસર જાના ઝરૂરી હે."

સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખદશે બેબુન્યાદ નહીં થે. સલીબિયોંકી ઝહનિયત ઔર અઝાઈમકો ઉસ્સે બઢ્હ કર ઔર કોઈ નહીં સમઝ સકતા થા. ઉસ વકત જબ કબ્રસ્તાનસે ફાતેહા પઢ્હ કર અપને જંગી હેડક્વાર્ટરકી તરફ જા રહા થા, શૈખ સન્નાન ત્રીપોલી પહુંચ ચુકા થા. યહ શખ્સ હશીશીન (ફિદાઈયોં)કા સર્બરાહ થા. સુલ્તાન અય્યૂબી ઔર સલીબિયોંકી જંગોકે દોરાન ફિદાઈયોંકા કાતિલ ગિરોહ શૈખ સન્નાનકી ઝેરે કિયાદત બહુત હી ઝિયાદા સરગર્મ હો ગયા થા. સુલ્તાન અય્યૂબી પર મુતઅદ્દદ બાર કાતિલાના હમ્લે કિએ ગએ ઔર હર હમ્લેકા અંજામ યહ હુવા કે કાતિલ મારે ગએ ઔર જો બચે વહ પકડે ગએ. સલીબિયોંને શૈખ સન્નાનકો અસ્યાત નામકા એક કિલ્આ દે રખ્ખા થા જો મૈં ૧૧૭૬ ઈસ્વીમેં સુલ્તાન અય્યૂબીને મુહાસરેમેં લે કર શૈખ સન્નાનસે હથિયાર ડલવાએ ઔર ઈસ્સે કિલ્આ ખાલી કરાકે ઉસે બખ્શ દિયા થા. ઈસ મુહાસરેકી તફસીલાત સુનાઈ જા ચુકી હે.

શૈખ સન્નાન જૂન ૧૧૭૬ ઈસ્વીકે એક રોઝ ત્રીપોલી (લુબ્નાન) પહુંચા. ઉસ્કે સાથ ઉસ્કે ફિદાઈ ઔર ફૌજ થી. કિસીકે પાસ કોઈ હથિયાર નહીં થા. સુલ્તાન અય્યૂબીને ઉન્હેં નિહત્તા કરકે રૂખ્સત કિયા થા. ત્રીપોલી ઔર ગર્દો નવાહકા વસીઅ ઈલાકા એક સલીબી હુકમરાન રેમાન્ડકે કબ્ઝેમેં થા. શૈખ સન્નાન ઉસ્કે પાસ પહુંચા ઔર પનાહ માંગી. દો રોઝ બા'દ રેમાન્ડને ઈધર ઉધરસે દૂસ્રે સલીબી બાદશાહોં ઔર કમાન્ડરોંકો ત્રીપોલી બુલાયા તાકે સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ આઈંદા લાઈહાએ અમલ તય્યાર કિયા ગયા.

સલીબિયોંકી ઈન્ટેલીજન્સકા માહિર ડાયરેક્ટર જર્મન નઝાદ ભી ઈસ કાન્ફ્રન્સમેં મૌજૂદ થા.

"આપ મુઝે ઈસ બિના પર નહીં કોસ સકતે કે મેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીસે શિકસ્ત ખા કર આયા હૂં" શૈખ સન્નાનને સલીબિયોંકી ઈસ કાન્ફ્રન્સમેં કહા "આપ જાનતે હૈં કે હમ ફૌજકી તરહ નહીં લળ સકતે. સુલ્તાન અય્યૂબીકા મુકાબલા તુમ્હારી ફૌજ ભી નહીં કર સકતી, મેરે ફિદાઈ ઉસકે મુહાસરેમેં કૈસે લળ સકતે હે. ઝરૂરત યહ હે કે આપ અય્યૂબીકે દુશ્મન મુસલમાન ઉમરાઅકો અપની ફૌજેં દે વહ સબ મિલ કર ભી ઉસકે સામને નહીં ઠહર સકતે."

"શૈખ સન્નાન !" રેમાન્ડને કહા "યહ હમ તક રહને દેં કે અય્યૂબીકે ખિલાફ હમેં કયા કરના ચાહિએ. હમ આપકો યહ બતાના ચાહતે હૈં કે આપને ઈસકે કત્લકે લિએ જો ચાર આદમી ભેજે થે વહ ભી નાકામ હો ગએ હૈં. મારે ગએ હૈં ઔર પકળે ગએ હૈં. સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર આપકા એક ભી કાતિલાના હમ્લા કામ્યાબ નહીં હુવા. ઈસ્સે ઝાહિર હોતા હે કે આપ અપને બેકાર આદમી ભેજતે રહે હૈં જિન્કે મર જાને યા ગિરફતાર હો જાનેસે આપકો કોઈ ફર્ક નહીં પળતા થા. હમ આપકો જો મુરાઆત ઔર રકમ દેતે રહે વહ ઝાએઅ હો ગઈ હે."

"સિર્ફ એક સલાહુદ્દીનકે કત્લ ન હોનેસે આપકી રકમ ઝાએઅ નહીં હોગી" શૈખ સન્નાનને કહા "મૈંને મિસરમેં સલાહુદ્દીનકી હુકૂમતકે જો દો હાકિમ કત્લ કરાએ હૈં ઉન્હેં અપની રકમકે હિસાબમેં રખ્ખે. આપકે તીન તાકતવર મુખાલિફ સુડાનમેં થે. ઉન્હેં મૈંને કબ્રોમેં ઉતારા ઔર વહાં આપકા રાસ્તા સાફ કિયા હે. સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે મુખાલિફ મુસલમાન ઉમરાઅમેંસે જો હલબમેં અલ્મલિકુસ્સાલેહકે સાથ થે, વહ સલાહુદ્દીનકે હામી હો ગએ થે. આપકે ઈશારે પર મૈંને ઉન્હેં કત્લ કરાયા હે ઔર અબ મિસરમેં હાકિમોંકે ખુફયા કત્લકા જો સિલ્સિલા શુરૂઅ હુવા હે વહ કિસને શુરૂઅ કિયા હે ? કે આપ ઉસે ભી નાકામ કહેંગે ?"

"અય્યૂબી કબ કત્લ હોગા ?" ફ્રાંસીસી સલીબી ગે ઓફ લોઝીનાનને મેઝ પર મુક્કા માર કર પૂછા "સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કત્લકી બાત કરો.

આપને નુરૂદ્દીન ઝંગીકો જો ઝહર દિયા થા વહ સલાહુદ્દીનકો કબ દોગે ?''

"જિસ રોઝ ઈસ કિસ્મકે હાલાત પૈદા હો જાએંગે જૈસે નુરૂદ્દીન ઝંગીકે વકત પૈદા હૂએ થે" શૈખ સન્નાનને કહા "ઝંગી ઝલ્ઝલેકી તબહકારીકે મુતઅષ્ષિરીનકી ઈમ્દાદકે લિએ અકેલા ભાગતા દોળતા થા. ન ઉસે હોશ થા ન ઉસ્કે અમ્લેકો કે ઉસ્કે લિએ જો ખાના પકતા હે વહ કોન પકાતા હે ઔર કોઈ ઉસ્કી નિગ્રાની ભી કરતા હે યા નહીં. ઈસ મૌકેસે મેરે ઉન આદમિયોંને જો મેંને આપકે કહને પર ઉસ્કે કત્લકે લિએ ભેજ રખ્ખે થે, ફાઈદા ઉઠાયા ઔર ઉસ્કે ખાનેમેં વહ ઝહર મિલા દિયા જો ગલેકી બીમારી બન ગયા ઔર વહ તીન ચાર દિનોં બા'દ મર ગયા. ઉસ્કે તબીબ આજ ભી કહતે હેં કે નુરૂદ્દીન ઝંગી ખન્નાકસે મરા હે મગર સલાહુદ્દીનકે ખાને તક પહુંચના મુમ્કિન નહીં."

"કયા આપ ઉસ બાવર્ચીકો ખરીદ નહીં સકતે જો ઉસ્કા ખાના પકાતા હે ?" એક આ'લા કમાન્ડરને પૂછા.

"ઉસ્કા જવાબ હમારા દોસ્ત હરમન દે સકતા હે" શૈખ સન્નાનને કહા ઔર હરમનકી તરફ દેખ કર મુસ્કુરાયા.

પીછલી કહાનિયોંમેં હરમનકા ઝિક્ર ચંદ બાર આયા હે. વહ જર્મનીકા રહનેવાલા થા. અલી બિન સુફયાનકી તરહ જાસૂસી ઔર સુરાગરસાનીકા માહિર થા. તખ્રીબકારી ઔર કિર્દારકુશીમેં ખુસૂસી મહારત રખતા થા. મિસરમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ જો સાઝિશેં ઔર વસીઅ પૈમાની પર એક બગાવત હૂઈ થી વહ ઉસ્ને કરાઈ થી. સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઈન દો, ચાર આ'લા હુક્કામકો ભી હરમનને ઉસ્કે ખિલાફ કર દિયા થા જો સુલ્તાન અય્યૂબીકે મોઅતમદ થે. વહ મુસલમાન હુક્કામ ઔર અવામકી નફસિયાત ઔર કમઝોરિયોંકો ખુબ સમઝતા ઔર ઉન્હેં ઈસ્તિઅમાલ કરનેકા ફન જાનતા થા. ઉસે એક સલીબી બાદશાહ ફીલિપ આગસ્ટસ અપને સાથ લાયા થા. વહ સૂડાન, મિસર ઔર અરબકે હર હિસ્સેકી ઝુબાન મુકામી લબો લેહજેસે બોલ સકતા થા.

"શૈખ સન્નાન ઠીક કહતે હેં" હરમનને કહા "ઈસ સવાલકા જવાબ મુઝે દેના ચાહિએ કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે બાવર્ચીકો કયૂં નહીં ખરીદા જા

સકતા. અગર સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર હોતા તો વહ અબ તક ઝહરસે મારા જા ચૂકા હોતા. વહ ઉસ્કી પર્વાહ નહીં કરતા કે ઉસ્કે ખાનેકી કિસીને નિગરાની કી હે યા નહીં. ઉસ્ને અપની જાનકો ખુદાકે સુપુર્દ કર રખ્ખા હે ઈસ અકીદેકા વહ પક્કા હે કે ઉસ્કી મૌતકા જો દિન મુકર્રર હે ઉસ રોઝ ઉસે અપની જાન ખુદાકે હુઝૂર પેશ કરની હે ઔર ઉસે કોઈ ઈન્સાન રોક નહીં સકતા. ઉસ્કે મુહાફિઝ દસ્તેકા કમાન્ડર, ખુફયા મહકમેકા એક ઝિમ્મહદાર આદમી ઔર ઉસ્કા એક મોઅતમદે ખાસ ઉસ્કા ખાના ખા કર દેખતે હેં. બા'ઝ ઔકાત તબીબ આ જાતા હે ઔર વહ ભી ખાના દેખતા હે. ઈસ ઈત્ની કળી નિગરાનીકે અલાવા દૂસ્રી દુશ્વારી યહ હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે બાવર્ચી ઔર દીગર તમામ મુલાઝીમ ઈસ્કે મુરીદ હે. ઉન્કે દિલોંમેં ઉસ્કી અંધી અકીદત હે. અય્યૂબી ઉન્હેં અપને નોકર નહીં સમઝતા. ઉન્કે સાથ દોસ્તોં ઔર ભાઈયોં જૈસા સુલૂક કરતા હે. પૂરી તરહ જાઈઝા લિયા જા ચૂકા હે. સલાહુદ્દીનકે ઈસ ઝાતી હલ્કેમેંસે કિસીકો ખરીદના યા ઈસ હલ્કેમેં અપના કોઈ આદમી દાખિલ કરના મુમ્કીન નહીં. ઉસ્કે પાસ અફરાદ ઐસે હેં જો ઉસ્કે ગીર્દ હિસાર ખીંચે હૂએ હેં. યહ હે અલી બિન સુફયાન, ગિયાષ બિલબીસ, હસન બિન અબ્દુલ્લાહ ઔર ઝહદાન. યહ સબ ઈત્ને માહિર સુરાગરસાં હે કે ઉસ્કી નઝરેં ઈન્સાનકે ઝમીર ઔર રૂહકો ભી દેખ લેતી હેં.''

''ઈસ્લામકા ખાતિમા'' ફિલિપ ઓગસ્ટસને કહા ''મેં સો બાર કહ ચૂકા હૂં કે હમેં ઈસ્લામકા ખાતિમા કરના હે. યહ ઐસા મઝહબ હે જો ઈન્સાનકી રૂહકો કબ્ઝેમેં લે લેતા હે. જિસ કિસીને ઈસ્લામકો અપની રૂહમેં ઉતાર લિયા ઉસે દુન્યાકી કોઈ તાકત શિકસ્ત નહીં દે સકતી. આપ સબને દેખ લિયા હે કે સલાહુદ્દીનકે ગિર્દ જિન મુસલમાનોંકા ઘેરા હે વહ સબ મઝહબકે ઈત્ને પક્કે હેં કે તુમ ઝર્રો ઝવાહિરાતસે ઔર ઈત્ની ખુબ સૂરત લળકિયોંસે ઉન્કા ઘેરા નહીં તોળ સકતે. વહ મુસલમાન કચ્ચે ઈમાનકે હેં જિન્હેં તુમ ખરીદ લેતે હો. ઉન્હોંને ઈસ્લામકો અપની રૂહમેં નહીં ઉતરને દિએ. તુમને દેખા હે કે હમારે કિત્ને બળે બળે લશ્કરોંકો સલાહુદ્દીનકે કિત્ને થોળે થોળે સિપાહિયોંને કિત્ના કિત્ના નુકસાન પહુંચાયા હે. જહાં હમારે

ઘોળે થકન ઔર પ્યાસસે રહ જાતે હૈં, વહાં સલાહુદ્દીનકે સિપાહી થકન ઔર પ્યાસસે બેનિયાઝ રહતે હૈં. ઈસ કુવ્વતકો યહ લોગ ઈમાન કહતે હૈં. હમેં ઉન્કા ઈમાન કમઝોર કરના હૈં, હરમન ! ઉન્કે એક, દો ઉમરાઅ યા આ'લા હુક્કામકો હાથમેં લેના બેશક ઝરૂરી હે. ઈસ્સે આપને બહુત ફાઈદા ઉઠાયા હે, લેકિન કોઈ ઐસા તરીકા ઈખ્તિયાર કરો જિસ્સે ઈસ કોમકે દિલમેં અપને મઝહબકે ખિલાફ બેઝારી પૈદા હો જાએ. પુખ્તા ઉમ્રકે આદમિયોંકે નઝરિયાત બદલના આસાન નહીં હોતા. ઉન્કી નસ્લકો બચપન ઔર લળકપનમેં અપના નિશાના બના લો. કચ્ચે ઝહન્કો તુમ અપને સાંચેમેં ઢાલ સકતે હોં ઉન્કે હૈવાની જઝબેકો ભળકાઓ.''

"યહૂદી યહ કામ કર રહે હૈં" હરમનને કહા "ઔર ઈસ મહાઝ પર મેં જો કુછ કર રહા હૂં ઉસ્કે નતાઈજ આહિસ્તા આહિસ્તા સામને આ રહે હૈં. એક દિન યા ચંદ એક દિનોંમેં આપ કિસીકે નઝરિયાત ઔર અકીદે નહીં બદલ સકતે. ઈસ અમલમેં વકત લગતા હે. એક દોર ગુઝર જાતા હે."

"યહ અમલ જારી રહના ચાહિએ" ફિલિપ આગસ્ટસને કહા "મેં યહ તવક્કુઅ નહીં રખ્ખૂંગા કે નતાઈજ હમારી ઝિંદગીમેં સામને આએ. મુઝે પૂરી ઉમ્મીદ હે કે હમને કિર્દારકુશીકા યહ અમલ જારી રખ્ખા તો વહ વકત આએગા કે મુસલમાન બરાએ નામ મુસલમાન રહ જાએંગે. ઉન્કે યહાં મઝહબી ફરાઈઝ મહઝ રસ્મી બન જાએંગે ઔર ઉન પર હમારા રંગ ચળ જાએગા. ઉન્કી સોચોં પર સલીબ ગાલિબ આ જાએગી."

"શૈખ સન્નાન !" રેમાન્ડને શૈખ સન્નાનસે કહા "અગર આપ હમસે અસ્યાતકે કિલ્એકે બદલે એક ઔર કિલ્એકા મુતાલબા કરેંગે તો હમ અભી યહ મુતાલબા પૂરા નહીં કર સકેંગે. હમારા મુઆહદા કાઈમ રહેગા. કિલ્એકે સિવા દૂસ્રી તમામ મુરાઆત આપકો હાસિલ રહેંગી. અગર આપ ઈન મુરાઆત ઔર માલી વઝીફોંકો બરકરાર રખના ચાહતે હૈં તો કાહિરામેં ઔર ખુસૂસન તમામતર મિસ્રમેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજ ઔર ઈન્તિઝામિયાકી અહમ શખ્સિયતોંકા કત્લ જારી રખ્ખે ઔર સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કત્લકી ભી કોશિશેં જારી રખ્ખેં."

"સલાહુદ્દીનકે કત્લકે મુતઅલ્લિક મેં આપકો સાફ અલ્ફાઝમેં બતા

દેતા હૂં કે મેં ઉસ્મેં ઔર કોઈ આદમી ઝાએઅ નહીં કરૂંગા.'' શૈખ સન્નાનને કહા ''ઉસ શખ્સકા કત્લ મુમ્કીન નઝર નહીં આતા. મૈં બળે કીમતી ફિદાઈ ઝાએઅ કર ચુકા હૂં. મુઝે યહ કહનેકી ભી ઈજાઝત દે તો સુલ્તાન સલાહુદ્દીનને મુઝે નઈ ઝિંદગી દી હે. મૈંને ઉસ્કે આગે હથિયાર ડાલે તો મુઝે યહ તવક્કુઅ થી કે મૈંને ઉસ પર જિત્ને કાતિલાના હમ્લે કરાએ હૈં ઉન્કા ઈન્તિકામ લેનેકે લિએ વહ મુઝે ઔર મેરે ચીદા ચીદા ફિદાઈયોંકો કત્લ કર દેગા, લેકિન ઉસ્ને મેરી ઔર મેરે આદમિયોંકી જાન બખ્શી કર દી. મૈં તો યહ સમઝા થા કે વહ હમેં ધોકા દે રહા હે. જૂંહી હમ પીઠ ફેરેંગે વહ હમ પર તીરોંકા મેહ બર્સા દેગા યા હમ પર ઘોળે દોળા દેગા. આપ મુઝે દેખ રહે હૈં. મૈં અપને તમામ આદમિયોં ઔર પૂરી ફૌજકે સાથ આપકે સામને ઝિંદા મૌજૂદ હૂં. આપ મુઝે મુરાઆતસે મહરૂમ કર દે, મૈં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કત્લસે દસ્ત બર્દાર હો ગયા હૂં. અલબત્તા કાહિરામેં મેરે આદમિયોંકી કારગુઝારીસે આપકો માયૂસી નહીં હોગી.''

''કાહિરામેં ઐસે હાલાત પૈદા કર દિએ ગએ હૈં જો સલાહુદ્દીનકો કાહિરા જાને પર મજબૂર કર દેંગે'' હરમનને કહા ''બહુત જલ્દ સૂડાની મિસરકી ચોકિયોં પર હમ્લોંકા સિલ્સિલા શુરૂઅ કર દેંગે. મિસર પર કોઈ બળા હમ્લા નહીં કિયા જાએગા, હમ્લેકા ધોકા દિયા જાએગા તાકે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન શામસે મિસર ચલા જાએ.''

હરમન જાસૂસી ઔર સુરાગરસાનીકા માહિર થા, લેકિન ઉસે મા'લૂમ નહીં થા કે ઈસ કાન્ફ્રન્સમેં જો ખાસ મુલાઝિમ શરાબ ઔર ખાનેકી ચીઝેં લા ઔર લે જા રહે થે, ઉન્મેં વિક્ટર નામકા એક ફ્રાંસીસી સુલ્તાન અય્યૂબીકા જાસૂસ થા ઔર ઈન્હીં ખાસ મુલાઝિમોંમેં રાશિદ ચંગેઝ નામકા એક તુર્ક મુસલમાન ભી થા જિસ્ને અપને આપકો યૂનાનકા ઈસાઈ ઝાહિર કરકે યહ નોકરી હાસિલ કી થી. યહ ભી સુલ્તાન અય્યૂબીકા જાસૂસ થા. હરમનને ઈન ખાસ મુલાઝિમોંકો જો કાન્ફ્રન્સોં ઔર કમાન્ડરોંકી મહફીલોં ઔર દા'વતોંમેં હાઝિર રહતે ઔર ખાના ખિલાતે થે. ગહરી છાન બીનકે બા'દ ઈસ મુલાઝમતકે લિએ મુન્તખબ કિયા થા. પહલે બતાયા જા ચૂકા હે કે સુલ્તાન અય્યૂબીને જાસૂસોંકા જાલ ફૈલા રખ્ખા થા. ઈસે સલીબિયોંકે દૂર

અંદરકી બાતોંકા કબ્લ અઝ વકત ઈલ્મ હો જાતા થા. અબ શૈખ સન્નાનકી ઈસ કાન્ફન્સકી તમામ બાતેં ઉસ્કે દો જાસૂસોંને સુન લી થી જિન્હેં ચંદ દિનોં તક સુલ્તાન અય્યૂબી તક પહુંચ જાના થા.

ઉન દિનોં કાહિરામેં ઝમીનદોઝ તખ્રીબકારી બઢ્હ ગઈ થી. મિસરકી ફીજકે નાઈબ સાલારસે એક દર્જા કમ ઓહદેકા એક કમાન્દાર શહરકે બાહર મુર્દા પાયા ગયા. વહ શામકે બા'દ ઘરસે નિકલા થા. સારી રાત ઘર ન આયા. સુબ્હ ઉસ્કી લાશ દેખી ગઈ. ઉસ્કે જિસ્મ પર કોઈ ઝખ્મ નહીં થા, કોઈ ચોટ નહીં થી. સુરાગરસાનોંને જાએ વારિદાત પર એક તો મરનેવાલેકે નુકુશે પા દેખે ઔર દો નકશ કિસી ઔરકે થે. કમાન્દારકે ચાલ ચલનકી સબ તા'રીફ કરતે થે. ઉસ્કા ઉઠના બેઠના ગલત યા મશ્કૂક કિસ્મકે લોગોંકે સાથ નહીં થા. ઉસ્કી એક હી બીવી થી જો ઉસ્સે હર લિહાઝસે મુત્મઈન થી. ઉસ્કી મૌતકા બાઈષ મા'લૂમ કરનેકી બહુત કોશિશ કી ગઈ. અગર યહ કત્લ થા તો કાતિલકા કોઈ સુરાગ નહીં મિલ રહા થા.

તીન ચાર દિનોં બા'દ ઉસી ઓહદેકા એક ઔર ફૌજી કમાનદાર બિલ્કુલ ઉસી તરહ એક સુબ્હ અપને કમરેમેં મુર્દા પાયા ગયા. વહ ફૌજી બારકોલકે એક કમરેમેં રહતા થા. ઉસ્કે મુતઅલ્લિક ભી રિપોર્ટેં બિલ્કુલ સાફ થી. ઉસ્કે દોસ્તોંકે હલ્કેમેં અપને હી દસ્તેકે કુછ આદમી થે. ઉન્મેંસે કિસીકે સાથ ઉસ્કા લળાઈ ઝગળા નહીં થા. કત્લકી બઝાહિર વજહ કોઈ નહીં થી. ઉસે કત્લ કહા હી નહીં જા સકતા થા. કયૂંકે જિસ્મ પર ઝખ્મ યા ચોટકા કોઈ હલ્કા સા ભી નિશાન નહીં થા. યહ લાશ સરકારી તબીબને દેખી. લાશકે હોટોંકે કોનોમેં ઝરા ઝરા સી ઝાગ થી. ઉસ્ને યહ ઝાગ લકળીકી એક લંબોતરે ટૂકડેકે સિરે પર લગા લી. ઉસ્ને એક કુત્તા મંગવાયા ઔર યહ ઝાગ ગોશ્તકે એક ટૂકળે પર લગા કર ટુકળા કુત્તેકો ખિલા દિયા.

ઉસ્ને કુત્તેકો અપને ઘર લે જા કર બાંધ દિયા ઔર ઉસે દેખતા રહા. કુત્તેને કોઈ ગૈરમા'મૂલી હર્કત ન કી. ઉસે જો ખાનેકો દિયા ગયા વહ ખાતા રહા. તબીબ સારી રાત જાગ કર કુત્તેકો દેખતા રહા. આધી રાતકે બા'દ કુત્તા ઉઠા ઔર જહાં તક રસ્સી ઈજાઝત દેતી થી વહ બળે આરામસે ટહલતા

રહા. બહુત દેર ટહલ કર વહ રૂકા ઔર ગિર પળા. તબીબને દેખા, કુત્તા મર ચૂકા થા. તબીબને રિપોર્ટ દી કે દોનોં કમાન્દારોંકો ઐસા ઝહર દિયા ગયા હે જિસ્સે કોઈ તલ્ખી નહીં હોતી. ઈન્સાન નિહાયત ઈત્મિનાનસે મર જાતા હે.

સુરાગરસાનોંને દોનોં કમાન્દારોંકે મુતઅલ્લિક ગહરી તફતીશ કી. યહ મા'લૂમ કરનેકી બહુત કોશિશ કી ગઈ કે ઝિંદગીકે આખરી રોઝ વહ કિસ્સે મિલે, કહાં ગએ ઔર ઉન્હોંને કિસ્કે સાથ કુછ ખાયા, પિયા, મગર કોઈ સુરાગ ન મિલા. શાદીશુદા કમાનદારકી બીવીસે ભી પૂછગછ કી ગઈ, લેકિન ઉસ પર શકકી કોઈ વજહ નહીં થી. દોનોં કમાન્દારોંમેં મુસ્તરકા વસ્ફ યહ થા કે પક્કે મુસલમાન હે. મૈદાને જંગમેં ઉન્કી કમાન્ડ ઔર દિલેરીકી તા'રીફ સુલ્તાન અય્યૂબીને ભી કી થી. દોનોં સર્હદી દસ્તોંકે કમાન્ડર રહ ચૂકે થે ઔર ઉન્હોંને કઈ એક સૂડાનિયોંકો સર્હદ પાર કરકે ગિરફતાર કિયા થા. સૂડાનિયોંને ઉન્હેં બહુત રિશ્વત પેશ કી થી જો ઉન્હોંને કબૂલ નહીં કી થી. અબ દોનોંકો નાઈબ સાલારીકી તરક્કી મિલ્નેવાલી થી. વહ ઈસ કાબિલ થે કે કિસી ભી જગહ હમ્લેકી કિયાદત આઝાદાના કર સકે.

અલી બિન સુફયાનને રાઈ દી કે કત્લકી યહ દોનોં વારિદાતે સલીબી તખ્રીબકારોંકી હેં ઔર કાતિલ ફિદાઈ હે. ઉસ્ને કહા કે દુશ્મનને અબ અહમ શખ્સિયતોંકે કત્લકા સિલ્સિલા શુરૂઅ કર દિયા હે. તમામ કમાન્દારોં ઔર હુક્કામકો ખબરદાર કર દિયા ગયા કે કિસી અજનબી યા મશ્કૂક આદમીકે હાથસે કોઈ ચીઝ ન ખાએ ઔર ઐસે આદમિયોં પર નઝર રખ કર ઉન્હેં પકળનેકી કોશિશ કરે જો દોસ્તી લગાને ઔર ખાને પીનેકી કોઈ ચીઝ પેશ કરનેકી કોશિશ કરે. સુરાગરસાં મસ્રૂફ હો ગએ.

દૂસ્રે કમાન્દારકે કત્લકે સાથ આઠ રોઝ બા'દ એક રાત ફૌજકે ખૈમોંકો આગ લગ ગઈ. હઝારોં ખૈમેં એક જગહ લિપટે પળે થે. ઈન્કે અંબારોંકે ઉપર છપ્પર થે. વહાં પહરા ભી થા ફિર ભી આગ લગ ગઈ. યહાં આગ તખ્રીબકારીકા નતીજા થી. વહાં ઈત્તિફાકિયા આગ લગનેકા કોઈ ઈમ્કાન નહીં થા. ક્યૂંકે ઈન છપ્પરોંકે કરીબ આગ જલાનેકી મુમાનઅત થી. ઉસ્કી સખ્તીસે પાબંદી કી જાતી થી. ઉસ્કે અવાલા પૂરઅસ્રારસે કુછ ઔર

વાકિઆત હૂએ થે. સર્હદી દસ્તોંકો ઔર ઝિયાદા ચોકસ કર દિયા ગયા થા. સૂડાનકી તરફ સર્હદકે અંદર ચૌરી છૂપે આનેવાલોંકી તા'દાદ ઔર રફતાર બળ્હ ગઈ થી. ઉન્કા અંદાઝા ઉન લોગોંકી ગિરફતારિયોંસે હોતા થા.

અલી બિન સુફયાનને અપની ઈન્ટેલિજન્સકો ઔર ઝિયાદા ફેલા દિયા ઔર પહલેસે ઝિયાદા હોશિયાર કર દિયા થા. કાહિરાસે કુછ દૂર દરિયાએ નીલકે કિનારે પહાળી ઈલાકા થા. ઉસ્કે અંદર કહીં ફિરઔનોંકે ઝમાનોંકે ખંડર થે. ઈસ્સે પહલે ઐસે વાકિઆત હૂએ થે કે સલીબી ઔર સૂડાની તખ્રીબકારોંને ઐસે ખંડરોંકો ખુફયા અડ્ડોંકે તૌર પર ઈસ્તિઅમાલ કિયા થા. મિસરમેં ઐસે ખંડરોંકી તા'દાદ કુછ કમ નહીં થી. ઈસ પહાળી ઈલાકેકો નઝરમેં રખનેકે લિએ અલી બિન સુફયાનને અપને જાસૂસોંકો ખુસૂસી હિદાયાતકે સાથ મુકર્રર કર રખ્ખા થા. અબકે સલીબી તખ્રીબકારોંને યહ કામ્યાબી ભી હાસિલ કર લી થી કે ઉન્હોંને દો તીન મહિનોંકે અર્સેમેં અલી બિન સુફયાનકે છે સાત જાસૂસ જો કાહિરામેં મુખ્તલિફ જગહોં પર મુખ્તલિફ બહરૂપિયોંમેં રહતે થે, ગાઈબ કર દિએ થે.

યહ વહ જાસૂસ થે જો સલીબિયોંકે જાસૂસોંકો પકળનેકે માહિર થે લેકિન વહ ખૂદ પકળે ગએ યા મારે ગએ. ખત્રા યહ થા કે વહ પકળે ગએ તો સલીબી ઉન્હેં હશિશૈનકે હવાલે કરકે ઉન્હેં મિસરકી હી હુકૂમત ઔર ફૌજકે ખિલાફ ઈસ્તિઅમાલ કરેંગે. અસલ ખત્રા તો યહ થા કે દુશ્મનકે જાસૂસોંને કાહિરાકે જાસૂસોંકો પહચાન લિયા થા. જાસૂસી ઔર સુરાગરસાનીકી ઈસ જંગમેં દુશ્મન જીત રહા થા. અલી બિન સુફયાનને અબ ઝરા ઊંચે ઓહદોંકે ઐસે જાસૂસ જો અપને ફનમેં ખુસૂસી મહારત રખતે થે ઈસ્તિઅમાલ કરને શુરૂઅ કર દીએ થે. ઉન્મેં એક મહદીયુલ્હસન થા જો યરૂશલમ ઔર ત્રીપોલી તક બળી કામ્યાબ જાસૂસી કર આયા થા. બહુત દિલેર ઔર દાનિશ્મંદ જાસૂસ થા.

અલી બિન સુફયાનને યહ પહાળી ઈલાકા ઉસે દે રખ્ખા થા. ઈસ ઈલાકેકે અંદર સિર્ફ એક હી રાસ્તા થા. પીછે દરિયા ઔર બાકી હર તરફ પહાળિયાં ઔર ચટ્ટાને ભી થી. અંદરૂની ઈલાકેમેં સબ્ઝા ઔર દરખ્ત થે,

કહીં કહીં પાનીકી ઝીલેં ભી થી. ઈત્તિલાઅ મિલી થી કે ઉસ્કે અંદર મશ્કૂકસે આદમી આતે જાતે દેખે ગએ હૈં. ફિરઔનોંકી કિસી ઈમારતકે ખંડર સામને નઝર નહીં આતે થે. કિસીને કભી દેખે ભી નહીં થે, લેકિન યહ યકીન ઝરૂર થા કે ઉસ્કો હિસારકે અંદર ફિરઔનોને કુછ ન કુછ બનાયા ઝરૂર થા જો અબ તક મૌજૂદ હે. બહરહાલ યહ જગહ એસી થી જો તખ્રીબકારોંકા ખુફયા અડ્ડા બનનેકે લિએ મોઝૂં થી.

મહદીયુલ્હસન વહાં એક દો ઊંટ ઔર ચંદ એક ભેળ બકરિયાં લે જા કર સહરાઈ ખાના બદોશ યા ગડરીએકે બહરૂપમેં જાયા કરતા થા. ઉસ્કે જાનવર ઈધર ઉધર ચરતે ચુગતે રહતે ઔર વહ ઘૂમતા ફિરતા રહતા થા. ઉસ્ને કુછ દૂર અંદર તક ઈલાકા દેખા થા. વહાં ઉસે કુછ ભી નઝર નહીં આયા થા. બહુત આગે જા કર એક પહાળી એસી થી જિસ્કે દામનસે બીસ પચ્ચીસ ફીટ ઉપર એક કુદરતી સુરંગકા દહાના થા. મહદીયુલ્હસન ઈસ સુરંગકે અંદર ગયા થા. યહ ઈત્ની ઊંચી ઔર ફરાખ થી કે ઈસ્મેંસે ઊંટ ગુઝર સકતા થા. યહ પહાળીકી તરફ તક ચલી ગઈ થી. મહદીયુલ્હસન દૂસ્રી તરફ ગયા. વહાં તંગસી એક વાદી થી જહાં કોઈ અડ્ડા નહીં હો સકતા થા. સુરંગ બહુત લંબી થી. ઉસ્કે અંદર દાએં બાએં દિવારોંમેં ગારેંસી બની હૂઈ થી. ઈત્ને બળે બળે પથ્થર ભી થે. એક પથ્થરકે પીછે આદમી બેઠ કર છુપ સકતા થા.

કુછ મીસરી જાસૂસને અલી બિન સુફયાનકો રિપોર્ટ દી થી કે વહ જહાં તક જા સકા હે, ઉસે કોઈ મશ્કૂક જગહ નઝર નહીં આઈ ઔર ઈત્ને દિન ઉસે કોઈ એક ભી આદમી અંદર જાતા યા બાહર આતા દિખાઈ નહીં દિયા. અલી બિન સુફયાનને ઉસે કહા કે વહ સારા દિન વહીં ગુઝારા કરે ઔર વહ ઝિયાદા અંદર તક ન જાયા કરે ક્યૂંકે પકળે યા મારે જાનેકા ખત્રા થા. અલી બિન સુફયાનને ઉસે યહ ભી કહા કે કભી કભી વહ ઊંટ પર સવાર હો કર રાતકો ભી ચલા જાયા કરે. અગર કોઈ આદમી ઉસે મિલ જાએ તો ઉસે બતાએ કે વહ કાહિરા જા રહા હે. અપને આપકો કિસાન ઝાહિર કરેં. ઈસ હિદાયતકે તહત મહદીયુલ્હસન રાતકો ભી વહાં ગયા થા. એક રાત ઉસે કિસીકે ભાગતે કદમોંકી આવઝ સુનાઈ દી. યહ કોઈ જંગલી

જાનવર ભી હો સકતા થા ઔર યહ કોઈ ઈન્સાન ભી હો સકતા થા. મહદીયુલ્હસન આગે ન ગયા. કુછ દેર વહાં રૂકા રહા ફિર વાપસ આ ગયા.

વહ દૂસ્રે દિન સૂરજ નિકલનેસે પહલે દો તીન ઊંટ ઔર ભેળ બકરિયાં લે કર વહાં ચલા ગયા. ઉન્હેં ખુલ્લા છોળ કર ખૂદ ઈધર ઉધર ઘૂમને ફિરને લગા. વહાં સબ્ઝા થા. જાળિયાં ઔર ઘાંસ થી ઔર જંગલી પોદે ભી. કુછ આગે જા કર ઉસે એક આદમી દિખાઈ દિયા જો ઝમીન પર ઝુકા હુવા થા. ઉસ્ને કીમતી ચુગા પહન રખ્ખા થા ઔર ઉસ્કી લંબી ડાળ્હી થી. સર પર ઈમામા ભી કીમતી થા. મહદીયુલ્હસન આહિસ્તા આહિસ્તા ઉસ્કી તરફ ચલને લગા. ઝુકે હૂએ આદમીને ઉસ્કી તરફ દેખા. મહદી અલ્હસનને અપની ચાલ ઢાલમેં જાહિલાનાપન નુમાયા રખ્ખા ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા ઉસ આદમીકે કરીબ જા ખળા હુવા.

ચુગેવાલેકે હાથમેં એક થેલા થા જિસ્મેં હરે પત્તે ભરે હૂએ થે ઔર ઉસ્કે દૂસ્રે હાથમેં એક પોદેકી હરી શાખ થી.

"આપ કયા ઢૂંડ રહે હેં ?" મહદી અલ્હસનને ગંવ્વારોંકેસે લેહજેમેં અહમકોંકી તરહ હંસ કર પૂછા "કોઈ ચીઝ ઘૂમ હો ગઈ હે ? મેં ભી તલાશ કરૂં ?"

"મેં હકીમ હૂં" ઉસ આદમીને કહા "જળીબુટિયાં ઢૂંડ રહા હૂં. ઉન્કી દવાઈયાં બનાઉંગા."

મહદીયુલ્હસનને ઉસ્કા ચેહરા દેખ કર પહચાન લિયા વહ કાહિરાકા હકીમ થા ઔર ખાસ્સી શોહરત રખતા થા. મહદી અલ્હસનને ઉસ્કે ઈસ જવાબકો ગલત ન સમઝા કે વહ જળીબુટિયાં ઢૂંડ રહા હે. ઈસ ઈલાકેમેં જળીબુટિયાં મૌજૂદ થી. હકીમને ઉસ્સે પૂછા કે વહ યહાં કયા કર રહા હે. ઉસ્ને બતાયા કે વહ યહાંસે થોળી હી દૂર અપને એક કુંબેકે સાથ ખેમેમેં રહતા હે ઔર યહાં જાનવરોંકો ચરાને ઔર પાની પિલાને લાયા હે.

"ઈન બુટિયોંસે આપ કિસ મર્ઝકી દવાઈયાં બનાએંગે ! મહદી અલ્હસનને પૂછા.

"તુમ કિસી મર્ઝકો નહીં સમઝ સકતે" હકીમને જવાબ દિયા "બા'ઝ

મર્ઝ ઐસે હોતે હૈં કે મરીઝકો ભી મા'લૂમ નહીં હોતા કે ઉસે કયા હે ?"

યહ હકીમ મશ્હૂર થા. દૂર દૂરસે ઉસ્કે પાસ મરીઝ આતે થે. ઈત્તિફાકસે મહદી અલ્હસનકો યહાં મિલ ગયા. યહ ઈન્સાની ફિત્રતકી કમઝોરી હે કે ઈન્સાન પર મર્ઝકા વહમ ભી તારી હો જાતા હે ઔર ઈન્સાન બળી લંબી કમઝોરીકા ઔર ઐસી જિસ્માની તાકતકા મુતમન્ની રખતા હે જો કભી કમ ન હો. મહદી અલ્હસનકો શાયદ મા'મૂલી સી કોઈ તકલીફ થી. ઉસ્ને ઈસ્કા ઝિક્ર હકીમસે કિયા. હકીમને ઉસ્કી નબ્ઝ પર હાથ રખ્ખા, ફિર ઉસ્કી આંખોમેં ઝાંકા ઔર યૂં ચોંકા જૈસે ઉસે ઈન આંખોમેં કોઈ અજીબ ચીઝ નઝર આઈ હો. ઉસ્ને મહદીયુલ્હસનકો સરસે પાંવ તક દેખા. હકીમકે ચેહરે પર હૈરતકા તઅષ્ષુર થા.

"તુમ મેરે દવાખાનેમેં આ સકતે હો ?" હકીમને પૂછા "શહરમેં આ જાઓ."

"મેં બહુત ગરીબ આદમી હૂં" મહદી અલ્હસનને કહા "આપકો પૈસે કહાંસે દૂંગા."

"તુમ અભી મેરે સાથ ચલો" હકીમને કહા "મેરા ઊંટ ઉધર ચર રહા હે, તુમ્હારે પાસ ભી ઊંટ હે. મુઝે પૈસેકી ઝરૂરત નહીં. અમીર લોગ બહુત પૈસે દે જાતે હૈં. ગરીબોંકા ઈલાજ મુફ્ત કરતા હૂં. તુમ્હારી બીમારી ઈસ વકત તો મા'મૂલી હે લેકિન યહ અચાનક બળ્હ જાએગી. મુઝે કોઈ ઔર શક ભી હે."

મહદીયુલ્હસન દરઅસલ ડયૂટી પર થા. મા'મૂલીસે મર્ઝકી ખાતિર વહ ડયૂટી નહીં છોળના ચાહતા થા. ઉસ્ને હકીમસે કહા કે વહ શામકો ઉસ્કે દવાખાનેમેં આએગા, ઉસે રાસ્તા ઔર જગહ બતા દે. મહદીયુલ્હસનકો અચ્છી તરહ મા'લૂમ થા કે ઉસ્કા દવાખાના કહાં હે. વહ અંજાન બના રહા ઔર હકીમને ઉસે સમઝા દિયા કે દવાખાના કહાં હે.

મહદીયુલ્હસન શામકે બા'દ ઉસે બહરૂપમેં હકીમકે દવાખાનેમેં ચલા ગયા. ઉસ્ને ઊંટ સાથ રખ્ખા થા તાકે હકીમકો શક ન હો. ઉસે ખૂદ હકીમ પર કોઈ શક ન થા. વહ જાનતા થા કે હકીમ જળીબૂટિયાં તલાશ કરતે રહતે

હેં. ઉસે ફિલ્વાકેઅ ખયાલ પૈદા હો ગયા થા જિસે વહ મા'મૂલી સી તકલીફ સમઝતા હે વહ ખતરનાક બીમારી બન સકતી હેં. હકીમને ઉસે અછ્છી તરહ દેખા ઔર કહા "મેં દવાઈ દે દેતા હૂં. અગર ઈસ્સે ઈફાકા ન હુવા તો વહ કોઈ ઔર બંદોબસ્ત કરેગા કયૂંકે ઉસે કોઈ ઔર શક હે."

મહદી અલ્હસનને પૂછા કે ઔર કયા શક હે ?

"અલ્લાહ ન કરે મેરા શક દુરૂસ્ત હો" હકીમને કહા "તુમ ખુબ સૂરત જવાન હો. સહરામેં ઘૂમતે ફિરતે રહતે હો. જિસ જગહ તુમ મુઝે મિલે થે વહ જગહ ઠીક નહીં. વહાં બદરૂહે રહતી હે. ઉન્મેં બા'ઝ ફિરઔનોંકે વકતોંકી બળી હસીન લળકિયોંકી બદરૂહે હેં. ઉન્હેં ફિરઔનોંને જબરદસ્તી અપને પાસ રખ્ખા ઔર અય્યાશીકા ઝરીઆ બનાયા થા, ફિર ઉન્હેં મરવા ડાલા થા. કયૂંકે ઉન્કી જગહ ઉન્હેં દૂસ્રી લળકિયાં મિલ ગઈ થી. રૂહ બૂળ્હી નહીં હોતી, હમેશા જવાન રહતી હે. જિન લળકિયોંકો કત્લ કિયા ગયા થા ઉન્કી રૂહેં ઈસ સરસબ્ઝ ખિત્તેમેં ભટકતી રહતી હે. મુઝે શક હે કે તુમ્હારી શકલોં સૂરત ફિરઔનોંકે દોરકે કિસી ઐસે જવાનસે મિલ્તી જુલતી હે જિસે ઉસ દોરકી કોઈ લળકી ચાહતી થી, મગર વહ કિસી ફિરઔનકા શિકાર હો ગઈ. તુમ ઈસ જગહ જાતે રહતે હોં. ઉસ લળકીકી બદરૂહને તુમ્હેં દેખ લિયા હે ઔર તુમ્હારી રૂહકે સાથ દિલ બહલા રહી હે."

"મુઝે નુકસાન તો નહીં પહુંચાએગી ?" મહદી અલ્હસનને હકીમકી બાતસે મુતા'ષ્ષિર હો કર પૂછા "બદરૂહકી દોસ્તી અછ્છી તો નહીં હોતી. કયા આપ ઈસ બદરૂહસે નજાત દિલા સકતે હેં ?"

"મેરા શક ગલત હો સકતા હે" હકીમને કહા "પહલે દવાઈ દૂંગા. ઈફાકા ન હુવા તો બદરૂહકા કુછ કરૂંગા. મેરા પાસ ઉસ્કા ભી ઈલાજ હે. તા'વીઝ દૂંગા. અમલ કરૂંગા. ઝરૂરત પળી તો ઈસ બદરૂહકે સાથ તુમ્હારી મુલાકાત કરા દૂંગા. બદરૂહસે નજાત હાસિલ કરનેકા યહ ભી એક તરીકા હોતા હે. બદરૂહકો નુકસાન નહીં પહુંચાએગી."

મહદીયુલ્હસન કાબિલ ઔર ઝહીન જાસૂસ થા લેકિન વહ આલિમ ફાઝિલ નહીં થા. અપની કોમકે હર ફર્દકી તરહ જિન્નાત, ચુળેલોં ઔર બદરૂહોંકે વુજૂદ પર યકીન રખતા થા. ઉસ્ને ઉન્કી જો કહાનિયાં ઔર રિવાયતેં

સુની થી ઉન્હેં સચ માનતા થા. હકીમકા એક એક લફઝ ઉસ્કે દિલમેં ઉતર ગયા ઔર ઉસ પર બદરૂહકા ખૌફ તારી હો ગયા. વહ હકીમકે પાસ જાસૂસીકે લિએ નહીં, ઈલાજકે લિએ હી ગયા થા. હકીમને ઉસે તસલ્લી દી કે વહ કોઈ ફિક્ર ન કરે લેકિન વહ ફિક્રમંદ હો ગયા. હકીમને ઉસે દવાઈકી સિર્ફ એક ખૂરાક દી ઔર કહા કે રાત સોનેસે પહલે ખા લો.

ઉસ્ને સોનેસે પહલે યહ દવાઈ ખા લી. ઉસે ફૌરન નીંદ આ ગઈ. ઈસ્સે પહલે ઉસ્કી ઈત્ની જલ્દી આંખ કભી નહીં લગી થી. સુબ્હ આંખ ખુલી તો ઉસ્ને મહસૂસ કિયા કે ઉસ્કી તબીઅત ગૈર મા'મૂલી તૌર પર હશ્શાશ બશ્શાશ હે. વહ સબસે પહલે અલી બિન સુફયાનકે પાસ ગયા. ઉસે યહ ન બતાયા કે ઉસ્ને ઈસ પહાળી ઈલાકેમેં હકીમકો જળીબૂટિયાં તલાશ કરતે હૂએ દેખા થા. યહ બતાનેવાલી બાત નહીં થી. ક્યૂંકે હકીમ કોઈ મશ્કૂક ઈન્સાન નહીં થા. વહ કાહિરાકા ઈત્ના મશ્હૂર ઔર કાબિલ હકીમ થા કે ફૌજ ઔર હુકૂમતકે બળે બળે અફસર ભી ઉસ્કે પાસ ઈલાજકે લિએ જાતે થે. ઉસ્કે મુતઅલ્લિક યહ ભી મશ્હૂર થા કે તા'વીઝ ભી દેતા ઔર જિન્નાત વગૈરહકો કબ્ઝેમેં રખતા હે. અલી બિન સુફયાનને મહદીયુલ્હસનસે કહા વહ ઉસી જગહ જાએ, ઉસે વહાં કોઈ ન કોઈ મશ્કૂક ઈન્સાન ઝરૂર નઝર આએગા. અલી બિન સુફયાન દરઅસલ તખ્રીબકારોંકે એક અડ્ડેકી તલાશમેં થા.

મહદીયુલ્હસન ઉસ તરફ જાતે હકીમકે પાસ ચલા ગયા. વહ ગડરિયોંકે લિબાસમેં થા. ઉસ્ને હકીમસે કહા કે વહ સુબ્હ સવેરે ઈત્ની દૂરસે યહ બતાને આયા હે કે રાત ઉસે બહુત ગહરી નીંદ આઈ હે ઔર અબ વહ ઈત્ના હશ્શાશ બશ્શાર હે જિત્ના વહ પહલે કભી નહીં હુવા થા.

"અગર શામ તક તુમ ઈસી હાલતમેં રહે તો બદરૂહ નહીં હો સકતી" હકીમને કહા "શામકો ફિર આના"

મહદી ઊંટ પર સવાર હુવા ઔર અપની ડયૂટી પર રવાના હો ગયા.

ઈસ સરસબ્ઝ જગહ વહ બહુત દિનોંસે જા રહા થા ઔર સારા સારા દિન વહાં રહતા થા. રાતકો ભી વહાં ગયા થા મગર અબ હકીમસે મુલાકાતકે

બા'દ ઉસે ઈસ જગહસે ડર મહસૂસ હોને લગા. હકીમને ઉસે બતાયા થા કે બદરૂહ નુકસાન નહીં પહુંચાએગી કયૂંકે વહ મુહબ્બતકી ખાતિર ઉસ્કી રૂહકે પાસ આતી હે, ફિર ભી અન દેખી પૂરઅસ્રાર મખ્લૂકકા ડર કુદરતી થા. ઉસે ઐસે મહસૂસ હોને લગા જૈસે ઉસ્કે ગિર્દ બદરૂહેં મંડલા રહી હોં. વહ દિલેર આદમી થા. ડરકો દિલસે નિકાલનેકી કોશિશ કરને લગા ઔર ઈસ બદરૂહકો તસવ્વુરમેં લાને લગા જિસ્કા ઝિક્ર હકીમને કિયા થા. ઈસ તસવ્વુરને ઉસે તસ્કીન દી ઔર વહ ઈધર ઉધર ઘૂમને લગા.

અચાનક ઉસ્ને મહસૂસ કિયા કે ઉસ્કી તબીઅત જો ઈત્ની ઝિયાદા હશ્શાશ બશ્શાર થી બુઝ રહી હે ઔર દિલ પર ગબરાહટ તારી હો રહી હે. ઉસ્ને અપને આપકો સંભાલનેકી બહુત કોશિશ કી લેકિન ગબરાહટ બળ્હને લગી ઔર ઈસ્ને હકીમકો અપની જો તકલીફ બતાઈ થી વહ પહલેકી નિસ્બત ઝિયાદા હો ગઈ. ઉસ્ને ઉસી વકત હકીમકે પાસ જાના ચાહા લેકિન ડયૂટી નહીં છોળ સકતા થા, બર્દાશ્ત કરતા રહા. બહુત દેર બા'દ ઉસ્કી તબીઅત ગબરાહટસે આઝાદ હોને લગી ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા ઉસ હાલતમેં આ ગઈ જિસ્મેં કલ દવાઈ ખાનેસે પહલે થી. ઉસે યકીન હોને લગા કે યહ બદરૂહકા અષર હે.

દિન ગુઝર ગયા. ઉસ્ને ઊંટો ઔર ભેળ બકરિયોંકો ઈકટ્ઠા કિયા ઔર ઉન્હેં વહાં લે ગયા જહાં રોઝાના લે જાતા થા. ઊંટ પર સવાર હો કર વહ શહરમેં હકીમકે પાસ ચલા ગયા. ઉસે અપની તબીઅતકી યહ તબ્દીલી બતાઈ. હકીમને બદરૂહકે શકકા ઈઝહાર કિયા લેકિન એક રોઝ ઔર દવાઈ ખાનેકો કહા. ઉસ્ને દવાઈ દે દી જો મહદી અલ્હસનને રાત સોનેસે પહલે ખા લી. ગુઝિશ્તા રાતકી તરહ ઉસે ગહરી નીંદ આઈ ઔર સુબ્હ તબીઅત શગુફ્તા થી. વહ રોઝમર્રાકી તરહ અલી બિન સુફયાનકે પાસ ગયા ઔર વહાંસે અપની ડયૂટીકી જગહ ચલા ગયા.

ઉસ્કી જિસ્માની હાલત અચ્છી રહી, ઝહની હાલત યહ થી કે બદરૂહકા ખયાલ ગાલિબ થા. આધા દિન ગુઝરા તો ઉસ્કી શગુફ્તગી કમ હોને લગી જો આહિસ્તા આહિસ્તા ખત્મ હો ગઈ ઔર ઉસ્કી જગહ ગબરાહટ ઔર ઉદાસી આ ગઈ. ઉસ્ને ધ્યાન ઈધર ઉધર કરનેકી કોશિશ

કી ઔર ટહલને લગા. ફિર આહિસ્તા આહિસ્તા તબીઅત ઠીકાને આ ગઈ. ઉસ્કે કાનોંમેં ઐસી આવાઝ પળી જૈસે દૂર કહીં કોઈ ઔરત રો રહી હે. રોનેકી આવાઝ બુલંદ હૂઈ ફિર મધ્ધમ હોતે હોતે ખામોશ હો ગઈ. મહદીયુલ્હસન જહાં થા વહીં રહા. યહ કોઈ બદરૂહ રો રહી થી ઔર યહ વહી બદરૂહ હો સકતી થી જિસ્કા ઝિક્ર હકીમને કિયા થા. મહદી અલ્હસનકે દિલ પર ખૌફ તારી હુવા. જિસ પર ઉસ્ને કાબૂ પા લિયા. ઉસ્ને યહ ઈરાદા કિયા કે બદરૂહસે બાત કરે લેકિન હકીમને ઉસે બતાયા નહીં થા કે બદરૂહકે સાથ બાત કરની ચાહિએ યા નહીં ? અગર વહ કિસી ઔર જગહ ઔર મુખ્તલિફ માહોલમેં કિસી ઔરતકી આવાઝ સુનતા તો દોળ કર મદદકો પહુંચતા લેકિન યહાં કિસી જીતી જાગતી ઔરતકા કોઈ કામ નહીં થા. યહ ફિરઔનોંકે દોરકી કિસી લળકીકી બદરૂહ થી.

શામકો વહ કલકી તરહ હકીમકે પાસ ગયા ઔર ઉસે બતાયા કે ઉસ્કી હાલત કયા હૂઈ ઔર ઉસ્ને કૈસી આવાઝેં સુની હે. હકીમ ગહરી સોચોંમેં ખો ગયા ઔર બોલા "મેરા શક યકીનમેં બદલ ગયા હે. યહ બદરૂહ હે. ગભરાઓ નહીં. મૈં અભી એક તા'વીઝ દૂંગા ફિર બદરૂહસે પૂછુંગા કે કયા ચાહતી હે. ઈસ્કે મુતાબિક કુછ ઔર કરૂંગા, લેકિન તુમ્હેં ડરના નહીં ચાહિએ. યહ બદરૂહ તુમ્હારે સાથ મુહબ્બત કરતી હે, ઈસ લિએ તુમ્હેં કોઈ નુકસાન નહીં પહુંચાએગી. તુમ ઉસ જગહ જાતે રહના. અગર તુમને ઈસ બદરૂહસે ભાગનેકી કોશિશ કી તો નુકસાનકા ખત્રા હે."

હકીમને ઉસે એક તા'વીઝ દે દિયા જો ઉસ્ને અપને બાઝૂકે સાથ બાંધ લિયા.

"મૈં રાતકો અપના અમલ કરૂંગા" હકીમને કહા "કલ સુબ્હ મેરે પાસ આના તુમ્હેં બતાઉંગા કે બદરૂહ કયા હે. તુમને રોનેકી જો આવાઝેં સુની હે વહ ઈસી બદરૂહકી હે. યહ બદરૂહ શૈતાન નહીં, ફિર ભી કોશિશ કરૂંગા કે તુમ્હેં ઉસ્સે નજાત મિલ જાએ."

મહદીયુલ્હસન દિલ પર તઝબ્ઝુબ ઔર હેજાન લે કર ચલા ગયા.

અગલે રોઝ મહદી અલ્હસનકો અલી બિન સુફયાનકી તરફસે કુછ ઔર હિદાયાત મિલે. વહ ભાગમ ભાગ હકીમકે પાસ ગયા. હકીમ જૈસે ઉસીકે ઈન્તિઝારમેં બેઠા થા. ઉસે દેખતે હી ઉઠ ખળા હુવા ઔર ઉસે અંદર લે ગયા.

"વહ તુમ્હારે સાથ સિર્ફ એક મુલાકાત કરના ચાહતી હે." હકીમને ઉસે કહા "વહ તુમ્હારે સામને આએગી. અપના આપ દિખાએગી. તુમ ઈસે દેખ સકોગે. હો સકતા હે પહલે રોઝ વહ તુમ્હારે સામને આએ ઔર ગાઈબ હો જાવે. વહ દૂસ્રી દુન્યાકી મખ્લૂક હે. શાયદ ઈસ દુન્યાકે ઈન્સાનોંકે કરીબ આનેસે ગુરેઝ કરે. અગર ઉસ્ને ઐસા હી કિયા તો તુમ્હેં અગલે રોઝ ફિર જાના પળેગા."

"કહાં ?"

"વહીં, જહાં તુમ હર રોઝ જાતે હો."હકીમને કહા. જહાં તુમને મુઝે દેખા થા. તુમ વહાં રાતકો જાઓગે."

"આપ ભી સાથ હોંગે ?"

"નહીં." હકીમને જવાબ દિયા "ઉસ જહાનમેં ગઈ હૂઈ રૂહ સિર્ફ ઉસે નઝર આતી હે જિસે વહ ચાહતી હે ઔર અગર કોઈ ગુનહગાર બદરૂહ કિસી ઈન્સાન પર નઝર રખ લે તો ઉસે ફૌરન માર ડાલતી હે. યહ બદરૂહ જો તુમ્હેં મિલ્ના ચાહતી હે કિસીકો પરેશાન કરનેવાલી નહીં. ઉસ્કે રોનેકો સમઝો. વહ મઝલૂમ હે. મુહબ્બતકી પ્યાસી હે. મૈંને રાત જબ ઈસે હાઝિર કિયા તો વહ ઝારો કતાર રોઈ ઔર ઉસ્ને મેરી મન્નત કી કે ઈસ શખ્સકો થોળી દેરકે લિએ મેરે પાસ ભેજ દો. ફિર હમેશાકે લિએ ચલી જાઉંગી."

અગર યહ બાતેં કોઈ ઔર કર રહા હોતા તો મહદીયુલ્હસન તક ઈત્ના ઝિયાદા અષર ન હોતા જિત્ના ઉસ્કે કબૂલ કિયા. યહ બાતેં ઉસ હકીમકી ઝુબાનસે નિકલ રહી થી જિસ્સે મહદીયુલ્હસનકે બળે હાકિમ ભી મુતઅષ્ષિર થે..... વહ હકીમ ભી થા ઔર આલિમ ભી. ઉસ્કે બોલનેકા અંદાઝ ઐસા થા જો સુનનેવાલેકે રૂહમેં ઉતર જાતા થા. ઉસ્ને મહદી અલ્હસનકો યકીન દિલાયા કે રાતકો ઈસ બદરૂહકી મુલાકાતસે ઉસ પર કોઈ ખૌફ તારી નહીં હોતા ઔર ઉસે નુકસાનકે બજાએ કુછ ફાઈદા ભી

મિલે.

"એક એહતિયાત ભી ઝરૂરી હે." હકીમને ઉસે કહા "કિસીકે સાથ ઈસ બદરૂહકે મુતઅલ્લિક યા ઉસ્કી મુલાકાતકે બારેમેં કોઈ બાત ન કરના. અગર તુમને યહ રાઝ ફાશ કર દિયા તો નુકસાનકા ખત્રા હે. તુમ અપની દુન્યાકે ઈન્સાનોંકો ધોકા દે સકતે હો, આલમે ગૈબમેં ગઈ હૂઈ રૂહકા રાઝ ફાશ કર દિયા તો મેં બતા નહીં સકતા કે તુમ્હારે જિસ્મકે કોનસે જો આ'ઝા હમેશાકે લિએ બેકાર હો જાએંગે દોનોં ટાંગે સૂખ જાએગી યા દોનોં બાઝૂ યા દોનોં આંખે બીનાઈસે મહરૂમ હો જાએંગી. અબ મેં તુમ્હેં જો બાત બતાને લગા હૂં યહ ભી એક રાઝ હે. યહ રાઝ તુમ્હેં ઈસ લિએ દે રહા હૂં કે તુમ ઈબ્રત હાસિલ કર સકો. યહાંકી ફૌજકે દો આ'લા રૂત્બેકે કમાન્દાર રાતકે વકત મારે ગએ હેં. કિસીકો મા'લૂમ નહીં કે વહ કિસ તરહ મરે હેં. મુઝે દો તીન બદરૂહોંને બતાયા હે કે ઉન્હેં બદરૂહોંને મારા હે. ઉન્હોંને બદરૂહોંકે રાઝ ફાશ કર દિએ થે."

"વહ કિસ તરહ ?" મહદીયુલ્હસન ગંવ્વાર ગડરિયા ઔર સહરાઈ ખાના બદોશ બના હુવા થા લેકિન વહ દરઅસલ જાસૂસ થા. વહ ઈન દો કમાન્દારોંકી મૌતકા સુરાગ લેના ચાહતા થા. ઉસ્ને હકીમસે તફસીલ પૂછી.

"મેં ઐસી રાઝકી બાત કિસીકો બતા નહીં સકતા." હકીમને કહા "જિત્ની ઈજાઝત થી ઈત્ની બતા દી હે. તુમ બિલ્કુલ ખામોશ રહના અપને ઈસ રાઝકે સાથ વાસ્તા રખ્ખો જો મેં તુમ્હેં બતા રહા હૂં. યહ ભી ન સોચના કે મેં તુમ્હારી ઝાતમેં કિસી લાલચ ઔર કિસી ઉજરતકે બગૈર ઈત્ની દિલચસ્પી કયૂં લે રહા હૂં. મેં ઈન રૂહોં ઔર બદરૂહોંકી ખ્વાહિશાતકા પાબંદ હૂં. અગર મેં ઉન્હેં નારાઝ કર દૂ તો મેરા ઈલ્મ બેકાર હો જાએ ઔર બદરૂહે મેરા ભી વહી હશ્ર કર દે જો વહ અપને દુશ્મનોંકા કરતી હે. ઈસ રૂહને જો તુમ્હેં દેખ કર રોતી હે મુઝે કહા હે કે મેં ઈસ્કે સાથ તુમ્હારી થોળીસી દેરકી મુલાકાત કરા દૂં તો યહ મેરા ફર્ઝ હે કે ઉસ્કી ખ્વાહિશ પૂરી કરૂં."

"અગર મેં ઈસ્સે ન મિલૂં તો કયા હોગા ?"

"વહ બદરૂહ બન કર તુમ્હારી રૂહ પર અપના સાયા કરેગી" હકીમને જવાબ દિયા. "તુમને મુઝે અપની જો તકલીફ બતાઈ થી વહ કોઈ જિસ્માની

તકલીફ નહીં. વહ રૂહાની આરિઝા હે. ઉસ્ને તુમ પર અભી અપના પૂરા અષર નહીં ડાલા થા. તુમ કોઈ નેક ઈન્સાન હો તુમ્હારી નેકી તુમ્હારે કામ આઈ હે. તુમને મેરે સાથ ઈસ તકલીફકા ઝિક્ર કર દિયા. ખુદાએ ઝુલ્જલાલ જિસ પર રહમત ફર્માના ચાહતે હેં ઉસ્કે લિએ વહ કિસી ઈન્સાનકો સબબ બના દેતે હેં યહ કરિશ્મા અલ્લાહકી ઝાતકા હે કે તુમને મુઝે વહાં દેખ લિયા ઔર હમ દોનોં મિલે. ઈસ રહમતસે ડરો નહીં. અગર તુમ ઈસ બદરૂહકી મુલાકાતકી ખ્વાહિશ પૂરી કર દોગે તો વહ ઈસ દુન્યામેં તુમ્હેં બહુત ફાઈદા દેગી. એક ફાઈદા યહ હો સકતા હે કે વહ નિહાયત ખુબ સૂરત લળકીકે રૂપમેં ગોશ્ત પોસ્તકા ઝિંદા જિસ્મ બન કર તુમ્હેં જબ ચાહોગે, મિલા કરેગી. તુમ ઉસે બીવી બના કર રખ સકતે હો ઔર અગર વહ ઝિયાદા મહેરબાન હો ગઈ તો મુઝે યકીન હે કે વહ તુમ્હેં કિસી ફિરઔનકે મદફૂન ખઝાનેકા ભેદ બતા દે ઔર ઐસા ઝરીઆ પૈદા કર દે કે તુમ યહ ખઝાના નિકાલ કર ઔર ઈસ બદરૂહકો સાથ લે કર મિસરસે કહીં દૂર ચલે જાઓ ઔર કિસી ખિત્તેકે બાદશાહ બન જાઓ.''

''મુલાકાત કબ હોગી ?''

''આજ રાત ચલે જાઓ.'' હકીમને કહા.

હકીમને ઉસે એક ઔર તા'વીઝ દિયા ઔર ઉસે બહુતસી હિદાયત દી. ખત્રોંસે ભી આગાહ કિયા ઔર ફાઈદે ભી બતાએ ઔર ઝોર દે કર કહા કે ડરના નહીં. વહાં પહુંચનેકા વકત ભી બતાયા જો રાત તારીક હો જાનેકે બા'દ કુછ દેર બા'દકા થા. મહદીયુલ્હસન અજીબો ગરીબસે તા'ષ્ષુરાત લે કર વહાંસે ઉઠા ઔર અપની રોઝમર્રાકી ડયૂટી પર ચલા ગયા. દિન વહાં ગુઝારા ઔર સૂરજ ગુરૂબ હોનેસે બહુત પહલે વાપસ ચલા ગયા.

રાત તારીક હૂઈ તો વહ ફિર વહાં મૌજૂદ થા મગર અબ ડયૂટી પર નહીં, બદરૂહકી મુલાકાતકે લિએ ગયા થા. ઐસી તારીક તન્હાઈ ઔર ઐસે સૂનસાન માહોલમેં ઉસે ખૌફઝદા હોના ચાહિએ થા, લેકિન હકીમકી બાતેં ઉસે હોસલા દે રહી થી. ઉસ્ને બાઝૂકે સાથ દો તા'વીઝ બાંધ રખ્ખે થે ઔર વહ અપને [illegible] પર કોઈ વિર્દ ભી કર રહા થા. વહ ઉસ જગહ પહુંચ ગયા

જો ઉસે હકીમને બતાઈ થી. યહ પહાળિયોંકે અંદર થી. દરખ્ત ભૂતોંકી તરહ નઝર આ રહે થે. માહોલ ઈસ કદર ખામોશ થા કે મહદી અલ્હસનકો અપને દિલકી ધળકન ભી સુનાઈ દે રહી થી.

ઉસે રોનેકી વહી આવાઝ સુનાઈ દી જો ઉસ્ને દિનકો સુની થી. વહ ઈસ આવાઝકી તરફ ચલ પળા. કુછ દેર ખામોશી તારી રહી. વહ ઝરા સા ચલ કર રૂક ગયા. અબકે રોનેકી આવાઝ ઉસ્કે ઉકબસે આને લગી. યહ ભી દૂર થી. વહ ઉસ તરફ ચલ પળા. ઉસ જગહસે વહ વાકિફ થા ઈસ લિએ આસાનીસે ચલા જા રહા થા. યહ આવાઝ ભી ખામોશ હો ગઈ.

મહદી અલ્હસનને બુલંદ આવાઝસે કહા "મુઝે અપના આપ દિખાઓગી યા ઈસી તરહ ડરાતી રહોગી ?"

ઉસે અપને યહી અલ્ફાઝ સાફ સુનાઈ દીએ. અગર ઉસે યહ ઈલ્મ ન હોતા તો યહ ઉસ્કી અપની સદાએ બા'ઝ ગશ્ત હે તો વહ ડરકે મારે ભાગ જાતા. યહ સહરાઈ પહાળિયાં થી જો દીવારોંકી તરહ ખળી થી. ઈન્મેં ઝિયાદાતર ઉમૂદી ઔર કુછ ઢલાની થી. મહદી અલ્હસનકો અપની આવાઝ તીન ચાર બાર સુનાઈ દી. ઉસ્કી આવાઝ માહોલ ઔર ફિઝામેં ઘૂમતી ઔર તેરતી મહસૂસ હોતી થી.

ઉસ આવાઝકી ગૂંજ તારીક ફિઝામેં તહલીલ હો ગઈ તો ઉસે એક નિસ્વાની આવાઝ સુનાઈ દી. "મુઝસે ડરો નહીં. આગે આઓ" યહ આવાઝ દૂરસે આઈ થી. યહ ઉસે કઈ બાર સુનાઈ દી ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા ખત્મ હો ગઈ.

આવાઝ ફિર આઈ "અબ બેવફાઈ ન કરના. મેં દો હઝાર સાલસે તુમ્હારી રાહ દેખ રહી હૂ."

મહદીયુલ્હસનકો યહ અલ્ફાઝ કઈ બાર સુનાઈ દિએ, ફિર મહદીયુલ્હસનકી આવાઝ ઉભરી ઔર બાર બાર સુનાઈ દેનેકે બા'દ ખામોશ હો ગઈ. ઈસ તરહ દોનોં તરફસે આવાઝેં ઉભરતી, ભટકતી ઔર ગૂંજતી રહી. બદરૂહકી આવાઝમેં ઈલ્તિજા થી. જિસ્સે મહદી અલ્હસનકા ખૌફ દૂર હો ગયા. વહ ઈન પહાળિયોંમેં અંદર તક ચલા ગયા. ઉસે સામને રોશ્નીકી ચમક દિખાઈ દી જો આસ્માની બિજલીકી તરહ ચમકી ઔર બુઝ ગઈ.

ઈસ ચમકમેં ઉસ્ને દેખ લિયા કે વહ કહાં હે. ઉસે ઈસ ચમકમેં ઉસ સુરંગકા દહાના નઝર આયા થા જિસ્મેંસે ગુઝર કર વહ એક બાર દૂસ્રી તરફ ગયા થા. વહ વહીં રૂક ગયા.

કુછ દેર બા'દ રોશની ફિર ચમકી ઔર ઉસ્મેં ઉસે સુરંગકે દહાનેમેં કોઈ ઈન્સાન ખળા નઝર આયા. રોશની જાને કહાંસે આ રહી થી. યહ ઈત્ની લંબી ચોળી થી કે દહાનેમેં ખળા ઈન્સાન સાફ નઝર આતા થા. વહ ઈસ્સે કમો બેશ પચાસ કદમ દૂર થા. ઉસ્ને ગોરસે દેખા. ચેહરા બળી હી ખુબ સૂરત લળકીકા થા. સિર્ફ ચેહરા નઝર આતા થા. બાકી સારા જિસ્મ સુફેદ કફનમેં લિપટા હુવા થા. મહદીયુલ્હસન ડરને લગા. ઉસે નિસ્વાની આવાઝ સુનાઈ દી "મુઝસે ડરો નહીં. દો હઝાર સાલસે તુમ્હારી રાહ દેખ રહી હૂં."

વહ આગે બળ્હા ચંદ કદમ ચલા હોગા કે કફનસે એક બાઝૂ બાહર આયા જો મહદી અલ્હસનકી તરફ બળ્હા. હાથકી હથેલી ઈસ તરફ આગે હૂઈ જૈસે ઈશારા કિયા હો કે આગે ન આના. મહદીયુલ્હસન વહીં રૂક ગયા. રોશની બુઝ ગઈ. વહ ઈસ ઈન્તિઝારમેં ખળા રહા કે રોશની એક બાર ફિર ચમકેગી ઔર ઉસે કફનમેં લિપટી હૂઈ યહ લળકી નઝર આએગી મગર ઉસે આવાઝ સુનાઈ દી "તુમ પર એ'તિબાર કોન કરે, ચલે જાઓ, ચલે જાઓ."

"મુઝ પર એ'તિબાર કરો." મહદી અલ્હસનને કહા ઔર આગેકો દોળા. વહ પૂકારતા જા રહા થા. "મેં તુમ્હારી ખાતિર આયા હૂં. મેરે કરીબ આઓ."

વહ સુરંગકે દહાનેમેં જા રૂકા. ઉસે સુરંગકે અંદરસે આવાઝ સુનાઈ દી "કલ આના. ચલે જાઓ. તુમ ફાની દુન્યાકે ઈન્સાન હો, તુમ્હારે વા'દે ભી ફાની હે."

મહદીયુલ્હસન સુરંગકે અંદર ચલા ગયા ઔર આગે હી આગે ચલતા ગયા. ઉસે સુરંગકા દૂસ્રા દહાના દિખાઈ દિયા. સુરંગકે અંદરકી નિસ્બત બાહર તારીકી કમ થી ઈસ લિએ સુરંગકા દહાના નઝર આ રહા થા. સુર્મઈ સી ઈસ રોશનીમેં એક લંબૂતરા સાયા દિખાઈ દિયા જો ફૌરન ગાઈબ હો ગયા. યહ કફનમેં લિપટી હૂઈ લળકી જૈસા થા. મહદીયુલ્હસન દોળ પળા.

ઠોકર ખા કર ગિરા ઔર ઉઠ કર ફિર દોળા. અગલે દહાનેમેં જા કર ઉસ્ને આવાઝેં દી, મગર ઉસે અપની હી પૂકારકી સદાએ બા'ઝ ગશ્તકે સિવા કોઈ જવાબ ન મિલા. રોનેકી આવાઝ ભી ન ઉભરી. બદરૂહ઼ને ભી ઉસે ન પૂકારા. વહ માયૂસ હો કર વાપસ ચલ પળા. અભી વહ સુરંગકે વસ્ત હી મેં થા કે ઈસે સુરંગકે સામનેવાલે દહાનેમેં રોશ્ની દિખાઈ દી. મગર ઈસ રોશ્નીમેં કફનમેં લિપટી હૂઈ લાશ નહીં થી.

રોશ્ની બુઝ ગઈ. મહદીયુલ્હસન સુરંગસે નિકલ ગયા. ઉસે સામને ઔર ઝરા બાઅેંકો બુલંદી પર રોશ્નીકા ધોકા હુવા, મગર વહ કિસી ઔર તરહકી રોશ્ની થી જૈસે કિસીને ખડમેં યા ચટ્ટાનકે પીછે આગ જલા રખ્ખી હો. મહદી અલ્હસનને કુછ સોચા ઔર ઉધરકો ચલ પળા જિધરસે આયા થા. વહ ઈસ પહાળી ઈલાકેસે નિકલ ગયા. ઉસ્કા ઊંટ બાહર બંધા થા. વહ ઊંટ પર સવાર હુવા ઔર કાહિરાકી સિમ્ત રવાના હો ગયા. ઉસ્કી ઝહની કૈફિયત ઐસી થી જિસ્મેં ડર ઔર ખૌફ નહીં, બલ્કે ઈઝ્તિરાબ ઔર હૈજાન થા. વહ ઉન દો રોશનિયોંકે મુતઅલ્લિક સોચ રહા થા. એક વહ જિસ્મેં કફનમેં લિપટી હૂઈ લાશ નઝર આઈ થી ઔર દૂસ્રી વહ જો ઉસે બુલંદી પર દિખાઈ દી થી. બુલંદીવાલી રોશ્ની આગકી થી.

વહ અપને ઠિકાને પર પહુંચ ગયા. રાત બહુત ગુઝર ગઈ થી ફિર ભી ઉસે નીંદ ન આઈ. બાર બાર કફનમેં લિપટી હૂઈ લળકીકા ચેહરા ઉસ્કે સામને આતા થા ઔર યહ ઈરાદા ઉસે તળપા દેતા કે વહ રાત વહીં ગુઝારે ઔર ઈસ લળકીકો કરીબસે દેખ કર લોટે.

આદતકે મુતાબિક વહ સુબ્હ વકત પર ઉઠા. મશીનકી તરહ રોઝમર્રાકે કામ કિએ. અલી બિન સુફયાનકે પાસ જા કર નઈ હિદાયાત દી. જિન્મેં એક યહ થી કે ઈસ ઈલાકેમેં ઉસ્કી ડ્યૂટી ખત્મ કર દી ગઈ થી. ઉસે શહરકે બાહર કિસી ઔર જગહ જાનેકો કહા ગયા.

"મુઝે ભી વહીં જાને દે જહાં ઈત્ને દિનોંસે જા રહા હૂં." મહદી અલ્હસનને કહા "મુઝે તવક્કુઅ હે કે ઈન પહાળિયોંમેં મુઝે કુછ મિલ જાએગા. મેં દો તીન રોઝ બા'દ આપકો બતા સકૂંગા કે યહ ઈલાકા સાફ હે

યા નહીં."

અલી બિન સુફયાન ઉસ્કે મશ્વરોંકો નઝરઅંદાઝ નહીં કરતા થા. વહ કોઈ આમ કિસ્મકા જાસૂસ નહીં થા. ઈસ શોઅબેકા ઓહદેદાર થા ઔર તજુર્બેકે લિહાઝસે વહ કાબિલે એ'તિમાદ થા. કુછ દેરકી બહષ ઔર ગોરો ખોઝકે બા'દ અલી બિન સુફયાનને ઉસે અપને ઈસી ઈલાકેમેં જાનેકી ઈજાઝત દે દી. મહદીયુલ્હસન બદરૂહસે મિલે બગૈર ઈસ ઈલાકેકો છોળના નહીં ચાહતા થા. યહ શાયદ પહલા મૌકા થા કે ઉસ્ને ફર્ઝ પર અપની ઝાતી ખ્વાહિશકો તર્જીહ દી થી. અલી બિન સુફયાનકો ઝરા સા ભી શક હોતા કે વહ કિસી ઔર ચક્કરમેં અપની ડ્યૂટી બદલનેસે ગુરેઝ કર રહા હે તો ઉસે કભી ન જાને દેતા. એક તજ્રબાકાર જાસૂસ ઔર સુરાગરસાં અપને આપકો ઐસે ખત્રોમેં ડાલ રહા થા જિસ્મેં ઉસ્કી જાન ઝાએઅ હો સકતી થી.

મહદીયુલ્હસન હકીમકે પાસ ગયા ઔર ઉસે રાતકી વારિદાત સુનાઈ. હકીમને આંખે બંદ કર લી ઔર મુંહ હી મુંહમેં કુછ બળબળાતા રહા. થોળી દેર બા'દ ઉસ્ને આંખે ખોલી ઔર મહદી અલ્હસનકી આંખોમેં ઝાંકા.

"આજ રાત ફિર જાઓ." હકીમને ઉસે કહા "ઉસ પાક જહાનકી મખ્લૂક ઈસ નાપાક દુન્યાકે કિસી ઈન્સાનકે કરીબ આનેસે ડરતી હે. તુમ કોઈ ઐસી વૈસી હર્કત ન કરના. શાયદ આજ ભી ઝરાસી દેર નઝર આ કર વહ ગાઈબ હો જાએ તુમ બેસબ્ર ન હો જાના. વહ તુમ્હેં મિલનેકો બેતાબ હે. ઝરૂર મિલેગી. અગર ઈસ મુલાકાતમેં તુમ્હારા ફાઈદા ન હોતા તો મૈં તુમ્હેં વહાં ન ભેજતા. તુમ્હારી જાનકો ભી કોઈ ખત્રા નહીં."

મહદીયુલ્હસન ચલા ગયા. ઉસ ઈલાકેમેં ઘૂમા ફિરા. સુરંગકે અંદર ગયા. દૂસ્રી તરફ ગયા. સુરંગકે દહાનેસે નીચે ઉતર ગયા. ઉસે ઝમીન પર કપળેકી પટ્ટી નઝર આઈ. ઉસ્ને ઉઠા લી. યહ નીસ્ફ ઈંચ ચોળી ઔર કોઈ નિસ્ફ ગઝ લંબી હોગી. ઉસે વહ દેખતા રહા ઔર અપને પાસ રખ લી. વહ ફિર સુરંગમેં દાખિલ હુવા ઔર બાહર આ ગયા. ઉસ્ને ઉસ બુલંદીકી તરફ દેખા યહાં રાત ઉસે આગકા ધોકા હુવા થા. ઉધર ઢલાન થી. વહ સુરંગસે નિકલ કર ઢલાન પર ચળને લગા. ઉસે એક મર્દાના આવાઝ સુનાઈ

દી "ઉપર ન જાના. જિસ્કે લિએ તુમ આએ હો વહ તુમ્હેં રાતકો મિલેગી." યહ આવાઝ ગૂંજ બન કર બાર બાર સુનાઈ દેને લગી.

"હમારી દુન્યામેં આ કર ખોજ ન લગાઓ" વહી આવાઝ ફિર સુનાઈ દી.

મહદીયુલ્હસન રૂક ગયા. ઉસે ઐસે મહસૂસ હોને લગા જૈસે યહ આવાઝ ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દ ઘૂમ રહી હે. વહ ઉપર ન ગયા. હૈરત ઝદા હો કર ઈધર ઉધર દેખતા રહા. ઉસ્ને સોચા કે વહ કોઈ એસી હર્કત ન કર બેઠે જિસ્સે યહાંકી કોઈ બદરૂહ ઉસે નુકસાન પહુંચા દે. વહ ઈસ જગહસે બાહર ચલા ગયા ઔર એક જગહ બેઠ કર સોચને લગા કે ઈસ જગાકી હકીકત કયા હે. દિન ઉસી સોચમેં ગુઝર ગયા ઔર વહ રાતકો યહીં વાપસ આનેકે લિએ ચલા ગયા.

સૂરજ ગુરૂબ હોનેકે બા'દ જબ વહ ઈસ પહાળી ખિત્તેમેં જાને લગા તો વહી ભેસ બદલા જિસ્મેં વહ વહાં જાયા કરતા થા. દિનકે વકત જબ વહ ડયૂટી પર જાતા થા તો અપના લંબા ખંજર સાથ લે જાતા થા. હકીમને ઉસે બળી સખ્તીસે કહા થા કે વહ રાતકો જબ બદરૂહસે મિલ્ને જાએ તો અપને સાથ કોઈ હથિયાર ન લે જાએ. ગુઝિશ્તા રાત વહ ખંજર અપને સાથ નહીં લે ગયા થા. અબ શામકો વહ બદરૂહકી મુલાકાતકે લિએ જા રહા થા. ઉસ્ને ગડરિયોંકા ભેસ બદલ લિયા. ખંજર દીવારકે સાથ લટક રહા થા. ઉસ્ને ખંજરકો દેખા ઔર ગહરી સોચમેં ખો ગયા. હિદાયતકે મુતાબિક ઉસે ખંજર સાથ નહીં જાના થા લેકિન ઉસ્ને ગહરી સોચસે બેદાર હો કર ખંજર દીવારસે ઉતાર લિયા. અપને કપળોંકે અંદર કમરકે સાથ બાંધ લિયા ઔર બાહર નિકલ ગયા.

ઉસ જગહ પહુંચ કર ઉસ્ને ઊંટકો બિઠા દિયા ઔર ઉસ જગહ ચલા ગયા જહાંસે સુરંગકા દહાના નઝર આતા થા. ઉસે અપને ઉકબમેં કિસીકે કદમોંકી આવાઝ સુનાઈ દી જો ફૌરન ખામોશ હો ગઈ. ઉસ્કે ફૌરજ બા'દ ઉપરસે પથ્થર લુળકનેકી આવાઝ આઈ જો ઐસે બુલંદ તો નહીં થી, લેકિન ઐસે સુકુત ઔર ઐસી વાદિયોમેં જો અમૂદી પહાળિયોંમેં ગિરી હૂઈ થી,

યહ આવાઝ લુળકતે પથ્થર સાકિન હો જાનેકે બા'દ ભી સુનાઈ દેતી રહી, ફિર ઐસી ગુંજ બન કર ફિઝામેં તેરને લગી જૈસી કોઈ સિસ્કિયાં ઔર હિચકિયાં લે રહા હો. ઝરા ઔર વકત ગુઝરા તો મહદી અલ્હસનકો રોનેકી આવાઝેં સુનાઈ દીં.

"મેરે સામને આઓ." મહદી અલ્હસનને બુલંદ આવાઝસે કહા "મેરી દુન્યા નાપાક હે, મેં નાપાક નહીં હૂં.'

"તુમ મુઝે ફિર છોળ કર ચલે જાઓગે." યહ નિસ્વાની આવાઝ કહીં કરીબસે આઈ.

મહદીયુલ્હસનકી આવાઝ ઓર નિસ્વાની આવાઝ યૂં બાર બાર સુનાઈ દેને લગી જૈસે એક દૂસ્રેકે તઆકુબમેં દોળ રહી હોં. રોશની ચમકી ઔર બુઝ ગઈ. જિસ્સે મહદી અલ્હસનકો સુરંગકા દહાના નઝર આયા. વહ દબે પાંવ તેઝ કદમ આગે ચલા ગયા ઔર સુરંગકે દહાનેસે ઝરા નીચે એક બળે પથ્થરકે પીછે છુપ ગયા. ઉસ્ને ઈધર ઉપર દેખા જહાં ગુઝિશ્તા રાત ઉસે આગકા ધોકા હુવા થા. વહ ધોકા આજ ભી મૌજૂદ થા. સુરંગકા દહાના ઝરા બુલંદ થા. વહ પેટકે બલ સરકતા ઉપર ચલા ગયા ઔર વહ ચંદ લમ્હો બા'દ દહાનેકે અંદર થા. વહાંસે ઉસ્ને છુપ કર ઉધર ઉપર દેખા જિધર ઉસે આગકા ધોકા નઝર આયા થા. અબ ચૂંકે વહ ખૂદ ભી બુલંદી પર થા ઈસ લિએ ઉસે વહાં આગકી ઐસી રોશની દિખાઈ દી જિસ્કા શો'લા કહીં છુપા હુવા થા.

ઉસે સુરંગકે અંદરસે કિસી ઔરતકી આવાઝ સુનાઈ દી. "દો હઝાર સાલસે તુમ્હારી રાહ દેખ રહી હૂં. આગે આઓ."

મહદીયુલ્હસન સુરંગકી દીવારકે સાથ સાથ ઔર અંદરકો ચલ પળા. ઉસે ખયાલ આયા કે હકીમને ઉસે કહા થા કે અપને સાથ કોઈ હથિયાર ન લે જાના વર્ના લળકીકી રૂહ સામને નહીં આએગી. ઉસ્કે પાસ ડેળ ફિટ લંબા ખંજર થા ઔર બદરૂહ બોલ રહી થી. વહ ઔર આગે ચલા ગયા ઔર સુરંગકે વસ્તમેં પહુંચ ગયા સુરંગ ફરાખ થી. ઉસે કોઈ આતા મહસૂસ હુવા. વહ દીવારકે સાથ લગ કર બેઠ ગયા. ઉસ્કે કરીબસે કોઈ ગુઝરને લગા. ઈત્ને ગુપ અંધેરેમેં ભી ઉસ્ને અંદાઝા લગા લિયા કે યહ વહી લળકી

હે ઔર યહ કફનમેં લિપટી હૂઈ હે. લળકી રૂક ગઈ ઔર ઉસ્ને રોનેકી આવાઝ નિકાલી. મહદી અલ્હસનને યહ આવાઝ પહલે કઈ બાર સુની થી. ઉસ્કા દિલ બહુત ઝોર ઝોરસે ધળકને લગા.

કફનમેં લિપટી હૂઈ લાશ આગેકો સરકી. ઐન ઉસ વકત દહાને પર રોશની ચમકી ઔર બુઝ ગઈ. મહદીયુલ્હસન ઉઠા ઔર બિજલીકી તેઝીસે પીછેસે લાશકો દબોચ લિયા. લાશકી આવાઝ સુનાઈ દી "ઓહ બદબખ્ત, તુમ્હેં કિસ વકત મઝાક સુઝા હે. છોળો મુઝે. શિકાર ઈન્તિઝારમેં ખળા હે."

મહદીયુલ્હસનને જિસ શકમેં જાનકી બાઝી લગા કર ઉસે પકળા થા વહ સહીહ ષાબિત હુવા. ઉસ્ને સોચ લિયા થા કે યહ બદરૂહ હૂઈ તો ઉસ્કે હાથ નહીં આનેકી ઔર ઉસ્કી જાન નિકાલ લેગી ઔર અગર યહ કોઈ ધોકા હુવા તો ઉસે બળા મોટા શિકાર મિલ જાએગા.

કફનમેં લિપટી હૂઈ ઈસ ઔરતકી આવાઝ સુનતે હી મહદીયુલ્હસન સરગોશીમેં બોલા "ઊંચી આવાઝ નિકાલી તો ખંઝર એક પહલૂમેં ઘોંપ કર દૂસ્રે પહલૂસે નિકાલ દૂંગા."

"મેં તુમ્હારા દિલ ઔર કલેજા મુંહકે રાસ્તે નિકાલ કર ખા જાઉંગી." ઔરતને કહા "મેં રૂહ હૂં."

મહદી અલ્હસનને ઉસે એક બાઝૂસે દબોચે રખ્ખા ઔર દૂસ્રે હાથસે ખંજર નિકાલ કર ઉસ્કી નોક ઔરતકે પહલૂમેં રખ દી. સુરંગકે સામનેવાલે દહાને પર એક બાર ફિર રોશની ચમકી. મહદી અલ્હસનકા ઉધર જાના પુર ખતર થા.

"મેં ઈસી લિએ અપને કરીબ નહીં આને દેતી થી કે તુમ ફરેબી ઔર ફાની દુન્યાકે ઈન્સાન હો." ઔરતને રૂંજતી હૂઈ ઔર અષરઅંગેઝ આવાઝમેં કહા. "દો હઝાર સાલસે તુમ્હારી રાહ દેખ રહી હૂં."

"તુમ્હારા ઈન્તિઝાર ખત્મ હો ગયા હે." મહદીયુલ્હસનને કહા "અબ તુમ રૂહોંકી પાક દુન્યામેં વાપસ નહીં જાઓગી. તુમ અબ મેરી નાપાક દુન્યાકી ઔરત હો."

"મેં ઔરત નહીં" ઉસ્ને કહા "મેં જવાન લળકી હૂં. મેં હસીન લળકી હૂં. મેં ઊંચા નહીં બોલૂંગી. મેરી બાત ગોરસે સુન લો. મેં જાનતી હૂં

તુમ કોન હો ઔર યહાં કયૂં આએ હોં. તુમ મુઝે ઈત્ને અચ્છે લગતે હો કે મેંને તુમ્હેં હાસિલ કરનેકા ફેસ્લા કર લિયા ઔર યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા.''

''તો ચલો મેરે સાથ.'' મહદીયુલ્હસનને કહા.

''નહીં.'' લળકીને કહા ''તુમ મેરે સાથ ચલો. મેં તુમ્હારે સાથ ગઈ તો હમ દોનોં ભૂકે મરેંગે. તુમ મેરે સાથ આએ તો ફિરઔનોંકા ખઝાના હમારા હોગા. ફિર તુમ્હેં વિરાનોંમેં ભટકને, ફિરને ઔર થોળી સી તન્ખ્વાહકે ઈવઝ જાસૂસી કરતે ફિરનેકી ઝરૂરત નહીં પળેગી.''

''તુમ યહાં કયા કર રહી હો ?''

''ખઝાના નિકાલ રહે હેં.'' લળકીને કહા ''મેં બહુતસે આદમિયોંકે સાથ હૂં.''

''વહ સબ કહાં હે ?''

''મેરે સાથ ચલો. સબ તુમ્હારા ઈસ્તિકબાલ કરેંગે'' લળકીને કહા ''મુઝે રોશનીમેં દેખોગે તો ખઝાનોંકો ઔર અપની દુન્યાકો ભૂલ જાઓગે.''

મહદીયુલ્હસન જો ખુશ્બૂ ઉસ લળકીકે જિસ્મસે સૂંગ રહા થા વહ ઉસ પર ખુમાર તારી કર રહી થી. ઉસ્ને ઈસ લળકીકો જબ અપને બાઝૂઓંમેં દબોચા થા તો ઉસ્ને મહસૂસ કર લિયા થા કે યહ જિસ્મ ઈમાન ખરીદનેકા અષર રખતા હે. લળકીકી આવાઝમેં તરન્નુમ થા. ઈસ પર નશા તારી હો ચલા થા. ઉસ લમ્હે સુરંગકે દહાને પર રોશની ફિર ચમકી. મહદીયુલ્હસન બેદાર હો ગયા. ઉસ્ને લળકીસે યહ પૂછના મુનાસિબ ન સમઝા કે ઉસ્કે આદમી સુરંગકે પીછે ભી હે યા નહીં. સામનેકે દહાનેકી તરફ વહ નહીં જાના ચાહતા થા કયૂંકે ઈધરકે મુતઅલ્લિક ઉસે યકીન થા કે ઉધર આદમી હોંગે ઔર રોશનીકા ઈન્તિઝામ તો ઉધર થા હી.

''ઉઠો.'' ઉસ્ને લળકીકો ઉઠાયા ઔર કહા ''કફન ઉતાર દો.''

લળકીને કફન ઉતાર દિયા. મહદી અલ્હસનને કફનસે લંબી ઔર ચોળી પટ્ટિયાં ફાળી એકસે લળકીકે હાથ પીઠ પીછે બાંધ દીએ. દૂસ્રી પટ્ટીસે ઉસ્કી ટાંગે ટખનોંકે કરીબસે બાંધી. તીસ્રી પટ્ટી ઉસ્કે મુંહ પર બાંધ કર ઉસે કંધે પર ડાલ લિયા. ખંજર હાથમેં રખ્ખા ઔર વહ સુરંગકે પીછલે

દહાનેકી તરફ ચલ પળા. ઉસે વહાંસે બહુત જલ્દી નિકલના થા.

ગુઝિશ્તા રાત જબ મહદીયુલ્હસન યહાં આયા થા તો વહ બદરૂહસે હી મિલ્ને આયા થા. સુરંગકે દહાને પર વહ રોશ્નીકી ચમકમેં ઉસે નઝર આઈ ઔર ગાઈબ હો ગઈ થી. મહદીને દહાને પર જા કર એક તો દહાનેકે સામને બુલંદી પર રોશ્ની સી દેખી થી ઔર ફિર વહ સુરંગકે અંદર ગયા તો ઉસ્ને દૂસ્રે દહાનેમેંસે એક સાયા સા બાહર જાતે દેખા થા. દિનકે વકત વહ ફિર સુરંગમેંસે ગુઝર કર દૂસ્રી તરફ ગયા તો ઉસે કપળેકી બારીક સી પટ્ટી ઝમીન પર પળી નઝર આઈ થી. ઉસે પટ્ટી દેખતે હી યાદ આ ગયા કે મય્યિત પર કફન ઐસી હી પટ્ટિયોંસે બાંધા જાતા હે. વહ ચોકા અલી બિન સુફયાનકા તર્બિયત યાફતા થા. ઈસ લિએ વહ ઝરા ઝરા સી ચીઝોં ઔર લતીફસે ઈશારોંકો બહુત અહમિયત દે રહા થા. વહ જબ આજ રાત બદરૂહકી મુલાકાતકે લિએ ચલા થા તો ઉસ્ને હકીમકે મના કરનેકે બાવુજૂદ ખંજર સાથ લે લિયા થા. યહ આઝમાઈશકા એક તરીકા થા. ખંજરકે બાવુજૂદ બદરૂહ આ ગઈ.

ઉસ્ને દીલેરી યહ કી કે આજ દહાને પર રોશ્ની નઝર આતે હી વહ દહાનેમેં ચલા ગયા ઔર વહાંસે ઉસ્ને બુલંદી પર દેખા. વહાં આગકા છુપા હુવા શો'લા થા. દહાને પર ચમક વહીંસે આતી થી. મહદી અલ્હસનકો દો વાકિઆત યાદ આ ગએ. સલીબિયોંકે એજન્ટોંને મિસરકે ઐસે હી પહાળી ઈલાકોમેં મિસરકે દેહાતિયોંકો તવહ્હુમાતમેં ઉલ્ઝાને ઔર ઉન્હેં અષરમેં લેનેકે લિએ યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા થા કે એક પહાળી પર બળે શો'લેવાલી મશાલ જલા કર છુપા રખ્ખી થી. ઉસ્કે સામને લળકીકા ઐસા તખ્તા રખતે થે જિસ પર અબરક ચિપકા હુવા થા. દૂસ્રે વાકિએમેં ચમકીલી ધાતકે ચાદર ઈસ્તિઅમાલ કી ગઈ થી. અબરક યા ધાતકી ચમક સામનેવાલી પહાળી પર પળતી થી. મશાલ ઔર ચાદરકે દરમિયાન એક ઔર તખ્તા રખતે તો ચમક બૂઝ જાતી થી. યહ મશાલ ઔર ચમકીલી ચાદર ઐસી જગહ રખ્ખી જાતી થી જહાંસે યહ લોગોંકો નઝર નહીં આતી થી.

ઈન દોનોં વારિદાતોંમેં સલીબી એજન્ટ પકળે ગએ ઔર ઉન્કા યહ તરીકા બેનકાબ હો ગયા થા, વર્ના સીધે સાદે લોગ ઈસે ગૈબકી ચમક સમઝતે થે. ઈન દોનોં વારિદાતોં પર છાપા મારનેવાલોંમેં મહદીયુલ્હસન ભી થા. વહ સમઝ ગયા કે સુરંગકે બિલ્કુલ બિલ્મુકાબિલ પહાળી પર જો આગકા ધોકા સા હોતા હે વહ મશાલ છુપી હૂઈ હે ઔર સુરંગકે દહાને પર ઉસીકી ચમક ફેંકી જાતી હે.

ઉસે ટ્રેનિંગકે દોરાન બતાયા ગયા થા કે જો ઈન્સાન મર જાતા હે વહ હમેશાકે લિએ ઈસ દુન્યાસે તઅલ્લુક તોળ જાતા હે. ખુદા ઉસ્કી રૂહકો યૂં ભટકનેકે લિએ નહીં છોળ દેતા કે વહ ઈન્સાનોંકે પીછે દોળતી ફિરે. જો મર જાતે હૈં. વહ ન જિસ્માની તૌર પર વાપસ આતે હે, ન રૂહ યા બદરૂહકી શકલમેં. મહદી અલ્હસનકો ટ્રેનિંગમેં યહ અટલ હકીકત ઝહનનશીન કરાઈ ગઈ થી કે ઈન્સાનકો ખુદાને ઈત્ની ઝિયાદા જિસ્માની ઔર રૂહાની કુવ્વત અતા કી હે જો પહાળોંકો રેઝા રેઝા કર સકતી હે. ઈમાન જિત્ના મઝબૂત હોગા યહ કુવ્વત ઈત્ની હી ઝિયાદા હોગી. જિન્નાત ઔર ભૂત ઔર ચુળેલેં ઈન્સાનકે અપને ઝહનકી તખ્લીક હૈં. સલીબી હમારા ઈમાન કમઝોર કરનેકે લિએ હમ પર વાહિમે ઔર તવહ્હુમાત તારી કર રહે હૈં.

યહ સબક કૌમકે હર ફર્દકો મિલના ચાહિએ થા, લેકિન યહ મુમ્કિન ન થા. સુલ્તાન અય્યૂબીને લળાકા જાસૂસોં (કમાન્ડોઝ)કે જો દસ્તે તય્યાર કિએ થે ઉન્હેં બળી કાવિશસે ઝહનનશીન કરાયા ગયા થા કે ઈમાનકી કુવ્વત કયા હોતી હે. ઉન્હેં તવહ્હુમાતસે દૂર રખ્ખા ગયા થા. ઉન્હેં અમલી સબક ભી દીએ ગએ થે.

"સલીબિયોંને તુમ્હારે સામને ઈસા અલય્હિસ્સલામકો ઝમીન પર ઉતારા થા." મહદી અલ્હસનકો અલી બિન સુફયાનકા એક સબક યાદ આ ગયા થા. "તુમ્હારે સામને ખુદાકો ભી ઉન્હોંને ઝમીન પર ઉતારા થા. વહ બદરૂહોંકો ભી લાએ. તુમને યહ ફરેબકારી અપની આંખો દેખી થી ઔર યહ ભી દેખા થા કે યહ ફરેબકારી કૈસી કારીગીરીસે કી જા રહી થી. તુમને અપની આંખો દેખા હે કે યહ શોબદાબાઝી થી. યહ ઈસ્લામી નઝરિયાતકો મજરૂહ ઔર મસખ કરનેકી કોશિશ થી જો તુમને નાકામ કી.

ખુદા પહલે હી ઝમીન પર મૌજૂદ હે. કુર્આનકા ફર્માન હે કે કોઈ પૈગમ્બર વાપસ નહીં આએગા. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે બા'દ યહ સિલ્સિલા ખત્મ હો ગયા હે. ખુદાએ ઝુલ્જલાલને હમેં અપના નૂર દિખા દિયા હે. સલીબી અપની ઈસ કોશિશમેં મસ્રૂફ હે. મુસલમાનકે સીનેમેં અલ્લાહ, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમ ઔર કુર્આનકા યહ નૂર બુઝ જાએ.''

સુલ્તાન અય્યૂબીને અપની ફૌજમેં ઔર ખુસૂસન અપને જાંબાઝ દસ્તોંકે દિલોંમેં યહ ઉસૂલ પેવસ્ત કર રખ્ખા થા ''અલ્લાહકે નામ પર તુમ જો ભી ખત્રા મોલ લોગે વહ તુમ્હારે લિએ ખત્રા નહીં હે કયૂંકે તુમ્હેં ખુદાકી ખૂશ્નૂદી ઔર મદદ હાસિલ હોગી. અગર આજ તુમ તવહ્હુમ પરસ્તીકા શિકાર હો ગએ તો તુમ્હારી અગલી નસલકા ઈમાન ઈત્ના કમઝોર હોગા કે વહ કુફ્રકે આગે હથિયાર ડાલ દેગી.

ઐસે હી કુછ ઔર સબક થે જો મહદી અલ્હસનકો યાદ આ ગએ થે. ઉસે અપની અહમિયતકા ભી એહસાસ હો ગયા થા. જૈસા કે બતાયા જા ચુકા હે કે વહ મા'મૂલી ઓહદે યા દર્જેકા જાસૂસ નહીં થા. ઉસ્કી કાબિલિયત ઔર તજુર્બા ભી ગૈર મા'મૂલી થા. દુશ્મનકે તખ્રીબકાર ઉસે કત્લ કર સકતે થે. ઈસી ઈલાકેમેં ઉસે દૂરસે તીર માર સકતે થે, લેકિન ઉસ્કે પાયેકે જાસૂસોંકો દુશ્મન ઝિંદા પકળને યા અપને જાલમેં ફાંસ કર ઉસ પર અપના તિલિસ્મ તારી કરનેકી કોશિશ કરતા થા. સલીબિયોં ઔર હશશૈનકે પાસ ઐસે તરીકે થે જિન્સે વહ કિસી ભી ઈન્સાનકે ઝહન પર કબ્ઝા કરકે ઉસે અપને હકમેં ઈસ્તિઅમાલ કર સકતે થે. મહદીયુલ્હસન ઉન્કે કામકા ઈન્સાન થા. યહ ઝરૂરી નહીં થા કે ઉન્હોંને સિર્ફ ઉસ્કો પકળનેકે લિએ ઈસ પહાળી ઈલાકેમેં યહ ઢોંગ રચાયા થા. ઈસ ઈલાકેમેં કિસી જગહ ઉન્હોંને અપના અડ્ડા બના રખ્ખા થા. મહદી અલ્હસનકો ઉન્હોંને ગડરિએકે રૂપમેં ભી પહચાન લિયા થા. ચુનાંચે ઉસે ફાંસનેકા યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા ગયા.

મહદીયુલ્હસન લળકીકે હાથ પાંવ બાંધ કર ઉસે કંધે પર ઉઠાએ સુરંગકે દૂસ્રે દહાનેકી તરફ જા રહા થા. ઉસે સારે સબક યાદ આ ગએ થે ઔર ઉસ્કે

ગિર્દ સુલ્તાન અય્યૂબીકી આવાઝ ગૂંજ રહી થી. "જિસ તરહ એક ગદ્દાર પૂરી કૌમકો ઝિલ્લતોં રૂસ્વાઈમેં ડાલ સકતા હે, ઉસી તરહ એક હુર્રિયત પસંદ જાંબાઝ પૂરી કૌમકો બળસે બળે ખત્રેસે બચા સકતા હે."

મહદી અલ્હસનકે દિલમેં યહ એહસાસ એક બળા હી મઝબૂત જઝબા બન કર બેદાર હો ગયા કે ઈસ્કી કૌમ જો ગહરી નીંદ સો રહી હે વહ ઉસીકે ભરોસે પર સો રહી હે. વહ જાસૂસોંકી ઝમીદોઝ જંગકા જાંબાઝ થા. ઉસે મા'લૂમ થા કે કૌમ બહુત બળે લશ્કરકા ઔર ઘોળેસવારોંકે તૂફાનકા ઔર તિરોંકી બોછાળોંકા મુકાબલા કર સકતી હે, લેકિન દુશ્મનકે જાસૂસોં ઔર તખ્રીબકારોંકા મુકાબલા સિર્ફ એક યા દો જાસૂસ હી કર સકતે હે. મહદીયુલ્હસન મિસર ઔર અપની કૌમકા વાહિદ પાસબાન ઔર સલામતીકા ઝામિન બન ગયા મગર એક સવાલ ઉસે પરેશાન કર રહા થા. "કયા હકીમ ભી દુશ્મનકે તખ્રીબકારોંકે ગિરોહકા ફર્દ હે ?"

ઉસ્કા ઝહન તસ્લીમ કરને પર આમાદા નહીં થા કે ઈત્ના આલિમ, મુઅજ્જઝ ઔર સાહબે હૈષિયત તબીબ જિસ્કી ઈઝ્ઝત હુક્કામેબાલા ભી કરતે થે દુશ્મનકા સાથી હો સકતા હે. ઉસે યાદ આયા કે ઉસે જો સબક દિએ ગએ થે ઔર ઉસ્કે અપને જો તજુર્બે ઔર મુશાહદે થે ઉન્સે ઉસ પર યહ હકીકત વાઝેહ હૂઈ થી કે ઈમાન ફરોશીકા ઓહદે ઔર રૂત્બેકે સાથ કોઈ તઅલ્લુક નહીં. ઉસ્ને દેખા યહ થા કે ઈમાનકા સોદા ઉમૂમન ઊંચે રૂત્બેકે લોગ કરતે હેં ઔર ઝિયાદા બળા બનનેકે લાલચમેં આ કર બા'ઝ ઈન્સાન ઈમાન ગીરવી રખ દેતે હેં.

ઉસ્કે સામને અબ મસ્અલા યહ થા કે લળકીકો સાથ લે કર વહ કિસ તરહસે બાહર નિકલે ઔર અપને ઊંટ તક કૈસે પહુંચે. લળકીસે વહ ઈસ લિએ રહનુમાઈ નહીં લેના ચાહતા થા કે વહ ઉસે ગલત રાસ્તે પર ડાલ કર કિસી ઔર જાલમેં ફાંસ સકતી થી. વહ જિસ રાસ્તેસે આયા થા ઉસ રાસ્તેકો વહ અબ મસ્દૂદ સમઝતા થા. રોશ્ની ફેંકનેવાલોંને દહાને પર દો તીન બાર રોશ્ની ફેંકી થી, મગર લળકીકો મહદી અલ્હસનને સુરંગમેં દબોચ રખ્ખા થા. લળકીકી વહ આવાઝ ભી બંદ હો ગઈ થી જો મહદી અલ્હસનકો બદરૂહકા તા'ષ્ષુર દેતી થી. ઈન હાલાતમેં ઉસે યહ ખત્રા નઝર આ રહા થા

કે ઉધર ઈસ ગિરોહકે આદમી નીચે ઉતર આએ હોંગે. સુરંગકી દૂસરી તરફ ઉસે મા'લૂમ નહીં થા કે કિસ તરફસે બાહર જાનેકા રાસ્તા હે યા નહીં.

વહ લળકીકો ઉઠાએ સુરંગસે બાહર નિકલ ગયા. એક તરફ દહાનેસે કુછ દૂર જા કર ઉસ્ને લળકીકો ઝમીન પર બિઠા દિયા ઔર ઉસ્કે મુંહસે પટ્ટી ખોલ કર કહા "કયા તુમ બતાઓગી કે મેં કિસ તરફસે જાઉં જિધર તુમ્હારા કોઈ આદમી ન હો ?"

"અગર અકેલે જાઓ તો બતા સકતી હૂં."

"તુમ મેરે સાથ ચલોગી" મહદી અલ્હસનને કહા "મુઝે ફાંસનેકી કોશિશ કરોગી તો મેં અપને આપકો ઝિંદા નહીં રહને દૂંગા, ન તુમ્હેં ઝિંદા છોળૂંગા."

"મેં તુમ્હેં વહ રાઝ બતા દૂં જો તુમ જાનના ચાહતે હો તો અકેલે ચલે જાઓગે ?"

"મેં વહ રાઝ જાન ચૂકા હૂં" મહદી અલ્હસનને કહા "મુઝે રાસ્તા બતાઓ."

"મુઝે સિર્ફ એક બાર રોશનીમેં દેખ લો" લળકીને કહા "ફિર મુઝે અપના સમઝના. એક બાર મેરે સાથ ચલે ચલો. મેં તુમ્હેં ધોકા નહીં દે રહી."

લળકીને મહદી અલ્હસનકી મર્દાનગીકો ભળકાનેકે જતન કિએ. ઝર્રો જવાહિરાતકી લાલચ ભી દીએ મગર ઉસે રાસ્તા ન બતાયા. મહદી અલ્હસનને પટ્ટીસે ઉસ્કા મુંહ બંદ કર દિયા ઔર ખૂદ હી એક મહફૂઝ રાસ્તા સોચ લિયા. યહ રાસ્તા પહાળિયોંકે ઉપર થા. ઉસ્ને લળકીકો વહીં બેઠે રહને દિયા ઔર ઉપર ચળને લગા. નીચે કિસીકી આવાઝ સુન કર વહ વહીં દૂબક ગયા કોઈ મર્દ ઉસ લળકીકો પુકાર રહા થા. મહદીયુલ્હસન આહિસ્તા આહિસ્તા નીચે આ ગયા ઔર લળકીકે કરીબ એક બળે પથ્થરકે પીછે છુપ કર બેઠ ગયા. ઉસ આદમીને લળકીકો શાયદ દેખ લિયા થા.

"તુમ બોલતી કયૂં નહીં ?"ઉસ આદમીને પૂછા ઔર ઊપર આને લગા, લળકીકા મુંહ બંદ થા. વહ આદમી ઉસ્કે કરીબ આ બેઠા ઔર બોલા "કયા હુવા હે તુમ્હેં ? ઉધર નહીં ગઈ ?

મહદીયુલ્હસન ઉસ્કે ઉકબમે થા. ફાસ્લા દો ચાર કદમ થા. ઉસ્ને ઉઠ કર ઉસ આદમીકી પીઠમેં ખંજરકા ભરપૂર વાર કિયા. ફીરન બા'દ દૂસરા વાર કિયા. જવાન આદમીકે દોનોં વાર દૂર તક ઉતર ગએ. ઉસ આદમીકી આવાઝ ભી ન નિકલી. મહદી અલ્હસનને ઉસે ઘસીટ કર ઉસ પથ્થરકે નીચે ફેંક દિયા જિસ્કે પીછે વહ છુપા થા. ઉસ્ને લળકીકો કંધે પર ડાલા ઔર પહાળી પર ચળ્હ ગયા. યહ કોઈ ઊંચી પહાળી નહીં થી. ઉપરસે ચોળી થી. વહ ઉસ પર ચલને લગા. ઉસ્કે લિએ આસાન તરીકા યહ થા કે રાતભર કહીં છુપા રહતા ઔર દિનકી રોશ્નીમેં નિકલ જાતા, લેકિન ઉસ્કી કોશિશ યહ થી કે બહુત જલ્દી કાહિરા પહુંચ જાએ તાકે હકીમકી ગિરફતારી ઔર ઈસ ઈલાકેકો મુહાસરેમેં લેનેકા ઈન્તિઝામ સુબ્હસે પહલે હો જાએ.

ઉસ્ને ઈધર ઉધર દેખા જહાં મશાલકી રોશ્ની થી. અબ ચૂંકે વહ ખૂદ બુલંદી પર થા ઈસ લિએ ઉસે બિલ્મુકાબિલ બુલંદી પર મશાલ સાફ નઝર આ રહી થી. એક આદમી દોનોં હાથોંમેં આઈનેકી તરહ ચમકતી ચાદર (ધાત યા અબરકકી) ઉઠાએ ઈધર ઉધર અક્સ માર રહા થા. ઉસ્કે સાથ એક ઔર આદમી થા. મહદી અલ્હસનકે લિએ ઉપર ઓટ થી. વહ ઉસ્કી મદદસે રોશ્નીસે બચતા આગે હી આગે બળ્હતા ગયા હત્તા કે મશાલ ઉસ્કી નઝરોંસે ઓઝલ હો ગઈ.

કિસી પહાળી ખિત્તેમેં દૂર અંદર જહાં તક કોઈ મુસાફિર ઔર કોઈ ગડરિયા નહીં પહુંચ સકતા થા, એક પહાળીકે દામનમેં ગારકા તંગ સા દહાના થા. ઉસ્કે પીછે ગાર ઈત્ના વસીઅ થા જો ગાર નહીં બલ્કે બહુત હી કુશાદા કમરા થા. ઉસ્મેં બહુતસે આદમી બેઠે થે. દો લળકિયાં ભી થી.

"અબ તક ઉસે વાપસ આ જાના ચાહિએ થા" એક આદમીને કહા.

"આ જાએગી" એક ઔરને કહા "યહાં કોન સા ખત્રા હે. આજ વહ ઉસે લે કે હી આએગી."

"આદમી કામકા હે" એકને કહા "કમબખ્ત બહુત તજ્રબાકાર હે. હમ ઉસે તય્યાર કર લેંગે."

ઈત્નેમેં એક આદમી અંદર દોળતા આયા ઔર બોલા "ગોપલ મરા

પળા હે ઔર લળકીકા કુછ પતા નહીં ચલ રહા કહાં હે ? ગોપલકો ખંજરોંસે હલાક કિયા ગયા હે.''

''વહ (મહદી અલ્હસન) કહાં હે ?'' કિસીને પૂછા.

''કહીં નઝર નહીં આ રહા'' ઉસે જવાબ મિલા ''ઉસ્કા ઊંટ યહીં હે, વહ ખૂદ કહીં નઝર નહીં આ રહા''

સબ બાહરકો દો મશાલે ઉઠા કર દોળ પળે ઔર સુરંગકે દહાને તક ગએ. વહાં ઉન્કે સાથીકી લાશ પળી થી. સુરંગમેં જા કર દેખા લળકીકા કફન પળા થા. ઉસ્કે લીડરને સબસે કહા કે દો આદમી બાહર ચલે જાએ અગર બાહરસે કોઈ ખત્રા આએ તો ઈત્તિલાઅ દો, અગર વહ નઝર આએ તો ઉસે પકળ લો. મુકાબલા કરે તો માર ડાલો ઔર બાકી આદમી ફેલ જાઓ. વહ યહીં કહીં હોગા. અગર વહ સુબ્હ તક ન મિલે તો યહાંસે નિકલો.

ઉસ વકત મહદીયુલ્હસન લળકીકો કંધે પર ઉઠાયા એક મુશ્કિલમેં ફંસા હુવા થા. વહ સુરંગવાલી પહાળીસે દૂર નિકલ ગયા થા. આગે પહાળી દિયારકી તરહ હો ગઈ થી. ન દાએં ઢલાન થી, ન બાએં ઔર યહ બુલંદ થી. યહ બિલ્કુલ દીવાર થી જિસ પર બયક વકત દોનોં પાંવ નહીં રખ્ખે જા સકતે થે. વહ ઈસ પર ઈસ તરહ બેઠ ગયા જિસ તરહ ઘોળે પર બેઠતે હૈં. વહ આગેકો સરકને લગા. લળકીકો કંધે પર સંભાલના ઔર તવાઝુન કાઈમ રખના મુશ્કિલ હો રહા થા. લળકીને ઉસ્કે તવાઝુનકો બિગાળનેકે લિએ તળપના શુરૂઅ કર દિયા. મહદી અલ્હસનકો મા'લૂમ થા કે યહાંસે ગિરા તો હડ્ડિયાં ટૂટ જાએગી.ઈસ્સે ઉસ્ને અંદાઝા લગાયા કે યહાં જો ભેદ હે વહ ઈત્ના કીમતી ઔર નાઝુક હે કે યહ લળકી ઉસે છુપાએ રખનેકી ખાતિર મહદી અલ્હસનકો અપને સાથ ગિરા કર ખૂદ ભી મરનેકી કોશિશ કર રહી હે.

યહ દીવાર ખત્મ હોનેમેં નહીં આ રહી થી ઔર લળકી ઉસ્સે સંભલ નહીં રહી થી. ઈધર લળકીકે ગિરોહકે આદમી તલાશ ઔર તઆકુબમેં ફેલ ગએ થે. ઉન્કે લિએ યહ ઝિંદગી ઔર મૌતકા સવાલ થા. તખ્રીબકારીકે અડ્ડેકા પકળા જાના ઉન્કી શિકસ્ત થી ઔર ઉન્મેંસે જિન્હેં પકળે જાના થા ઉન્કે લિએ બળી હી અઝિય્યતનાક મૌત થી. મહદી અલ્હસનને લળકીકે

ગર્દો બાઝૂ ઈસ કદર ઝોરસે લપેટ લિયા કે ઉસ્કી પસલિયાં ટૂટને લગી. વહ તો અપની રૂહકી ભી તાકત ઈસ્તિઅમાલ કર રહા થા. આખિર યહી તાકત ઉસે દીવારસે ગુઝાર લે ગઈ. આગે જો ચોટી આઈ વહ ખાસ્સી ચોળી થી. મહદી અલ્હસનને લળકીકો ઝમીન પર પટખ દિયા ઔર ગઝબનાક આવાઝમેં બોલા "કયા તુમ મેરા રાસ્તા રોક લોગી ?" ઉસ્ને લળકીકો અપને ગુસ્સેકા ઝાઈકા ચખાનેકે લિએ દો ચાર કદમ પીઠકે બલ ઘસીટા ઔર કહા "મેરે લિએ કોઈ મુશ્કીલ પૈદા કી તો મેં તુમ્હેં ઈસી તરહ ઘસીટ કર સાથ લે જાઉંગા. મરતી હો તો મર જાઓ."

ઉસે દૂર નીચે એક મશાલ દિખાઈ દી. વહ બહુત થક ગયા થા ઔર વહ મહસૂસ કરને લગા થા કે ખત્રેસે નિકલ આયા હે. મગર ઈસ જગહસે નિકલના અભી ટેળા મસ્અલા બના હુવા થા. ઉસે બહુત જલ્દી કાહિરા પહુંચના થા. ઉસ્ને લળકીકે પાંવ ખોલ દિએ. હાથ પીઠ પીછે બંધે રહને દીએ. ઉસે આગે કર લિયા ઔર ખંજરકી નોક ઉસ્કી પીઠકે સાથ લગા કર કહા "ચલો, મેરે કહે બગૈર દાએં બાએં ન ઘૂમના."

તઆકુબેં જો આદમી નિકલે થે વહ સુરંગમે ઔર ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દ વાદિયોંમેં ઘૂમ ફિર રહે થે. દો આદમી ઉસ જગહ જા ખળે હૂએ જહાંસે મહદીયુલ્હસન અંદર આતા જાતા થા. મહદીયુલ્હસન ઢલાનેં ઉતરતા ઔર ચળ્હાઈયાં ચળ્હતા એક ઐસી ચટ્ટાન પર જા પહુંચા જહાં આગે કુછ ભી નહીં થા. વહ ઝમીનકા ભેદી થા. ઉસે ઈત્ના તજુર્બા થા કે અંધેરેમેં ભી અજનબી ઝમીનકે ખદ્દો ખાલ ભાંપ લિયા કરતા થા. ઉસે યહ સમઝનેમેં દેર લગી કે નીચે દરિયા હે ઔર યહ દરિયાએ નીલ હે. ઉસ્ને લળકીકે હાથ ભી ખોલ દીએ ઔર મુંહસે ભી પટ્ટી ઉતાર દી. ચટ્ટાનકી ઢલાન ખળી થી. લળકીસે કહા કે બેઠો ઔર નીચેકો સરકો.

દોનોં સરક કર નીચે ગએ. પાનીકી આવાઝ સાફ સુનાઈ દેને લગી. ચટ્ટાનકી ઢલાન ખત્મ હો ચૂકી થી. વહ અભી દરિયાકી સતહસે બુલંદ થે. ઉસ્ને લળકીસે કહા કે દરિયામેં કૂદો. લળકી બોલી "મેં તૈરના નહીં જાનતી."

મહદી અલ્હસનને ખંજર નિયામમેં ડાલા ઔર લળકીકો અપને

બાઝૂઓમેં લે લિયા જૈસે બદલગીર હુવા જાતા હે ઉસ્ને લળકીકો મઝબૂત ગિરફ્તમેં લિએ હૂએ દરિયામેં છલાંગ લગા દી. દરિયાકા રૂખ કાહિરાકી તરફ થા. લળકીકો ઉસ્ને દાનિસ્તા છોળ દિયા. ઉસ્ને દેખા કે લળકી તૈર રહી હે.

"મુઝે મા'લૂમ થા તુમ તૈર સકતી હો" મહદી અલ્હસનને કહા "તુમ્હેં હર ઢગ સિખા કર હમારે મુલ્કમેં ભેજા જાતા હે. ઝિયાદા ઝોર ન લગાઓ, દરિયા ઉધર હી જા રહા હે જિધર હમ જા રહે હૈં."

ઉન્કી એક તરફ ચટ્ટાને ઔર પહાળિયાં ખળી થી. ઉન્હેં તલાશ કરનેવાલે ઉસ્કે હિસારકે દૂસ્રી તરફ ભાગ દોળ રહે થે. લળકીને તૈરતે તૈરતે એક બાર ફિર કોશિશ કી કે મહદી અલ્હસનકો અપને જવાં જિસ્મકા અસીર બના લે, લેકિન ઉસ્ને કોઈ અષર ન લિયા. બહુત દૂર આગે જા કર જબ મહદી અલ્હસનને દેખા કે વહ ખત્રેકે ઈલાકેસે દૂર આ ગયા હે. મુંહમેં દો ઉંગલિયાં ડાલ કર ખાસ અંદાઝસે સીટિયાં બજાઈ. વહ તૈરતા ભી ગયા ઔર વકફે વકફેસે સીટિયાં ભી બજાતા ગયા. થોળી દેર બા'દ ઉસે દૂરસે ઐસી હી સીટી સુનાઈ દી. ફિર સીટિયોંકા તબાદલા હુવા, એક કશ્તી ઉન્કે કરીબ આ ગઈ.

મહદી અલ્હસનકો મા'લૂમ થા કે જિસ તરહ સરહદ પર ગશ્તી સંત્રી ઘૂમતે ફિરતે રહતે હૈં ઈસી તરહ દરિયામેં ભી ગશ્તી પહરા હોતા હે. ખત્રેકે વકત એક દૂસ્રેકો બુલાનેકે વહ મૂંહસે ઈસી તરહ સીટી બજાયા કરતે થે. યહ કશ્તી ગશ્તી સંત્રિયોંકી થી. મહદી અલ્હસનને અપના તઆરૂફ કરાયા. સંત્રિયોંને ઉસે ઔર લળકીકો કશ્તીમેં બિઠા લિયા.

અલી બિન સુફયાન ગહરી નીંદ સોયા હુવા થા. ઉસે મુલાઝિમને જગાયા ઔર બતાયા કે મહદીયુલ્હસન નામકા એક આદમી એક લળકીકો સાથ લે કર આયા હે. મહદી અલ્હસનકા નામ હી કાફી થા. અલી બિન સુફયાન ઉચક કર ઉઠા ઔર બાહરકો દોળા. મહદીયુલ્હસન ઔર લળકીકે કપળોંસે પાની ટપક રહા થા. દોનોંકો કમરેમેં બિઠાયા. કિંદીલ જલ રહી થી મહદી અલ્હસનને પહલી બાર લળકીકા ચેહરા દેખા ઔર

સોચા કે લળકીને ઠીક કહા થા કે મુઝે રોશનીમેં દેખોગે તો સબ કુછ ભૂલ જાઓગે."

મહદી અલ્હસનને હકીમકા નામ લે કર કહા "ઉસ્કે ઘર પર ફૌરન છાપામારેં."

"મહદી !" અલી બિન સુફયાનને હૈરતઝદા હો કર પૂછા "કિસ્કી બાત કર રહે હો ?"

"કયા ઈમાન ફરોશી કોઈ નઈ ખબર હે ?" મહદી અલ્હસનને કહા ઔર લળકીસે પૂછા "હકીમ તુમ્હારા સાથી હે ના ? યહાં જૂટ બોલોગી તો અંજામ બળા હી ભયાનક હોગા."

લળકીને સર ઝૂકા લિયા. અલી બિન સુફયાનને ઉસ્કે ભીગે હૂએ સર પર હાથ રખ કર કહા "યહાં તુમ્હારે સાથ વહ સુલૂક નહીં હોગા જો તુમ સોચ રહી હો. તુમ્હારે હુસ્ન ઔર જવાનીકે લિએ હમ પથ્થર હે ઔર જબ હમ બેબસ ઔરતકી ઈઝ્ઝત કરને પર આતે હે તો હમ રેશમકી તરહ મુલાઈમ ઔર નરમ હે..... હકીમ તુમ્હારા સાથી હે ?"

લળકીને ઈષ્બાતમેં સર હિલાયા.

મહદી અલ્હસનને નિહાયત મુખ્તસર તૌર પર સુનાયા કે વહ કયા દેખ કર આયા હે ઔર હકીમને ઉસે બદરૂહકા કિસ તરહ જાંસા દિયા થા.

અલી બિન સુફયાનને મુલાઝિમ ઔર અપને મુહાફિઝોંકો બુલાયા ઔર ઉન્હેં મુખ્તલિફ કમાનદારોંકી તરફ પૈગામાત દે કર દોળા દિયા. ખુતવાલ ગયાષ બિલ્બીસકો ભી બુલવા લિયા. ઉસ્ને ઈસ કિસ્મકે હંગામી હાલાતકે લિએ ઝિયાદા નફરીકા એક દસ્તા તય્યાર કર રખ્ખા થા જો ચંદ મિનીટોંમેં કારવાઈકે લિએ તય્યાર હો જાતા થા. મહદી અલ્હસનકી રિપોર્ટ પર યહ દસ્તા ફૌરન તય્યાર હો ગયા. અલી બિન સુફયાનને ગયાષ બિલ્બીસકે સુપુર્દ યહ કામ કિયા કે હકીમકે ઘર છાપા મારે ઔર ઉસે ગિરફતાર કરકે ઉસ્કે મકાન ઔર દવાઈખાનેકો સર્બ મુહર કર દે. ઉસ્ને ખૂદ સવારોંકો સાથ લિયા. એક ઘોળેકા મહદી અલ્હસનકો દૂસ્રે પર લળકીકો બિઠાયા ઔર વારિદાતવાલે ઈલાકેકો રવાના હો ગયા.

વહ જગહ બહુત દૂર નહીં થી. લળકીકે ગિરોહકે આદમી ઉસ વક્ત

તક તલાશસે માયૂસ હો ચુકે થે. ઉન્હોંને થક હાર કર ફેસ્લા કિયા કે વહાંસે નિકલ ભાગેં. ઉન્હેં ખદશા યહ થા કે લળકી અગર કાહિરા પહુંચ ગઈ તો વહ નિશાનદેહી કર દેગી. ગિરોહમેં ઈખ્તિલાફ પૈદા હો ગયા. કુછ આદમી કહતે થે કે મહદી અલ્હસનકા ઊંટ યહીં હે. વહ અગર નિકલ ગયા હે તો ઈત્ની જલ્દી કાહિરા નહીં પહુંચ સકેગા. ઉસી કશ્મકશમેં ઉન્હોંને વહાંસે ભાગનેમેં વકત ઝાએઅ કર દિયા. આખિર વહ અપના સામાન સમેટ કર ગારનુમા કમરેસે નિકલે મગર ઉન્હેં ઘોળોંકે કદમોંકે ધમાકે સુનાઈ દેને લગે. બાહર નિકલનેકા રાસ્તા બંદ હો ચુકા થા.

અલી બિન સુફયાનકે સવારોંને મશાલેં જલા લી ઔર વાદિયોંમેં ફેલ ગએ. લળકીકો સાથ રખ્ખા ગયા થા. ઈસ્ને બતાયા કે ઉસ્કા ગિરોહ કહાં રહતા હે. વહાં ગએ તો ગારકે અંદરસે ચાર પાંચ આદમી પકળે ગએ. અંદર મુખ્તલિફ કિસ્મકે સામાનકે અંબાર થે જિન્મેં આતિશગીર માદા, તીરો કમાન ઔર ખંજર થે ઔર એક મઝબૂત બકસમેં સોને ઔર ચાંદીકે વહ સિક્કે થે જો મિસરમેં રાઈજ થે. ઉન આદમિયોંમેં સિર્ફ એક સલીબી થા બાકી કાહિરાકે મુસલમાન થે. ઉન્કી નેશાનદેહી ઔર ગિરોહકે દૂસ્રે અફરાદકી તલાશ શુરૂઅ હૂઈ. સારી રાત ઔર અગલા પૂરા દિન તલાશ જારી રહી. જિસ્કે નતીજેમેં બાકી અફરાદ ભી પકળે ગએ. જિન્મેં દો ઐસી હી લળકિયાં થી જૈસી મહદી અલ્હસનને પકળી થી.

ઉધર કાહિરામેં હકીમકે ઘરકો ઘેરેમેં લે કર ઉસ્કે દરવાઝે પર દસ્તક દી ગઈ તો દરવાઝા એક મુલાઝિમને ખોલા. ગયાષ બિલ્બીસ અપને ચંદ એક આદમિયોંકે સાથ અંદર ચલા ગયા. ઉસ્કે આદમી કમરોંમેં ઘુસ ગએ. ઉન્કે હાથોંમેં મશાલેં થી હકીમકે સોનેકા કમરા અંદરસે બંદ થા. દરવાઝા એક નીમ બર્હના લળકીને ખોલા. હકીમ પલંગ પર નીમ બર્હના પળા થા. પલંગકે કરીબ સુરાહી ઔર પ્યાલે રખ્ખે થે. હકીમ નશેકી હાલતમેં બેહોશ પળા થા. ઉસ્કે મરીઝ ઔર મોઅતકીદ તસવ્વુર ભી નહીં કર સકતે થે કે હકીમ ઈસ હાલત તક ભી પહુંચ સકતા હે. લળકી ઉસ્કી બીવી નહીં થી ઔર વહ મુસલમાન ભી નહીં થી. યહ સલીબિયોંકા ભેજા હુવા તોહફા થા

ઔર ઉસ્કે ઘરસે જો દોલત બરામદ હૂઈ વહ યકીનન હુકૂમતકી આમદની નહીં થી.

હકીમ ઉસ વકત હોશમેં આયા જબ વહ કૈદખાનેકે તેહખાનેમેં બંધા હુવા થા, ગયાષ બિલ્બીસકો ઈત્તિલાઅ દી ગઈ કે હકીમ બેદાર હો ગયા હે. વહ હકીમકે પાસ ગયા ઔર ઉસે કહા કે વહ અબ કુછ ભી છુપાનેકી કોશિશ ન કરે. ઝરાસી પસોપેશકે બા'દ ઉસ્ને અપને જુર્મકા એઅતિરાફ કર લિયા. ઉસ્ને દો નાઈબ સાલારોંકે નામ લે કર બતાયા કે વહ મિસરમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકા તખ્તા ઉલટના ચાહતે થે. યહ ગિરોહ સલીબિયોંને તય્યાર કિયા થા. હકીમકો યહ લળકી તોહફેકે તૌર પર ઔર બેઅંદાઝ રકમ દે કર ઈસ ગિરોહમેં શામિલ કિયા ગયા થા. ઉસ્કી યહ શર્ત ભી માન લી ગઈ થી કે નઈ હુકૂમતમેં ઉસે વઝારતકે દર્જેકા ઓહદા દિયા જાએગા. હકીમ ચૂંકે બળે બળે અફસરોંમેં ભી મકબૂલ થા ઔર વહ કાબિલ હકીમ ભી થા ઈસ લિએ ઉસ્કી હર બાત બર્હક માની જાતી થી. ઈસ મકબૂલિયત ઔર અષર રૂસૂખસે યહ ફાઈદા ઉઠાતા રહા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ નફરત ફૈલાતા રહા.

કાહિરામેં જો તખ્રીબકારીકે વાકિઆ હૂએ થે, ઉન્મેં હકીમ ઝિમ્મદારીસે મુલવ્વષ થા. ઉસ્ને અપની હૈષિયત ઔર મકબૂલિયતસે યહ ફાઈદા ભી ઉઠાયા કે અલી બિન સુફયાનકે બા'ઝ જાસૂસોંકો પેહચાન લિયા થા. ઉન્મેં મહદીયુલ્હસન ભી થા જો ઉસ પહાળી ઈલાકેમેં જાને લગા જિસ્મેં તખ્રીબકારોંકા અડ્ડા થા. પહલે યહ ફેસ્લા કિયા ગયા કે ઉસે ખત્મ કર દિયા જાએ. હકીમને ઉસે દેખ લિયા. ઈત્તિફાકસે હકીમને મા'લૂમ કર રખ્ખા થા કે કાબિલ ઔર જુર્અમંદ જાસૂસ હે. હકીમને ફેસ્લા કિયા કે ઈત્ને તજર્બાકાર આદમીકો કત્લ કરનેકે બજાએ ઐસે તરીકેસે અપને જાલમેં ફાંસા જાએ કે વહ ઈસ ગિરોહકે લિએ કામ કરે. ગિરોહકે પાસ ઐસે તરીકે મૌજૂદ થે. વહ ચંદ એક મિસ્રી જાસૂસોંકો અપને હાથમેં લે કર ઈસ્તિઅમાલ કર રહે થે. અલી બિન સુફયાનકા શો'બા ઉન્હેં અપને દયાનતદાર જાસૂસ સમઝતા થા.

હકીમને મહદી અલ્હસનકો ફાંસનેકા યહ તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા જો

સુનાયા જા ચુકા હે. ઉસે પૂરા યકીન થા કે મહદીયુલ્હસન ઈત્ની હસીન "બદરૂહ"કે જાંસેમેં આ જાએગા. આગે હશીશીન ઔર સલીબી માહિરીન ઉસ્કે ઝહનકો અપને કબ્ઝેમેં લે લેંગે. યહ કોઈ મુશ્કીલ કામ નહીં થા ઔર જો તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા ગયા થા વહ કોઈ અજૂબા નહીં થા. યહ એક આમ તરીકા થા. યહ તરીકા ઔર યહ શોઅબદા બાઝી સિર્ફ ઉન પર કામ્યાબ નહીં હોતી થી જિન્કા ઈમાન મઝબૂત હોતા થા. મહદીયુલ્હસન ઉન્હીં ઈમાનવાલોંમેંસે નિકલા.

જો દો કમાનદાર પૂરઅસ્રાર તૌર પર મર ગએ થે, ઉન્કે મુતઅલ્લિક હકિમને બતાયા થા કે ઉન્હેં કત્લ કિયા ગયા થા. દોનોંકો હકીમને વહ ઝહર દિયા થા જિસ્સે ઝર્રા ભર તલ્ખી મહસૂસ નહીં હોતી થી. ઈન્સાન અપને અંદર કોઈ તકલીફ યા તબ્દીલી મહસૂસ નહીં કરતા થા ઔર બારહ ઘંટો બા'દ અચાનક મર જાતા થા. ઈન દોનોંકો કત્લ કરનેકી ઝરૂરત યહ પેશ આઈ થી કે સુલ્તાન અય્યૂબી ઔર ઉસ્કી હુકૂમતકે વફાદાર થે. દીનદાર મુસલમાન થે. ઉન્હેં ખરીદનેકી કોશિશ કી ગઈ થી મગર વહ ઈમાન બેચનેકે બજાએ ઈમાન ખરીદનેવાલોંકે લિએ ખત્રા બન ગએ થે. હકીમ પહલે ઉન્મેંસે એકકો ઈસ તરહ મિલા જૈસે ઈત્તિફાકિયા આમના સામના હો ગયા હો. બાતોં બાતોંમેં હકીમને ઉસે કિસી બીમારીકે વહમમેં મુબ્તલા કિયા ઔર દવાઈ ખાનેમેં બુલા કર ઉસે દવાઈકે બહાને ઝહર દે દિયા. જો હશીશીનકી ઈજાદ થી. ચંદ દિનોં બા'દ દૂસ્રે કમાનદારકે સાથ ભી હકીમને ઐસી હી "ઈત્તિફાકિયા" મુલાકાત કી ઔર ઉસે ભી કિસી ખુફયા બીમારીકે વહમમેં ડાલ કર ઝહર દે દિયા.

હકીમને યહ ઈન્કિશાફાત અઝખૂદ હી નહીં કર દિએ થે. ઉસ્કી ઝુબાન તહખાનેકી અઝિય્યતોંને ખુલવાઈ થી. ઉસ્ને બતાયા કે ફૌજમેં એક તરફ તો બેઈત્મિનાની ફેલાઈ જા રહી હે ઔર દૂસ્રી તરફ ઉસ્મેં નશે ઔર જિન્સી લઝ્ઝત પરસ્તીકી આદત પૈદા કી જા રહી હે. ફૌજી અફસરોંકો હુકૂમતકે ખિલાફ કિયા જા રહા હે ઔર જો મઝબૂત જઝબેવાલે હેં ઉન્હેં પૂરઅસ્રાર તરીકેસે કત્લ કરનેકા સિલ્સિલા શુરૂઅ કર દિયા ગયા હે. સૂડાનકી ફૌજ અન્કરીબ મિસરકી સર્હદી ચોકિયોં પર હમ્લોંકા સિલ્સિલા શુરૂઅ કરનેવાલી

હે. ઈસ સિલ્સિલેકી નિગ્રાની ઔર કિયાદત સલીબી કરેંગે. સર્હદી દેહાતકે લોગોંકો સૂડાની અપને ઝેરે અષર લેંગે.

અલી બિન સુફયાન ઔર ગયાષ બિલ્બીસને મિસરકે કાઈમ મુકામ અમીરૂલ્આદિલકો ઈન ગિરફતારિયોં, તફતીશ ઔર ઈન્કિશાફાતસે બાખબર રખ્ખા લેકિન ઔર કિસીકો ઈસ રાઝમેં શરીક નહીં કિયા ગયા. હકીમ ઔર ઉસ્કે દૂસ્રે સાથિયોંને જિન નાઈબ સાલારોં ઔર દિગર ઓહદોંકે અફરાદકે નામ બતાએ થે, ઉન્હેં ગિરફતાર કરના ઝરૂરી થા લેકિન અલ્આદિલ (સુલ્તાન અય્યૂબીકા ભાઈ) ગભરા ગયા. ઉસ્ને ઈસ રાઝકો રાઝ હી રખનેકા હુકમ દિયા ઔર કહા કે યહ સૂરતેહાલ ઈત્ની નાઝુક હે કે ઉસે સુલ્તાન અય્યૂબી ખૂદ હી આ કર સંભાલે તો ઝિયાદા બેહતર હે. મુઆમલા બળા હી નાઝુક થા. ઉસ્ને યહ ફેસ્લા કિયા કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે પાસ ખૂદ જા લે ઔર ઉસે મિસર આનેકો કહે યા ઉસ્સે હિદાયત લે લે.

અલ્આદિલકી રવાનગી ખુફયા રખ્ખી ગઈ. તમામ મુશ્તબા નાઈબ સાલારોં વગૈરહકે સાથ એક એક જાસૂસ સાએકી તરહ લગા દિયા ગયા.

"મેં કોઈ નઈ ખબર નહીં સુન રહા." શામમેં હલબકે કરીબ અપને હેડક્વાર્ટરમે અલ્આદિલસે સારી બાત સુન કર સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "મેં કહ નહીં સકતા કે કૌમમેં ઈમાનફરોશીકા જો મર્ઝ પૈદા હો ગયા હે ઉસ્કા કયા ઈલાજ હોગા. મેરી નઝરેં બૈતુલ્મુકદ્દસ પર નહીં યુરોપ પર લગી હૂઈ હે મગર મેરે ઈમાનફરોશ ભાઈ મુઝે મિસરસે નહીં નિકલને દે રહે..... તુમ યહ મહાઝ સંભાલો. મેં દમિશ્ક જાતા હૂં, વહાંસે મિસર ચલા જાઉંગા."

સુલ્તાન અય્યૂબીને અલ્આદિલકોમહાઝકી તમામતર સૂરતેહાલ બતાઈ, હિદાયાત દી ઔર કહા કે અપને જાસૂસ ઈત્ની દૂર તક ગએ હૂએ હેં કે સલીબિયોંને અગર હમ્લા કિયા તો તુમ્હેં કમઅઝ કમ દો તીન રોઝ પહલે ઈત્તિલાઅ મિલ જાએગી. છાપામાર જૈશ હર વકત તય્યારીકી હાલતમેં રહતે હેં. મેને ઉન્હેં હમલેકે મુમ્કિના રાસ્તોંકે ઈર્દ ગિર્દ છુપા રખ્ખા

હે. તાઝા ઈત્તિલાઆત યહ હે કે સલીબી ...મેં કરેંગે. અગર વહ મેરી ગૈર હાઝરીસે ફાઈદા ઉઠાનેકી સોચ લેં તો ગબરાના નહીં. કિલ્આ બંદ હો કર ન લળના. દુશ્મનકો આગે આને દેના. પહલા વાર દુશ્મનકો કરને દેના બેશક પીછે હટ જાના. ઝમીન મોઝૂં હે. બુલંદિયોં પર કબ્ઝા રહેગા.

"ઔર ખાસ તોર પર યાદ રખ્ખો" સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "અલ્મલિકુસ્સાલેહ, સૈફુદીન ઔર જિન ઉમરાઅને હમારી ઈતાઅત કબૂલ કી હે, સલીબિયોંકે હમલોંકી સૂરતમેં ઉન પર એ'તિબાર ન કરના. ઉન્કે ઝહનોંસે બાદશાહીકી ખ્વાહિશ નિકલી નહીં. મુઆહદેકે મુતાબિક વહ કોઈ ફૌજ નહીં રખ સકતે. મેને ઉન્કે અંદર તક જાસૂસ ભેજ દીએ હેં ઔર મેને ઝિંદગીમેં પહલી બાર અપને ઉસૂલકે ખિલાફ યહ ઈન્તિઝામ કર દિયા હે કે હમારે યહ મુસલમાન ભાઈ ઝરાસી ભી મુખાલિફાના હર્કત કરે તો ઉન્હેં કત્લ કર દિયા જાએ."

કાઝી બહાઉદ્દીન શદ્દાદને અપની યાદ દાશ્તોંમેં રબીઉલ્અવ્વલ હિજરી ૫૭૨ (સિતમ્બર ૧૧૭૬ ઈસ્વીસનકા) મહીના લિખ્ખા હે જબ સુલ્તાન અય્યૂબી અલ્આદિલકો મહાઝ પર છોળ કર દમિશ્ક ગયા. ઉસ્કા એક ઔર ભાઈ શમ્સુદ્દૌલા તુરાન શાહ યમન વાપસ આ ચુકા થા. યમનમેં ભી સલીબી અષ્રાત પૈદા હો ગએ થે ઔર વહાંકે મુસલમાન સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકે ખિલાફ બાગી હો રહે થે. સુલ્તાન અય્યૂબીને વહાં શમ્સુદ્દૌલાકો વહાં ભેજા થા જો કામ્યાબ લોટા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીને ઉસે દમિશ્કકા ગવર્નર મુકર્રર કિયા ઔર અક્તૂબર ૧૧૭૬ ઈસ્વીસનમેં મિસરકો રવાના હો ગયા.

કાહિરા પહુંચતે હી ઉસ્ને તમામ મુશ્તબા અફરાદકો કિસીકે ઓહદેકે લિહાઝ કિએ બગૈર ગિરફતાર કરનેકા હુકમ દે દિયા. ઉન્કી ગિરફતારીકે અગલે રોઝ ઉસ્ને વહ તમામ સોના ઔર ખઝાના પ્રેડકે મેદાનમેં રખવાયા જો ગારસે બરામદ હુવા થા. ઉસ વકત તક જિત્ની સલીબી લળકિયાં પકળી જા ચુકી થી ઔર અબ જો પકળી ગઈ થી ઉન્હેં ખઝાનેકે અંબારકે કરીબ ખળા કિયા ગયા. ઉન્મેં હકીમ ભી થા, નાઈબ સાલાર ભી થે ઔર કમાનદાર ભી. સબ ઝંજીરોંમેં બંધે હૂએ થે. મિસરમેં જિત્ની ફૌજ થી ઉસે ઉન્કે કરીબસે ગુઝાર કર મૈદાનમેં ખળા કિયા ગયા.

સુલ્તાન અય્યૂબી ઘોળે પર સવાર આયા ઔર ફૌજકે સામને રૂકા.

"મુઝે બતાયા ગયા હે કે તુમ્હેં હુકૂમતકે ખિલાફ ઉકસાયા જા રહા હે." સુલ્તાન અય્યૂબીને બુલંદ ઔર ગરઝદાર આવાઝમેં કહા "અગર તુમમેંસે કોઈ મુઝે યહ યકીન દિલા દે કે વહ ઈસ્લામકી અઝમત ઔર રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી મુહબ્બતકી ખાતિર તુમ્હેં ઔર મેરી હુકૂમતકે ખિલાફ ભળકા રહા હે ઔર વહ કિબ્લએ અવ્વલકો કુફ્ફારસે આઝાદ કરાનેકા અઝ્‌મ રખતા હે ઔર વહ ઈસ્પેન પર હમ્લા કરકે ઉસ મુલ્કકો એક બાર ફિર સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકા અઝ્‌મ કિએ હૂએ હેં તો વહ સામને આએ, મેરી તલ્વાર લે લે ઔર મેરે ઘોળે પર સવાર હો જાએ. મેં ઉસ્કે હકમેં સુલ્તાનીસે દસ્તબર્દાર હોતા હૂં."

હર તરફ સન્નાટા તારી હો ગયા.

સુલ્તાન અય્યૂબી પીછેકો મુળા ઔર મુલ્ઝિમોંસે કહા "મેરી જગહ લેનેવાલા તુમમેં હે. વહ કોન હે ? આગે આએ.

રબ્બે કાઅબાકી કસમ મેં સચ્ચે દિલસે અપની હુકૂમત ઉસ્કે હવાલે કર દૂંગા ઔર ખૂદ ઉસકે હુકમકા પાબંદ રહૂંગા."

ખામોશી. ગહરા સુકૂત.

"અલ્લાહકે શેરો !" સુલ્તાન અય્યૂબી ફૌજસે મુખાતિબ હુવા. "તુમ્હેં બગાવત પર ન ઈસ્લામકી અઝમતકે લિએ ઉકસાયા જા રહા ન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે નામે મુકદસકી ખાતિર. તુમ્હેં જો દિખાયા ગયા હે ઔર જો લળકિયાં તુમ્હારે સામને ખળી હે યહ વહ ઈન્આમ હે જો ઈન લોગોંકો દિયા ગયા હે. યહ ઉન્કે ઈમાનકી કીમત હે. મેં ઈન સબસે કહતા હૂં કે આગે આએ ઔર કહેં કે મેંને જો કહા હે યહ ઝૂટ હે."

કોઈ આગે ન આયા. સુલ્તાન અય્યૂબી ઘોળેસે ઉતરા ઔર મુલ્ઝિમોંસે હકીમકો બાઝૂસે પકળા. ઉસે અપને ઘોળેકે કરીબ લે જા કર કહા "મેરે ઘોળે પર સવાર હો જાઓ ઔર કહો કે અય્યૂબી ઝૂટ બોલ રહા હે."

હકીમ ઘોળે પર સવાર હો ગયા મગર ઉસ્ને સર ઝુકા લિયા.

"કહો સુલ્તાન ઝૂટ બોલ રહા હે" સુલ્તાન અય્યૂબીને ગઝબનાક આવાઝમેં કહા.

હકીમને સર ઉઠાયા ઔર બુલંદ આવાઝસે કહા "સુલ્તાન અય્યૂબીને જો કહા હે સચ કહા હે" ઔર વહ ઘોળેસે કૂદ આયા.

વકાએ નિગાર લિખતે હૈં કે સુલ્તાન અય્યૂબીકો પહલી બાર ગુસ્સેમેં દેખા ગયા. હકીમ ઘોળેસે ઉતર કર સર ઝુકાએ ખળા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીને તલ્વાર નિકાલી ઔર એક હી વારમેં હકીમકા સર તનસે જુદા કર દિયા. વહ અપને ઘોળ પર સવાર હુવા ઔર બળી હી બુલંદ આવાઝસે ચિલ્લાયા "અલ્લાહકે સિપાહિયોં ! અઝમતે ઈસ્લામકે પાસબાનોં ! અગર મૈંને બેઈન્સાફી કી હે તો યહ લો, મેરી તલ્વારસે મેરી ગરદન ઉળા દો" ઉસ્ને અપની તલ્વાર બર્છીકી તરહ ફૌજકી તરફ ફૈંકી. તલ્વારકી નોક ઝમીનમેં ગળ ગઈ ઔર તલ્વાર ઝૂલને લગી.

સબસે આગેવાલા સાલાર ઘોળેસે કૂદ કર ઉતરા. તલ્વાર ઝમીનસે ઉખાળ કર ઔર દોનોં હાથોં પર રખ કર સુલ્તાનકો પેશ કી ઔર કહા "સુલ્તાન ! ઈત્ના જઝબાતી હોનેકી ઝરૂરત નહીં "ફૌજમેં ઈત્ના શોર ઉઠા કે સાલારકી આવાઝ દબ ગઈ. ફૌજ મુલ્ઝિમોકે ખિલાફ ભળક ઉઠી થી. સુલ્તાન અય્યૂબીને હાથ ઉપર કરકે ફૌજકો ખામોશ કિયા ઔર તખ્રીબકારોંકે જરાઈમ સુનાએ.

ઉસી રોઝ સુલ્તાન અય્યૂબીને સૂડાનકો અપના એલ્ચી ઈસ તહરીરી પૈગામકે સાથ રવાના કર દિયા કે અગર સૂડાનકી ફૌજને મિસરકી સર્હદ પર ઝરાસી ભી બદઅમની પૈદા કી તો ઈસે મિસર પર હમ્લા તસવ્વુર કિયા જાએગા ઔર ઉસ્કે જવાબમેં હમ સૂડાન પર હમ્લા કરનેમેં હક બજાનિબ ઔર આઝાદ હોંગે ઔર હમ સૂડાન પર ઈસ્લામી પર્ચમ લહરા કર દમ લેંગે.

એક મંઝિલકે મુસાફિર

ખૂન જો સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી તલ્વારસે ટપક રહા થા વહ સાફ કિએ બગૈર ઉસ્ને તલ્વાર નિયામમેં ડાલ લી. યહ ખૂન ઉસ ગદ્દાર હકીમકા થા વહ સલીબિયોંકા જાસૂસ ઔર તખ્રીબકાર બના હુવા થા.

ફૌરી તૌર પર જિનહેં ગદ્દારી ઔર દુશ્મનકે સાથ સાઝ બાઝ કરનેકે જુર્મમેં ગિરફતાર કિયા ગયા થા વહ પાબજોલા કૈદખાનેકી તરફ લે જાએ જા રહે થે. સુલ્તાન અય્યૂબી અપને સાલારોં, નાઈબ સાલારોં, ફૌજ ઔર શહરી ઈન્તિઝામિયાંકે આ'લા હુક્કામકે ઈજ્લાસમેં બેચેનીસે ઈધર ઉધર ટહલ રહા થા. ઉસ્કી આંખોમેં ખૂન ઉતરા હુવા થા. વહ બહુત કુછ કહ ચુકા થા ઔર બહુત કુછ કહતે કહતે રૂક ગયા થા. ઈજ્લાસકી હાઝરીનમેં ઉસ્કી જઝબાતી કૈફિયતકો અછ્છી તરહ સમઝતે થે. વહ સુલ્તાન અય્યૂબીસે નઝરેં મિલાનેસે ભી ડરતે થે.

"સુલ્તાને આલી મુકામ !" એક સાલારને કહા "હમ સલીબિયોંકી એક કોઈ સાઝિશ કામ્યાબ નહીં હોને દેંગે."

સુલ્તાન અય્યૂબીને બળી તેઝીસે નિયામસે તલ્વાર નિકાલી. તલ્વાર ખૂન આલુદ થી. ઉસ્ને તલ્વાર હાઝિરીનકે આગે કરકે કહા "યહ ખૂન કિસ્કા હે ?..... યહ તુમ સબકા ખૂન હે યહ મેરા ખૂન હે. યહ હમારે ઉસ ભાઈકા ખૂન હે જો હમારે સાથ મસ્જિદમેં જુમ્આકી નમાઝ પળ્હા કરતા થા. ઉસ્કે ઘરમેં કુર્આન ભી હે. અગર યહ ખૂન ગદ્દાર હો સકતા હે તો સલીબિયોંકી હર સાઝિશ કામ્યાબ હોગી..... સલીબિયોંકી યહ સાઝિશ કામ્યાબ હો ચૂકી હે. વહ ઈસ્લામકી ઉન અફવાજકો જિન્હેં મુત્તહિદ હો કર ફલસ્તીનકો સલીબી ઈસ્તબદાદસે આઝાદ કરાના થા આપસમેં લળા કર હમેં ઈત્ના કમઝોર કર ચૂકે હે કે હમ એક લંબે અર્સે તક ફલસ્તીનકી તરફ કૂચ કરનેસે મઅઝૂર હો ગએ હેં. હમારી મંઝિલ બૈતુલ્મુકદ્દસ થી. હમેં આજ કાહિરામેં નહીં યરૂશલમમેં હોના ચાહિએ થા મગર ઈસ્લામકી જંગી તાકત તબાહ હો ગઈ હે."

સુલ્તાન અય્યૂબીને તલ્વાર અપને દરબાનકી તરફ ફેંકી ફિર નિયામ

ભી ઉસે દી ઔર કહા "અગર યહ ખૂન કિસી કાફિરકા હોતા તો મેં નિયામ સાફ ન કરાતા. યહ ગદ્દારકા ખૂન હે નિયામમેં ઉસ્કી બૂ ભી ન રહે" દરબાન નિયામ ઔર તલ્વાર સાફ કરનેકે લિએ બાહર લે ગએ. સુલ્તાન અય્યૂબીને ઈજ્લાસકે હાઝિરીનસે કહા "સલીબિયોંકી સાઝિશ કામ્યાબ હો ચુકી હે. વહ ચાહતે થે કે મેં હલબસે આગે ન જા સકૂં. દેખ લો મેં આગે જાનેકે બજાએ કાહિરામેં આ ગયા હૂં. અપને આપકો ધોકેમેં ન રખ્ખો. અબ સલીબી આગે બઢેંગે. હમ જબ આપસમેં લળ રહે થે વહ હમેં ફેસ્લાકુન શિકસ્ત દેનેકી તય્યારિયાં કર રહે થે."

"હમને મુસલમાનોંકો લળા કર સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા રૂખ ફેર દિયા હે." યહ ત્રિપોલી (લબ્નાન)કા સલીબી હુકમરાન રેમાન્ડ કહ રહા થા. સલીબી જાસૂસને વહાં ખબર પહુંચા દી થી કે સુલ્તાન અય્યૂબી હલબસે મિસર ચલા ગયા હે ઔર ઉસ્કી જગહ ઉસ્કા ભાઈ અલ્આદિલ મુહાઝ પર આયા હે. યહ ખબર યરૂશલમ તક પહુંચ ગઈ થી. યહ ખબર ઈકરા તક ભી પહુંચ ગઈ થી જહાં સલીબે આઝમ થી ઔર જહાં બળા પાદરી ભી થા જિસે સલીબે આઝમકા મુહાફિઝ કહતે થે. વહ ફૌરન ત્રિપોલી જમા હો ગએ થે. ઉન્કે યહાં ભી એસી હી કાન્ફ્રન્સ હો રહી થી જૈસી સુલ્તાન અય્યૂબીને બુલા રખ્ખી થી.

"અય્યૂબી યરૂશલમકો પતા કરને નિકલા થા" રેમાન્ડ કહ રહા થા "હમને એક ભી તીર ચલાએ બગૈર ઉસે મિસરકી તરફ પસ્પા કર દિયા હે. ઉસ્કે હાથોં ઉન મુસલમાન ઉમરા ઔર હુકમરાનોંકો બેકાર કર દિયા હે જો કિસી ભી વકત હમારે ખિલાફ અય્યૂબીકી કુવ્વત બન સકતે થે. હમ ઈસ્સે બળી ઔર કયા કામ્યાબી હાસિલ કર સકતે હેં. અબ હમેં વકત ઝાએઅ નહીં કરના ચાહિએ."

"યહ કામ્યાબી ઈત્ની બળી નહીં હે જિત્ની આપને કહા હે" એક સલીબી હુકમરાન બાલ્ડોનને કહા "હમને હમ્લેકે લિએ ઝમીન હમવાર કી હે. અસલ કામ તો હમ્લા હે. ઉસ્કી કામ્યાબીકો હમ બહુત બળી કામ્યાબી કહેંગે. ફૌજે ફૌરન જમા કરો ઔર પેશ કદમી કરો ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકો સંભલનેકા મૌકા ન દો."

"અગર હમને અપને આપકો બહુત જલ્દી ન સંભાલા તો મેં બતા નહીં સકતા કે નતાઈઝ કયા હોંગે." સુલ્તાન અય્યૂબીને અપને સાલારોં ઔર દીગર હુક્કામસે કહા "આજ હી સે નઈ ભરતી શુરૂઅ કર દો. સવાર ઝિયાદા હોને ચાહિએ. સૂડાનકે ઉન જવાનોંકો ભી ભરતી કરો જિન્હેં સાત સાલ હૂએ બગાવતકે જુર્મમેં ફૌજસે નિકાલ કર કાબિલે કાશ્ત ઝમીનોં પર આબાદ કિયા ગયા થા. ઉન્હોંને મિસરમેં ઈત્ની ખુશહાલી દેખી હે કે અબ ધોકા નહીં દેંગે. ઐસે જવાન જો ઘૂળ સવારી ઔર તેગઝનીકી સૂઝ બૂઝ રખતે હો, ઉન્હેં જંગી તર્બિયત દો. મેં બહુત જલ્દી મિસરસે નિકલ જાના ચાહતા હૂં. અગર સલીબિયોંકા દિમાગ ખરાબ હો ગયા હો તો દુન્યાએ અરબ ઉસ્કી દસ્ત બરોસે બચ જાએગી ઔર અગર ઉન્કા દિમાગ ઠીકાને હે તો ઉન્હેં મેરી ગૈરહાઝરીસે ફૌરન હમ્લા કર દેના ચાહિએ. વહ અનાળી નહીં. મેરે લિએ યહ હાલાત ઉન્હોંને કિસ મકસદકે તહત પૈદા કિએ થે જિન્સે મજબૂર હો કર મેં મિસર આ ગયા હૂં. વહ હમસે બૈતુલ્મુકદસકો સિર્ફ ઉસી સૂરતમેં બચા સકતે હેં કે મકબુઝા ઈલાકોંસે નિકલ કર હમારે ઈલાકોંમેં આ કર લળે. ઈસ જંગકે લિએ મુઝે બહુતસી ફૌજકી ઝરૂરત હે."

"મેં ઈસ વકત દો સો પચાસ નાઈટ (ઝિરાપોશ સરદાર) મૈદાનમેં લા સકતા હૂં." ત્રિપોલીકી કાન્ફ્રન્સમેં એક મશ્હૂર સલીબી હુકમરાન રિનાલ્ટ ઓફ હુનૈનને કહા "ઈસ હમ્લેકી કયાદત મેરી ફૌજ કરેગી. મેંને ઈસ્કા પ્લાન ભી તય્યાર કર લિયા હે. ઉસ્કી બુન્યાદ યહ હે કે હમ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી તરહ ચોરોંવાલી જંગ નહીં લળેંગે. હમ તૂફાન ઔર સૈલાબકી માનિંદ પેશકદમી કરેંગે. હમ સબ અપની ફૌજોંકો ઈકટ્ઠા કરકે કૂચ કરેંગે તો આપ ખૂદ મહસૂસ કરેંગે કે ઈન્સાનોં ઔર ઘોળોંકા યહ તૂફાન દુન્યાએ અરબકો ખસ વ ખાશાકી તરહ ઉળાતા મિસરકો ભી રોન્દ જાએગા ઔર ઈસ્કા ઝોર સૂડાનમેં જા કર થમેગા."

"અગર સલીબી અફવાજ મુત્તહિદ હો કર આએ તો અરબકી સરઝમીન હમ સબસે ઈત્ના ખૂન માંગેગી જિસ્મેં રેગઝારકે ઝર્રે તેરેંગે." સુલ્તાન અય્યૂબી કાહિરામેં કહ રહા થા "અબકે હમ સરોંસે કફન બાંધ કર જાએંગે. મેરે રફીકો! મેરી એક જિસ મુઝે બતા રહી હે કે હમેં પૂરી તય્યારીસે

ઔર પૂરી તરહ સંભલ કર મૈદાનમેં ઉતરના પડેગા.''

''અય્યૂબીકો મિસરમેં ઉલ્ઝાએ રખનેકે લિએ હમેં તખ્રીબકારી તેઝ કરની હોગી.'' રેમાન્ડને કહા ઔર સલીબિયોંકી ઈન્ટેલીજન્સકે ઉસ્તાદ હરમનસે કહા ''હરમન ! મિસર પર અપની ગિરફત ઔર સખ્ત કર દો. મુઝે તવક્કુઅ યહ હે કે અય્યૂબી ચેનસે બેઠનેવાલા આદમી નહીં. ઉસ્કી ફૌજકા જાની નુકસાન બહુત હો ચુકા હે. વહ ફૌરી તૌર પર નઈ ભરતી કરેગા..... કોશિશ કરો કે ઉસે ભરતી ન મિલે. અગર ઉસ્મેં કામ્યાબી ન હો તો મિસરકી ફૌજકે ઝખીરે તબાહ કરાતે રહે. વહાંકી ફૌજ પર નઝર રખ્ખો ઔર વહાંકે જાસૂસોંસે કહો કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી એક એક હર્કતકી ઈત્તિલાઅ ફૌરન પહુંચાતે રહે.''

''ઔર હરમન !'' એક સલીબી કમાન્ડરને કહા ''મિસરકી ખબર મિલે ન મિલે, ઝિયાદા ઝરૂર યહ હે કે યહાંકી ખબર બાહર ન જાને પાએ. હમેં તસ્લીમ કરના ચાહિએ કે અય્યૂબી જિસ તરહ મૈદાને જંગમેં હમારે લિએ મુસીબત બન જાતા હે, વહ જાસૂસકે મૈદાનમેં ભી હમસે હોશિયાર હે હમારે દરમિયાન ઉસ્કે જાસૂસ મૌજૂદ હે. યહાંકી મુસલમાન આબાદી પર ગહરી નઝર રખ્ખો. કિસી પર ઝરાસા શક હો ઉસે કેદ કર દો, કત્લ કર દો, તુમ્હેં પૂરે ઈખ્તિયારાત દીએ જાતે હેં.''

''મેં કિસીકે દિલમેં નહીં ઉતર સકતા.'' સુલ્તાન અય્યૂબી કહ રહા થા ''ઈમાન ફરોશોંકે સરોં પર સીંગ નહીં હોતે. અલી બિન સુફયાન ઔર ગયાષ બિલ્બીસકો ઈજાઝત દેતા હૂં કે જિસ પર શક હો કે વહ સલીબિયોંકા જાસૂસ હે ઉસે કત્લ કર દો. અગર ઉસ પર રહમ કરના ચાહો તો ઉસે કેદમેં ડાલ દો. મેં ઈન હાલાતમેં જબ સલીબી મુત્તહિદ હો કર આતે નઝર આ રહે હેં કિસીકો બખ્શ નહીં સકતા. મેં અબ તહકીકાત ઔર અદલો ઈન્સાફકે તૌર તરીકે ભી બદલ દેના ચાહતા..... ઔર અલી બિન સુફયાન ! ઉસ્ને અપની ઈન્ટેલીજન્સકે સર્બરાહસે કહા ''મુઝે યકીન હે કે તુમને મકબૂઝા ઈલાકોંમેં અપના જાલ બિછા રખ્ખા હે. સલીબિયોંકે યહાં અપને કુછ ઔર આદમી ભેજ દો ઔર વહાંકે જાસૂસોંસે કહો કે કોઈ ખબર ઔર ઈત્તિલાઅ ઝિયાદા દેર તક અપને પાસ ન રખ્ખે. ખત્રા મોલ લે ઔર તીરકી રફતારસે

કાહિરા ખબર પહુંચાએ. મુઝે અંધા ન કર દેના અલી બિન સુફયાન! ઔર કોશિશ કરો કે યહાંસે કોઈ ખબર બાહર ન જા સકે."

"અગર હમારી અફવાજકી કમાન મુશ્તરકા હો તો હમ ઝિયાદા બેહતર ઔર મુઅષ્ષર તરીકેસે લળ સકેંગે" રેમાન્ડને કહા.

"મૈં ઈત્તિહાદ પર જોળ દૂંગા મુશ્તરકા કમાન પર નહીં" રીનાલ્ટને કહા "મુશ્તરકા કમાનકે કુછ નુકસાનાત ભી હોતે હૈં. મૈદાને જંગમેં હમેં એક દૂસ્રેસે બાખબર રહના ચાહિએ ઔર એક દૂસ્રેકે રાસ્તેમેં નહીં આના ચાહિએ. હમ પેશકદમીકે લિએ ઈલાકે તકસીમ કર લેંગે. એહતિયાત સિર્ફ યહ કી જાએ કે હમારી નકલો હર્કત રાઝમેં રહે."

દોનોં તરફ જંગી તય્યારિયોંકા હંગામા થા. સલીબી આપકે સુલ્તાન અય્યૂબીકો ફેસ્લાકુન શિકસ્ત દેનેકા અઝ્મ કીએ હૂએ થે. સુલ્તાન અય્યૂબી ઝખ્મખૂર્દા થા. આપ તફસીલ પળ્હ ચૂકે હૈં કે સલીબિયોંકી શય પર તીન મુસલમાન ઉમરા સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ મહાઝ આરા હો ગએ થે. અળાઈ તીન સાલ મુસલમાન ફૌજેં એક દૂસ્રેકા ખૂન બહાતી રહી. સુલ્તાન અય્યૂબીને તીનોં મુસલમાન અફવાજકો ફેસ્લાકુન શિકસ્ત દે કર ઉન્સે હથિયાર ડલવાએ ઔર ઉન્હોંને સુલ્તાન અય્યૂબીકી ઈતાઅત કબૂલ કર લી થી. મગર ઉસ ફતહકો સુલ્તાન અય્યૂબી ઉમ્મતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકી બદતરીન શિકસ્ત કહતા થા કયૂંકે સલીબિયોંકી સાઝિશ કામ્યાબ હો ગઈ થી. ઈસ ખાના જંગીમેં અલ્લાહકે વહ હઝારહા સિપાહી મારે ગએ યા ઉમ્ર ભરકે લિએ અપાહિજ હો ગએ જિન્હેં ફલસ્તીનકો સલીબસે પાક કરના થા

ઈસ દોરાન સલીબિયોંને ફૌજમેં ઈઝાફા કર લિયા થા, ફૌજકો આરામ ભી દે લિયા થા ઔર જંગી તય્યારિયાં મુકમ્મલ કર લી થી. ઉન્કા યહાં દા'વા બેબુન્યાદ નહીં થા કે વહ તૂફાનકી તરહ આએંગે ઔર દુન્યાએ અરબકો ખસો ખાશાકકી તરહ ઉળા લે જાએંગે. ઉન્કે મુકાબલેમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકે તજ્રબાકાર સિપાહી ઔર કમાનદાર શહીદ હો ચૂકે થે ઔર વહ નઈ ભરતીકી ઝરૂરત મહસૂસ કર રહા થા. રંગ રૂટોંકો લળાના બહુત બળા

ખત્રા થા મગર ઈસ્કે સિવા કોઈ ચારા નહીં થા. ઉસે મિસરમેં ભી ફૌજકી ઝિયાદા નફરી રખની થી કયૂંકે સૂડાનકી તરફસે ખત્રા થા. ઉસ્કે અલાવા મુલ્કકે અંદર તખ્રીબકારી ઔર ગદ્દારી ભી ઝિયાદા થી.

સલીબી તૂફાનકી તરહ આનેકે પ્લાન બના રહે થે ઔર સુલ્તાન અય્યૂબી અપને તરીકએ જંગસે હટના નહીં ચાહતા થા. ઉસ્ને તે કર રખ્ખા થા કે વહ શબખૂન મારને ઔર "ઝર્બ લગાઓ ઔર ભાગો" કે ઉસૂલ પર લળેગા. અબકે સલીબિયોંને ઐસા પ્લાન તય્યાર કરનેકી જિસ્મેં સુલ્તાન અય્યૂબીકા કમાન્ડો ઓપરેશન કામ્યાબ ન હો સકે. વહ ઉસ્કી ફૌજકો ઘેરેમેં લે કર આમને સામનેકી જંગ લળાનેકી તર્કીબે સોચ રહે થે. દોનોં તરફ યહ કોશિશ હો રહી થી કે અપની અપની જંગી તય્યારિયાં, મન્સબો ઔર નકલો અમલકો રાઝમેં રખ્ખે ઔર એક દૂસરેકે રાઝ મા'લૂમ કરેં. ઈસ મકસદકે લિએ દોનોંકે યહાં એક દૂસ્રેકે જાસૂસ મૌજૂદ થે.

સલીબી કમાન્ડરોં વગૈરહકો યહ તો મા'લૂમ થા કે ઉન્કે દરમિયાન સુલ્તાન અય્યૂબીકે જાસૂસ મૌજૂદ હે લેકિન રેમાન્ડ વાલીએ ત્રીપોલી ઔર દીગર સલીબી હુકમરાનોંકો યહ મા'લૂમ નહીં થા કે ઉન્કી કાન્ફ્રન્સમેં દો મુસલમાન જાસૂસ મૌજૂદ હેં. પહલે ભી ઉન્કા ઝિક્ર આ ચૂકા હેં. એક મુસલમાન રાશિદ ચંગેઝ થા ઔર દૂસ્રા ફ્રાન્સીસી ઈસાઈ વિક્ટર થા. યહ આ'લા કિસ્મકે મુલાઝિમ થે જો સલીબી બાદશાહોં ઔર આ'લા કમાન્ડરોંકી દઅવતોં વગૈરહમેં શરાબ ઔર ખાને વગૈરહકી સર્વિસકી નિગ્રાની કરતે થે. રાશિદ ચંગેઝને અપના નામ ઈસાઈયોં જૈસા ઝાહિર કર રખ્ખા થા. તુર્ક હોનેકી વજહસે ઉસ્કા રંગ યૂરોપી બાશિંદો જૈસા થા. બહુત હોશિયાર ઔર ચર્બ ઝુબાન થા. વિક્ટરકે મુતઅલ્લિક તો કિસીકો શુબા હી નહીં થા કે વહ ઈસાઈ હે. વહ ફ્રાન્સકા રહનેવાલા થા લેકિન અપને આપકો યૂનાની ઈસાઈ બતાયા થા.

સલીબિયોંકી ઈસ કાન્ફ્રન્સમેં ભી દોનોં અપની મખ્સૂસ વર્દી પહને મૌજૂદ થે કયૂંકે સલીબી શરાબકે બગૈર કોઈ કામ નહીં કરતે થે. યહ દોનોં શરાબ પેશ કર રહે થે ઔર ઉન્કી બાતેં ગોરસે સુન રહે થે. યહ બાતેં બહુત હી કીમતી થી જો ઉન્હેં કાહિરા પહુંચાની થી મગર યહ અભી મુકમ્મલ

નહીં થી. વહ સલીબિયોંકા પૂરા પ્લાન મા'લૂમ કરકે કાહિરા પહુંચાનેકા ઈરાદા કીએ હૂએ થે. અલી બિન સુફયાનકો અપને ઈન દોનોં જાસૂસોં પર મુકમ્મલ એઅતિમાદ થા. હાલાંકે વિક્ટર ઈસાઈ થા. સલીબિયોંકો યહી ખત્રા મહસૂસ હો રહા થા કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો ઉન્કે પ્લાન ઔર નકલો હર્કતકા ઈલ્મ હો ગયા તો વહ જગહ જગહ ઘાત લગા કર થોળી થોળી નફરીસે ઉન્કે તૂફાની લશ્કરકો તબાહ કર દેગા. ચુનાંચે વહાં સુલ્તાનકે જાસૂસોંકો સુરાગ લગાને ઔર ઉન્હેં પકળનેકે બળે હી સખ્ત અહકામ જારી કર દીએ ગએ.

મિસરમેં ભરતીકી મુહિમ શુરૂઅ હો ગઈ. દો તીન ફૌજી દસ્તે તર્તીબ દિએ ગએ જો ઉન ઈલાકોંકે દોરોં પર નિકલ ગએ જિન્સે ભરતી મિલ સકતી થી. ફૌજી જાહો જલાલ ઔર જંગી મુઝાહરોં ઔર ખેલ તમાશોંકા ઈન્તિઝામ કિયા ગયા. મસ્જિદોંકે ઈમામોંકે લિએ તેઝ રફતાર કાસિદોંકે ઝરીએ સુલ્તાન અય્યૂબીકા યહ પૈગામ ભેજા ગયા કે વહ લોગોંકો જિહાદકી અહમિયત બતાએ ઔર ઉન્હેં યહ બતાએ કે કુફ્ફાર પૂરી તાકતકે સાથ આલમે ઈસ્લામ પર હમ્લાઆવર હો રહે હૈં ઔર યહ ભી કે કિબ્લએ અવ્વલ કુફ્ફારકે કબ્ઝેમેં હે. ઈસ સૂરતમેં હર મુસલમાન પર જિહાદ ફર્ઝ હો ગયા હે. ઈમામોંસે કહા ગયા કે વહ જવાનોંકો મિસરકી ફૌજમેં ભરતી હોનેકી તલ્કીન કરેં.

મઝહબ ઔર કૌમકે વકારકે જઝબેસે જવાં સાલ આદમી ભરતી હોને લગે. ઉન્કે ઝહનોંમેં મકસદ વાઝેહ થા મગર બહુતસે જવાન માલે ગનીમતકે લાલચસે ભરતી હૂએ. યહ દેહાતી ઈલાકોંકે લોગ થે. ઉન્કે કાનોં તક ઈમામોંકી આવાઝ નહીં પહુંચી થી, ઉન તક ફૌજી અફસાર પહુંચે જિન્હોંને સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઈસ હુકમકી તઅમીલકી ખાતિર કે ભરતી જલ્દી કરેં, લોગોંકો જિહાદકે વઅઝ સુનાનેકે બજાએ યહ કહા કે સલીબિયોંકે શહર ફતહ કિએ જાએંગે જહાં ઈત્ની દોલત હે કે સમેટ નહીં સકેંગે. ચુનાંચે વહ દિલોંમેં જિહાદકા જઝબા લે કર ભરતી હોનેકે બજાએ માલે ગનિમતકા લાલચ લે કર હંસી ખુશી ભરતી હૂએ. ઉન અનાળી ઔર કમ ફહમ ફૌજી

અફસરોંને સુલ્તાન અય્યૂબીકી તવક્કુઅકે ખિલાફ બેશુમાર જવાનોંકો ભરતી કર લિયા મગર ઉસે યહ ન બતાયા કે ઉન્હોંને મકસદ પૂરા નહીં કિયા હુકમકી તઅમીલ કી હે. મૈદાને જંગમેં જા કર યહ સિપાહી સુલ્તાન અય્યૂબીકે લિએ બળા હી તકલીફદેહ મસ્અલા બન ગએ.

ઉધર ત્રિપોલીસે કુછ દૂર સલીબી ફૌજ એક મૈદાનમેં ઈકટ્ટી હોને લગી. ફલસ્તીનકે દૂસ્રે મકબૂઝા શહરોંમેં એલ્ચી ભેજ દિએ ગએ કે વહ સલીબી ફૌજકો તય્યાર કર લેં. ત્રિપોલીમેં સબસે ઝિયાદા સરગર્મી હુનૈનકે હુકમરાન રીનાલ્ટકી થી. ઉસ્કી ફૌજ ખાસ્સી ઝિયાદા થી જિસ્મેં અળાઈસો નાઈટ થે. નાઈટ એક એઅજાન થા જો ગૈરમઅમૂલી તૌર પર ઝહીન, દિલેર ઔર કિયાદતકે માહિર ફૌજી અફસરકો દિયા જાતા થા. ઉસે ખાસ કિસ્મકી ઝિરહ બકતર દી જાતી ઔર વહ ખૂસુસી દસ્તોંકા કમાનદર હોતા થા. રીનાલ્ટકો ઈન્તિકામકી આગ પરેશાન કીએ હૂએ થી. આપને ઉસી સિલ્સિલેકી એક કહાની "ઈસ્લામકી પાસ્બાની કબ તક કરોગે" મેં ઈસ સલીબી બાદશાહકા નામ ઔર વાકિઆ પળ્હા હોગા. ૧૧૭૪ ઈસ્વીસનકે અવાઈલમેં સલીબિયોંને સમંદરસે ઈસ્કંદરિયા પર હમ્લા કિયા થા લેકિન સુલ્તાન અય્યૂબીકો અપને જાસૂસોંકે ઝરીએ હમ્લેકી ખબર કબ્લઅઝ વકત મિલ ગઈ થી. ઉસ્ને હમ્લેકે ઈસ્તિકબાલકા ઐસા બંદોબસ્ત કર રખ્ખા થા કે સલીબિયોંકા બહરી બેળા બુરી તરહ તબહ હુવા ઔર યહ બેળા ફૌજકો સાહિલ પર નહીં ઉતાર સકા થા.

ઉસ હમ્લેકી દૂસ્રી કળી ખૂશ્કીકે રાસ્તે હમ્લા કરના થા જિસ્કી કિયાદત રીનાલ્ટ કર રહા થા. ચૂંકે મુસલમાન જાસૂસ સલીબિયોંકા પૂરા પ્લાન લે આએ થે ઈસ લિએ ખૂશ્કી પર નુરૂદ્દીન ઝંગીને અપની ફૌજકી ઘાત લગા રખ્ખી થી. ઉકબ ઔર પહલૂઓંસે ભી હમ્લોંકા ઈન્તિઝામ કર રખ્ખા થા. રીનાલ્ટ ઉસ ફંદેમેં આ ગયા. ઉસ્ને બહુત હાથ પાંવ મારે. ઘાતસે નિકલનેકી કોશિશ કી મગર એક રાત નુરૂદ્દીન ઝંગીકે છાપામારોંને રીનાલ્ટકે હેડક્વાર્ટર પર સબખૂન મારા ઔર રીનાલ્ટકો પકળ લિયા. સલીબિયોંકા ન સિર્ફ હમ્લા નાકામ રહા બલ્કે ઉન્હેં કમરતોળ શિકસ્ત હૂઈ. જાની ઔર માલી નુકસાનકે અલાવહ સબસે બળા નુકસાન તો યહ થા કે ઉન્કા રીનાલ્ટ જૈસા જંગજૂ

બાદશાહ કૈદી હો ગયા થા.

નુરૂદ્દીન ઝંગીકે લિએ યહ બળા હી કીમતી કૈદી થા. ઉસ્કી રિહાઈકે લિએ બળી હી કળી શરાઈત મનવાના ચાહતા થા મગર ઝિંદગીને વફા ન કી. દો માહ બાદ ઝંગી ફૌત હો ગયા. ઉસ્કે આ'લા હુક્કામ ઔર સાલારોંને ઝંગીકે ગ્યારહ સાલા બેટે અલ્મલિકુસ્સાલેહકો સલ્તનતકી ગદ્દી પર બિઠા દિયા ક્યૂંકે ઉસે વહ અપના કઠ પુતલી બના કર મન માની કરના ચાહતે થે. ઉન્હોંને સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ખિલાફ મુહાઝ કાઈમ કર લિયા ઔર ઉસે શિકસ્ત દેનેકે લિએ સલીબિયોંકે સાથ દોસ્તી કર લી. ઉસી દોસ્તીકા ઉન્હોંને પહલા મુઆવઝા યહ દિયા કે રીનાલ્ટ જૈસે કીમતી કૈદીકો ગૈરમશરૂત તૌર પર રિહા કર દિયા ઔર ઉસ્કે સાથ દૂસ્રે તમામ કૈદિયોંકો ભી રિહા કર દિયા. વહીંસે સુલ્તાન અય્યૂબીકી મુસલ્સલ મા'ર્કા આરાઈ અપને પીર ઉસ્તાદ ઔર અઝીઝ દોસ્ત નુરૂદ્દીન ઝંગીકે બેટેસે શુરૂઅ હો ગઈ. દૂસ્રે ઉમરા ખિલાફતસે આઝાદ હો ગએ ઔર સબને સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ મુત્તહિદા મુહાઝ કાઈમ કર લિયા થા. ઉસ્કા ઔર જો નુકસાન હુવા સો હુવા, એક નુકસાન અબ સામને આયા કે રીનાલ્ટ જૈસે ઉન ગદ્દાર મુસલમાનોંને ખૈરસે ગાલિબે તૌર પર યા સલીબિયોંકી દોસ્તી હાસિલ કરનેકે લિએ રિહા કર દિયા થા વહ એક જંગી કુવ્વત બન કર સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ નહીં બલ્કે આલમે ઈસ્લામકો તહે તેગ કરનેકે લિએ ફેસ્લાકુન હમ્લેકે લિએ આ રહા થા.

અલ્મલિકુસ્સાલેહને રીનાલ્ટકે સાથ જો જંગી કૈદી રિહા કિએ થે વહ ભી ઈસ્લામકે લિએ બહુત બળા ખત્રા બન કર આ રહે થે. રીનાલ્ટ અપની શિકસ્ત ઔર ઝિલ્લતકા ઈન્તિકામ ભી લેના ચાહતા થા. સલીબિયોંકી ઈસ કાન્ફ્રન્સમેં ઉસ્ને ઈસ તઝવીજકી મુખાલિફત કી કે તમામ સલીબી અફવાજ મુશ્તરકા કમાનકે તહત હોં. ઈસ મુખાલિફતકી સબસે બળી વજહ યહ થી કે વહ આઝાદ હો કર અપને અઝાઈમકે મુતાબિક જંગ લળનેકા ઈરાદા કિએ હૂએ થા. સલિબિયોંમેં યહ કમઝોરી થી કે વહ મુત્તહિદ નહીં હોતે થે. એક દૂસ્રેકી મદદ કરતે થે લેકિન હર એકકે દિલમેં યહ હોતા થા કે વહ ઝિયાદાસે ઝિયાદા ઈલાકે ફતહ કરકે ઉન્કા બાદશાહ બન જાએ. મુતઅદ્દદ

મુઅર્રિખીનને લિખ્ખા હે કે સલીબિયોંકો ઈસ કમઝોરીને દુન્યાએ અરબમેં નુકસાન પહુંચાયા ઔર વહ ઈત્ની ઝિયાદા ઔર ઈત્ની બરતર જંગી તાકતકે બાવુજૂદ નુમાયા કામ્યાબિયાં હાસિલ ન કર સકે. મુઅર્રિખીન લિખતે હૈં કે સુલ્તાન અય્યૂબીકી સફોંમેં ગદાર ન હોતે તો વહ સલીબિયોંકો દુન્યાએ અરબસે બેદખલ કરકે યૂરોપકે લિએ ખત્રા બન જાતા.

"અગર આપ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો શિકસ્ત દેના ચાહતે હૈં તો હમ સબ અપની અપની ફૌજકો મુશ્તરકા કમાનકે સુપુર્દ કર દેતે હૈં" રેમાન્ડ ઓફ ત્રિપોલીને કહા "વર્ના હમ બિખર કર નાકામ ભી હો સકતે હૈં." યહ ઝરૂરી નહીં હમ્લેકી કિયાદત રીનાલ્ટકી ફૌજ કરે, યહ ફેસ્લા મુશ્તરકા કમાનકો કરના ચાહિએ."

"મૈં આપસે અલગ નહીં હોઉંગા" રીનાલ્ટને કહા "લેકિન મૈં કિસી મુશ્તરકા કમાનકા પાબંદ નહીં રહૂંગા. મુઝે અપની શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લેના હે. નુરૂદ્દીન ઝંગી તો મર ચુકા હે, મૈં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો ઈસી તરહ કેદમેં આપ સબકે સામને લાઉંગા જિસ તરહ ઝંગી મુઝે કેદ કરકે દમિશ્ક લે ગયા થા, વર્ના તારીખ હમેશા મુઝ પર લઅનત ભેજતી રહેંગી. મૈં આપ સબસે પૂછતા હૂં કે જિસ વકત ઝંગીને મુજ પર શબખૂન માર કર મેરે દસ્તોંકો બિખેર દિયા ઔર ઉન્સે હથિયાર ડલવા લિએ થે ઉસ વકત આપમેંસે કિસીને ઝંગી પર જવાબી હમ્લા કિયા થા ? કોન મેરી મદદકો પહુંચા થા ?..... કોઈ નહીં. અબ મુઝે પાબંદ ન કરેં. મૈંને ઈસી રોઝકે લિએ ફૌજકો તય્યાર કિયા થા. મેરે ઈન્તિકામકા દિન આ ગયા હૈં. મેરી ફૌજ આપકી કિસી ભી ફૌજકી રાહમેં હાઈલ નહીં હોગી. જિસે ભી મેરી મદદકી ઝરૂરત હોગી ઉસે ખત્રહ મોલ લે કર ભી મદદ દૂંગા લેકિન મૈં આપ સબસે દરખ્વાસ્ત કરતા હૂં કે મુઝે પાબંદ ન કરેં."

"નહીં કરેંગે" બાલ્ડવિનને કહા "હમારી આજકી કાન્ફ્રન્સ ઈબ્તિદાઈ બાત ચીત તક મહદૂદ રહેગી ઈસ્મેં હમને યહ તૈ કર લિયા હે કે હમારી ઝમીનદોઝ કોશિશોંસે મુસલમાનોંકી ખાનાજંગીમેં ઉન્હેં કમઝોર કર દિયા હે ઔર સલાહુદ્દીન અય્યૂબી ઈધર આનેકે બજાએ મિસર ચલા ગયા હે. લિહાઝા હમેં બર્કરફતાર ઔર તૂફાની કિસ્મકા હમ્લા કરના હે. હમને આજ

ઈસ હમ્લેકા ફેસ્લા કર લિયા હે. અબ દો ચાર દિન હમ સબ ફરદન ફરદન સોચ લેં. હમમેંસે જો ભી ગૈરહાઝિર હે ઉન્હેં ભી બુલા લેં ઔર એક મુકર્રર કરકે હમ્લેકા પ્લાન તય્યાર કર લેં. હમારી ફૌજેં તય્યાર હેં. ઈસ દોરાન હરમન અપને શો'બએ જાસૂસીકો ઈત્ના ઝિયાદા સરગર્મ કર દે કે ઝમીનકી તહોમેંસે ભી સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે જાસૂસોંકો નિકાલ કર કૈદ કર દે ઔર યહાંકે મુસલમાનોં પર કળી નઝર રખ્ખેં. હર મુસલમાન ઘરાને ઔર હર મુસલમાન ફર્દકી રોઝમર્રાકી હર્કાતકો ભી દેખે. હમારી અફવાજકા ઈજતીમા યહીં શુરૂઅ હો ગયા હે જિસે છુપાયા નહીં જા સકતા. યહ ઈન્તિઝામ હરમનકો કરના હે કે કોઈ આદમી યા ઔરત ઈસ જગહસે બાહર જાએ તો યહ યકીન કર લિયા જાએ કે વહ જાસૂસ નહીં.''

''ઐસા હી હોગા'' હરમનને કહા ''યહાંસે કોઈ પરિંદા ભી બાહર નહીં જાએગા.

પહલે સુનાયા જા ચુકા હે કે ઈસ કાન્ફ્રન્સમેં શરાબ પિલાનેવાલે ખાદિમોં (મર્દોં ઔર લળકિયોં)કે નિગરાં ઔર ઈન્ચાર્જ દો આદમી થે જો સલીબિયોંકી કાન્ફ્રન્સોં ઔર દઅવતોં વગૈરહમેં બળી દિલકશ વર્દીમેં હાઝિર રહતે થે. યહ કાબિલે એઅતિમાદ આદમી થે. ઉન્હેં ગહરી છાનબીનકે બા'દ મુલાઝિમ રખ્ખા ગયા થા મગર યહ દોનોં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે જાસૂસ થે. ઉસ્સે અંદાઝા હોતા હે કે યહ કિસ કદર હોશિયાર ઔર ઝહીન થે વર્ના હરમન જૈસે ઉસ્તાદ જાસૂસ ઔર સુરાગરસાંકી નઝરોં ઔર અકલકો ધોકા દેના મુમ્કિન નહીં થા. દોનોં ખૂબરૂ જવાન ઔર દરાઝકદ થે. વિક્ટરકો અપના નામ બદલનેકી ઝરૂરત નહીં થી ક્યૂંકે વહ થા હી ઈસાઈ. રાશિદ ચંગેઝ જો તુર્ક થા અપના નામ ઈસાઈયોં જૈસા રખ્ખે હૂએ થા. યહ દોનોં ઈસ કાન્ફ્રન્સમેં ભી મૌજૂદ થે આધી રાતકે કરીબ કાન્ફ્રન્સ બર્ખાસ્ત હૂઈ ઔર વહ દોનોં અપને કમરેમેં ચલે ગએ.

''ઉન દોનોંમેંસે કોઈ ભી નોકરીસે ગૈરહાઝિર નહીં હો સકતા'' વિક્ટરને કહા ''યહ ખબર કિસી ઔરકે ઝરીએ કાહિરા ભેજની પળેગી. ઐસા કોન હો સકતા હે ?''

"ઈમામસે બાત કરેંગે" રાશિદ ચંગેઝને કહા, "વહી બેહતર જાનતા હે કે કોનસા આદમી બેહતર હે કાહિરા તક તેઝરફતારીસે પહુંચનેકે લિએ કિસી ખાસ આદમીકી ઝરૂરત હોગી મગર ઉન્કા પૂરા મન્સુબા મા'લૂમ હો જાએ તો કાહિરાકો ઈત્તિલાઅ દેંગે. અધૂરી ઈત્તિલાઅ પર સુલ્તાન અય્યૂબી કોઈ ગલત ચાલ ન ચલ બેઠે."

"ઈમામકો ઈત્નીસી ઈત્તિલાઅ દેના તો ઝરૂરી હે કે સલીબી બહુત બળે હમ્લેકા ફેસ્લા કર ચૂકે હેં" વિક્ટરને કહા "તાકે સુલ્તાન અય્યૂબી અપની ફૌજકો તય્યાર કર સકે ઔર અપને નુકસાનાત જલ્દી જલ્દી પૂરે કર લે..... ઔર સુનો ! ઉસ્ને ચંગેઝસે કહા "જિસ વકત યહ લોગ હમ્લેકી બાતેં કર રહે થે તો મેંને તુમ્હેં દેખા થા. તુમ શરાબકા પ્યાલા રેમાન્ડકે આગે રખતે રખતે રૂક ગએ થે ઔર સાફ પતા ચલતા થા કે તુમ ઉન્કી બાતેં ગોરસે સુન રહે હો. મેંને તુમ્હારા ચેહરા દેખા થા. ઉસ પર મુઝે નુમાયા ચમક નઝર આઈ થી. મેં જાનતા હૂં ઈત્ના કીમતી રાઝ મિલ જાનેસે હૈજાન ઔર ખૂફીકી કૈફિયત પૈદા હો જાતી હે લેકિન તુમ્હેં યહ ન ભૂલના ચાહિએ કે હરમન ભી વહીં મૌજૂદ હોતા હે. હરમન અલી બિન સુફયાનકે પાએકા જાસૂસ હે. મેંને તુમ્હેં દેખ કર ફૌરન હરમનકી તરફ દેખા થા. મુઝે શક હોતા હે જૈસે વહ તુમ્હેં દેખ રહા થા. મોહતાત રહો મેરે ભાઈ ! હમ દુશ્મનકે પેટમેં ઝિંદગી બસર કર રહે હેં."

"હરમનકે લિએ હમ અજનબી નહીં" રાશિદ ચંગેઝને કહા "હમારે મુતઅલ્લિક વહ શુકૂક રફઅ હો ચુકા હે. અબ ડરનેકી ઝરૂરત નહીં."

"ડરનેકી નહીં મોહતાત હોનેકી ઝરૂરત હે" વિક્ટરને કહા "તુમને આજ વહ હિદાયાત સુન લી હે જો હરમનકો મિલી હે. વહ અબ હર કિસીકો શકકી નિગાહોંસે દેખેંગે..... ઔર અબ તુમ યૂં કરો, મસ્જિદમેં ચલે જાઓ. સબ સો ગએ હેં. ઈમામકો બતાઓ કે આજ સલીબિયોંને કયા ફેસ્લા કિયા હે. અગર કાહિરાકો કોઈ જાનેવાલા હો ઈસ ફેસ્લેકી ઈત્તિલાઅ અલી બિન સુફયાનકો દે દેં ઔર અગર ઉધરસે કોઈ આએ તો હમસે મિલે બગૈર વાપસ ન જાએ."

શહરકી એક મસ્જિદકા ઈમામ સલાહુદીન અય્યૂબીકે લિએ જાસૂસી

કરતા થા. યહ મસ્જિદ જાસૂસીકા ખુફયા અડ્ડા બની હૂઈ થી. મુસલમાન જાસૂસ મસ્જિદમેં જા કર ઈમામકો ખબરેં પહુંચાતે ઔર ઈસ્સે હિદાયાત લેતે થે. વિક્ટર કભી મસ્જિદમેં નહીં ગયા થા. વહ કહા કરતા થા કે ઉસે નમાઝ નહીં આતી ઔર મસ્જિદકે આબાદસે ભી વાકિફ નહીં ઈસ લિએ ઉસે ડર થા કે મસ્જિદમેં કોઈ ઐસા મુસલમાન ઉસે પકળવા દેગા જો સલીબિયોંકા જાસૂસ હોગા. યહ ગલત ભી નહીં થા. સલીબિયોંકે મુખ્બિરોંમેં મુસલમાન ભી થે જો મસ્જિદોંમેં જાનેવાલે નમાઝિયોં પર ભી નઝર રખતે ઔર ઉન્કી બાતેં ગૌરસે સુનતે થે. વહ અફસર મુસલમાનોંકો ગિરફતાર કરાતે રહતે થે. નાશિક ચંગેઝને ચૂંકે અપને આપકો ઈસાઈ ઝાહિર કર રખ્ખા થા, ઈસ લિએ વહ દિનકે દોરાન મસ્જિદમેં નહીં જાતા થા. સલીબી કમાનડરોં વગૈરહકી શબીના દઅવતોંસે ફારિગ હો કર અગર ઝરૂરત પળે તો આધી રાતકે બા'દ ઈમામકે ઘર જાતા થા જો મસ્જિદકે બિલ્કુલ સાથ મિલા હુવા થા. ઈસ્કા એક દરવાઝા મસ્જિદકે સહનમેં ખુલતા થા.

રાશિદ ચંગેઝને કપળે બગલે. ચોગા ઔર અમામા પહના. મસ્નૂઈ ડાળ્હી ચેહરે પર બાંધી ઔર કમરેસે નિકલ કર અંધેરેમેં ગાઈબ હો ગયા હુકમકે મુતાબિક ઉસે ડાળ્હી ઉસ્ત્રેસે સાફ કરાની પળતી થી. અપને મિશન પર જાનેકે લિએ ઉસ્ને ઐસી મસ્નૂઈ ડાળ્હી બના રખ્ખી થી જો ફૌરન લગાઈ ઔર ઉતારી જા સકતી થી. ઉન દિનોં વહાં રાતકો ભી રોનક રહતી થી. રેમાન્ડકી અપની ફૌજકે અલાવા રીનાલ્ટ ભી અપને બહુતસે અફસરોં (નાઈટોં)કે સાથ વહાં ગયા હુવા થા. ઉસ્કે ચંદ એક દસ્તે ભી થે. યહ ફૌજી અફસર ઔર દીગર સલીબી કમાનદાર રાતેં ઐશો ઈશ્રતમેં ગુઝારતે થે. પૈશાવર ઔરતોંકી ચહેલ પહેલ લગી રહતી થી. આ'લા હુક્કામકી બીવિયાં ઔર દાશિતા ઔરતેં ભી ઉન્કે સાથ થી. વહાં યહ ભી પતા નહીં ચલતા થા કે કોનસી ઔરત કિસ્કી બીવી હે. ઔરતોંકી આરઝી ઔર મુસ્તકિલ ખરીદો ફરોખ્ત ભી હોતી થી.

રાશિદ ચંગેઝ અપને કમરેસે નિકલા તો ઉસે છુપ કર જાનેમેં બહુત દુશ્વારી હૂઈ. કમરોં ઔર ખૈમોંકે અંદર તૂફાન બદતમીઝી બપા થા હી,

બાહર ભી કહીં કહીં ઉસે કોઈ બદમસ્ત જોળા નઝર આ જાતા થા જિસ્સે બચ કર ઉસે રાસ્તા બદલના પળતા. આખિર વહ અત્રેકે ઈલાકેસે નિકલ ગયા ઔર શહરકી ગલિયોંમેં દાખિલ હો ગયા. ફિર વહ મસ્જિદકે દરવાઝે તક પહુંચ ગયા. વહ જબ ઈધર ઉધર દેખ કર મસ્જિદમેં દાખિલ હોને લગા તો ઉસ્ને દબે દબે કદમોંકી આહટ સુની જો ગલીમેં ઉઠી ઔર મોળ પર ખામોશ હો ગઈ. રાશિદ ચંગેઝને ઉસ પર ગોર કિયા લેકિન યહ સમઝ કર અપને આપકો તસલ્લી દી કે કુત્તા હોગા ઔર યહ આહટ વહમ ભી હો સકતી થી. વહ મસ્જિદકે સહનમેં ગયા ઔર ઈમામકે દરવાઝે પર મખ્સૂસ દસ્તક દી. દરવાઝા ખુલા. રાશિદ ચંગેઝ અંદર ચલા ગયા ઔર ઈમામકો સારી રિપોર્ટ દે દી. "સલીબિયોંકી ઝિયાદાતર ફૌજ યહાં જમા હોગી" ચંગેઝને કહા "યહ રીનાલ્ટકી ફૌજ હોગી. યહાંકી ફૌજ તો પહલે હી યહાં મૌજૂદ હે. કાહિરા તક ઈસ ફૌજકે કૂચ ઔર અઝાઈમકી ઈત્તિલાઅ તો પહુંચ હી જાએગી, અગર હમ કોશિશ કરે તો ઈસ ફૌજકો કૂચસે પહલે કુછ નુકસાન ભી પહુંચા સકતે હેં ઔર ઈસ્કે કૂચકો અલ્તવામેં ડાલ સકતે હેં."

"તુમ્હારા મતલબ યહ હે કે છાપામારોંસે કહા જાએ કે વહ ફૌજકી રસદકો નઝરેં આતિશ કર દે" ઈમામને કહા "મેં યહ કામ કરા સકતા હૂં લેકિન કરાઉંગા નહીં. તુમ્ને એૈસે કઈ વાકિઆત સુને હોંગે કે જિસ મખ્બૂઝા શહરમેં હમારે છાપામારોંને સલીબી ફૌજકો નુકસાન પહુંચાયા વહાંકે મુસલમાન બાશિંદોકે લિએ ઝિંદગી દોખઝસે બદતર બના દી ગઈ. ઘર ઘર તલાશી હૂઈ હમારી મસ્તુરાતકી બેઈઝ્ઝતી હૂઈ. હમારી જવાન બેટિયોંકો સલીબી પકળ લે ગએ. કૈદ ઔર કત્લકા ઝાલિમાના સિલ્સિલા શુરૂઅ હો ગયા. મેંને અપને એક કાસિદકે ઝરીએ સુલ્તાન અય્યૂબી તક યહ મસ્અલા પહુંચાયા થા. સુલ્તાને મોહતરમને મેરી તવક્કુઅકે બિલ્કુલ મુતાબિક જવાબ ભેજા હે. ઉન્હોંને ફર્માયા હે કે મુસલમાન બાશિંદોકી ઈઝ્ઝત, જાન ઔર માલકી ખાતિર કિસી શહરમેં ખુફયા તબહકારી ન કી જાએ. દુશ્મનકી રસદકો ઉસ્કી ફૌજકે સાથ આને દિયા જાએ. ઉસે મેરે છાપામારોં મૈદાને જંગમેં નહીં આને દેંગે."

"મેં આપકો મુકમ્મલ ઈત્તિલાઅ દો ચાર દિનોંમેં દે સકૂંગા" ચંગેઝને

કહા "અબ આપ ઔર ઝિયાદા મોહતાત હો જાએં. યહાંકે સુરાગરસાં ગૈરમઅમૂલી તૌર પર સરગર્મ હો ગએ હૈં વહ અબ યહાંકે જાનવરોં ઔર પરિંદોકો ભી શકકી નિગહોંસે દેખેંગે."

યહ તે કરકે કે એક આદમીકો સુબ્હ કાહિરા રવના કર દેંગે ચંગેઝ મસ્જિદસે નિકલા. વહ ચોરી છુપે નહીં ચલ રહા થા તાકે કોઈ શક ન કરે. વહ ગલીકા મોળ મુળા તો ઉસે ફિર કિસીકે કદમોંકી દબી દબી આહટ સુનાઈ દી. ઉસ્ને ઘૂમ કર કર દેખા. ગલી તારીક થી. ઉસે કુછ ભી નઝર ન આયા. અબકે યહ વહમ નહીં થા. વહ આગે ચલ પળા. અપને ઠિકાનેકે કરીબ જા કર ઉસ્ને મસ્નૂઈ ડાળ્હી ઉતાર કર કપળોંમેં છુપા લી. ઉસ્કે કપળે ઐસે જો કોઈ શક પૈદા નહીં કરતે થે કયૂંકે ઐસે કપળે ઈસાઈ ભી પહનતે થે.

અબ વિક્ટર ઔર ચંગેઝકી કોશિશ યહ થી કે યહ મા'લૂમ કરેં કે સલીબી ફૌજ કહાં કહાં હમ્લા કરેગી ઔર ઉસ્કે કૂચકા પ્રોગ્રામ કયા હે. ઝિયાદાસે ઝિયાદા ફૌજ જમા કરનેકે ઈન્તિઝામાત શુરૂઅ હો ગએ થે. કાસિદોંકી ભાગ દોળ ભી શુરૂઅ હો ગઈ થી. યહ દોનોં જાસૂસ ઈસ સરગર્મીસે બઝાહિર લાતઅલ્લુક હો કર ઉસ્કી હર એક તફસીલ મા'લૂમ કરનેમેં મસ્રૂફ થે. રેમાન્ડકી હેષિયત મેઝબાનકી થી કયૂંકે યહ ઉસ્કા દારૂલ્હુકૂમત થા. ઉસ્ને એક રાત તમામ સલીબી હુકમરાનોં, આ'લા કમાનડરોં ઔર દીગર આ'લા હુક્કામકી ઝિયાફતકા એહતિમામ કિયા. યહ રાત વિક્ટર ઔર ચંગેઝકે લિએ ગૈરમઅમૂલી મસ્રૂફિયતકી રાત થી. ચૂંકે મેહમાનોંમેં બાદશાહ ભી થે ઈસ લિએ ઉન્હેં શરાબ વગૈરહ પેશ કરનેમેં ઝિયાદા મુસ્તઈદ રહના થા. ઉન્હેં મા'લૂમ થા કે મુસ્તઅદીકી ઝરૂરત ઉસ વકત તક હોતી હે જબ તક મેહમાન હોશમેં રહતે હૈં. શરાબમેં બદમસ્ત હો કર જબ વહ બદઅખ્લાકીકે મુઝાહરે કરને લગતે હૈં તો મુલાઝિમોંકા કામ આસાન હો જાતા હે.

ઉસ ઝિયાફતમેં જિત્ને મર્દ થે ઈત્ની હી ઔરતેં થી. ઉન્મેં નૌજવાન લળકિયાં ભી થી, જવાન ઔરતેં ભી ઔર વહ ભી જો બુળ્હાપેકો જવાનીકા ધોકા દે રહી થી. વિક્ટર ઔર ચંગેઝ ખાના ઔર શરાબ વગૈરહ લાનેવાલે

મુલાઝિમોંકી નિગ્રાની કરતે ઔર ભાગતે દોળતે રહે. એક જવાન યૂરોપી ઔરતને ચંગેઝસે દો તીન બાર શરાબ માંગી. ચંગેઝને હર બાર કિસી મુલાઝિમ યા મુલાઝિમાકો બુલા કર કહા કે ઈસે શરાબ દે ઉસ વકત મેહમાન રેમાન્ડકે મહલમેં ઈધર ઉધર બિખરે હૂએ થે. યહ ઔરત બહુત ખૂબસૂરત થી. ઉસ્ને દેખા કે ચંગેઝ હર બાર મુલાઝિમસે કહ કર શરાબ મંગવાતા હે તો ઉસ્ને મુસ્કુરા કર કહા "મેં તુમ્હારે હાથસે થોળીસી પીના ચાહતી હૂં. તુમ નૌકરોંકો હુકમ દે કર ઈધર ઉધર હો જાતે હો."

"મેં લા દેતા હૂં" ચંગેઝને નૌકરોંકેસે લહજેમેં કહા.

"યહાં નહીં" ઔરતને કહા "મેં બાહર બાગમેં જા રહી હૂં. વહાં લાઓ."

ચંગેઝ શરાબકી એક ખુશનુમા સુરાહી લે કે ઉસ જગહ ચલા ગયા જહાં વહ ઔરત જા બેઠી થી. યહ મહલકા બાગ થા. વહાં ભી મેહમાન બિખરે હૂએ થે. હર એકકે સાથ એક ઔરત ઔર હાથમેં શરાબકા પ્યાલા થા. સિર્ફ યહ ઔરત અકેલી થી ઔર ચંગેઝ ઝરા હૈરાન ભી હુવા કે ઐસી જવાન ઔર ખૂબસૂરત ઔરત અકેલી કયૂં હે. ઈસ પર તો મેહમાનોંકો મખ્ખિયોંકી તરહ ભિન્ભિનાના ચાહિએ થા. વહ ઉસકે પ્યાલેમેં શરાબ ડાલને લગા તો ઔરતને પૂછા કે વહ કહાંકા રહનેવાલા હે. ઉસ્ને યૂરોપકે કિસી ગાંવકા નામ દિયા ઔર બતાયા કે વહ લળકપનસે શાહ રેમાન્ડકે શાહી સ્ટાફમેં હેં. "તુમ થોળીસી દેર મેરે પાસ રૂક સકોગે ?" ઔરતને પૂછા ઔર પ્યાલા ઉસ્કી તરહ બળ્હા કર કહા "લો, મેરે પ્યાલેમેં તુમ પીઓ ફિર મેં પિઉંગી" ઉસ્કી આવાઝમેં ઈલ્તિજા ઔર તશ્નગી થી.

"આપ દેખ રહી હે કે મેં નૌકર હૂં" ચંગેઝને કહા "આપ શાહી ખાનદાનકી ખાતૂન હે. મેં ઈસ વકત નૌકરીકે ફરાઈઝ અદા કર રહા હૂં."

"ઈસ વકત મુઝે અપના નૌકર સમઝો" ઔરતને ઉસ્કી કલાઈ પકળ લી ઔર પ્યાસી મુસ્કુરાહટસે કહા "તુમ શહઝાદે હોં. યહ તો દિલ બતાયા કરતા હે કે કોન કયા હે."

"આપ અકેલી કયૂં હે ?" ચંગેઝને પૂછા.

" કયૂંકે મેરે જઝબાત મુઝે ઈજાઝત નહીં દેતે કે જિસ્સે મુઝે નફરત હો

ઉસ્કે સાથ હંસૂ ખેલૂં" ઉસ્ને જવાબ દિયા "મુઝે જો અછ્છા લગતા હે ઉસે અપને પાસ બુલા લિયા હે. તુમ્ને મેરે હાથસે પ્યાલા લિયા નહીં !"

"કિસીને દેખ લિયા તો મુઝે સુલી પર ખળા કર દિયા જાએગા" ચંગેઝને કહા.

"અગર તુમને મેરે પ્યાલેસે એક ઘૂટ ન પિયા તો મેં તુમ્હેં સુલી પર ખળા કર દૂંગી" ઔરતને કહા, વહ મુસ્કુરા રહી થી ઉસ્ને ઔર આગે હો કર ધીમી આવાઝમેં કહા "પાગલ તુમ મુઝે ઈત્ને અછ્છે લગતે હે કે દિલકે હાથોં મજબૂર હો કર તુમ્હેં ઈધર બુલાયા હે. મુઝે ટાલનેકી ન સોચના."

"મેં શરાબ નહીં પિઉંગા" ચંગેઝને કહા.

"ન પિઓ" ઔરતને કહા "મગર મેં જબ ભી ઔર જહાં ભી તુમ્હેં બુલાઉં તુમ્હેં આના પળેગા."

રાશિદ ચંગેઝ ફહમો ફિરાસતકા માલિક હે ઔર તજર્બાકાર ઈન્સાન થા. વહ ઈસ પર ઝરા ભી હૈરાન ન હુવા કે એક ઊંચે તબકેકી હસીનો જમીલ ઔરત ઉસ્કી દોસ્તીકી ખ્વાહિશકા ઈઝહાર કર રહી હે. ઉસે યહ ખયાલ ભી આયા કે યહ કિસી બૂળ્હે જર્નેલકી જવાન બીવી હોગી યા યહ કિસી ઐસે ખાવિંદકી બીવી હોગી જો ઈસ વકત કિસી ઔરકી બીવીકે સાગ મગન હોગા. એક વજહ તો સાફ થી. ચંગેઝ ખૂબરૂ આદમી થા જિસ્કે કદબૂતમેં બળી કશીશ થી. યહ પહલા મૌકા નહીં થા કે કિસી ઔરતને ઉસે અપની તરફ મુતવજ્જેહ કરનેકી કોશિશ કી હો સલીબી હુકમરાનોં ઔર આ'લા અફસરોંકી મિલ્કતોંમેં શરાબ પેશ કરનેવાલી લળકિયાં ખાસ તૌર પર હસીન ઔર દિલકશ થી. ઉન્મેં દો ચંગેઝકે સાથ તઅલ્લુકાત પૈદા કરનેકી કોશિશ કર ચૂકી થી લેકિન ચંગેઝને અપને કિર્દારકો ઉન્સે બચાએ રખ્ખા થા. સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને ઉસે જો ફર્ઝ દે કર ભેજા થા ઉસ્કા તકાઝા થા કે વહ અપને કિર્દારકે કિલ્એકો મિસ્માર ન હોને દેં.

અલી બિન સુફયાનને ઉસે ટ્રેનિંગકે દોરાન ઝહન્નશીન કરાયા થા કે ઝહન અય્યાશીકી તરફ માઈલ હો જાએ તો ફરાઈઝ ઝહનસે નિકલના શુરૂઅ હો જાતે હેં. ઉસ્કે ઝહનમેં ઔરતકો એક ઐસે ઝહરકી માનિંદ બિઠાયા ગયા થા જો ઈમાન ખા જાતા હે. રેમાન્ડ ઓફ ત્રિપોલીકે મહલમેં ઉસ્કી

હૈષિયત ઐસી થી કે વહ જિસ મુલાઝિમ યા મુલાઝિમાકો ચાહે નૌકરીસે નિકલવા સકતા થા. ઉસ્કી અપની શખ્સિયતકા અષર તો જાદૂકા સા થા. વહ ભી જાનતા થા કે સલીબિયોંકા કોઈ કિર્દાર નહીં. ઉન્કી ઔરતેં બેહયાઈ ઔર બદઅખ્લાકીકો કાબિલે ફખ્ર સમઝતી થી. ઈન વુજૂહાતકી બિના પર ચંગેઝકે લિએ યહ ઔરત ઔર ઈસ્કી યહ બેતકલ્લુફી અજૂબા નહીં થી.

વહ ચૂંકે ખુસૂસી કાબિલીયતકા જાસૂસ થા ઈસ લિએ ઉસ્ને ફૌરન સોચ લિયા કે વહ ઈસ ઔરતકો યહ બતાએ બગૈર કે વહ જાસૂસ હે ઉસે જાસૂસીકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કર સકતા હે. ઉસ ઔરતને ઉસે યહ ભી કહા થા કે જહાં ભી તુમ્હેં બુલાઉં તુમ્હેં આના પળેગા, ઉસ્મેં હુકમ યા ધમકી નહીં બલ્કે દોસ્તાના બેતકલ્લુફી થી ઔર ઉસકે લેહજેમેં જો તઅષ્ષુર થા, ઉસે ચંગેઝ ભી અછૂછી તરહ સમઝતા થા. ઔરતકી મુસ્કુરાહટકે જવાબમેં વહ ભી મુસ્કુરાયા. ઈસ મુસ્કુરાહટસે ઉસ્ને શિકારીકો ઉસ્કે બિછાએ હૂએ જાલમેં ફાંસનેકી કોશિશ કી થી.

"અબ મુઝે જાનેકી ઈજાઝત હે ?"ઉસ્ને કહા "મેરી ડયૂટી અભી ખત્મ નહી હૂઈ. આપ મેહમાનોંમેં ચલી જાએં" ઉસ્ને જવાબ ઝિઝક કર પૂછા "આપ કિસ્કી બીવી હે ?"

"બીવી નહીં દાશિતા" ઔરતને કહા ઔર એક આ'લા કમાન્ડરકા નામ લે કર કહને લગી "કમ્બખ્તકે પાસ બેશુમાર દોલત હે. યહાં આ કર ઉસે એક ઔર મિલ ગઈ હે. મુઝે ભી આઝાદ નહીં કરતા. મુઝ પર ઈન જઝબાતકા નશા તારી રહતા હે જો અપને દિલકી પસંદ ઔર નાપસંદકે પાબંદ હોતે હૈં શાયદ દિલ ઉન્કા પાબંદ હોતા હે. યહ વહ જઝબાત હે કે જો યહ નહીં દેખતે કે જો ઈન્સાન દિલ પર કાબિઝ હો ગયા હે વહ બાદશાહ હે યા ગુલામ. મુઝે તુમ્હારી હૈષિયતસે કોઈ ગર્ઝ નહીં. મુઝસે દૂર ન ભાગના. યહ ઝુલ્મ હોગા. તુમ પહલે ઈન્સાન હો જિસે મેરે દિલને પસંદ કિયા હે. મેં જિસ્માની આસૂદગીકી પ્યાસી નહીં. મેરી રૂહ પ્યાસી હે. ઉસ્કી પ્યાસ તુમ્હારી આંખોકે ચશ્મે બુઝા સકતે હે..... અબ જાઓ કલ રાત મેં તુમ્હેં ખૂદ ઢૂંડ લૂંગી."

જિસ વકત ચંગેઝ ઉસ ઔરતકે સાથ બાગમેં થા વિક્ટર મેહમાનોંમેં ઘૂમ ફિર રહા થા. ઉસ્કે કાન ચંદ એક સલીબિયોંકી બાતોં પર લગે હૂએ થે. જિન્હેં યહ ફેસ્લા કરના થા કે પેશકદમી કિસ તરહ કી જાએ. હમ્લા કહાં કિયા જાએ. ઉસે કામકી કુછ બાતેં મા'લૂમ હૂઈ લેકિન યહ અભી તજવીઝેં ઔર મશ્વરે થે. રાશિદ ચંગેઝ ભી મેહમાનોંમેં ચલા ગયા ઔર રીનાલ્ટકે ઈર્દ ગિર્દ ઘૂમને લગા. રીનાલ્ટ અપને સાથિયોંસે અપના વહી અઝ્મ દોહરા રહા થા જિસ્કા ઉસ્ને કાન્ફ્રન્સમેં ઈઝહાર કિયા થા. ઉસ્કે પાસ ઈત્ની ઝિયાદા જંગી તાકત થી જિસ્કે ઝોર પર વહ બળે ઊંચે દઅવે કર રહા થા.

રાત ગુઝર ગઈ. અગલે દિન ચંગેઝકે પાસ એક આદમી આયા જો ઉસ્કે ગિરોહકા જાસૂસ થા. ઉસ્ને ઉસે પૈગામ દિયા કે આધી રાતકે લગભગ ઈમામકે પાસ જાએ. કોઈ ઝરૂરી બાત કરની થી..... દિન ગુઝરા. રાત આઈ. ચંગેઝ ઔર વિક્ટર રેમાન્ડકે ખાનેકે કમરેમેં અપની ડયૂટી પર ચલે ગએ. રાત બહુત દેર બા'દ ફારિગ હૂઈ. ચંગેઝને અભી વિક્ટરકો નહીં બતાયા થા કે એક ઔરત ઉસ્કી દોસ્તીકી ખ્વાહાં હે. ફારિગ હો કર ઉસ્ને વિક્ટરકો બતાયા કે વહ કપળે બદલ કર ઈમામકે વહાં જા રહા હે. વિક્ટરને ઉસે ચંદ એક બાતેં બતાઈ જો ઈમામકો બતાનેવાલી થી. ચંગેઝને કપળે બદલે ઔર મસ્નૂઈ ડાળ્હી ચેહરે પર બાંધ કર ચેહરા અમામેમેં છુપા લિયા. વહ કમરેસે નિકલ કર અંધેરેમેં ચલા ગયા. ઉસ ઈમારતસે કુછ દૂર સરસબ્ઝ મૈદાન થા જિસ્મેં દરખ્તોંકી મોહતાત થી ફૂલદાર પોદે ભી થે ઔર ઉસ્કે ઈસ્કે ઈર્દ ગિર્દ કોઈ આબાદી નહીં થી. ઉસે ઈસ કુદરતી બાગમેંસે ગુઝર કર જાના થા. ઉસ્મેં દાખિલ હુવા હી થા કે કિસી દરખ્તકે પીછેસે એક સાયા નમૂદાર હુવા ઔર ઉસ્કી તરફ બળ્હને લગા. ચંગેઝને પહલા કામ યહ કિયા કે મસ્નૂઈ ડાળ્હી ઉતાર કર ચુગેકી જેબમેં ડાલ લી. ઉસે ખત્રા થા કે ઈસ જગહ વહી આદમી આ સકતા હે જો ઈસ જગહ મુલાઝિમ હોગા ઔર વહ ઈસે પેહચાનતા હોગા. ઉસ્ને રફતાર સુસ્ત કર લી ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા ટહલને લગા.

સાયા દાએં તરફસે આ રહા થા ઔર જબ કરીબ આયા તો બોલા "મેંને કહા થા કે તુમ્હેં ખૂદ હી ઢૂંડ લૂંગી" ઔર ઉસ્કે સાથ નસ્વાની હંસી

સુનાએગી. યહ વહી ઔરત થી.

"મહલકી ઘુંટનને દીમાગ ખરાબ કર દિયા હે" ચંગેઝને કહા "હવાખોરીકે લિએ ઈધર નિકલ આયા હૂં."

"મેં તુમ્હારે કમરેમેં આ રહી થી" ઔરતને કહા "ઈધર આતે દેખા તો તુમ્હારે પીછે આનેકે બજાએ ઉસ તરફસે આઈ તાકે કોઈ દેખ ન લે..... બેઠોગે યા ટહલોગે ? મેં સુરાહી ઔર દો પ્યાલે અપને સાથ લે આઈ હૂં" વહ હંસ પળી.

રાશિદ ચંગેઝને ઉસ્સે યહ નહીં પૂછા કે વહ રહતી કહાં હે ઔર ઈત્ની રાત દેર કહાંસે આ ટપકી હે ઔર કયા જિસ્કી વહ દાશિતા હે વહ ઉસે ઢૂંડેગા નહીં ? વહ ઉસી કદર સમઝ સકા કે યહ ઔરત જઝબાતસે મગ્લૂબ હે ઔર ખત્રે મોલ રહી હે. ચંગેઝને ઉસ્સે રાઝ લેનેકે ઈરાદેસે કહા "તુમ અપને કમાન્ડર આકાસે નજાત ચાહતી હો. યહ તબ હી મુમ્કિન હો સકતા હે કે વહ લળાઈ પર ચલા જાએ મગર ઐસા કોઈ ઈમ્કાન નઝર નહીં આતા. વહ કોનસી ફૌજમેં હે ?"

"વહ બાલ્ડવિનકી ફૌજકી હાઈકમાનકા જર્નલ હે" ઔરતને જવાબ દિયા "શાયદ લળાઈ પર ચલા જાએ મગર વહ મુઝે ઔર દૂસ્રી લળકીકો ભી સાથ લે જાએગા."

"લળાઈકા કોઈ ઈમ્કાન હે ?" ચંગેઝને પૂછા "વહ યહાં કયૂં આયા હે ?"

"યહાં ઉસે બાલ્ડવિનને ઈસી મકસદકે લિએ ભેજા હે જો લળાઈકા ઈમ્કાન પૈદા કિયા જાએ." ઔરતને જવાબ દિયા.

"સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજ કહાં હે ?" ચંગેઝને પૂછા.

"મેંને કભી તવજ્જુહ નહીં કી" ઉસ્ને જવાબ દિયા "તુમ ચાહો તો પૂછ કર બતા દૂંગી."

રાશિદ ચંગેઝને ઉસ્સે કુછ ઔર બાતેં પૂછી. ઉસ ઔરતકો જો કુછ મા'લૂમ થા વહ બતાયા ઔર જો મા'લૂમ નહીં થા ઈસ્કે મુતઅલ્લિક કહા કે પૂછ કર બતા દૂગી.

"કોઈ લળે કોળ મરે તુમ્હેં ઈસ્સે કયા ?" ઔરતને જઝબાતી લેહજેમેં

કહા "અગર ઉસ્ને મુઝે મૈદાને જંગમેં જાનેકો કહા તો મેં નહીં જાઉંગી. મેં ઉસ્કી બીવી તો નહીં. મેં ન અપને મૌજૂદા આકાકી ગુલામ હૂં ન સલાહુદીન અય્યૂબીકે સાથ મેરી દુશ્મની હૈ. મુઝે ઈત્ના ઝલીલ કિયા ગયા હૈ કે મેં ઈન સબકો જો અપને આપકો સલીબકે મુહાફિઝ કહતે હૈં ઉન સબકો ઝહર દે કર માર દેના ચાહતી હૂં" ઉસ્ને ચંગેઝકો બિઠા લિયા. દોનોં પ્યાલે ઝમીન પર રખ કર ઉન્મેં શરાબ ઉંડેલી ઔર એક પ્યાલા ચંગેઝકી તરફ બળ્હા કર બોલી "ઐસી તન્હાઈ ઔર ઔર ઐસી તારીક રાતકે રોમાનકો લળાઈકી બાતોંસે તબહ ન કરો. પિઓ."

ચંગેઝકે લિએ મુશ્કિલ પૈદા હો ગઈ. વહ ડેળ સાલસે ઈન શરાબિયોંમેં ઝિંદગી બસર કર રહા થા. અપને હાથોં ઉન્હેં શરાબ પિલાતા થા લેકિન ઉસ્ને ખૂદ કભી નહીં પી થી. ઈસ ગુનહગાર માહોલમેં જહાં ઉસે ગુનાહોંકી બળી હી દિલકશ દઅવતેં મિલ્તી થી ઉસ્ને અપને ઈમાનકો દાગદાર નહીં હોને દિયા થા. અબ ઉસે એક ઐસી ઔરત મિલ ગઈ જિસ્કી વસાતતસે વહ અપના ફર્ઝ બેહતર તરીકેસે અદા કર સકતા થા લેકિન યહ ઔરત ઉસે શરાબ પેશ કર રહી થી. ખત્રા થા કે ઉસ્ને ઈસ જઝબાતી ઔરતકી પેશકશ ઠુકરાઈ તો વહ ઉસ્કે હાથસે નિકલ જાએગી. ઉસ્કે લિએ ફેસ્લા કરના મુશ્કિલ હો ગયા કે ફર્ઝકી અદાઈગીકે ખાતિર શરાબકે દો ઘૂંટ પીએ. યા ઈત્ની કીમતી ઔરતકો ઝાએઅ કર દે.

"મુઝે શરાબ પસંદ નહીં." ઉસ્ને કહા.

"ખુદાને તુમ્હેં મર્દાના હુસ્ન ઔર શુજાતકા બળા હી દિલકશ મુજસ્સમા બનાયા હૈ" ઔરતને કહા "લેકિન શરાબ કબૂલ ન કરકે તુમ ષાબિત કર રહે હો કે તુમ પથ્થરકા બેજાન મુજસ્સમા હો."

કુછ દેર ઈન્કાર ઔર ઈસ્રારકા તસાદુમ જારી રહા. ચંગેઝને ઈસ હસીન ઔરતકો અપને જાલમેં ફાંસનેકે લિએ ઉસ્કે હાથસે પ્યાલા લે લિયા, ફિર પ્યાલા મુંહસે લગા લિયા. ઔરતને ઉસ્કે પ્યાલેમેં ઔર શરાબ ડાલ દી. ચંગેઝને કાંપતે હૂએ હાથોંસે પ્યાલા હોટોંસે લગા લિયા ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા પ્યાલા ખાલી કર દિયા. થોળી દેર બા'દ વહ મહસૂસ કરને લગા જૈસે ઉસ્કે ખયાલાત ઔર નઝરિયાતકી દુન્યામેં ભોંચાલ આ ગયા હો. ઉસ્કે

ઈર્દ ગિર્દ દીવારેં ગિર પળી ઔર વહ આઝાદીકે એહસાસસે લુત્ફ અંદોઝ હોને લગા જૈસે કાલ કોઠરીસે રિહા કર દિયા ગયા હો.

વહ નિસ્વાની જિસ્મકે લુમ્સસે આશના નહીં થા. ઉસ્ને શાદી ભી નહીં કી થી. જાસૂસીકે લિએ ઉસે જો મુન્તખબ કિયા ગયા થા ઉસ્કી એક વજહ યહ થી કે વહ ગૈર શાદી શુદા થા ઔર પીછેકા ઉસે કોઈ ગમ નહીં થા. મગર ઈસ સૂરતેહાલમેં જબ એક દિલકશ ઔરત ઉસે શરાબ પિલા કર ઉસ્કે સાથ લગ કર બેઠ ગઈ થી ઉસ્કા શાદી શુદા ન હોના ઉસ્કી બહુત બળી કમઝોરી બન ગઈ થી. યહ ઔરત ઉસે ગુનાહકી દઅવત નહીં દે રહી થી. ઉસ્સે ઉસ મુહબ્બતકી ભીક માંગ રહી થી જો રૂહકો મસ્રૂર ઔર મખ્મૂર કર દિયા કરતી હે. ચંગેઝકી ફિત્રતમેં ચૂંકે ગુનાહકા અન્સર નહીં થા ઈસ લિએ ઉસ્કે ઝહનમેં કોઈ બેહૂદા ઈરાદા ન આયા મગર ઉસ સલીબી ઔરતકે રેશ્મી બાલોંકે લુમ્સને ઉસ્કી પ્યાસી પ્યાસી ઔર જઝબાતી બાતોંને ઔર ઉસ્કે સુડોલ બાઝૂઓંને ઔર ઉસ્કે નર્મો ગુદાઝ ગાલોને ઉસે વહ રાશિદ ચંગેઝ ભી ન રહને દિયા જો વહ શરાબકે ચંદ ઘૂંટ હલકસે ઉતરનેસે પહલે થા. રાત ગુઝરતી જા રહી થી.

વહ જબ જુદા હોનેકે લિએ ઉઠે તો ઔરતને ઉસ્સે પૂછા "તુમને મુઝસે લળાઈકે મુતઅલ્લિક કુછ બાતેં પૂછી થી. મુઝે સબ કુછ મા'લૂમ નહીં. અગર તુમ અપને તમામ સવાલોંકા જવાબ ચાહતે હોં તો મેં કલ રાત જવાબ ફરાહમ કર દૂંગી."

અચાનક ચંગેઝકે અંદર વહ ચંગેઝ બેદાર હો ગયા જો સુલ્તાન અય્યૂબીકા જાસૂસ થા. ઉસે અપને ફરાઈઝ યાદ આ ગએ ઔર ઉસે યહ ભી યાદ આ ગયા કે ઈસ પર શરાબ ઔર એક હસીન ઔરતકા નશા તારી હે ઔર ઉસે બહુત મોહતાત હોના ચાહિએ ચુનાંચે ઉસ્ને ઔરતસે કહા "મુઝે ભી તુમ્હારી તરહ લળાઈકે સાથ કોઈ દિલચસ્પી નહીં. મે આરામ ઔર સુકૂનકી ઝિંદગીકા શૈદાઈ હૂં. અગર મેરે સવાલોંકા જવાબ લા સકો તો મુઝે યહ પતા ચલ જાએગા કે હમારી ફૌજ જિધર હમ્લા કરને જા રહી હે ઉધર મુઝે ભી જાના પળેગા ઔર વહ જગહ ઔર ઈલાકા કોનસા હોગા. શરાબ સાથ જાએગી, મુલાઝિમ સાથ જાએંગે ઈસ લિએ મુઝે ભી સાથ

જાના પળેગા."

વાપસ આ કર ઉસ્ને ઉસી વકત વિક્ટરકો જગાના મુનાસિબ ન સમઝા. ઉસે રંજ ઈસ બાતકા હો રહા થા કે વહ ઈમામસે મિલ્ને જા રહા થા મગર રાસ્તેમેં ઈસ ઔરતને ઉસે રોક લિયા ઔર ઉસે કહીંસે કહીં પહુંચા દિયા. રાતકા આખરી પહર થા. સલીબિયોંકી ઈસ અય્યાશ દુન્યામેં સુબ્હ સવેરે જાગનેકા કોઈ ભી આદી નહીં થા. ચંગેઝ ઈમામકે પાસ જા સકતા થા મગર મુંહમેં શરાબકી બૂ લિએ વહ મસ્જિદમેં જાનેસે ડર રહા થા. ઉસ્કે દિલ પર યહ બોઝ ભી સવાર હો ગયા કે શરાબ નોશી બહુત બળા ગુનાહ હે જિસ્કા વહ ઈર્તિકાબ કર ચૂકાં હે. ઈસ્કે બાવુજૂદ ઉસે જબ ઉસ ઔરતકા ખયાલ આયા કે ઉસ્મેં ઉસે કોઈ ઐબ નઝર ન આયા બલ્કે ઉસ પર ઉસ્કી મુહબ્બતકા ખુમાર અઝસરેનવ સવાર હો ગયા. ઔરતકે ખયાલકે સાથ કોઈ ગુનાહ વાબસ્તા નહીં થા. યહ પાક મુહબ્બતકા સુરૂર થા જિસ્સે વહ દસ્તબર્દાર હોનેકો તય્યાર નહીં થા..... વહ લેટ ગયા ઔર ઉસ્કી આંખ લગ લઈ.

ઉસે વિક્ટરને જગાયા. સૂરજ ઉપર ઉઠ આયા થા. વિક્ટરને પહલી યહ પૂછી. "ઈમામસે મિલ આએ થે ? કયા બાત થી ?"

"નહીં" ચંગેઝને વિક્ટરકો હૈરાન કર દિયા "મેં મસ્જિદ તક નહીં જા સકા" ઉસને વિક્ટરકો તમામતર વાકિઆ સુના દિયા ઔર કહા "અગર મેં શરાબ પીએ હૂએ ન હોતા તો મેં ઈસ ઔરતસે જુદા હોનેકે બા'દ ભી જા સકતા થા."

"ફિર તુમ કોશિશ કરો કે આઈંદા શરાબ ન પીઓ." વિક્ટરને ઉસે કહા "અગર ઈસ ઔરતકો અપને હાથમેં રખનેકે લિએ ઉસ્કે કહને પર દો ઘૂંટ પી હી લિએ થે તુમ્હેં અપને ફર્ઝસે કોતાહી નહીં કરની ચાહિએ થી. ઈમામ તુમ્હારે ઈન્તિઝારમેં પરેશાન હો રહા હોગા. દિનકે વકત જાના ઠીક નહીં. આજ રાત ઝરૂર જાના." વિક્ટરને ઉસ્સે પૂછા. "તુમ અનાળી નહીં હો ચંગેઝ ! ખૂદ સમઝ સકતે હો કે ઉસ ઔરતકી નિય્યત કયા હે ઔર કયા વહ તુમ્હારે સાથ દિલ મુહબ્બત કરતી હે ? તુમ્હેં ધોકા તો નહીં દે રહી યા તુમ્હેં જિસ્માની જઝબેકી તસ્કીનકા ઝરીઆ બનાના ચાહતી હોગી. યહ તો

ઉસકે ફરિશ્તોંકો ભી મા'લૂમ નહીં હો સકતા કે તુમ જાસૂસ હો. મૈં તુમ્હેં યહ કહના ઝરૂરી સમઝતા હૂં કે ઔરતકે જાદૂમેં ફિરઔનો જૈસે બાદશાહોંકો તખ્તસે ઉઠા કર કોબે કરકટમેં ઘુમ કર દિયા હે. ખૂદ અપની કૌમકો દેખ લો. સલીબિયોંકી ભેજી હૂઈ દિલકશ લળકિયોંને મિસરમેં બગાવત તક કરાઈ હે. સુલ્તાન અય્યૂબીકે કાબિલે એઅતિમાદ સાલારોંકો ગદ્દાર બનાયા હે."

"મૈં ઈત્ના કચ્ચા તો નહીં વિક્ટર ભાઈ!" રાશિદ ચંગેઝને કહા "યહ ઔરત મઝલૂમ નઝર આતી હે. વહ બેશક દાશિતા હે લેકિન શહઝાદી હે અસ્મત ફરોશ નહીં. ઐશો ઈસ્રત ઔર માદ્દી આસાઈશોંકે લિહાઝસે મૈં ઉસે શહઝાદી કહતા હૂં લેકિન જઝબાતી લિહાઝસે વહ મઝલૂમ હે. વહ પાક મુહબ્બતકી પ્યાસી હે. મૈંને ઉસ્કે જિસ્મકે સાથ દિલચસ્પીકા ઈઝહાર કિયા હે ન કરૂંગા લેકિન ઉસ્કી મુહબ્બતકો મૈં ઠુકરા કર ઉસે મઝીદ મઝલૂમ નહીં બનાના ચાહતા. તુમ યહ ન સમઝોં કે મૈં ઉસીકા હો કર રહ જાઉંગા ઉસે વહ મુહબ્બત ભી દૂંગા જિસ્કી ઉસે ઝરૂરત હે ઔર ઈસ્સે વહ રાઝ ભી લે લૂંગા જિસ્કી મુઝે ઝરૂરત હે."

"તુમ દિલસે ઉસે ચાહને લગે હોં?"

"હાં વિક્ટર!" ચંગેઝને જવાબ દિયા. "મૈં તુમસે કુછ છૂપાઉંગા નહીં. વહ મેરે દિલમેં ઉતર ગઈ હે."

"દિલમેં ઉતર જાનેવાલિયાં પાંઉકી ઝંજીરેં ભી બન જાયા કરતી હે ચંગેઝ!" વિક્ટરને કહા "મૈં ઈસ્કે સિવા ઔર કયા કહ સકતા હૂં કે સબસે મુકદ્દમ ઔર મુકદસ ફર્ઝ હે. ફર્ઝ ઔર મુકદસકે દરમિયાન, નશે ઔર હોશકે દરમિયાન, ઈમામ ઔર સિફલી જઝબાતકે દરમિયાન કોઈ દીવાર નહીં હોતી જિસે ફલાંગના દુશ્વાર હો,બાલ જૈસી બારીક એક લકીર હોતી હેં જો ઝરાસી લગ્ઝીશસે નઝરસે ઓઝલ હો જાતી હે ઔર ઈન્સાન ઈધરસે ઉધર હો ચલા જાતા હે. કહીં ઐસા ન હો કે ઉસ્સે રાઝ લેતે લેતે તુમ અપને આપકો ઉસ્કે આગે બેનકાબ કર દો."

રાશિદ ચંગેઝને કહકહા લગાયા ઔર વિક્ટરકી રાન પર હાથ માર કર બોલા "ઐસા નહીં હોગા મેરે દોસ્ત ઐસા નહીં હોગા."

"ઔર યાદ રખ્ખો." વિક્ટરને કહા "શરાબકા તઅલ્લુક શૈતાનકે

સાથ હે જો સિફાત શૈતાનમેં હે વહ શરાબમેં હે. ઉસ્કા આદી ન હો જાના. ઉસ ઔરતકો ખુશ કરનેકે લિએ ઈત્નીસી પી લેના જિસ્સે તુમ્હારી અકલ ઠિકાને રહે.''

''ઈમામ તક યહ પૈગામ પહુંચાના ઝરૂરી હે કે મેં રાત કિસી મઝબૂરીકી વજહસે નહીં આ સકા, આજ રાત આઉંગા.'' ચંગેઝને કહા.

''બાઝાર ચલે જાઓ.'' વિક્ટરને કહા.

ઉન્કે દો ચાર સાથી બાઝારમેં દુકાનદાર થે. મઅમૂલીસી પૈગામ રસાની ઉન્કી મઅરિફત હો સકતી થી. અહમ ઔર નાઝૂક રાઝ ઉન્હેં નહીં દીએ જાતે થે. વિક્ટર ખૂદ હી બાઝાર ચલા ગયા ઔર ઐસે એક આદમીસે મિલ કર આ ગયા.

અગલી રાત ચંગેઝ અપને કામસે જલ્દી ફારિગ હો ગયા. અપને કમરેમેં જા કર ઉસ્ને વર્દી ઉતારી, દૂસ્રે કપળે પહને ઔર મસ્નૂઈ ડાળ્હી કપળોંમેં છુપા લી. ઉસે ડર થા કે વહ ઔરત ઉસે અચાનક મિલ ગઈ તો ડાળ્હીકા રાઝ ફાશ હો જાએગા. ઉસ્કા ઈરાદા યહ થા કે ઈમામસે મિલ કર વાપસ ઉસી જગહ આ જાએગા જહાં ઔરતસે મિલ્ના થા. વહ ઉસી રાસ્તેસે ગયા. યહી રાસ્તા મહફૂઝ થા ઔર છોટા ભી થા. વહ ઉસ જગહ દાખિલ હો ગયા જહાં સબ્ઝા, પોદે ઔર દરખ્ત થે. વસ્તમેં ગયા તો ઉસે માનૂસ સાયા એક તરફસે આતા નઝર આયા. ચંગેઝ ભાગ નહીં સકતા થા. સાયા કરીબસે નમૂદાર હુવા થા. ફૌરન હી ઉસ્કે સામને આ ગયા ઔર બોલા ''આજ તુમ જલ્દી આ ગએ. મેરી મુહબ્બતકા અષર હે.''

''ઔર તુમ યહાં ઈત્ની જલ્દી ક્યૂં આન ખળી હૂઈ થી ?''ચંગેઝને પૂછા ''ફૌજને અભી આધી રાતકા ગળિયાલ તો નહીં બજાયા.''

''મેરા દિલ કહ રહા થા તુમ ઘળિયાલકી આવાઝસે પહલે ચલે આઓગે.'' ઔરતને કહા.

''લેકિન મુઝે યહ તવક્કુઅ નહીં થી કે તુમ ઈત્ની જલ્દી આ જાઓગે.'' ચંગેઝને કહા ''મેં કિસી કામસે જા રહા થા વાપસ યહીં આના થા.''

''અગર કામ ઝરૂરી હે તો જાઓ.'' ઔરતને કહા ''મેં સારી રાત

તુમ્હાર ઈન્તિઝાર યહીં કરુંગી.''

"અબ તો મેં યહાંસે હિલ ભી નહીં સકૂંગા.'' ચંગેઝને ઉસે બાઝૂઓંકે ઘેરેમેં લેતે હૂએ કહા. ઔરતકે ખૂલે હૂએ બાલોંકી મહક ઔર કપળોં પર લગે હૂએ ઈત્રને ઉસે દીવાના બના ડાલા લેકિન અપને આપકો ઈસ હદ તક હોશમંદ ઔર ચોકન્ના રખ્ખા કે ઈમામકે પાસ જાના મુલ્તવી કર દિયા. ઉસ્ને સોચા કે યહ ઔરત આખિર સલીબી હે. ઉસ્કે દિલમેં અપને આકાકે ખિલાફ નફરત હો સકતી હે, અપની કૌમ ઔર સલીબિયોંકો ધોકા નહીં દે સકતી. ચંગેઝ યહ ખદશા મહસૂસ કર રહા થા કે વહ ઈમામકી તરફ ગયા તો યહ ઔરત કિસી ઔર શકકી બિના પર ઉસ્કે પીછે ન ચલ પળે. ચુનાંચે ઉસ્ને મુહબ્બતકી શિદ્દદકા ઈઝહાર કરકે આગે જાના મન્સૂખ કર દિયા.

ઔરતને પ્યાલે ઝમીન પર રખ્ખે ઔર સુરાહીસે ઉન્મેં શરાબ ડાલ કર એક પ્યાલા ચંગેઝકો દેને લગી. ચંગેઝ શરાબ નહીં પીના ચાહતા થા. ઉસ્ને એક બહાના સોચ લિયા.

"તુમ અગર ઝહરકા પ્યાલા દોગી વહ ભી પી લૂંગા.'' ચંગેઝ જઝબાતસે ઝૂમતે હૂએ બોલા "શરાબ નહીં પિઉંગા.''

"તુમ ઈસાઈ હોતે હૂએ શરાબસે કયૂં નફરત કરતે હો ?''

"શરાબકા નશા તુમ્હારે હુસ્ન ઔર તુમ્હારી મુહબ્બતકે નશે પર ગાલિબ આ જાતા હે.'' ચંગેઝને કહા "જિસ તરહ તુમ્હારે દિલમેં ઝરોં દોલત ઔર ઐશો ઈશ્રતકો કબૂલ નહીં કિયા કયૂંકે ઉન્કી મુસર્રત મસ્નૂઈ ઔર જિસ્માની હે, ઉસી તરહ મેરા દિલ શરાબકો કબૂલ નહીં કરતા કયૂંકે ઉસ્કા નશા મસ્નૂઈ હે. મુજ પર અપના ખુમાર તારી કરો.''

ઔરતને ઉસ્કા સર અપની આગોશમેં રખ લિયા ઔર ઉસ પર અપના ખુમાર તારી કર દિયા. ઉસ્સે પહલે ચંગેઝને ઉસ્કે સાથ જો બાતેં કી થી, ઉન્મેં બનાવટ ઔર ઝૂટ થા. અબ ઉસ્કી અકલ પર ઔર ઉસ્કી જઝબાત પર યહ ઔરત ગાલિબ આ ગઈ. ઉસી લઝ્ઝત આ ગઈ ખુમારમેં ઉસ્ને ખૂદ પ્યાલા ઉઠાયા ઔર એક હી સાંસમેં ખાલી કર દિયા.

"ઔર ડાલો.''

ઔરતને અબ ઉસ્કા પ્યાલા ભર દિયા, જો વહ આહિસ્તા આહિસ્તા

પીને લગા. ફિર વહ ઉસ ઔરતમેં ગુમ હો ગયા.

"હમ કબ તક ચોરી છુપે મિલતે રહેંગે ?" ઔરતને કહા "ઝરા ગોર કરો મેં કિસી અઝિય્યતમેં મુબ્તલા હૂં. મેરે જિસ્મકા માલિક કોઈ ઔર હે ઔર દિલકે માલિક તુમ હો. તુમ્હારી મુહબ્બતને ઉસ્કી નફરતકો ઔર ઝિયાદા કર દિયા હે. મેં અબ ઉસે બર્દાશ્ત નહીં કર સકતી. આઓ યહાંસે ભાગ ચલો."

"કહાં જાએંગે ?" ચંગેઝને પૂછા.

"દુન્યા બહુત વસીઅ હે." ઔરતને જવાબ દિયા "યહાંસે મુઝે નિકાલો. મેરે જઝબાતકી જવાનીકો એક બૂઢ્હા કુચલ ઔર મસલ રહા હે."

"ચલે ચલેંગે" ચંગેઝને કહા "થોળે દિન ઠહર જાઓ..... મેરે સવાલકા જવાબ લાઈ હો ?"

"હાં !" ઔરતને કહા "હમારી ફૌજેં જમા હો રહી હે..... ઉસ્ને તફસીલસે બતાયા કે કિસ કિસકી ફૌજ કહાં કહાં ઈજ્તિમા કરેગી ઔર ઉન્કા ઈરાદા કયા હે લેકિન અભી આખરી પ્લાનકા ઉસે ઈલ્મ નહીં હો સકા થા. ચંગેઝ ઉસે કુરેદ કુરેદ કર પૂછ્તા રહા."

વહ જબ વહાંસે ઉઠે તો એક દૂસ્રેકે દિલમેં પૂરી તરહ સમા સકે થે !

"મેં ઈમામ તકકે નહીં પહુંચ સકા લેકિન ઉસ ઔરત નઈ મા'લૂમાત લે આયા હૂં" ચંગેઝને વિક્ટરકો બતાયા "વહ મેરે જાલમેં આ ગઈ હે ઔર મેરે હાથમેં ખેલતી રહેગી."

"મેરા ખયાલ હે કે તુમ ભી ઉસ્કે જાલમેં આ ગએ હો." વિક્ટરને કહા "તુમ્હારા અંદાઝ બતા રહા હે કે ઉસ્કા તીર તુમ્હારે દિલમેં ઉતર ગયા હે."

"મેંને તુમ્હેં બતા દિયા થા કે વહ મેરે દિલમેં ઉતર ગઈ હે" ચંગેઝને કહા "અબ તો ઉસ્ને યહ ભી કહ દિયા હે કે વહ મેરે સાથ ભાગ ચલેગી લેકિન મેંને ઉસે કહા હે કે કુછ દિન ઈન્તિઝાર કરે. મેં ઉસે યહાંસે નિકાલ લે જાઉંગા. મેંને ઈરાદા કર લિયા હે કે સલીબિયોંકા મન્સૂબા મા'લૂમ હો જાએ

તો યહ રાઝ મેં ખૂદ કાહિરા લે જાઉંગા ઔર ઈસ ઔરતકો ભી સાથ લે જાઉંગા.''

"ઉસે કબ બતાઓગે કે તુમ મુસલમાન હો ઔર યહાં જાસૂસીકે લિએ આએ થે ?''

"મિસરકી સરહદમેં દાખિલ હો કર'' ચંગેઝને જવાબ દિયા "યહાં ઉસે થોળ હી બતા દૂંગા.''

ચંગેઝ મુહબ્બતકે નશેમેં સરશાર થા. વહ સલીબિયોંકા રાઝ મા'લૂમ કરનેકે લિએ જિસ કદર બેતાબ થા ઈસ્સે ઝિયાદા બેચેન ઈસ ઔરતસે મિલનેકે લિએ થા. વહ ખૂદ મહસૂસ કર રહા થા કે ઉસ્કે સોચનેકે અંદાઝમેં ઔર ઉસ્કી રોઝમર્રહ હરકાતો સકનાતમેં નુમાયા તબ્દીલી આ ગઈ હે. પહલી બાર ઉસ્ને શરાબ પી લી થી તો અગલે રોઝ વહ પછ્તાવેસે પરેશાન રહા થા, મગર ગુઝિશ્તા રાત ઉસ્ને અપની મર્ઝીસે શરાબકા પ્યાલા ઉઠા લિયા થા ઔર અબ વહ પછ્તાવેસે આઝાદ થા. યહ બહુત બળી તબ્દીલી થી.

ઉસ શામ ઉસે અચાનક બતાયા ગયા કે ચંદ એક સલીબી હુકમરાન ઔર ઉન્કે આ'લા કમાનદાર આ રહે હૈં. રેમાન્ડ મેઝબાન થા. ઉસ્ને શરાબકી મહફીલકા એહતિમામ કિયા થા. રાત જબ મેહમાન આએ તો યહ હુજૂમ નહીં થા. ચંદ એક ખુસૂસી મેહમાન થે જો ઈસ અમ્રકા ષુબૂત થા કે યહ દઅવત કમ ઔર ઈજ્લાસ ઝિયાદા હે. વિક્ટર ઔર ચંગેઝ ખાસ તૌર પર સરગર્મ ઔર મુસ્તઈદ થે. ઈસ દઅવતકે લિએ ઉન્હોંને ખાના પેશ કરનેકે મુલાઝિમોંકા બાકાઈદા ઈન્તિખાબ કિયા થા. ઈસ મેહફીલમેં સલીબિયોંકી ઈન્ટેલિજન્સકા સરબરાહ હરમન ભી મૌજૂદ થા..... શરાબકા દોર ચલને લગા ઔર હમ્લેકી બાતેં હોને લગી. અબકે જો બાતેં હો રહી થી વહ તજાવીઝ નહીં બલ્કે ફેસ્લેકી હેષિયત રખતી થી. ઉન્મેં પ્લાનકા ખાકા ભી થા ઔર ઈન બાતોંસે યહ ભી ઝાહિર હોતા થા કે કૂચ જલ્દી કિયા જાએગા.

હરમનસે ઉસ્કે મહકમેકી સરગર્મિયોંકે મુતઅલ્લિક પૂછા ગયા. ઉસ્ને બતાયા કે જહાં જહાં સલીબી ફૌજ હે વહાં મહકમેકો સરગર્મ કર દિયા હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે જાસૂસોંકા સુરાગ લગા કર ઉન્હેં પકળા જાએ.

ત્રિપોલીમેં જહાં સલીબી ફૌજકા સબસે બળા ઈજ્તિમા હો રહા થા જાસૂસોંકો પકળનેકે ખુસૂસી ઈન્તિઝામાત કર દિએ ગએ ઔર હરમનને બતાયા કે યહાં જાસૂસોંકે એક ગિરોહકા સુરાગ મિલા હે. ઉસ ગિરોહકો બેકાર કરનેકી કોશિશ કી જા રહી હે. હરમનને કહા "સિર્ફ એક આદમી પકળા ગયા તો ઉસકે ઝરીએ પૂરે ગિરોહકા સુરાગ મિલ જાએગા. કાહિરાકે જાસૂસોંકો હિદાયાત ભેજ દી ગઈ હે. ઉધરસે કલ હી એક આદમી આયા હે ઉસ્ને બતાયા હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને ભરતી ઔર ટ્રેનિંગ તેઝ કર દી હે ઔર વહ યરૂશલમકી તરફ પેશકદમીકા ઈરાદા રખતા હે."

સલીબિયોંકે ઈજલાસમેં ચંગેઝ ઔર વિક્ટરકો ઈત્ની મા'લૂમાત હાસિલ હો ગઈ કે અગર યહી કાહિરા પહુંચા દી જાએ તો સુલ્તાન અય્યૂબીકે લિએ કાફી થી. ઉસે યહ ઈત્તિલાઅ બહુત જલ્દ મિલ્ની ચાહિએ થી કે સલીબી અન્કરીબ પેશકદમી કર રહે હે ઔર ઉન્કા રૂખ હિરન ઔર હલબકી તરફ હે.

મહફીલ બર્ખાસ્ત હૂઈ. ચંગેઝ ઔર વિક્ટર આધી રાતકે બા'દ ફારિગ હૂએ. ચંગેઝકો ઈમામકે પાસ જાના થા. ઉસ્ને હર રાતકી તરહ કપળે બદલે ઔર મસ્નૂઈ ડાળ્હી કપળોંમેં છુપા લી. આજ રાત ચૂંકે બહુત દેર હો ગઈ થી. ઈસ લિએ ઉસે યહ ખત્રા નહીં થા કે ઔરત ઉસે રાસ્તેમેં મિલ જાએગી. વહ ઈત્મિનાનસે બાહર નિકલ ગયા.

ઉસ્કી તવક્કુઅ ગલત ષાબિત હૂઈ. વહ ઉસ સરસબ્ઝ બાગસે ગુઝર રહા થા કે ઔરતને ઉસે રોક લિયા. ચંગેઝને યહ ભી ન સોચા ન ઉસ્સે પૂછા કે વહ કહાં રહતી હે ઔર ઉસે કહાંસે દેખ લેતી હે. વહ તો મા'લૂમ હોતા થા જૈસે ઉસી જગા કહીં રહતી થી જહાં ઉસે ચંગેઝકે કદમોં આહટ સુનાઈ દેતી ઔર વહ બાહર આ જાતી હે. ચંગેઝને ઉસ પર ગોર ન કિયા. ઉસે દર અસલ ગોર કહનેકી મોહલત હી ન મિલતી થી. ઔરત ઉસ્કે ઝહન ઔર દિલ પર ગાલિબ આ જાતી થી ઔર વહ સબ કુછ ભૂલ જાતા થા. આજ રાત ભી વહ ઈમામકે પાસ નહીં જા સકતા થા મગર ઉસ્કા ઉસે અફસોસ ન હુવા. ઔરતને ઉસે વઝબાતમેં ઉલ્ઝા લિયા થા. આજ વહ મઝલૂમિયતકા

ઈઝહાર ઐસી દિવાનગીસે કર રહી થી જિસ્સે ચંગેઝકે પાંવ ઉખળ ગએ.

"મુઝે પનાહમેં લે લો." ઔરતને જઝબાતસે લરઝતી હૂઈ આવાઝમેં કહા "દેખનેવાલે મુઝે શહઝાદી ઔર મલિકા સમઝતે હૈં મગર મેરી ઝિંદગી ઐસા ઝહન્નમ હે જિસે તુમ કરીબસે દેખો તો સરસે પાંવ તક કાંપ ઉઠો. મેં મુસલમાન માં બાપકી બેટી હૂં. મેરી ખૂબસૂરતીને મુઝે ઐસી અઝિય્યતમેં ડાલા હે જો બળ્હતી જા રહી હે ખત્મ હોતી નઝર નહીં આતી પંદરહ સાલકી ઉમ્રમેં મેરે બાપને મુઝે એક અરબી તાજીરકે હાથ ફરોખ્ત કિયા થા. મેરા બાપ ગરીબ આદમી નહીં થા. હમ છે બહને થી. ઉસ્કે દિલમેં પૈસોંકા પ્યાર થા બેટિયોંકો વહ બિલ્કુલ પસંદ નહીં કરતા થા. મેરી દો બળી બહને બાપકે સુલૂકસે તંગ આ કર અપને ચાહનેવાલોંકે સાથ ચલી ગઈ થી." મુઝે ઉસ્ને બેચ ડાલા.....

"એક સાલ બા'દ ઉસ તાજીરને મુઝે તોહફેકે તૌર પર એક સલીબી અફસરકે હવાલે કર દિયા. થોળે અર્સે બા'દ વહ લળાઈમેં મારા ગયા. મેં ભાગ ગઈ મગર જાતી કહાં. એક ઈસાઈને મુઝે પનાહ દી મગર ઉસ્ને મેરે જિસ્મકો કમાઈકા ઝરીઆ બના લિયા મેં કોઈ સસ્તીસી તવાઈફ નહીં થી. વહ મુઝે સલીબી ફૌજકે બહુત ઊંચે રૂત્બેકે અફસરોંકો ચંદ દિનોંકે લિએ દાશિતાકે તૌર પર દેતા થા. ઉસ આદમીને ઔર ઉન સલીબિયોંને, જિન્કે યહાં મુઝે ભેજા જાતા થા, મુઝે ઝેવરાતસે લાદ દિયા ઔર મુઝે હર વહ આસાઈશ દી જો મહલમેં કિસી શહઝાદીકો મિલતી હે. ઈસ લિહાઝસે મેં મુત્મઈન ઔર મસ્રૂર થી મગર મુઝે રૂહાની મુસર્રત નહીં મિલતી થી. ઉસી પેશેમેં મેરા મેલ જોલ ફૌજી અફસરોંકે સાથ બળ્હ ગયા. મેં તજર્બાકાર હો ચુકી થી. મેરી રસાઈ હુકમરાનોં ઔર સબસે બળે ઓહદોકે કમાન્ડરોં તક હો ગઈ. ઉન્હોંને મુઝે જાસૂસીકી તર્બિયત દે કર એક દૂસરેકે ખિલાફ ઈસ્તિઅમાલ કરના શુરૂઅ કર દિયા. એક બાર મુઝે બગ્દાદમેં ભેજા ગયા થા. વહાં નુરૂદ્દીન ઝંગીકે એક સાલારકો ઉસ્કે ખિલાફ કરના થા. મેંને યહ કામ ખુશઉસ્લૂબીસે કર લિયા થા....."

"મેં અગર અપની જાસૂસીકે કારનામે તુમ્હેં સુનાને લગૂં તો તુમ હૈરાન રહ જાઓગે ઔર શાયદ યકીન ભી ન કરો. ઐસે કિસ્સે બળે લંબે હૈં. ઉસી

દોરાન ઉસ કમાન્ડરને મુઝે દાશિતા રખ લિયા. યહ બૂળ્હા આદમી હે. મુઝે બહુત ઐશ કરાતા હે. મુઝે બળે ફખરસે અપને સાથ લિએ ફિરતા હે. વહ શાયદ લોગોંકો યહ ધોકા દેના ચાહતા હે કે વહ બૂળ્હા નહીં ઔર વહ મુઝ જૈસી ઔરતકો ખુશો ખુર્રમ રખ સકતા હે યહ મેરી હર ફર્માઈશ પૂરી કરતા હે. મેં ઉસકે સાથ ઈકરામેં થી. વહાં ઈત્તિફાકસે એક મુસલમાન જાસૂસસે મુલાકાત હો ગઈ. વહ દમિશ્કસે આયા થા.''

"ઉસ્કા નામ કયા થા ?'' ચંગેઝને પૂછા.

"નામ બતા દૂંગી તો તુમ્હારે કિસ કામ આએગા'' ઔરતને કહા "તુમ ઉસે જાનતે તો નહીં. મેરી બાત સુનો. તુમ્હારી મુહબ્બતને મેરી ઝુબાનકી ઝંજીરેં તોળ દી'' ઔર મેરે દિલકે દરવાઝે ખોલ દિએ હૈં. મેં તુમ્હારે આગે ઐસા રાઝ ફાશ કર રહી હૂં જો મુઝે કૈદખાનેમેં ભિજવા સકતા હે જહાં ઈન્સાની દરિંદે મુઝે અઝિય્યતનાક તરીકોંસે હલાક કરેંગે, લેકિન મેં તુમ્હારે હાથસે મરના પસંદ કરૂંગી...... મેં કહ રહી થી કે દમિશ્કકા જાસૂસ પકળા ગયા હે ઔર ઉસે તહખાનેમેં ડાલ દિયા ગયા. મેં બહુત બળે અફસરકી ચહીતી દાશિતા થી. મેં ઉસે જાસૂસકા તમાશા દેખને તહખાનેમેં ચલી ગઈ. ઉસે ઐસી ઝાલિમાના અઝિય્યતે દી જા રહી થી કે મુઝ પર ગશી તારી હોને લગી. ઉસ્સે પૂછ રહે થે કે ઉસ્કે દૂસ્રે સાથી કહાં હે ઔર ઉસ્ને અબ તક કોનસા રાઝ મા'લૂમ કિયા હે.....

"ઉસ્કી પીઠસે ખૂન બહ રહા થા ઔર ઉસ્કા ચેહરા નીલા હો ગયા થા, ફિર ભી વહ કહ રહા થા મેરી રગોંમેં મુસલમાન બાપકા ખૂન દોળ રહા હે અપને કિસી સાથીકે સાથ ગદારી નહીં કરૂંગા.'' મેરી રગ રગ બેદા હો ગઈ. મેરી રગોંમેં ભી મુસલમાન બાપકા ખૂન દોળ રહા થા. મેરે અંદર એક ઈન્કિલાબ ઝલ્ઝલેકી તરહ આયા ઔર મેંને પક્કા ઈરાદા કર લિયા કે ઈસ મુસલમાનકો ઈસ તહખાનેસે નિકાલૂંગી. મેંને અપને આકાકા ઓહદા, અપને હુસ્નકા ફરેબ ઔર તીન ચાર ટૂકળે સોના ઈસ્તિઅમાલ કિયા ઔર એક સુબ્હ મેરે આકાને મુઝે યહ ખબર સુનાઈ કે તહખાનેસે મુસલમાન જાસૂસ ફરાર હો ગયા હે. ઉસ બૂળ્હેકો મહલૂમ નહીં થા કે વહ તહખાનેસે ફરાર નહીં હુવા થા. મેંને ઉસે વહાંસે નિકલવા કર ઉપરકે હિસ્સેમેં મુન્તકિલ

કરા દિયા થા. જિસ વકત મેરા આકા મુઝે ઉસ્કે ફરારકી ખબર સુના રહા થા ઉસ વકત મફરૂર જાસૂસ ઈસી શહરમેં મૌજૂદ થા. મૈંને અપને એક મુસલમાન મુલાઝિમસે ઉસ્કે છુપનેકા બંદોબસ્ત કરા લિયા થા.....

"વહ ભી તુમ્હારી તરહ ખૂબસૂરત જવાન થા. તહખાનેમેં ઉસે લાશ બના દિયા ગયા થા. મૈંને ઉસે તાકતકી દવાએં ઔર ગિઝાએં દી. મેં રાતકો ચોરી છૂપે ઉસ્કે પાસ જાયા કરતી થી. ઉસ્ને મેરી ઝાતમેં ઈમાન બેદાર કર દિયા." મૈંને ઉસે બતા દિયા થા કે મેં મુસલમાનકી બેટી હૂં. યહ આપબીતી ઉસે ભી સુનાઈ થી જો તુમ્હેં સુના ચુકી હૂં. ઉસ્ને મુઝે કહા કે મેરે સાથ ચલી ચલો. મૈંને ઉસે કહા કે મુઝે જાસૂસીકે ઢંગ સીખા દો, મેં અપને મઝહબ ઔર અપની કૌમકે લિએ કુછ કરના ચાહતી હૂં. ઉસ્ને મુઝે ઈકરાકે તીન આદમિયોંકે નામ પતે બતાએ ફિર ઉન્કે સાથ મુલાકાતકા ઈન્તિઝામ ભી કર દિયા. યહ જાસૂસ તંદુરસ્ત હો ગયા તો મૈંને ઉસે શહરસે નિકલવા દિયા. ઉસ્કે જાનેકે બા'દ મેં ચોરીછુપે ઉસ્કે સાથિયોંસે મિલતી રહી. વહ મુઝે જાસૂસીકે સબક દેતે રહે, ફિર મેં અમલી તૌર પર ઉન્કે લિએ કામ કરને લગી.....

"એક તો મેં ઈત્ને ઊંચે રૂત્બેકે ફૌજી અફસરકી દાશિતા થી દૂસ્રે મેરી ખૂબસૂરતી ઔર જવાનીકી બદોલત દૂસ્રે અફસર મેરી દોસ્તીકે ખ્વાહિશમંદ રહતે થે. મેં અસ્મતકા મોતી તો ગવાં હી ચુકી થી. બેહયાઈ ઔર શોખી મેરી આદત બન ગઈ થી. ગુનહગારોંકે સાથ ઝિંદગી બસર કરકે મેં ફરેબકાર ભી હો ગઈ થી મૈંને ઉન લોગોંકો ખૂબ ઊંગલિયોં પર નચાયા, ઉન્હેં બળે હસીન જાંસે દીએ ઔર બળે કીમતી રાઝ મુસલમાનોંકો દેતી રહી. યહ જાસૂસ મુઝે સુલ્તાન અય્યૂબીકે મુતઅલ્લિક બાતેં સુનાયા કરતે થે. મેં ઉસે ફરિશ્તા સમઝતી હૂં. મેરે દિલમેં યહી એક ખ્વાહિશ હે કે અપની કૌમકે લિએ કુછ કરતી રહૂં ઔર એક બાર સુલ્તાન અય્યૂબીકી ઝિયારત કરૂં. મેં ઉસીકો હજ સમઝૂંગી....."

"અબ મેં ઈસ કમાન્ડરકે સાથ યહાં આ ગઈ હૂં. સલીબી બળી હી ઝિયાદા તાકતસે મુસલમાનોં પર ફૌજકશી કર રહે હેં મુઝે ઈન્કે તમામ રાઝ મા'લૂમ હો ચુકે હેં. અબ મુઝે કિસી ઐસે આદમીકી ઝરૂરત હે જો

અય્યૂબીકા જાસૂસ હે."

"તુમને ઈત્ની દીલેરીસે યહ રાઝ કયૂં ફાશ કર દિયા હે ?" ચંગેઝને ઉસ્સે પૂછા "તુમ અગર વાકઈ જાસૂસ હો તો બિલ્કુલ અનાળી હો. તુમને મેરી મુહબ્બત પર એઅતિમાદ કિયા હે. અગર મેં તુમ્હેં યહ બતા દૂં કે મેં તુમ્હારી નિસ્બત સલીબસે ઝિયાદા મુહબ્બત કરતા હૂં ઔર મેરી વફાદારિયાં સલીબકે સાથ હે તો કયા કરોગી ? અકલમંદ જાસૂસ અપને ફર્ઝ પર અપને બચ્ચોંકી મુહબ્બકો ભી કુર્બાન કર દિયા કરતે હેં."

"મેં તુમ્હેં હકીકત બતા દૂં કે તુમ માન જાઓગે કે મેં અનાળી નહીં હૂં." ઔરતને કહા "મેંને યકીન કર લિયા થા કે તુમ મુસલમાન હો ઔર મિસરકે જાસૂસ હો."

રાશિદ ચંગેઝ યૂં ચોકા જૈસે ઈસ ઔરતને ઉસે ડસ લિયા હો. શરાબકા નશા ઔર રોમાન અંગેઝ જઝબાતકા ખુમા યૂં ઉતર ગયા જૈસે કમાનસે તીર નિકલ ગયા હો. ઉસ્ને કુછ કહનેકી કોશિશ કી તો ઉસ્ને મહસૂસ કિયા જૈસે ઉસકી ઝુબાન અકળ ગઈ હો.

ઉસે ઔરતકી દબી દબી હંસી સુનાઈ દી. ઔરતને કહા "કહો, મેં અનાળી હૂ ?"

ચંગેઝકે લિએ જવાબ દેના મુહાલ હો ગયા. અગર યહ ઔરત વાકઈ મુસલમાન થી તો કયા ચંગેઝકો ઉસ પર અપના આપ ઝાહિર કર દેના ચાહિએ થા ? તરીકા યહ થા કે એક ગિરોહકે જાસૂસ અપને હી મુલ્કકે જાસૂસકે દૂસ્રી ગિરોહસે ભી બેગાના રહનેકી કોશિશ કરતે થે. ચંગેઝકો યહ ભી મા'લૂમ નહીં થા કે યહ ઔરત કિસ પાએકી જાસૂસ હે. યહ ભી તો મુમ્કિન થા કે વહ દોગલા ખેલ ખેલ રહી હો. ઉસે યહ ભી મા'લૂમ થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીને સખ્તીસે હુકમ દે રખ્ખા હે કે કિસી ઔરતકો કહીં જાસૂસીકે લિએ ન ભેજા જાએ. અગર યહ ઔરત જાસૂસી કર રહી થી તો અપને તૌર પર કર રહી હોગી વહ ઝિયાદાસે ઝિયાદા યહ કર સકતી થી કે જાસૂસોંકો મા'લૂમાત પહુંચા દેતી થી. ઉસે ઔરત પર એઅતિમાદ નહીં કરના ચાહિએ થા.

"ખામોશ કયૂં હો ગયા હો ?" ઔરતને પૂછા "કહ દો મેંને ગલત

કહા હે."

"તુમને બિલ્કુલ ગલત કહા હે" રાશિદને જવાબ દિયા "ઔર તુમને મુઝે મુશ્કિલમેં ડાલ દિયા હે."

"કૈસી મુશ્કિલ ?"

"યહ કે મેં તુમ્હેં ગિરફતાર કરા દૂં યા મુહબ્બતકી ખાતિર ખામોશ રહૂં." ચંગેઝને કહા "મેં ઈસાઈ હૂં ઔર પક્કા સલીબી હૂં."

વહ ઝમીન પર બેઠે ઔરતને અપને ઝાનૂકે નીચેસે કુછ નિકાલા ઔર યહ ચંગેઝકી ગોદમેં રખ કર કહા "યહ રહી તુમ્હારી મસ્નૂઈ ડાળ્હી. કલ જબ તુમ મેરે પાસ થે તો ભી યહ તુમ્હારે ચુગેકી જેબસે નિકાલ લી થી ઔર ફિર જેબમેં હી ડાલ દી થી આજ ભી નિકાલ લી હે."

ચંગેઝ ઉસ્કે હુસ્ન ઔર ઉસ્કી મુહબ્બત ઔર ઉસ્કી શરાબકે નશેમેં ઐસા ગુમ હો જાતા થા કે ઉસે હોશ હી નહીં રહતા થા.

"મૈંને એક રાત યહ ડાળ્હી તુમ્હારે ચેહરે પર દેખી થી." ઔરતને કહા "તુમ ઈસ ડાળ્હીમેં કમરેસે નિકલે થે. મૈંને તુમ્હેં રાસ્તેમેં રોક લિયા ઔર જબ તુમને મુઝે બાઝૂઓંમેં લિયા થા, મૈંને તુમ્હાર ચુગેકી દોનોં જંબમેં હાથ ડાલા. મેરે એક હાથને ડાળ્હી મહસૂસ કર લી."

"મસ્નૂઈ ડાળ્હીસે તુમને કૈસે યકીન કર લિયા કે મેં જાસૂસ હૂં ?"

"તુમ જિસ અંદાઝસે મુઝસે ફૌજોંકી આમદોરફ્કી બાતેં પૂછતે રહે હો યહ અંદાઝ જાસૂસોંકા હે." ઔરતને કહા "તુમને મુઝે જિન સવાલોંકા જવાબ લાનેકો કહા થા વહ કોઈ ઔર નહીં પૂછ સકતા. કિસી આમ આદમીકે ઝહનમેં ઐસે સવાલ આતે હી નહીં ઔર શરાબસે ઈન્કાર સિર્ફ મુસલમાન કર સકતા હે." વહ બોલતે બોલતે ચુપ હો ગઈ. બાઝૂ ચંગેઝકે ગલેમેં ડાલ કર ઔર ગાલ ઉસ્કે ગાલસે લગા કર બોલી "તુમ મુઝસે ડર રહે હો. કયા તુમ્હારા દિલ માન નહીં રહા કે મેં મુસલમાન હૂં ? મેં તુમ્હેં અપના દિલ કિસ તરહ દિખાઉં. હમ દોનોં એક મંઝિલકે મુસાફિર હે. મૈંને તુમ્હેં સુલ્તાન અય્યૂબીકા જાસૂસ સમઝ કર દિલમેં નહીં બિઠાયા થા. તુમ મુઝે મા'લૂમ નહીં કયૂં અચ્છે લગે થે. મુઝે યૂં લગા થા જૈસે હમ આસ્માનોંમેં ભી ઈકટ્ઠે થે, ઝમીન પર ભી ઈકટ્ઠે હો ગએ હેં ઔર હમ ઈકટ્ઠે ઉઠાએ જાએંગે.....

કહો તો મેં તુમ્હારે જાસૂસ હોનેકે કઈ ઔર ષબૂત પેશ કર દૂં. મેં તુમ્હારી હિફાઝત કરૂંગી ઔર મેંને યહ ઈરાદા ભી કિયા હે કે હમ દોનોં બહુત હી કીમતી રાઝ અપને સાથ લે કર યહાંસે ઈકટ્ઠે નિકલેંગે. અગર યહ રાઝ કાહિરા બરવકત ન પહુંચા તો હિરન, હલબ, હમ્માત, દમિશ્ક ઔર બગ્દાદ તો સલીબિયોંકે સૈલાબમેં ડૂબ હી જાએંગે મિસરકો ભી બચાના મુમ્કિન નહીં રહેગા. સલાહુદ્દીન અય્યૂબી બિલ્કુલ બેખબર હે. વકત ઝાએઅ ન કરો. મેં યહાંસે અકેલી નહીં નિકલ સકતી, તુમ્હારા સાથ ઝરૂરી હે મેં તુમ્હેં સાથ લે કર સેરકે બહાને શહરસે નિકલ સકતી હૂં તુમ મેરે મુહાફિઝ હોગે ઔર કોઈ ભી હમ પર શક નહીં કરેગા."

રાશિદ ચંગેઝ પર ખામોશી તારી હો ગઈ થી. ઔરતને ઉસ્કે પ્યાલેમેં શરાબ ઉંડેલી ઔર પ્યાલા ઉસ્કે હાથમેં દેતે હૂએ મખ્મૂર અંદાઝ ઔર જઝબાતી લેહજેમેં કહા "તુમ ગબરા ગએ હો. પી લો. યહ શરાબકા આખરી પ્યાલા હે. ઉસ્કે બા'દ હમ ઈસ્સે તૌબા કર લેંગે" ઉસ્ને ચંગેઝ પર અપને રેશ્મી બાલોંકા સાયા કર લિયા ઔર પ્યાલા ઉસ્કે હોટોંસે લગા દિયા. બાલોંકે મુલાઈમ લમ્સ ઔર મહકને નસ્વાની જિસ્મકે મસ ઔર હરારતને ઔર શરાબને ચંગેઝકી ઝબાનસે કહલવા લિયા. "તુમ વાકઈ જાસૂસ હો વર્ના ડેળ સાલ જાસૂસીકે સબસે બળે ઉસ્તાદ હરમનકે સાએમેં રહ કર ભી વહ મુઝે નહીં પહચાન સકા. મેં તુમ્હારે ઝહાનતકા મુરીદ હો ગયા હૂં. તુમ ઠીક કહતે હોં કે હમ એક હી મંઝિલકે મુસાફિર હે તુમ મેરે સાથ કાહિરા ચલોગી."

"બહુત દેર હો ગઈ હે ઔરતને કહા" "કલ યહીં મિલના મેં તુમ્હેં દો બાતેં બતાઉંગી જો તુમ કિસી ભી તરહ મા'લૂમ નહીં કર સકતે."

રાતકા આખરી પહળ થા જબ રાશિદ ચંગેઝ અપને કમરેમેં પહુંચા. ઉસ્ને વિકટરકો કભી જગાયા નહીં થા. સુબ્હ ઉસે રાતકી રૂએદાદ સુનાયા કરતા થા લેકિન ઉસ રાત ઉસ પર હેજાની કૈફિયત તારી થી. વહ બહુત હી ખુશ થા. જો ઔરત ઉસે દિલ દે બેઠી થી વહ મુસલમાન થી ઔર તજર્બાકાર જાસૂસ ભી. યહ ખુશી કયા કમ થી કે વહ બહુત હી ખૂબસૂરત ઔરતકે સાથ ત્રિપોલીસે નિકલ રહા થા ઉસ્ને ઉસી વકત વિકટરકે કમરેમેં જા કર

ઉસે જગાયા ઔર બતાયા કે યહ ઔરત તો અપની જાસૂસ હે. ઉસ્ને વિક્ટરકો ઈસ ઔરતકી સારી કહાની સુના દી.

"તુમને ઉસે બતા દિયા હે કે તુમ જાસૂસ હો ?" વિક્ટરને પૂછા.

"હાં !" ચંગેઝને જવાબ દિયા "મુઝે બતા હી દેના ચાહિએ થા."

"મેરે મુતઅલ્લિક ભી બતા દિયા હે ?"

"નહીં !" ચંગેઝને જવાબ દિયા "તુમ્હારે મુતઅલ્લિક કોઈ બાત નહીં હૂઈ." વિક્ટરકો ખામોશ દેખ કર ઉસ્ને કહા "તુમ સમઝ રહે હો કે મૈંને ગલતી કી હે. મૈં અનાળી તો નહીં વિક્ટર !"

"તુમને યહ ભી અછ્છા કિયા હે કે મેરા ઝિક્ર નહીં કિયા." વિક્ટરને કહા "ઔર તુમ યહ દઅવા ભી ન કરો કે તુમ અનાળી નહીં હો."

"કયા મૈંને ગલતી કી હે ?" ચંગેઝને પૂછા.

"હો સકતા હે તુમને બહુત અછ્છા કિયા હો." વિક્ટરને કહા "અગર યહ ગલતી હે તો યહ કોઈ મઅમૂલીસી ગલતી નહીં. તુમ શાયદ યહ ભૂલ ગએ થે કે સિર્ફ એક જાસૂસ અપની ફૌજકી ફતહકા બાઈષ બન સકતા હે ઔર શિકસ્તકા ભી. તુમ જાનતે હો કે સુલ્તાન અય્યૂબી સલીબિયોંકી ઈન મક્કારિયોંસે બેખબર હે. અગર હમ પકળે ગએ ઔર યહ રાઝ હમારે સાથ કૈદખાનેમેં ચલા ગયા યા જલ્લાદકી નઝર હો ગયા. સુલ્તાન અય્યૂબી જો આજ તક હર મૈદાનકા ફાતેહ કહલાતા આયા હે તારીખમેં શિકસ્તખૂર્દાકે ખિતાબસે ભી યાદ કિયા જાએગા."

"નહીં !" ચંગેઝને વુષૂક ઔર ખૂદ એઅતમાંદીસે કહા "વહ મુઝે ધોકા નહીં દેગી. વહ મુસલમાન હે. મૈં રાતકો ઉસે મિલને જાઉંગા. વહ પૂરા રાઝ અપને સાથ લા રહી હે. અબ હમેં અપને ઈમામકે પાસ જાનેકી ઝરૂરત નહીં. મૈં યહ રાઝ ખૂદ કાહિરા લે જાઉંગા. મેરે દિલકી શહઝાદી મેરે સાથ હોગી..... હાં. મુઝે ખયાલ આતા હે કે મેરી ગૈરહાઝરીસે યહાં કિસીકો યહ શક ન હો કે મૈં કોઈ ફૌઝી રાઝ લે કર ભાગા હૂં. યહ ઔરત ભી મેરે સાથ લાપતા હોગી. તુમ યહ મશ્હૂર કર દે કે તુમને મુઝે ઔર ઉસે ચોરી છૂપે મિલતે દેખા હે ઔર મૈં ઈસ ઔરતકો ભગા કર યરૂશલમકી સિમ્ત નિકલ ગયા હૂં."

વિક્ટર ગહરી સોચમેં ખો ગયા ઔર રાશિદ ચંગેઝ નશેમેં ઝૂમતા રહા.

જિસ વકત ચંગેઝ વિક્ટરકે કમરેમેં દાખિલ હુવા થા, ઉસ વકત થોળી હી દૂર અફસરોંકે રિહાઈશી કમરોંમેંસે એકમેં યહ ઔરત દાખિલ હૂઈ જો ચંગેઝ પર મર મિટી થી. કમરેમેં રહનેવાલા સોયા હુવા થા. ઉસ ઔરતને બેતકલ્લુફીસે ઉસ્કા એક ટખના પકળા ઔર ઝોરસે ઝટકા દિયા વહ આદમી હળબળા કર ઉઠા. ઔરતને હંસ કર કહા "ઉઠો, ઉઠો. શિકાર માર લિયા હે." ઉસ આદમીને કિંદીલ જલાઈ ઔર ઉસ ઔરતકો અપને બાઝૂઓંમેં લે કર બિસ્તર પર ગિરા લિયા. કુછ દેર બેહયાઈકે નંગે મુઝાહરે હૂએ ફિર ઉસ સરાહીમેં જિસ્સેં યહ ઔરત ચંગેઝકે લિએ શરાબ લે ગઈ થી જો શરાબ બચી થી વહ ઉસ આદમીને પ્યાલોંમેં ઉંડેલી. દોનોંને પ્યાલે ખાલી કિએ.

"અબ કહો કયા ખબર લાઈ હો."

"વહ જાસૂસ હે ઔર મુસલમાન હે."

"હરમનકા શક સહીષાબિત હુવા હે."

"બિલ્કુલ સહી." ઔરતને કહા "શરાબકા ઔર મેરા જાદૂ કામ કર ગયા હે વર્ના હરમન જૈસા માહિર સુરાગરસાં ભી ઉસે ન પકળ સકતા. અગર ઉસ્કી મસ્નૂઈ ડાળ્હી મેરે હાથ ન આ જાતી તો શાયદ મેં ભી નાકામ રહતી. મુઝે શક તો વહીંસે હો ગયા થા જબ ઉસ્ને પહલે રોઝ શરાબ પીનેસે ઈન્કાર કર દિયા થા. મેં જાન ગઈ કે યહ મુસલમાન હે. મેંને ઉસે કહા કે મેં પાક મુહબ્બતકે લિએ તરસ રહી હૂં તો ઉસ્ને મુઝે પાક મુહબ્બત દી, વર્ના હમારે લોગ ઔરતકો દેખતે હેં તો સબસે પહલે ઉસ્કે કપળે ઉતારતે હેં."

"મુહબ્બત પાક હો યા નાપાક ઔરતકા જિસ્મ પહાળોંકો રેઝા રેઝા કર દેતા હે." ઉસ આદમીને કહા "યહ કમઝોરી હર ઈન્સાનમેં મૌજૂદ હે. મેંને તુમ્હેં બતાય થા કે તુમ્હારા હુસ્ન ઉસ આદમીકો બેનકાબ કર દેગા. ઔરત મુજસ્સમ તૌર પર પાસ હો યા ઔરતકા સિર્ફ તસવ્વુર હો, ઈન્સાન અપને આપમેં નહીં રહતા."

યહ આદમી સલીબિયોંકી ઈન્ટેલિજન્સકા અફસર થા ઔર હરમનકા નાઈબ. હરમનકો કિસી તરહ શક હો ગયા થા કે રાશિદ ચંગેઝ જાસૂસ હેં.

એક તો વહ તજુર્બાકાર થા દૂસ્રે ઉસે હુકમ મિલા થા કે જિસ પર ઝરાસા ભી શક હો કે જાસૂસ હે ઉસે પકળ લો. ચુનાંચે ઉસ્ને બળે સખ્ત ઈન્તિઝામાત કર દીએ થે. રાશિદ ચંગેઝકો શાયદ ઉન્હોંને મસ્જિદમેં જાતે દેખ લિયા થા. હરમનને ઉસે અપને નાઈબસે કહા કે ચંગેઝકો કિસી ઔરતકે જાલમેં લા કર દેખો કે યહ આદમી સાફ હે યા મુશતબા ઈસ મહકમેકે પાસ ઈસ મકસદકે લિએ એકસે એક કાચાં ઔરત મૌજૂદ થી. ઈસ ઔરતકો મુન્તખબ કિયા ગયા ઔર ઉસે ચંગેઝકે પીછે ડાલ દિયા ગયા. યહ ઔરત અપને ફનકી માહિર થી. ઉસ્ને યહ ડ્રામા ખેલા જો સુનાયા ગયા હે. ચંગેઝને કભી કભી ન સોચા કે હર રાત વહ કમરેસે નિકલ કર ઈમામકે પાસ જા રહા હોતા હે તો યહ ઔરત રાસ્તેમેં મિલ જાતી હે, યહ આતી કહાંસે હે ઔર ઈસે કિસ તરહ પતા ચલ જાતા હે કે ચંગેઝ જા રહા હે. વહ સાએકી તરહ ઉસ્કે સાથ લગી હૂઈ થી.

"મેંને ઉસે અપની દર્દનાક કહાની જો તુમને બતાઈ થી સુનાઈ તો વહ જઝબાતી હો ગયા." ઔરતને હરમનકે નાઈબકો સુનાયા "વહ ફૌરન કાઈલ હો ગયા કે મેં મુસલમાન હૂં ઔર મેં વાકઈ સલાહુદીન અય્યૂબીકે લિએ જાસૂસી કર રહી હૂં."

"મુસલમાન જઝબાતી કૌમ હે." હરમનકે નાઈબને કહા "બલ્કે યહ અજીબો ગરીબ કૌમ હે. મુસલમાન મઝહબકે નામ પર ઐસી ઐસી કુર્બાનિયાં દે ગુઝરતે હેં જો કોઈ ઔર કૌમ નહીં દે સકતી. મૈદાને જંગમેં એક મુસલમાન દસસે લે કર પંદરહ સલીબી સિપાહિયોંકા મુકાબલા કર સકતા હે ઔર કરતા હે. ઉસે વહ ઈમાનકી કુવ્વત કહતે હેં. મેં એઅતિરાફ કરતા હૂં કે મેં મુસલમાનોંકી ઈસ રૂહાની કુવ્વતકા કાઈલ હો ગયા હૂં. આઠ આઠ યા દસ દસ છાપામારોંકા હમારે ઉકબમેં ચલે જાના, શબખૂન મારના, હમારી રસદકો નઝરે આતિશ કરકે ગાઈબ હો જાના, ઘેરેસે નિકલ જાના, ન નિકલ સકે તો અપની લગાઈ હૂઈ આગમેં ઝિંદા જલ જાના કોઈ મઅમૂલી બહાદૂરી નહીં. ઉસે માફૌકુલ્ફિત્ર કહા જા સકતા હે. મેં તો ઉસે મોઅજીઝા કહા કરતા હૂં....."

"મુસલમાનોંકી ઈસ કુવ્વતકો કમઝોર કરનેકે લિએ હમારે ઈન

દાનિશવરોંને જો ઈન્સાની ફિત્રતકી કમઝોર રગોંકો સમઝતે હૈં ઐસે તરીકે વઝઅ કિએ હૈં જિન્સે મુસલમાનોંકે મઝહબી જુનૂનકો ઉન્કી કમઝોરી બના દિયા ગયા હે. યહૂદિયોંને ઈસ સિલ્સિલેમેં બહુત કામ કિયા હે. હમને યહ કામ્યાબી ચંદ એક યહૂદિયોં ઔર ઈસાઈયોંકો મુસલમાનોંકે આલિમોં ઔર ઈમામોંકે બહરૂપમેં ભેજ કર હાસિલ કી હે. મુસલમાન ઈલાકોંકી કઈ મસ્જિદોંકે ઈમામ અસલમેં યહૂદી ઔર ઈસાઈ હે. ઉન્હોંને કુર્આન ઔર હદીષકી ઐસી તફસીરેં મકબૂલેઆમ કર દી હે જિન્મેં મુસલમાન ગલત અકાઈદકે પેરોકાર હોતે જા રહે હૈં. ઉન્હેં અબ મઝહબકે નામ પર અપને ભાઈયોંકે ખિલાફ લળાયા જા સકતા હે ઔર હમને લળા કર દિખા ભી દિયા હે....."

"હમને મુસલમાનોંમેં જિન્સી જુનૂન ભી પૈદા કર દિયા હે. અબ જિસ મુસલમાનકે યહાં દોલત ઔર ઈક્તિદાર આતા હે વહ સબસે પહલે હરમ બનાતા ઔર ઉસે હસીન ઔર જવાન લળકિયોંસે ભરતા હે. યહ ઝનપરસ્તી નીચે તક ચલી ગઈ હે. હમને કઈ તરીકોંસે મુસલમાનોંકે બટોંને તસવ્વુર પરસ્તી ઔર ઝહની અય્યાશીકા રૂજહાન પૈદા કર દિયા હે. ઉસ્કે અલાવા મુસલમાન જઝબાતી હે. તુમને દેખ લિયા હે કે ઈસ મુસલમાન જાસૂસકે જઝબાતકો તુમને છેળા તો વહ તુમ્હારે જાલમેં ફંસ ગયા. જઝબાતિય્યત બહુત બળી કમઝોરી હે. હરમન કહા કરતા હે કે મુસ્તકબિલે કરીબને યહ કૌમ તસવ્વુરોંકે ગુલામ હો જાએગી ઔર હકીકતસે દૂર હટ જાએગી. ફિર હમેં જંગોજદલકી ઝરૂરત નહીં પળેગી. મુસલમાન ઝહની તૌર પર હમારે ગુલામ હો જાએંગે વહ અપની રિવાયતકો તર્ક કરકે હમારે તહઝીબો તમદ્દુનકો અપનાનેમેં ફખ્ર મહસૂસ કરેંગે."

"મુઝે નિંદ આ રહી હે" ઔરતને ઉકતા કર કહા "મેંને તુમ્હેં એક શિકાર દે દિયા હે. અભી ઉસે ગિરફતાર કર લો."

"નહીં." ઈન્ટેલિજન્સકે ઉસ નાઈબને કહા "અભી તુમ્હારા કામ ખત્મ નહીં હુવા. અગર ઉસે ગિરફતાર કરના હોતા તો ઉસ્કે સાથ યહ નાટક ખેલનેકી કયા ઝરૂરત થી. તુમહેં ઈત્ની ઝહમત ન દી જાતી. હમ તો કિસીકો ભી મહઝ શકમેં ગિરફતાર કર સકતે હૈં મગર ઉસે અભી ગિરફતાર નહીં

કરેંગે. ઈસ્સે ઉસ્કે ઈન તમામ સાથિયોંકા સુરાગ લેના હે જો ત્રિપોલીમેં જાસૂસી કર રહે હૈં. ઉન્મેં તબાહકાર છાપામાર ભી હોંગે. હો સકતા હે ઉસ્સે દૂસ્રે શહરોંકે જાસૂસોંકી ભી નિશાનદેહી કરાઈ જા સકે. તુમ ઉસે ફિર મિલ રહી હો. ઉસે કહના કે તુમને તમામતર રાઝ મા'લૂમ કર લિયા હે, અબ ચંદ એક દૂસ્રે જાસૂસોંકી ભી ઝરૂરત હે. ઉસે યહ ભી કહના કે એક જગા સલીબિયોંને બેઅંદાઝ આતિશગીર માદ્દા ઔર કીમતી સામાન જામા કર રખ્ખા હે જો હમ્લેમેં સાથ જાએગા. ઉસે તબાહ કરના હે, ઈસ લિએ યહાંકે ઝમીનદોઝ છાપામારોંસે મેરી મુલાકાત કરાઓ."

"મેં સમઝ ગઈ હૂં." ઔરતને કહા "લેકિન યહ ભી ઈમ્કાન હે કે વહ અપને સાથિયોંસે પર્દા ન ઉઠાએ." હરમનકે નાઈબને ઔરતકે બાલોં પર ઉર્યાં કંધો પર ઔર ઉસ્કે સીને પર હાથ ફેર કર કહા "તુમ્હારે યહ હથિયાર બેકાર હો ગએ હૈં? ઉસ્ને અપના ચેહરા બેનકાબ કર દિયા હે. ઉસ્ને કિલ્એકા દરવાઝા ખોલ દિયા હે. તુમ્હેં અબ અંદર જા કર કોને ખુદરેકી તલાશી લેની હે. તુમ યહ કામ ભી કર સકોગી. મેં સુબ્હ હરમનકો તફસીસે બતા દૂંગા કે તુમને યહ કારનામ કર દિખાયા હે."

શામકે ખાને પરં રાશિદ ચંગેઝ ઔર વિક્ટર અપની ડયૂટી સરઅંજામ દે રહે થે હરમન આ ગયા. ઉસ્ને ચંગેઝકે સાથ દોસ્તાના અંદાઝસે હાથ મિલાયા ઔ કહા "તુમ્હેં મા'લૂમ હે કે હમારી અફવાજ તારીખકી સબસે બળી મુહિમ પર જા રહી હે. હમ તુમ્હેં ભી સાથ લે જા રહે હૈં. બહુત દૂરકી સેર કરાએંગે. વિક્ટર ભી સાથ હોગા. ચૂંકે દો તીન બાદશાહ સાથ હોંગે ઈસ લિએ તુમ દોનોંકા સાથ જાના ઝરૂરી હે."

"મેં ઝરૂર ચલૂંગા." ચંગેઝને કહા.

હરમનકો રીપોર્ટ મિલ ચુકી થી કે રાશિદ ચંગેઝ જાસૂસ હે ઔર આજ રાત ઉસ્કે મહકમેકી એક જવાં સાલ ઔર દિલનશીં ઔરત જિસ્ને ઉસે બેનકાબ કિયા હે ઉસ્સે ઉસ્કે ગિરોહકે દીગર અફરાદકે નામ ઔર પતે ભી હાસિલ કર લેગી. હરમનને ઈસ ઔરતકો નઈ હિદાયાત દી થી ઔરતને નાઈબસે કહા થા કે ચંગેઝકે ગિરોહકા ઈન્કિશાફ હોને તક યહ ઔરત ઉસે

અકેલે મિલતી રહે ઔર ઈત્ની હોશિયાર રહે કે ચંગેઝકો શક ન હો.

ચંગેઝકા ધ્યાન અપને કામમેં થા હી નહીં. વહ લમ્હે ગિન ગિન કર ગુઝાર રહા થા. ઈત્ની બળી કામ્યાબી ઉસ્ને કભી ભી હાસિલ નહીં કી થી કે ઈત્ના અઝીમ રાઝ ઉસે મિલા હો ઔર ઈત્ની હસીન લળકી ઉસ પર મર મિટી હો. ઉસ રાતકો ત્રિપોલીમેં વહ આખરી રાત સમઝ રહા થા. મુકમ્મિલ રાઝ લે કર સ ઔરતકે સાથ ઉસે અગલે રોઝ ત્રિપોલીસે નિકલ જાના થા..... વહ આખિર ફારિગ હો ગયા ઔર અપને કમરેમેં ગયા. વિક્ટર ભી ઉસ્કે સાથ થા. ઉસ્ને કપળે બદલે. મસ્નૂઈ ડાળ્હી ન લી. ખંજર ચુગેકે અંદર છુપા લિયા.

"મેં તુમ્હેં આખરી બાર કહ રહા હૂં કે ઈસ ઔરત ઔર શરાબકે નશેસે આઝાદ હો કર ઔર દીમાગકો હાઝિર રખ કર બાત કરના." વિક્ટરને ઉસે કહા "મુઝે ખત્રા મહસૂસ હો રહા હે કે તુમ ઉસ ઔરતકો પૂરી છાનબીન કિએ બગૈર ઉસે અપને સારે રાઝ દે દોગે."

"સુનો વિક્ટર!" ચંગેઝને અજીબસે લેહજેમેં કહા "મેં ઉસ ઔરતકે ખિલાફ કોઈ બાત નહીં સુનૂંગા. મેંને ઈસ્કે સાથ બળી લંબી મુલાકાતેં કી હે. ઉસ્કી પૂરી કહાની સુનાઈ. તુમ ઉસે નહીં સમજ સકતે. મેં બેહતર સમઝતા હૂં. મુઝે પાગલ ન સમઝો. યહ મેરી પહલી ઔર આખરી મુહબ્બત હે."

વિક્ટર ચૂપ રહા. ઉસ્ને ચંગેઝકે લેહજેસે જાન લિયા થા કે વહ અપને આપમેં નહી. ઉસે યહ એહસાસ તો થા કે ચંગેઝકી શકલો સૂરત ઔર કદો બુતમેં ઈત્ની કશીશ હે કે ઈસ ઔરતસે ઝિયાદા ખૂબસૂરત ઔર ઊંચે તબ્કેકી ઔરતેં ભી ઉસે નઝર ભર કર દેખતી હે લેકિન ઈસ ઔરતકે મુતઅલ્લિક ઉસે વહમસા હો ચલા થા કે ચંગેઝકો ધોકા દે રહી હે ઔર અગર વહ ધોકા નહીં દે રહી તો ચંગેઝ ઉસે અપની અસ્લિયત બતા કર અપને આપકો ખત્રેમેં ડાલ રહા હે. અગર યહ ઔરત મુસલમાન જાસૂસ હી હે તો ઈસ પર ભરોસા નહીં જા સકતા કયૂંકે ઉસે સરકારી તૌર પર નહીં ભેજા ગયા થા. વિક્ટરકો ઈત્મિનાન મહસૂસ નહીં હો રહા થા.

ચંગેઝ ચલા ગયા. વિક્ટર ગહરી સોચમેં ખો ગયા. ચંગેઝકે જાનેકે વહ સો જાયા કરતા થા મગર ઉસ રાત ઉસે નીંદ નહીં આ રહી થી. અપને

કમરેમેં જા કર લેટનેકે બજાએ બેચેનીસે ટહલને લગા.

ઔરત ઉસી જગા ચંગેઝકે ઈન્તિઝારમેં ખળી થી. ઉસ્કે કરીબ ઝમીન પર શરાબકી સુરાહી ઔર દો પ્યાલે પળે થે અંધેરેમેં ચંગેઝકો સાએકી તરહ આતા દેખ કર વહ દોળ પળી ઔર ઉસ્કે સાથ લિપટ ગઈ. જૈસે બચ્ચા માંકે સાથ લિપટ જાતા હે. ઉસ્ને ઐસે વાલેહાના પન ઔર ખૂદસુપુર્દગીકા મુઝાહરા કિયા જિસ્ને ચંગેઝકી અકલ પર ખુમાર તારી કર દિયા ઔર ઉસ્કે જઝબાત બેદાર હો ગએ. ઉસ કાયાં ઔરતનને અપને હુસ્નો જવાનીકે વહ સારે હથિયાર લઢસ્તઅમાલ કિએ જિન પશ હરમનકે નાઈબ પર હાથ ફેર કહા કે યહ હથિયાર બેકાર તો નહીં હો ગએ.

"તુમ મુઝે ધોકા તો નહીં દે રહે ?" ઉસ્ને ચંગેઝસે રૂંધી હૂઈ આવાઝમેં પૂછા "તુમ્હારી મુહબ્બતને મુઝે ઐસા બેબસ ઔર મજબૂર કર દિયા કે મૈંને અપના ઈત્ના નાઝુક રાઝ તુમ્હેં દે દિયા હે."

ઔરત ઉસ્કી કમરકે ગિર્દ એક બાઝૂ લિપટે ઉસે વહાં લે ગઈ જહાં સુરાહી ઔર પ્યાલે રખ્ખે થે. ઉસે વહાં બિઠાયા ઔર પ્યાલોંમેં શરાબ ડાલ કર બોલી "ફતહકી ખુશીમેં એક જામ" ચંગેઝ ઈસ કદર મસરૂર થા કે ઉસે ફૌરન પ્યાલા લે લિયા ઔર પી ગયા. ઔરતને ઉસ્કે પ્યાલેમેં ઔર શરાબ ડાલ દી. ચંગેઝને વહ ભી પી લી. ઉન્સે આઠ દસ કદમ દૂર એક દરખ્ત થા. કોઈ પીછેસે રેંગતા હુવા આયા ઔર ઉસ દરખ્તકે તનેકી ઓટમેં બેઠ ગયા રાત ખામોશ થી. દરખ્તકી ઓટમેં બેઠે હૂએ આદમીકો ચંગેઝ ઔર ઔરતકી સરગોશિયાં ભી સુનાઈ દે રહી થી મગર વહ સરગોશિયોંમેં નહીં ઝરા ઊંચી આવાઝમેં બાતેં કર રહે થે.

"અબ બતાઓ કયા ખબર લાઈ હો." ચંગેઝને ઔરતસે પૂછા.

"ઐસી ખબર લાઈ હૂં જો સુલ્તાન અય્યૂબીને કભી ખ્વાબમેં નહીં સુની હોગી." ઔરતને કહા "મૈં સલીબિયોંકી મૌતકા પરવાના લાઈ હૂં" ઉસ્ને ચંગેઝકો સલીબિયોંકા પ્લાન ઔર પેશકદમીકા રાસ્તા બતા દિયા ઔર યહ ભી બતાયા કે વહ કહાં હમ્લા કરેંગે. ઉસ્ને સલીબી ફૌજકી રસદકા રાસ્તા ભી બતાયા ઔર યહ ભી કે કૂચ કબ હોગા.

"હમેં યહાંસે જલ્દી નિકલ જાના ચાહિએ" ચંગેઝને કહા "કલ રાત નિકલ ચલે ?"

"નહીં !" ઔરતને કહા "હમેં જિસ રાઝકી ઝરૂરત થી વહ મિલ ગયા લેકિન મેરે દિલમેં ઈન્તિકામકી જો આગ ભળક રહી હે મેં ઉસે સર્દ કરકે જાઉંગી. સલીબિયોંને ઉસ્કી ફૌજકે લિએ બેઅંદાઝ રસદ જમા કર લી હે. ખેમો ઔર હથિયારોંકા કોઈ હિસાબ નહીં. આતિશગીર શિયાલકે મટકે ભી હે. અનાજકે અંબાર હે. યહ ઝખીરા દૂર દૂર તક ફેલા હુવા હે. ઉસે તબાહ કરના કોઈ મુશ્કિલ નહીં. પહરેકા ઈત્ના હી ઈન્તિઝામ હે કે સાત આઠ સિપાહી રાતકો ગશ્ત કરતે હેં. મુઝે મા'લૂમ હે કે સલીબિયોંને યહ ઝખીરા તીન ચાર મહિનોંમેં જમાઅ કિયા હે. અગર હમને ઉસે નઝરે આતિશ કર દિયા તો ઉન્કા હમ્લા તીન ચાર મહિનોંકે લિએ રૂક જાએગા. કિસ અર્સેમેં સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી અપની તય્યારિયાં મુકમ્મલ કર લેગા. તુમ હરમનકો જાનતે હો મેંને ઉસ્કે દિલસે ભી રાઝ નિકાલ દિયા હે. ઉસ્ને બતાયા હે કે સુલ્તાન અય્યૂબી નઈ ભરતી કર રહા હે ઔર ઉસ્કી પહલી ફૌજ અપને હી ભાઈયોંકે ખિલાફ લળ કર ઈત્ના જાની નુકસાન ઉઠા ચૂકી હે કે લળનેકે કાબિલ નહીં રહી. યહ બદબખ્ત સલીબી સુલ્તાન અય્યૂબીકી ઈસ કમઝોરીસે ફાઈદા ઉઠાના ચાહતે હે. ઈસ વકત ઝરૂરત યહ હે કે સલીબિયોંકા કૂચ ઉલ્તવામેં ડાલા જાએ. ઉસ્કા વાહિદ ઝરીઆ યહ હે કે ઉન્કી રસદ જલા દી જાએ. ઈન્કે જો હઝારોં ઘોળે હેં ઉન્કે હલાક કરનેકા ઈન્તિઝામ ભી હો સકતા હે."

"રસદકો આગ કોન લગાએગા ?" ચંગેઝને પૂછા

"યહ તુમ્હેં મા'લૂમ હોગા કે યહાં તુમ્હારે કિત્ને આદમી મૌજૂદ હે." ઔરતને કહા "ઈન્મેં છાપામાર ભી હોંગે. યહ કામ ઉન્કે સુપુર્દ કિયા જાએ. યહાં તુમ્હારે કિત્ને છાપામાર મૌજૂદ હે ?"

"સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને હુકમ દે રખ્ખા હે કે દુશ્મનકે મકબૂઝા ઈલાકોંમેં તબાહકારી ન કી જાએ કયૂંકે છાપામાર તો તબાહકારીકે બા'દ ઈધર ઉધર હો જાતે હે સઝા બેગુનાહ બાશિંદેકો મિલતી હે." ચંગેઝને કહા "સલીબી ઉન્કે ઘરોંમેં ઘુસ કર ઉન્કી મસ્તૂરાતકો ભી પરેશાન કરતે હેં, ઈસ

લિએ હમને છાપામારોંકો વાપસ ભેજ દિયા થા." યહાં જાસૂસ હે. વહ તખ્રીબકારી ભી કર સકતે હૈં. વહ યહાંકે ચંદ એક જવાનોંકો તય્યાર કર સકતે હૈં."

"ઉન્હેં કિસી જગા ઈકટ્ઠા કરનેકા ઈન્તિઝામ હો સકતા હે ?" ઔરતને પૂછા ઔર ચંગેઝકે પ્યાલેમેં શરાબ ડાલ કર ઉસ્ને હાથોં પ્યાલા ઉસ્કે મુંહકે સાથ લગા દિયા.

"હમને એક મસ્જિદકો ખુફયા અડ્ડા બના રખ્ખા હે" ચંગેઝને શરાબકા પ્યાલા પી કર કહા. ઉસ્ને મસ્જિદકા મહલ્લેવકૂઅ બતા દિયા ઔર કહા "ઉસ મસ્જિદકા ઈમામ હમારી જમાઅતકા અમીર હે. બહુત કાબિલ ઔર દિલેર ઈન્સાન હે. મેં આજ રાત હી ઉસે બતા દૂંગા વહ કલ ઈન જવાનોંકો મસ્જિદમેં ઈકટ્ઠા કર લેગા. વહ સબ નમાઝ પઢનેકે બહાને આએંગે."

"સિર્ફ એક કાબિલ ઔર દિલેર ઈન્સાનસે કામ નહીં ચલેગા." ઔરતને કહા "ઈમામકે સાથ તુમ હોગે ઔર તીન ચાર ઔર ઝહીન આદમિયોંકા હોના ઝરૂરી હે તાકે ઈસ તબહકારીકા મન્સૂબા દાનિશમંદીસે બને. યહ ઝખીરા ઉસ વકત તબાહ કિયા જાએગા જબ હમ દોનોં યહાંસે નિકલ જાએંગે વર્ના શહરકી નાકાબંદી હો જાએગી."

"સિર્ફ ઈમામ નહીં." ચંગેઝને કહા "યહાં હમારા એકસે એક બઢ કર આદમી મૌજૂદ હે. ઉસ્ને ચંદ એક આદમિયોંકે નામ બતા દીએ ઔર કહા, મેં ઈન સબકો મસ્જિદમેં બુલા સકતા હૂં."

યહ ઔરત ચંગેઝસે યહી રાઝ લેના ચાહતી થી. ઉસ્ને ઈસ ગિરોહકે મુતઅલ્લિક કુછ ઔર બાતેં પૂછી જો ચંગેઝને બતા દી ઔર કહા "ઈસ મહલમેં મેં અકેલા નહીં. મેરે સાથ વિક્ટર નામકા જો આદમી હે વહ ભી હમારે ગિરોહમેં હે."

"વિક્ટર ભી ?" ઔરતને ચૌંક કર કહા.

"હાં !" ચંગેઝને કહા "કયા તુમ હમારી ઉસ્તાદીકી તઅરીફ નહીં કરોગે કે હમને એક ઈસાઈકો ભી અપના જાસૂસ બના રખ્ખા હે ?"

ઔરત કુછ દેર ખામોશ રહી ફિર બોલી "કલ દિનકો મેં તુમ્હારે કમરેમેં

આઉંગી. મુઝે વહાં આનેસે કોઈ નહીં રોક સકતા."

ઔરત જાનેકે લિએ ઉઠી. દરખ્તકી ઓટમેં છૂપે હૂએ આદમીને હર્કત કી. ઉસ્ને બેઠે બેઠે કમરબંદસે ખંજર નિકાલા ઔર આઠ દસ કદમકા ફાસ્લા દો છલાંગોમેં તૈ કરકે ઔરતકો પીછેસે એક બાઝૂસે જકળ લિયા. ઉસ્કા ખંજરવાલા હાથ ઉપર ઉઠા, તેઝીસે નીચે આયા ઔર ખંજર ઔરતકે સીનેમેં ઉતર ગયા. ઔરતકી હલ્કીસી ચીખ સુનાઈ દી ઔર યહ આવાઝ "મેરે સીનેમેં ખંજર ઉતર ગયા હે."

ચંગેઝને ખંજર નિકાલા ઔર ઉસ આદમીકો લલકાર કર ઉસ પર હમ્લા કિયા. ઉસ આદમીને ઘૂમ કર ઔરતકો આગે કર દિયા ઔર કહા "મેં વિક્ટર હૂં ચંગેઝ! ઈસ બદબખ્તકો ઝિંદા નહીં રહના ચાહિએ." ઔરત સિસક રહી થી. વિક્ટરને ઉસે પીછેસે એક બાઝૂમેં દબોચ રખ્ખા થા.

"તુમ ઝલીલ ઈસાઈ!" ચંગેઝ શરાબકે નશેમેં કહ રહા થા "સાંપકે બચ્ચે નિકલે?" વહ ઘૂમ કર ઈસ પર હમ્લા કરને લગા.

વિક્ટરને ઔર ઔરતકો આગે કર દિયા ઔર ઉસે ઢાલ બના કર બોલા "હોશમેં આઓ ચંગેઝ! તુમને ઉસે સબ કુછ બતા કર સારા ખેલ બરબાદ કર દિયા હે. અગર યહ ઝિંદા રહી તો કલ હમ સબ ગિરફતાર હો જાએંગે."

ચંગેઝ બિફરે હૂએ ચીતેકી તરહ ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દ ઘૂમ ઔર ફુંકાર રહા થા. લળકી અભી હોશમેં થી. કરાહતે હૂએ બોલી "ચંગેઝ! મેરે ખૂનકા ઈન્તિકામ તુમ્હારે સર હે. ઈસાઈ હમારે દોસ્ત નહીં હો સકતે. મેં અબ ઝિંદા નહીં રહૂંગી. યહ હમારા નહીં સલીબિયોંકા જાસૂસ હે."

ચંગેઝને જિસ્ત લગા કર વિક્ટરક પર હમ્લા કિયા. વિક્ટરને ઉસે બાર બાર ઉસે કહા કે વહ ધોકેમેં આ ગયા હે ઔર ઈસ ઔરતકો કત્લ કરકે લાશ દૂર ફેંક આએંગે મગર ચંગેઝ અબ જાસૂસ નહીં વહ મર્દ બન ચુકા થા જિસ્કી મહબૂબાકો એક ઔર મર્દને પકળ રખ્ખા થા ઔર ઉસ્કે સીનેમેં ખંજર ભી ઉતાર ચુકા થા. ઉસ્ને સામનેસે ઔરતકો ઈત્ની ઝોરસે ધક્કા દિયા કે વિક્ટર પીછેકો ગિરા ઔર ઔરત ઉસ્કે ઉપર ગીરી. ચંગેઝને વિક્ટર

પર ખંજરકા વાર કિયા. વહ હોશિયાર ઔર ફુર્તીલા થા. એક તરફ હો ગયા ઔર ઉઠા. ચંગેઝને ઉસ પર એક ઔર વાર કિયા. ખંજર ઉસ્કે કંધેમેં લગા.

વિક્ટરને સંભલ કર જવાબી હમ્લા કિયા. ચંગેઝકા ભી ઝિંદા રહના ખતરનાક થા વિક્ટરકા ખંજર ચંગેઝકે પેટમેં લગા. ચંગેઝને ખંજર ખા કર વાર કિયા જો વિક્ટરકે બાઝૂકો ચીર ગયા. ઉસ્ને ચંગેઝકે સીનેમેં ખંરજ મારા. ચંગેઝ શરાબકે નશેમેં પાંવ પર ખળા રહનેકે કાબિલ નહીં થા. વિક્ટરને એક ઔર વાર ઉસ્કે સીને પર હી કિયા ઔર ચંગેઝ ગિર પળા. ઉસ્ને ઔરતકે દિલ પર હાથ રખ્ખા. દિલ ખામોશ થા. વહ મર ચુકી થી. ચંગેઝ ભી આખરી સાંસ લે રહા થા. વહ હોશમેં નહીં થા.

વિક્ટરકે કંધે ઔર બાઝૂસે ખૂન બહ રહા થા. ઉસ્ને ઔરતકે કપળે ફાળે ઔર બાઝૂ પર બાંધ લિએ. કંધેકે ઝખ્મમેં કપળા ઠોંસ દિયા તાકે ખૂન બંદ હો જાએ. વહ ચલ પળા. ઉસ્ને રફતાર તેઝ કર લી. ઝખ્મોં પર કપળા બાંધ લેનેકે બાવજૂદ ખૂન ન રૂકા. ઉસ્ને પર્વાહ ન કી ઔર ચલતા ગયા. વહ એક ગલીમેં દાખિલ હો ગયા ઔર એક મોળ મુળ કર વહ એક ફરાખ ગલીમેં ચલા ગયા. ત્રિપોલી પર ગહરી નીંદ તારી થી. ગલિયાં સુનસાન થી. તમામ ઘરોંકે દરવાઝે બંદ થે. સિર્ફ એક દરવાઝા ખુલા હુવા થા. યહ ખુદાકે ઘરકા દરવાઝા થા. યહ મસ્જિદ થી. વહ ઈસ મસ્જિદમેં પહલી બાર આયા થા. ચંગેઝને ઉસે બતા રખ્ખા થા કે કભી ઈસ મસ્જિદમેં જાનેકી ઝરૂરત પળે તો મસ્જિદકે સહનમેં ચલે જાના. બાએં દીવારમેં એક દરવાઝા હે જો ઈમામકે ઘરકા હે. વિક્ટરને યડ મસ્જિદ બાહરસે દેખી થી. યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે ત્રિપોલીમેં મૌજૂદ જાસુસોંકા ખુફયા હેડક્વાર્ટર થા ઔર મસ્જિદકા ઈમામ મસ્જિદકા હી નહીં જાસૂસોંકે ઈસ ગિરોહકા ભી ઈમામ થા. વિક્ટરને ખુલે દરવાઝેસે દાખિલ હો કર જૂતે ઉતાર દીએ.

રાત આધી ગુઝર ચુકી થી. ઈમામ ગહરી નીંદ સોયા હુવા થા. દરવાઝેકી દસ્તકને ઉસે જગા દિયા. ઉસ્ને દાનિસ્તા તવક્કુફ કિયા. વહ દસ્તક એક બાર ફિર સુનનેકે ઈન્તિઝારમેં થા. દસ્તક ફિર હૂઈ યહ જાસૂસોંકી મખ્સૂસ દસ્તક થી. ફિર ઉસ્ને લંબા ખંજર હાથમેં લિયા ઔર દરવાઝા ખોલા. ધીમી

આવાઝમેં કહા "ચંગેઝ ?"

"વિક્ટર" વિક્ટરને જવાબ દિયા "અંદર ચલેં."

"ખૂનકી બૂ કહાંસે આ રહી હે ?" ઈમામને અંધેરેમેં વિક્ટરકા બાઝૂ થામ કર પૂછા.

"યહ મેરા ખૂન હે." વિક્ટરને જવાબ દિયા.

ઈમામ ઉસે ઘસિટતા હુવા અંદર લે ગયા. દિયા જલાયા તો ઉસે નઝર આયા કે વિક્ટરકે કપળે ખૂનસે લાલ ઔર તર હો રહે થે. વિક્ટરકે સાથ ઉસ્કા વહી તઆરૂફ થા જો ચંગેઝને ગાઈબાના કરા રખ્ખા થા. ઈમામને ઉસે દૂરસે દેખા થા. વિક્ટરકો વહ પસમંઝરમેં રખતે થે જિસ્કી વજહ યહ નહીં થી વુહ ઈસાઈ થા બલ્કે યહ કે ઉસે ઉન્હોંને અંદરકી ઈત્તિલાઆત ફરાહમ કરનેકા કામ સોંપ રખ્ખા થા. યહ જાસૂસીકા એક તરીકા ઔર ઉન્કી અપની તન્ઝિમ થી. ઈસ લિહાઝસે ઈમામ ઔર વિક્ટર એક દૂસ્રેકે લિએ અજનબી નહીં થે.

"તુમ આએ હો." ઈમામને પૂછા "ચંગેઝ કયૂં નહીં આયા ?"

"વહ અબ કભી નહીં આ સકેગા."

"કયૂં ?" ઈમામને ગબરા કર પૂછા. "પકળા ગયા હે ?"

"ઉસે ઉસ્કે ગુનાહોંને પકળા હે." વિક્ટરને જવાબ દિયા. "ઔર મેરે ખંજરને ઉસે સઝાએ મૌત દે દી હે. આપ મેરા ખૂન નહીં દેખ રહે ? કયા આપ મેરા ખૂન બંદ કરનેકા બંદોબસ્ત નહીં કર સકતે હેં ? આપ ગબરાએ નહીં, ખુદાકા શુક્ર અદા કરેં કે ચંગેઝ ઝિંદા નહીં વર્ના હમમેંસે હર કોઈ કૈદખાનેકી અઝિય્યતોંસે મારા જાતા."

ઈમામને બહુત તેઝીસે દવાઈયાં નિકાલી. પાની લાયા ઔર ઉસ્કે ઝખ્મ ધોને લગા. વિક્ટરકો કપળે બદલનેકો કહા.

"નહીં." વિક્ટરને જવાબ દિયા. "મેંને સોચ લિયા હે કે મુઝે કયા કરના હે. મેં ઈન્હીં કપળોંમેં વાપસ જાઉંગા. મેંને આપકા નમક ખાયા હે. મેરા અઝીઝ દોસ્ત ઔર બળે હી ખતરનાક સફરકા સાથી મેરે હાથોં કત્લ હો ગયા હે. મેં આપ સબકે લિએ અપને આપકો કુર્બાન કરનેકા ઈરાદા કર ચુકા હૂં. મેં અપની ગરદન જલ્લાદકે આગે ઝુકા કર આપ સબકો સાફ બચા

લૂંગા.''

ઈમામ ઉસ્કે ઝખ્મ સાફ કરકે ઉન પર સુફૂફ છિળક રહા થા ઔર વિક્ટર ઉસે સારા વાકિઆ સુના રહા થા. ઉસ્ને હર એક તફસીલ સુના કર કહા ''મુઝે શક હો ગયા થા કે યહ ઔરત ફરેબકે સિવા કુછ ભી નહીં. મૈંને વહ બૂળ્હા કમાન્ડર કભી નહીં દેખા થા જિસ્કી વહ અપને આપકો દાશિતા બતાતી થી ઉસ્કા હર રાત ચંગેઝકે રાસ્તેમેં આ જાના એક ષુબૂત થા કે વહ કરીબ હી કહીં હોતી હે ઔર ચંગેઝ પર નઝર રખતી હે. મૈંને ચંગેઝસે જબ ભી કહા કે વહ ઔર ઝિયાદા એહતિયાત કરે વહ ગુસ્સેમેં આ ગયા. મેં આપકો બતા ચુકા હૂં કે વહ શરાબ ભી પીને લગા થા. મુઝે શક હે કે શરાબમેં ઉસે હશીશ મિલા કર પિલાઈ જાતી થી વર્ના ચંગેઝ જૈસા સખ્ત આદમી ઔર ઈમાનકા પક્કા ઈત્ની જલ્દી ઔર ઈત્ની આસાનીસે ઈસ ફરેબમેં ન આ સકા. બળી ખૂબસૂરત લળકિયાં ઉસે અપની મુહબ્બતમેં ગિરફ્તાર કરનેકી કોશિશ કર ચુકી થી. વહ હંસ કર તાલ દિયા કરતા થા. ઈસ ઔરતને ઉસે અપને હુસ્ન ઔર હશીશકી આમેઝિવાલી શરાબકે તિલિસ્મમેં જિસ્માની નહીં ઝહની તૌર પર ગિરફ્તાર કર લિયા થા.....''

''ઉસ્ને જબ યહ બતાયા કે ઉસ્ને ઔરતકો બતા દિયા હે કે વહ જાસૂસ હે તો મેરા દિલ કાંપ ઉઠા. મુઝે જૈસ આલમે ગૈબસે ઈશારા મિલ રહા થા કે ચંગેઝને ઈત્ની બળી લગ્ઝિશ કી હે જિસ્કી સઝા સિર્ફ ઉસ્કી નહીં હમ સબકી મોત હે ઔર ઉસ્કી યહ લગ્ઝિશ શામ ઔર મિસરકી આઝાદીકી મૌતકા ભી બાઈષ બન સકતી હે. મૈંને ઉસે સમઝાનેકી કોશિશ કી મગર ઉસ્કી અકલ પર ઔરતને જો તિલિસ્મ તારી કર દિયા થા વહ ઉસે હમસે ઔર અપને ફરાઈઝસે ઔર અપને ઈમાનસે ભી બહુત દૂર લે ગયા થા. મૈંને ઉસી વકત ઈરાદા કર લિયા થા કે અબ યહી એક સૂરત રહ ગઈ હે કે ઈસ ઔરતકો કત્લ કર દિયા જાએ ઔર અગર ચંગેઝકા રવય્યા ન બદલે તો ઉસે ભી ખત્મ કર દિયા જાએ. મુલ્ક ઔર કૌમકો ખત્રેસે બચાનેકે લિએ એક આદમીકા કત્લ કોઈ બળી બાત નહીં હોતી. યહ તો જાસૂસીકા ઉસૂલ હે કે ગિરોહકે કિસી આદમી પર ગદ્દારીકા શક હો યા ઉસ્કી વસાતતસે રાઝ ફાશ હોનેકા ખત્રા હો તો ઉસે ખત્મ કર દિયા જાએ. મૈંને ફિર ભી ઉસ્કે

કત્લસે ગુરેઝ કિયા મગર વહ મુઝે કત્લ કરનેકે લિએ પાગલ હો ગયા થા."

"યહ ભી તો હો સકતા હે કે તુમને ઉસે ગલતફહમીમેં કત્લ કર દિયા હો" ઈમામને કહા "હો સકતા હે કે લળકી મુસલમાન હી હો ઔર વહ સચ્ચે દિલસે હમારે લિએ કામ કર રહી હો."

"હો સકતા હે." વિક્ટરને કહા "લેકિન મૈંને ષુબૂત દેખ લિયા થા. મૈંને ચંગેઝકે સાથ ઉસ્કા ઝિક્ર નહીં કિયા થા. મૈંને ઉસ ઔરતકો ઉસ ઈમારતસે નિકલતે ઔર વાપસ જાતે દેખા થા જહાં હરમનકે શોઅબેકી લળકિયાં રહતી હે. મૈંને યહ ભી મા'લૂમ કર લિયા થા કે યહ ઔરત કિસી કમાન્ડરકી દાશિતા નહીં. વહ ઈસ ઈમારતમેં રહતી હે. આજ રાત મૈં ચંગેઝકે પીછે ચલા ગયા ઔર જહાં વહ ઈસ ઔરતકે સાથ બેઠા વહાંસે ચંદ કદમ દૂર મૈં એક દરખ્તકે પીછે બેઠ ગયા. ઔરતને જિસ અંદાઝસે ચંગેઝસે રાઝકી બાતેં પૂછી વહ ઈસ શકકો યકીનમેં બદલનેકે લિએ કાફી થી કે યહ ઔરત સલીબિયોંકી જાસૂસ હે. ઉસ્ને ત્રિપોલીમેં હમારે છાપામારોંકે મુતઅલ્લિક પૂછા ઔર ચંગેઝકો બતાયા કે સલીબી ફૌજકે લિએ રસદ વગૈરાકા બેઅંદાઝ ઝખીરા રખ્ખા ગયા હે જિસ્મેં આતિશગીર સિયાલકે બેશુમાર મટકે હૈં. મૈં ભી જાસૂસ હૂં. મુઝે અછ્છી તરહ ઈલ્મ હે કે યહાં કહીં ભી ઈત્ના ઝખીરા નહીં રખ્ખા ગયા. ઉસ્ને જો જગા બતાઈ થી વહાં કુછ ભી નહીં. આપ ખૂદ કલ જા કે દેખ લેના....."

"ચંગેઝને ઉસ્કે આગે હમારી સારી જમાઅતકી નિશાનદેહી કર દી ઔર ઉસ્ને મેરા નામ લે કર મુઝે ભી બેનકાબ કર દિયા. મૈં ઈત્ની આમ જગા પર હૂં જહાં મુઝે રાઝકી ગહરી બાતેં ભી મા'લૂમ હો જાતી હે. ઈસ ઔરતને મેરા નામ સુના તો વહ અપની હૈરતકો છુપા ન સકી. વહ બહુત દેર ખામોશ રહી. ફિર વહ ઉઠ ખળી હૂઈ. હમારા ઈત્ના ખતરનાક રાઝ યહ ઔરત લે જા રહી થી ઔર યહ રાઝ સીધા હરમનકે પાસ જા રહા થા. ઉસ્કા નતાઈજકા આપ અંદાઝા કર સકતે હૈં. મૈંને ઉઠ કર ઔરતકો પકળ લિયા ઔર ખંજર ઉસ્કે સીનેમેં ઘોંપ દિયા. ચંગેઝ મુઝ પર ટૂટ ટૂટ પળતા થા. ઉસે બહુત સમઝાયા. હકીકત બતાઈ મગર શરાબને ઉસે હૈવાન બના

રખ્ખા થા. મૈંને ઉસ્કે ખંજરસે ઝખ્મ ખા કર ભી ઉસે સમઝાયા મગર વહ સોચને સમઝનેકી હાલતમેં થા હી નહીં. મૈંને મહસૂસ કર લિયા થા કે ઝિંદા રહા તો મૈં ઉસે કાબૂમેં નહીં લા સકૂંગા ઔર હમારા અસલ મકસદ બૂરી તરહ ખત્મ હો જાએગા. મૈંને ઉસે ભી ખત્મ કર દિયા.''

''તુમને અછ્છા કિયા હે'' ઈમામને કહા ''મૈં તુમ્હારા ફેસ્લા કબૂલ કરતા હૂં. તુમ અબ ત્રિપોલીસે નિકલ જાઓ. મૈં ઈન્તિઝામ કર દેતા હૂં''

''નહીં.'' વિક્ટરને કહા ''સુબ્હ ચંગેઝ ઔર ઔરતકી લાશેં સબ દેખ લેંગે. મુઝે યકીન હે કે હરમનકો મા'લૂમ હો ચુકા હે કે ચંગેઝ જાસૂસ થા. ઉસીને ઈસ ઔરતકો ઉસ્કે પીછે ડાલા થા. વહ યહી સમજેગા કે ઈન દોનોંકે મુસલમાન જાસૂસોંને કત્લ કિયા હે, ફિર યહાંકે મુસલમાનોંકે લિએ કયામત આ જાએંગી. પહલે હી અહકામ મિલ ચૂકે હૈં કે કિસી પર જાસૂસીકા શક હો તો ઉસે કૈદ યા કત્લ કર દિયા જાએ. અબ તો યૂં સમઝો કે યહાંકે હર મુસલમાન ઘરાને પર હરમનને એક એક જાસૂસ મુકર્રર કર દિયા હે. યહ લોગ મુસલમાનોંકો ઝુલ્મો તશદ્દુદકા નિશાના બનાનેકે બહાને ઢૂંડ રહે હૈં..... મૈં વાપસ અપની જગા જા રહા હૂં. મૈં યહ કત્લ અપને ઝિમ્મે લૂંગા ઔર વજહ યહ બતાઉંગા કે મૈં ઔર ચંગેઝ રકીબ થે.''

''હમ તુમસે ઈત્ની કુર્બાની નહીં લેંગે.'' ઈમામને કહા ''મૈં તુમ્હારે સાથ એક આદમીકો ભેજૂંગા જો તુમ્હેં કાહિરા છોળ આએગા.''

''મૈં અપની જાનકી કુર્બાની દેના ચાહતા હૂં.'' વિક્ટરને કહા ''મુઝે વહ વકત યાદ હે જબ મેરે શહરમેં સલીબી ફૌજકે દો અફસરોંને મેરી બહન પર હાથ ડાલા થા. ઉન્હોંને અપને સિપાહિયોંકો હુકમ દિયા થા કે મેરી બહનકો ઉઠા કર લે ચલેં. કોઈ ઈસાઈ મેરી મદદકો નહીં આયા. તીન મુસલમાન જવાનોંને ઈન સિપાહિયોંકા મુકાબલા કિયા થા તીનોં ઝખ્મી હો ગએ થે લેકિન ઉન્હોંને મેરી બહનકો બચા લિયા થા. વહ તો બાલાઈ અફસર અછ્છા થા જિસ્ને મેરી શિકાયત સુન લી થી વર્ના મેરી બહન ભી ન રહતી ઔર તીનોં મુસલમાનોંકો ભી કત્લ કરા દિયા જાતા. ઉસી વાકિએને મુઝે મુસલમાનોંકા જાસૂસ બનાયા થા. મૈં આપકી કૌમકો ઈસ એહસાનકા સિલા દેના ચાહતા હૂં. મૈં અપની જાન જલ્લાદકે હવાલે કરકે ત્રિપોલીકે

મુસલમાનોંકી જાન ઓર ઈઝ્ઝત બચાઉંગા.''

ઉસ્ને ઈમામકો બતાયા "સલીબિયોંને ફોજેં જમા કરના શુરૂઅ કર દી હે ઓર ઉન્કા રૂખ હલબકી તરફ હોગા વહ સબસે પહલે શામકો તહેતેગ કરનેકા ઈરાદા રખતે હૈં. અભી યહ પતા નહીં ચલા કે વહ કબ કૂચ કરેંગે. યહ ભી મા'લૂમ નહીં હુવા કે ઉન્કી સારી ફોજ એક હી ઈલાકે પર હમ્લા કરેગી યા આગે જા કર તકસીમ હો જાએગી ઓર એક હી વકત કઈ મુકામાત પર હમ્લે કરેગી. સુલ્તાન અય્યૂબી તક યહ ઈત્તિલાઅ બહુત જલ્દી પહુંચ જાની ચાહિએ તાકે વહ મિસરમેં ન બેઠા રહે'' વિક્ટરકો જો કુછ મા'લૂમ હો સકા થા ઉસ્ને ઈમામકો બતા દિયા.

વહ ઉઠા ઓર ઈમામકે રોકને પર ભી રૂકા. કહને લગા "આપ બિલ્કુલ મુત્મઈન રહે. આપકો કોઈ નહીં પકળ સકેગા'' ઓર વહ બાહર નિકલ ગયા.

વહ શહરસે ભી નિકલ ગયા. ઉસ્કે ઝખ્મોંસે ખૂન બંદ હો ચુકા થા. ઈમામને દોનોં ઝખ્મ પર પટ્ટિયાં બાંધ દી થી. ઉસ્ને ઈસ ખયાલસે દોનોં પટ્ટિયાં ઉતાર કર ફેંક દી કે જિનકે પાસ વહ જા રહા થ. વહ યહ પૂછ બેઠેં કે મર્હમ પટ્ટી કિસ્સે કરાઈ હે. ઝખ્મોંસે ફિર ખૂન બહને લગા. વહ ઉસ જગા ગયા જહાં ચંગેઝ ઓર ઓરતકી લાશેં પળી થીં. રાતકે પીછલે પહરકા ચાંદ ઉપર ઉઠ આયા થા. વિક્ટરકો શરાબકી સુરાહી ઓર દો પ્યાલે પળે નઝર આએ. ઉસ્ને ઓરતકે ચેહરેકો ગોરસે દેખા. મોત ભી ઉસ્કે ચેહરેકા હુસ્ન નહીં બિગાળ સકી થી. ઉસ્કે ખુલે હૂએ રેશમી બાલ ઉસ્કે સીને પર બિખર ગએ થે. વિક્ટરને શરાબકી સુરાહીકો દેખા ઓર ઝેરે લબ કહા. "ઈન્સાનને અપની તબાહીકે કૈસે કૈસે ઝરીએ ઈખ્તિયાર કીએ હૈં.''

ઉસ્ને ચંગેઝકો દેખા ઓર ઉસ્કે પાસ બેઠ ગયા. ચંગેઝકા જિસ્મ બરફકી તરહ સર્દ હો ચુકા થા. વિક્ટરને ઉસ્કા હાથ અપને હાથમેં લે કર "તુમ અચ્છી તરહ જાનતે થે કે ઓરત મર્દકી કિત્ની બળી કમઝોરી હે ઓર શરાબમેં બાદશાહોંકે તખ્ત ઉલટ દીએ હૈં. તુમને ઈસ કમઝોરીકો અપને અંદર ડાલ લિયા..... મૈં ભી આ રહા હૂં મેરે દોસ્ત ! જલ્લાદ મુઝે જલ્દી હી

તુમ્હારે પાસ પહુંચા દેગા. હમ એક હી મંઝિલકે મુસાફિર હે. મેં આ રહા હૂં દોસ્ત, મેં આ રહા હૂં."

વહ ઉઠા ઔર બહુત તેઝ કદમ ઉઠા થા ઉસ ઈમારતકી તરફ ચલ પળા જિસ્મેં અફસર રહતે થે. ઉસ્કે ઝખ્મોંસે ખૂન બહ રહા થા. ઉસ્ને નિયામસે ખંજર નિકાલા. ઉસ પર ખૂન જમ ગયા થા. ઉસ્ને ઉસે અપને ખૂનસે તર કિયા ઔર ખંજર હાથમેં રખ્ખા. ખૂન ઝિયાદા નિકલ જાનેસે વહ કમઝોરી મહસૂસ કરને લગા થા..... ઉસ્ને એક દરવાઝે પર દસ્તક દી. ઉસે મા'લૂમથા કે જિસ્કે પાસ ઉસે જાના હે ઉસ્કી રહાઈસ યહી હે. કુછ દેર બા'દ એક મુલાઝિમને દરવાઝા ખોલા. વિક્ટરને અફસરકા નામ લે કર કહા કે ઉસે જગાઓ ઔર બતાઓ કે એક કાતિલ આયા હે. મુલાઝિમ અંદરકો દોળા.

અંદરસે ગાલિયોંકી આવાઝેં સુનાઈ દેને લગી. અફસર ગાલિયાં બકતા આયા. દરવાઝે પર આ કર કહર ભરી આવાઝમેં પૂછા "કોન હો તુમ કિસે કત્લ કરકે આએ હો ?" મુલાઝિમ કિંદીલ ઉઠાએ દોળા આયા. અફસરને વિક્ટરકો રોશનીમેં દેખ કર પૂછા "તુમ ?" કિસ્સે લળાઈ હો ગઈ થી ?

"મેં દો ઈન્સાનોંકે કત્લકા ઈકબાલ કરને આયા હૂં." વિક્ટરને કહા "મુઝે ગિરફતાર કર લેં."

અફસરને મુંહ પર બળી ઝોરસે થપ્પળ માર કર કહા "કત્લકા તુમ્હેં યહી વકત મિલા થા ? દિનકો કયૂં કત્લ ન કિયા ? મેં તુમ્હારે બાપકા નોકર હૂં જો ઈસ વકત તુમ્હેં ગિરફતાર કરૂંગા ? ઈત્ની ગહરી નીંદસે મુઝે જગા દિયા હે." ઉસ્ને અપને મુલાઝિમસે કહા "ઓયે, લે જાઓ ઉસે, કૈદખાનેમેં બંદ કર દો."

મુલાઝિમ વિક્ટરકો બાઝૂસે પકળ કર ચલ પળા તો અફસરને ગરજ કર કહા "ઓયે, રૂક જાઓ, જંગલી કહીંકે. તુમને યહ ભી નહીં સોચા કે યહ રાસ્તેમેં તુમ્હેં ભી કત્લ કર દેગા. અંદર લાઓ ઉસે. ઉસ્ને કયા કિયા હે ?"

"મેંને એક આદમી ઔર એક ઔરતકો કત્લ કિયા હે જનાબ !" વિક્ટર બુલંદ આવાઝસે બોલા.

"કત્લ કિયા હે ?" અફસરને હૈરત ઔર ગબરાહટસે પૂછા "કત્લ કિયા હે ?...." અગર મુસલમાનકો કત્લ કિયા હે તો જાઓ અપની મર્હમપટ્ટી કર આઓ. તુમ ઉસે કત્લ ન કરતે તો વહ તુમ્હેં કત્લ કર દેતા. અગર કિસી સલીબીકો કત્લ કિયા તો તુમ્હેં ભી કત્લ હોના ચાહિએ. અંદર આ કર બતાઓ."

"આપને મેરે સાથ એક બળા હી ખૂબરૂ આદમી દેખા હુવા" વિક્ટરને અંદર જા કર કહા. ઉસ્ને ચંગેઝકા વહ ઈસાઈ નામ બતાયા જિસ્સે વહ જાના પહેચાના જાતા થા. કહને લગા "મેરી દોસ્તી એક ઔરતકે સાથ થી મેરે ઈસ સાથીને ઈસ ઔરતકો વર્ગલાયા ઔર મેરે ઔર ઉસ્કે તઅલ્લુકાત તોળ ડાલે. ઈસ ઔરતકે સાથ દોસ્તી કર લી ઔર ઈસ્સે મેરી બેઈઝ્ઝતી કરાઈ. મેં ઈસ ઔરતકી દોસ્તીસે દસ્તબર્દાર નહીં હોના ચાહતા થા. ઈન દોનોંને મુઝે બહુત મુશ્તઈલ કિયા. મેંને આજ રાત ઉન્હેં ઈકટ્ઠે બેઠે દેખ લિયા. મેં દરઅસલ ઉન્હેં દેખને હી ગયા થા. ઉન્હેં મેંને ઐસી હાલતમેં દેખા જો મેરી બર્દાશ્તસે બાહર થી. મેંને ઔરત પર હમ્લા કિયા ઔર ઉસે ખંજરસે માર ડાલ. ફિર અપને રફીકકે સાથ ખંજર બાઝી હૂઈ. મુઝે યહ દો ઝખ્મ આએ હેં. ઉસે ભી દો હી ઝખ્મ આએ હે મગર મોહલિકષાબિત હૂઈ. મેં કહીં ભાગ જાનેકે બજાએ આપકે પાસ આ ગયા હૂં."

અફસરને કહા "ઔરતકે લિએ કત્લ હોના યા કત્લ કરના અકલમંદી તો નહીં."

યહ અફસર બિલ્કુલ સંજીદા નહીં લગતા થા. વહ શાયદ વિક્ટરકો છોળ દેતા મગર સુબ્હ હોતે હી લાશેં દેખી ગઈ. હરમન ઔર ઉસ્કે નાઈબકો પતા ચલા કે દોનોં ગુસ્સેસે પાગલ હોને લગે, મકતૂલા ઉન્કી બળી કિમતી ઔર કારઆમદ મુખ્બિર ઔર જાસૂસ થી ઔર ચંગેઝ ઉસ ઔરતકા શિકાર થા જિસ્સે ઈસ ગિરોહકા સુરાગ લગાના થા. યહ ગિરોહ મહફૂઝ હો ગયા થા. વિક્ટરકે ઝખ્મોંસે ખૂન બહ રહા થા. કિસીને ઉસ્કી મર્હમપટ્ટીકી ન સોચી. હરમનને ઉસે પીટના શુરૂઅ કર દિયા જિસ્સે વિક્ટર બેહોશ હો ગયા. ઉસ્કે બા'દ વહ કભી ભી હોશમેં ન આયા. દૂસ્રે દિન બેહોશી હાલતમેં હી ઉસે જલ્લાદકે હવાલે કર દિયા ગયા. જલ્લાદકે કુલ્હાળેને એક હી વારસે

ઉસ્કા સર તનસે જુદા કર દિયા. ઉસ્કે સર ઔર ધળકો જબ એક ઘળેમેં ફેંકા જા રહા થા, ઉસ વકત ઈમામકા રવાના કિયા હુવા એક જાસૂસ ત્રિપોલીસે દૂર નિકલ ગયા થા. ઉસે ઊંટ પર ભેજા ગયા થા કયૂંકે કાહિરા તકકા સફર બળા હી લંબા ઔર બળા હી કઠિન થા. જિસે સિર્ફ ઊંટ બર્દાશ્ત કર સકતા થા.

૫૭૨ હીજરી સન (૧૧૭૭ ઈસ્વીસન)કે અવાઈલકા એક મહીના થા. કાહિરાકે ફૌજી ઈલાકેમેં ગૈરમઅમૂલી રોનક ઔર ચહલ પહલ થી. કિસી મૈદાનમેં ઘોળે દોળાએ જા રહે થે કહીં પ્યાદા સિપાહિયોંકો ટ્રેનીંગ દી જા રહી થી. શુતુર સવારોંકી રોનક અલગ થી. કાહિરાકે દૂર પહાળી ઈલાકેમેં મંઝર ઐસા થા જૈસે જંગ લળી જા રહી હો. યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકી જંગી મશ્ક થી એક વાદીમેં આતિશગીર માદા ફેંક કર આગ લગાઈ ગઈ થી જો બીસ પચ્ચીસ ગઝ તક ફલી હૂઈ થી. સવાર ઘોળે દોળાતે ઈન શોઅલોમેંસે ગુઝર રહે થે. એક જંગી મશ્ક દૂર રેગિસ્તાનમેં હો રહી થી. કિસી સિપાહીકો પાની અપને સાથ રખનેકી ઈજાઝત નહીં થી.

યહ બળી હી સખ્ત ટ્રેનીંગ થી જો નએ રંગરૂટોંકો દી જા રહી થી. ભરતી અભી જારી થી. ફૌજકે તમામ સાલાર ઔર દીગર અફસર ઈસ ટ્રેનીંગમેં મસરૂફ થે. સુલ્તાન અય્યૂબી સલ્તનતકે દૂસ્રે મસાઈલ ઔર ઉમૂરકી તરફ રાતકો તવજ્જુહ દેતા થા. ઉસ્કા દિલ ટ્રેનીંગકી નિગ્રાની પર થા ઔર સાલારોંકો હિદાયત દેતે ગુઝરતા થા. ઉસ્ને સબસે કહ દિયા થા કે અગર સલીબિયોંને શામ પર ફૌજકશી ન કી તો ઈસ્કા મતલબ યહ હોગા કે ઉન્હોંને લળાઈસે તૌબા કર લી હે યા ઉન્કી અકલ જવાબ દે ગઈ હે મગર ઈન દોનોંમેંસે એક ભી બાત સહીહ નહીં. વહ ઝરૂર આએંગે.

"ઈસ વકત તક કિસી ન કિસી મકબૂઝા ઈલાકેસે અપને કિસી આદમીકો આના ચાહીએ થા." સુલ્તાન અય્યૂબીને અપને પાસ ખળે એક સાલારસે કહા. વહ એક ચટ્ટાન પર ખળા જંગી મશ્ક દેખ રહા થા. ઉસ્ને કહા "સલીબી આએંગે ઝરૂર. યહ મુઝે કોઈ જાસૂસ હી બતા સકતા હે કે વહ કીધરસે આએંગે. કહાં આએંગે, ઔર ઉન્કી નફરી કિત્ની હોગી ?"

વહ ચટ્ટાનસે ઉતર કર કિસી ઔર તરફ જાને લગા ઉસે દૂરસે ગર્દ ઉળતી નઝર આઈ જો એક યા દો ઘોળોંકી થી. સુલ્તાન રૂક ગયા. ગર્દ કરીબ આઈ તો ઉસ્મેંસે દો ઘોળે બરામદ હૂએ. એક પર અલી બિન સુફયાન સવાર થા ઔર દૂસ્રેકો સુલ્તાન પેહચાન ન સકા. વહ ત્રિપોલીસે ઈમામકા ભેજા હુવા જાસૂસ થા જો વહાંસેં ઊંટ પર રવાના હુવા થા. બહુત દિનોં બા'દ કાહિરા પહુંચા થા. અલી બિન સુફયાનને ઉસ્સે રિપોર્ટ લી ઔર ઉસે ઘોળા દે કર સાથ લે આયા તાકે યહ રિપોર્ટ સુલ્તાન અય્યૂબીકો ફૌરન દે દી જાએ.

જાસૂસને સુલ્તાન અય્યૂબીકો બતાયા "સલીબી એક બર્કરફતાર ઔર તૂફાની હમ્લેકે લિએ તય્યારિયાં કર રહે હૈં. ફૌજોંકા ઈજ્તિમા શુરૂઅ હો ગયા. સબસે ઝિયાદા ફૌજ હુનૈનકે શાહ રીનોલ્ટકી હે વહ ઈસ તૂફાની યલ્ગારકી કિયાદત કરના ચાહતા હે."

"વહીં રિનાલ્ટ જિસે નુરૂદ્દીન ઝંગીને ગિરફતાર કરકે કૈદમેં ડાલ દિયા થા" સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "ઉસે વહ અપની શરાઈત પર રિહા કરના ચાહતે થે મગર ઝંગીકી બેવક્ત મૌત રિનાલ્ટકી રિહાઈકા બાઈષ બની. ઈક્તિદાર ઔર ઝર્રો જવાહિરાતકે લાલચી ઉમરાને નુરૂદ્દીન ઝંગીકે કમસિન બેટેકો કઠપુતલી બનાયા ઔર રિનાલ્ટકો રિહા કર દિયા. આજ વહ રિનાલ્ટ ઈસ્લામકા ખાતમા કરને આ રહા હે..... હાં ! તુમ આગે સુનાઓ. ઉન્હેં યલ્ગાર કરની ચાહિએ થી ઔર કોન હોગા ?"

"ત્રિપોલીકા રેમાન્ડ હોગા. ઝિયાદાતર અફવાજકા ઈજ્તિમા વહીં હો રહા હે ઔર હમ્લેકી તફસીલાત વહીં તે હો રહી હે તીસ્રા બાલ્ડવિન હોગા. ઉસ્કી ફૌજ ભી કમ નહીં. યહ મા'લૂમ નહીં કિયા જા સકા કે સલીબી ફૌજ કબ કૂચ કરેગી. હમ્લા શામ પર હોગા. હલબ, હિરન ઔર હમ્માતકે નામ સુને ગએ હૈં. કૂચ જલ્દી હોગા."

"અલી બિન સુફયાન !" સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "મુઝે ત્રિપોલીસે આખરી ઈત્તિલાઆતકા ઈન્તિઝાર રહેગા."

"ઉન ઈત્તિલાઆતકા ઈન્તિઝાર ન કરે જિન્કી આપ તવક્કુઅ લગાએ બેઠે હૈં." અલી બિન સુફયાનકે બજાએ જાસૂસને જવાબ દિયા "સલીબિયોંકે અઝકરી ઐવાનમેં હમારે દો આદમી થે. દોનોં મારે ગએ હૈં" ઉસ્ને રાશિદ

ચંગેઝ ઔર વિક્ટરકા વાકિઆ સુના દિયા. સુલ્તાન અય્યૂબીકી આંખે લાલ હો ગઈ. જાસૂસને કહા "રીનાલ્ટને દા'વા કિયા હે કે ઉસ્કી ફૌજમેં અળાઈસો નાઈટ હોંગે. અપને ઈન દોનોં જાસૂસોંને મરનેસે પહલે ઈમામકો બતાયા થા કે સલીબી આપકો છાપામાર ઔર શબખૂન મારનેકા તરીકા ઈસ્તિઅમાલ કરનેકી મોહલત નહીં દેંગે ઉન્હોંને કુછ ઐસી ચાલેં સોચ લી હે જિન્સે વહ આપકો મજબૂર કર દેંગે કે આપ પૂરી ફૌજકો સામને લા કર લળેં. ઉન્હેં આપકી ઈસ કમઝોરિયોંકા ઈલ્મ હે કે આપકે પાસ ફૌજકી કમી હે. ઉસીકે પેશેનઝર વહ બહુત ઝિયાદા ફૌજ લા રહે હેં તાકે આપ ઘૂમ ફિર કર ન લળ સકેં."

જાસૂસકી યહ ઈત્તિલાઅ મિલનેકે બા'દ સુલ્તાન અય્યૂબી બાહર કમ નઝર આને લગા. વહ કમરેમેં બંદ રહને લગા. કાગઝ પર મુમ્કિના મૈદાને જંગકા નકશા બના કર ઈસ પર પેશકદમી ઔર દીગર ચાલોંકી લકીરેં ખીંચતા રહતા. કભી અચાનક અપને સાલારોંકો બુલા કર ઉન્કે સાથ બહષમેં ઉલઝ જાતા ઔર ઉન્હેં મૌકા દેતા કે વહ ભી રાઈ દે ઔર ચાલેં સોચેં. ઉન સાલારોંમેં એક ઈસા અહલકારી થા જો એક કાબિલ સાલાર હોનેકે અલાવા આલિમ ઔર કાનૂનદાન ભી થા. ઉસે બા'ઝ મુઅર્રિખોંને સુલ્તાન અય્યૂબીકા દસ્તેરાસ્ત ભી કહા હે.

એક રોઝ સુલ્તાન અય્યૂબીને ખિલાફે તવક્કુઅ કૂચકા હુકમ દે દિયા. ઉસ્ને ફૌજકા ખાસ્સા હિસ્સા સૂડાનકી સર્હદકે બા'દ ખેમાઝન કર દિયા કયૂંકે ઉધરસે ભી હમ્લેકા ખત્રા થા. ઉસ્કે લિએ સબસે બળી મુસીબત યહી થી કે વહ પેશકદમી કરતા થા તો ઉસ્કે ઉકબમેં ભી દુશ્મન હોતા થા. સલીબિયોંકે લિએ વહ મિસરકી સારી ફૌજ નહીં લે જા સકતા થા. ઉસ્ને કૂચ કિયા તો મુઅર્રિખોંકે અઅદાદો શુમારકે મુતાબિક ઉસ્કે પાસ જો ફૌજ થી વહ એક હઝાર પ્યાદા થી. યહ સબ મમ્લૂક થે (મમ્લૂક આઝાદ કિએ હૂએ ગુલામોંકો કહા જાતા થા) યહ લળાકે ઔર જંગજૂ થે. ઉન્કે અલાવા આઠ હઝાર ઘૂળસવાર થે જિન્મેં મિસરી ભી થે ઔર વહ સૂડાની ભી જિન્હેં ૧૧૬૯ ઈસ્વીસનમેં સુલ્તાન અય્યૂબીને બગાવતકે જુર્મમેં ફૌજસે નિકાલ કર ઉન્હેં ઝરખેઝ ઝમીનોં પર આબાદ કર દિયા થા. અબ વહ મિસરકે વફાદાર થે.

ઉન પર એઅતિમાદ કિયા જા સકતા થા મગર યહ એક હઝાર મમ્લૂક ઔર આઠ હઝાર સવાર નએ નએ ફૌજમેં ભરતી હૂએ થે. ઉન્હોંને અભી જંગ દેખી હી નહીં થી. ઉન્કી ટ્રેનીંગ બમુશ્કિલ મુકમ્મલ હૂઈ થી.

સુલ્તાન અય્યૂબી અપની ફૌજ અપને ભાઈ અલ્આદિલકી ઝેરેકમાન હલબકે મુઆફાતમેં છોળ આયા થા. ઉસે કિસી તરહ અંદાઝા હો ગયા થા કે સલીબી ઈત્ની જલ્દી શામ તક નહીં પહુંચેંગે. ઉસ્ને કૂચ બહુત તેઝ કરાયા ઔર હલબ જા પહુંચા. વહાં ઉસે પતા ચલા કે સલીબિયોંને હિરનકે કિલ્એકો મુહાસરેમેં લે રખ્ખા હે. આપને હિરનકા મુકમ્મલ ઝિક્ર પિછલી કહાનિયોંમેં પળ્હા હે. સુલ્તાન અય્યૂબીને મુહાસરા કરનેવાલી સલીબી ફૌજકો મુહાસરેમેં લે લિયા. ઉસ્કી યહ ચાલ ઐસી અચાનક થી કે સલીબી જમ કર લળ ન સકે. સુલ્તાન અય્યૂબીને બહુતસે કૈદી પકળે ઔર સલીબિયોંકો બહુત નુકસાન પહુંચાયા. ઉસ્ને પેશકદમી જારી રખ્ખી ઔર દો અહમ મુકામાત, લિડય્યા ઔર રમલા પર કબઝા કર લિયા.

યહ ફતૂહાત આસાન થી. મિસરસે આએ હૂએ નએ સિપાહિયોંકે હોસ્લે બળ્હ ગએ. વહ સમઝે કે જંગ ઈસી તરહ હોતી હે. ઈસ્સે નએ સિપાહી ગૈરમોહતાત હો ગએ. સલીબિયોંને ગાલિબન દાનિસ્તા પસ્પા હો કર સુલ્તાન અય્યૂબીકો ધોકા દિયા થા. ઉન્હોંને થોળીસી ફૌજકી નુમાઈસ કી થી. યહ ફિરંગી (ફ્રેન્ક્સ) થે. રીનાલ્ટ ઔર બાલ્ડવિનકી ફૌજેં અભી સામને નહીં આઈ થી. વહ ઈસી ઈલાકેમેં મૌજૂદ થે. અબ સલીબિયોંને ઐસે સખ્ત ઈકદામાત કિએ થે કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે જાસૂસ દુશ્મનકે ઈલાકેસે નિકલ હી ન સકે. ત્રિપોલીકે જાસૂસકે બા'દ ઉધરસે કોઈ આ હી ન સકા.

રમલાકે કરીબ એક નદી થી જિસ્કા પાની તો ગહરા નહીં થા નદી ગહરાઈમેં થી ઔર ચોળી ભી. ઈસા અહલકારીને રમલાકો પતા કરકે અપને દસ્તોંકો રમલાકે ઈર્દ ગિર્દ ફેલા દિયા. અચાનક નદીકે કિનારેકી ઓટમેં સલીબિયોંકી ફૌજ યૂં નિકલી જૈસે સૈલાબ કિનારોંસે બાહર આ ગયા હે. યહ ફૌજ જાને કબસે વહાં છૂપી બેઠી થી. ઈસા અહલકારીકે દસ્તે બેખબરીમેં મારે ગએ. વહ બિખરે હૂએ ભી થે. મુકાબલા ન કર સકે. ત્રિપોલીકે જાસૂસકી યહ ઈત્તિલાઅ સહીહ ષાબિત હૂઈ કે સલીબી ઐસી

ચાલેં ચલેંગે જિન્સે સુલ્તાન અય્યૂબી અપને મખ્સૂસ તરીકએ જંગસે લળનેકે કાબિલ નહીં રહેગા.

ઉસ વકતકે એક વકાએ નિગાર ઈબ્ને અસીરને લિખ્ખા હે "ફિરંગી ઈસ તરહ નદીસે નિકલે જૈસે ઈન્સાનોં ઔર ઘોળોંકા સૈલાબ કિનારોંસે બાહર આ કર આબાદિયોંકે અપને સાથ બહાએ લે જા રહા હો. સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજ બેખબરીમેં મુકમ્મલ ઘેરેમેં આ ગઈ."

મશ્હૂર મુઅર્રિખ જેમ્ઝને લિખ્ખા હે "શાહ બાલ્ડવિન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીસે પહલે અપની ફૌજ રમલાકે મઝાફાતમેં લે આયા થા. સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજને રમલાકા શહર ફતહ કર લિયા ઔર ઉસ્કે હર અવ્વલકે એક સાલાર એવલિનને શહરકો આગ લગા દી થી. સલીબિયોં (ફિરંગિયોં)કી ઘાત કામ્યાબ રહી. અય્યૂબી ઘેરેમેં આ ગયા. ઉસ્કે દસ્તે બિખર ગએ. ઉસ્ને કઈ દસ્તે યકજા કર લિએ ઔર અપની ખુસૂસી ચાલકે મુતાબિક જવાબી હમ્લા કિયા મગર મૈદાન સલીબિયોંકે હાથ થા. સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા હમ્લા ન સિર્ફ નાકામ રહા બલ્કે ઈસ્કે લિએ પસ્પાઈ ભી નામુમ્કિન હો ગઈ.

નએ રંગરૂટ જો ચંદ એક મુકામાત આસાનીસે ફતહ કરકે યહ સમઝ બેઠે થે કે ઉન્હેં કોઈ શિકસ્ત દે હી નહીં સકતા વહ ઐસે ભાગે કે ઉન્હોંને મિસરકા રૂખ કર લિયા. ભાગનેવાલોંમેં ઉન્કી તઅદાદ ઝિયાદા થી જિન્હેં બા'ઝ ગૈરમોહતાત ફૌજી અફસરોંને માલે ગનીમતકા લાલચ દે કર ભરતી કિયા થા. સબસે બળી વજહ યહ થી કે યહ સબ નાતજર્બાકાર થે. સુલ્તાન અય્યૂબી ઈસ કૈફિયતમેં રહ ગયા થા કે વહ એક ઊંટ પર સવાર હો કર મૈદાને કારઝાસે નિકલા ઔર અપની જાન બચાઈ.

કાઝી બહાઉદ્દીન શદ્દાદ જો ઈસ જંગકા ઐની શાહીદ હે, અપની યાદદાશ્તોંમેં લિખતા હૈં "સુલ્તાન અય્યૂબીને મુઝે ઈસ શિકસ્તકી વજહ ઈન અલ્ફાઝમેં બતાઈ થી, "સલીબિયોંને મેરી ચાલ ચલ કર મેરી ફૌજકો ઉસ વકત જંગમેં ઘસીટ લિયા જબ મેં ઉસે જંગી તર્તીબમેં નહીં લા સકા થા. દૂસ્રી વજહ યહ હૂઈ કે મેરી ફૌજકે પહલૂઓં પર જો દસ્તે થે વહ જગા આપસમેં બદલ રહે થે. યહ બહુત બળી નકલો હર્કત થી. સલીબિયોંને ઈસ

કૈફિયતમેં હમ્લા કર દિયા. ઉન્કા હમ્લા ઈત્ના શદીદ ઔર અચાનક થા કે મેરે નએ સિપાહી ઔર સવાર ગબરા કર પીછેકો ભાગ ઉઠે ઔર ઉન્હોંને મિસરકા રૂખ કર લિયા. વહ રાસ્તેસે ભટક ગએ ઔર દૂર દૂર બિખર ગએ. મેં ઉન્હેં યકજા ન કર સકા. દુશ્મનને મેરી ફૌજસે જંગી કૈદી પકળે. ઉન્મેં ઈસા અહલકારી ભી થી. સુલ્તાન અય્યૂબીને અપની ફૌજકો મરવાનેકે બજાએ હુકમ કર દે દિયા કે અપને અપને તોર પર મૈદાને જંગસે નિકલો ઔર કાહિરા પહુંચનેકી કોશિશ કરો.''

સુલ્તાન અય્યૂબીને સલીબિયોંકો સાંઠ હઝાર દીનાર ઝરેં ફિદિયા અદા કરકે ઈસા અહલકારીકો રિહા કરા લિયા. એક મિસરી વકાએનિગાર મુહમ્મદ ફરીદ અબૂહદીદને લિખ્ખા હે કે સુલ્તાન અય્યૂબીને અપને ભાઈ શમ્સુદોલા તૂરાનશાહકો ઈસ જંગ ઔર અપની શિકસ્તકા હાલ લિખ્ખા થા જિસ્મેં ઉસ્ને અરબીકા એક શેઅર ભી લિખ્ખા થા. ઉસ્કે માઅને યહ હે.

''મેંને તુમ્હેં ઉસ વકત યાદ કિયા જબ સલીબી બર્છિયાં ચલ રહી થી. દુશ્મનકી સીધી ઔર ગન્દુમી રંગકી બર્છિયાં હમારે જિસ્મોંમેં દાખિલ હો કર હમારા ખૂન પી રહી થી.''

યહ મા'ર્કા જમાદીઉલ્અવ્વલ ૫૭૩ હિજરી (અક્તૂબર ૧૧૭૭ ઈસ્વી)મેં લળા ગયા થા. સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી ઈસ હાલતમેં કાહિરા પહુંચા કે ઉસ્કા સર ઝુકા હુવા થા. ઉસ્કે સાથ કોઈ ફૌજ નહીં થી. ઉસ્કા મુહાફિઝ દસ્તા ભી સાથ નહીં થા. ઉસ્ને કાહિરા પહુંચતે હી મઝીદ ભર્તીકા હુકમ દિયા. શામકે મહાઝ પર વહ અપને ભાઈ અલ્આદિલ ઔર બળે કાબિલ સાલારોંકો હમ્માતકે ઈલાકેમેં છોળ આયા થા.

જબ ફર્ઝને મુહબ્બતકા ખૂન કિયા

આજ વહ રમલા ઈસરાઈલિયોંકે કબઝેમેં હે જહાં આઠસો સાલ પહલે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને શિકસ્ત ખાઈ થી. રમલા જો બૈતુલ્મુકદ્દસસે દસ મીલ દૂર શિમાલમેં વાકેઅ હે. ઉર્દુનકે ઈલાકેમેં હે. જૂન ૧૯૬૭ ઈસ્વીકી અરબ ઈસ્રાઈલ જંગમેં ઈસ્રાઈલિયોંને ઉર્દુનકે ઈસ તમામ ઈલાકે પર કબઝા કર લિયા થા જો દરિયાએ ઉર્દુનકે મગ્રબી કિનારે પર ઈસ્રાઈલકી સર્હદ તક ફેલા હુવા હે. દસ બરસ ગુઝર ગએ હેં, ઈસ્રાઈલિયોંને યહ ઈલાકા ખાલી કરનેકે બજાએ ઈસ પર મુકમ્મલ કબઝા કર લિયા હે ઔર કહા હે કે દુન્યાકી કોઈ તાકત હમેં યહાંસે નિકાલ નહીં સકતી. ઉન્હોંને રમલાકો (ઔર ઉસ તમામ મકબૂઝા ઈલાકેકો) ઉસ વકત ભી કત્લગાહ બનાયા થા જબ ઉન્હોંને ઈસ પર કબઝા કિયા થા, યહ આજ ભી કત્લગાહ હે. ગુઝિશ્તા એક સાલસે રમલામેં જો મુસલમાન રહ ગએ વહ ઈસ્રાઈલ હુકૂમતકે ખિલાફ મુઝાહરે કર રહે હેં ઔર ઈસ્રાઈલ ઉન્હેં ઝુલ્મો તશદ્દુદ ઔર રાયફલોંકી ગોલિયોંસે ખામોશ કર રહે હેં.

ઈસ્રાઈલિયોંકી હટધર્મી ઔર અરબોંકે આપસકે ઈખ્તિલાફાત બતા રહે હેં કે ઈસ્રાઈલી ઈસ ઈલાકેકો નહીં છોળેંગે. દસ બરસ તો ગુઝર ગએ હેં લેકિન આઠસો સાલ પહલે જબ યહ ઈલાકા ઔર યહી રમલા સલીબિયોંકે કબઝેમેં આયા થા તો સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી એક દિન ભી ચેનસે નહીં બેઠા થા. વહ મૈદાનેજંગસે બળી મુશ્કિલસે જાન બચા કર નિકલા થા. ઉસકી ફૌજ એેસી બૂરી તરહ ભાગી કે બિખર કર મિસરકા રૂખ કર લિયા. ફૌજકી ખાસ્સી નફરી સલીબિયોંકી કૈદી હો ગઈ ઔર કુછ ન ફિર કાહિરા તક બેસરો સામાનીકી હાલતમેં યા પ્યાદા જાતે સહરા ઔર સફરકી સઊબતોંકી ભેંટ ચળ ગઈ. એેસી શિકસ્ત હોસ્લે ઔર જઝબે તોળ દિયા કરતી હે. સંભલતે સંભલતે મુદ્દતે ગુઝર જાતી હે, લેકિન સુલ્તાન અય્યૂબી મિસર જા કર ન સિર્ફ સંભલા બલ્કે ઉસ ઈલાકેમેં વાપસ ગયા જહાંસે શિકસ્ત ખા કર ભાગા થા ઔર ઉસ્મેં સલીબિયોંકે લિએ કયામતબપા કર દી.

રમલા આજ ફિર સલાહુદીન અય્યૂબીકા ઈન્તિઝાર કર રહા હે.

સુલ્તાન અય્યૂબીકે સામને સિર્ફ યહ મસ્અલા નહીં થા કે શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લેના હે ઔર સલીબિયોંકી પેશકદમીકો રોકના હે, ઉસે બહુતસે ખત્રોંને ઘેર રખ્ખા થા. ઉસ્કી સફોંમેં ગદ્દારોંકી કમી નહીં થી. સૂડાનકી તરફસે હમ્લેકા ખત્રા બળ્હ ગયા થા. સૂડાનિયોંકો મા'લૂમ થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે પાસ ફૌજ નહીં રહી ઔર જો હે વહ શિકસ્તખુર્દા ઔર ઝખ્મ ખુર્દા હે. યહ ખત્રા તો સબસે બળા થા કે સલીબિયોંકે પાસ ફૌજ દસ ગુના ઝિયાદા થી ઔર ઈસ ફૌજકે હોંસ્લેકો રમલાકી ફતહને મઝબૂત કર દિયા થા. એક યહ ખત્રા ભી થા કે જો મુસલમાન ઉમરા સુલ્તાન અય્યૂબીકે મુખાલિફ થે વહ ઈસ્કી શિકસ્તસે ફાઈદા ઉઠા સકતે થે. વહ એક બાર ફિર મુત્તહિદ હો કર સુલ્તાન અય્યૂબીકો ઉસ ફૌજકે લિએ મુસીબત બન સકતે થે જિસે વહ મહાઝ પર છોળ આયા થા. ઈસ ફૌજકા સાલારે આ'લા ઉસ્કા અપના ભાઈ અલ્આદિલ થા જિસ પર સુલ્તાનકો મુકમ્મલ એઅતિમાદ થા.

ઔર એક ખત્રા સલીબી જાસૂસોંકા ભી થા. પસ્પાઈકે વકત સલીબિયોંકે જાસૂસોંકા ભી મિસ્રી ફૌજકે ભેસમેં મિસર પહુંચ જાના આસાન થા. યહ જાસૂસ મિસરમેં અફવાહેં ફેલા કર કૌમકી હોસ્લા શિકની કર સકતે થે.

ઈસ શિકસ્તકે બા'દ અલ્આદિલ કુરૂને હમ્માત તક પીછે હટ આયા થા. ઈસ દાસ્તાનકી પીછલી ઈકસાતમેં આપને હમ્માતકી જંગકી તફસીલ પળી હે. યહાં સુલ્તાન અય્યૂબીને અપને મુખાલિફ મુસલમાન ઉમરાકો શિકસ્ત દી થી. હમ્માતકા કિલ્આ ભી થા. સલીબી સુલ્તાનકો શિકસ્ત દે કર હમ્માતકી તરફ બળ્હે અલ્આદિલ ખૂદ ભી કાબિલ સાલાર થા ઔર ઉસ્કે સાથ જો સાલાર થે વહ મર્દાને હૂર થે. ઉન્કા દીનો ઈમાન સુલ્તાન અય્યૂબીકી તરહ પુખ્તા થા. અલ્આદિલ અપને ભાઈ સુલ્તાન અય્યૂબીકા શાગિર્દ થા. જંગી ચાલોંકી મહારત ઉસીસે સીખી થી. ઉસે અંદાઝા થા કે સલીબી ઈત્ની બળી ઔર ઈત્ની આસાન ફતહકે બા'દ રમલામેં હી ખેમાઝન નહીં હો જાએંગે. ઉસ્ને કિસી બહરૂપમેં અપને જાસૂસ પીછે છોળે ઔર ખૂદ ફૌજકે

સાથ હમ્માતકા રૂખ કિયા. ઉસે પતા ચલ ગયા થા કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી મિસર ચલા ગયા હે.

ઉસ્કા અંદાઝા સહી ષાબિત હુવા. જાસૂસોંને ઉસે ઈત્તિલાઅ દી કે સલીબિયોંકી ફૌજ હમ્માતકી તરફ પેશકદમી કર રહી હે. અલ્આદિલને અપની ફૌજકી કૈફિયત દેખી. અછ્છી નહીં થી. સિપાહિયોંકા હૌસ્લા મજરૂહ હો ગયા થા. ઘોળોં ઔર ઊંટોંકી ભી કમી હો ગઈ થી. રસદકી કૈફિયત ભી તસલ્લી બખ્શ નહીં થી. અલબત્તા વહ ફૌજકો બળી અછ્છી જગા લે આયા થા જહાં સબ્ઝા, પાની ઔર ઈલાકા પહાળી થા. અલ્આદિલને ફૌજકો એક જગા જમા કર લિયા. ઉસ્ને દેખા કે ઊંટોંકી ખાસ્સી તઅદાદ ઝખ્મી હે. ઉસ્ને ઉન ઊંટોંકો ઝબ્હ કરવા દિયા ઔર ફૌજસે કહ દિયા કે પેટ ભર કર ગોશ્ત ખાઓ. ઈસ તરહ ઉસ્ને રાતકો એક વસીઅ વાદીમેં જશ્નકા મંઝર બના દિયા. શામકો હી ઉસ્ને હલબ ઔર દમિશ્કકો ઈસ પૈગામકે સાથ કાસિદ દોળા દીએ થે કે જિસ કદર રસદ, જાનવર ઔર અસ્લહા ભેજ સકતે હો ભેજો.

રાત જબ સિપાહી ઊંટકા ગોશ્ત ખા કર સેર હો ચુકે તો અલ્આદિલ એક ટેકરી પર ચળ ગયા. ઉસ્કે દાએં બાએં દો મશાલ બર્દાર ખળે થે. ઉસ્ને ઈન્તિહાઈ બુલંદ આવાઝ મેં કહા "અલ્લાહ ઔર રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુજાહિદો ઈસ હકીકતકો કબૂલ કરો કે હમ શિકસ્ત ખા કર આએ હેં. કયા તુમ ઈસ હાલતમેં અપની માંઓ, અપની બહને, અપની બીવિયોં ઔર અપની બચ્ચિયોંકે સામને જાઓગે ?" ઔર ઉન્હેં યહ બતાઓગે કે હમ અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુન્કિરોંસે શિકસ્ત ખા કર આએ હેં ! કયા તુમ્હારી માંએ તુમ્હેં દૂધકી ધારેં બખ્શ દેંગી ? વહ ઘરોંમેં બેઠી ઈસ ખબરકા ઈન્તિઝાર કર રહી હે કે હમને કિબ્લએ અવ્વલકો કુફ્ફારકે કબ્ઝેસે આઝાદ કરા દિયા હે. ઉન્હેં મા'લૂમ હે કે જિન ઈલાકોં પર કુફ્ફાર કાબિઝ હે વહાં વહ મુસલમાન ઔરતોંકો બેઆબરૂ કર રહે હેં. ઝરા સોચો કે અપની માંઓ ઔર બહનોંકો કયા જવાબ દોગે ? તુમ્મેંસે જો યહાંસે પીછે જાના ચાહતે હેં અલગ ખળે હો જાએં. મેં ઉન્હેં નહીં રોકૂંગા. ઉન્હેં ઘરોંકો જાનેકી ઈજાઝત હે."

અલ્આદિલ ખામોશ હો ગયા. ફૌજ પર ભી ખામોશી તારી થી. કોઈ એક ભી સિપાહી અલગ ન હુવા.

"સાલારે આ'લા હમેં અપના મકસદ બતાએં" કિસી સિપાહીકી આવાઝ ગર્જી "આપકો કિસ્ને બતાયા હે કે હમ ઘરોંકો જાના ચાહતે હેં ?"

"અગર મેં પસ્પાઈમેં મારા ગયા તો યહ મેરી વસિય્યત હે કે મેરી લાશ દફન ન કી જાએ" એક ઔર આવાઝ ગર્જી. "ગિધોં ઔર ભેળિયોંકે લિએ ફેંક દી જાએ."

ફિર કઈ આવાઝેં સુનાઈ દી. હર આવાઝમેં જઝબેકા જોશ થા. અલ્આદિલકા સીના ફેલ ગયા. ઉસ્ને કહા "દુશ્મન તુમ્હારે પીછે આ રહા હે. તુમ્હેં યહષાબિત કરના હે કે રમલાકી ફતહ ઉસ્કી આખરી ફતહ હે..... આજકી રાત ઔર કલકા દિન મુકમ્મલ આરામ કરો. કલ રાત તુમ્હેં બતા દિયા જાએગા કે હમ કયા કરેંગે."

અલ્આદિલને ફૌજસે ફારિગ હો કર અપને સાલારોં ઔર કમાનદારોંકો અપને ખૈમેમેં બુલાયા ઔર ઉન્હેં હિદાયાત દી કે કલ રાત વહ અપને અપને દસ્તોંકો કહાં કહાં લે જાએંગે. હમ્માતકા કિલ્આ કરીબ હી થા.

સલીબી બહુત તેઝીસે પેશકદમી કર રહે થે. યહ બાલ્ડવિનકી ફૌજ થી. ઉસે મા'લૂમ થા કે આગે હમ્માતકા કિલ્આ હે ઔર અલ્આદિલકી ફૌજ ઉસી કિલ્એમેં હોગી. ઉસે જાસૂસોંકે ઝરીએ યહ ભી મા'લૂમ થા કે જો ફૌજ હમ્માતકી તરફ પસ્પા હો કર ગઈ હે ઉસ્કા કમાન્ડર અલ્આદિલ હે ઔર અલ્આદિલ સુલ્તાન અય્યૂબીકા ભાઈ હે. યહ તો મઅમૂલીસા ફૌજી ભી સમજ સકતા થા કે થકી હૂઈ ઔર શિકસ્તખુર્દા ફૌજ અપને કરીબી કિલ્એમેં હી જાએગી. ચુનાંચે સલીબી બાદશાહ બાલ્ડવિનને બર્કરફતાર પેશકદમી કરકે હમ્માતકે કિલ્એકા મુહાસરા કર લિયા. ઉસ્ને ઐલાન કિયા કે કિલ્એકા દરવાઝા ખોલ દિયા જાએ વર્ના કિલ્એકો ઝમીનસે મિલા દિયા જાએગા. વહ ઈસ ખયાલમેં થા કે અલ્આદિલકી ફૌજ લળનેકી હાલતમેં નહીં. ઐલાનકે જવાબમેં કિલ્એકી દીવારસે તીરોંકી બોછાળેં આઈ.

બાલ્ડવિનને એક બાર ફિર ઐલાન કરાયા કે યહ ખૂન ખરાબા બેમકસદ હોગા. તુમ લળ નહીં સકોગે. કિલ્આ હમારે હવાલે કર દો. મેં વા'દા કરતા

હૂં કે કિસી કૈદીકે સાથ નારવાં સુલૂક નહીં કિયા જાએગા..... કિલ્એકે ઉપરસે આવાઝ આઈ. "ઈત્ની દૂર રહો જહાં તક હમારે તીર ન પહુંચ સકે. કિલ્આ તુમ્હેં દેનેકે બજાએ ઈસે હમ ખૂદ ઝમીનસે મિલા દેંગે. હમારા ખૂન બેમકસદ નહીં બહેગા. તુમ બેમકસદ મૌત મરોગે."

કિલ્એકી દીવારોં પર જો ખળે થે ઉન્હેં સલીબિયોંકી ફૌજ યૂં દિખાઈ દે રહી થી જૈસે સમુંદરકી મોજેં હર તરફસે કિલ્એકો નર્ગેમેં લિએ હૂએ હોં. ઉસ્કે મુકાબલેમેં કિલ્એમેં જો ફૌજ થી વહ ન હોનેકે બરાબર થી લેકિન ઈસ કલીલ ફૌજકે કમાન્ડર હથિયાર ડાલને પર આમાદા નહીં થે. સૂરજ ગુરૂબ હો રહા થા. સલીબિયોંને અગલી કારવાઈ સુબ્હ તક મુલ્તવી કર દી. ઉન્કી ફૌજ તેઝરફતાર પેશકદમી કરકે આઈ થી. બહુત થકી હૂઈ થી. યહ તઆકુબ થા. બાલ્ડવિન ઈસ કોશિશમેં થા કે અલ્આદિલકો કહીં આરામ કરને ઔર અપની ફૌજકો અઝસરેનવ મુનઝ્ઝમ કરનેકી મોહલત ન દે. વહ અલ્આદિલકો ઝિંદા પકળના ચાહતા થા. સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા ભાઈ હોનેકી વજહસે અલ્આદિલ બળા હી કીમતી કૈદી થા. ઉસ્કે અવઝ સલીબી સુલ્તાન અય્યૂબીસે કળી શરતેં મનવા સકતે થે. કોઈ ઈલાકા લે સકતે થે. બાલ્ડવિનકો પૂરી તવક્કુઅ થી કે વહ કિલ્આ, કિલ્એકી ફૌજ, અલ્આદિલ સમેત લે સકેગા.

બાલ્ડવિનને અપની ફૌજકો કિલ્એસે ઈત્ની દૂર પીછે હટા લિયા થા જહાં તક કિલ્એવાલોંકે તીર નહીં પહુંચ સકતે થે. ઉસે ઐસા ખત્રા તો થા હી નહીં કે બાહરસે કોઈ ફૌજ ઉસ પર હમ્લા કર દેગી. સુલ્તાન અય્યૂબી ભી વહાં નહીં થા. ઉસ્કી ફૌજ ભી નહીં થી બાલ્ડવિનકો હમ્માતકા કિલ્આ અપને કદમોંમેં પળા નઝર આ રહા થા. શામકે ફૌરન બા'દ વહ અપને કમાન્ડરોંકો અગલે રોઝકે અહકામાત દે કર અપની ઝાતી ખૈમાગાહમેં ચલા ગયા થા જો ફૌજસે કુછ દૂર પીછે થી. ઉસ દૌરકે જંગજૂ બાદશાહોંકી ખૈમાગાહેં શીશ મહલસે કમ નહીં હોતી થી. બાલ્ડવિન તો ફાતેહ થા. તીન ચાર સલીબી લળકિયાં ઉસ્કે સાથ થી ઔર ચાર મુસલમાન લળકિયાં થી જિન્હેં સલીબી કમાન્ડરોંને મફતૂહા ઈલાકેસે પકળા ઔર બાલ્ડવિનકો બતોરે

તૌફા પેશ કી થી. યહ લળકી અરબકે હુસ્નકા શાહકાર થી.

સલીબી લળકિયોંને ઉન્હેં ઝહનનશીન કરા દિયા થા કે ઉન્કા રોના ઔર આઝાદ હોનેકે લિએ તળપના બેકાર હે. ઉન્હેં યહ ભી બતાયા ગયા થા કે વહ ખુશકિસ્મત હે જો સલીબકે એક બાદશાહકે હિસ્સેમેં આઈ હે. જો લળકિયાં સલીબી ફૌજીયોંકે કબઝેમેં આ ગઈ હે ઉન્કા હશ્ર દેખ કર ઝમીન ઔર આસ્માન કાંપતે હૈં "તુમ્હેં આખિર કિસી મુસલમાન અમીર યા હાકીમકે હરમમેં જાના થા જહાં તુમ કૈદી હોતી. વહ ચાર સાલ બા'દ જબ તુમ્હારી નૌજવાનીકી કશીશ માંદ પળને લગતી તો તુમ્હેં કિસી સોદાગરકે હાથ ફરોખ્ત કર દિયા જાતા. તુમ અગર અપની ફૌજકે હાથ ચળ્હ જાતી તો તુમ્હારે મુસલમાન ભાઈ તુમ્હારા વહી હશ્ર કરતે જો હમારી ફૌજ કરતી હે. ઔરતકા કોઈ મઝહબ નહીં હોતા. ઉસે જિસ્કે સાથ બ્યાહ દિયા જાએ યા વહ જિસ્કે કબ્ઝેમેં આ જાએ વહી ઈન્સાન ઉસ્કા ખુદા ઔર ઉસ્કા મઝહબ બન જાતા હે. ફિર કયૂં ન તુમ ઈસ ઈન્સાનકે પાસ રહો જો મૈદાને જંગકા બાદશાહ હે, એક મુલ્કકા બાદશાહ હે ઔર દિલકા ભી બાદશાહ હે."

પહલે રોઝ લળકિયાં બહુત તળપી થી. ઉન પર તશદ્દુદ ન કિયા ગયા. ઉન્હેં કોઈ ધમકી ભી ન દી ગઈ. બાલ્ડવિનને જબ દેખા થા યહ નૌજવાન હે ઔર ખૂબસૂરત ભી હે તો ઉસ્ને અપની હાઈકમાન્ડકે જર્નૈલોસે કહા થા કે ઈન લળકિયોંકો ટ્રેનીંગ દે કર બેહતર તરીકેસે ઈસ્તિઅમાલ કિયા જા સકતા હે. ઐસી કીમતી લળકિયોંકો અય્યાશીકા ઝરીઆ બના કર ઝાએઅ નહીં કરના ચાહિએ. ચુનાંચે ઉસ્ને ઉન્હેં અપને પાસ રખ લિયા થા. મગર ઉસ્સે યહ તવક્કુઅ નહીં રખ્ખી જા સકતા થી કે વહ ઉન્હેં બેટિયાં બના કર રખ્ખેગા. ઉસ્ને ઉન્કે સાથ યહી સુલૂક કિયા જિસ્કી તવક્કુઅ થી. લેકિન ઉન્હેં અપની કૌમકી શહઝાદિયોં જૈસી અહમિયત દી, ઉન્હેં સબ્ઝ બાગ દિખાએ ઔર બાતોં બતોંમેં ઉન્હેં આસ્માન તક પહુંચા દિયા.

"હમેં અપની અસ્મતકી કુર્બાની દેની હી પળેગી ઉન્મેંસે એક લળકીને ઉસ વકત કહા જબ ચારોંકો તન્હાઈમેં બાતેં કરનેકા મૌકા મિલા થા "હમેં ફરાર હોના ચાહિએ."

"ઔર ઈન્તિકામ લેના ચાહિએ" દૂસ્રીને કહા.

"લેકિન યહ ઉસ વકત તક મુમ્કિન નહીં જબ તક હમ ઉન પર યહ ઝાહિર ન કરે કે હમને ઉન્કી ગુલામી દિલી તૌર પર કબૂલ કર લી હે." પહલી લળકીને કહા "હમેં અપના એઅતિમાદ પૈદા કરના હે."

"મેરે વાલિદ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજમેં હે" એક ઔર લળકીને કહા "આજ કલ મિસરમેં હે. ઉન્હોંને બતાથા કે કાફિરોંકી લળકિયાં અપની કૌમ ઔર સલીબકી ખાતિર અપની ઈઝ્ઝતકી કીમત દે કર હમારે બળે બળે હાકિમોકો સલીબકી વફાદાર બના લેતી હે. કિસીકો કત્લ કરના હો તો કત્લ કરા દેતી હે. હમારી ફૌજકે રાઝ મા'લૂમ કરકે અપને હાકિમોં તક પહુંચાતી હે."

"મેં જાનતી હૂં" એક ઔર લળકી બોલી "ઉન્કી લળકિયાં વહી કામ કરતી હે જો હમારે મર્દ જાસૂસ દુશ્મનકે મુલકમેં જા કર કરતે હેં." વહ ચુપ હો ગઈ. ઈધર ઉધર દેખ કર રાઝદારીસે બોલી "અગર હમ ઉન્હેં કહ દેં કે હમ ઉન્કા મઝહબ કબૂલ કરતી હે તો ઐસા મૌકા પૈદા હો સકતા હે કે હમ ઈસ બાદશાહકો કત્લ કર દેં."

"ઔર કુછ ન હુવા તો ફરારકા મૌકા પૈદા કિયા જા સકતા હે." એક લળકીને કહા.

જિસ રાત બાલ્ડવિનકી ફૌજને હમ્માતકે કિલ્એકો મુહાસરેમેં લે રખ્ખા થા ઉસ્સે દો રાતેં પહલે લળકિયોંને પેશકદમીકે દોરાન સલીબી લળકિયોંસે કહ દિયા થા કે વહ ઉન્કી બાતેં સમઝ ગઈ હે ઔર વહ કિસી વકત ભી મઝહબ તબ્દીલ કર લેગી. બાલ્ડવિનકો બતાયા ગયા કે ઉસ્ને ચારોં લળકિયોંકો બેશ કીમત હાર પેશ કિએ ઔર ચારોંકે ગલેમેં છોટી છોટી સલીબે લટકા દી, મગર ઉસ્ને સલીબી લળકિયોંકો અલગ કરકે કહા "મેં ઈન ચારોંમેંસે કિસીકે હાથસે કુછ ખાઉં પીઊંગા નહીં. હો સકતા હે ઉન્હોંને ડરકી વજહસે મઝહબ તબ્દીલ કિયા હે. ઝુબાનસે મઝહબ તબ્દીલ કિયા જા સકતા હે, દિલકી તબ્દીલ આસાન નહીં હોતી. ઉન્કે દિલોં પર કબ્ઝા કરનેકી કોશિશ કરો. મુસલમાનોંકો ખરીદના કોઈ મુશ્કિલ નહીં લેકિન મુસલમાનોં પર ભરોસા કરના ભી ખત્રેસે ખાલી નહીં. જો મુસલમાન ઈમાનકે પક્કે હેં વહ ઐસી ઐસી કુર્બાની દે ડાલતે હેં જિસ્કા હમારી કૌમ

તસવ્વુર ભી નહીં કર સકતી. યહ લળકિયાં કહીં ભાગ કર નહીં જા સકતી લેકિન ઉન પર નઝર રખના કે યહ મુઝ પર વાર ન કર જાએ.''

મુહાસરેકી પહલી રાત યહ ચારોં લળકિયાં અલગ ખેમેમેં સોઈ હૂઈ થી. બાલ્ડવિન ભી ઉન્કે સાથ હંસ ખેલ કર સો ગયા થા. તમામ છોટે બળે કમાન્ડર બેહોશીકી નીંદ સોએ હૂએ થે. ફૌજકો ભી હોશ નહીં થી. સિર્ફ સંત્રી ઔર બાલ્ડવિન બાડીગાર્ડકે ચાર પાંચ સિપાહી જાગ રહે થે. કુરૂને હમ્માતકી એક વાદી કિલ્એકી તરફ નિકલતી થી. આગે કિલ્એ તક મૈદાન થા. ઈસ વાદીમેંસે કમો બેશ એક હઝાર પ્યાદા સિપાહી દબે પાંવ નિકલે. ઉન્કે કમાન્ડરને ઉન્હેં ટોલિયોંમેં બાટ કર ફેલા દિયા. વહ આગે બળ્હતે ગએ. બાલ્ડવિનકી ફૌજકે ખેમે દૂર નહીં થે.

યહ પ્યાદા સિપાહી અલ્આદિલકે થે. અલ્આદિલ કિલ્એમેં નહીં થા. ઉસે અંદાઝા થા કે સલીબી કિલ્એકા મુહાસરા કરેંગે. ચુનાંચે ઉસ્ને અપને તમામ દસ્તે હમ્માતકી પહાળિયોંમેં છૂપા લિએ થે. ઉસ્ને કિલ્એમેં ઈત્તિલાઅ ભિજવાઈ થી કે મુહાસરેસે ગબરાએ નહીં. અલ્આદિલને કિલ્એદારકો અપની સ્કીમ બતા દી થી. યહી વજહ થી કે કિલ્એદાર સલીબિયોંકી લલકારકા જવાબ પૂરી દિલેરીસે ઔર તીરોંકી બોછાળસે દે રહા થા. કિલ્એદાર અલ્આદિલકા મામૂ શહાબુદ્દીન અલ્હારમી થા. રાતકો અલ્આદિલકે એક હઝાર પ્યાદોંને ટોલિયોંમેં તકસીમ હો કર ઔર ફેલ કર શબખૂનકે અંદાઝકા હમ્લા કિયા. ઉન્હોંને સબસે પહલે ખેમોંકી રસ્સિયાં કાટી ઔર ઉપરસે સલીબિયોંકો બર્છિયોંસે છલની કરના શુરૂઅ કર દિયા. ખેમોંકે નીચે ફંસે હૂએ સિપાહી કયા મુઝાહમત કર સકતે થે.

યહ જમ કર લળનેવાલા મા'ર્કા નહીં થા. યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકા મખ્સૂસ તરીકએ જંગ થા ''ઝર્બ લગાઓ ઔર ભાગો'' ઈત્ની બળી ફૌજકે ખિલાફ એક હઝાર સિપાહી જમ કર લળ ભી નહીં સકતે. ટોલિયોંકો મુખ્તલિફ કામ દિએ ગએ થે. દો તીન લળકિયોંને સલીબિયોંકે ઘોળોં, ઊંટો ઔર ખચ્ચરોંકે રસ્સે ખોલ દીએ. યહ એક હઝાર સિપાહી બગોલેકી તરહ આએ ઔર દાએં બાએંકો નિકલ ગએ. સલીબિયોંકી ફૌજમેં ઐસા શોર

ઉઠા ઔર ઐસી હળબૂંગ મચી કે ઝમીનોં આસ્માન કાંપને લગે.

બાલ્ડવિનકી આંખ ખુલ ગઈ. ઉસ્કે કમાન્ડર ભી જાગ ઉઠે. ખૈમેસે બાહર જા કર દેખા કે કહીં આગ લગી હૂઈ હે. અલ્આદિલકે સિપાહિયોંને ખૈમોકો આગ લગા દી થી. હમ્લેકે વકત ઉન્હોંને અલ્લાહુ અકબરકે ના'રે લગાએ થે. યહ ના'રે મુસલમાન લળકિયોંને ભી સુને થે. વહ સમઝ ગઈ કે યહ મુસલમાન ફૌજકા હમ્લા હે. એક લળકીને કહા કે ભાગ ચલો લેકિન દો લળકિયાં જોશમેં આ ગઈ. વહ બાલ્ડવિનકો કત્લ કરનેકે લિએ તય્યાર હો ગઈ. વહાં મશાલેં જલા દી ગઈ. બાલ્ડવિનકે બોડીગાર્ડ ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દ ઘોળોં પર સવાર ખળે હો ગએ.

ઈત્નેમેં ઝમીન બળી ઝોરસે હિલને લગી ઔર હઝારોં ઘોળોંકે ટાપ સુનાઈ દેને લગે. યહ અલ્આદિલકે સવાર થે. જિન્કી તઅદાદ મુસલમાન મુઅર્રિખ દો હઝાર બતાતે હૈં ઔર યૂરોપી મુઅર્રિખ ચાર હઝારસે ઝિયાદા. ઈન ઘૂળ સવારોંને ફેલ કર બળા હી શદીદ ઔર ખૂનરેઝ હલ્લા બોલા. સલીબી મુકાબલેકી હાલતમેં નહીં થે. ઉન્હેં અભી મા'લૂમ હી નહીં હો સકા થા કે યહ કયા હો રહા હે ઔર હમ્લાઆવર કહાંસે આએ હૈં. ઉન્કે ના'રોંસે ષુબૂત મિલતા થા કે મુસલમાન હે. અલ્આદિલકે સવાર સલીબિયોંકે મુહાસરેકો તોળતે હૂએ ઔર રાસ્તેમેં જો આયા ઉસે ઘોળોં તલે રોંદતે યા તલ્વારોં ઔર બર્છિયોંકા નિશાના બનાતે હૂએ કિલ્એકી તરફ નિકલ ગએ. કમાન્ડરોંકી પૂકાર પર ઉન્હોંને ઘોળે પીછેકો મોળે ઔર એળ લગા દી. વહ એક બાર ફિર અફરા તફરીમેં ભાગતે દોળતે સલીબિયોંમેંસે ગુઝરે.

કિલ્એકી દૂસ્રી તરફ જો સલીબી ફૌજ થી ઉસ પર હમ્લા નહીં હુવા થા. ઈસ હિસ્સેને ઈધરકા શોરો ગોગા ઔર ઘોળોંકી કયામતખેઝ આવાઝેં સુની તો ઉન્મેં ભી ભગદળ મચ ગઈ. ઈધરકે સલીબી સિપાહી ઉધરકો ભાગે. ઉન્કે હઝારહા ઘોળે, ઊંટ ઔર ખચ્ચરેં ખોલ દી ગઈ થી. ઉન્હોંને ભાગ દોળ કર સિપાહિયોંકો કુચલના ઔર ખૌફઝદા કરના શુરૂઅ કર દિયા. બોલ્ડવિનકી ફૌજકા વહ હિસ્સા ભાગ ઉઠા.

ઈધર ચારોં મુસલમાન લળકિયાં લાપતા હો ગઈ. ઉન્મેંસે એક ઈસ કોશિશમેં થી કે મુસલમાન સિપાહિયોંકો બતાએ કે બોલ્ડવિન યહાં હે,

મગર વહાં સબ સવાર થે ઔર સરપટ દોળા રહે થે. વહ સલીબિયોંકી ફૌજસે દૂર નિકલ ગએ. દો તીન સવારોંકે સાથ ચીખતી ચિલ્લાતી દોળી મગર વહાં ઈસ કદર શોર થા કે કિસીને ઉસ્કી આવાઝ ન સુની, કોઈ ઉસ્કી તરફ તવજ્જુહ ન દે સકા. વહ દૂર પીછે નિકલ ગઈ. એક સવારને ઘોળા રોક લિયા. લળકીને ઉસે હાંપતી કાંપતી આવાઝમેં બતાયા કે વહ મુસલમાન હે ઔર ઉસ જૈસી તીન ઔર મુસલમાન લળકિયાં સલીબી બાદશાહકે કબ્ઝેમેં હે. બોલ્ડવિનકી ખૈમાગાહ જો ઉસ્કા જંગી હેડક્વાર્ટર ભી થા, વહ ફૌજસે અલગ ઔર દૂર થી. લળકીકી આવાઝ પર જિસ સવારને ઘોળા રોકા થા વહ કોઈ કમાનદાર થા. ઉસ્ને લળકીકો ઘોળે પર બિઠાયા ઔર પીછે લે ગયા.

વહાં અલ્આદિલકા એક સાલાર થા જિસ્ને લળકીકી પૂરી બાત સુની. લળકીને બાલ્ડવિનકે હેડકવાર્ટરકી નિશાનદહી કી. સાલારને વહાં શબખૂન મારને ઔર બાલ્ડવિનકો પકળનેકે લિએ દો જૈશ તય્યાર કિએ ઔર ખૂદ ઉન્કી કિયાદત કી. ઉસ્ને સરપટ ઘોળે દોળા કર બોલ્ડવિનકી ખૈમાગાહકો ઘેરેમેં લે લિયા. ઉન્કે સાથ જલતી હૂઈ મશાલેં ભી થી. સાલારને બાલ્ડવિનકો લલકારા. ખૈમોંકો આગ લગાનેકી ધમકી દી મગર વહાં બાલ્ડવિન નહીં થા, ઉસ્કે બોડીગાર્ડ ભી વહાં નહીં થે. જો લોગ હથિયાર ડાલ કર સામને આએ ઉન્મેં મુલાઝિમ સલીબી ઔર તીન મુસલમાન લળકિયાં ઔર ચંદ એક સિપાહી થે. ઉન સબકો પકળ લિયા ગયા. બોલ્ડવિનકે મુતઅલ્લિક પૂછા ગયા મગર કોઈ ન બતા સકા કે વહ કહાં હે.

ઉસ વકત બાલ્ડવિન ગબરાહટકે આલમમેં આગે ચલા ગયા થા. ઉસે યહ મા'લૂમ હો ગયા થા કે યહ મુસલમાન ફૌજકા શબખૂન હે. લેકિન વહાં ઈસ કદર ભગદળ થી ઔર ઈત્ને ઝિયાદા ઘોળે દોળ રહે થે ઔર ઝખ્મી ઐસી બૂરી તરહ ચીખ રહે થે કે સૂરતે હાલ પર કાબૂ પાના બાલ્ડવિનકે બસકા રોગ નહીં થા. વહ વાપસ અપની ખૈમાગાહકો ચલ પળા. ઉસ્કે સાથ બોડીગાર્ડ ભી થે. વહ ખૈમાગાહસે અભી કુછ દૂર હી થા કે ઉધરસે એક સવાર ઘોળા દોળાતા આયા. ઘોળા ઉસ્કે સામને રોક કર બાલ્ડવિનસે કહા કે વહ કહીં ચલા જાએ અપની ખૈમાગાહમેં ન જાએ કયૂંકે વહાં

મુસલમાન ફૌજ પહુંચ ચૂકી હે. બાલ્ડવિનને વહીંસે અપને ઘોળેકા રૂખ ફેર લિયા.

રાતભર અલ્આદિલને "ઝર્બ લગાઓ ઔર ભાગો"કી કારવાઈ ઝારી રખ્ખી. જબ સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ તો હમ્માતકે કિલ્એકે ઈર્દ ગિર્દ સલીબિયોંકી લાશેં બિખરી હૂઈ થી. ઉન્મેં ઝખ્મી ભી કરાહ રહે થે ઔર ઉન્મેં અલ્આદિલકે શહીદોંકી લાશેં ભી થી. ખચ્ચરેં, ઘોળે ઔર ઊંટ દૂર દૂર બિખરે હૂએ ચર રહે થે. વહાં બાલ્ડવિન થા ન ઉસ્કી ફૌજ. સલીબી અપની રસદ ભી ફેંક ગએ થે. અલ્આદિલને અપની ફૌજકો હુકમ દિયા કે વહ દુશ્મનકા સામાન ઈકટ્ઠા કરેં ઔર ઉસ્કે જાનવરોંકો પકળે.

અલ્આદિલકા યહ હમલા દીલેરી, જઝબે, ફન્ને હર્બો ઝર્બકે લિહાઝસે કાબિલે તારીફ હમ્લા થા મગર જંગી નુકતા નિગાહસે ઈસ્સે કોઈ ફાઈદા ન ઉઠાયા જા સકા. ઝરૂરત યહ થી કે અફરા તફરીમેં ભાગતે હૂએ સલીબિયોંકા તઆકુબ કરકે ઉન્કી જંગી કુવ્વતકો મુકમ્મલ તૌર પર તબાહ કર દિયા જાતા, ફિર પેશકદમી કરકે ઉસ ઈલાકેમેં દાખિલ હુવા જાતા જો સલીબિયોંને ફતહ કર લિયા થા. કૈદી પકળે જાતે જિન્હેં અપને કૈદી છુળાનેકે લિએ ઈસ્તિઅમાલ કિયા જા સકતા, મગર અલ્આદિલકે લિએ મુમ્કિન ન થા કે કામ્યાબ શબખૂનસે કોઈ બળી કામ્યાબી હાસિલ કર સકતા. ઉસ્કી વજહ યહ થી કે ઉસ્કે પાસ ફૌજકી કમી થી. વહ તઆકુબકે કાબિલ નહીં થા. શબખૂન ઔર છાપામારોંસે દુશ્મનકો પરેશાન ઔર અધમુઆ કિયા જાતા હે. ઉસે શિકસ્ત લે કર ઈલાકે પર કબ્ઝા કરનેકે લિએ પૂરી ફૌજ હમ્લા કરતી હે. અલ્આદિલને એક કામ તો કર લિયા થા લેકિન અગલે મરહલેકે લિએ ઈસ્કે પાસ કુછ નહીં થા.

અલબત્તા ઉસ્ને યહ કામ્યાબી હાસિલ કર લી કે ઉસ્કી ઈસ કલીલ ફૌજકે જઝબે પર રમલાકી શિકસ્તકા જો બુરા અષર પળા થા વહ સાફ હો ગયા ઔર સિપાહિયોંકે જઝબે તરો તાઝા હો ગએ. ઉન્કે દિલોંમેં યહ એઅતિમાદ બહાલ હો ગયા કે સલીબી ઉન્સે બર્તર નહીં ઔર વહ કિસી ભી મૈદાનમેં સલીબિયોંકો શિકસ્ત દે સકતે હેં. ઝરૂરત ફૌજમેં ઈઝાફેકી થી.

યહ કામ્યાબી ભી હાસિલ કી ગઈ કે હમ્માતકે કિલ્એકો બચા લિયા ગયા, વર્ના સલીબિયોંકો એક કિલ્આબંદ અડ્ડા મિલ જાતા.

અલ્આદિલ અપને હેડક્વાર્ટરમેં દાંત પીસ રહા થા. ઉસ્કે સાલારોંકી જઝબાતી હાલત ઈસ્સે ઝિયાદા મુસ્તઈલ થી. અગર ઉન્કે પાસ ફૌજ હોતી તો વહ ઈસ શબખૂનકે બા'દ બહુત બળી કામ્યાબી હાસિલ કર લેતે ઔર બાલ્ડવિન અપની ફૌજકો ઝિંદા ન લે જા સકતા. અલ્આદિલને કાતિબકો બુલાયા ઔર અપને બળે ભાઈ સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે નામ ખત લિખવાને લગા.

"બુઝુર્ગવાર, સુલ્તાને મિસ્રો શામ !"

"અલ્લાહ આપકો સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકે વકારકી ખાતિર ઉમ્ર તવીલ અતા ફર્માએ. મેં ઈસ ઉમ્મીદ પર ખત લિખ રહા હૂં કે આપ બખૈર આફિયત કાહિરા પહુંચ ચુકે હોંગે. કિસીને ઈત્તિલાઅ દી થી કે આપ શહીદ હો ગએ હૈં, ફિર મા'લૂમ હુવા કે ઝખ્મી હૂએ હૈં. મેં ઔર મેરે સાલાર ફિક્રમંદ રહે. આપને દાનિશમંદી કી જો રાસ્તેસે કાસિદ ભેજ કર હમેં બતા દિયા કે આપ ઝિંદા વ સલામત હૈ ઔર કાહિરા જા રહે હૈં. મુઝે તવક્કુઅ હૈ કે આપને રમલાકી શિકસ્તકો દિલ પર બાર નહીં બનાયા હોગા. હમ ઈન્શાઅલ્લાહ શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લેંગે. ખોએ હૂએ ઈલાકે વાપસ લેંગે ઔર બૈતુલ્મુકદ્દસસે ભી આગે જાએંગે......"

"આપ શિકસ્તકે અસ્બાબ પર ગોર કર રહે હોંગે. મેં ઈસ્કી ઝિમ્મેદારી ફૌજ પર આઈદ નહીં કરૂંગા. હમેં શિકસ્તકે રાસ્તે પર અપને ભાઈયોંને ઉસી રોઝ ડાલ દિયા થા જિસ રોઝ વહ હમારે ખિલાફ સફઆરા હૂએ થે. જબ દો ભાઈ આપસમેં લળતે હૈં તો ઉન્કે દુશ્મન હમદર્દીકે પર્દેમેં ઉન્હેં એક દૂસ્રેકે ખિલાફ મુશ્તઈલ કરતે હૈં. હમારે ભાઈયોંકો બાદશાહીકે નશેને અંધા કિયા. વહ દૌલત જિસ્કી ઝરૂરત સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકો થી, ખાનાજંગીમેં ઝાએઅ હૂઈ. હમારી ફૌજકી બેહતરીન ઔર તજર્બાકાર નફરી તબાહ હો ગઈ. ઉન્કી ફૌજ જો ઈસી ખિલાફતકી ફૌજ થી જિસ્કે હમ હૈં, સિર્ફ ઈસ લિએ ઝાએઅ હો ગઈ કે ચંદ એક અફરાદને તખ્તો તાજકે ખ્વાબ દેખને શુરૂઅ કર દીએ થે. જિસ કૌમકે સર્બરાહોંમેં તખ્તો તાજકા લાલચ પૈદા

હોગા, ઉસ્કો વહ અપને અપને અઝાઈમકે મુતાબિક ધળોંમેં તકસીમ કરકે આપસમેં ઝરૂર લળાએંગે. હમેં ઈસ તરફ ભી તવજ્જુહ દેની પળેગી કે કૌમ ધળોં ઔર ગિરોહોંમેં તકસીમ ન હોને પાએ. મઝહબી ફિર્કાબંદિયાં હી કયા કમ થી કે સુલ્તાનીકે હુસૂલકે લિએ કૌમ ગિરોહોંમેં તકસીમ હોને લગી હે. હમેં શિકસ્ત તક ઈસી ફિર્કાબંદીમેં પહુંચાયા હે, મગર ઈસ્કી સઝા આજ સાલારોં ઔર સિપાહિયોંકો મિલ રહી હે. હમારી બેહતરીન ફૌજ ખાનાજંગીમેં ઝાએઅ હૂઈ. ઈસ કમીકો હમને નઈ ભરતીસે પૂરા કિયા ઔર શિકસ્ત ખાઈ. મૈદાને જંગસે બેતર્તીબ ભાગનેવાલે તમામ નએ સિપાહી થે....."

"મેંને ઔર મેરે સાલારોંને રમલાકી શિકસ્તકે ફૌરન બા'દ ષાબિત કર દિયા હે કે ફૌજ નહીં હારી મેરે પાસ વહી પ્યાદા ઔર સવાર નફરી થી જો આપને મેરી કમાનમેં દી થી. આપને મુઝે મહફૂઝ (રીઝર્વ)મેં રખ્ખા, મગર મૈદાને જંગકી કૈફિયત ઈસ કદર તેઝીસે બદલ ગઈ કે મુઝ તક આપકા કોઈ હુકમ ન પહુંચ સકા. યહ ભી પતા ન ચલા કે આગે કયા હો રહા હે ઔર મેં આપકી કયા મદદ કર સકતા હૂં. પસ્પા હોનેવાલે એક કમાનદારને જો દાએં પહલૂ પર થા મુઝે બળી હી તશ્વીશનાક ઈત્તિલાઅ દી ઔર મશ્વરા દિયા કે મેં અપને દસ્તે ઈસ્તિઅમાલ ન કરૂં ઔર હમ્લેકી લગ્ઝીશ ન કરૂં. મેંને યહી બેહતર સમઝા કે કમ અઝ કમ ઈન દસ્તોંકો જો મા'રિકામેં અભી તક શરીક હી નહીં હૂએ બચા લૂં. મેંને અપને જઝબાત પર કાબૂ પા લિયા ઔર અકલસે કામ લિયા. મેંને હમ્માતકી તરફ કૂચકા હુકમ દે દિયા....."

"મેરે દસ્તોંકા જઝબા કિસી હદ તક મજરૂહ હો ગયા થા. મેં દુઆ કરતા રહા કે દુશ્મન મેરે સામને આએ ઔર મેં અપને દસ્તોંકે જઝબેમેં જાન ડાલૂં. મેંને મુખ્બિર પીછે છોળ દીએ થે. હમ્માતકે કોહિસ્તાનમેં મુઝે મુખ્બિરોંને યહ કીમતી ખબરેં દી કે બાલ્ડવિન મેરે તઆકૂબમેં આ રહા હે. વહ ઈસ ગલતફહમીમેં અપની તમામતર ફૌજ હમ્માતકે કિલ્એકો મુહાસરેમેં લેનેકો લે આયા કે મેં કિલ્એમેં હોઉંગા લેકિન મેંને અપને આપકે તરીકએ જંગકે ઐન મુતાબિક કોહિસ્તાનકે અંદર દસ્તે છુપા દીએ થે ઔર કિલ્એદારકો સૂરતે હાલ ઔર અપની મુતવક્કા ચાલકે મુતઅલ્લિક તફસીલન બતા દિયા

થા. મેરી તવક્કુઅ અલ્લાહને પૂરી કી. બાલ્ડવિનકી ફૌજ પર જિસ્કી કુવ્વત હમસે દસ ગુનાહ ઝિયાદા થી, મેરે જાંબાઝ જૈશમેં બળા હી દિલેરાના ઔર કામ્યાબ શબખૂન મારા. યહ આપકી ઉસ ફૌજકા શબખૂન થા જિસ્કે મુતઅલ્લિક તારીખ કહેગી કે ઈસ્ને શિકસ્ત ખાઈ થી. મેરી ખ્વાહિશ હે કે યહ શબખૂન તહરીરમેં લા કર કાગઝાતમેં રખ લિયા જાએ તાકે આનેવાલી નસ્લે યહ ના કહેં કે શિકસ્તકે બા'દ કૌમ મર હી જાતી હે....."

"અગર આપ વહ મંઝર દેખતે જો અગલે રોઝકે સૂરજને હમેં દિખાયા તો આપ શિકસ્તકે સદમેકો ભૂલ જાતે. મુઝે અફસોસ હે કે બાલ્ડવિન મેરે ફંદેસે નિકલ ગયા હે. ઉસે પકળા નહીં જા સકા. મેં ઈસ વકત એક ટેકરી પર ખળા કાતિબસે યહ ખત લિખવા રહા હૂં. મુઝે હમ્માતકા કિલ્આ નઝર આ રહા હે. ઈસ પર વહદતે મિસ્રો શામકા ઝંડા લહરા રહા હે. કિલ્એકે ઈર્દ ગિર્દ સલીબિયોંકી લાશોંકે અલાવા કુછ ઔર દિખાઈ દેતા હે તો વહ હઝારોં ગિધ હેં જો લાશોંકો ખા રહે હેં. આસ્માનસે ગિધ ઉતર રહે હેં. કહીં કહીંસે ધુંવા ઉઠ રહા હે. યહ આગ ગુઝિશ્તા રાત મેરે છાપામારોંને લગાઈ થી. બાલ્ડવિનકી ફૌજ જિસ અફરા તફરીમેં ભાગી હે ઈસ્સે મેં વુષૂકસે કહતા હૂં કે બાલ્ડવિન જવાબી હમ્લા નહીં કર સકેગા. તાહમ મેં ઈસ્કે લિએ ભી તય્યાર હૂં....."

"અગર મેરે પાસ ઈત્ને હી દસ્તે ઔર હોતે તો મેં સલીબિયોંકા તઆકૂબ કરતા ઔર શિકસ્તકો ફતહમેં બદલ દેતા. મેં આપકો યકીન દિલાતા હૂં કે મેરે સાલારોં, કમાન્ડરોં ઔર તમામતર સિપાહકા જઝબા તરો તાઝા હો ગયા હે. મુઝે ઉમ્મીદ હે કે આપ આરામસે નહીં બેઠે હોંગે. ફૌજકે લિએ ભરતી ઔર નઈ તન્ઝીમમેં મસરૂફ હો ગએ હોંગે. આપ ઈત્મિનાનસે તય્યારી કરેં. મેં છાપામાર જંગ જારી રખ્ખૂંગા. દુશ્મનકો કહીં ભી આરામસે બેઠને નહીં દૂંગા. ઈસ તરહ મેં કિસી ઈલાકે પર કબ્ઝા તો નહીં કર સકૂંગા. અલબત્તા આપકો તય્યારીકા વકત મિલ જાએગા. મેંને દમિશ્કી ભાઈ શમ્સુદ્દૌલાકો પૈગામ ભેજ દિયા હે કે મુઝે ચંદ એક દસ્તે ઔર દીગર સામાન ભેજે. હલબ, અલ્મલિકુસ્સાલેહકો ભી પૈગામ ભેજ દિયા હે કે મુઆહદેકે મુતાબિક મુઝે મદદ દેં. મેં આપકો અલ્લાહકે ભરોસે પર તસલ્લી દે રહા હૂં

કે મેરે મુતઅલ્લિક ફિક્ર ન કરેં. મૈં ઔર મેરે સાલાર આપકી ખૈરિઅત ઔર સરગર્મિયોંકે મુતઅલ્લિક જાનનેકો બેતાબ હે. અલ્લાહ હમારે સાથ હે. ઉસી ઝાતે બારીસે મદદ માંગતે હૈં ઔર હમ સબકો ઉસીકી તરફ લોટકે જાના હે."

અલ્મલિકુલ્આદિલ,

અલ્આદિલને ખત પળ્હવા કર સુના. ઈસ પર દસ્તખત કિએ ઔર કાસિદકો દે કર કાહિરાકો રવાના કર દિએ.

કાહિરાકી ફિઝ્રા પર માયૂસીકે બાદલ છાએ હૂએ થે. સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી વહાં પહુંચ ચુકા થા. શહરમેં ઔર શહરકે મુઝાફાતમેં યહી એક આવાઝ ઉભરતી સુનાઈ દેતી થી. શિકસ્ત, શિકસ્ત, શિકસ્ત, શુકૂક ઔર શુબ્હાત ભી ઉભરને લગે થે. શિકસ્ત જૈસે હાદિષાત ઔર ઐસે વાકિઆત જિન્કે મુતઅલ્લિક લોગોંકો કુછ પતા ન ચલ સકે ઐસી ફિઝ્રા પૈદા કર દેતે હૈં જિન્સે અફવાહેં ફૂટતી, ફલતી, ફૂલતી ઔર ફેલતી હૈં. યહ અમલ કાહિરાકે અંદર ભી ઔર ઈર્દ ગિર્દ ભી શુરૂઅ હો ગયા થા. વહાં દુશ્મનકે તખ્રીબકાર ઔર જાસૂદ ભી મૌજૂદ થે. જો યૂરોપકે બાશિંદે નહીં, મિસરકે રહનેવાલે મુસલમાન થે. ઉસ્કી ઉન્હેં ઉજરત મિલતી થી કે લોગોંમેં યહ મશ્હૂર કરેં કે સલીબિયોંકે પાસ ઈત્ની જંગી કુવ્વત હે જિસ્કે સામને દુન્યાકી કોઈ ફૌજ નહીં ઠહર સકતી. સુલ્તાન અય્યૂબીકી હારી હૂઈ ફૌજકે ખિલાફ યહ મશ્હૂર કિયા જાને લગા કે બેકાર ઔર અય્યાશ ફૌજ હે. જહાં જાતી હે લૂટમાર કરતી ઔર મુસલમાન ખવાતીનકી આબરૂરેઝીસે ભી ગુરેઝ નહીં કરતી. સુલ્તાન અય્યૂબીકી જંગી અહલિયતકે ખિલાફ ભી બાતેં શુરૂઅ હો ગઈ.

લોગ જિસ કદર સીધે સાદે હોતે હૈં ઈત્ને હી ઝિયાદા અફવાહોં ઔર જઝ્બાતી બાતોંકો માનતે હૈં. મિસરિયોંને દહશતકો ભી કબૂલ કરના શુરૂઅ કર દિયા હે. ઝિયાદાતર દહશત વહ સિપાહી ફેલાતે થે જો અકેલે યા દો દો, ચાર ચારકી ટોલિયોંકેં મિસરકી સર્હદમેં દાખિલ હો રહે થે. યહ દેહાતકે રહનેવાલે થે જિન્હેં ભરતી કરકે ઔર થોળીસી ટ્રેનીંગ દે કર મૈદાને જંગમેં લે જાયા ગયા થા. અલ્આદિલને ઠીક લિખ્ખા થા કે બાદશાહીકે લાલચી

મુસલમાન ઉમરા અપની ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકો ખાનાજંગીમેં ઝાએઅ ન કરા દે તો નઈ ભરતીકો મૈદાને જંગમેં લે જાનેકા ખત્રા મોલ ન લિયા જાતા. એક ગલતી ભરતી કરનેવાલે ચંદ એક હુક્કામને કી થી જો યહ થી કે ફૌજમેં કશિશ પૈદા કરનેકે લિએ ઉન્હોંને ભરતી હોનેવાલોંકો માલે ગનીમતકા લાલચ દિયા થા જબકે ઝરૂરત યહ થી કે ઉન્હેં જિહાદકે ફઝાઈલ ઔર અગરાઝ વ મકાસિદ બતાએ જાતે ઔર બતાયા જાતા કે ઉન્કા દુશ્મન કોન હે, કૈસા હે ઔર ઉસ્કે અઝાઈમ કયા હે ?

યહ સિપાહી પ્યાદા ભી આ રહે થે, ઊંટો ઔર ઘોળોં પર ભી આ રહે થે. જબ કોઈ સિપાહી કિસી આબાદીમેં દાખિલ હોતા થા લોગ ઉસે ઘેર લેતે, ખિલાતે, પિલાતે ઔર મૈદાને જંગકી બાતેં પૂછતે થે. યહ ગંવાર સિપાહી શિકસ્તકી ખિફ્ફત મિટાનેકે લિએ અપને કમાન્ડરોંકો નાઅહલ ઔર અય્યાશ ષાબિત કરતે ઔર સલીબી ફૌજેકે મુતઅલ્લિક દહશતનાક બાતેં સુનાતે થે. બા'ઝકી બાતોંસે પતા ચલતા થા જૈસે સલીબિયોંકે પાસ કોઈ માફૌકુલ્ફિત્રત કુવ્વત હે જિસ્કે ઝોર પર વહ જિધર જાતે હેં સફાયા કરતે જાતે હેં.

ઐસે મુઅર્રિખોંકી તઅદાદ ઝિયાદા તો નહીં લેકિન દો તીનને જિન્મેં અર્નોલ કાબિલે ઝિક્ર હે, લિખ્ખા હે કે સલીબી એક ખુફયા હથિયાર લાએ થે ઔર યહી ઉન્કી ફતહકા બાઈષ બના થા. તારીખકી મુખ્તલિફ તહરીરોંમેં ઈસ ખુફયા હથિયારકા કોઈ આગે ચલ કર ઝિક્ર નહીં મિલતા. કાઝી બહાઉદ્દીન શદાદકી ડાયરીમેં જો ઐની શહાદત હે, ઐસે કિસી હથિયારકા ઝિક્ર નહીં. ઉસ દોરકે દૂસ્રે વકાએ નિગારોં ઔર કાતિબોંકી તહરીરે ભી ઈસ પૂરઅસ્રાર હથિયારકે મુતઅલ્લિક ખામોશ હે. ગાલિબન યહ હથિયાર ઉસ પ્રોપેગંડાકા એક ખયાલી હથિયાર થા જિસે મિસ્ર (ઔર દૂસ્રે મુસલમાન ઈલાકોં)ને સલીબિયોંકી દહશત ફેલાનેકે લિએ કિયા ગયા થા. હો સકતા હે ઉસ્કે બહુત ઝિયાદા ઝિક્રસે મુઅર્રિખોંને ઉસે હકીકી સમઝ લિયા હે.

યહ ખુફયા હથિયાર દરઅસલ પ્રોપેગંડા થા જિસ્કા મકસદ યહ થા કે કૌમકી નઝરોંમેં ફૌજકો ઝલીલો રૂસ્વા કર દિયા જાએ. તાકે સુલ્તાન

અય્યૂબીકી ફૌજ કૌમકે તઆવુન ઔર નઈ ભરતીસે મહરૂમ હોગા, હો જાએ. દૂસ્રા યહ કે મુસલમાનોં પર સલીબિયોંકી ધાક બેઠ જાએ. તીસ્રા યહ કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ અદમે એઅતિમાદકી ફિઝા પૈદા હો જાએ. ચોથા યહ કે કુછ ઔર લોગ સુલ્તાનીકે દાવેદાર બન જાએ ઔર એક બાર ફિર ખાનાજંગી શુરૂઅ કરાઈ જાએ.

સુલ્તાન અય્યૂબી દુશ્મનકે ઈસ હથિયારસે અછ્છી તરહ વાકિફ થા. ઉસ્ને કાહિરા પહુંચતે હી અપની ઈન્ટેલિજન્સકે એટ્રેકટર અલી બિન સુફયાન, કોતવાલ ગયાષ બિલ્બીસ ઔર ઈન દોનોંકે નાઈબીનકો બુલા કર પૂરી વઝાહતસે બતા દિયા થા કે અબ દુશ્મનકે ઈસ ઝમીનદોઝ હમ્લેકો રોકનેકે લિએ સખ્ત ઈકદામાત કરે ઔર અપને જાસૂસોં ઔર મુખ્બિરોંકો ઝેરે ઝમીન કરકે સરગર્મ કર દે. મગર લોગ જાનના ચાહતે થે કે ઈસ શિકસ્તકે અસ્બાબ ક્યા હે ઔર ઈસ્કા ઝિમ્મેદાર કોન હે.

રમલાસે કાહિરા તકકી મસાફત બળી હી લંબી થી ઔર સફર ભયાનક ઔર કઠીન થા. રાસ્તેમેં પહાળી ઈલાકે ભી થે. મિટ્ટી ઔર રેતકે ટીલોંકી ભૂલભુલૈયા ભી ઔર સહરા ભી થા જો ભૂલે ભટકે મુસાફિરોંકા ખૂન ચૂસ લિયા કરતા હે. સુલ્તાન અય્યૂબીકે વહ સિપાહી જો મૈદાને જંગસે મિસરકો ચલ પળે થે વહ ઈસ લંબી ઔર ભયાનક મુસાફતમેં બિખર ગએ થે. ઉન્કી વાપસીકા મંઝર હૈબતનાક થા. ઉન્મેં જો રેગઝારકે સફરસે આશ્ના નહીં થે વહ જહાં ગિરતે વહાંસે ઉઠ નહીં સકતે થે. ઉન્કી લાશેં સિર્ફ એક રોઝ સાલિમ નઝર આતી થી, અગલે રોઝ સહરાઈ લોમળિયાં ઔર ભેળીયે ઉન્કી હડ્ડિયાં બિખેર દેતે થે. ટોલિયોંમેં આનેવાલે ઈસ અંજામસે બચે રહતે થે ઔર જો ઊંટોં, ખચ્ચરોં ઔર ઘોળોં પર સવાર થે ઉન્કે ઝિંદા વાપસ આ જાનેકે ઈમ્કાનાત ઝિયાદા થે.

ઐસી હી એક ટોલી ચલી આ રહી થી. યહ સબ સિપાહી થે ઔર વહ ઊંટો ઔર ઘોળોં પર સવાર થે. રાસ્તેમેં ઉન્કે અકેલે ધકેલે સાથી ઉન્કે સાથ મિલતે ગએ ઔર યહ ટોલી તીસ ચાલીસ અફરાદકા કાફલા બન ગયા. વહ ઉસ ભયાનક રેગેઝારમેંસે ગુઝર રહે થે જો આજ સહરાએ સીનાઈ

કહલાતા હે. ઈકટ્ઠે હોનેકી વજહસે ઉન્કા હોસ્લા કાઈમ થા, મગર ઉફુક તક પાનીકે આષાર નઝર નહીં આતે થે. દૂર દૂર મૈદાને જંગસે ઝિંદા નિકલે હૂએ ફૌજી એક એક, દો દો કદમ ઘસીટતે જાતે નઝર આતે થે. વહ એક દૂસ્રેકી કોઈ મદદ નહીં કર સકતે થે. સિવાએ ઉસ્કે કે કોઈ મર જાતા તો ઉસ્કા કોઈ સાથી ઉસે રેતમેં દફન કર દેતા થા.

સવારોંકા યહ કાફલા ચલા આ રહા થા. આગે વહ ઈલાકા આ ગયા જહાં મિટ્ટીકે ઊંચે નીચે ટીલે દીવારોં, સુતૂનો ઔર મકાનોંકી તરહ ખળે થે. કિસીને દૂરસે એ ટીલે પર એક આદમીકા સર ઔર કંધે દેખે ઔર વહ ગાઈબ હો ગયા. દેખનેવાલેને અપને સાથિયોંસે કહા ઉસ જગા ચલ કર રૂક જાએંગે, વહાં કોઈ ઔર ભી હે. પાની ન મિલા તો સાયા મિલ જાએગા. કાફલેમેં અકષરિયત ઉન આદમિયોંકી થી જિન્કે દીમાગ થકન ઔર પ્યાસસે માઉફ હૂએ જા રહે થે. ઈસ્સે પહલે વહ જંગકી બાતેં કર રહે થે મગર અબ ઉન્કે મુંહસે બાત ભી નહીં નિકલતી થી. ઉન્કે જાનવરોંમેં અભી જાન થી ઔર વહ અછૂછી તરહ ચલે જા રહે થે.

એક મીલ દૂરકે ટીલે સો કોસકી મુસાફત બન ગઈ. કાફલા વહાં પહુંચ ગયા ઔર દો ટીલોંકે દરમિયાનસે અંદર ચલા ગયા. અંદર ટીલોંકા સાયા થા. સબ જાનવરોંસે ઉતરે. જાનવરોંકો સાએમેં છોળ કર સબ એક ઉમૂદી ટીલેકે સાએમેં બેઠ ગએ. અભી બેઠે હી કે એક ટીલેકી ઓટસે એક આદમી સામને આયા ઔર બુત બન કર ખળા હો ગયા. વહ સરસે પાંવ તક સુફેદ કપળોંમેં મલ્બૂસ થા. એક લંબા ઔર સુફેદ ચુગા થા જો કંધોંસે ટખનોં તક ચલા ગયા થા. ઉસ્કી ડાળ્હી સિયાહ થી. લંબી નહીં થી. ખૂબીસે તરાશી હૂઈ થી. ઉસ્કે હાથમેં અસા થા જો ઉમૂમન આલિમ, ફાઝિલ યા ખતીબ હાથમેં રખતે હેં. ખામોશ ખળા થા. ઉસે દેખ કર સબ પર ખામોશી તારી હો ગઈ. કિસીને આહિસ્તાસે કહા "હઝરત ખિઝર અલય્હિસ્સલામ હે."

"યહ ઈસ ઝમીનકા ઈન્સાન નહીં" એક ઔરને સર્ગોશી કી.

કાફલેવાલોંકો ડર મહસૂસ હોને લગા. વહ તો પહલે હી ડરે હૂએ થે. ઈસ પૂરઅસ્રાર આદમીને ઉન્કે ડરનેમેં ઈઝાફા કર દિયા. કિસીમેં હિમ્મત નહીં થી કે ઉસ્સે પૂછતા કે આપ કોન હે. ઐસે ઝાલિમ શહરોંમેં ઈસ

હૈષિયતકે કિસી આદમીકી મૌજૂદગી હૈરાનકુન થી. વહ કોઈ ફૌજી હોતા તો સિપાહિયોંકે ઈસ કાફલેમેંસે કોઈ ભી ન ડરતા..... ઉન્કે ડરમેં ઉસ વકત દહશત આ ગઈ જબ ઉસ આદમીકે પહલૂમેં એક ઔરત ઈસ તરહ આ ખળી હૂઈ જૈસે ઉસ આદમીકે જિસ્મસે નમૂદાર હૂઈ હો. વહ ઉસ્કે પીછે સામને હૂઈ ઔર ઉસ્કે પહલૂમેં ખળી હો ગઈ થી. ફૌરન બા'દ ઈસી તરહ એક ઔરત ઉસ્કે દૂસ્રે પહલૂમેં નમૂદાર હૂઈ. દોનોં ઔરતેં સરસે પાંવ તક મસ્તૂર થી, ઉન્કી આંખોકે સામને જાલીકી તરહ બારીક કપળા થા. બુર્કાનુમા લુબાદેસે ઉન્કે હાથ ભી નઝર નહીં આતે થે.

"તુમ પર અલ્લાહકી રહમત હો" ઉસ આદમીને કહા "કયા મેં આગે આ કર બતા સકતા હૂં કે હમ કોન હે ?"

સબને એક દૂસ્રેકી તરફ દેખા. ફિર ઉસ શખ્સ ઔર ઔરતોંકી તરફ દેખા કિસીને ડરે હૂએ લેહજેમેં કહા "આપ હમારે પાસ આએ ઔર બતાએ કે આપ કોન હે ઔર હમેં આપ જો હુકમ દેંગે હમ ઉસ્કી તા'મીલ કરેંગે."

વહ ઐસી ચાલ ચલતા ઉન તક પહુંચા જો આમ ઈન્સાનકી ચાલ નહીં થી. ઉસ્કે ચલ્નેમેં ઔર સરાપામેં જલાલ સા થા. દોનોં મસ્તૂરાત ઉન્કે પીછે પીછે આએ. સબ એહતિરામકે લીએ ઉઠ ખળે હૂએ. એહતિરામમેં ડર ભી શામિલ થા. વહ ટીલેકે સાથ બેઠ ગયા. મસ્તૂરાત ભી ઉસ્કે પીછે બેઠ ગઈ. જાલીમેંસે ઉન્કી આંખે નઝર આ રહી થી. ઉનસે પતા ચલતા થા કે વહ ખૂબસૂરત ઔરતેં હૈં લેકિન ઉન્મેંસે કિસીકી ભી જુર્અત નહીં થી કે ઉન આંખોકા સામના કર સકતા. સુફેદપોશ શખ્સ ઔર ઈન મસ્તૂરાતકે કપળોં પર ગર્દ થી જિસ્સે મા'લૂમ હોતા થા કે વહ સફરમેં હે.

"મેં ભી વહાંસે આયા હૂં જહાંસે તુમ આ રહે હો." સિયાહ રીશને ભાગે હૂએ મિસ્રી સિપાહિયોંસે કહા "ફર્ક યહ હે કે તુમ જહાં જા રહે હો વહ તુમ્હારા ઘર હે ઔર મેં જહાંસે આયા હૂં વહ મેરા ઘર થા." ઉસ્કે લેહજેમેં સંજીદગી ઔર ઉદાસી થી.

"હમ કિસ તરહ યકીન કરેં કે આપ ઈન્સાન હે" એક સિપાહીને પૂછા "હમ આપકો આસ્માનકી મખ્લૂક સમઝ રહે હૈં."

"મૈં ઈન્સાન હૂં" સિયાહ રીશ બુઝુર્ગને જવાબ દિયા "ઔર યહ દોનોં મેરી બેટિયાં હે. મૈં ભી તુમ્હારી તર રમલાસે ભાગ કર આ રહા હૂં. અગર મેરા પીરો મુર્શિદ મુઝ પર કરમ ન કરતા તો સલીબી મુઝે કત્લ કર દેતે ઔર મેરી ઈન દોનોં બેટિયોંકો અપને સાથ લે જાતે. યહ મેરે મુર્શિદકી મઝારકી બરકત હે. મૈં રમલાકા રહનેવાલા હૂં. લળકપનસે મઝહબકા ઈલ્મ હાસિલ કરનેકા શોક થા. મૈંને મસ્જિદોંમેં ઈમામોકી બહુત ખિદમત કી ઔર ઉન્સે ઈલ્મ હાસિલ કિયા હે. ખુદા અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મઝહબકે પરસ્તારોં પર બહુત કરમનવાઝી કરતા હે. એક રાત મુઝે ખ્વાબમેં ઈશારા મિલા કે બગદાદ ચલે જાઓ ઔર વહાંકે ખતીબકી શાગિર્દીમેં બેઠ જાઓ.....

"મૈં પૈદલ ચલ પળા. મેરે પાસ કુછ ભી નહીં થા. માં બાપ બહુત ગરીબ થે. છોટા સા મશ્કીઝા ભી મેરે નસીબમેં નહીં થા કે મૈં રાસ્તેકે લિએ પાની સાથ લે જાતા. ઈલ્મકા ઈશ્ક મુઝે ઘરસે નિકાલ લે ગયા. સબને કહા યહ લળકા રાસ્તેમેં મર જાએગા. મેરી માં બહુત રોઈ થી ઔર મેરા બાપ ભી બહુત રોયા થા, મગર મૈં ચલ પળા. દિનકે વકત પ્યાસ ઔર ભૂક મેરી જાન નિકાલ લેતી થી. શામકે બા'દ જબ મૈં ઈસ ઉમ્મીદ પર કહીં ગિર પળતા થા કે મર જાઉંગા મેરે કરીબ પાનીકા એક પ્યાલા ઔર ખાનેકે લિએ કુછ ન કુછ રખ્ખા હોતા થા. પહલી બાર મૈં બહુત ડરા થા. મૈં ઉસે જિન્નાતકા ધોકા સમજતા થા, લેકિન રાતકો ખ્વાબમેં ઈશારા મિલા કે યહ કિસી મુર્શીદકી કરામત હે. મુઝે યહ પતા ન ચલા કે વહ મુર્શીદ કોન હે ઔર કહાં હે. મૈં ખા પી કર ગહરી નીંદ સો ગયા. સુબ્હ ઉઠા તો વહાં પ્યાલા ભી નહીં થા ઔર જિસ ચંગીરમેં રોટિયાં થી વહ ભી નહીં થી......"

"બગદાદ પહુંચને તક રાસ્તેમેં દો નએ ચાંદ તુલૂઅ હૂએ. બહુત લંબા સફર થા. હર રાત મુઝે પ્યાલેમેં પાની ઔર ચંગીરમેં ખાના મિલતા રહા. બગદાદમેં જામે મસ્જિદકે ખતીબને મુઝે દેખા તો મેરી અર્ઝ સુને બગૈર બોલે કે મૈં તુમ્હારી રાહ દેખ રહા હૂં. વહ મુઝે અપને હુજરેમેં લે ગએ. મૈં યહ દેખ કર હૈરાન રહ ગયા કે વહાં એક ચંગીર પળી થી ઔર ઉસ્મેં એક પ્યાલા રખ્ખા થા. ખતીબને પૂછા કે તુમ્હેં હર રાત ખાના ઔર પાની મિલ્તા

રહા હે ? મૈંને જવાબ દિયા કે મિલ્તા રહા હે મગર હૈરાનો પરેશાન હૂં કે યહ ચંગીર ઔર પ્યાલા મુજ તક હર રાત કોન દે જાતા ઔર વાપસ લાતા રહા હે. વહ બોલે કે ખુદાને હઝરત મૂસા અલય્હિસ્સલામકી મદદ કરના ચાહી થી તો દરિયાએ નીલકો હુકમ દિયા થા કે રાસ્તા દે દે. દરિયાકા આગેકા પાની આગે ઔર પીછેકા પાની પીછે રહ ગયા. ઔર ખુશ્કીકી એક ગલીસે હઝરત મૂસા અલય્હિસ્સલામ નિકલ ગએ થે ઔર જબ ફિરઔન ઉન્કે તઆકુબમેં ઉસ ગલીમેં દાખિલ હુવા તો દરિયાકે દોનોં હિસ્સે આપસમેં મિલ ગએ ઔર દરિયા ઉસી તરહ કહરસે બહને લગા જૈસે બહતા થા. ફિરઔન ગર્ક હો ગયા....."

ખતીબે મુકર્રમને કહા કે "હમ ઉસ્કી ઝાતકે તાબેઅ હે જિસ્ને હમેં પૈદા કિયા ઔર જો હમેં બારી બારી ઈસ દુન્યાસે ઉઠાતા હે. ઉસ્કા જો બંદા ઉસ્કે ઈલ્મકે ઈશ્કસે દીવાના હોતા હે જૈસે તુમ હૂએ ઉસે વહ સહરાઓમેં પ્યાસા નહીં મરને દેતા ઔર દરિયાઓંમેં ડુબને નહીં દેતા. ઉસીકી ઝાતે બારીને મુઝે ઈશારા દિયા કે હમને અપને એક બંદેકે લિએ મહીનોંકે ફાસ્લે ઔર ઈન ફાસ્લોંકી સઉબતેં મિટા દી હે. તુમ્હારે સીનેમેં જો ઈલ્મ હે વહ ઈસ લળકેકે સીનેમેં મુન્તકિલ કર દો ઔર હમને તુમ્હારી ખિદમતકે લિએ જો દો જિન્નાત મુકર્રર કર રખ્ખે હેં ઉન્હેં કહો કે ઈસ લળકેકો રાસ્તેમેં ખાના ઔર પાની પહુંચાતે રહે..... મૈંને ખુદાએ ઝુલ્જલાલકે હુકમકી તામીલ કી. હર રાત તુમ્હારે લિએ ખાના ઔર પાની જાતા રહા હે. હૈરાન ન હો લળકે ! પરેશાન ભી ન હો. બહુત કમ ખૂબનસીબોંકે દિલોંમેં ઈલ્મકા ચિરાગ નસીબ હોતા હે જિસ્કી ખ્વાહિશ તુમ લે કર આએ હો. ઈરાદા નેક હો, દિલમેં અલ્લાહકી ખુશનૂદીકી ખ્વાહિશ હો તો જિન્ન વ ઈન્સ ગુલામ હો જાતે હે."

"કયા જિન્નાત આપકે ગુલામ હે ?" એક સિપાહીને પૂછા.

"વહ નહીં." ઉસ્ને જવાબ દિયા "મેં ઉન્કા ગુલામ હૂં. કોઈ કિસીકો ગુલામ નહીં બના સકતા. હમ સક એક ખુદાકે એક જૈસે બંદે હેં. ઊંચા ઔર નીચા, અમીરી ઔર ગરીબીસે નહીં હોતા, ઈમાનકી પુખ્તગી ઔર કમઝોરીસે ઈન્સાનોંકી દર્જાબંદી હોતી હે."

ઉસ્કી બાતોંમેં ઐસા તઅષ્ષુર થા જિસ્ને સબકે દિલોંકો મોહ લિયા ઔર સબ દમ બખૂદ હો કર સુન રહે થે. ઉસ્ને કહા "બગદાદકે ખતીબને મેરી રૂહકો ઈલ્મસે રોશન કર દિયા. ઉન્હોંને મેરી શાદી ભી કરાઈ. વહીં મેરી યહ દોનોં બચ્ચિયાં પૈદા હૂઈ. મૈંને બહુત ચિલ્લે કિએ ઔર કુદરતકે કારખાનેકે દો તીન રાઝ પા લિએ. તબ એક રાત મેરે ખતીબ ઉસ્તાદને કહા કે અબ જા ઔર ઉન્કી ખિદમત કર જો ઈલ્મ અપને સાથ કબ્રોમેં લિએ અબદી નીંદ સો રહે હૈં. ઉન્હોંને મુઝે વાપસ અપને ઘર રમલા ચલા જાનેકા હુકમ દિયા. દો ઊંટ દીએ. ઝાદે રાહ (નાશ્તા) દિયા ઔર કહા કે ગુનાહકા કભી ખયાલ ભી દિલમેં ન આને દેના. રમલા પહોંચોગે તો એક રાત તુમ અપને ઈરાદેકે બગૈર ઉઠ કર ચલ પળોગે. શાયદ તુમ્હેં બહુત દૂર જાના નહીં પળેગા. તુમ્હારે કદમ અપને આપ રૂક જાએંગે વહ એક મુકદ્દસ જગા હોગી. ઉસ જગાકો અપના આસ્તાના બના લેના, મગર મુઝે એક વકત જો અભી મુસ્તકિબલકી તારીકિયોંમેં છૂપા હુવા હે, નઝર આ રહા હૈં કે ગુનાહ હોંગે ઔર તુમ્હેં દૂસ્રોંકે ગુનાહોંકી સઝા મિલેગી શાયદ તુમ્હેં હિજરત કરની પળે....."

"મેં જબ અપની બીવી ઔર ઈન દો બચ્ચિયોંકે સાથ સફરમેં થા તો આફતાબકી તમાઝત (ગર્મી) મેરે કુંબેકે લિએ ખુંક (ઠંડી) હો ગઈ થી. હમેં ઉસ જગાસે ભી પાની મિલ જાતા થા જહાંકી રેતકે ઝર્રે પાનીકી એક બુંદકો તરસતે, જલતે અંગારોંકે શરારે બન કર ઉળતે રહતે હૈં. મેં રમલા પહુંચા તો મેરે વાલિદૈન મર ચુકે થે. મેરી બીવીને ઉજળે હૂએ ઘરકો આબાદ કિયા...... મેં ઈલ્મો દાનિશકે સમંદરમેં ગોતે લગાતા રહા. મેરી બચ્ચિયાં બળી હો ગઈ ઔર ઉન્કી માંકો અલ્લાહને અપને પાસ બુલા લિયા. બચ્ચિયોંને ઘર સંભાલ લિયા ઔર એક રાત જબ મેં ગહરી નીંદ સોયા હુવા થા મેરી આંખ ઈસ તરહ ખુલ ગઈ જૈસે કિસીને જગાયા હો..... "

"મેં ઉઠ ખળા હુવા. બગદાદકે ખતીબકી બર્સો પુરાની બાત યાદ આઈ કે તુમ અપને આપ જાગ ઉઠોગે ઔર ઈરાદેકે બગૈર ચલ પળોગે. ઐસે હી હુવા. મેરે ઝહનમેં કોઈ ઈરાદા કોઈ ખયાલ નહીં થા મેં ઘરસે નિકલ ગયા. આબાદીસે ભી નિકલ ગયા કહીં કહીં ઐસે લગતા થા જૈસે કોઈ મેરે આગે

આગે જા રહા હો. મા'લૂમ નહીં યહ એહસાસ હે યા હકીકત, મેં ચલતા ગયા. મા'લૂમ નહીં તુમને વહ જગા દેખી હે યા નહીં જહાં ગહરાઈ હે ઔર ગહરાઈમેં નદી બહતી હે. સલીબિયોંકી ફૌજ ઉસી ગહરાઈમેં છુપી હૂઈ થી. મેંને સુના થા કે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો ઝમીનકી આખરી તેહમેં છુપા હુવા દુશ્મન ભી નઝર આ જાતા હે, મગર વહાં ઉસ્કી આંખો પર ખુદાને ઐસી પટ્ટી બાંધી કે ઉસે યહ ભી મા'લૂમ ન હો સકા કે વહ ખૂદ કહાં હે. સલીબી ફૌજ તુમ્હારી ફૌજકો ફંદેમેં લા કર ગહરાઈસે નિકલી ઔર હમ્લા કિયા ઔર તુમ્હારા જો હાલ હુવા વહ તુમ જાનતે હો.''

''ઈસ જંગસે બર્સો પહલે મેં રાતકો અપને આપ યા ગૈબકી કુવ્વતકે ઝેરે અષર ઉસ ગહરાઈમેં પહુંચ ગયા ઔર એક જગા મેરે કદમ રૂક ગએ. ચાંદની રાત થી. મુઝે કબ્ર નઝર આઈ જિસ્કે ઈર્દ ગિર્દ પથ્થરોંકી દો હાથ ઊંચી દીવાર થી મેંને આઝમાનેકે લિએ કદમ કિસી ઔર સિમ્તકો ઉઠાએ, લેકિન મેં કબ્રકી તરફ ઘૂમ ગયા ઔર પથ્થરોંકી દીવારમેં અંદર જાનેકો રાસ્તા બના હુવા થા ઉસ્મેં દાખિલ હો ગયા. મેરે હાથ અપને આપ ફાતેહાકે લિએ ઉઠે. મુઝે ઐસે લગા જૈસે વહાં ચાંદની ઝિયાદા સુફેદ થી. મેરે ઝહનમેં અપને આપ ખયાલ આયા કે ખતીબે મુકર્રમને ઉસી જગાકી નિશાનદહી કી થી. મેં કબ્રકે પાસ બેઠ ગયા ઔર કબ્ર પર હાથ રખ કર અર્ઝ કી કે મુઝ ગુલામકે લિએ કયા હુકમ હે. મુઝે ઉસ્કે જવાબમેં કોઈ આવાઝ ન સુનાઈ દી. અપને આપ હી ખયાલ આયા કે મુઝે જો ફૈઝ મિલેગા ઉસીસે મિલેગા..... મેંને રાત વહીં ગુઝાર દી. સુબ્હકે વકત નદીમેં જા કર વુઝૂ કિયા ઔર કબ્ર પર નમાઝ પઢી. વહાંસે જબ રૂખ્સત હુવા તો મુઝ પર ખુમાર સા તારી થા જૈસે મેંને ખઝાના પા લિયા હો.....''

''ઈસ્કે બા'દ મુઝે ઈસ કબ્રસે ઉસી તરહ ઈશારે મિલ્ને લગે કે કોઈ આવાઝ નહીં સુનાઈ દેતી થી. મેરે દિલમેં કોઈ બાત આતી જો મેરા યકીન બન જાતી થી. મેંને કબ્રકી દીવારેં ઊંચી કરકે ઉપર ગુંબદ બનવા દિયા. મેં દૂર દૂર તક ગયા. હલબ ઔર મોસુલકે અલાવા બૈતુલ્મુકદસ તક ગયા. અબ કુછ અર્સેસે મુઝે ઈસ મઝારસે જો ઈશારા મિલ રહે થે વહ અછ્છે નહીં થે. યહ જિસ બર્ગુઝીદા ઈન્સાનકા મઝાર હે ઉસ્કી રૂહ તળપતી મહસૂસ

હોતી થી. કબ્ર પર મેંને સબ્ઝ ચાદર ડાલી થી. એક રાત ચાદર ફળફળાઈ. મેં ડર ગયા ઔર મેંને ચાદર પર હાથ ફેર કર કહા મુર્શિદ ! મેરે લિએ કયા હુકમ હૈ ?....."

મઝારકે અંદર મુઝે આવાઝ સુનાઈ દી, "તુ દેખ નહીં રહા કે મુસલમાન શરાબ પી રહે હૈં ? ઉસ્સે પહલે મેંને આવાઝ કભી નહીં સુની થી. ઉસ્ને મુઝે કહા કે મેં મુસલમાનોંકો શરાબ તબાહકારિયોંસે ખબરદાર કરૂં. મેંને હુકમકી તઅમીલ કી લેકિન શરાબ પીનેવાલે ઉમરા ઔર હાકીમ થે જિન્કે કાનોં તક મેરી આવાઝ ન પહુંચ સકી. ફિર એક રાત કબ્રકી ચાદરને ફળફળા કર મુઝે બતાયા કે મિસરસે આઈ ફૌજ મુસલમાનોંકી આબાદિયોંમેં મુસલમાનોંકે સાથ વહી સુલૂક કર રહી હે જો સલીબી ફૌજ કિયા કરતી હે. ઉસ વકત સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબીકી ફૌજ દમિશ્કમેં ભી થી ઔર દમિશ્કસે હલબ તક ઔર વહાંસે રમલા તક જગા જગા મૌજૂદ થી. ઈસ ફૌજકે કમાનદારોંને જિસ મુસલમાન ઘરાનેમેં કોઈ કીમતી ચીઝ ઔર રકમ દેખી ઉઠા લે ગયા. ઉન્હોંને પર્દાનશીન ખવાતીન પર દસ્તદરાઝિયાં કી. ઉન્કી દેખાદેખી સિપાહિયોંને ભી લૂટમાર ઔર આબરૂરેઝી શુરૂઅ કર દી. યહાં તક પતા ચલા કે સાલારોં ઔર કમાનદારોંને મુસલમાન લળકિયાં ઈગ્વા કરકે અપને ખૈમોમેં રખ્ખી હૂઈ હે. મઝારસે મુઝે હુકમ મિલતા થા કે મેં સુલ્તાન અય્યૂબીકે પાસ જાઉં ઔર ઉસે બતાઉં કે યહ ફૌજ ખિલાફતે બગદાદકી હે, મિસરકે ફિરઔનોંકી નહીં. અગર ફૌજને યહ ગુનાહ જારી રખ્ખે તો ઉસ્કા હશ્ર ફિરઔન, મૂસા જૈસા હોગા....."

ઉસ વકત સુલ્તાન અય્યૂબી હલબકે કરીબ ખૈમાઝન થા. મેં ઈત્ની લંબી મુસાફત તૈ કરકે ઉસે મિલને ગયા તો ઉસ્કે મુહાફિઝોંને મુઝસે પૂછા કે તુમ સુલ્તાનસે કયૂં મિલના ચાહતે હો. મેંને બતાયા કે મેં રમલાસે આયા હૂં ઔર એક પૈગામ લાયા હૂં. ઉન્હોંને પૂછા કે પૈગામ કિસ્કી તરફસે હે કે જિસ્ને પૈગામ દિયા હે, વહ ઝિંદા નહીં. મુહાફિઝોંને કહકહા લગાયા ઔર ઉન્કે કમાન્ડરને બુલંદ આવાઝસે કહા કે આઓ તુમ્હેં એક પાગલ દિખાઉં. કહતા હે કબ્રસે સુલ્તાનકે લિએ પૈગામ લાયા હૂં. એકને કહા યહ શૈખ સન્નાનકા ભેજા હુવા ફિદાઈ હે. સુલ્તાનકો કત્લ કરને આયા હે. ઉસે પકળ

લો. કિસીને કહા સલીબિયોંકા જાસૂસ હે ઉસે કત્લ કર દો. મૈંને ગિરફતારીસે બચનેકે લિએ યહ ઝાહિર કિયા કે મેં પાગલ હૂં. મેં વહાંસે ભાગ આયા. મૈંને અપની આંખો દેખા કે સુલ્તાનકો મુહાફિઝોંકે એક ખેમેમેં દો લળકિયાં બેઠી હૂઈ થી.

"હમને અપની ફૌજકે સાથ કોઈ ઔરત નહીં દેખી." એક સિપાહીને કહા.

"કયા તુમ ઉસ વકતસે ફૌજકે સાથ હો જબ યહ દમિશ્ક ગઈ થી ?" સિયાહ રીશને કહા.

"હમ સબ પહલી બાર ઈધર આએ હૈં." સિપાહીને જવાબ દિયા "હમ ફૌજમેં ઈત્ને પુરાને નહીં હે."

"મૈં પુરાની ફૌજકી બાત કર રહા હૂં." ઉસ્ને કહા "ઈસ ફૌજકે કમાન્ડરોં ઔર સિપાહિયોંકો સઝા મિલ ચુકી હે. તુમ નએ થે. તુમને અભી કોઈ ગુનાહ નહીં કિયા થા. ઈસી લિએ તુમ ઝિંદા વ સલામત વાપસ આ ગએ હો. જિન્હોંને મુસલમાન હોતે હૂએ મુસલમાનોંકે ઘર લૂટે થે ઔર પર્દાદાર ખવાતીન પર દસ્તદરાઝી કી થી, વહ મારે ગએ હૈં. જો ઝિયાદા ગુનહગાર થે ઉન્મેંસે કિસીકી ટાંગે કટી ઔર કિસીકે બાઝૂ. વહ ઝિંદા થે તો ગિધ ઉન્કી આંખે નિકાલ રહે થે ઔર જો ઉન્સે ભી ઝિયાદા ગુનહગાર થે વહ સલીબિયોંકી કૈદમેં ચલે ગએ હૈં જો ઉન્કે લિએ જહન્નમસે કમ નહીં હોગી, ઉન્કે લિએ કભી ખત્મ ન હોનેવાલી અઝિય્યતેં હે. વહ ભૂકે, પ્યાસે તળપતે રહેંગે, મગર મરેંગે નહીં મરનેકી દુઆએં માંગેગે. ઉન્કી દુઆએં કબૂલ નહીં હોગી."

"કયા હમારી શિકસ્તકી વજહ યહી હે ?" એક સિપાહીને પૂછા.

"મુઝે દો સાલ પહલે ઈશારા મિલ ગયા થા કે યહ ફૌજ તબાહ હોગી." ઉસ્ને કહા "ઔર યહ ફૌજ કુફ્ફારકો મૌકા દેગી કે વહ ઈસ્લામકી તઝલીલ કરેં. અબ યહ ફૌજ અલ્લાહકી દરગાહસે ધુત્કારી ગઈ હે."

"આપ કહાં જા રહે હૈં ?" કિસીને પૂછા.

"મૈં તુમ્હારી તરહ અલ્લાહકે કહરસે જો સલીબી ફૌજકી સૂરતમેં નાઝિલ હુવા હે ભાગ કર આયા હૂં." સિયાહ રીશને જવાબ દિયા.

"સલીબી ફૌજ તૂફાનકી તરહ આઈ. તુમ્હારી ફૌજ ઉસે રોક ન સકી. અગર સિર્ફ મેરી અપની જાન હોતી તો મૈં અપને મુર્શિદકે મઝાર પર જાન કુર્બાન કર દેતા, લેકિન અપની જવાન બેટિયોંકી આબરૂકો મૈં કુર્બાન નહીં કર સકતા થા. સલીબી દો ચીઝોંકો નહીં છોળતે. રકમ ઔર ખૂબસુરત મસ્તુરાત. મુઝે મઝારસે હુકમ મિલા અપની બેટિયોંકો સાથ લો ઔર મિસરકી તરફ નિકલ જાઓ. મૈંને અર્ઝ કી કે મૈં ઝિંદા કિસ તરહ પહુંચુગા ? મઝારસે આવાઝ આઈ કે તુમને હમારી જો ખિદમત કી હે ઉસકે ઈવઝ તુમ ખૈરિયતસે કાહિરા પહુંચ જાઓગે લેકિન વહાં ખામોશ ન બેઠના. હર કિસીકો બતાના કે ગુનાહ કરોગે તો તુમ્હેં ઐસી હી સઝા મિલેગી જૈસી તુમ્હારી ફૌજને ભુગતી હે. મુઝે મઝારને બહુત કુછ બતાયા હે જો મૈં મિસર ચલ કર બતાઉંગા..... તુમ એક દૂસ્રેકો દેખો. તુમ્હારે ચેહરે લાશોં જૈસે હો ગએ હૈં. તુમ્હારે જિસ્મોમેં જાન નહીં રહી. મુઝે દેખો, મૈં અપની બેટિયોંકે સાથ પૈદલ આ રહા હૂં. મેરે પાસ કુછ ખાનેકે લિએ ભી નહીં, કુછ પીનેકે લિએ ભી નહીં."

"કયા આપ હમેં મિસર તક અપની તરહ લે જા સકતે હૈં ?" એક સિપાહીને પૂછા.

"અગર તુમ યહ વા'દા કરો કે દિલોંસે ગુનાહકા ખયાલ નિકાલ દોગે." ઉસ્ને જવાબ દિયા "ઔર યહ વા'દા ભી કરો કે મૈં જિસ મકસદકે લિએ મિસર જા રહા હૂં ઉસ્મેં મેરા સાથ દોગે."

"હમ સચ્ચે દિલસે વા'દા કરતે હૈં." બહુત સી આવાઝેં સુનાઈ દી. "હમેં અપના મકસદ બતાએં હમ જબ તક ઝિંદા હે આપકા સાથ દેંગે."

"મૈં સિર્ફ અપની જાન ઔર અપની બેટિયોંકી ઈઝ્ઝત બચાનેકે લિએ રમલાસે નહીં ભાગા." ઉસ્ને કહા "મુઝે મઝારને હુકમ દિયા હે કે મિસર જા કર લોગોંકો બતાઉં કે તુમ ફિરઔનોંકી સરઝમીનકી પેદાવાર હો. ઈસ મિટ્ટીમેં ગુનાહોંકી તાષીર હે. હઝરત યૂસુફ અલય્હિસ્સલામ મિસરમેં નીલામ હૂએ થે. હઝરત મૂસા અલય્હિસ્સલામકી બેઅદબી મિસરમેં હૂઈ થી. મિસરમેં પૈગમ્બરોંકે કબીલે ફિરઔનોંકે હાથોં કત્લ હૂએ થે. એ મિસરવાલોં ! ઈસ મિટ્ટીકી તાષીરસે ઔર ઉસ્કી ફિઝાકે અષરસે બચો ઔર

ખુદાકી રસ્સીકો મઝબૂતીસે પકળો. તુમ્હારી તબાહી ઔર સઝા શુરૂઅ હો ચૂકી હે. મેં યહ પૈગામ મિસરવાલોંકે લિએ લે જા રહા હૂં. તુમ યહ પૈગામ સારે મુલ્કમેં ફેલાનેકે લિએ મેરી મદદ કરોગે તો તુમ્હારી દુન્યા ભી બેહિશ્ત બની રહેગી ઔર આખિરતમેં ભી તુમ્હારે લિએ બેહિશ્તકે દરવાઝે ખોલ દીએ જાએંગે.''

સૂરજ ગુરૂબ હોનેમેં અભી બહુત દેર બાકી થી. રમલાકી તરફસે આનેવાલે દો તીન સિપાહી કરીબસે ગુઝરે. સિયાહ રીશને કહા કે ઉન્હેં રોક લો. યહ રાત તક ઝિંદા નહીં રહેંગે. ઉન્હેં રોક લિયા ગયા. વહ સિસ્કિયોંકી તરહ પાની માંગ રહે થે. સિયાહ રીશને ઉન્હેં કહા ''પાની રાતકો મિલેગા. ઉસ વકત તક ઉસ ખુદાકો યાદ કરો જિસ્ને તુમ્હેં રમલાસે ઝિંદા નિકાલા ઔર નઈ ઝિંદગી દી હે.''

કુછ દેર બા'દ દો આદમી ઘોળોં પર સવાર ઉધરસે ગુઝરે. વહ ફૌજી નહીં થે. ઉન્હોંને ઈસ કાફલેકો દેખા. ફિર સિયાહ રીશકો દેખા. ઉન્હોંને ઘોળે રોક લિએ, કૂદ કર ઉતરે, ઘોળોંકો વહીં છોળ કર દોળે આએ. દોનોંને સિયાહ રીશકે સામને સજદા કિયા ફિર ઉસ્કે હાથ ચૂમે ઔર પૂછા ''યા મુર્શિદ ! આપ કહાં ?'' ઉસ્કા જવાબ સુન કર ઉન દોનોંને સિપાહિયોંકો બતાયા કે વહ કિત્ને ખુશનસીબ હેં કે અલ્લાહકી ભેજી હૂઈ ઈસ બુઝુર્ગો બરતર શખ્સિયતકા સાથ ઉન્હેં મયસ્સર આયા હે. ઉન્હોંને યહ ભી બતાયા કે સિયાહ રીશને એક સાલ પહલે બતા દિયા થા કે મિસરકી ગુનહગાર ફૌજ ઈસ મઝારકે ઈલાકેમેં આ ગઈ તો તબાહ હો જાએગી.

''ઈધર ઉધર દેખો.'' સિયાહ રીશને સબસે કહા ''જહાં કહીં કોઈ ભૂલા ભટકા મિસરકી તરફ જાતા નઝર આએ ઉસે યહાં લે આઓ. રાતકો યહાં કોઈ ભૂકા ઔર પ્યાસા નહીં રહેગા.''

ગુઝરનેકા યહી એક રાસ્તા થા. બાકી તમામ ઈલાકા ટીલોંકા થા ઔર યહ વસીઅ ઈલાકા થા. ઉસ્કે અંદર જાના બેકાર થા. બાહરસે હી પતા ચલ રહા થા કે યહાં પાનીકા નામો નિશાન નહીં. સબકો મૌત નઝર આ રહી થી. મિસરકી સર્હદ અભી બહુત દૂર થી. યહ લોગ સહારે ઢૂંઢ રહે થે. વહ

સિયાહ રીશકે આગે બિછે જા રહે થે. ઉસ્કી હર એક બાત ઉન્કે દિલોંમેં બેઠ ગઈ થી મગર પ્યાસકી શિદતસે દો તીન સિપાહી ઘશીકી હાલતમેં ચલે ગએ થે. સિયાહ રીશ ઉન્હેં તસલ્લિયાં દે રહા થા.

સૂરજ ગુરૂબ હો ગયા ફિર રાત તારીક હો ગઈ. બહુત દેર બા'દ જબ સહરા ખામોશ થા ટિલોંકે અંદરસે એક પરિંદેકી આવાઝ સુનાઈ દી. સબ ચોંક ઉઠે. ઐસે જહન્નમમેં જહાં પાનીકા તષવ્વુર ભી નહીં થા ઔર મૌત સર પર મંડલા રહી થી વહાં પરિંદેકી આવાઝ ગૈરકુદરતી થી. યહ પરિંદા હો હી નહીં સકતા થા. સબકી સાંસ રૂક ગઈ. યહ કોઈ બદરૂહ હો સકતી થી.

"અલ્લાહ તેરા શુક્ર." સિયાહ રીશને સુકૂનકી આહ લે કર કહા "મેરી દુઆ કુબૂલ હો ગઈ હે." ઉસ્ને અપને સામને બેઠે હૂએ દો સિપાહિયોંસે કહા "તુમ દોનોં ઉસ તરફ જાઓ. ચાલીસ કદમ ગિનો. વહાંસે દાએંકો મૂળ જાઓ. ચાલીસ કદમ ગિનો. વહાંસે બાએંકો મૂળ જાઓ. આગે કહીં આગ જલતી નઝર આએગી. ઈસ્કી રોશનીમેં તુમ્હેં પાની નઝર આએગા. શાયદ ખાનેકે લિએ ભી કુછ હો. જો કુછ વહાં પળા હો ઉઠા લાના. યહ આવાઝ પરિંદેકી નહીં, ગૈબકા ઈશારા હે."

"મેં નહીં જાઉંગા." એક સિપાહીને ખૌફઝદા લેહજેમેં કહા. "મેં જિન્નાતકી જગા નહીં જાઉંગા."

વહ દો આદમી ઉઠ ખળે જો બા'દમેં ઘોળોં પર સવાર આએ થે ઔર સિયાહ રીશકે આગે સજદા કિયા થા. એકને સિપાહિયોંસે કહા "મત ડરો. જિન્નાત તુમ્હેં કોઈ નુકસાન નહીં પહુંચાએંગે. ઉન્હેં હુકમ મિલા હુવા હે કે યહ બુઝુર્ગ જહાં જાએ ઉન્હેં ખાના ઔર પાની પહુંચતા રહેગા. હમ ઉન્કી કરામતોંસે વાકિફ હેં..... દો તીન આદમી હમારે સાથ ચલો."

વહ દો તીન સિપાહિયોંકો સાથ લે કર ચલ પળે. સિયાહ રીશકે કહનેકે મુતાબિક ઉન્હોંને કદમ ગીને ઔર મૂળે. દો ટીલોંકે દરમિયાનસે ગુઝરે તો ઉન્હેં એક જગા આગ જલતી નઝર આઈ. સબ કલિમએ તય્યિબાકા વિર્દ કરતે આગે બળ્હે. આગેકી રોશનીમેં પાનીસે ભરે હૂએ ચાર પાંચ મશ્કીઝે પળે થે ઔર કપળ કે એક થેલેમેં ખજૂરેં ભરી હૂઈ થી ઉન્હોંને મશ્કિઝેં ઔર

થેલા ઉઠાયા ઔર સિયાહ રીશકે આગે યહ સામાન જા રખ્ખા. ઉસ્ને સબમેં થોળી થોળી ખજૂરેં તકસીમ કી ઔર દો મશ્કીઝે ઉન્કે હવાલે કરકે કહા ઝરૂરતસે ઝિયાદા પાની ન પિએ, પાની બચાનેકી કોશિશ કરેં. ઉસ્કે બા'દ કિસી શકકી ગુંજાઈશ ન રહી કે સિયાહ રીશ કોઈ આલિમ કિસ્મકા દુર્વેશ નહીં, અલ્લાહકે મુસાહિબોમેંસે હૈં. ઉસ્ને સબકો તયમ્મુમ કરાયા ઔર બાજમાઅત નમાઝ પળ્હાઈ. ફિર સબ સો ગએ. અભી સહર તારીક થી. જબ ઉસ્ને સબકો જગા દિયા ઔર કાફલા મિસરકો રવાના હો ગયા. સિયાહ રીશકો એક ઊંટ પર ઔર ઉસ્કી બેટિયોંકો દૂસ્રે ઊંટ પર સવાર કરા દિયા ગયા થા. રાસ્તેમેં ઉન્હેં તીન ચાર સિપાહી મિલે જો મિસરકો જા રહે થે. સિયાહ રીશને ઉન્હેં પાની પિલાયા, ખજૂરેં ખિલાઈ ઔર દો શુતૂર સવારોંકે પીછે ઉન્હેં સવાર કરા દિયા. ઉસ કાફલેસે દાએં તરફ દૂર એક ઔર કાફલા જા રહા થા. કિસીને કહા કે ઉન્હેં ભી સાથ મિલાયા જાએ. સિયાહ રીશને કહા કે વહ હમારી તરહ ભાગે હૂએ લોગ મા'લૂમ નહીં હોતે. ઉન્કા ઔર હમારા કોઈ સાથ નહીં.

બહુત દિનોં બા'દ સિપાહિયોંકા યહ કાફલા સિયાહ રીશકી કિયાદતમેં મિસરકી સર્હદમેં દાખિલ હૂએ. વહ દો આદમી જિન્હોંને સિયાહ રીશકે આગે સજદા કિયા થા રાસ્તેમેં સિપાહિયોંકો સિયાહ રીશકી કરામતેં સુનાતે ગએ થે. ઉન્હોંને સિપાહિયોંસે કહા થા કે ઉસે જો કોઈ અપને ગાંવમેં રખ લેગા ઉસે રિઝકકી કોઈ કમી નહીં રહેગી ઔર ખુદા ઉસ પર હમેશા મહેરબાન રહેગા. એક હી ગાંવકે તીન ચાર સિપાહી ઉસે વહાં રખનેકે લિએ તય્યાર હો ગએ. સિયાહ રીશસે કહા ગયા કે વહ ઉન્કે ગાંવ ચલે. ઉસ્ને કુછ બાતેં પૂછી ઔર ઉન્કે ગાંવ જાને પર આમાદા હો ગયા.

યહ એક બળા ગાંવ થા જો કાહિરાસે દૂર નહીં થા. કાફલા જબ ઈસ ગાંવમેં દાખિલ હુવા તો સિપાહિયોંકો દેખ કર ગાંવકે લોગ ઉન્કે ગિર્દ જમા હો ગએ. ઉન્કે જાનવરોંકે આગે ચારા ડાલા. કાફલેવાલોંકો ખાના ઔર પાની દિયા ઔર ઉન્સે મુહાઝકી બાતેં સુનને બેઠ ગએ. ઉન્હેં સિયાહ રીશકે મુતઅલ્લિક બતાયા ગયા કે ખુદાકે મુસાહિબોમેંસે હૈં ઔર ઉસે ખુદા જિન્નાતકે

હાથોં રિઝક પહુંચાતા હે. લોગોંકો ઉસ્કી મુખ્તસર સી દાસ્તાને હયાત ભી સુનાઈ ગઈ. ઈસ દોરાન વહ આંખે બંધ કિએ મુરાકબેમેં રહા. ઉસ્કી બેટિયોંકો ઈસ ગાંવકા રહનેવાલા એક સિપાહી અપને ઘર લે ગયા,

"મુહાઝકા રાઝ મુઝસે પૂછો." સિયાહ રીશને કહા "યહ સિપાહી હે. યહ સિર્ફ લળતે હેં. ઉન્હેં કુછ ઈલ્મ નહીં હોતા કે ઉન્હેં લળાનેવાલોંકી નિય્યત કયા હે. ઈન ચંદ એક સિપાહિયોંને જિન્હેં મેં સહરાકી આગસે ઝિંદા નિકાલ લાયા હૂં, ઉસ ફૌજકે ગુનાહોંકી સઝા ભૂગતી હે જો ઉન્સે બહુત પહલે મુલ્કે શામકો ગઈ થી. ઉસ ફૌજને હર મૈદાનમેં ફતહ હાસિલ કી જો વહાંકી વાદિયાં ઔર વહાંકે સહરા, સુલ્તાન અય્યૂબી ઝિંદાબાદ, કે ના'રોંસે બજતે લરઝતે રહે. ઈસ ફૌજમેં હર જગા ઝર્રો જવાહિરાત ઔર ઔરતેં દેખી. વહાંકી ઔરતેં મિસરકી ઔરતોંસે ઝિયાદા ઔર કોઈ ઝિયાદા ખૂબસૂરત હે. ફતહકે નશેને ઉસ ફૌજમેં ફિરઔનિયત પૈદા કર દી. દીમાગોમેં સિર્ફ માલે ગનીમત રહ ગયા, ફિર ઉસ ફૌજકે સાલારોં, કમાનદારોં ઔર સિપાહિયોંને કૌમકી ઈઝઝત ઔર ગૈરતકો ખૈરબાદ કહા ઔર મુસલમાનોંકે ઘરોંમેં ભી લૂટ માર શુરૂઅ કર દી. જહાં કોઈ ખૂબસૂરત ઔરત ઔર જવાન લળકી નઝર આઈ ઉસે બેઆબરૂ ઔર ઈગ્વા કિયા. યહ સબ મુસલમાન મસ્તૂરાત થી. ઉન્હેં ખૈમોમેં રખ્ખા ગયા."

"કયા સલાહુદ્દીન અય્યૂબી અંધા થા ?" કિસીને કહરઆલૂદ આવાઝમેં પૂછા "વહ દેખ નહીં સકતા થા કે ઉસ્કી સિપાહ કયા કર રહી હેં !"

"ખુદા જબ સઝા દેનેકા ફેસ્લા કર લેતા હે તો ઈમામોં, આલિમોં ઔર હુકમરાનોંકી અકલ પર ભી પર્દા ડાલ દેતા હે." સિયાહ રીશને કહા "સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી ખૂબ ફતહકે નશેસે બદમસ્ત હો ગયા થા. વહ શાયદ ખુદાકે વુજૂદકો ઔર ઉસકી લાઠી ભૂલ ગયા થા. ઉસ્કે ગિર્દ ઉસ્કે મુહાફિઝોં ઔર અય્યાશ સાલારોંને ઐસા ઘેરા ડાલ રખ્ખા થા કે કિસી મઝલૂમકી ફરિયાદ ઉસ તક પહુંચ હી નહીં સકતી થી. જો બાદશાહ ફરિયાદિયોંકે લિએ ઈન્સાફકે દરવાઝે ઔર અપને કાન બંદ કર લેતા હે વહ અલ્લાહકી બખ્શિશસે મહરૂમ હો જાતા હે. મુઝે દો સાલસે ઈશારે મિલ

રહે થે કે યહ ફૌજ આ'માલે બદસે બાઝ ન આઈ તો તબાહ હોગી. મુઝે રાતોંકો ગૈબકી આવાઝેં સુનાઈ દેતી રહી મગર જિન્કે લિએ આવાઝેં આતી થી ઉન્કે કાન બંદ થે....."

"ફિર ખુદાને યૂં કિયા કે ઉન્કી આંખો પર પટ્ટિયાં બાંધ દી ઔર સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી જો મૈદાને જંગકા બાદશાહ હે ઔર જિસે સલીબકે કુફ્ફાર મૈદાને જંગકા દેવતા કહતે હેં. અકલકા ઐસા અંધા હુવા કે સારી ચાલેં ભૂલ ગયા. ઉસ્કી ચાલ દુશ્મન ચલ ગયા ઔર ઉસે ઐસી શિકસ્ત હૂઈ કે તને તન્હા મિસર પહુંચા."

"હમ સલીબિયોંસે શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લેંગે." એક જોશીલે દેહાતીને કહા "હમ અપને બેટોંકો કુર્બાન કર દેંગે."

"ફતહ ઔર શિકસ્ત ખુદાકે ઈખ્તિયારમેં હે." સિયાહ રીશને કહા "ઉસ્કી ઝાતને હુકમ શિકસ્તકા દિયા હો તો બંદોંકા જોશ સર્દ પળ જાતા હે. મેં ભી ઈસી લિએ યહાં આયા હૂં કે મિસરકે બચ્ચે બચ્ચેકો શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લેનેકે લિએ તય્યાર કરૂં લેકિન સઝાકા વકત અભી ખત્મ નહીં હુવા. તુમ અગર અપને બેટોંકો ફૌરન ફૌજમેં ભરતી કરા કે મુહાઝ પર ભેજ દોગે તો વહ મરેંગે ઔર શિકસ્ત ખાએંગે. હર અમલકે લિએ એક વકત મુકર્રર હોતા હે. વહ વકત અભી દૂર હે જબ તુમ શિકસ્તકો ફતહમેં બદલ દોગે. સબસે પહલે ખુદાકો યાદ કરો. ઉસ્સે અપને ઉન બેટોંકે ગુનાહોંકી બખ્શિશ માંગો જિન્હેં તુમને મુલ્કે શામમેં ભેજા થા."

"શિકસ્તકી ઝિમ્મેદારી મેરે સર પર ડાલો." સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા. વહ અપને સાલારોં, નાઈબ સાલારોં, કમાનદારોં ઔર શહરી ઈન્તિઝામિયાંકે હુક્કામસે ખિતાબ કર રહા થા "શિકસ્તકે અસ્બાબ બળે વાઝેહ હે. મુઝસે યહ ગલતી હૂઈ કે મેં નઈ ભરતી લે કર ગયા. અગર મેં ઝિયાદા ઈન્તિઝાર કરતા ઔર મિસરમેં બેઠા રહતા તો દુશ્મન સારે શામમેં ફેલ જાતા. મૈંને ફૌજકી જિસ કમીકો નએ સિપાહિયોંસે પૂરા કિયા હે ઉસ્કે મુતઅલ્લિક તુમ જાનતે હો કે ઉસ્કા ઝિમ્મેદાર કોન હેં. લેકિન મેં અબ ઈસ બહષમેં વકત ઝાએઅ નહીં કરૂંગા કે ઈસ્કા ઝિમ્મેદાર ફુલાં હે ઔર વહ

ગુનાહ ફુલાંને કિયા હે. અગર જુર્મ આઈદ કરને હૈં તો મુઝ પર કરો. ફૌજકો મૈંને લળાયા હે અગર ચાલેં ગલત થી તો મેરી થી. ઈસ્કા કફ્ફારા મુઝે અદા કરના હે ઔર મૈં કરૂંગા. ફતહ ઔર શિકસ્ત હર મા'રિકાકા અંજામ હોતા હે. આજ હમ ઉસ અંજામસે દો ચાર હૂએ હૈં જિસ્કે લિએ તુમ ઝહની તૌર પર તય્યાર નહીં થે. ઈસ લિએ તુમ સબકે ચેહરોં પર ઉદાસી ઔર આંખોમેં બેચેની હે. અગર તુમ મુઝે શિકસ્તકી સઝા દેના ચાહતે હો તો મૈં ઉસ્કે લિએ ભી તય્યાર હૂં. મેરે કાનોંમેં યહ આવાઝેં ભી પહુંચ રહી હે કે મેરી ફૌજ સામને જા કર આબરૂરેઝી, લૂટમાર ઔર શરાબખોરીકી આદી હો ગઈ થી. મુઝે યહ ભી બતાયા જા રહા હે કે મૈંને ખલીફએ બગદાદ પર દહશત તારી કરનેકે લિએ દાનિશ્તા શિકસ્ત ખાઈ હે ઔર મૈં શિકસ્તકો ફતહમેં બદલ કર ખલીફાકો અપના મુરીદ બનાનેકી કોશિશ કરૂંગા. મુઝે ફિરઔન તક કહા જા રહા હે. મૈં કિસી ભી ઈલ્ઝામકા જવાબ નહીં દૂંગા. ઈન ઈલ્ઝામાતકા જવાબ મેરી ઝુબાન નહીં, મેરી તલ્વાર દે દી. મૈં અલ્ફાઝસે નહીં, અમલસે ષાબિત કરૂંગા કે યહ કિસ્કે ગુનાહ થે જિન્કી સઝા મુઝે ઔર મેરે મુજાહિદીનકો મિલી હે."

ઈત્નેમેં દરબાનને ઈત્તિલાઅ દી કે હમ્માતસે કાસિદ આયા હે. સુલ્તાન અય્યૂબીને ઉસે ફૌરન અંદર બુલાયા. ગર્દો ગુબારસે અટે હૂએ ઔર થકનસે ચૂર કાસિદને સુલ્તાન અય્યૂબીકો અલ્આદિલકા પૈગામ દિયા. પૈગામ ખોલ કર પળ્હા તો સુલ્તાન અય્યૂબીકી આંખોમેં આંસૂ આ ગએ. ઉસ્ને પૈગામ એક સાલારકે હાથમેં દે કર કહા "યહ પળ્હ કર સબકો સુનાઓ."

જૂં જૂં સલાર પૈગામ પળ્હતા જા રહા થા સબકી આંખોમેં ચમક આતી જા રહી થી. સિસ્કિયોંકી તરહ તીન ચાર સરગોશિયાં સુનાઈ દી "ઝિંદાબાદ, ઝિંદાબાદ."

"યહ ગુનહગારોંકા કારનામા હે." સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "તુમમેંસે જો કાહિરામેં થે, નહીં જાનતે કે અલ્આદિલકે પાસ કિત્ની ફૌજ હે. તુમ યહ ભી નહીં જાનતે કે બાલ્ડવિનકે પાસ દસ ગુનાહ ઝિયાદા ફૌજ થી. ઉસ્કે સવાર ઝિરહપોશ હૈં. ઉસ્કે પ્યાદે લોહેકે ખોદ પહનતે હૈં. કયા અલ્આદિલકે મુજાહિદીનને ષાબિત નહીં કર દિયા કે હમ શિકસ્તકો ફતહમેં બદલ સકતે

હેં ? કયા તુમ મુઝસે યહ તો તવક્કુઅ રખતે હોં કે બેઠ જાઉં ? અગલી જંગકી તય્યારી કરો. મુઝે ફૌજકી ભરતી દો. તુમ્હેં કિબ્લએ અવ્વલ પુકાર રહા હે. મેં દુશ્મનકે સાથ કોઈ સંઝોતા ઔર કોઈ મુઆહદા નહીં કરૂંગા.''

અલ્આદિલકે પૈગામને જહાં સુલ્તાન અય્યૂબીકો હોસ્લા દિયા વહાં તમામ સાલારોં વગૈરાકે ભી મજરૂહ હોસ્લે તરો તાઝા હો ગએ. ઉન્મેંસે બા'ઝકે દિલોંમેં સુલ્તાન અય્યૂબી ઔર ઉસ્કી ફૌજકે ખિલાફ શુકૂક પૈદા હો ગએ થે. વહ સાફ હોને લગે. અલ્આદિલને ઉસી એક મા'રિકા પર ઈક્તિફા નહીં કી. ઉસ્ને અપને દસ્તોંકો તીસસે ચાલીસકી નફરીકે જૈશોમેં તકસીમ કર દિયા ઔર ઉન્હેં ઈસ ઈલાકેમેં લે ગએ જહાં બાલ્ડવિનકી ફૌજ ખૈમાઝન હો ગઈ થી. અલ્આદિલને અપને જૈશોંકે કમાનદારોંકો શબખૂન મારને ઔર ગાઈબ હો જાનેકી હિદાયાત દી. મકસદ યહ થા કે દુશ્મનકો પરેશાન રખ્ખા જાએ તાકે વહ પેશકદમી ભી ન કર સકે ઔર આરામસે બેઠ ભી ન સકે.

બાલ્ડવિન પહલે હી નુકસાન ઉઠા ચૂકા થા. વહ ઈસ ઈરાદેસે ઈત્ની ઝિયાદા ફૌજ લે કર આયા થા કે દુશ્મન તકકે ઈલાકે પર કબ્ઝા કર લેગા. અબ ઉસ્કી યહ હાલત હો ગઈ કે હર રાત ખૈમાગાહકે કિસી ન કિસી હિસ્સે પર તિરોંકી બોછાળ હોતી યા હમ્લા હોતા થા. ફૌજકે બેદાર હોને તક હમ્લાઆવર દૂર નિકલ ગએ હોતે થે. બાલ્ડવિનને ફૌજકો તમામતર ઈલાકેમેં દૂર દૂર ફેલા દિયા. અલ્આદિલકે છાપામારોંકો પકળનેકે લિએ ઉસ્ને ભી ટોલિયાં તય્યાર કી જો રાતકો ગશ્ત પર રહતી થી મગર હર સુબ્હ બાલ્ડવિનકો યહ ખબર સુનની પળતી થી કે આજ ફુલાં કેમ્પ પર હમ્લા હુવા હે યા ફુલાં ટોલી મારી ગઈ હે. વહ ઈલાકા પહાળી થા. ઈસ્સે અલ્આદિલકે છાપામાર જૈશ ખૂબ ફાઈદા ઉઠા રહે થે મગર યહ ફાઈદા અલ્આદિલકો બહુત મહેંગા પળ રહા થા. છાપામાર ઈત્ની દિલેરીસે શબખૂન મારતે થે કે દુશ્મનકે કેમ્પકે અંદર ચલે જાતે ઔર ઉન્મેંસે ચંદ એક જાનેં કુર્બાન કર દેતે થે.

ઈસ તરીકએ જંગ ઔર ઈસ કુર્બાનીસે અલ્આદિલ કોઈ ઈલાકા ફતહ નહીં કર સકતા થા. વહ દુશ્મનકો વહાંસે પીછે ભી નહીં હટા સકતા થા લેકિન યહ ફાઈદા કુછ કમ ન થા કે સલીબિયોંકી ઈત્ની બળી ફૌજ પેશકદમી

કરનેકે કાબિલ નહીં રહી થી, અગર બાલ્ડવિન પેશકદમી કરતા તો આમને સામને જંગમેં અલ્આદિલ ઈત્ની કલીલ ફૌજસે ઉસ્કે સામને દો ઘંટે ભી નહીં ઠહર સકતા. ઉસ્ને બાલ્ડવિનકે કેમ્પમેં કામ કરનેવાલે મુકામી લોગોંમેં અપને જાસૂસ ભી છોળ રખ્ખે થે. વહ દુશ્મનકી ઝરા ઝરાસી હર્કતકી ઈત્તિલાઅ અલ્આદિલકો દે દેતે થે. એક બાર ઈન જાસૂસોંમેંસે એકને સલીબિયોંકે ઉસ ખુશ્ક ઘાસકે પહાળ જૈસે અંબારકો આગ લગા દી થી જો ઉન્હોંને ઘોળોંકે લિએ જમા કર રખ્ખા થા.

અલ્આદિલકો ઈત્તિલાઅ મિલ ચુકી થી કે દમિશ્કસે થોળી સી કુમક આ રહી હે. હલબસે કુમક મિલનેકી તવક્કુઅ નહીં થી. અલ્મલિકુસ્સાલિહને પૈગામકા જવાબ દિયા થા કે સલીબી (ફ્રેન્કસ જિન્હેં ફિરંગી કહા જાતા થા) કિલ્આ હિરનકો મુહાસરેમેં લેના ચાહતે હેં. અગર ઉન્હોંને ઐસા હી કિયા તો ઉન પર હલબકી ફૌજસે હમ્લા કિયા જાએગા.

ચંદ એક યૂરોપી મુઅર્રિખીનને સલીબી જંગોંકે ઈસ દોરકે મુતઅલ્લિક લિખ્ખા હે કે રમલાકી શિકસ્તકે બા'દ ઈસ્લામી ફૌજકો ખત્મ કર દિયા ગયા. ઉસ્કે જો દસ્તે બચ ગએ થે ઉન્હોંને લૂટમારકો પેશા બના લિયા. વહ સલીબિયોંકે ફૌજી કાફલોંકો લૂટ લેતે થે.

હકીકત યહ હે કે લૂટમાર ખૂદ સલીબી કરતે થે. ઝિયાદાતર મુઅર્રિખ ઉસ્કી તસ્દીક કરતે હેં. ઈસ્સે પહલે ભી ઈસ સિલ્સિલેકી કહાનિયોંમેં મુઅર્રિખોંકે હવાલેસે બયાન કિયા ગયા હે કે સલીબી ફૌજ મકબૂઝા ઈલાકોંમેં મુસલમાન કાફલોંકો લૂટ લિયા કરતી થી ઔર યહ લૂટમાર ઈસ તરહ કી જાતી થી જૈસે યહ કોઈ ફૌજી ડયૂટી હો. જિન મુસલમાન દસ્તોંકે મુતઅલ્લિક ચંદ એક મુઅર્રિખોંને યહ લિખ્ખા હે કે વહ લૂટમાર કરને લગે થે વહ અલ્આદિલકે છાપામાર જૈશ થે જિન્હોંને શાહ બાલ્ડવિનકી ઈત્ની બળી ફૌજકો ગોરીલા આપરેશનસે એક હી ઈલાકેમેં ઉલ્ઝા લિયા થા.

પહલે કહા જા ચુકા હે કે શબખૂન (ગોરીલા આપરેશન) અલ્આદિલકો મહેંગા પળ રહા થા, લેકિન ઉસ્કે ટ્રૂપ્સકા જઝ્બા ઐસા થા કે કોઈ સિપાહી મુંહ નહીં ફેરતા થા. અકસર જૈશ મુસલસલ વાદિયોં વગૈરા હીમેં ઘૂમતે

ઔર ભટકતે રહતે થે. અપની ઝરૂરિયાત પૂરી કરનેકે લિએ ભી અપને અડ્ડે પર વાપસ નહીં આતે થે. અસદુલ્અસદીકી ગૈરમત્બૂઆ તહરીરોંકે મુતાબિક વહ ચીત્તોંકી તરહ શિકારકી તલાશમેં રહતે થે ઔર જબ શિકાર પર ઝપટતે થે તો ઉન્હેં અપની જાનેં ચલી જાનેકા કોઈ ગમ નહીં હોતા થા. વહ દુશ્મનકો ઝિયાદાસે ઝિયાદા નુકસાન પહુંચાનેકી કોશિશમેં શહીદ ઔર શદીદ ઝખ્મી હો જાતે થે. ઉન્કી રાતેં દશ્તોં બયાબાંમેં ગુઝરતી ઔર વહ મનપસંદ ખાનોંસે અપને આપકો મહરૂમ રખતે થે.

મગર કાહિરામેં યહ પ્રોપેગંડા બહુત તેઝીસે બળહતા જા રહા થા કે અપની ફૌજ બદકાર ઔર અય્યાશ હો ગઈ હૈં ઔર રમલાકી શિકસ્ત ઉસીકી સઝા હે. કાહિરાકી ઈન્ટેલિજન્સકો યહ પતા નહીં ચલતા થા કે યહ પ્રોપેગંડા કહાંસે ઉઠ રહા હે. કયા યહ નએ સિપાહિયોંકી ગૈરમોહતાત બાતોંકા નતીજા હે યા દુશ્મનકે બાકાઈદા એજન્ટ સરગર્મ હે ? યહ ભી દેખા ગયા કે લોગ ફૌજમેં ભરતી હોનેસે હિચકિચાતે થે. ઈસ શિકસ્તસે પહલે મિસરિયોંકા રવય્યા યહ નહીં થા. અલી બિન સુફયાન ઔર ગયાષ બિલ્બીસને અપને મુખ્બિરોં ઔર જાસૂસોંકા જાલ બિછા દિયા મગર ઉસ્કે સિવા કુછ પતા નહીં ચલતા થા કે લોગ ફૌજકો બદનામ કર રહે હૈં. સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ ભી બાતેં સુની સુનાઈ જાને લગી થી.

વહ સિયાહ રીશ સુફેદપોશ જો દો બેટિયોંકે સાથ એક ગાંવમેં ઠહરા થા વહીંકા હોકે રહ ગયા. ગાંવવાલોંને ઉસે એક મકાન દે દિયા થા. ઉસ્ને ખૂલી મેહફીલમેં બેઠને ઔર બાતેં કરનેસે પરહેઝ શુરૂઅ કર દિયા થા કે ઉસે મિસરિયોંકે ગુનાહ મુઆફ કરાનેકે લિએ તીન માહકા ચિલ્લા કરના હે. વહ અબ મકાનસે બાહર થોળી દેરકે લિએ નિકલતા. ખામોશ રહતા, હાઝિરીનકો હાથ લહરા કર સલામ કરતા ઔર અંદર ચલા જાતા થા. ઉસ્કે ખાસ મુસાહિબોંમેં વહી સિપાહી થે જો ઉસ્કે સાથ આએ થે ઔર દો વહ આદમી થે જિન્હોંને ટીલોંકે ઈલાકેમેં ઉસ્કે આગે સજદા કિયા થા. ઉન સબને ઉસ્કી ઈત્ની તશ્હીર કર દી થી કે દૂરકે લોગ ભી ઉસ્કી ઝલક દેખનેકો પહુંચ જાતે થે.

એક શામ અલી બિન સુફયાનકા એક જાસૂસ અપની ખુફયા ડયૂટી પર કાહિરાકે મુઝાફાતમેં કિસી બહરૂપમેં ઘૂમ ફિર રહા થા. શામ હો ગઈ. વહ નમાઝ પઢનેકે લિએ એક મસ્જિદમેં ચલા ગયા. નમાઝકે બા'દ ઈમામને દુઆ માંગી. દુઆ ખત્મ હૂઈ તો એક નમાઝીને રમલાકી શિકસ્તકી બાત શુરૂઅ કર દી. ઉસ્ને સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકે ખિલાફ વહી બાતેં કી જો સિયાહ રીશને કી થી. ઈસ નમાઝીને સિયાહ રીશકા હવાલા ઈસ તરહ દિયા કે વહ ગૈબદાન હૈં ઔર જિન્નાત ઉસે રિઝ્ક પહુંચાતે હૈં. ઉસ્ને સફરકી પૂરી રૂએદાદ સુનાઈ ઔર બતાયા કે કિસ તરહ ગૈબસે ઉન્હેં પાની ઔર ખજૂરેં મિલી થી. તમામ નમાઝી ઈન્હિમાકસે ઉસ્કી બાતેં સુનતે રહે. ઉસ્ને બાત ખત્મ કી તો નમાઝિયોંને ઉસ્સે ઈસ કિસ્મકી બાતેં પૂછની શુરૂઅ કર દી "વહ મુરાદેં પૂરી કરતા હે ?..... લાઈલાજ મરીઝોંકો શિફા દેતા હે ?..... આનેવાલે વકતકા હાલ બતાતા હે ?...... ઔલાદ દેતા હે ?"

સુનાનેવાલેને ઉન્હેં બતાયા કે અભી વહ સબકો યહી એક બાત બતાતા હે કે સુલ્તાન અય્યૂબી ઔર ઉસ્કી ફૌજને ફિરઔનોંવાલી ખસ્લતેં પૈદા હો ગઈ થી ઔર શિકસ્તકી વજહ યહી હે ઔર વહ યહ ભી બતાતા હે કે ન ખૂદ ફૌજમેં ભરતી હોના, ન કિસીકો હોને દેના. વર્ના નુકસાન ઉઠાઓગે. કયૂંકે ગુનાહોંકી સઝાકા અભી વકત પૂરા નહીં હુવા ઔર યહ ભી કે વહ તીન માહકા ચિલ્લા કર રહા હે. ઉસ્કે બા'દ વહ બતાએગા કે મિસરવાલોંકે ગુનાહ બખ્શે ગએ હૈં યા નહીં.

યહ આદમી મસ્જિદસે નિકલ કર ગાંવસે બાહરકો ચલ પળા. અલી બિન સુફયાનકા જાસૂસ ઉસ્કે પીછે ગયા ઔર ઉસ્સે પૂછા કે વહ ઈસ આલિમસે કિસ તરહ મિલ સકતા હે. ઉસ્ને અપના મુદઆ યૂં બયાન કિયા "મૈં ફૌજમેં હૂં. તુમ્હારી બાતેં સુન કર મેરે દિલમેં યહ ડર પૈદા હો ગયા હે કે અપની ફૌજકે ગુનાહોંકી સઝા મુજે ભી મિલેગી. મૈં ભી દમિશ્ક ઔર હલબકે મુહાઝોં પર ગયા થા. મૈંને ભી યહી ગુનાહ કિએ હૈં જિન્કા ઝિક્ર તુમ કર રહે થે. મુઝે ઈસ આલિમ બુઝુર્ગકે પાસ લે ચલો. અગર વહ કહેગા કે ફૌજસે ભાગ જાઓ તો ભાગ જાઉંગા. વહ જો ખિદમત કહેગા કરૂંગા. મૈં ખુદાકે કહરસે ડરતા હૂં." ઉસ્ને ઈત્ની મન્નત સમાજત કી કે ઉસ્કે આંસૂ નિકલ

આએ.

"મેરે સાથ ચલો." ઉસ આદમીને કહા "લેકિન કિસીસે ઝિક્ર ન કરના કે તુમ ઉસ્કે પાસ ગએ થે. વહ આજ કલ ચિલ્લેમેં હે. કિસીકે સાથ બાત નહીં કરતા. વહ જો પૂછે સિર્ફ ઉસ્કા જવાબ દેના. ફાલતૂ બાત ન કરના."

"તુમ ઉસી ગાંવકે રહનેવાલે હો ?" જાસૂસને પૂછા "તુમને બતાયા થા કે તુમ રમલાકે મુહાઝસે આએ હૂએ સિપાહી હો."

"ઈસી લિએ તો મેં કુર્આન પર હાથ રખ કર કહ સકતા હૂં કે યહ બુઝુર્ગ ખુદાકે મુસાહિબોંમેંસે હે." સિપાહીને કહા "મેંને મૈદાને જંગકા કહર દેખા હે ઔર મેંને સફરકા કહર ભી દેખા હે લેકિન ઈસ બુઝુર્ગને રેગેઝારકો ગુલઝાર બના દિયા થા. મેં અબ ફૌજમેં વાપસ નહીં જા રહા."

ગાંવ દૂર નહીં થા. વહ બાતેં કરતે પહુંચ ગએ. રાત ગહરી હો ચુકી. સિપાહીને જાસૂસકો અંધેરેમેં ખળા રહનેકો કહા ઔર ઉસ કમાનમેં ચલા ગયા જહાં સિયાહ રીશ સુફેદપોશ રહતા થા. થોળી દેર બા'દ વાપસ આયા. સિપાહીને કહા કે વહ પીછેવાલે દરવાઝેસે અંદર ચલા જાએ. વહ ખૂદ ઉસ્કે આગે આગે ચલ પળા ઔર દોનોં દરવાઝેમેં દાખિલ હો ગએ. ડ્યોળીસે ગુઝરે, સહનસે ગુઝરે ઔર એક કમરેમેં દાખિલ હો ગએ. સહનમેં રોશની થી દોનોં લળકિયાં જિન્હેં સિયાહ રીશને અપની બેટિયાં બતાયા થા એક ઔર કમરેમેં થી. ઈન્હેં જબ સહનમેં કદમોંકી આહટ સુનાઈ દી તો દોનોંને દરીચેકા કિવાળ ઝરાસા ખોલ કર દેખા. એક લળકી ઈત્ની ચોંકી કે ઉસ્કે મુંહસે "ઓહ" નિકલ ગઈ.

"કયા હુવા ?" દૂસ્રી લળકીને પૂછા "કોન હે યહ ?"

"શાયદ મુજે ધોકા હુવા હો." ઉસ્ને જવાબ દિયા "મેંને ઈસ શખ્સકો કહીં પહલે ભી દેખા હે ઔર ગહરી સોચમેં ખો ગઈ."

જાસૂસને કમરેમેં જા કર સિયાહ રીશકે આગે સજદા કિયા. ઉસ્કે પાંવ પર માથા રગળા. વહ ફર્શ પર દરી બિછા કર બેઠા હુવા થા. જાસૂસને ગિળગિળા કર ઈલ્તિજા કી કે ઉસે ગુનાહોંકી બખ્શિશ દિલાઈ જાએ. ઉસ્ને વહી બાતેં કી જો વહ સિપાહીકે સાથ કર ચુકા થા. ઉસ્કી આંખોમેં આંસૂ આ ગએ. સિયાહ રીશને અપની તસ્બીહ ઉસ્કે સર પર ફેરી ઔર મુસ્કુરા કર

ઉસ્કે સર પર હાથ રખ્ખા.

"ઈસ્સે મેરી તસ્કીન નહીં હોગી." જાસૂસને આંસૂ બહાતે હૂએ કહા "અપની ઝુબાનસે મુઝે તસ્કીન દેં. મુઝે કોઈ હુકમ દે જો મૈં બજા લાઉં. મુઝે હુકમ દેં કે મેરા જો એક હી બચ્ચા હે ઉસે આપકે કદમોંમેં ઝબ્હ કર દૂં. મુઝે હુકમ દે કે મૈં સુલ્તાન અય્યૂબીકો કત્લ કર દૂં તો મૈં આપકા યહ હુકમ ભી બજા લાઉંગા. કુછ બોલેં. કુછ કહેં ફિર દેખેં મૈં કયા કરતા હૂં."

એક ઔર આદમી અંદર આ ગયા થા ઔર વહ જાસૂસકી બાતેં ગોરસે સુન રહા થા ઔર ઉસે બળી ગહરી નઝરોંસે દેખ રહા થા. ઉસ્ને જાસૂસસે કહા "તુમ ઈત્ને બેઝાર ઔર બેતાબ કયૂં હૂએ જા રહે હો ? તુમ અબ મુર્શિદકે સાએમેં આ ગએ હો."

"મેરે ગુનાહ ઈત્ને ગિનૌને હૈં જો મુઝે રાતોંકો સોને ભી નહીં દેતે." જાસૂસને કહા "મૈંને હમ્માતકે કરીબ એક ગાંવમેં એક મુસલમાન ઘરાનેકી લળકીકો ઈગ્વા કરનેકે લિએ લળકીકે જવાન ભાઈકો કત્લ કર દિયા થા. અગર મૈં ફૌજમેં ન હોતા તો મુઝે જલ્લાદકે હવાલે કર દિયા જાતા લેકિન મુઝે કિસીને પૂછા તક નહીં."

સિયાહ રીશને આંખે બંદ કર લી. ઉસ્કે હોંટ હિલ રહે થે. ઉસ્કે દોનોં હાથ ઉપર ઉઠાએ ફિર જાસૂસકી તરફ ઈશારા કિયા. ઝરા દેર બા'દ વહ મુસ્કુરાયા ઔર ઉસ્ને આંખે ખોલ દી. જાસૂસસે કહા "બહુત મુશ્કિલસે તુમ્હારે સાથ બાત કરનેકી ઈજાઝત મિલી હે. ગોરસે સુનો. હમ તુમ્હારે ગુનાહ બખ્શવા દેંગે. તુમ કલ ફિર યહાં આઓ. કિસીકે સાથ ઝિક ન કરના વર્ના તુમ્હારે ખાનદાનકા અંજામ બહુત ખૌફનાક હોગા. યહ આદમી (સિપાહી) તુમ્હેં ગાંવસે બાહર મિલેગા ઔર મેરે પાસ લે આએગા. તુમ્હારે માથે પર લિખ્ખા હે કે તુમ્હારે ગુનાહ બખ્શે જાએંગે બલ્કે તુમ્હેં ઔર તુમ્હારા ખાનદાનકો ઈત્ના રિઝકે હલાલ મિલેગા જો તુમને કભી ખ્વાબમેં ભી નહીં દેખા. અબ ચલે જાઓ, કલ આ જાના."

સિયાહ રીશ ફિર મુરાકબેમેં ચલા ગયા. સિપાહીને ઔર દૂસરે આદમીને જાસૂસકો ઉઠાયા ઔર સહનમેં લે જા કર ઉસે સિયાહ રીશકી ઐસી કરામતનુમા બાતેં સુનાઈ જિન્હોંને જાસૂસકો મસ્હૂર કર લિયા. દોનોં

લળકિયાં દરીચેકે કિવાળકી ઓટસે ઉસે દેખ રહી થી. જો લળકી ઉસે પહલી બાર દેખ કર ચોંકી થી ઉસ્ને દૂસ્રી લળકીસે કહા "ઈસે મૈંને પહલે ભી કહીં દેખા હે. યહ ધોકા નહીં. વહી હે. વહી હે."

"યહ વહી મુઆમલા મા'લૂમ હોતા હે જો હમ પહલે ભી પકળ ચુકે હૈં." યહ જાસૂસ અપને મહકમેકે હાકિમે આ'લા અલી બિન સુફયાનકો બતા રહા થા "વહી મુરાકબા, ચિલ્લા ઔર લોગોંકે જઝબાતકો કબઝેમેં લે કર ઉન પર અપના જાદૂ ચલાના. અપની ફૌજકા જો સિપાહી મુઝે ઉસ્કે પાસ લે ગયા થા વહ સિર્ફ ફૌજકે ખિલાફ બાતેં કરતા થા. વહ ઈસ કિસ્મકી બાતેં મસ્જિદમેં નમાઝિયોંકે સાથ કર રહા થા. ઉસ્ને મેરે સાથ જો બાતેં કી ઉન્સે પતા ચલતા થા કે ઉસ્કે ઔર ભી કઈ સાથી હે ઔર વહ મસ્જિદોંમેં જા કર નમાઝિયોંકો ફૌજકે ખિલાફ ઉકસાતે હૈં. મુહાઝકી ઝૂટી બાતેં સુનાતે હૈં ઔર ઝોર ઉસ પર દેતે હૈં કે ફૌજમેં ભરતી હોના ગુનાહ હે."

"ઉન્હેં ઐસી બાતેં મસ્જિદોંમેં હી કરની ચાહિએ." અલી બિન સુફયાનને કહા "મસ્જિદમેં કહી હૂઈ બાતકો લોગ વહીકા દર્જા દેતે હૈં. લોગ જઝબાતકે ગુલામ હૈં. ઉસીકો મુર્શિદ માન લેતે હૈં જો ઉન્કે જઝબાતકો પહલે ભળકાએ ફિર અલ્ફાઝમેં ઉન્કી તસ્કીન કર દે..... તુમ કલ ફિર વહાં જાઓ. મુઝે વહ ગાંવ ઔર મકાન સમઝા દો. ઈધર ઉધર દેખ કર ઝિયાદાસે ઝિયાદા મા'લૂમાત લાનેકી કોશિશ કર લો. તુમ્હારી લાઈ હૂઈ ઈત્તિલાઆતકે બા'દ હમ વહાં છાપા મારેંગે."

"મુઝે ડર હે કે છાપેસે વહાંકે લોગ મુશ્તઈલ હો જાએંગે." જાસૂસને કહા "સિપાહીને બતાયા થા કે ગાંવકા બચ્ચા બચ્ચા ઉસ્કા મુરીદ હો ચુકા હે ઔર દૂર દૂરસે લોગ ઉસ્કી ઝિયારતકે લિએ આતે હૈં."

"હમેં લોગોંકે સાથ નહીં ચલના" અલી બિન સુફયાનને કહા "લોગોંકે જઝબાતકા ખયાલ સિર્ફ વહ હુકમરાન રખ્ખા કરતે હૈં જો ઉન પર હુકૂમત કરના ચાહતે હૈં. ઐસે હુકમરાન લોગોંકે જઝબાતસે ખેલા કરતે હૈં. તાકે રિઆયા ખુશ રહે ઔર ઉન્કે આગે સજદે કરેં. હમેં સલ્તનતે ઈસ્લામિયા ઔર ઉન્હીં લોગોંકે વકારકા તહફ્ફુઝ કરના હે. હમ ઉન લોગોંકો હકીકત

દિખાએંગે. હમ ઉન્હેં સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા ગુલામ ઔર મુરીદ નહીં બનાના ચાહતે. હમ ઉન્હેં બતાના ચાહતે હૈં કે ઈસ્લામકે પાસબાન તુમ ભી ઈત્ને હી હો જિત્ના તુમ્હારા સુલ્તાન હે. હમ ઉન્હેં ઈસ્લામકા દુશ્મન દિખાએંગે. હમ કૌમ પર જઝબાત પરસ્તીકા નશા તારી કરકે ઉસે સુલાના નહીં ચાહતે, કૌમકો હકાઈકકે ઝટકે દે કર જગાના હે..... તુમ જા કર વહ ભી દેખો જો તુમ્હેં અભી નઝર નહીં આયા."

જાસૂસકે વહાં જાનેકા વકત રાતકા થા. અલી બિન સુફયાનને ભેસ બદલા ઔર ઉસ ગાંવમેં ચલા ગયા. ઉસ્ને મકાન ભી દેખ લિયા ઔર ઉસ્ને લોગોંકી અકીદતમંદીકી બેતાબિયાં ભી દેખ લી. લોગોંકી બાતેં ભી સુની. ફૌજકે ખિલાફ તૂફાન ઉઠાયા જા રહા થા. અલી બિન સુફયાનને મકાનકે પીછવાળેકો દૂરસે દેખા. વહાં છોટાસા એક દરવાઝા થા જો બંદ થા. વહાં દરખ્ત થે ઔર દાએં બાએં દો મકાનોંકે પિછવાળે થે. ઉસ તરફ કોઈ ઈન્સાન નહીં થા. હુજૂમ મકાનકે સામને થા. દરવાઝા ખુલા ઔર એક સુફેદરીશ આદમી પુરાનેસે ચુગેમેં મલ્બૂસ દરવાઝેસે નિકલા. અલી બિન સુફયાન ઓટમેં હો ગયા. ઉસ્ને ખૂલે હૂએ દરવાઝેમેં એક ખૂબસૂરત ઔર જવાન લળકીકો ખળે દેખા. લળકીને ફૌરન દરવાઝા બંદ કર દિયા.

સુફેદરીશ આદમી હાથમેં લાઠી લિએ ઝુકા ઝુકા ગાંવસે નિકલ ગયા. અલી બિન સુફયાન ઉસે દેખતા રહા. દૂર જા કર વહ રૂક ગયા ઔર ઈધર ઉધર દેખને લગા. એક તરફસે એક ઘૂળસવાર આયા. સુફેદરીશ આદમી ઘોળે પર સવાર હો ગયા ઔર કાહિરાકી તરફ ચલા ગયા. જો આદમી ઘોળા લાયા થા વહ ગાંવકી તરફ ચલા ગયા. અલી બિન સુફયાન અપને ઘોળે પર સવાર હુવા ઔર સુફેદરીશ સવારકે પીછે ગયા મગર ફાસ્લા રખ્ખા. સુફેદરીશને કઈ બાર પીછે દેખા. અલી બિન સુફયાન ઉસ્કે પીછે જાતા રહા. આગે જા કર સુફેદરીશને કાહિરાકે રાસ્તેકે બજાએ ઘોળા દૂસ્રે રાસ્તે પર ડાલ દિયા. રફતાર મઅમૂલી થી. અલી બિન સુફયાનને ભી ઘોળા ઉસી રાસ્તે પર ડાલ દિયા.

કાહિરા શહર નઝર આ રહા થા. દૂર નહીં થા. ઈધર ઉધર એક એક, દો દો ઝોંપળે યા ખૈમે નસબ થે. કહીં ખાનાબદોશોંને ડેરે ડાલ રખ્ખે થે.

સુફેદરીશ સવારને કઈ રાસ્તે બદલે ઔર વહ પીછે દેખતા રહા. અલી બિન સુફયાન ઉસ્કે પીછે રહા. સુફેદરીશકી બેચેની સાફ ઝાહિર હોને લગી થી. આખ઼િર ઉસ્ને કાહિરાકા રૂખ કર લિયા ઔર ઘોળેકી રફતાર ઝરા તેઝ કર લી. અલી બિન સુફયાનને ભી બાગોંકો ઝટકા દિયા, હલકી સી એળ લગાઈ ઔર ઘોળેકી ચાલ બદલ કર તેઝ હો ગઈ ફાસ્લા પંદરહ બીસ કદમ રહ ગયા. વહ અબ શહરમેં તકરીબન દાખિલ હો ચૂકે થે. સુફેદરીશ સવારને ઘોળા રોક લિયા ઔર અલી બિન સુફયાનકે રાસ્તેમેં હો ગયા. અલી બિન સુફયાનને ભી ઘોળા ઉસ્કે કરીબ જા કર રોકા.

"તુમ કોઈ રહઝન મા'લૂમ હોતે હો." સુફેદરીશ સવારને કહા ઔર ખંજર નિકાલ લિયા. બોલા "મેરા પીછા કયૂં કર રહે હો."

અલી બિન સુફયાનને દેખા કે ઉસ્કી સુફેદ ડાળ્હીસે ઉસ્કી ઉમ્ર સત્તર બરસસે ઉપર લગતી થી મગર ચેહરા, આંખે ઔર દાંત બતાતે થે કે ચાલીસસે બહુત કમ હે. અલી બિન સુફયાન ભી બહરૂપમેં થા. ઉસ્ને અપને કમરબંદસે સવા ગઝ લંબી તલ્વાર લટકા રખ્ખી થી જો ઉસ્કે ચુગેમેં છુપી હૂઈ થી. ઉસ્ને બિજલી ચમકને જૈસી ફૂર્તીસે તલ્વાર નિકાલ લી.

"ડાળ્હી ઉતાર દો." ઉસ્ને સુફેદરીશકે પહલૂમેં તલ્વાર રખ કર કહા "ઔર મેરે આગે આગે ચલ પળો." સુફેદરીશકી આંખે ઠહર ગઈ. અલી બિન સુફયાનને તલ્વારકી નોક ઉસ્કી કનપટ્ટી પર રખ કર ડાળ્હીમેં ઉલ્ઝાઈ ઔર ઝટકા દિયા વહાંસે ડાળ્હી ચેહરેસે અલગ હો ગઈ. આધા ચેહરા નંગા હો ગયા. અલી બિન સુફયાનને અપની ડાળ્હી ઉતાર દી ઔર બોલા "હમ એક દૂસ્રેકો અછ્છી તરહ જાનતે હૈં. ચલો ચલેં."

વહ શહરી ઈન્તિઝામિયાંકા કોઈ આ'લા હાકિમ તો નહીં થા લેકિન છોટા ઔર ગૈરઅહમ ભી નહીં થા. મિસરકા રહનેવાલા થા. ઉસ્કે મુતઅલ્લિક અલી બિન સુફયાન તક યહ ઈત્તિલાએં પહુંચી થી કે મઅઝૂલ કી હૂઈ અબ્બાસી ખિલાફતકા ઝમીનદોઝ કારિંદા હે. ઈસ ખિલાફતકો જિસ્કી ગદ્દી કાહિરામેં થી, સુલ્તાન અય્યૂબીને સાત આઠ સાલ પહલે ખત્મ કર દિયા થા. ખલીફા અલ્આઝિદ થા જિસ્ને હશીશીન, સલીબિયોં ઔર સૂડાનિયોંકે સાથ ગઠજોળ કર રખ્ખા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીને નુરૂદ્દીન ઝંગી

મરહુમકે સાથ બાત કરકે ઈસ ખિલાફતકો મઅઝૂલ કિયા ઔર ઈમારતે મિસ્રકો ખિલાફતે બગદાદકે તહત કર દિયા થા. મઅઝૂલશુદા ખિલાફતે અબ્બાસિયાકે પેરોકાર અભી તક ઝમીનદોઝ કારવાઈયોંમેં મસ્રૂફ થે. રમલાકી શિકસ્ત ઉન્કે લિએ ઝરીં મૌકા થા. ચુનાંચે સુલ્તાન અય્યૂબી ઔર ઉસ્કી ફૌજકો બદકાર, અય્યાશ, લુંટેરી ઔર શિકસ્તકા ઝિમ્મેદાર ષાબિત કરનેકી મુહિમમેં અબ્બાસી ખુફયા તરીકોંસે સરગર્મ હો ગએ થે.

અલી બિન સુફયાનને ઈસ આદમીકો હિરાસતમેં લે લિયા ઔર અપને ઉસ કૈદખાનેમેં જા બંદ કિયા જહાં વહ મુલ્ઝિમોંસે ઈબ્તિદાઈ તફતીશ કિયા કરતા થા.

અલી બિન સુફયાનકા જાસૂસ રાતકો સિયાહ રીશ બુઝુર્ગકે બતાએ હૂએ વકત પર ગાંવકે બાહર જા ખળા હુવા. ગુઝિશ્તા રાતવાલા સિપાહી ઉસે લેને આ ગયા. સિપાહીને ઉસે કોઈ નઈ રિવાયત દી ઔર સાથ લે ગયા. વહ પીછલે દરવાઝેસે અંદર ગએ મગર જાસૂસકો ગુઝિશ્તા રાતવાલે કમરેકે બજાએ એક ઔર કમરેમેં લે ગએ. ઉસે કમરેમેં સિયાહ રીશ બુઝુર્ગ નઝર ન આયા. વહાં કુછ ભી નહીં થા. દરવાઝા બંદ હુવા તો ઉસ્ને દરવાઝેકી તરફ દેખા. સિપાહી ભી બાહર નિકલ ગએ થે. ઉસ્ને દરવાઝેકો હાથ લગાયા તો ઉસે પતા ચલા કે દરવાઝા બાહરસે બંદ કર દિયા ગયા હે. ઉસ કમરેમેં ન કોઈ ખિળકી થી, ન રોશનદાન. વહ સમજ ગયા કે ઉસે પેહચાન લિયા ગયા હે ઔર ઉસે પકળ લિયા ગયા હે. ફરાર મુમ્કિન નહીં થા. વહ સોચને લગા કે કયા કરેં.

ખાસ્સી દેર બા'દ દરવાઝા ખુલા. ઉન લળકિયોંમેંસે એક અંદર આઈ જિન્હેં સિયાહ રીશ અપની બેટિયાં બતાતા થા. વહ અબ મસ્તૂર નહીં થી લેકિન યૂરોપી લળકિયોંકી તરહ ઉર્યાં ભી નહીં થી. ઉસ્કા લિબાસ અરબકી મુસલમાન લળકિયોં જૈસા થા. નકશો નિગાર અરબ ઔર યૂરોપકે મિલે જુલે થે. વહ અંદર આઈ તો બાહરસે કિસીને દરવાઝા બંદ કરકે ઝંજીર ચળા દી. કમરેમેં કિંદીલ જલ રહી થી. જાસૂસને લળકીકો દેખા તો ઉસ્કી આંખે જૈસે હૈરતસે સાકિન હો ગઈ હો. લળકી મુસ્કુરા રહી થી.

"પેહચાનનેકી કોશિશ કર રહે હોં ?" લળકીને કહા "ઈત્ની જલ્દી ભૂલ ગએ ? તુમ મેરે શહરસે બચ કર નિકલ આએ થે, મગર અપને શહરમેં આ કર મેરે કૈદી બન ગએ. અબ નહીં નિકલ સકોગે."

જાસૂસને લંબી આહ ભરી જિસ્મેં સુકૂન ભી થા, ઈઝતિરાબ ભી. ઉસે તીન સાલ પહલેકે વહ દિન યાદ આ ગએ જબ ઉસે જાસૂસીકે લિએ ઈકરા ભેજા ગયા થા. ઈકરા સલીબિયોંકે કબઝેમેં થા. વહાં ઉન્કા બળા પાદરી રહતા થા જિસે સલીબે આઝમકા મુહાફિઝ કહતે થે. સલીબી બાદશાહ જો અપની ફૌજેં અરબ ઈલાકોં પર કબઝા કરનેકી ગરઝસે લે કર આતે ઈકરા ઝરૂર જાતે ઔર સલીબે આઝમકે મુહાફિઝકો સલામ કરતે થે. ઈસ લિએ જંગી લિહાઝસે યહ અહમ જગા થી. અલી બિન સુફયાનને વહાં અપને જાસૂસ ભેજે થે ઉન્હોંને ઈસાઈયોંકે બહરૂપમેં વહાં એક ખુફયા અડ્ડા ભી કાઈમ કર રખ્ખા થા. ઉન્મેંસે તીન ચાર પકળે ગએ ઔર વહ શહીદ હો ગએ તો વહાંકે ઝમીનદોઝ કમાન્ડરને મઝીદ જાસૂસ માંગે થે. ઉન્મેં ઉસે ભી ભેજા ગયા થા જો અબ મિસરમેં એક કમરેમેં બંદ થા.

ઉસ્કા રંગ અછ્છા, કદબુત ઔર ઝિયાદા અછ્છા ઔર ચેહરા દિલકશ થા. દિમાગી લિહાઝસે વહ તેઝ ઔર હોશિયાર થા. વહ ઘોળેકી સવારીકા ઈત્ના માહિર થા કે ફૌજી નુમાઈશો ઔર મેલોંમેં હેરાન કર દેનેવાલે કરતબ દિખાયા કરતા થા. અદાકારીમેં ભી મહારત રખતા થા. ઉસ્ને સિયાહ રીશકે સામને અપને આંસૂ નિકાલ લિએ થે. વહ ઈસાઈ નામસે ઈકરામેં દાખિલ હુવા થા ઔર ઉસ્ને વહાં કોઈ અપની દર્દનાક કહાની સુનાઈ થી ઔર બતાયા થા કે વહ હલબકી મુસલમાન ફૌજમેં નએ સિપાહિયોંકો ઘૂળસવારી ઔર રસાલેકી લળાઈકી ટ્રેનીંગ દિયા કરતા થા લેકિન મુસલમાનોંને ઉસ્કી નૌજવાન બહનકો ઈગ્વા કરકે ઉસે ફૌજસે નિકાલ દિયા.

ઉસ્કી અદાકારી મુતઅષ્ષિર હો કર ઉસે સવારીકી ટ્રેનીંગ દેનેકે લિએ રખ લિયા ગયા લેકિન ઉસ્કે શાગિર્દ ફૌજી નહીં થે બલ્કે જવાન લળકિયાં થી ઔર બળ બળે ફૌજી અફસરોંકે લળકે. ઉસે પતા ચલા કે ઈન લળકિયોંકો મુસલમાન ઈલાકોંમેં જાસૂસીકે લિએ તય્યાર કિયા જા રહા હે. ફિર મર્દ ભી ઉસ્કે હવાલે કિએ જાને લગે. યહ સબ સલીબી જાસૂસ થે. વહ ઉન્મે ઘુલ

મિલ ગયા થા ઔર ઉન્સે ઉસે બળી કીમતી મા'લૂમાત મિલ જાતી થી.

યહ લળકી જો અબ કાહિરાકે મુઝાફાતકે એક ગાંવમેં ઉસે કહ રહી થી કે અબ નહીં નિકલ સકોગે, ઈકરામેં ઉસ્કી શાગિર્દ થી. વહ જાસૂસીકા તજુર્બા રખતી થી ઘૂળસવારી નહીં જાનતી થી. અલી બિન સુફયાનકા યહ જાસૂસ ઉસે અચ્છા લગને લગા થા. ફિર ઉસ્તાદી શાગિર્દી બળે ગહરે લગાવકી સૂરત ઈખ્તિયાર કર ગઈ. લળકીને યહાં તક ઈરાદા કર લિયા થા કે વહ ઈસ આદમીકી ખાતિર જાસૂસી જૈસા ઝલીલ પેશા તર્ક કર દેગી ઔર ઉસ્કી બીવી બન કર બાઈઝ્ઝત ઝિંદગી ગુઝારને લગી થી. ઈસ મુસલમાન જાસૂસને મુહબ્બતકા જવાબ મુહબ્બતસે દિયા થા લેકિન અપને ફર્ઝકો નઝર અંદાઝ નહીં કિયા થા. લળકીને અપને કામમેં દિલચસ્પી લેની છોળ દી થી. વહ ઈસ આદમીકી હો કે રહ ગઈ થી.

એક રોઝ ઈકરામેં દો મુસલમાન જાસૂસ પકળે ગએ. ઉન્મેંસે એકને અપને ગિરોહકે ઈન તમામ આદમિયોંકી નિશાનદહી કર દી જિન્હેં વહ જાનતા થા. ઉન્મેં યહ જાસૂસ ભી થા. અજીબ બાત યહ હૂઈ કે ઉસી લળકીને ઈસ્સે પૂછા "તુમ જાસૂસ તો નહીં હો સકતે. તુમ મુસલમાન તો નહીં ? મુઝે પતા ચલા હે કે યહાંકા જાસૂસીકા મહકમા તુમ્હારે મુતઅલ્લિક તફતીશ કર રહા હે ઔર તુમ પર નઝર રખ્ખી જા રહી હે."

વહ હંસ પળા ઔર ઈલ્ઝામકી તર્દીદ કી મગર બેચેન હો ગયા. રાતકો વહ અપને ઝમીનદોઝ કમાન્ડરસે મિલા. કમાન્ડરને ઉસે બતાયા કે ગિરોહકે બહુતસે આદમિયોંકી નિશાનદહી હો ગઈ હે ઔર બેહતર હે કે વહ યહાંસે નિકલ જાએ. વહ કમાન્ડરકે ઘરસે નિકલા કે ઉસે પતા ચલ ગયા કે દો આદમી ઉસ્કે પીછે પીછે આ રહે હેં. યહ તઆકુબ થા. વહ ચલતા ગયા ઔર અસ્તબલમેં ગયા. એક ઘોળ પર ઝીન કસી તો દોનોં આદમી આ ગયા. ઉસ્સે પૂછા ગયા કે વહ કહાં જા રહા હે. વહ ફુર્તિલા ઔર હોશિયાર થા. કૂદ કર ઘોળે પર સવાર હુવા ઔર એળ લગા દી. એક આદમી ઉસ્કે ઘોળે તલે કુચલા ગયા. વહ ઈકરાસે નિકલ આયા.

"મૈંને તુમ્હેં પેહચાન લિયા હે" ઉસ્ને લળકીસે કહા. વહ એક દૂસ્રેકો તીન સાલ બા'દ દેખ રહે થે. ઉસ્ને કહા "મુઝે હેરાન નહીં હોના ચાહિએ થા. તુમ આખિર જાસૂસ હો."

"તીન સાલ પહલે મૈંને તુમ્હારી મુહબ્બતકે ધોકેમેં આ કર જાસૂસી છોળ દેનેકા અહદ કિયા થા." લળકીને કહા "તુમ અગર મુઝે બતા દો કે તુમ મુસલમાન હો ઔર જાસૂસ હો તો ભી તુમ્હેં ધોકા ન દેતી, શાયદ તુમ્હારે સાથ આ જાતી. તુમ્હારે ભાગ આનેકે બા'દ જબ મુઝે પતા ચલા થા કે તુમ મુસલમાન જાસૂસ થે તો મુઝે દુખ નહીં હુવા થા. તુમ્હારે ખો જાનેકા બહુત ગમ થા."

"કયા અબ તુમ્હારે દિલમેં મેરી મુહબ્બત નહીં રહી ?" જાસૂસને પૂછા "તુમ અબ મેરે મુલ્કમેં હો. મેરે સાથ આઓ. યહાં તુમ્હેં ધોકા નહીં દૂંગા."

"મુહબ્બત અબ ભી હે" લળકીને કહા "મગર ઈસ પર ફર્ઝ ગાલિબ આ ગયા હેં. યહ તુમ્હારા જુર્મ હે. મૈંને તો તુમ્હારી મુહબ્બતકી ખાતિર જાસૂસી છોળ દેનેકા ઈરાદા કર લિયા થા મગર તુમને મેરે ઈરાદોંકો કુચલ ડાલા ઔર જાસૂસીકી ગલાઝતમેં મુઝે ડુબો આએ. તીન સાલ ગુઝર ગએ હેં. ઈત્ની લંબી મુદતમેં મેં અપને આપકો બુરી તરહ નાપાક કર ચુકી હૂં. ઈસ્લામકે ખિલાફ નફરત મેરી રૂહમેં ઉતર ગઈ હે. અબ નહીં. અબ તુમ મેરે કૈદી હો. મેં અપને ગિરોહકો ધોકા નહીં દે સકતી. મેં જિસ આદમીકે સાથ આઈ હૂં ઉસે મૈંને હી બતાયા થા કે તુમ જાસૂસ હો. મૈંને ઉસે ઈકરાકી સારી બાત સુના દી થી. અગર મેં તુમ્હેં સહનમેંસે ગુઝરતે ઈત્તિફાકસે ન દેખ લેતી તો હમ ગિરફતાર હો ચુકે હોતે. તુમ્હેં મૈંને પકળવાયા હે."

"યહ આદમી જો ગૈબદાન ઔર મુર્શિદ બના હુવા હે મુસલમાન હે યા સલીબી ?" જાસૂસને પૂછા.

"અબ પૂછ કર કયા કરોગે ?" લળકીને પૂછા.

"જાસૂસી એક આદત બન ગઈ હે" જાસૂસને કહા "મરનેસે પહલે જાનના ચાહતા હૂં. અબ યહ રાઝ બાહર તો નહીં લે જા સકૂંગી."

"યહ મુસલમાન હેં." લળકીને કહા "મુસલમાનોંકી કમઝોરિયોંસે વાકિફ હે. ઉસ્તાદોંકા ઉસ્તાદ હે."

કમરેકા દરવાઝા ખુલા ઔર સિયાહ રીશ એક આદમીકે સાથ અંદર આયા. લળકીસે બોલા "અગર તુમ્હારી બાત પૂરી હો ગઈ હે તો બાહર નિકલ જાઓ" લળકી જાસૂસકો ગહરી નઝરોંસે દેખતી બાહર નિકલ ગઈ. સિયાહ રીશને જાસૂસસે પૂછા "મુઝે સિર્ફ યહ બતા દો કે મેરા રાઝ કિસ કિસકો મા'લૂમ હેં. કયા તુમને અલી બિન સુફયાનકો બતા દિયા હે કે મેં મશ્કૂક આદમી હૂં ?"

"નહીં" જાસૂસને જવાબ દિયા "મેં જાસૂસ ઝરૂર હૂં. જાસૂસીકે ખયાલસે યહાં નહીં આયા થા."

સિયાહ રીશકે હાથમેં ચમળેકા ચાબુક (હંટર) થા. ઉસ્ને પૂરી તાકતસે જાસૂસકો મારા ઔર કહા "મેં સચ્ચી બાત સુનના ચાહતા હૂં."

દરવાઝા ઝોરસે ખુલા. વહી લળકી અંદર આઈ. ઉસ્ને સિયાહ રીશકે દોનોં બાઝૂ પકળ કર ઈલ્તિજા કી "ઉસે મારો મત, સબ કુછ બતા દેગા."

"મેં કુછ નહીં બતાઉંગા." જાસૂસને કહા.

સિયાહ રીશને ચાબુક ઘુમાયા તો લળકી દોળ કર જાસૂસકે આગે હો ગઈ. ચિલ્લા કર બોલી "મારો નહીં. ઉસ્કે જિસ્મકી ચોટ મેરે દિલકા ઝખ્મ બન જાએગી."

"તુમ ઉસે બચાના ચાહતી હો ?" દૂસરે આદમીને ગરજ કર પૂછા "નહીં" લળકીને રોતે હૂએ કહા "યહ કુછ ન બતાએ તો તલ્વારકે એક હી વારસે ઉસ્કા સર તનસે જુદા કર દે. અઝિય્યત દે કર ન મારો."

લળકીકો ઘસીટ કર બાહર લે ગએ ફિર જાસૂસ પર તશદ્દુદ શુરૂ હો ગયા. ઉસે રાત ભર સોને ન દિયા ગયા. ઉસ્સે બહુત કુછ પૂછા જા રહા. ઉસે બહુત કુછ બતાયા જા રહા થા મગર વહ બુત બના ચોટ પર ચોટ ખા રહા થા. સહરકા વકત થા. લળકી ફિર ઈસ કમરેમેં આ ગઈ. ઉસ વકત જાસૂસ નીમ ગશીકી હાલતમેં થા. વહ ફર્શ પર પળા થા. અબ ઉસે તલ્વારકી નોક જગા જગા મારી જા રહી થી. લળકી ઉસ્કે ઉપર લેટ ગઈ ઔર ચીખને લગી "યહ મેં બર્દાશ્ત નહીં કર સકતી મેં તુમ્હેં બતા દૂં યહ મેરી પહલી ઔર આખરી મુહબ્બત હે. ઉસ્કી અઝિય્યત મેરી અઝિય્યત હે. યહ અપના ફર્ઝ અદા કર રહા હે; મેં અપના ફર્ઝ અદા કર રહી હૂં. હમારે લિએ યહી

કાફી હે. ઉસે જાનસે માર દો, અઝિય્યત ન દો ."

જાસૂસને નીમ બેહોશીકી હાલતમેં અપને ઉપર પળી લળકીકો બાઝૂઓંકે ઘેરેમેં લે લિયા ઔર મરી હૂઈ આવાઝમેં બોલા "તુમ ચલી જાઓ. કહીં ઐસા ન હો કે મેં અપને ફર્ઝસે ભટક જાઉં. યહ અઝિય્યતેં મેરે ફર્ઝકા હિસ્સા હે. તુમ અપને મઝહબ પર કુર્બાન હો જાઓ, મુઝે અપને મઝહબ પર કુર્બાન હો જાને દો."

લળકી પાગલ હૂઈ જા રહી થી ઉસે એક બાર ફિર ઘસીટ કર બાહર લે ગએ. સિયાહ રીશને હુકમકે લેહજેમેં કહા "ઈસ બદબખ્ત લળકીકો કિસી કમરેમેં બંદ કર દો."

દિન આધા ગુઝર ચુકા થા. અલી બિન સુફયાન ઈસ જાસૂસકે ઈન્તિઝારમેં બેઝાર હુવા જા રહા થા. એક રોઝ પહલે ઉસ્ને જિસ આદમીકો સુફેદ ડાળ્હીકે બહરૂપમેં પકળા થા ઉસે ભી ગુઝિશ્તા રાત કૈદખાનેમેં ઐસી હી અઝિય્યતેં દે કર ઉસ્સે કહલવા લિયા ગયા થા કે યહ સિયાહ રીશ કોન હે ઔર ઉસ્કી અસલિયત ઔર ઉસ્કા મિશન કયા હે. દિનકે પિછલે પહર અલી બિન સુફયાનને ઈસ શકકી બિના પર ઉસ્કા જાસૂસ પકળા ન ગયા હો ફૌજકા એક છાપામાર જૈશ તય્યાર કિયા. ઈસ મુકામકે મુતઅલ્લિક પતા ચલ હી ચુકા થા કે તખ્રીબકાર જાસૂસોંકા અડ્ડા બન ગયા હે.

છાપામાર ઈસ કદર તેઝીસે આએ કે ગાંવમેં કિસીકો સંભલનેકા મૌકા ન મિલા. વહ ઘોળોંસે ઉતર કર બંદરોંકી તરહ મકાનકી દીવારેં ફલાંગ ગએ. દરવાઝે તોળ દીએ ગએ. અંદર જિત્ને આદમી થે ઉન્હેં પકળ લિયા ગયા. અલી બિન સુફયાનકે જાસૂસકી અબ યહ હાલત થી કે બેહોશ પળા થા ઔર ઉસ પર નઝઅકી કૈફિયત તારી થી. એક કમરેમેં ઉસે ચાહનેવાલી લળકી ફર્શ પર પળી થી. એક ખંજર ઉસ્કે દિલમેં ઉતરા હુવા થા. વહ ઈત્ના હી કેહ સકી "મૈંને ખૂદકુશી કી હે" ઔર વહ મર ગઈ.

સિયાહ રીશકો ઈસ હુજૂમકે સામને ખળા કિયા ગયા જો ગાંવકે અંદર ઔર બાહર જમા થા ઔર ઉસે કહા ગયા કે વહ લોગોંકો બતાએ કે ઉસ્કી અસલિયત કયા હે ઔર વહ કિસ મકસદકે તહત ફૌજ ઔર સુલ્તાનકો

બદનામ કર રહા થા. ઉસ્ને બતા દિયા. એક લળકી મર ચુકી થી. દૂસ્રીકો લોગોંકે સામને કિયા ગયા ઔર બતાયા ગયા કે યહ લળકી મુસલમાન નહીં, સલીબી હે. યહ ભી સબકો બતાયા ગયા કે ટીલોંકે ઈલાકેમેં આગકે કરીબ જો પાની ઔર ખજૂરેં પળી થી વહ ઉસ્કે ગિરોહકે આદમિયોંને રખ્ખી થી. યહ ગિરોહ ઉસ્સે દૂર દૂર સફર કરતા થા.

અલી બિન સુફયાનને અપને તેહખાનેમેં ઈસ આદમી ઔર ઉસ્કે ગિરોહસે જો બાતેં ઉગલવાઈ ઉન્સે પતા ચલા કે ઉસ્ને મુહાઝસે ભાગે હૂએ નએ ફૌજિયોંકો અપને અષરમેં લે લિયા થા. ઉસ્કે સાથ અપને આદમી ભી થા. યહ તમામ લોગ મસ્જિદોમેં ઔર ઉન જગહોં પર જહાં લોગ ઈકટ્ઠે હોતે થે મિસરકી ફૌજકે ખિલાફ બાતેં કરતે થે. મકસદ યહ થા કે કૌમ ઔર ફૌજકે દરમિયાન શુકૂક ઔર નફરતકી દીવાર ખળી કી જાએ. ઈસ્સે સલીબી બહુત ફાઈદા ઉઠા સકતે થે. ઈસ મુહિમમેં મિસરકી ઈન્તિઝામિયાકો ચંદ એક હાકિમ ભી શામિલ થે ઔર મઅઝૂલશુદા અબ્બાસી ખિલાફતકે ખુફયા પેરોકાર ભી. મુખ્તસર યહ કે દુશ્મનકો ઈસ મુહિમમેં શરીક થા હી, ખૂદ વહ મુસલમાન ભી ઈસ્મેં શામિલ હો ગએ થે જિન્કા કોઈ ન કોઈ મફાદ વાબસ્તા થા.

“જબ કભી ફૌજ ઔર કૌમમેં નફરત પૈદા હો ગઈ સમઝ લો સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકા ઝવાલ શુરૂઅ હો ગયા.” સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા. ઉસ્ને હુકમ દિયા “તમામ મસ્જિદોંકે ઈમામોંકો રમલાકી શિકસ્તકે અસલ અસ્બાબ બતાનેકા ઈન્તિઝામ કરો ઔર ઈમામ સારી કૌમકો બતાએં. અગર કિસીકો ઝિમ્મેદારિયાં ઔર ઈલ્ઝામાત આઈદ કરનેસે તસ્કીન હોતી હે તો સારી ઝિમ્મેદારી મુઝ પર ડાલો. શાયદ કે હઝરત ઈસા અલય્હિસ્સલામને સૂલી પર જાન દે કર કૌમકે ગુનાહોંકા કફ્ફારા અદા કિયા થા. યહ ફલસ્તીનકે મૈદાને જંગમેં જાન દે કર અપની કૌમકે હર ઉસ ફર્દકે ગુનાહોંકા કફ્ફારા અદા કરૂંગા જો તખ્તો તાજકે નશેમેં મેરી ફૌજ ઔર મકબૂઝા ફલસ્તીનકે રાસ્તેમેં હાઈલ હો રહા હે ઔર મેરે ખૂનકે કત્રોંસે આવાઝ આએગી કે શિકસ્તકી ઝિમ્મેદાર ફૌજ નહીં થી ઔર મેરી કિસી ફૌજીને કોઈ ગુનાહ નહીં કિયા થા.”

તસાદુમ રૂહ બદરૂહકા

હિમ્સ પૂરસુકૂન કસ્બા થા. યહ હલબકે શિમાલમેં આજકે શામ ઔર લુબ્નાનકી સર્હદકે કરીબ વાકેઅ થા. પૂરસુકૂન ઈસ લિએ થા કે અભી જંગકી લપેટમેં નહીં આયા થા. ઉસ્કી મુઝાફાતસે કભી કભી સલીબી ફૌજ ગુઝરા કરતી થી. ઉસ્કે કરીબસે વહ છોટા સા દરિયા ગુઝરતા થા ઈસ લિએ હિમ્સ ફૌજોંકી આમ ગુઝરગાહ નહીં બન સકતા થા. ઈસ કસ્બેમેં મુસલમાનોંકી આબાદી ઈત્ની ઝિયાદા થી કે ઉસે મુસલમાનોંકી બસ્તી કહા જાતા થા. ચંદ એક ઘરાને ઈસાઈયોંકે ભી થે ઔર ચંદ એક યહૂદિયોંકે ભી. તીજારત ઈસાઈયોં ઔર યહૂદિયોંકે કબઝેમેં થી. યહ લોગ દૂરકે ઈલાકોંમેં કારોબારકે સિલ્સિલેમેં જાતે રહતે થે. ઈસ લિએ વહ બાહરકી દુન્યાકી જો ખબરેં લાતે થે ઉન્હેં સચ સમઝા જાતા થા. વહ સલીબી ઔર ઈસ્લામી ફૌજોંકી જંગકી ખબરેં લાયા કરતે થે. ઈન ખબરોંને મુસલમાનોંકી શિકસ્તકા ઝિક્ર ઝિયાદા હોતા થા. સલીબી ફૌજકે મુતઅલ્લિક વહ ડરાવની બાતેં સુનાયા કરતે થે.

ઉન્કા મકસદ યહ હોતા થા કે હિમ્સકે મુસલમાનોંકો સલીબી ફૌજકી દહશત તારી રહે ઔર કમ અઝ કમ ઈસ બસ્તીકા કોઈ મુસલમાન ઈસ્લામી ફૌજમેં ન જાએ લેકિન ઈસ્કા અષર ઉલ્ટા હો રહા થા. મુસલમાનોંને ડરનેકે બજાએ જંગી તય્યારિયાં શુરૂ કર દી થી. ઉન્હેં ઈન તય્યારિયોંસે કોઈ હુકમન નહીં રોક સકતા થા. યહાં સલીબિયોંકી હુકમરાની નહીં થી. હિમ્સકે મુસલમાન ઘૂળસવારી, નેઝાબાઝી, તેગઝની ઔર તિરંદાઝીકી મશ્ક કરતે રહતે થે. યહ તર્બિયત લળકિયોંકો ભી દી જાતી થી. ઉન્કા કાઈદ બળી મસ્જિદકા ખતીબ થા જિસ્કા ઈલ્મ ઔર અમલ જિહાદ પર મર્કૂઝ થા. ઉસ્ને મુસલમાનોંકો બતા રખ્ખા થા કે કિબ્લએ અવ્વલકો આઝાદ કરાના હે ઔર સલીબિયોંકો અરબકી સરઝમીનસે બેદખલ કરના હે.

"..... ઔર યહ જંગ કયૂં લળી જા રહી હે ?" ખતીબ અપને ખુત્બોમેં ઈસ સવાલકા જવાબ ઈન અલ્ફાઝમેં દોહરાતા રહતા થા." "સલીબી અરબ પર કબ્ઝા કરકે અપની બાદશાહી કાઈમ કરનેકી કોશિશમેં હે ઔર હમ યહાં અલ્લાહકી બાદશાહી કાઈમ કરનેકે લિએ જાનો માલકી કુર્બાનિયાં દે

રહે હેં. ઉન્હોંને અરબકો મૈદાને જંગ સિર્ફ ઈસ લિએ બનાયા હે કે ખુદાએ ઝુલ્જલાલકા અઝીમ પૈગામ અરબકો અતા હુવા હે ઔર ઈસ પૈગામમેં હમ અરબોં પર યહ ફર્ઝ આઈદ કર દિયા હે કે હમ યહ પૈગામ જો હમારે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ગારે હિરામેં અતા હુવા થા તમામતર બનીનૌએ ઈન્સાન તક પહુંચાએ.''તારીક બિન ઝિયાદને બુહૈરએ રોમકે મિસરવાલે સાહિલ પર ખળે હો કર ખુદાએ અઝ્ઝોજલ્લસે કહા થા ''અગર તેરી ઝાતે બારી મુઝે હિમ્મતો ઈસ્તિકલાલ અતા ફર્માએ તો મેં તેરા નામ સમુંદર પાર લે જાઉં'' ઔર ઈસ્કે સીનેસે જઝબએ ઈમાનકા શો'લા જો ઉઠા તો ઉસ્ને ઘોળા સમંદરમેં ડાલ દિયા. ઉસ્કી ફૌજ કશ્તિયોમેં યૂરોપકે સાહિલ પર ઉતરી. ઝિયાદકે બેટે તારીકને હુકમ દિયા ''કશ્તિયોંકો આગ લગા દો, હમ વાપસ જાનેકે લિએ નહીં આએ.....''

''મગર આજ સલીબી ઈસ અઝ્મકે સાથ અલ્લાહકી ઈસ સરઝમીન પર આએ હેં કે વહ વાપસ નહીં જાએંગે. ઉન્હોંને ઈસ સરઝમીનકો તહે તેગ કરનેકા ફેસ્લા ઈસ લિએ કિયા હે કે ખુદાકે ઈસ અઝીમ પૈગામકો જો સારી દુન્યામેં ફૈલાનેકે લિએ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો અતા હુવા થા યહીં ખત્મ કર દિયા જાએ. યાદ રખ્ખો મુસલમાનોં ! ઈસ્લામ એક ઐસા મઝહબ હે જો પથ્થરોંકો મોમ કર દિયા હે. હમારે મઝહબકી બુન્યાદી ઉસૂલ ઈન્સાનોંકી રૂહમેં ઉતર જાતે હેં. કયૂંકે વહ ઈન્સાની ફિત્રતકે ઐન મુતાબિક હે. હુકૂકુલ્ઈબાદ એક ઐસા ઉસૂલ હે જો સિર્ફ ઈસ્લામને ઈન્સાનકો દિયા હે. ઈસ્લામ એક નઝરિયા હે, સિર્ફ અકીદા નહીં. સલીબકે અલમબર્દાર જાનતે હેં કે ઈસ્લામકો ફરોગકા મૌકા મિલા તો કુર્રતુલ્અર્ઝ (પૂરી ઝમીન) પર્ચમે રિસાલત સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકે મુકદ્દસ સાએ તલે આ જાએગા ઔર સલીબકા નામો નિશાન મિટ જાએગા. ઈસી લિએ સલીબી અપની તમામતર જંગી કુવ્વત લે કર યહાં આ ગએ હેં. વહ ઈલ્મો ફઝલકે ઈસ સરચશ્મેકો બંદ કરને આએ હેં.....''

''યહૂદિયોંકે સાથ ઉન્કા યહ સોદા હુવા હે કે વહ બૈતુલ્મુકદ્દસકો ફતહ કરકે ઉન્હે હવાલે કર દેંગે તાકે યહૂદી મસ્જિદે અકસા જો હમારા કિબ્લએ અવ્વલ હે હૈકલે સુલૈમાની બના લેં. યહ યહૂદિયોંકા એક પુરાના ખ્વાબ હેં

જિસે વહ અમલી શકલમેં લાનેકો બેતાબ હે. ઈસકે લિએ ઉન્હોંને અપની બેટિયાં ઔર અપની દૌલત સલીબિયોંકે હવાલે કર દી હે. ઈન દોનોં ચીઝોંને હમારી સફોંમેં ગદ્દાર પૈદા કર દિએ હેં. મેં તુમ સબ તક સલાહુદ્દી અય્યૂબીકા પૈગામ પહુંચા રહા હૂં. ઈસે અપને દિલોં પર નકશ કર લો. રિસાલતે મઆબ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે પાસબાન ! સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને અપની ફૌજકો ઔર કૌમકો યહ બતા રખ્ખા હે કે યહ દો ફૌજોંકી નહીં, દો મઝહબોકી જંગ હે. યહ કિબ્લએ અવ્વલ ઔર હૈકલે સુલૈમાનીકી જંગ હે. અગર હમને આજ બાતિલકો હમેશાકે લિએ ખત્મ ન કિયા તો એક રોઝ બાતિલ હમારે મઝહબકો ખત્મ કર દેગા. હમારી રૂહેં દેખેંગી ઔર તારીખ દેખેગી કે ફલસ્તીન પર યહૂદી કાબિઝ હેં ઔર મસ્જિદે અકસા હૈકલે સુલૈમાનીસે તબ્દીલ હો રહી હે....."

"હિમ્સકે મુસલમાનોં ! તુમ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજકે સિપાહી નહીં હો મગર અલ્લાહકે સિપાહી હો. તુમ પર જિહાદ ફર્ઝ કર દિયા ગયા હે. કુર્આનકા હુકમ હે કે અપને વતન ઔર અપને મઝહબકે દિફાઅકે લિએ ઘોળે ઔર અસ્લિહા તય્યાર રખ્ખો ઔર જિહાદકી તય્યારીમેં મસ્રૂફ રહો..... ઔર યહ ભી યાદ રખ્ખો કે તુમ્હારે મઝહબકા દુશ્મન સિર્ફ મૈદાને જંગમેં તુમ્હારે ખિલાફ નહીં લળતા, ઉસ્કા એક મુહાઝ ઔર ભી હે. વહ અફવાહોંકે ઝરીએ તુમ પર અપની ફૌજકી દહશત ઔર ઈસ્લામી ફૌજકે ખિલાફ વસ્વસે પૈદા કરતા હે. સરકર્દા અફરાદકો હસીન લળકિયોં ઔર સોનેકી ચમક દમકસે અપના ગર્વીદા બનાતા હે. યહ દોનોં ચીઝેં ઈન્સાનકી બહુત બળી કમઝોરી હે. ઉન્મેં જબ શરાબ શામિલ હો જાતી હે તો મુસલમાન અપના ઈમાન અપને ઈમાનકે દુશ્મનકે કદમોંમેં રખ દેતા હે. ઐસા હો ચુકા હે ઔર હો રહા હે. સલીબિયોંને ખાનાજંગીમેં ઉલઝા કર હમારી જંગી કુવ્વતકો કમઝોર કર ચુકે હેં. યહ ગુનાહ ઉન ચંદ એક ઉમરાકા થા જો સલીબિયોંકે બળે હી દિલકશ જાલમેં આ ગએ થે મગર ઉન્કે ગુનાહોંકી સઝા કૌમ ઔર ફૌજકો ઔર સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકો મિલી....."

"ખાનાજંગી કરાનેવાલે કૌમ ઔર ફૌજકો જઝબાતમેં ઉલઝા કર ભળકાતે ઔર મરવાતે હેં ઔર ખૂદ અપને મહલ્લાતમેં ઉન હરમોંમેં

બદમસ્ત રહતે હેં જિન્હેં સલીબિયોં ઔર યહૂદિયોંને અપની લળકિયોંસે રોનક દી હે. યાદ રખ્ખો, યહ સારી ચટ્ટાને સોના બન જાએ ઔર તુમ્હારે કદમોંમેં રખ દી જાએ તો ભી યહ જિહાદકા સિલા ઔર ઈન્આમ નહીં બન સકતી. જિહાદકા ઈન્આમ રૂહકો મિલા કરતા હે. રૂહ ઝર્રો જવાહિરાતસે ખુશ નહીં હુવા કરતી. જિહાદકા ઈન્આમ ખુદાકે પાસ હે. તુમ અલ્લાહકી રાહમેં જાન દે દોગે તો ભી ઝિંદા રહોગે. યહ જિસ્મકી હી લઅનત હે જિસ્ને જિસ્માની લઝ્ઝતકો શિઆર બનાયા ઉસ્ને અપને ભાઈકા ગલા કાટા ઔર મુર્તદ કહલાયા. કુર્આન તુમ્હેં રૂહાની લઝ્ઝતસે સર શાર કરતા હે.''

ઔર ઈસ તરહ ઈસ ખતીબને હિમ્સકે મુસલમાનોંકો રૂહાની લઝ્ઝતસે સર શાર કર રખ્ખા થા. જંગી તર્બિયત ઉસીકી ઝેરે નિગરાની ઔર ઉસીકી હિદાયાતકે તહત હોતી થી. વહ ખૂદ તેગ ઔર ખંજરઝનીકા માહિર થા. હિમ્સમેં ઈસ તર્બિયતસે રોનક રહતી થી. કસ્બેમેં તીન મસ્જિદે થી જહાં જિહાદકી બાતેં હોતી થી. મગર વહાં જો સલીબી ઔર યહૂદી રહતે થે, વહ મુસલમાનોંકે હમદર્દ બન કર હોસ્લા શિકન ખબરેં સુનાતે રહતે થે. મુસલમાન અપને ખતીબ ઔર ઈમામોંસે ઈન ખબરોંકે મુતઅલ્લિક પૂછતે ઔર બેકરાર હોતે રહતે થે. ખતીબને હિમ્સકે એક જવાં સાલ આદમી તબરેઝકો ઈસ મકસદકે લિએ દમિશ્ક ભેજ રખ્ખા થા કે વહાંસે સહી સૂરતે હાલ મા'લૂમ કરકે આએ.

તબરેઝ સહી સૂરતે હાલ મા'લૂમ કરકે હિમ્સકો વાપસ જા રહા થા. ઉસે દમિશ્ક તક જાનેકી ઝરૂરત નહીં પળી થી. રાસ્તેમેં હી ઉસ્કા કામ હો ગયા થા. ઉસ્ને હમ્માતસે બહુત દૂર સલીબી ફૌજ દેખી થી જો એક જગા પળાવ કિએ હૂએ થી. ઉસ્ને દૂરસે ઝંડોંસે પેહચાન લિયા થા કે યહ સલીબી ફૌજ હે. ફિર ઉસે દો શુતુરસવાર મિલે થે જો મુસલમાન થે. ઉન્હોંને ભી ઉસે બતાયા થા કે યહ સલીબિયોંકી ફૌજ હે. ઉન્હોંને યહ ભી બતાયા થા કે યહ ફૌજ મુસલમાનોંકે હાથોં બહુત ઝિયાદા નુકસાન ઉઠા કર આઈ હે. તબરેઝને ઉન્હેં બતાયા કે વહ હિમ્સસે યહ મા'લૂમ કરને આયા હે કે સલીબી ફૌજ કહાં તક પહુંચી હે ઔર અરબકે કિત્ને ઈલાકે ફતહ કર ચુકી હે.

"વહ પહાળિયાં તુમ્હેં નઝર આ રહી હે." સુતૂર સવારોંને ઉસે બતાયા થા "યહી રાસ્તા તુમ્હેં ઈન પહાળિયોંકે અંદર લે જાએગે. અપની ફૌજ વહીં હે. દમિશ્ક બહુત દૂર હે. તુમ અપની ફૌજકી કિસી ભી આદમીસે પૂછ લેના તુમ્હેં સબ કુછ મા'લૂમ હો જાએગા. હમ ઈત્ના હી જાનતે હૈં કે રમલામેં લળાઈ હૂઈ થી જિસ્મેં મુસલમાન નુકસાન ઉઠા કર ઈધર ઉધર હો ગએ થે, ફિર સલીબિયોંસે હમ્માતકે કિલ્એકે કરીબ લળાઈ હૂઈ થી જિસ્મેં સલીબી નુકસાન ઉઠા કર ભાગે..... તુમ આગે ચલે જાઓ લેકિન કિસી સલીબી સિપાહીકે કરીબ નહીં જાના. ઉસે જૂંહી પતા ચલા તુમ મુસલમાન હો વહ તુમ્હેં કત્લ કર દેગા."

સૂરજ ગુરૂબ હોનેકો થા જબ વહ હમ્માતકી પહાળિયોંમેંસે ગુઝર રહા થા. એક ફરાખ વાદી થી આગેસે ચંદ એક સવાર આ રહે થે. તબરેઝ રાસ્તેસે હટા નહીં. એક સવાર ઘોળા દોળાતા આયા ઔર ઉસે ગુસ્સેસે કહા કે વહ રાસ્તેસે દૂર હટ જાએ "સાલારે આ'લા આ રહે હૈં" તબરેઝ ઝરાસા અલગ હટ ગયા. સવાર ઉસે ઔર પરે હટા રહા થા. સાલારે આ'લા ઔર ઉસ્કે સાથકે સવાર તેઝીસે આ રહે થે. સાલારે આ'લા, સુલ્તાન અય્યૂબીકા ભાઈ અલ્આદિલ થા. ઉસ્ને દેખા કે ઉસ્કા મુહાફિઝ એક મુસાફિરકે સાથ બહુત ગુસ્સેસે બોલ રહા હે ઔર મુસાફિર શાયદ રાસ્તેસે હટ નહીં રહા હે. અલ્આદિલ કરીબ આ કર રૂક ગયા, તબરેઝકો અપને પાસ બુલાયા ઔર પૂછા કે વહ કોન હે ઔર મુહાફિઝકે સાથ કયૂં ઝગળ રહા હે.

તબરેઝને જવાબ દિયા કે વહ હિમ્સસે યહ મા'લૂમ કરને આયા હે કે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજ કિસ હાલમેં હે ઔર સલીબી ફૌજકો કિત્ની કુછ કામયાબિયાં હાસિલ હૂઈ હે. ઉસ્ને યહ ભી બતાયા કે હિમ્સકે મુસલમાન જંગી મૈદાનમેં મસ્રૂફ રહતે હૈં ઔર વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકા ઈન્તિઝાર કર રહે હૈં "હમારી બહને ભી જંગકે લિએ તય્યાર હે ઔર હમારે બચ્ચે ઔર બૂળ્હે ભી."

અલી બિન સુફયાનકા નાઈબ હસન બિન અબ્દુલ્લાહ જો ઈન્ટેલિજન્સકા ઝિમ્મેદાર થા અલ્આદિલકે સાથ થા. વહ તબરેઝકો બળે ગોરસે દેખ રહા થા. તબરેઝ જાસૂસ હો સકતા થા. ઉસ્કી સાદગી બતા રહી

થી કે વહ જાસૂસ નહીં લેકિન શક લાઝિમ થા. જાસૂસ ઝાહિરી તૌર પર ઈસ્સે ઝિયાદા ગંવાર ઔર સાદા લગતે હૈં.

"તુમ્હારે ખતીબકા નામ કયા હે ?" હસન બિન અબ્દુલ્લાહને ઉસ્સે પૂછા.

તબરેઝને નામ બતાયા. ઉસ વકતકી જો ગૈરમત્બુઆ તહરીરેં મૌજૂદ હે યહ નામ સાફ નહીં ઈસ લિએ હમ ઉસે ખતીબ કહેંગે. હસન બિન અબ્દુલ્લાહને અલ્આદિલસે કહા કે વહ અપના આદમી હે ઔર ઉસ આદમી (તબરેઝ)કી બાતોંસે મા'લૂમ હોતા હે કે વહ અપના કામ જાંફશાનીસે કર રહા હે. તબરેઝકે ખિલાફ જો શક પૈદા હો ગયા થા વહ રફઅ હો ગયા. અલ્આદિલકે હુકમકે મુતાબિક ઉસે મેહમાનકી ખૈમાગાહમેં ભેજ દિયા ગયા હે. જહાં ઉસ્કી ખાતિર મદારાત કી ગઈ.

રાત હસન બિન અબ્દુલ્લાહને ઉસે અપને ખૈમેમેં બુલાયા ઔર ખતીબકે નામ યહ પૈગામ દિયા "હાલાત દુશ્વાર હે લેકિન ઈત્ને નહીં જિત્ના આપકો વહાં સલીબી બતા રહે હૈં. લોગોંકો કહો કે સચ ઉસે સમઝે ઔર જો ઉન્હેં મસ્જિદમેં બતાયા જાએ. ઈધર ઉધરકી બાતોં ઔર ખબરોંકો સચ ન સમઝે. આપ લોગ બળ ખતરનાક ઈલાકેમેં હે. અપની બસ્તિયોંકે સલીબિયોં ઔર યહૂદિયોં પર નઝર રખ્ખે ઔર યહ ભી ખયાલ રખ્ખે કે વહ આપકી સરગર્મિયોં પર નઝર ન ડાલ સકે. જિન્હેં આખિર દમ તક છુપાએ રખના હે."

હસન બિન અબ્દુલ્લાહને તબરેઝકો ઐસા પૈગામ દિયા જો હિમ્સકે મુસલમાનોંકે લિએ હોસ્લા અફઝા થા લેકિન ઉસે યહ ન બતાયા કે વહ કોનસી સરગર્મિયાં હે જિન્હેં આખિર દમ તક છુપાએ રખના હે. હકીકત યહ થી કે હિમ્સકે મુસલમાનોંકો સુલ્તાન અય્યૂબીકે હુકમકે તહત તર્બિયત દી જા રહી થી. ઉસ્કા મકસદ યહ થા કે જબ કભી ઝરૂરત પળે વહ સલીબી ફૌજ પર ઉકબસે શબખૂન મારે. ઝાહિરી તૌર પર ઈન્કે વફાદાર હે. ઈસ મકસદકે લિએ હિમ્સમેં તીન ચાર તજર્બાકાર છાપામાર ભેજ દિએ ગએ થે જો વહાં અપને મતલબકી ટ્રેનીંગ દે રહે થે. ખતીબ ઉન્કા કમાન્ડર થા. ઉન્કે સાથ અભી બાકાઈદા રાબિતા નહીં રખ્ખા ગયા થા કયૂંકે અભી ઉન લોગોંકી

ઝરૂરત નહીં થી.

દૂસ્રી સુબ્હ તબરેઝ હિમ્સકો રવાના હો ગયા.

વહ ઝમાના કાફલોંકી સૂરતમેં ચલનેકા થા. લોગ અકેલે અકેલે ભી સફર કરતે થે. ઐસે અકેલે મુસાફિરોંકો જહાં ચંદ આદમી સફરમેં નઝર આતે થે વહ ઉન્સે જા મિલતે ઔર ઈસ તરહ કાફલે બનકે ઔર બળે હોતે જાતે થે. તબરેઝ આયા અકેલા થા. વાપસ જા રહા થા કે ઉસે મુખ્તસર સા એક કાફલા મિલ ગયા જો હિમ્સકી સિમ્ત જા રહા થા. ઉસ્મેં હિમ્સકે યહૂદી તાજિર ભી થે. દો ઈસાઈ કુંબે ઊંટો પર સવાર થે ઔર કુછ લોગ પૈદલ જા રહે થે. તબરેઝ ઈસ કાફલેમેં શામિલ હો ગયા. કાફલા ચલતા ગયા. રાસ્તા લંબા થા. દો રાતેં કિયામ કરના પળા. તીસ્રા દિન સફરકા આખરી દિન થા. આધી રાતસે પહલે કાફલેકો હિમ્સ પહુંચ જાના થા. આગે એક દરિયા થા જો બહુત બળા નહીં થા. ઉસ્કી ગહરાઈ ઝિયાદાસે ઝિયાદા કમર તક રહતી થી. લોગ ઉસ્મેં આસાનીસે ગુઝર જાયા કરતે થે.

સફરકે આખરી રોઝકા સૂરજ સર પર આયા તો ઉફુકસે સિયાહ ઘટા ઉઠતી નઝર આઈ. કાફલા ઔર તેઝ ચલને લગા તાકે બારિશસે પહલે મંઝિલ તક પહુંચ જાએ યા ચટ્ટાની ઈલાકેમેં પહુંચ કર છુપનેકી જગા ઢૂંડ લી જાએ ઔર અગર મુમ્કિન હો તો તુગયાની આનેસે પહલે હી દરિયા પાર કર લિયા જાએ. યહ ઉન લોગોંકી હિમાકત થી. ઘટાકી રફતાર કાફલેકી નિસ્બત ઝિયાદા થી ઔર ઘટા જાને કહાંસે બરસતી આ રહી થી. વહ તમામ ઈલાકા ચટ્ટાની ઔર પહાળી થા. કાફલા દરિયાકે કરીબ પહુંચા તો ઘટા દુન્યાકો તારીક કર ચુકી ઔર મેંહ ઐસા મુસ્લાધાર બરસને લગા થા કે આંખે ખોલ કર ચલના મુમ્કિન ન રહા. એક બૂળ્હે ઈસાઈને કહા કે દરિયા ચળ રહા હે, અભી ગુઝર સકતે હેં. ફૌરન પાર હો જાઓ.

ઉસ બૂળ્હેકે સાથવાલે ઊંટ પર એક જવાન ઔર ખૂબસૂરત ઈસાઈ લળકી સવાર થી. કાફલા દરિયાકે કિનારે પહુંચ ચુકા થા. ઉસ્કા પાની મટિયાલા હો ગયા થા ઔર ઉસ્કી રવાનીમેં તુગ્યાનીવાલા જોશ પૈદા હો ગયા થા. ગહરાઈમેં કોઈ ઈઝાફા મા'લૂમ નહીં હોતા થા. બારિશ બહુત તેઝ

થી. ઘટાને ગહરી શામકા મંઝર બના રખ્ખા થા. સૂરજ ગુરૂબ હોનેકો હી થા. એક આદમીને ઘોળા દરિયામેં ડાલ દિયા. ચંદ કદમ આગે જા કર ઉસ્ને ચિલ્લા કર કહા "આ જાઓ..... પૈદલ ચલનેવાલે ભી આ જાઓ. પાની ગહરા નહીં."

યહ કિસીને ભી ન દેખા કે શદીદ ઔર ખતરનાક તુગ્યાનીકા રેલા આ રહા હે. ઉપરકી તરફ બહુત મેંહ બરસા થા ઔર વહ પહાળી ઈલાકા થા જિસ્કી તુગ્યાની બહુત હી તેઝ હુવા કરતી હે. ઊંટ ઔર ઘોળે શાયદ ઈસ ખત્રેકો મહસૂસ કર રહે થે. યહી જાનવર બળે આરામ ઔર ઈત્મીનાનસે દરિયામેંસે ગુઝર જાયા કરતે થે મગર બારિશમેં વહ દરિયામેં બિદક રહે થે, હાલાંકે પાની ગહરા નહીં થા. અચાનક દરિયા બિખર ગયા. ઊંચી ઊંચી લહરે કિસીકો સંભલનેકા મૌકા દિએ બગૈર આ ગઈ. દરિયાકે કિનારે ડૂબ ગએ. પાની ગહરા હો ગયા. પૈદલ ચલનેવાલે ડૂબને લગે તો વહ તેરને લગે. ઊંટોને વાવેલા બપા કર દિયા. કાફલા દરિયામેં બિખર ગયા. દૂસ્રા કિનારા દૂર તો નહીં થા લેકિન તુગ્યાની જો બળ્હતી જા રહી થી આગે જાને હી નહીં દે રહી થી ફિર કાફલેવાલેકો એક દૂસ્રેકા હોશ ન રહા.

ઈસાઈ લળકીકી ચીખ સુનાઈ દી. તબરેઝ કહીં કરીબ થા. ઉસ્ને ચીખ સુન લી ઔર યહ ભી દેખ લિયા કે વહ ઊંટ જિસ પર ઈસાઈ લળકી સવાર થી તુગ્યાનીકા મુકાબલા ન કર સકા ઔર ઉસ્કે પાંવ ઉખળ ગએ. તુગ્યાનીને ઉસે ગિરા દિયા. ઉસ્કી પીઠ પર બેઠી લળકી દરિયામેં જા પળી. તુગ્યાનીકા યહ આલમ થા કે કભી લહરેં ઉપરકો ઉઠતી ઔર ગિરતી થી ઔર કભી ભંવર બન જાતી થી. શોર ઈત્ના ઝિયાદા થા કે કિસીકો કિસીકી આવાઝ નહીં સુનાઈ દેતી થી. અગર તબરેઝ કરીબ ન હોતા તો લળકીકી ચીખ કોઈ ભી ન સુન સકતા. વહ ઘોળે પર સવાર થા ઔર ઘોળા સીધા તો નહીં જા રહા થા લેકિન તુગ્યાનીકા મુકાબલા કર રહા થા. તબરેઝને લળકીકો પાનીમેં ગિરતે દેખા તો ઉસ્ને ઘોળેકો દરિયાકે રૂખ પર ડાલ દિયા. લેકિન ઘોળા ઈત્ની તેઝીસે તેર નહીં સકતા થા.

તબરેઝ ઘોળેસે કૂદ ગયા ઔર બહુત તેઝીસે તેરતા લળકીકે પીછે ગયા. એક લહરને લળકીકો ઉપર ઉઠાયા તો તબરેઝને દેખ લિયા.

તુગ્યાનીકા ઝોર ભી થા ઔર તબરેઝકે જવાન બાઝૂઓંકી કુવ્વત ભી થી કે ઉસ્ને થોળી હી દૂર લળકીકો જા પકળા. વહ અભી ડૂબી નહીં થી લેકિન વહ તેર ભી નહીં રહી થી. તબરેઝકે લિએ ઉસે સંભાલના બહુત મુશ્કિલ હો ગયા. ઉસી કોશિશમેં પાની ઉન્હેં બહુત આગે લે ગયા. તબરેઝને ઉસે અપને ઉપર ડાલા ઔર કિનારેકી તરફ તૈરને લગા. લળકી દુબારા ઉસ્કી પીઠસે લુળક ગઈ. વહ હોશમેં નહીં થી. અગર તબરેઝકે જિસ્મમેં તાકત ઔર દિલમેં બેખોફી ન હોતી તો વહ લળકીકો છોળ કર અપની જાન બચાનેકી ફિક્ર કરતા. તુગ્યાનીકા ઝોર ઔર ઉસ્કા શોર હોસ્લે પસ્ત કર રહા થા.

જિસ જગાસે કાફલા દરિયામેં ઉતરા થા વહાંસે કમો બેશ દો મિલ દૂર તબરેઝ લળકીકો સંભાલે કિનારેસે જા લગા. વહાં ચટ્ટાને થી. બારિશ અભી થમી નહીં થી. તબરેઝને લળકીકો એક ચટપી ચટ્ટાન પર લિટાયા. વહ ઝિંદા થી, હોશમેં નહીં થી. ઉસે મા'લૂમ નહીં થા કે બેહોશકો કિસ તરહ હોશમેં લાયા જાતા હે. વહ લળકીકો દેખતા રહા. લળકી બેહોશીમેં અઝખૂદ હી પેટકે બલ હો ગઈ. પેટ પર ઝોર પળા તો મુંહસે દરિયાકા પાની નિકલને લગા. તબરેઝને ઉસ્કી કમર પર હાથ રખ કર દબાયા તો બહુત સા પાની મુંહકે રાસ્તે બાહર નિકલ આયા. ઉસ્ને ઔર ઝોરસે દબાયા. પહલૂઓંસે ભી પેટકો દબાયા. ઉસ્સે લળકીકા પેટ પાનીસે ખાલી હો ગયા.

ઘટા ફટને લગી. બારિશકા ઝોર કમ હો ગયા ઔર કુછ રોશ્ની ભી હો ગઈ. તબરેઝને લળકીકો સીધા કિયા. લળકીને ઝરાસી આંખ ખોલી ઔર બંદ કર લી. તબરેઝકા જિસ્મ શલ હો ચુકા થા. ઉસ્ને અપના ઘોળા દરિયામેં છોળ દિયા થા. વહ દરિયાસે નિકલ ગયા હોગા. તબરેઝકો મા'લૂમ નહીં થાં કે ઘોળેકા અંજામ કયા હુવા. તબરેઝકી થકન કમ હો ગઈ થી. સૂરજ ગુરૂબ હોનેકો થા. ઉસે ખયાલ આયા કે રાત આ રહી હે ઔર પનાહ ઢૂંડના ઝરૂરી હે. ઉસે ઉમ્મીદ થી કે યહ ચટ્ટાની ઈલાકા હે, ઉસ્મેં કહીં ન કહીં ગુફ યા ગાર મિલ જાએગી. લંબી મુસાફતકે મુસાફિર મિટ્ટીકે ટીલોં ઔર રેતીલી ચટ્ટાનોંમેં ગારે બનાએ રખતે થે જો દૂસ્રે મુસાફિરોંકે ભી કામ આતી થી.

ઉસ્ને લળકીકો પીઠ પર ડાલા ઔર દો ચટ્ટાનોંકે દરમિયાન ચલ પળા. પનાહ મિલ્નેકા ઉસે યકીન નહીં થા, ઉમ્મીદ થી. વહ દિલમેં ખુદાસે મદદ માંગતા ચલા જા રહા થા. કુછ દેર ઈધર ઉધર ઘૂમતે ફિરતે વહ એક કુશાદા સી જગા જા પહુંચા જહાં એક ચટ્ટાનકે સાથ ઉસે તીન ચાર ઊંટ ખળે નઝર આએ. યહ કિસી મુસાફિરકે નહીં હો સકતે થે કયૂંકે ઉન પર ઝીને વગૈરા નહીં થી. ઊંટો તક ગયા તો ઉસે આવાઝેં સુનાઈ દી. ઉધર દેખા તો ચટ્ટાનમેં ઉસે એક ફરાખ ઔર ઊંચા દહાના નઝર આયા. ઉસ્મેં તેરહ ચૌદહ સાલ ઉમ્રકે દો લળકે ખળે થે. વહ દોનોં બારિશમેં દોળે આએ.

“તુમ દરિયાસે નિકલ કર આએ હો ?” એક લળકેને પૂછા “વહાં આ જાઓ. બહુત અછ્છી જગા હે.”

વહ જગા વાકિઈ બહુત અછ્છી થી. ચટ્ટાન ભરભરી થી. સાફ પતા ચલતા થા કે મુસાફિરોંને યા કરીબ કહીં રહનેવાલે ગડરિયોંને ઉસે કાટ કાટ કર કમરા બના દિયા થા. યહ એક કુશાદા ગુફ થી. અંદરસે બિલ્કુલ ખુશ્ક થી. લળકોંને વહાં આગ ભી જલા રખ્ખી થી. તબરેઝને લળકીકો ફર્શ પર ડાલ દિયા. વહ અભી તક હોશમેં નહીં આઈ થી. એક તરફ ખુશ્ક ઘાસ ઔર દરખ્તોંકી ખુશ્ક ટહનિયોંકા ઢેર પળા થા.

“તુમ યહાં કયા કર રહે હો ?” તબરેઝને લળકોંસે પૂછા.

“હમારા ઘર દરિયાકે પાર હે.” એક લળકેને જવાબ દિયા “હમ કભી કભી ઊંટોકો ઈધર લે આતે હેં. ઘાસ તો ઉધર ભી બહુત હે લેકિન હમ યહાં ખેલનેકે લિએ આતે હેં ઔર ઊંટોકો ભી ચરને ચુગનેકે લિએ સાથ લે આતે હેં. એક જગાસે દરિયા ચોળા હે. વહાં પાની હમારે ઘુટનો તક હોતા હે. આજ ભી હમ આ ગએ ઔર બારિશ શુરૂ હો ગઈ. યહીં આગ જલા કર ખેલતે રહે.”

“ઘર કિસ તરહ જાઓગે ?”તબરેઝને પૂછા “દરિયા ચળ્હા હુવા હે.”

“ઈસ દરિયાકા ઝોર ઝિયાદા દેર નહીં રહતા.” એક લળકેને બળે ઈત્મીનાનસે કહા “હમ જહાંસે ગુઝરતે હેં વહાં તુગ્યાનીમેં ખત્રા નહીં હોતા. પાની ફૈલ જાતા હે.”

બારિશ થમ ગઈ થી. સુરજ ગુરૂબ હો રહા થા. લળકે અપને ઊંટોકો લે કર ચલે ગએ. તબરેઝને ઉન્સે મદદ ન માંગી. યહ ભી ન સોચા કે લળકીકો ઉઠા કર ઉન્કે ગાંવ ચલા જાએ. લળકોંકે જાનેકે બા'દ ઉસ્ને આગ પર ખુશ્ક ટહનિયાં ફેકી. શો'લા ઉઠા તો ઉસ્ને અપના કુર્તા ઉતારા જો ગલેસે ટખનો તક લંબા થા. ઉસે આગ પર ખુશ્ક કરને લગા. વહ દિલમેં શુક્ર અદા કર રહા થા. ખુદાને ઉસે ઐસી તૂફાની બારિશમેં ઈન લળકોંકો આગ જલાનેકે લિએ ભેજ દિયા થા. ઈસ દોરાન લળકીને આંખે ખોલ દી. ઉસ્કે ચેહરે પર ખૌફકા તઅષ્ષુર નઝર આયા. ઉસ્ને ઈધર ઉધર દેખા. ફિર તબરેઝકો દેખા તો ઉસ્કા મુંહ દહશતસે ખુલ ગયા. તબરેઝને અપના ચુગાનુમા કુર્તા ઉતાર રખ્ખા થા ઔર તુગ્યાનીકે મિટયાલે ઔર ગદલે પાનીમેં ઉસ્કે બાલોં ઔર ચેહરેકો ખૌફનાક બના રખ્ખા થા.

“ડરો નહીં” તબરેઝને ઉસે કહા “મુઝે પેહચાનતી નહીં હો ? મૈં તુમ્હારા હમસફર થા.”

“મગર તુમ મુસલમાન હો.” લળકી ઉઠ બેઠી ઔર બોલી “મુઝે તુમ પર ભરોસા નહીં કરના ચાહિએ. મુઝે જાને દો.”

“જાઓ.” તબરેઝને કહા “ચલી જાઓ.”

વહ ઉઠી. ઉસ્સે ચલા નહીં જા રહા થા. ગુફકે બાહર એક કદમ રખ્ખા તો બાહર તારીક રાતકે સિવા કુછ નઝર ન આયા. અંદર આગકી રોશ્ની થી. ઉસ્ને ઘૂમ કર તબરેઝકો દેખા જો ટેહનિયોંકી આગકી રોશ્નીમેં પૂરઅસ્રાર સા ઈન્સાન નઝર આ રહા થા. વહ લળકીકો દેખતા રહા. લળકી પાંવ પર ખળી ન રહ સકી. એક દો કદમ આગે આ કર ગિર પળનેકે અંદાઝસે બેઠ ગઈ ઔર બેબસીસે તબરેઝકો દેખને લગી.

“તુમ્હારી નિસ્બત મુઝે વહ ઘોળા ઝિયાદા અઝીઝ થા જિસે મૈંને દરિયામેં છોળા ઔર તુમ્હેં ડૂબનેસે બચાયા.” તબરેઝને કહા. “મેરી કીમત બીસ ઘોળોંસે ઝિયાદા હે.” લળકીને નકાહતઝદા આવાઝમેં કહા “તુમને મુજ જૈસી લળકી કભી નહીં દેખી હોગી મુઝે જલીલો ખ્વાર કરકે બેચ ડાલોગે. તુમ્હેં કોન-રોક સકતા હે.”

“મુઝે ખુદા રોક સકતા હે.” તબરેઝને કહા “ઔર ખુદાને મુઝે રોક

રખ્ખા હે. યહ એક કરામત હે કે મેંને તુમ્હેં ઈસ તુગ્યાનીસે બચાયા હે જિસ્મેં ઊંટ ઓંધા હો ગયા થા. ફિર યહ કરામત નહીં તો ઔર કયા હે કે હમેં સર પર છત ઔર જલતી હૂઈ આગ મિલ ગઈ. મેંને ખુદાસે મદદ માંગી થી. ખુદા સિર્ફ ઉન્કી મદદ કરતા હે જિન્કી નિય્યત સાફ હોતી હે. યહ આગ દો લળકે જલા ગએ હેં. વહ ફરિશ્તે થે. મેં અપની મઝહબકી રોશ્નીમેં બાત કર રહા હૂં. તુમ ઈસ લિએ ડરતી હો કે તુમ્હારા મઝહબ બાતિલ હે ઔર તુમ ઈસ લિએ ડરતી હો કે તુમ્હારી નિગાહ અપને જિસ્મ પર હે જો બહુત દિલકશ હે ઔર તુમ્હારી નઝરમેં તુમ્હારા ચેહરા હે જો બહુત હસીન હે. મેરી નિગાહ મેરી અપની રૂહ પર હે જો તુમ્હારે જિસ્મસે ઝિયાદા દિલકશ ઔર તુમ્હારે ચેહરેસે ઝિયાદા હસીન હે. મેં જાનતા હૂં થોળી દેર બા'દ તુમ અપના જિસ્મ મુઝે પેશ કરકે કહોગી કે મુઝે મંઝિલ પર પહુંચા દો. કાન ખોલ કર સુન લો. મેં અપની રૂહકો નાપાક નહીં હોને દૂંગા મેરે દિલમેં યહ ખુરાફાત ડાલનેકી કોશિશ ન કરો કે મેંને તુમ જૈસી લળકી કભી નહીં દેખી હોગી.''

તબરેઝકે બોલનેકે અંદાઝમેં કોઈ ઐસા અષર થા જિસ્ને લળકીકો હોંટ સી દીએ ઔર વહ હૈરત ઔર ખૌફસે ભરી હૂઈ આંખોસે તબરેઝકો દેખ રહી થી. તબરેઝકી બાતોંમેં જો ખુલૂસ ઔર અઝ્મ થા, વહ સાફ મહસૂસ હો રહા થા.

''આગકે કરીબ સરક આઓ.'' તબરેઝને કહા વહ કુર્તા આગ પર ખુશ્ક કર રહા થા. લળકી યૂં સરક કર આગકે કરીબ હો ગઈ જૈસે ઉસ્મેં હુકમે ઉદૂલીકી જુર્અત નહીં થી. તબરેઝને કુર્તેકા એક સિરા ઉસ્કી તરફ બળહાતે હૂએ કહા ''ઈસે પકળો ઔર આગકે ઉપર રખ્ખો.'' ઉસ્ને કુર્તેકો દૂસરી તરફસે પકળે રખ્ખા ઔર દોનોં કુર્તેકો આગ પર હિલાને જુલાને લગે. લળકીકે કપળે ભીગે હૂએ થે.'' કુર્તા ખુશ્ક હો જાએ તો તુમ પહન લેના, ફિર તુમ્હારે કપળે ખુશ્ક કર લેંગે.''

''નહીં.'' લળકીને ગબરા કર કહા ''મેં અપને કપળે નહીં ઉતારૂંગી.''

''તુમ અપની ખાલ ભી ઉતાર કર આગ પર રખ દોગી.'' તબરેઝને કહા ''મેરે ફર્ઝકે રાસ્તેમેં આનેકી કોશિશ ન કરો લળકી! મેં તુમ પર ષાબિત

કરૂંગા કે વહશી મુસલમાન હોતે હૈં યા ઈસાઈ. મૈં યહ ભી જાનતા હૂં કે તુમ કિતની પાકદામન હો. તુમ મેરી પનાહમેં હો. મૈં તુમ્હેં કોઈ સખ્ત બાત નહીં કહ સકતા. તુમ ઔરત હો. મેરા મઝહબ હુકમ દેતા હે કે મજબૂર ઔરત પર હાથ ન ઉઠાઓ."

"તુમને મુઝે કિસ તરહ તુગ્યાનીસે બચા પુકારા" લળકીને પૂછા "કયા બાકી લોગ પાર હો ગએ થે ?"

તબરેઝને ઉસે તફસીલસે બતા દિયા ઔર યહ ભી બતાયા કે ઉસે બાકી લોગોંકે મુતઅલ્લિક બિલ્કુલ મા'લૂમ નહીં. લળકીકા ડર દૂર ન હુવા, કુછ કમ હો ગયા થા ઔર ઉસ્કી જિસ્માની હાલત ભી અછ્છી હોતી જા રહી થી. તબરેઝકે પૂછને પર ઉસ્ને બતાયા કે વહ અપને બૂળ્હે બાપકે સાથ હિમ્સ જા રહી હે. વહ દોનો ઉસ ઈલાકેસે નકલે મકાની કરકે આ રહે થે જો મુસલમાનોંકી હુકમરાનીમેં થા. હિમ્સમેં ઉસ્કે રિશ્તેદાર રહતે થે. લળકી અપને બાપકે લિએ પરેશાન થી.

કાફલા તુગ્યાનીમેસે નિકલ ગયા થા. કોઈ કહીં જા કિનારે લગા, કોઈ કહીં જા લગા. વહ એક દૂસ્રોંકો પુકારતે ઈકટ્ઠે હોને લગે. લળકી ઔર તબરેઝ ઉન્મેં નહીં થે. વહ ઊંટ ભી લાપતા થા જિસ પર લળકી સવાર થી ઔર તબરેજકા ઘોળા કિનારે લગ ગયા થા. વહ દૂર ખળા થા. કાફલેકા એક આદમી ઉસે પકળ લાયા ઔર સબને યકીનસે કહ દિયા કે હિમ્સકા ઈત્ના ખૂબસૂરત જવાન જો રાસ્તેમેં કાફલેસે મિલા થા ઘોળેસે ગિર કર ડૂબ ગયા હે. તબરેઝકા તો કિસીકો દુખ નહીં થા લળકીકી ગમમેં ઉસ્કા બૂળ્હા બાપ, દો ઈસાઈ ઔર એક યહૂદી નિઢાલ હૂએ જા રહે થે. વહ આગે જાનેકે બજાએ દરિયાકે કિનારે દૂર તક જાનેકી સોચ રહે થે. કાફલેકે કુછ ઔર લોગ કહતે થે કે બેકાર હૈં, વહ ડૂબ ગઈ હોગી. વહ ચારોં સવાર હૂએ ઔર દરિયાકે સાથ ચલ પળે. ઉસ વકત તબરેઝ લળકીકો તુગ્યાનીસે નિકાલ ચુકા થા ઔર ઉસે ચટપી ચટ્ટાન પર લિટા કર ઉસ્કા પેટ પાનીસે ખાલી કર રહા થા. વહાં દરિયાકા મોળ થા. ચટ્ટાને ભી થી ઈસ લિએ લળકીકી તલાશમેં આનેવાલે તબરેઝ ઔર લળકીકો દેખ ન સકે. વહ જબ ઈસ જગા આએ ઉસ વકત

તબરેઝ લળકીકો પીઠ પર ઉઠાએ ચટ્ટાનોંકે અંદર ચલા ગયા થા. તલાશ કરનેવાલે આગે નિકલ ગએ. વહ ફિર વાપસ નહીં આએ. સૂરજ ગુરૂબ હો ગયા તો હિમ્સકે રાસ્તે પર હો લિએ.

"ઈત્ની કીમતી લળકી ઝાએઅ કરને પર ઉન્હોંને હમેં સઝાએ મૌત ન દી તો હમ સમઝેંગે વહ બહુત હી રહમ દિલ હો ગએ હૈં" બૂળ્હેને કહા "ક્યા જવાબ દોગે વહ કિસ તરહ ડૂબી ?"

"કહ દેંગે તુગ્યાનીમેં ઉસ્ને મનમાની કી." યહૂદીને કહા "કહતી થી કે અલગ ઊંટ પર દરિયા પાર કરૂંગી. ઉસ્ને ઝિદ કી ઔર તુગ્યાનીકા ઝોર ઉસે હમસે દૂર લે ગયા..... વહ દરિયાસે નિકલ આતી તો હમેં મિલ જાતી. મર ગઈ હે."

"જો જીમેં આએ કહો." એક ઈસાઈને કહા "હમારી યહ કોતાહી બખ્શ ભી દી જાએ તો ક્યા તુમ સબકો અફસોસ નહીં કે ઈત્ની કારઆમદ લળકી ઝાએઅ હો ગઈ હે ? દૂસ્રી લળકી લાતે એક મહીનેસે ઝિયાદા અર્સા લગેગા."

"મૈંને કઈ બાર મશ્વરા દિયા થા કે ઈસ કામકે લિએ દો લળકિયોંકી ઝરૂરત હે." બૂળ્હેને કહા "હિમ્સકે મુસલમાન જોશસે ફટે જા રહે હૈં. ઈસ્મેં કોઈ શક નહીં રહા કે વહ જો જંગી તર્બિયત હાસિલ કર રહે હૈં વહ કોઈ જઝબાતી યા વકતી જોશ નહીં. મૈંને ઉન્કી તર્બિયત બહુત ગોરસે દેખી હે. મેરા તજર્બા કહતા હૈં કે યહ શબખૂન ઔર છાપેમારનેકી બાકાઈદા તર્બિયત હૈં. મૈંને ઉન્કે ચારોં ઉસ્તાદ દેખે હૈં. વહ કાહિરાસે પીછે ગએ હૈં યા દમિશ્કસે ઔર વહ માહિર છાપામાર મા'લૂમ હોતે હૈં."

"અગર યહ લોગ હમારી હુકમરાનીમેં હોતે તો હમ દેખતે કે યહ કિસ તરહ જંગી તર્બિયત લેતે હૈં" એક ઈસાઈને કહા.

"તુમ ક્યા સમઝતે હો યહાં યહ અપની તર્બિયત મુકમ્મલ કર લેંગે ?" યહૂદીને કહા "હમ ઉન્હેં આપસમેં ટકરા દેંગે."

"ઉસી મકસદકે લિએ મેં ઈસ લળકીકો દમિશ્કસે લા રહા થા." બૂળ્હેને કહા "હિમ્સમેં ફસાદ પૈદા કરનેકા કામ મુઝે સોંપા ગયા થા. મૈંને ઈસ લળકીકા નામ લિયા થા. ઉન્હોંને મુઝે હી હુકમ દિયા કે લળકીકે બાપ

બન જાઓ ઔર હિમ્સ લે જાઓ. કોઈ પૂછે તો બતાઓ કે નકલે મકાની કર રહા હૂં."

રાતકે અંધેરેમેં વહ ચલતે જા રહે થે ઔર અપની ઉસ ખુફયા મુહિમકે મુતઅલ્લિક બાતેં કરતે જા રહે થે જિસ્કે લિએ ઉન્હેં હિમ્સ જાના થા. બૂળ્હા સલીબિયોંકા તજર્બાકાર જાસૂસ થા ઔર નફસિયાતી તખરીબકારીકા માહિર. વહ અપને સાથિયોંસે કહ રહા થા "મુસલમાન તો હર જગા જંગી તર્બિયત હાસિલ કરતે હૈં. દમિશ્કમેં નુરૂદ્દીન ઝંગીકી બેવહ લળકિયોંકો બાકાઈદા જંગી તર્બિયત દે રહી હે. બસ્તી બસ્તી યહ જોશ દેખનેમેં આયા હે મગર હિમ્સ ઔર ઉસ્કે ગર્દો નવાહકે ઈલાકેકો ઐસી અહમિયત હાસિલ હે કે યહાં મુસલમાનોંકે છાપામારોંકો અડ્ડા નહીં મિલ્ના ચાહિએ. મુઝે મા'લૂમ હુવા હે કે યહ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા એક ખુફયા મનસૂબા હે. ઉસે કામ્યાબ નહીં હોના ચાહિએ."

"હિમ્સ સર્હદ પર હૈં." યહૂદીને કહા "અગર મુસલમાનોંને યહાં અડ્ડા બના લિયા તો હમારે લિએ ખતરનાક હોગા. હોના તો યહ ચાહિએ કે યહાંકે મુસલમાનોંકો સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ખિલાફ કર દિયા જાએ ઔર ઉન્કે દિલોં પર કબ્ઝા કર લિયા જાએ."

"યહ મુમ્કિન નઝર નહીં આતા." બૂળ્હેને કહા "મુઝે બતાયા ગયા હે કે હમારે આદમિયોંને બહુત અફવાહેં ચલાઈ હે મગર મુસલમાન ઉન પર કાન નહીં ધરતે. મુઝે યહ ભી બતાયા ગયા હે કે ઉન્કે ખતીબકા ઉન પર બહુત અષર હે ઔર યહ ભી પતા ચલા હે કે જંગી તર્બિયત ઉસીકી હિદાયાતકે મુતાબિક હો રહી હે. મુઝે હિમ્સ નહીં જાના ચાહિએ થા કયૂંકે હમ લળકી ઘુમ કર બેઠે હૈં. મેં અબ ઈસ લિએ વહાં તક જાના ચાહતા હૂં કે ખતીબકો દેખૂ કે વહ કોન હે ઔર કયા વહ આલિમ હે યા કોઈ ફૌજી કમાન્દાર. યહ ભી દેખના હે કે ઉસે અપને હાથમેં લિયા જા સકતા હે યા નહીં. મુઝે ઔર આપ સબકો હિમ્સકે ઈસાઈ ઔર યહૂદી ઘરાનોંમેંસે એક યા દો લળકિયોંકા ઈન્તિખાબ કરના હે જો ઈસ મુહિમમેં હમારી મદદ કર સકેં. તુમ જાનતે હો લળકિયોંકો કયા કરના હે."

"મૈંને તુમ્હેં યહ દમિશ્કમેં ભી બતાયા થા કે યહાંકે મુસલમાન ઈમાનકે

પકડે હૈં." એક ઈસાઈને કહા "અભી તક હમ કિસી એકકો ભી ખરીદ નહીં સકે."

"મૈં સારી ઉમ્ર ઈસ દરિયા પર લઅનત ભેજતા રહૂંગા જિસ્ને હમેં વીરાસે મહરૂમ કર દિયા હે."

"મેરા નામ વીરા હે." લળકીને તબરેઝકે પૂછને પર બતાયા "હમ ગરીબ લોગ હૈં. મુસલમાનોંને દમિશ્કમેં હમારા જિના મુહાલ કર દિયા થા. ખુદા ગરીબકી બેટીકો હુસ્ન ન દે. બળે બળે અમીર મુઝે ખરીદનેકી કોશિશ કરતે થે. એકને તો મુઝે ઈગ્વા કરનેકી ભી કોશિશ કી થી. મેરા બાત મુઝે કાઝીકે પાસ લે ગયા. ઉસ્ને હમારી ફરિયાદ સુન લી ઔર મેરી હિફાઝતકા ઈન્તિઝામ કર દિયા મગર વહાં હુકૂમત મુસલમાનોંકી થી. હમ ડરતે રહે મેરે બાપને યહી બેહતર સમઝા કે દમિશ્કસે નિકલ હી જાએ. હિમ્સમેં હમારે રિશ્તેદાર હૈં. અબ હમ ઉન્કે પાસ જા રહે થે. મા'લૂમ નહીં મેરા બાપ ઝિંદા હોગા યા નહીં..... ક્યા તુમ એક મઝલૂમ ઔર મજબૂર લળકી પર રહમ નહીં કરોગે ?"

રાત ગુઝરતી જા રહી થી. બૂળ્હા ઈસાઈ જિસે વીરા અપના બાપ કહતી થી અપને સાથિયોંકે સાથ બહુત દૂર નિકલ ગયા થા.

"મેરા જામા ખુશ્ક હો ગયા હે" તબરેઝને કુર્તા ઉસ્કી તરફ ફેંકતે હૂએ કહા "મૈં બાહર નિકલ જાતા હૂં. ઉઠો, અપને કપળે ઉતારો ઔર યહ પહન લો. તુમ્હેં સરસે પાંવ તક ઢાંપ લેગા. ફિર અપને કપળે ખુશ્ક કરકે પહન લેના."

"મૈં તુમ્હારે હાથમેં મજબૂર હૂં." વીરા રૂંધી હૂઈ આવાઝમેં બોલી "મેરે સાથ ઉસ દરિંદેકાસા સુલૂક ન કરો જો શિકારકો મારનેસે પહલે ઉસ્કે સાથ ખેલતા હે."

"મૈં કહ રહા હૂં યહ ભીગે હૂએ કપળે ઉતાર દો." તબરેઝને ગુસ્સેસે કહા ઔર બાહરકો ચલ પળા.

વીરાને ઉસે બાહર જાતે ઔર એક તરફ હોતે દેખા. વહ ઓટમેં હો ગયા જહાંસે વીરાકો નઝર નહીં આતા થા. વીરાને ઝરા આગે હો કર દેખા.

વહ ગુફકી તરફ પીઠ કિએ ખળા થા. આગ ઈત્ની ઝિયાદા થી કે રોશ્ની તબરેઝકી પીઠ પર પળ રહી થી. વીરાને અપને ફ્રાકકે અંદર હાથ ડાલા. ઉસ્ને અંદર કમરકે ગિર્દ કપળા લપેટ રખ્ખા થા. ઉસ્ને કપળેમેં ખંજર ઉળસા હુવા થા. વીરાને ખંજર નિકાલ લિયા ઔર દબે પાંવ આગે બળ્હી. તબરેઝ બેખબર ખળા થા. વીરા ઉસ્સે એક કદમ દૂર રહ ગઈ તો ઉસ્ને ખંજર દાઈ તરફ કરકે પહલૂમેં ઘોંપનેકો વાર કિયા. તબરેઝ બિજલીકી તેઝીસે ઘૂમા ઔર લળકીકે દાએં હાથકી કલાઈ ઈત્ની ઝોરસે વહ મરોળી કે લળકી ઘૂમ ગઈ ઔર ઉસ્કે હાથસે ખંજર ગિર પળા.

તબરેઝકે બચનેકા બાઈષ યહ થા કે વહ જહાં ખળા થા વહાંસે ચંદ હી કદમ આગે એક ઔર ચટ્ટાન થી. આગ તબરેઝકે પીછે. તબરેઝકો સામનેવાલી ચટ્ટાન પર અપના સાયા નઝર આયા. ઉસ્ને પીછે ન દેખા ક્યૂંકે સાએકા દાયાં બાઝૂ દાએંકો ફેલા તો ઉસે ખંજરકા સાયા સાફ નઝર આ ગયા. વીરા પહલૂમેં વાર કરકે પેટ ચાક કરના ચાહતી થી. સાએકી હર્કત દેખ કર તબરેઝ પીછેકો ઘૂમા ઔર લળકીકી કલાઈ પકળ લી. ખંજર ગિરા તો ઉસ્ને વીરાકી કલાઈ છોળ કર ખંજર ઉઠા લિયા. ઉસ્ને નોક લળકીકી તરફ કી તો વહ ઉસ્કે સામને ઘૂંટનોંકે બલ બેઠ ગઈ ઔર જોળ કર ઈલ્તિજા કી. "જો કહોગે માનુંગી મુઝે કત્લ ન કરના."

"મેં ઉસ્કે સિવા તુમ્હેં કુછ નહીં કહુંગા કે યહ કપળે ઉતાર દો ઔર મેરા કુર્તા પહન લો." તબરેઝને હુકમકે લેહજેમેં કહા "તુમને દેખ લિયા હે કે તુમ મુઝે કત્લ નહીં કર સકતીં. મેરી આંખે આગે હે ખોપળીકે પીછે નહીં યહ મેરી રૂહકી આંખે હે જિન્સે મેંને તુમ્હેં દેખ લિયા થા..... ક્યા મેં અપને સામને તુમ્હારે કપળે નહીં ઉતરવા સકતા ? મેં તુમ્હેં કપળોંકે બગૈર નહીં દેખના ચાહતા."

વહ એક દફઆ ફિર વહીં જા ખળા હુવા. વીરા ગુફકે એક કોનેમેં ચલી ગઈ. ઉસ્ને બળી તેઝીસે અપના ફ્રાક ઉતારા, ફિર ઝેરે જામા ભી ઉતાર દિયા ઔર તબરેઝકા કુર્તા પહન લિયા જિસ્મેં વહ ગર્દનસે પાંવ તક મસ્તૂર હો ગઈ. ઉસ્ને તબરેઝકો આવાઝ દે કર કહા "આ જાઓ."

તબરેઝ અંદર ગયા. વીરાકા ફ્રાક ઉઠા કર એક તરફસે ઉસ્કે હાથમેં

દિયા ઔર આગ પર ખુશ્ક કરને લગા. વીરા ઉસે કનખિયોંસે દેખતી રહી. તબરેઝને કોઈ બાત ન કી. વીરાકો ઉસકી ખામોશી પરેશાન કર રહી થી. ઉસકા દિલ માન નહીં રહા થા કે યહ જવાન આદમી ઉસે બખ્શ દેગા. અબ તો ખંજર ભી ઉસ જવાનકે પાસ થા..... વહ ખામોશીસે કપળે ખુશ્ક કરતે રહે. જબ ખુશ્ક હો ગએ તો તબરેઝ લળકીકો યહ કર કહ બાહર નિકલ ગયા કે યહ પહન લો. લળકીને એક બાર ફિર ડરતે ડરતે કપળે બદલે ઔર તબરેઝકો અંદર બુલા લિયા.

"યહ ખંજર અપને પાસ રખ્ખો" તબરેઝને ખંજર ઉસકી તરફ ફેંક કર કહા "ઔર સો જાઓ. સુબ્હ રવાના હોંગે."

"તુમ મુઝે ધોકા દે રહે હો" વીરાને કહા "યા તુમ બેહિસ ઔર મુર્દા ઈન્સાન હો."

"યહ મુઝે તુમ્હારી ફૌજકે સામને ષાબિત કરના હે કે મેં બેહિષ ઔર મુર્દા નહી. મેરે દિલમેં તુમ્હારે ખિલાફ કોઈ દુશ્મની નહીં. મેં તુમ્હારે ઉન બાદશાહોંકા દુશ્મન હૂં જો મેરે વતન પર કબ્ઝા કરને આએ હેં ઔર જો હમારે કિબ્લએ અવ્વલ પર કાબિઝ હો ચુકે હેં."

"તુમ્હેં ગલત બાતેં બતા કર ભળકાયા જા રહા હે." વીરાને કહા "તુમ કુછ ન જાનનેવાલે દેહાતી હો. જિસે તુમ કિબ્લએ અવ્વલ કહતે હોં, વહ દરઅસલ યહૂદિયોંકા મઅબદ હેં. વહ હેકલે સુલૈમાની હે. સલાહુદીન અય્યૂબી અપની સલ્તનતકો બહુત દૂર તક ફૈલાના ચાહતા હે. તુમ જૈસે સીધે સાદે મુસલમાનોંકે મઝહબી જઝબાતકો ભળકાનેકે લિએ વહ કહ રહા હે કે વહ કિબ્લએ અવ્વલ હે ઔર વહ મસ્જિદ હે."

"હમ અપને ખતીબકે સિવા કિસીકી બાત નહીં સુના કરતે" તબરેઝને કહા "તુમ સો જાઓ. મેં તુમ્હારી કોઈ બાત નહીં સુનુંગા."

"મુઝે નીંદ નહીં આએગી" વીરાને કહા "મેં તુમસે ડરતી હૂં. બાતેં કરતે રહો.... તુમ્હારા ખતીબ હિમ્સકા રહનેવાલા હે યા કહીં બાહરસે આયા હે ?"

"હિમ્સકા રહનેવાલા હે" તબરેઝને જવાબ દિયા ઔર અપના કુર્તા પહન કર લેટ ગયા.

વીરાકો જાસૂસી ઔર કિર્દારકુશીકી ટ્રનીંગ મિલી હૂઈ થી. દમિશ્કમેં ઉસે ઈસી મકસદકે લિએ ભેજા ગયા થા ઔર અબ ઉસી મકસદકે લિએ ઉસે હિમ્સ લે જાયા જા રહા થા. ઉસ્ને હિમ્સકે ખતીબ ઔર વહાંકે મુસલમાનોંકે મુતઅલ્લિક તબરેઝસે મા'લૂમાત લેનેકે લિએ બહુત બાતેં કી લેકિન તબરેઝને કોઈ દિલચસ્પી ન લી ઔર બેરૂખીકા ઈઝહાર કરતા રહા. વીરાકા જિસ્મ ટૂટા હુવા થા. વહ ઉસ કોશિશમેં થી કે ઉસે નીંદ ન આએ મગર ઉસ્કી આંખ લગ ગઈ.

વીરાકી આંખ ખુલી તો વહ ગબરા કર ઉઠ બેઠી. બાહર સુબ્હકા ધુંધલકા થા. ઉસ્ને ઈધર ઉધર દેખા તબરેઝ સજ્દેમેં પળા થા. વહ સજ્દેસે ઉઠા ફિર સજ્દા કિયા ઔર ખળા હો ગયા. વહ સુબ્હકી નમાઝ પળ્હ રહા થા. વીરાને અપને લિબાસકા જાઈઝા લિયા. ઉસે રાત નીંદને ન સોનેકે ઈરાદેકે બાવુજૂદ, દબોચ લિયા થા. આંખ ખુલી તો વહ તબરેઝસે ડર ગઈ લેકિન વહ જિસ હાલતમેં સોઈ થી ઉસી હાલતમેં જાગી ઔર ઉસ્ને તબરેઝકો ખુદાકે હુઝૂર સજ્દેમેં પળે દેખા. ઉસે વહ ખ્વાબ સમઝને લગી. મુસલમાનોંકે મુતઅલ્લિક ઉસ્કી રાય યહ થી કે વહશી કૌમ હે લેકિન તબરેઝ જૈસા તનો મંદ જવાન ઉસ્કી તરફ તવજ્જુહ હી નહીં દે રહા થા. જિસ લળકીને નાઝો અંદાઝસે સરકિર્દા મુસલમાનોંકો અપની જાલમેં ફાંસ લિયા થા, ઉસ્કે લિએ તબરેઝ ખ્વાબકી દુન્યાકા હી આદમી હો સકતા થા.

વીરા પાકદામન નહીં થી બચપનસે ઉસે ઈબ્લીસિય્યતકી તર્બિયત દી ગઈ થી. ઉસ્કે હુસ્ન ઔર જિસ્મકી કશીશકો જાદૂ અષર બનાનેકા ખાસ ઈન્તિઝામ કિયા ગયા થા. જવાન હોને તક બદી ઉસ્કી ફિત્રતમેં શામિલ હો ચૂકી થી મગર ઈન્સાની ફિત્રતકા યહ ખાસ્સા હે કે બર્સોંકી મુસલ્સલ અર્કરેઝીકે બગૈર ઉસ્કી અસ્લિયત બદલ નહીં સકતી, ઉસ પર બહરૂપ ચળ્હાયા જા સકતા થા. વીરાકો તુગ્યાનીમેં જો પટખિયાં દી થી ઔર જિસ તરહ મૌતકે મુંહમેં ફેંકા થા, ઉસ્સે ઉસ્કે જઝબાત ગાલિબ આ ગએ. વહ તુગ્યાનીસે તો ઝિંદા વ સલામત નિકલ આઈ થી મગર ઉસ્કી દહશતસે અભી તક નહીં નિકલી થી. ઉસ્કે સાથ ઉસ પર તબરેઝકી દહશત તારી હો

ગઈ થી. ઈસ મુસલમાન જવાનસે ઉસે ઔર કોઈ ડર નહીં થા. ખૌફ યહ થા કે યહ કોઈ ખાનાબદોશ યા બદ્દુ હુવા તો ઉસે કિસીકે હાથ બેચ ડાલેગા. વહ બિક જાનેકે બા'દકી અઝિય્યતનાક ઝિંદગીસે ડર રહી થી.

રાત ગુઝર ગઈ. તબરેઝને ઉસ્કે ઈત્ને દિલકશ જિસ્મકી તરફ તવજ્જુહ હી ન દી. વહ બેહોશી નીંદ સો ગઈ તો ભી તબરેઝ ઉસ્સે દૂર રહા. સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ તો ઉસ્કી થકન ખત્મ હો ચૂકી થી ઔર તબરેઝકા ખૌફ ભી. રાત તક વહ ઉસે ગંવાર, બેહિસ ઔર મુર્દા સમઝતી રહી થી. અબ વહ ઉસે ગોરસે દેખને લગી. તબરેઝકે હોંટ હિલ રહે થે. વીરાકો યૂં મહસૂસ હોને લગા જૈસે યહ શખ્સ બરાહે રાસ્ત ખુદાસે હમકલામ હો. ઉસે તબરેઝકે યહ અલ્ફાઝ યાદ આને લગે કે "ખુદા સિર્ફ ઉન્કી મદદ કરતા હે જિન્કી નિય્યત ઔર રૂહ પાક હોતી હે." તબ ઉસે ખયાલ આયા કે ઉસ્કી અપની નિય્યત પાક નહીં વહ તબરેઝકી કૌમકે લિએ એક હસીન ધોકા બની હૂઈ હે. ઉસ લળકીને રાતકો યહ ભી ફેસ્લા કર લિયા થા કે અપના આપ તબરેઝકે હવાલે કરકે ઉસે કહેગી કે ઈસ્કે ઈવઝ હિમ્સ પહુંચા દો.

ઔર રૂહ ? વીરાકો ઝિંદગીમેં પહલી બાર એહસાસ હુવા કે ઉસ્કા જિસ્મ રૂહસે મહરૂમ હે ઔર અગર રૂહ હે ભી તો વહ કિર્દારકી ગલાઝતમેં દબ ગઈ હે લેકિન રૂહ મરા નહીં કરતી. વીરા પર જો ગુઝરી થી ઉસ્સે ઉસ્કી રૂહ બેદાર હો ગઈ થી જો ઉસે શર્મસાર કર રહી થી. ઉસે તબરેઝકી શકલો સૂરત બદલી હૂઈ નઝર આને લગી. ઉસ્કી નિગાહમેં વહ ફરિશ્તા બન ગયા જો ખુદાસે હમકલામ થા. લળકીકે આંસૂ નિકલ આએ થે. જૂં જૂં આંસૂ બહતે ગએ ઉસે ઐસે લગા જૈસે ઉસ્કા વુજૂદ તબરેઝકે વુજૂદમેં સમાતા જા રહા હે.

તબરેઝને દુઆકે લિએ હાથ ઉઠાયા. વહ શાયદ ભૂલ ગયા થા કે ઉસ ગુફમેં કોઈ ઔર ભી હે યા યહ કે લળકી ગહરી નીંદ સોઈ હે. ઉસ્ને બુલંદ આવાઝસે કહા "ખુદાએ અઝઝે જલ ! મુઝે ગુનાહોંસે દામન પાક રખનેકી હિમ્મત અતા ફરમા. મેરી રૂહકો ઈત્ની પાકિઝગી અતા ફરમા કે તેરી ઈત્ની ખૂબસૂરત અમાનતકો ક્યાનતકે બગૈર મંઝિલ તક પહુંચા સકૂં. તેરા યહ બંદા કમઝોર ઔર નાતવાં હે. મુઝે શૈતાનકા મુકાબલા કરનેકી હિમ્મત

ઔર જુર્અત અતા ફરમા.''

તબરેઝ ફરિશ્તા નહીં થા. વહ ઈન્સાની ફિત્રતકી કમઝોરિયોંસે પનાહ માંગ રહા થા. ઉસ્ને હાથ મુંહ પર ફેરે ઔર ઘૂમ કર દેખા. વીરા ઉસે દેખ રહી થી. ઉસ્કે રૂખ્સારોં પર આંસૂ બહે જા રહે થે. તબરેઝ ઉસે કુછ દેર દેખતા રહા. લળકીને કોઈ હર્કત ન કી.

''બાહર જાઓ'' તબરેઝને ઉસે કહા ''ઉસ તરફ સાફ પાનીકા ચશ્મા હે. મુંહ ધો આઓ. ઉસ્ને અપને સર પર લપેટા હુવા મોટે કપળેકા ગઝભર લંબા ચોળા રૂમાલ ઉતાર કર ઉસે દેતે હૂએ કહા ''મુંહ અછ્છી તરહ ધોઓ ઔર બાલોંકો ભી ઝાળ પૂંછ લો. મેં તુમ્હેં ઉસી રૂપમેં તુમ્હારે રિશ્તેદારોંકે વહાં લે કર જાના ચાહતા હૂં જિસ તરહ તુમ તુગ્યાનીમેં ગિરનેસે પહલે થી.''

વીરા ઉસ્કે હાથસે રૂમાલ લે કર ઐસે અંદાઝસે બાહર નિકલ ગઈ જૈસે ગૂંગા ઔર બેહરા બચ્ચા કિસીકે ઈશારે પર ચલ પળા હો. તબરેઝકે પાસ ખાને પીનેકા જો સામાન થા વહ ઘોળેકે સાથ બંધા થા. અબ ખાનેકે લિએ કુછ ભી નહીં થા. વહ વીરાકે ઈન્તિઝારમેં બેઠ ગયા.

વીરા મુંહ, સર ધો કર વાપસ આઈ તો તબરેઝકો યૂં ધચકા સા લગા જૈસે કિસીને ઉસે કાંટા ચુભો લિયા હો. ઈસ્સે પહલે વીરાકે બાલ મિટ્ટીસે અટે હૂએ ઔર જૂળે હૂએ થે. ચેહરેકા ભી યહી હાલ થા. અબ બાલ ઔર ચેહરા ધૂલ ગએ તો તબરેઝ જૈસે ઉસે પેહચાન હી ન સકા. વહ ઐસે તિલીસ્માતો બાલોંકો કભી તસવ્વુરમેં ભી નહીં લા સકા થા. દૂર દરાઝ રહનેવાલે દેહાતીને ઐસા હુસ્ન કભી નહીં દેખા થા. ચેહરા ઈત્ના મુલાઈમ ઔર આંખોમેં ઐસી દિલકશી ઉસે હેરાન કર રહી થી. તબરેઝ ઉસ તબરેઝકે હાથસે નિકલને લગા જો કુછ દેર પહલે ખુદાકે હુઝૂર ખળા થા. ઉસ્ને બળી મુશ્કિલસે અપને આપકો સંભાલા ઔર બોલા ''ખાનેકે લિએ કુછ નહીં. હમેં ખાલી પેટ સફર કરના પળેગા, ચલો.''

વહ ઉઠને લગા તો વીરાને ઉસ્કે કંધોં પર હાથ રખ કર કહા ''ઝરા દેર બેઠો. મેં કુછ પૂછના ચાહતી હૂં, કુછ જાનના ચાહતી હૂં'' તબરેઝ રાતભર

ઉસ લળકીકે લિએ દહશત બના રહા થા, અબ ઉસકી ઝહની કૈફિયત યહ થી જૈસે યહ લળકી ઉસ પર ગાલિબ આ ગઈ હો. કુછ કહે બગૈર ઉઠતે ઉઠતે બેઠ ગયા "તુમ જબ ખુદાકે સાથ બાતેં કર રહે થે તો ખુદા તુમ્હેં નઝર આ રહ થા ?"

"ખુદા હમેં નઝર નહીં આયા કરતા" તબરેઝને કહા "મેં આલિમ નહીં, ઈસ લિએ બતા નહીં સકતા કે ખુદા નઝર આએ બગૈર કિસ તરહ અપની મૌજૂદગીકા એહસાસ દિલાતા હે. મેં ઈત્ના જાનતા હૂં કે ખુદા મેરી બાતેં, મેરી દુઆએં સુન લેતા હે."

"તુમ્હેં યકીન હે કે યહ ખુદા થા જિસ્ને તુમ્હેં અપની કુવ્વત દી કે તુમને મુઝે તુગ્યાનીસે નિકાલ લિયા ?" વીરાને પૂછા.

"હમેં ખતીબને બતાયા હે કે રૂહ પાક હો તો ખુદા હર મુશ્કિલમેં મદદ દેતા હે." તબરેઝને જવાબ દિયા. "અગર મેં ઈસ ઈરાદેસે તુમ્હેં બચાનેકી કોશિશ કરતા કે તુમ બહુત ખૂબસૂરત લળકી હો ઔર તુમ્હેં બચા કર કહીં લે ભાગુંગા તો મેં ભી તુમ્હારે સાથ ડૂબ જાતા."

"મગર મેરી રૂહ પાક નહીં હે" વીરાને દુખિયારેસે લેહજેમેં કહા "ખુદાને મેરી મદદ કયૂં કી હે ? મુઝે ડૂબનેસે કયૂં બચાયા હે ?"

"હિમ્સ ચલ કર ખતીબસે પૂછોગે" તબરેઝને કહા "મુઝમેં ઈત્ની અકલ નહીં."

"ઔર તુમને મેરે જિસ્મસે કયૂં બેરૂખી કી ?" વીરાને ઉસ્સે પૂછા.

"અગર મેં ઐસા કરતા જૈસે તુમ્હેં ડર થા તો મેં તુમ્હારે ખંજરસે ન બચ સકતા" તબરેઝને જવાબ દિયા "તુમ ખુદાકી અમાનત હો ઔર"..... વહ ચુપ હો ગયા. ઝરા દેર બા'દ બેઈખ્તિયાર બોલા "તુમ બહુત હી ખૂબસૂરત અમાનત હો વીર ! આઓ ચલે" વહ બેકરાર સા હો કર ઉઠને લગા. વીરાને ઉસે ઉઠને ન દિયા. તબરેઝને કહા "મુઝે અપને કરીબ ઝિયાદા દેર ન બેઠને દો. મુઝે ઈત્ને સખ્ત ઈમ્તિહાનમેં ન ડાલો લળકી ! મુઝે ખુદાકે હુઝૂર સુર્ખરૂ હોને દો."

"તુમ્હેં અપને ખુદાકી કસમ !" વીરાને કહા "મુઝે ભી ખુદાકે હુઝૂર સુર્ખરૂ હોનેકે કાબિલ બનાઓ. તુમ અપને જૈસે ઈન્સાનોંસે બહુત ઊંચે હો.

તુમ ખુદાકે એલ્ચી હો.''

''તુમ રો ક્યૂં રહી હો ?''

''મૈં ગુનહગાર હૂં'' વીરાને જવાબ દિયા ''ખુદા મુઝસે નારાઝ હે. જબ ઊંટને મુઝે તુગ્યાનીમેં ગિરા દિયા થા તો ભી મુઝે ખુદા યાદ નહીં આયા થા. મૈં સમઝતી થી કે જો કુછ હે વહ જિસ્મ હે ઔર મુઝે અપને જિસ્મકો બચાના ચાહિએ. તુમ મુઝે તુગ્યાનીસે નિકાલ કર યહાં લે આએ તો ભી મેરે સામને યહી મસ્અલા આ ગયા કે મુઝે તુમસે અપના જિસ્મ બચાના હે. અપને જિસ્મકો બચાનેકે લિએ હી મેનેં તુમ્હેં કત્લ કરનેકી કોશિશ કી થી મગર નાકામ રહી. મૈં તુગ્યાનીસે ભી બચ ગઈ. તુમસે ભી બચ ગઈ, લેકિન તુમ્હારી ઈબાદત ઔર દુઆને મુઝે બતાયા કે મુઝે બચાનેવાલી કુવ્વત કોઈ ઔર થી. મુઝે બતાઓ વહ કુવ્વત કયા હે ? કહાં હે? ''

''યહ ખુદાકી કુદરત હે'' તબરેઝને જવાબ દિયા ''યહ રૂહકી પાકીઝગીકા કરિશ્મા હે.''

''મેરી સારી ઝિંદગી એક ગુનાહ હે.''

''મુઝે સાફ લફઝોંમેં બતાઓ'' તબરેઝને પૂછા ''તુમ રક્કાસા હો ? અમીરોં, વઝીરોંકે પાસ રહતી હો ? મૈંને સુના હે કે ઐસી લળકિયાં બહુત ખૂબસૂરત હોતી હેં. મૈંને ઐસી ખૂબસૂરત લળકી કભી નહીં દેખી થી.''

વીરા ખામોશ રહી. ઉસ્કી આંખોમેં આંસૂ આ ગએ. વહ સરક કર તબરેઝકે કરીબ હો ગઈ. તબરેઝ પરે સરક ગયા. વીરાને કહા ''મુઝે ડર આતા હે. તુગ્યાનીકી દહશત મુઝે અભી તક ડરા રહી હે. મુઝે અપને કરીબ રખ્ખો.''

''નહીં'' તબરેઝને અજીબ સી મુસ્કુરાહટસે કહા ''મેરે ઈત્ના કરીબ ન આઓ. મૈં ભટક જાઉંગા.''

''દેખ લિયા, મૈં કિત્ની ગુનહગાર હૂં'' વીરાને કહા ''તુમ ઈસ લિએ મુઝસે દૂર રહના ચાહતે હો કે ભટક ન જાઓ. મૈંને બહુતસે લોગોંકો ગુમરાહ કિયા હે'' ઉસ્ને દેખ લિયા કે તબરેઝકે પાસ મઝહબી જઝબાત હે ઔર જઝબા ભી લેકિન ઉસ્કી સોચમેં ગહરાઈ નહીં હે. અગર ઉસે કિસી સાંચેમેં

ઢાલા જાએ તો ઢલ જાએગા. વીરાને ઉસ્કે સાથ ખુલ કર બાતેં શુરૂઅ કર દી. કહને લગી "અગર મેં તુમ્હેં કહૂં કે આઓ હમ સારી ઉમ્રકે સફરમેં ઈકટ્ઠે રહે તો કયા જવાબ દોગે ?"

તબરેઝને ઉસ્કે ચેહરેકો દેખા. ઝરાસા મુસ્કુરાયા ઔર સંજીદા હો ગયા. બોલા "આઓ ચલેં. સૂરજ નિકલ આયા હે, સફર મુશ્કિલ હો જાએગા."

વીરા અપની ઝાતમેં એક ઈન્કિલાબ મહસૂસ કર રહી થી જિસે વહ અછ્છી તરહ સમઝ ન સકી. વહ ઉસ્કે સાથ ઉઠ કર ચલ પળી. વહ રાસ્તેકો કમ ઔર તબરેઝકો ઝિયાદા દેખ રહી થી. ગુઝિશ્તા રાત વહ તબરેઝકો કત્લ કરકે હિમ્સકો ભાગ જાનેકી ફિક્રમેં થી લેકિન અબ વહ તેઝ ચલનેસે ગુરેઝ કર રહી થી. વહ ઝિયાદાસે ઝિયાદા દેર તબરેઝકે સાથ રહનેકી ખ્વાહિશ લિએ હૂએ થી. એક બાર ઉસ્ને તબરેઝકા હાથ પકળ લિયા ઔર કહા "આહિસ્તા ચલો."

"હમેં આહિસ્તા નહીં ચલના ચાહિએ" તબરેઝને કહા "વર્ના એક ઔર બાત આ જાએગી."

"આને દો" વીરાને કહા "મેં તેઝ નહીં ચલ સકતી."

"જહાં રહ જાઓગી વહાં તુમ્હેં ઉઠા લૂંગા." તબરેઝને કહા "આહિસ્તા ન ચલો."

સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ભાઈ અલ્આદિલને સલીબી બાદશાહ બાલ્ડવિનકો હમ્માતકે કિલ્એકે બાહર બહુત બળી શિકસ્ત દી થી જિસ્સે બોખલા કર બાલ્ડવિનકી ફૌજ બિખર કર પસ્પા હૂઈ થી. ઈસ મા'રિકાકી તફસીલ સુનાઈ જા ચુકી હે. ઈસ સલીબી બાદશાહને બળી મુશ્કિલસે અપની બિખરી હૂઈ ફૌજકો યકજા કિયા થા. તબ ઉસે અંદાઝા હુવા થા કે ઈસ્કા કિત્ના જાની નુકસાન હુવા હે. ઉસ્કે પાસ નિસ્ફસે કુછ ઝિયાદા ફૌજ રહ ગઈ થી. વહ તો દમિશ્ક તકકે ઈલાકે પર કબ્ઝા કરને આયા થા. ઉસ્કી ફૌજ અલ્આદિલકે છાપામાર હમ્લેમેં મરી થી ઔર જબ સલીબી ભાગે તો ઉન્મેંસે બહુતસે વાદિયોં ઔર વીરાનોમેં ભટક ગએ થે. ઉન્મેંસે કઈ એકકો મુસલમાન ગડરિયોં, ખાનાબદોશો ઔર દેહાતિયોંને માર ડાલા ઔર ઉન્કે હથિયારોં

ઔર ઘોળોં પર કબ્ઝા કર લિયા થા.

જબ બાલ્ડવિનને બચી ખુચી ફૌજકો હમ્માતસે દૂર એક જગહ જમા કર લિયા તો ઉસે બતાયા ગયા કે ફૌજકે વહ સિપાહી ઔર ઓહદેદાર જો અકેલે અકેલે આ રહે થે. મુસલમાનોંકે હાથોં કત્લ હો ગએ હૈં. બાલ્ડવિન શિકસ્તસે બોખલાયા હુવા થા, ઈસ ઈત્તિલાઅસે ઉસ્કા ગુસ્સા ઔર તેઝ હો ગયા. ઉસ્ને હુકમ દિયા કે જહાં કોઈ મુસલમાનોંકા કોઈ ગાંવ નઝર આયા ઉસે લૂટ લો, જવાન લળકિયાં ઉઠા લઓ ઔર ગાંવકો આગ લગા દો. ચુનાંચે યહ ફૌજ જબ નફરી ઔર દીગર નુકસાન પૂરા કરને ઔર હમ્લેકી અઝ સરે નવ તય્યારી કરનેકે લિએ પીછે જા રહી થી, મુસલમાનોંકે ગાંવ તબાહ કરતી ગઈ.

અબ યહ ફૌજ હિમ્સસે છે, સાત મીલ દૂર ખૈમાઝન થી. બાલ્ડવિન ઉસ્કી કોશિશમેં થા કે કોઈ સલીબી હુકમરાન ઉસ્કે સાથ તઆવુન કરે ઔર અપની ફૌજ ઉસે દે દે જિસ્સે વહ અલ્આદિલસે શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લે સકે ઔર દમિશ્ક તક અપની હુકમરાની જિસે વહ સલીબકી હુકમરાની કહતા થા કાઈમ કરનેકા અઝ્મ પૂરા કર સકે. ઈસ સિલ્સિલેમેં વહ એક ઔર સલીબી બાદશાહ રીજનાલ્ટ અફશાઈતૂનકે હાં ગયા હુવા થા.

વીરાકી તલાશસે માયૂસ હો કર બૂળ્હા ઈસાઈ ઔર ઉસ્કે સાથી રાતભર ચલતે રહે ઔર સુબ્હ હિમ્સ પહુંચે. કાફલેકે દૂસ્રે લોગ ભી પહુંચ ગએ. ઉન્મેંસે કોઈ ભી હિમ્સકા નહીં થા. ઉન્હેં આગે જાના થા. તબરેઝકા ઘોળા ઉન્કે સાથ થા. ઉન્હોંને ઘોળા એક મસ્જિદકે ઈમામકે હવાલે કરકે બતાયા કે ઈસ્કા માલિક હિમ્સકા રહનેવાલા થા. વહ તુગ્યાનીમેં ઘોળેસે ગિર કર ડૂબ ગયા થા ઔર ઘોળા બાહર આ ગયા થા. થોળી દેર બા'દ ઘોળા પેહચાન લિયા ગયા. જબ ઘોળા તબરેઝકે ઘર પહુંચા તો વહાં કોહરામ બપા હો ગયા.

વહાં એક યહૂદી તાજિરકા ઘર થા. યહ એક દોલતમંદ યહૂદી થા. વહ જો અપને આપકો વીરાકા બાપ કહતા થા, અપને સાથિયોંકે સાથ ઈસ યહૂદીકે ઘરમેં બેઠા થા. વહ બતા ચુકા થા કે વીરા ડૂબ ગઈ હે. સબ અફસોસકા ઈઝહાર કર રહે હૈં લેકિન ઉન્કા મસ્અલા અફસોસ કરનેસે હલ

નહીં હો સકતા થા. બૂઙહેને યહૂદી મેઝબાનસે પૂછા કે હિમ્સકે મુસલમાનોંકી સરગર્મિયા ઔર અઝાઈમ કયા હે.

"બહુત ખતરનાક" મેઝબાનને જવાબ દિયા "ઉન્હેં બાકાઈદા ટ્રેનીંગ દી જા રહી હે ઔર યહ કસ્બા સુલ્તાન અય્યૂબીકે છાપામારોંકા અડ્ડા બનતા જા રહા હે. ખતીબ સિર્ફ ખતીબ નહીં, ફૌજકા કમાનદાર ઔર ઉસ્તાદ મા'લૂમ હોતા હે."

"અગર ઉસે કત્લ કરા દિયા જાએ તો કયા ફાઈદા હોગા ?" બૂઙહે ઈસાઈને પૂછા.

"કુછ ભી નહીં" યહૂદી તાજિરને જવાબ દિયા "ઈસકા નુકસાન યહ હોગા કે મુસલમાન હમ પર શક કરકે હમમેંસે કિસીકો ભી ઝિંદા નહીં રહને દેંગે. યહ કસ્બા ઉન્કી સલ્તનતમેં હે."

"યહાં જો ઈસાઈ ઔર યહૂદી ઘરાને હેં, કયા ઉન્કી લળકિયાં કુછ નહીં કર સકતી ?" બૂઙહેને પૂછા.

"આપ જાનતે હેં કે ઈસ કામકે લિએ કિત્ની ટ્રેનીંગ ઔર તજરબેકી ઝરૂરત હોતી હે" મેઝબાનને જવાબ દિયા "હમારી લળકિયોંમેં કોઈ એક ભી ઈત્ની ચાલાક નહીં."

"ઔર આપ ઝરૂરી સમઝતે હેં કે યહાંકે મુસલમાન જંગી ટ્રેનીંગ હાસિલ ન કરે ?" બૂઙહેને પૂછા.

"આપ કયા હુકમ લે કર આએ હેં ?" મેઝબાનને પૂછા.

"મુઆમલા બળા સાફ હે" બૂઙહેને કહા "ઈન મુસલમાનોંકો આપસમેં ટકરાના ઔર ઉન્હેં સલાહુદીન અય્યૂબીકે ખિલાફ ફેરના હે. વીરાકે લિએ યહ કામ મુશ્કિલ નહીં થા. ઈસ્કે બગૈર યહ મુહિમ મુમ્કિન નહીં રહી. હમેં યહ લળકિયાં યહાં લાની પળેગી."

"વકત કમ હે." મેઝબાનને કહા "આપ જાનતે હેં કે રમલાકી લળાઈકો કિત્ને મહીને ગુઝર ચુકે હેં જિસ્મેં સલાહુદીન અય્યૂબીકો શિકસ્ત હૂઈ થી. આપ અગર હકીકતકો કબૂલ કરે કે યહ શિકસ્ત તો સલાહુદીન અય્યૂબીકે અઝ્મ ઔર જઝબેકા કુછ નહીં બિગાળ સકી. વહ સંભલ ચુકા હે ઔર ઉસ્ને ઉસ ફૌજ તય્યાર કર લી હે. કાહિરાસે જાસૂસ જો ખબરેં ભેજ રહે હેં

વહ અછ્છી નહીં. સલાહુદ્દીન કાહિરાસે કૂચ કરનેવાલા હે. અભી યહ પતા નહીં ચલ સકા કે વહ કિસ તરહ કૂચ કરેગા ઔર કહાં હમ્લા કરેગા. ઈધર ઉધર ઉસ્કે ભાઈ અલ્આદિલકો દમિશ્કસે કુમક મિલ ગઈ હે. ઉસ્ને શાહ બાલ્ડવિનકો ઐસી શિકસ્ત દી હે કે ઈત્ના અર્સા ગુઝર જાનેકે બા'દ ભી શાહ બાલ્ડવિન સંભલ નહીં સકા. આપ યહ ભી જાનતે હેં કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબી શબખૂન ઔર છાપોંકી જંગ લળતા હે. હમારી ફૌજોંકી રસદ ઉસ્સે મહફૂઝ નહીં રહતી. અગર હિમ્સકે મુસલમાનોંને ઉસે છાપામારોંકે લિએ અડ્ડા મુહિય્યા કર દિયા તો યહ લોગ હમારી રસદ ઔર આગે જાનેવાલી કુમકકે લિએ મુસીબત બન જાએંગે....."

"ઈન હાલાતમેં આપકા તરીકએ કાર બિલ્કુલ બેકાર ષાબિત હોગા કે તર્બિયત યાફતા લળકિયોંકો યહાં લા કર મુસલમાનોંમેં રકાબત પૈદા કી જાએ ઔર ઉન્કી કિર્દારકુશી કી જાએ. ઈસ્કે લિએ હાલત ઔર મુકામાત મુખ્તલિફ હોતે હેં. મેં આપકે ઉન અફસરોં પર હેરાન હૂં જિન્હોંને એક લળકી યહાં ભેજી થી."

"ફિર કયા કિયા જાએ ?"

"સફાયા" મેઝબાનને અપને હાથકો તલ્વારકી તરહ દાએં બાએં જુંબીશ દે કર કહા "પૂરે કસ્બેકો આબાદી સમેત ખત્મ કરના પળેગા" ઈસ સૂરતમેં હમ ભી યહાં નહીં રહ સકેંગે. હમ અપને બીવી બચ્ચોંકો ઔર માલો દોલતકો યહાંસે પહલે નિકાલ દેંગે. મુજે ઉમ્મીદ હે કે સલીબી બાદશાહ હેં કિસી દૂસરી જગહ આબાદ કરનેમેં મદદ દેંગે ઔર હમારા માલી નુકસાન પૂરા કર દેંગે. મેં યહૂદી હૂં. મેં હૈકલે સુલૈમાનીકી ખાતિર અપના ઘર તબાહ કરાનેકે લિએ તય્યાર હૂં.

"લેકિન ઈસ કસ્બેકી તબાહીકા ઈન્તિઝામ કયા હોગા ?" બૂઢેને પૂછા "ઈસ્કે લિએ ફૌજકી ઝરૂરત હે."

"ફૌજ મૌજૂદ હે" યહૂદીને કહા "શાહ બાલ્ડવિનકી ફૌજ પાંચ છે મીલ દૂર ખૈમાઝન હે. આપકો શાયદ મા'લૂમ નહીં કે ઈસ ફૌજને પસ્પાઈકે રાસ્તેમેં આનેવાલી તમામ મુસલમાન બસ્તિયોંકો તબાહ બર્બાદ કર દિયા હે. ઈસ તરહ હિમ્સ ભી તબાહ કરાયા જા સકતા હે. મેં આજ હી રવાના હો

જાઉંગા ઔર શાહ બાલ્ડવિનકો બતાઉંગા કે હમારા કસ્બા ઉસ્કી ફૌજકે લિએ કિસ કદર ખતરનાક હે."

"મકસદ યહ નહીં કે કસ્બા તબાહ કરાયા જાએ" બૂળ્હેને કહા "બલ્કે યહ કે યહાંકે કિસી મુસલમાનકો ઝિંદા ન રહને દિયા જાએ."

"ઔર લળકિયોંકો ફૌજ ઉઠા લે જાએ."

સબ મુત્તફિક હો ગએ ઔર ફેસ્લા હુવા કે મેઝબાન યહૂદી ઉસી રાત શાહ બાલ્ડવિનકી ખૈમાગાહકો રવાના હો જાએ. વહ બાહર નિકલે તો ઉન્હેં ઘૂળસવાર કસ્બેમેં દાખિલ હોતા નઝર આયા. વહ કોઈ અજનબી થા. ખતીબકા ઘર નઝર આ રહા થા. યહ સવાર ખતીબકે ઘરકે સામને ઘોળેસે ઉતરા. દરવાઝે પર દસ્તક દી. ખતીબ બાહર આયા. અજનબીસે હાથ મિલાયા ઔર ઉસે અંદર લે ગયા.

"યહ સવાર દમિશ્ક યા કાહિરાકા કાસિદ હે" મેઝબાન યહૂદીને કહા.

ઈશાકી નમાઝકે બા'દ નમાઝી ચલે ગએ. પાંચ છે આદમી ખતીબકે પાસ બેઠે રહે. ઉન્મેં યહ અજનબી ઘૂળસવાર ભી થા. ખતીબને કિસીસે કહા કે મસ્જિદકા દરવાઝા અંદરસે બંદ કર દિયા જાએ.

"મેરે દોસ્તો !" ખતીબને કહા "હમારા યહ દોસ્ત અલ્મલિકુલ્ આદિલકી તરફસે ખબર લાયા હે કે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી બહુત જલ્દ કાહિરાસે કૂચ કરનેવાલે હે. આપ સબ ફૌજી હે ઔર શબખૂનકે ઉસ્તાદ હે. આપકો યહ બતાનેકી ઝરૂરત નહીં કે આપકો કયા કરના હે. તર્બિયતો મશ્ક તેઝ કર દો. અલ્આદિલને યહ ઈત્તિલાઅ ભેજી હે કે સલીબી બાદશાહ બાલ્ડવિનકી ફૌજ જો હમ્માતસે ભાગી થી હમારે કરીબ કહીં પળાવ ડાલે હૂએ હે. હમેં ઈસ પર નઝર રખની હે ઔર ઈસ્કી નકલો હર્કતકી ઈત્તિલાઅ અલ્આદિલ તક પહુંચાની હે. ઉન્હોંને યહ હુકમ ભી ભેજા હે કે અગર હમ ઝરૂરી સમઝેં તો સલીબિયોંકી ઈસ ફૌજ પર શબખૂન મારે યા છાપામાર કારવાઈયાં જારી રખ્ખે તાકે યહ ફૌજ ચેનસે ન બેઠ સકે....."

"ઈસ્કે સાથ હી અલ્આદિલને યહ ભી કહા હે કે ઈસ ફૌજને મુસલમાનોંકે બહુતસે ગાંવ તબાહ કર દીએ હૈં. ચૂંકે અલ્આદિલકે પાસ

ફોજકી કમી થી ઈસ લિએ સલીબી ફૌજકા તઆકુબ ન કિયા જા સકા. ઉન્હોંને કહા હે કે અગર બાલ્ડવિનકી ફોજ ઔર પીછે અપને ઈલાકેમેં ચલી જાતી હે તો ઉસે ન છેળા જાએ કયૂંકે ખત્રા હે કે વહ હિમ્સકો તબાહ કર દેગી. હમેં તર્બિયત ઔર મશ્ક તેઝ કરનેકો કહા ગયા હે. હો સકતા હે સુલ્તાન અય્યૂબી કિસી તરફ હમ્લા કરે તો બાલ્ડવિન ઉન પર ઉકબ યા પહલૂસે હમ્લા કર દે. ઈસ સૂરતમેં હમેં બાલ્ડવિનકે ઉકબ પર શબખૂન મારનેમેં ઔર ઉસે યહીં ઉલ્ઝાએ રખના હે.''

ખતીબને એક આદમીકો યહ કામ સોંપા કે વહ ઈસ ફૌજકો દેખ આએ.

ઉસ વકત તબરેઝ ઔર વીરા ઈસ હાલતમેં કસ્બેમેં દાખિલ હૂએ કે વીરા તબરેઝકી પીઠ પર થી. રાસ્તેમેં પાની તો નહીં ગયા થા લેકિન ખાનેકો કુછ નહીં મિલા થા. વીરા સલીબિયોંકી સહઝાદી થી. વહ પેદલ સફરકી આદી નહીં થી. તબરેઝ રાતકે લિએ કહીં રૂકના નહીં ચાહતા થા. ઉસ્ને વીરાકો પીઠ પર ઉઠા લિયા ઔર બાકી સફર ઈસ તરહ તૈ કિયા. ઉસ્ને લળકીકો અપને ઘરકે સામને ઉતારા ઔર ઉસે અંદર લે ગયા. ઉસ્કે ઘરવાલોંકો યકીન નહીં આ રહા થા કે તબરેઝ ઝિંદા હે. ઈસ્કા ઘોળા પહલે હી ઘર પહુંચ ચુકા થા. ઉસ્ને ઘરવાલોંકો બતાયા કે ઈસ પર કયા બીતી હે.

વીરાકો મા'લૂમ થા કે ઉસ્કી મંઝિલ યહૂદી તાજિરકા ઘર હે. ઉસ્ને કહા કે વહ ઉસ્કે ઘર ફૌરન જાના ચાહતી હે. શાયદ ઈસ્કા બાપ ઝિંદા આ ગયા હે. તબરેઝ ઉસ્કે સાથ ગયા. ઉસે યહૂદી તાજિરકા ઘર મા'લૂમ થા. રાસ્તેમેં અંધેરા થા. વીરા અચાનક રૂક ગઈ ઔર તબરેઝસે લિપટ ગઈ. કભી ચેહરા ઉસ્કે સીને પર રગળતી, કભી ઉસ્સે અલગ હો કર ઉસ્કે હાથ ચૂમતી ઔર આંખોસે લગાતી.

''હમારી મંઝિલેં જુદા હે'' વીરાને જઝબાત ઔર રિક્કતસે બોઝલ આવાઝમેં કહા ''મગર હમ કિસી દો રાહ પર ફિર મિલેંગે. મેં અપની રૂહસે બેગાના થી વહ મિલ ગઈ હે ઔર મેં નહીં જાનતી થી કે મુહબ્બત કયા હે, વહ તુમ્ને દે દી હે. દિલમેં તુમ્હારી યાદ લે કર જા રહી હૂં. તુમ મુઝે ભૂલ જાઓગે.''

"નહીં વીરા" તબરેઝકી જઝબાતકી કૈફિયત વીરાસે ઝિયાદા મુતઝલ્ઝલ થી. કહને લગા "મૈં તુમ્હેં ભૂલ નહીં સકૂંગા. મૈંને તુમ્હેં રાસ્તેમેં કહા થા કે અબ તક એક બાતિલ મઝહબકી પુજારી રહી હો, બાકી ઉમ્ર ઈસ્લામકે સાએમેં ગુઝારો. મૈં તુમ્હારા ઈન્તિઝાર કરૂંગા. મેરે દિલમેં અબ કોઈ લળકી નહીં સમા સકેગી. તુમ અબ ઈસી કસ્બેમેં રહોગી. હમ મિલા કરેંગે લેકિન વહાં કોઈ દેખ ન સકે."

તબરેઝને અમાનતમેં ખયાનત નહીં કી થી. દોરાને સફર યહ લળકી ઉસ્કી મુરીદ હો ગઈ થી. ફિર યૂં હુવા કે લળકી તબરેઝકે દિલમેં ઉતર ગઈ. અબ વહ દિલ પર પથ્થર રખ કર ઉસે યહૂદીકે હવાલે કરને જા રહા થા..... વહ જબ ઉસે યહૂદીકે ઘર લે ગએ તો વહાં ઉસે બૂળ્હા ઈસાઈ મિલા. ઉસ્ને વીરાકો ગલે લગા લિયા. યહૂદી તાજિરકા ઘર નહીં થા. વહ ફૈસ્લેકે તહત શાહ બાલ્ડવિનકી ખૈમાગાહકો રવાના હો ગયા થા. તબરેઝ બૂળ્હેકે ઈસ્રારકે બાવુજૂદ વહાં રૂકા નહીં થા. વહાંસે વહ મસ્જિદમેં ચલા ગયા. દરવાઝા અંદરસે બંદ થા. ઉસ્ને દસ્તક દી. દરવાઝા ખોલા તો વહ અંદર ચલા ગયા.

સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને એક સાલકે અંદર અપની ફૌજ તય્યાર કર લી થી. ઉસ્ને મઝીદ ઈન્તિઝાર ન કિયા. જિસ રાત હિમ્સકા એક યહૂદી તાજિર શાહ બાલ્ડવિનસે યહ કહને જા રહા થા કે વહ અપની ફૌજસે હિમ્સકે મુસલમાનોંકો તબાહો બર્બાદ કર દે ઉસ રાત સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજ કાહિરાસે નિકલ ગઈ થી. ઉસ્કી મંઝિલ દમિશ્ક થી. કૂચ બહુત તેઝ થા. સુલ્તાન અય્યૂબી વકત ઝાએઅ નહીં કરના ચાહતા. ઈસ દોરકે વકાએનિગારોંકે મુતાબિક, સુલ્તાન અય્યૂબી દમિશ્ક કિયામ કરકે વહાંકે હાલાત, ગદ્દારિયોં ઔર સાઝિશોંકા જાઈઝા લે કર ઔર ઉન્કા સદ્દે બાબ કરકે અલ્આદિલસે મિલના ચાહતા થા ઔર વહાંસે ઉસે જંગી કારવાઈકા આગાઝ કરના થા મગર રાસ્તેમેં હી ઉસ્ને રાસ્તા બદલ દિયા.

ઉસ્કી વજહ યહ હૂઈ કે ઉસે ઈઝ્ઝુદ્દીનકા એક એલ્ચી રાસ્તેમેં મિલા. વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે નામ કાહિરા પૈગામ લે કર જા રહા થા. ઉસે મા'લૂમ નહીં થા કે સુલ્તાન અય્યૂબી વહાંસે કૂચ કર આયા હે. આધે રાસ્તેમેં ઉસ્ને

એક ફૌજ આતી દેખી. ઝંડોંસે પેહચાના ગયા કે યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજ હે. વહ કલ્બમેં ચલા ગયા જહાં સુલ્તાન અય્યૂબી થા. એલ્ચીને ઉસે ઈઝ્ઝુદ્દીનકા પૈગામ દિયા. ઈઝ્ઝુદ્દીન, નુરૂદ્દીન ઝંગી મર્હુમકે મુશીરોંમેંસે થા જિસે અમીરકા દર્જા હાસિલ થા. વહ મર્દે મોમીન થા. ઈસ લિએ ઝંગીકા મન્ઝૂરે નઝર. ઝંગીને વફાતસે પહલે ઉસે હલબકે સુબેમેં કારાહિસારકે નામકા કિલ્આ દે કર ઉસ્કા અમીર બના દિયા થા. ખાસ્સા ઈલાકા ઈસ કિલ્એકે તહત આતા થા. ઈસ્સે મુલ્હિક ઈબ્ને લાઉનકી રિયાસત થી જો સલીબિયોંકે સાથ સલીબી ઔર મુસલમાનોંકે સાથ મુસલમાન બન જાતા થા. ઉસ્ને સલીબિયોંકી શેહ પર રખ્ખો ઈઝ્ઝુદ્દીનકે ઈલાકેમેં સરહદી ઝળપોંકા સિલ્સિલા શુરૂઅઅ કર દિયા થા. ઈઝ્ઝુદ્દીન અકેલા ઉસ્કા મુકાબલા નહીં કર સકતા થા. વહ હલબ ઔર મૂસલવાલોંસે મદદ નહીં લેના ચાહતા થા ક્યૂંકે જબસે હલબ ઔર મૂસલકે હુકમરાનોં અલ્મલિકુસ્સાલેહ ઔર સૈફુદ્દીન વગૈરાને સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ મુહાઝ કાઈમ કિયા થા, ઈઝ્ઝુદ્દીનને ઉન્કે સાથ તઅલ્લુકાત તોળ દિએ થે.

ઉસ્ને સુલ્તાન અય્યૂબીકો જો પૈગામ ભેજા વહ યૂં થા "કાબિલે એહતિરામ સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી બિન નજમ અય્યૂબ સુલ્તાને મિસ્રો શામ ! આપ પર ઔર સલ્તનતે ઈસ્લામિયા પર અલ્લાહકી રહમત હો. મેરી વફાદારીકે મુતઅલ્લિક આપકો શક નહીં હોગા. મૈંને અલખાલિદકી તરફસે સલીબિયોંકા રાસ્તા રોક રખ્ખા હે. તમામતર ઈલાકા ઔર પેશકદમીકે રાસ્તે મેરે છાપામારોંકી નઝરમેં રહતે હૈં. સલીબિયોંને મુઝે રાસ્તેસે હટાનેકે લિએ ઈબ્ને લાઉનકે સાથ ગઠજોળ કર લિયા હે. આપ જાનતે હે કે મેરી સરહદ ઈસ ઈલાકેસે મિલતી હે જો દરઅસલ આરમેનિયોંકા ઈલાકા હે, ઈન આરમેનિયોંને મેરી સરહદી ચોકિયોં પર હમ્લે શુરૂઅ કર દીએ હૈં. આપ આગાહ હોંગે કે મેરે પાસ ફૌજકી કમી હે. સલીબિયોં ઔર આરમેનિયોંને મેરે પાસ દો બાર એલ્ચી કીમતી તહાઈફકે સાથ ભેજે થે. વહ મુઝે દઅવત દે રહે હૈં કે મૈં ઉન્કા ઈત્તિહાદી બન જાઉં ઔર આપકે ખિલાફ લળૂં. ઈન્કારકી સૂરતમેં ઉન્હોંને મુઝે હમ્લેકી ધમકી દી હે...."

"મેરી જગહ કોઈ ઔર હોતા તો અપની ઝમીનકે તહફ્ફુઝકે લિએ

યહ દઅવત કબૂલ કર લેતા. યહ જગહ ઈત્ની દૂર હે કે વકત પળે તો મદદકો આનેવાલે બરવકત નહીં પહુંચ સકતે. ઉસ્કે બાવુજૂદ મૈંને ઉન્કી દઅવતકે બજાએ ઉન્કી ધમકી કબૂલ કી હે ઔર મૈંને યહ ઈકદામ અલ્લાહકે ભરોસે પર કિયા હે. મૈં અપના કિલ્આ ઔર અપના ઈલાકા ઔર ઉસ્કે સાથ અપની જાન કુર્બાન કર દૂંગા, સલીબિયોંકે સાથ ઈત્તિહાદ નહીં કરૂંગા. મૈં નુરૂદીન ઝંગી મર્હુમકી રૂહકે આગે જવાબદેહ હૂં ઔર મૈં ઉન લાખોં શહીદોંકે આગે જવાબદેહ હૂં જો કિબ્લએ અવ્વલકે નામ પર કુર્બાન હો ચુકે હૈં.... મુઝે મા'લૂમ નહીં કે આપકા આઈન્દા ઈકદામ કયા હોગા. મુઝે યહ મા'લૂમ હે કે રમલાકે હાદિષેકે બા'દ આપ તંઝીમે નવ ઔર દીગર તય્યારિયોંમેં મસ્રૂફ હોંગે. મુઝે યહ ભી મા'લૂમ હે કે મોહતરમ અલ્મલિકુલ્આદિલ મેરી મદદકો આનેકે કાબિલ નહીં મૈં આપકો અપને અહવાલસે ખબરદાર રખના ઝરૂરી સમઝતા થા. અગર આપ હુકમ દે તો મૈં અપને ઈલાકા ઔર કારાહિસારસે દસ્તબર્દાર હો કર અપની ફૌજ આપકે પાસ લે આઉં. દૂસરી સૂરતમેં મુઝે હિદાયત દેં કે મૈં કયા કરૂં. મૈં કિસી કીમત પર સલીબિયોં ઔર આરમેનિયોંકે સાથ કોઈ સમઝોતા નહીં કરૂંગા.''

સુલ્તાન અય્યૂબીને યહ પૈગામ પળ્હા. ઉસી વકત અપને સાલારોં ઔર મુશીરોંકો બુલાયા. પૈગામ ઉન્હેં પળ્હ કર સુનાયા ઔર યહ હુકમ દે કર સબકો હેરાન કર દિયા કે કૂચકા રાસ્તા બદલ દો, હમ ઈબ્ને લાઉનકે ઈલાકે પર અલ્ગાર કરેંગે. સુલ્તાન અય્યૂબી ડિકટેટરોંકી તરહ હુકમ નહીં દિયા કરતા થા ઔર વહ જઝબાતસે મગ્લૂબ હો કર ભી કોઈ જંગી કારવાઈ નહીં કિયા કરતા થા મગર ઈસ હુકમકે પીછે જંગી ફહમો ફિરાસતકે સાથ જઝબાત ભી કાર ફર્મા થે.

''કારા હિસાર મેરે મોહતરમ ઉસ્તાદ નુરૂદીન ઝંગી મર્હુમકી નિશાની હે'' સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા ''ઔર ઈઝ્ઝુદીનકે અલ્ફાઝને મુજે ઝંગી મર્હુમકી આવાઝ સુનાઈ દે રહી હે. મૈં ઉસ શખ્સકો તન્હા નહીં રહને દૂંગા જો હમારે મકસદ ઔર અઝ્મકે સાથ વફાદારીકા ઈઝહાર કરતા હે.''

''સુલ્તાને મોહતરમ !'' એક સાલારને કહા ''હમ હકાઈકકો સામને રખ્ખે તો કિસી બેહતર ફેસ્લે પર પહુંચ સકેંગે.''

હકાઈક યહ હે કે હમેં પહલે દમિશ્ક જા કર વહાંકે હાલાતકા જાઈઝા લેના થા. સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "અબ અગર દમિશ્ક ચલે ગએ તો ઈબ્ને લાઉન તલખાલીદ પર હમ્લા કર દેગા ઔર ઈઝ્ઝુદ્દીન ઉસ્કે આગે નહીં ઠહર સકેગા. આગે હલબ હે. તુમ સબ અલ્મલિકુસ્સાલેહ ઔર ઉસ્કે મુશીરોંકો અચ્છી તરહ જાનતે હો. બેશક વહ ઈસ મુઆહદેકા પાબંદ હે જો ઉસ્ને હમારે સાથ કર રખ્ખા હે લેકિન મુઆહદા લોહેકી દીવાર નહીં હોતી કે ટૂટ ન સકે. વહ ફૌરન સલીબિયોંકે સાથ સમઝોતા કરકે એક બાર ફિર હમારે ખિલાફ લળનેકો આ જાએગા. મેં સલીબિયોંકો હલબ નહીં લેને દૂંગા ઔર ઈઝ્ઝુદ્દીનકો મેં અકેલા નહીં છોળૂંગા."

કુછ દેર અમલી પહલૂઓં પર બહષ મુબાહાષા હુવા ઔર તૈ હુવા કે અલખાલિદકી સિમ્ત કૂચ હોગા. સુલ્તાન અય્યૂબીને ઈઝ્ઝુદ્દીનકે એલ્ચીકો ઝુબાની પૈગામ દિયા જિસ્મેં કહા કે ઈઝ્ઝુદ્દીન ઈબ્ને લાઉનસે મિલે ઔર ઉસે દોસ્તીકા ધોકા દે લેકિન ઉસે અપને ઈલાકેમેં દખલઅંદાઝ ન હોને દે. ઉસ્કે સાથ દોસ્તીકી શરાઈત પર બાતચીત કરતા રહે ઔર ઉસે યહાં તક ધોકા દે કે વહ અપની ફૌજ ઉસ્કે હવાલે કર દેગા. સુલ્તાન અય્યૂબીને એલ્ચીકો બતા દિયા કે ઉસ્ને અપની ફૌજકો અલખાલિદકી તરફ તેઝ કૂચકા હુકમ દે દિયા હે. એલ્ચી રવાના હો ગયા.

સલીબી જાસૂસ સુલ્તાન અય્યૂબીકી નકલો હર્કત દેખ રહે થે ઔર સલીબિયોં તક ખબરેં પહુંચા રહે થે જિન્કે મુતાબિક ઉન્હોંને અપને કિલ્ઓં ઔર અપને ઈલાકોંકા દીફાઅ મઝબૂત કર લિયા થા. વહ જાનતે થે કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઈકદામાતકે મુતઅલ્લિક કોઈ પેશીનગોઈ નહીં કી જા સકતી. સલીબિયોંકે મુશ્તરકા હેડક્વાર્ટરમેં જબ જાસૂસોંને યહ ઈત્તિલાઅ દી કે સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજ દમિશ્કકે રાસ્તેસે હટ કર કિસી દૂસરી સિમ્ત જા રહી હે તો ઉન્કે જર્નેલોને કહા કે અય્યૂબી અપને આઝમાએ હૂએ મૈદાનોમેં લળના ચાહતા હે.

હિમ્સકા યહૂદી તાજિર જો હિમ્સકો તબાહ કરાનેકે લિએ શાહ બાલ્ડવિનકે પાસ ગયા થા, વાપસ આ ગયા થા. ઉસે બાલ્ડવિન નહીં મિલા

થા. વહ અપને સલીબી દોસ્તોંસે મદદ માંગને ગયા થા. ઈસ્કે જર્નેલોંને યહૂદીસે કહા થા કે વહ શાહ બાલ્ડવિનકે હુકમકે બગૈર કોઈ ઈકદામ નહીં કર સકતે. કરેંગે ઝરૂર. યહૂદી હિમ્સ વાપસ આયા તો ઉસે બતાયા ગયા કે વીરા ઝિંદા આ ગઈ હૈ ઔર ઉસે તબરેઝ નામકા એક મુસલમાન લાયા હૈ. તબરેઝકો ઈસાઈયોં ઔર યહૂદિયોંને નકદ ઈન્આમ પેશ કિયા થા જો ઉસ્ને યહ કહ કર લેનેસે ઈન્કાર કર દિયા થા કે ઉસ્ને અપના ફર્ઝ અદા કિયા હૈ.

અબ યહૂદી તાજિર વીરાકો બેકાર સમઝતા થા કયૂંકે કસ્બેકો તબાહ કરાનેકા ઈન્તિઝામ હો ચુકા થા. યહ ફેસ્લા કિયા ગયા કે વીરાકો વાપસ હેડકવાર્ટરમેં ભેજ દિયા જાએ લેકિન વીરા ચાલાક લળકી થી. ઉસ્ને કહા કે વહ ખતીબકે આ'સાબ પર ગાલિબ આ જાએગી ઔર મુસલમાનોંકો જંગી તર્બિયત દેનેવાલોંકે દરમિયાન રિકાબતકી દુશ્મની પૈદા કર દેગી. ઉસ્ને યહ ભી કહા કે યહાંકે મુસલમાનોંકે અઝાઈમ મા'લૂમ કરનેકે લિએ ભી ઉસ્કી ઝરૂરત હૈ. ચુનાંચે ઉસે હિમ્સ હીમેં રહને દિયા ગયા લેકિન કિસીકો પતા ન ચલા કે વહ સિર્ફ તબરેઝકી ખાતિર વહાં કુછ દિન ઔર રૂકના ચાહતી હૈ.

વહ તબરેઝસે મિલતી રહી. રાતકો વહ કસ્બેસે દૂર નિકલ જાતે ઔર બહુત દેર વહીં બેઠે રહતે થે. ઈસ સલીબી લળકીકે મુકાબલેમેં તબરેઝકી કોઈ હૈષિયત હી નહીં થી. વહ તો ઉમરાઅ, વુઝરાઅ ઔર બાદશાહોંકે મહલ્લાતમેં રહનેવાલી લળકી થી. દમિશ્કમેં ઉસ્ને ઈન્તિઝામિયાકે દો ઉમરાઅકો અપને કદમોંમેં બિઠા લિયા થા ઔર ઉન્કે હાથોં ઐસી સાઝિશ તય્યાર કરા દી થી જિસ્કી ઈત્તિલાઅ પર સુલ્તાન અય્યૂબી દમિશ્ક જા રહા થા મગર તુગ્યાનીકી દહશત ઔર તબરેઝકે કિર્દારને ઉસે ઐસા ઝટકા દિયા થા કે ઉસ્કી ઝાતમેં રૂહ ઔર જઝબાત બેદાર હો ગએ. વહ તબરેઝકી પૂજા કરને લગી થી ઔર તબરેઝ ઉસ્કી મુહબ્બતમેં ગિરફતાર હો ચુકા થા.

“તબરેઝ એક બાત બતાઓ.” એક રાત વીરાને ઉસ્સે પૂછા “ખતીબ ઔર દૂસ્રે ચંદ એક આદમી જો તુમ્હેં જંગી તર્બિયત દેતે હૈં વહ કહાંસે આએ હૈં ?”

તબરેઝ જવાબ દેને લગા તો વીરા બોલ ઉઠી “રહને દો, જાને દો તબરેઝ !” હમેં ઈસ્સે કયા. કોઈ કુછ કરતા ફિરે. હમ ઈત્ની ખૂબસૂરત

રાતકો જંગકી બાતોંસે કયૂં મુકદ્દર કરેં.

ઈસ તરહ વહ દો હિસ્સોંમેં કટ ગઈ થી. તબરેઝકે સાથ હોતી તો વહ મઅસૂમ ઔર પાક લળકી હોતી થી. ઉસે યહ ભી યાદ નહીં રહતા થા કે વહ જાસૂસ હે. ઉસ્ને એક હી બાત તબરેઝસે ખતીબ ઔર દૂસ્રે ઉસ્તાદોંકે મુતઅલ્લિક પૂછા લેકિન ઉસે ઉસ્ને ધોકા સમઝા ઔર તબરેઝકો જવાબ દેનેસે રોક દિયા. યહી વીરા જબ યહૂદી તાજિરકે ઘરમેં બેઠી હોતી તો મુસલમાનોંકી તબાહીકી બાતેં કરતી થી.

ડેળ દો મહીને ગુઝર ગએ થે. એક શામ વીરા તબરેઝકે ઘર ચલી ગઈ ઔર ઉસ્કી માંકે સાથ બાતેં કરતી રહી. ઉસ્ને તબરેઝકો ઈશારા કિયા જિસે વહ સમઝતા થા. વહ ચલી ગઈ. શામકા અંધેરા ગહરા હોતે હી તબરેઝ ઉસ જગહ પહુંચ ગયા જહાં વહ મિલા કરતે થે. વીરા આ ગઈ થી. તબરેઝકો કસ્બેસે દૂર લે ગઈ. વહ ગબરાઈ હૂઈ થી. તબરેઝકે પૂછને પર ભી ઉસ્ને ન બતાયા કે ઉસ્કી ગબરાહટકી વજહ કયા હે. ઉન્હેં આવાઝેં સુનાઈ દી. કોઈ વીરાકો પૂકાર રહા થા. તબરેઝને પૂછા કે યહ કોન હે ? વીરાને ગબરાઈ હૂઈ આવાઝમેં કહા કે ઉસ્કે આદમી ઉસે તલાશ કર રહે હેં "ચલો ઔર દૂર નિકલ ચલેં" વીરાને કહા ઔર ઉસે ઔર દૂર લે ગઈ. ઉસે અભી તક કોઈ પૂકાર રહા થા.

"ઈન આવાઝોંકો મત સુનો તબરેઝ !" વીરાને કહા ઔર ઉસે ઔર દૂર લે ગઈ. "મેં જબ તુમ્હારે પાસ હોતી હૂં તો મેં અપને કિસી આદમીકી આવાઝ નહીં સુનના ચાહતી."

આગે ચટ્ટાને થી. વીરા તબરેઝકો ચટ્ટાનોંકે પીછે લે ગઈ. તબરેઝ હેરાનસા હો કે ઉસ્કે સાથ ચલતા રહા ઔર વહ એક જગહ રૂક ગયા. વહાં કિસીકી આવાઝ નહીં પહુંચતી થી..... તબરેઝ ચોંક ઉઠા ઔર બોલા "શોરસા સુનાઈ દેતા હે. તુમ ભી સુનનેકી કોશિશ કરો. ઐસે લગતા હે જૈસે ચીખોં પુકાર હો રહી હે ઔર ઘોળ દોળ રહેં હેં."

વીરાને ઉસે અપને બાઝૂઓં ઔર અપને રેશ્મી બાલોંમેં ગિરફતાર કરકે ઉસ્કી આંખો, કાનોં ઔર અકલ પર કબ્ઝા કર લિયા. તબરેઝ માન

ગયા કે યહ આવાઝેં હવાકી હે જો બહુત દૂરકે શોરકી તરહ સુનાઈ દેતી હૈં મગર ઉસે મા'લૂમ ન હો સકા કે યહ આવાઝેં ઉસ્કી અપની બસ્તીકે લોગોંકી હે ઔર વહાં વહ કિયામત બપા હો ચૂકી હે જો યહૂદી તાજિર બપા કરાના ચાહતા હે. વીરાકો મા'લૂમ થા. વહ નહીં ચાહતી થી કે યહ આવાઝેં તબરેઝકે કાનોં તક પહુંચે.

યહ ઈન્તિઝામ ઈસ તરહ હુવા થા કે યહૂદી તાજિર એક બાર ફિર બાલ્ડવિનસે મિલને ગયા થા. ઉસે બાલ્ડવિન મિલ ગયા થા. યહૂદીને ઉસે બતાયા કે હિમ્સકે મુસલમાન કયા કર રહે હૈં ઔર વહ કિસ તરહ સલીબી ફૌજકે લિએ ખતરા બન સકતે હૈં બાલ્ડવિનકા યહ મનપસંદ શિકાર થા. ઉસ્ને યહૂદીકો બતાયા કે વહ કિસી રાત ચુપકેસે હિમ્સ પર હમ્લા કરાએગા. ઉસ્ને યહૂદીસે યહ ભી કહા કે ઈસાઈ ઔર યહૂદી ઉસ રાત હમ્લેસે પહલે કસ્બેસે નિકલે. અગર વહ દિનકે દોરાન નિકલે તો મુસલમાનોંકો શક હોગા કે કોઈ ગળબળ હે. યહૂદીને વાપસ આ કર જબ અપને આદમિયોંકો યહ સ્કીમ બતાઈ કે વીરાને કહા કે વહ તબરેઝ ઔર ઉસ્કે કુંબેકો બચાના ચાહતી હે.

"ઉસે હમ સલીબસે ગદ્દારી કહેંગે." બૂઢે ઈસાઈને કહા.

"સાંપકે બચ્ચોંકો બચાના કહાંકી અકલમંદી હે ?" યહૂદી તાજિરને કહા.

"યહાં મુસલમાનોંકે દો ઘર ઐસે હૈં જિન્કે સાથ મેરે દિલી તઅલ્લુકાત હે." વહાંકે રહનેવાલે એક ઈસાઈને કહા. "લેકિન મૈં ઉન્હેં બચાનેકી નહીં સોચ રહા. હમેં મુસલમાનકા ખૂન ચાહિએ. મુસલમાન મેરા ઝાતી દોસ્ત હો સકતા હે, મેરે મઝહબકા વહ દુશ્મન હી હોગા."

"મૈં ઉસે ઝિંદા રખના ચાહતી હૂં જિસ્ને મુઝે મૌતકે મુંહસે નિકાલા થા." વીરાને ગુસ્સેસે કહા.

"હમને ઉસે ઈત્ના ઈન્આમ પેશ કિયા થા જો ઉસ્ને કભી ખ્વાબમેં નહીં દેખા હોગા." યહૂદી તાજિરને કહા. "ઉસ્ને કહા કે ઉસ્ને અપના ફર્ઝ અદા કિયા હે. અબ વહ હમારા દુશ્મન ઔર વહ હમારા દુશ્મન હે."

"મૈં ઉસે દુશ્મન નહીં સમઝતી." વીરાને ઝૂંજલા કર કહા "યહ સિર્ફ

એક મર્દ મિલા હે જિસ્ને મેરે જિસ્મ પર ઝર્રાભર તવજ્જુહ નહીં દી. તુમ સબ ગુનહગાર હો. તુમમેં કોન હે જિસ્કી નિય્યત મેરે હકમેં સાફ હે. મેરી આંખોમેં અપને ચેહરેકો દેખો.''

''તુમ સિર્ફ તબરેઝકો બચા લો.''યહૂદી તાજિરને કહા ''લેકિન ઉસે કેસે બચાઓગી ? અગર તુમને ઉસે બતાયા કે કયા હોનેવાલા હે તો વહ સારી આબાદીકો નહીં બતા દેગા ? ઔર અગર તુમ ઉસ્કે પૂરે કુમ્બેકો ઘરસે નિકલ જાનેકો કહોગી તો વહ વજહ નહીં પૂછેંગે ? તુમ કયા બતાઓગી ? તુમ એક મુસલમાનકો નેકીકા સિલા દેતે દેતે ઈન તમામ મુસલમાનોંકો ચોકન્ના કર દોગી જો હમારે લિએ ખત્રા બને હૂએ હેં.''

''મુઝે અનાળી ન સમઝો.'' વીરાને કહા ''મેં સલીબકો ધોકા નહીં દૂંગી.''

હમ્લેકી શામ વીરા તબરેઝકે ઘર ગઈ ઔર ઉસે બાહર લે ગઈ. ઉસ્કે આદમિયોંકો મા'લૂમ થા કે રાતકો વહ અકષર કહાં ચલી જાતી હે. ઉસ્ને ઉન્હેં બતા રખ્ખા થા કે તબરેઝકો મુહબ્બતકા ધોકા દે કર વહ ઉસ્સે ઘોદ લેતી હે. વહ ઉસે બાહર લે ગઈ તો કસ્બેસે ઈસાઈ ઔર યહૂદી દબે પાંવ નિકલને લગે. ઉન્હોંને વીરાકી તલાશમેં એક આદમી ભેજા જો ઉસે પુકારતા રહા, લેકિન વીરા તબરેઝકો દૂર હી દૂર લે જાતી રહી. વહ ઉસે ઈત્ની દૂર લે જાના ચાહતી થી જહાંસે ઉસે કસ્બેકા શોર ન સુનાઈ દે. વીરાકી તલાશમેં જો આદમી ગયા થા વહ માયૂસ હો કર વાપસ ચલા ગયા.

કસ્બે પર નીંદકા ગલ્બા તારી હો ચુકા થા. સલીબી ફૌજકે પ્યાદે દબે પાંવ કરીબ આ ગએ થે. ઉન્કી તઅદાદ કસ્બેકી આબાદીસે કઈ ગુનાહ ઝિયાદા થી. પ્યાદા ફૌજ બિલ્કુલ કરીબ આ ગઈ તો ઉકબસે ઘૂળસવાર ભી આ ગએ. મુસલમાન ગહરી નીંદ સોએ હૂએ થે. ફૌજને તુગ્યાનીકી તરહ યલ્ગાર કર દી. ફૌજિયોંને મશાલે જલા લી થી. દો તીન જોપળોંકો આગ લગા દી ગઈ તાકે રોશ્ની હો જાએ. સલીબી સિપાહી દીવારેં ફલ્લાંગ કર ઘરોંમેં દાખિલ હૂએ. ઝિયાદાતર મુસલમાન જાગનેસે પહલે મારે ગએ. જો બરવકત જાગ ઉઠે ઔર હથિયાર ઉઠા સકે ઉન્હોંને મુકાબલા કિયા. બા'ઝ

લળકિયોંને ખૂદકુશી કર લી. સલીબી ઘૂળસવારોંને કસ્બેકો ઘેર રખ્ખા થા. કિસીકો બાહરકો ભાગતા દેખતે થે તો ઉસે બર્છી યા તલ્વારકા શિકાર કર લેતે થે.

યહ થી વહ ચીખો પુકાર જો ચટ્ટાનોંમેં બેઠે હૂએ તબરેઝને સુના થા. ઉસ્કા ઘર તબાહ હો ચુકા થા. બચ્ચા બચ્ચા કટ ગયા થા. શાહ બાલ્ડવિનને મુસલમાનોંકી ઈસ બસ્તીસે ભી અપની શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લે લિયા થા.

"તુમ આજ મુઝે ઈત્ની દૂર કયૂં લે આઈ હો?" તબરેઝને પૂછા ઔર કહા "તુમ આજ બોઈતી કયૂં નહીં ? ગબરાઈ હૂઈ કયૂં હો ?"

"ઈસ લિએ કે તુમ મેરા સાથ નહીં દોગે." વીરા બહુત હોશિયાર લળકી થી. કહને લગી "મૈં તુમ્હેં કહીં ઔર લે જા રહી હૂં...." ઉસે ખામોશ દેખ કર બોલી "કલ વાપસ આ જાએંગે."

"કહાં ?"

"કયા તુમ્હેં મુજ પર ભરોસા નહીં ?" વીરાને ઉસે બાઝૂઓંમેં લે કર ઉસ્કા ચેહરા ઈત્ના કરીબ કર લિયા કે ઉસ્કે બીખરે હૂએ રેશ્મી બાલ તબરેઝકે ગાલોંકો છૂને લગે. યહ વહી બાલ થે જિન્હેં ગુફમેં દેખ કર તબરેઝ અપની ઝાતમેં અજીબસા લરઝા મહસૂસ કિયા થા. અબ તો વીરાકી મુહબ્બત ઉસ્કે દિલમેં દૂર તક ઉતર ગઈ થી. ઉસ પર ખુમારસા તારી હો ગયા "હમ કબ તક ચોરોંકી તરહ મિલતે રહેંગે ? મૈં અબ તુમ્હારે બગૈર નહીં રહ સકતી. અગર તુમ્હારે દિલમેં મેરી મુહબ્બત હે તો મુઝસે અભી યહ ન પૂછો કે મૈં તુમ્હેં કહાં લે જા રહી હૂં. યહ સમઝ લો કે હમ વહાં ચલેંગે જહાં હમારે દરમિયાન મઝહબકી દીવારેં હાઈલ નહીં હોંગી. તુમ મર્દ હો. મુઝે દેખો. કમઝોરસી ઔરત હો કર તુમ્હારી મુહબ્બતકી ખાતિર કિત્ના બળા ખત્રા મોલ લે રહી હૂં."

કમઝોર દરઅસલ તબરેઝસા થા. વીરા ઉસ્કી અકલ પર ગાલિબ આ ગઈ થી. વહ ઉસ્કી કોશિશમેં થી કે તબરેઝ અપને કસ્બેમેં વાપસ ન જાએ. વહ જાનતી થી કે વહાં ઉસે અપને ઘરકે જલે હૂએ ખંડર ઔર ઘરવાલોંકી જલી હૂઈ લાશેં મિલેગી, ફિર વહ પાગલ હો જાએગા હો સકતા થા વીરાકો કિસી શકકી બિના પર કત્લ હી કર દે. વીરાકે દિમાગમેં કુછ ઔર આ ગયા

થા. ઉસ્ને મુહબ્બતકી ખાતિર ઔર તુગ્યાનીસે બચાને ઔર ઉસે બાઈઝ્ઝત હિમ્સ લાનેકે સિલેમેં સલીબિયોંકે હાથોં કત્લ હોનેસે બચા લિયા થા ઔર અબ અપને ઘરકી બરબાદી દેખનેકી અઝિય્યતસે બચાના ચાહતી થી. ઉસ્ને તબરેઝકો ઉઠા લિયા ઔર ચલ પળી. તબરેઝ ઉસ્કે સાથ યૂં જા રહા થા જૈસે હિપ્નાટાઈઝ કર લિયા ગયા હો.

સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ તો હિમ્સ જલે હૂએ ખંડરોંમેં તબ્દીલ હો ચુકા થા. વહાં કોઈ મુસલમાન ઝિંદા નહીં રહા થા. બળી મસ્જિદકે મીનાર ખળે થે. ખતીબ ઔર ઉસ્કે સાથી મુકાબલેકે બગૈર શહીદ હો ગએ થે. ઈસ વકત વીરા તબરેઝકો સાથ લિએ સલીબી ફૌજકી ખૈમાગાહ તક પહુંચ ચુકી થી. તબરેઝકા દિમાગ બેદાર હો ગયા. ઉસ્ને વીરાસે પૂછા કે વહ યહાં કયા લેને આઈ હે. વીરાને ઉસ્કે વસવસે અપની ઝુબાનકે કમાલસે રફાઅ કર દીએ. ઉસે એક તરફ ખળા કરકે ઉસ્ને એક કમાન્દારસે બાત કી. કમાન્દારને ઉસે કોઈ રાસ્તા સમઝાયા. વીરા તબરેઝકો સાથ લિએ ઉધર ચલી ગઈ.

વહ જહાં પહુંચે વહ શાહ બાલ્ડવિનકી ઝાતી ખૈમાગાહ થી જિસ પર મહલકા ગુમાન હોતા થા. મુહાફિઝોંને બહુત કુછ પૂછ કર વીરાકો બાલ્ડવિનકે ખૈમેમેં જાને દિયા. કુછ દેર બા'દ તબરેઝકો અંદર બુલાયા ગયા. બાલ્ડવિનને ઉસે સરસે પાંવ તક દેખા ઔર કહા "યહ લળકી તુમ્હેં અપને સાથ રખના ચાહતી હે. ઉસ્ને ઐસી ખ્વાહિશકા ઈઝહાર કિયા હે જિસે હમ રદ નહીં કર સકતે. તુમ્હેં કિસી કિસ્મકા શક યા ડર નહીં હોના ચાહિએ."

"મેં અપના મઝહબ તબ્દીલ નહીં કરુંગા." તબરેઝને કહા.

"તુમ્હેં મઝહબ તબ્દીલ કરનેકો કિસ્ને કહા હે." વીરાને કહા.

"ફિર કયા હોગા ?" તબરેઝને પૂછા. "મેં યહાં રહ કર કયા કરુંગા ? મુઝે વાપસ જાના હે."

"તબરેઝ !" વીરાને ઉસે અપની તરફ મુતવજ્જહ કરકે ઉસ્કી આંખોમેં આંખે ડાલ દી ઔર કહા "મેંને તુમ્હેં કયા કહા થા. મુઝે ભી વહીં જાના હે જહાં તુમ્હેં જાના હે."

તબરેઝ કુછ ભી ન સમઝ સકા.

ઈઝઝુદ્દીનકા એલ્ચી સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા જવાબ લે કર કભીકા ઈઝઝુદ્દીનકે પાસ પહુંચ ચુકા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકી હિદાયતકે મુતાબિક ઈઝઝુદ્દીનને ઈબ્ને લાઉનસે એક મુલાકાત કર લી થી ઔર ઉસે યકીન દિલા દિયા થા કે વહ ઉસ્કે સાથ દોસ્તી કર લેગા ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકો ધોકા દે દેગા. ઉસ્ને ઈબ્ને લાઉનકો ઐસે સબ્ઝ બાગ દિખાએ થે કે વહ પૂરી તરહ ઉસ્કે જાંસેમેં આ ગયા થા. ઉસ્કે બા'દ ઈબ્ને લાઉન ઉસે મિલને કારાહિસાર આયા થા. કારાહિસાર ઝરખેઝ ઔર સરસબ્ઝ ઈલાકા થા જિસે દેખ કર ઈબ્ને લાઉનકે ચેહરે પર રોનક આ ગઈ થી.

ઈસ્સે ચંદ હી રોઝ બા'દ સુલ્તાન અય્યૂબી અપની ફૌજકે સાથ કારાહિસારકે કરીબ જા ખેમાઝન હુવા. ઉસ્કી ફૌજ થકી હૂઈ થી લેકિન વહ આરામમેં વકત ઝાએઅ નહીં કરના ચાહતા થા. યહ ખત્રા ભી થા કે હમ્લેમેં તાખીર હો ગઈ તો ઈબ્ને લાઉનકો ફૌજકી આમદકી ખબર મિલ જાએગી. ઉસે તવક્કુઅ થી કે ઈબ્ને લાઉનકે સાથ બળા સખ્ત મુકાબલા હોગા. ઈસ ખત્રેકે પેશે નઝર ઉસ્ને હલબકી ફૌજકો ભી બુલા લિયા થા. યહ ઉસ મુઆહદેકે તહત થા જો સુલ્તાન અય્યૂબીને અલ્મલિકુસ્સાલેહકો શિકસ્ત દે કર ઉસ્કે સાથ કિયા થા.

આધી રાતસે કુછ દેર બા'દ સુલ્તાન અય્યૂબીને અપની ફૌજકો યલ્ગારકે લિએ કૂચકા હુકમ દિયા. ઈન્ટેલિજન્સ રિપોર્ટોંસે મા'લૂમ હો ગયા થા કે આરમેનિયાંકી ચોકિયાં કહાં કહાં હે ઔર ઉન્મેં કિત્ની કિત્ની નફરી હે. નફરી જિત્ની ભી થી વહ બેખબર પળી થી. ઈઝઝુદ્દીનકી તરફસે તો ઉન્હેં હમ્લેકા ખત્રા હી નહીં થા ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકા વહાં ઈત્ની ખામોશીસે પહુંચ જાના ઉન્કે વહમો ગુમાનમેં ભી નહીં આ સકતા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકી યલ્ગાર સૈતરફી (તીનતરફા) થી. હર હમ્લા ઔર કાલમકે સાથ ઈઝઝુદ્દીનકે મુહિય્યા કિએ હૂએ ગાઈડ થે. સુલ્તાન ઉસ કાલમકે સાથ થા જિસ્ને નહરૂલ્અસ્વદ (દરિયાએ સિયા)કી તરફસે હમ્લા કિયા થા.

યહ દરિયા ઈબ્ને લાઉનકે મુલ્કકી સર્હદ થા. ઈસ પર કશ્તિયોંકા પુલ બના હુવા થા. દરિયાકે કીનારેસે આરમેનિયોંકા કિલ્આ મુખાફતુલ્અહઝાન થા. ઈબ્ને લાઉન ઈસી કિલ્એમેં મુકીમ થા. ઉસે સર કરનેસે તમામતર ઈલાકા

ફતહ હો સકતા થા. ઈસી લિએ સુલ્તાન અય્યૂબી અપની ફૌજકે ઈસ કાલમકે સાથ રહા. ઉસ્કી કિયાદત સુલ્તાન અય્યૂબીકા ભતીજા ફખ્રશાહ કર રહા થા જો ગૈરમઅમૂલી તૌર પર બહાદુર ઔર હર્બો ઝર્બકા માહિર થા. દૂસ્રે દો કાલમોને ચોકિયોં પર હમ્લે કરકે દુશ્મનકી ફૌજકો હલાક યા કૈદ કર લિયા ઔર ચોકિયોંકો આગ લગા દી. દહશત ફેલાનેકે લિએ બા'ઝ બસ્તિયોંકો ભી આગ લગા દી ગઈ.

ઈબ્ને લાઉનકી આંખ ઉસ વકત ખુલી જબ સુલ્તાન અય્યૂબીકે જાંબાઝ કમન્ડે ફૈંક કર કિલ્એકી દીવારોં પર ચળ્હ ગએ થે ઔર મિંજીનીકોંસે વઝની પથ્થર ફૈંક કર કિલ્એકા દરવાઝા તોળા જા ચુકા થા. કિલ્એમેં ફૌજ સોઈ હૂઈ થી. ઈબ્ને લાઉન દોળ કર કિલ્એકે એક મીનાર પર ગયા. દૂર ઉસે આગકે શો'લે નઝર આએ. વહ અભી સોચ ભી ન પાયા થા કે યહ કયા હો રહા હે ઔર વહ કયા કરે કે સુલ્તાન અય્યૂબીકા એક જાંબાઝ જૈશ ઉસ પર ટૂટ પળા ઉસ્કે મુહાફિઝોંને મુકાબલા તો ખૂબ કિયા લેકિન મારે ગએ ઔર ઈબ્ને લાઉનકો કૈદ કર દિયા ગયા.

સુબ્હ તુલૂઅ હો રહી થી જબ ઈબ્ને લાઉનકો સુલ્તાન અય્યૂબીકે સામને ખળા કિયા ગયા. સુલ્તાન અય્યૂબી હુકમ દે ચુકા થા કે કિલ્એકો મિસ્માર કર દિયા જાએ. ઉસ્કી ફૌજ ઉસ કામકે લિએ કાફી નહીં થી. ઈઝ્ઝુદ્દીન ભી સુલ્તાન અય્યૂબીકે સાથ થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકે કહને પર ઈબ્ને લાઉનને હર તરફ કાસિદ ઈસ હુકમકે સાથ દોળા દીએ કે તમામ ફૌજ હથિયાર ડાલ કર કિલ્એકે કરીબ આ જાએ.... ફૌજકે આને તક સુલ્તાન અય્યૂબીને ઈઝ્ઝુદ્દીનકે કહને પર ઈબ્ને લાઉનકે સાથ સુલહકી શરાઈત તૈ કર લી. ઉન્મેં એક યહ થી કે ઈબ્ને લાઉન અપની આધી ફૌજ સુલ્તાન અય્યૂબીકે હવાલે કર દે. દૂસ્રી યહ કે ઈબ્ને લાઉનકી ફૌજકી હદ મુકર્રર કર દી ગઈ. તીસ્રી યહ કે ઈબ્ને લાઉન સાલાના જિઝયા દેતા રહે ઔર ઐસી ચંદ ઔર શરાઈત થી જિન્હોંને ઈબ્ને લાઉનકો બરાએ નામ હુકમરાન રહને દિયા.

જબ ઈબ્ને લાઉનકી ફૌજ હથિયાર ડાલ કર કિલ્એકે કરીબ ઈકટ્ઠી હો ગઈ તો સુલ્તાન અય્યૂબીને ઈસ ફૌજકો હુકમ દિયા કે કિલ્એ ઈસ તરહ મિસ્માર કર દે કે ઈસ્કા યહાં નિશાન ભી ન રહે. શિકસ્તખુર્દા ફૌજને ઉસી

વકત કિલ્આ મિસ્માર કરના શુરૂઅ દિયા ઔર સુલ્તાન અય્યૂબી અપની ફોજકો મુસાફા નામકે એક ગાંવકે કરીબ લે ગયા. ઉસ્ને હલબકી ફોજ વાપસ ભેજ દી ઔર અપની ફોજકો આરામકી લંબી મોહલત દી. ઈબ્ને લાઉનકી જો આધી ફોજ ઉસ્ને લે લી થી વહ ઈઝ્ઝુદ્દીનકો દે દી, મગર સુલ્તાન અય્યૂબીકો મા'લૂમ ન થા ઉસ્કી ફોજકે ખેમાગાહ જિસ સિલ્સિલએ કોહિસ્તાનકે દામનમેં હે, ઉસ્કે અંદર ઔર ઉસ્કી બુલંદિયોં પર બાલ્ડવિનકી ફોજ આ ચુકી હે ઔર વહ ઉકાબકી તરહ ઉસ પર ઝપટનેકો પર તોલ રહી હે. સુલ્તા અય્યૂબીને ઈસ ઈલાકેમેં દેખ ભાલકી ઝરૂરત મહસૂસ નહીં કી કયૂંકે ઉસે કિસી ફોજકા ખત્રા નહીં થા.

તકરીબન તમામ મુઅર્રિખોંકી તહરીરોંસે હેરતકા ઈઝહાર હોતા હે કે સુલ્તાન અય્યૂબીને ઈઝ્ઝુદ્દીનકે પૈગામ પર કયૂં અપના ઈત્ના બળા પ્લાન તબ્દીલ કરકે ઈબ્ને લાઉન જૈસે ગૈર અહમ હુકમરાન પર ફોજકશી કી જિસ્મેં ઉસ્ને બેશક ફતહ હાસિલ કી લેકિન જો વકત ઔર જો ફોજ ઝાએઅ હૂઈ ઉસ્કી કીમત ઝિયાદા થી. અર્નોલ નામકા મુઅર્રિખ લિખતા હેં કે સુલ્તાન અય્યૂબી ઈર્દ ગિર્દકે ખત્રોંકો કમ કરના ચાહતા થા. ઉસ વકત વકાએ નિગાર જિન્મેં અસદુલ્અસદી કાબિલે ઝિક્ર હે, લિખતે હેં કે સુલ્તાન અય્યૂબી ઈઝ્ઝુદ્દીનકા પૈગામ પળહ કર જઝબાતકે ગલ્બેમેં આ ગયા થા. બહર હાલ જંગકે માહિરીનને સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઈસ હમ્લેકો સરાહા નહીં. વહ લિખતે હેં કે સુલ્તાન અય્યૂબીકો મા'લૂમ થા કે કરીબ હી કહીં શાહ બાલ્ડવિનકી ફોજ હેં જો સુલ્તાન અય્યૂબી પર ઉસ વકત હમ્લા કર સકતી થી જબ વહ એક હી રાતમેં હાસિલ કી હૂઈ ફતહકે માબાદકે ઈન્તિઝામાતમેં મસ્રૂફ થા. મુઅર્રિખ ઈસ પર ભી હેરાન હે કે બાલ્ડવિનને અપની ફોજકો ઉસ વકત પહાળી ઈલાકેમેં જંગી તર્તીબમેં ફેલા દિયા થા જબ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફોજ પહાળિયોંકે દામનમેં ખેમે ગાળ રહી થી. શાહ બાલ્ડવિનને હમ્લેમેં તાખીર કી. કિસી ભી મુઅર્રિખકો મા'લૂમ નહીં કે યહ ઉસ્કી શાહાના હિમાકત થી યા કોઈ મજબૂરી, અગર વહ ઉસી વકત હમ્લા કરતા તો સુલ્તાન અય્યૂબીકી હાલત વહી હોતી જો રમલામેં હૂઈ થી. શિકસ્ત ઔર પસ્પાઈ!

સુલ્તાન અય્યૂબીકો વહાં ખૈમાઝન હોનેકે બા'દ ભી પતા ન ચલા કે શાહ બાલ્ડવિન ઉસ્કે સર પર બેઠા દાંત તેઝ કર રહા હૈ. બુલંદિયોંસે બાલ્ડવિનકે દેખભાલવાલે આદમી સુલ્તાન અય્યૂબીકી ખૈમાગાહકો દેખતે રહે ઔર બાલ્ડવિનકો બતાતે રહતે થે. યહ ગાલિબન પેહલા મૌકા થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકા જાસૂસી ઔર દેખભાલકા નિઝામ ઢીલા પળ ગયા થા.

તબરેઝ ભી ઈસ ફૌજકે સાથ થા. વીરાને અભી તક ઉસે બતાયા નહીં થા કે વહ ઉસે અપને સાથ કયૂં લે આઈ હૈ. વહ શાયદ ઉસે ઈસાઈ બના કર જાસૂસ બનાના ચાહતી થી. ઉસ્મેં દોનોં બાતેં થી. સલીબકી વફાદારી ભી ઔર તબરેઝકી મુહબ્બત ભી. શાહ બાલ્ડનિકો તબરેઝકે સાથ કોઈ દિલચસ્પી થી યા નહીં ઈસે વીરાકે સાથ ગહરી દિલચસ્પી થી કયૂંકે વહ બહુત ખૂબસૂરત થી. એક રોઝ વીરાને બાલ્ડવિનસે કહા થા કે વહ ઉસે ઉસ્સે હેડકવાર્ટરમેં ભેજ દે જો ઈકરામેં થા. બાલ્ડવિનને ઉસે રોક લિયા થા.

યહ ઉસ જગહકી બાતેં હૈં જો હિમ્સકે કરીબ થી. એક રોઝ બાલ્ડવિનકો જાસૂસોંને ઈત્તિલાઅ દી કે સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજ તલખાલીદકો જા રહી હૈ. બાલ્ડવિનકે વહમો ગુમાનમેં ભી નહીં થા કે સુલ્તાન અય્યૂબી ઈબ્ને લાઉન પર હમ્લા કરને જા રહા હૈ. વહ ઈસ ઈલાકેસે વાકિફ થા. ઉસ્ને ફૌરન અપની ફૌજકો મુસાફાકી પહાળિયોંકી તરફ કૂચ કરનેકા હુકમ દે દિયા. ઉસ્કા પ્લાન યહ થા કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબી કહીં પહાળિયોંમેં ઘસીટ કર લળાએગા. ઈસ પ્લાનકે મુતાબિક ઉસ્ને પહાળિયોંકી મોઝે બુલંદિયોં ઔર ઢકી છૂપી જગહોંમેં અપની ફૌજકો ફૈલા દિયા. યહ બહુત બળે પૈમાનેકી ઘાત થી.

ઉસ્ને જબ હિમ્સકે કરીબકી ખૈમાગાહસે કૂચકા હુકમ દિયા થા તો વીરાને ઉસે કહા કે વહ ઉસ્કે પાસ પનાહ લેને આઈ થી. તબરેઝકે મુતઅલ્લિક ઉસ્ને બાલ્ડવિનકો સારી કહાની સુના કર બતાયા થા કે વહ ઉસે કયૂં સાથ સાથ લિએ ફિરતી હૈ. અબ જબકે બાલ્ડવિન લળનેકે લિએ જા રહા થા વીરા ઔર તબરેઝકા ઉસ્કે સાથ રહનેકા કોઈ મકસદ નહીં થા મગર બાલ્ડવિનને વીરાકો ન જાને દિયા.

"મેરે યહાં લળકિયોંકી કોઈ કમી નહીં." બાલ્ડવિનને કહા "મગર

તુમ પહલી લળકી હો જિસ્ને મેરે દિલ પર કબ્ઝા કર લિયા હે. તુમ મેરે પાસ હોતી હો તો મુઝે રૂહાની સુકૂન મહસૂસ હોતા હે. તુમ કુછ અર્સા ઔર મેરે સાથ રહો."

વીરા અપને બાદશાહોંકો અછ્છી તરહ જાનતી થી. બાલ્ડવિનકી નિય્યતકો સમઝના ઉસ્કે લિએ મુશ્કિલ નહીં થા. ઉસ્ને સાફ અલ્ફાઝમેં ઉસે કહ દિયા "અગર બાત રૂહાની સુકૂનકી હે તો મુઝે યહ સુકૂન ઈસ મુસલમાનસે મિલતા હે જિસ્કા સારા કુમ્બા કત્લ કરાકે મેં ઉસે સાથ સાથ લિએ ફિરતી હૂં. મેં બતા નહીં સકતી કે મેં ઈસે ઈસ્કે કુમ્બેકે કત્લસે બેખબર રખનેકા જો ગુનાહ કિયા હે ઉસ્કા કફ્ફારા મેરા ઝમીર મુજસે કિસ તરહ અદા કરાએગા."

"તુમ્હારી ભી રૂહ હે ?" બાલ્ડવિનને તંઝિયા કહા "તુમ્હારા ઝમીર હે ? રાતેં મુસલમાન ઉમરાકે સાથ ગુઝારનેવાલી ગુનાહકા કફ્ફારા અદા કરનેકી ભી સોચ સકતી હે ?"

"આપકે સામને મેં સિર્ફ જિસ્મ હૂં, દિલકશ જિસ્મ"વીરાને કહા "ઔર જબ મેં તબરેઝકે પાસ હોતી હૂં તો રૂહ હોતી હૂં, પ્યારકી પ્યાસી હૂં."

બાલ્ડવિન બાદશાહ થા. ઉસ્ને બાદશાહોંકી તરહ હુકમ દિયા "તુમ મેરે સાથ રહોગી" ઉસ્ને દરબાનકો બુલા કર કહા "ઈસ મુસલમાનકે પાંવમેં ઝંજીર ડાલ દો જો હમારી ખૈમાગાહમેં રહતા હે."

ઔર જબ બાલ્ડવિન મુસાફાકી પહાળિયોંમેં પહુંચા તબરેઝ ઝંજીરોંમેં બંધા હુવા કૈદી થા ઔર વીરા ઐસી કૈદી જિસે ઝંજીર નહીં ડાલી ગઈ થી, વહ મુહાફિઝોંકે પહરેમેં થી. યહાં આ કર બાલ્ડવિન અપની ફૌજકે ડીપ્લાયમેં મસ્રૂફ હો ગયા. ફારિગ હુવા તો ઉસ્ને વીરાકો તળપાના શુરૂઅ કર દિયા. ઉસ્કા તરીકા યહ થા કે તબરેઝકો અપને સામને બુલા લેતા. વીરાકો સામને ખળા કર લેતા ઔર હુકમ દેતા કે તબરેઝકો કોળે મારે જાએ. કોળે તબરેઝકી પીઠ પર પળતી તો ચીખેં વીરાકી નિકલ જાતી થી. બાલ્ડવિન વીરાસે કહતા "તુમ અપને આપકો મુજસે બચા નહીં સકતી, મેં તુમ્હેં ઉસ ઝબાનદરાઝીકી સઝા દે રહા હૂં જો તુમને મેરે સાથ કી થી."

તબરેઝ તો જૈસે ગૂંગા ઔર બેહરા હો ગયા થા. ઉસે કુછ સમઝ નહીં આ રહા થા કે યહ કયા હો રહા હે. ઉસે યકીન નહીં આતા થા કે ઉસે યહ સઝા વીરા દિલા રહી હે. વીરાકી ચીખોં ઔર આહો ઝારીસે વહ સમઝ ગયા કે વીરા ભી મઝલૂમ હે. તબરેઝ બર્દાશ્ત કરતા રહા મગર એક રોઝ વીરાકી બર્દાશ્ત ટૂટ ગઈ. વહ બાલ્ડવિનકે પાસ ચલી ગઈ. ઉસ્કે પાંવ પકળ કર મુઆફી માંગી ઔર કહા કે જબ તક કહેંગે ઔર જિસ તરહ કહેંગે આપકે સાથ રહૂંગી, તબરેઝકો છોળ દેં.

બાલ્ડવિનકે હુકમસે તબરેઝકી ઝંજીરે ખોલ દી ગઈ ઔર ઉસ્કી મર્હમપટ્ટીકા ઈન્તિઝામ કર દિયા ગયા. વીરા શાહ બાલ્ડવિનકી તન્હાઈકી રોનક બન ગઈ.

ચંદ દિનોં બા'દ બાલ્ડવિનને રાત શરાબ ઔર વીરાકે હુસ્નસે બદમસ્ત હો કર ઉસે કહા "અગર મેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો તબરેઝકી તરહ ઝંજીરોંમેં બાંધ કર તુમ્હારે સામને ખળા કર દૂ તો માન જાઓગી કે મેં ઈત્ના બૂઢા નહીં જિત્ના તુમ સમઝતી હો ?"

"મેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીસે કહૂંગી કે મેં મલિકએ બાલ્ડવિન હૂં" વીરાને કહા "અપની તલ્વાર મેરે કદમોંમેં રખ દો."

"દો રોઝ બા'દ મેં તુમ્હેં યહ કરકે દિખા દૂંગા જો મેંને કહા હે." બાલ્ડવિનને કહા.

"મુમ્કિન નઝર નહીં આતા" વીરાને કહા.

"તુમને દેખા નહીં કે સલાહુદ્દીનને મેરે કદમોંમેં પળાવ ડાલ રખ્ખા હે ?" બાલ્ડવિનને કહા "પરસોં સુબ્હકી તારીકીમેં હમ ઉસ પર હમ્લા કરેંગે. પેશ્તર ઉસ્કે કે ઉસે મા'લૂમ હો કે યહ કયા હુવા હે વહ મેરા કૈદી હોગા. ઈસે મેરી મૌજૂદગીકા ઈલ્મ નહીં."

તબરેઝ આઝાદ થા. ઉસ્કે મુતઅલ્લિક બાલ્ડવિનને કોઈ ફેસ્લા નહીં કિયા થા કે વહ ચલા જાએ, રહે યા કયા કરે. વહ શાહી મેહમાન બના હુવા થા. સુબ્હ તુલૂઅ હૂઈ તો વીરા તબરેઝકે ખૈમેમેં ગઈ. તબરેઝ બેતાબીસે ઉસે મિલા ઔર ઉસ પર બર્સા.

"ઝિયાદા બાતોંકા વકત નહીં" વીરાને ઉસે કહા "મેં આજ તુમ્હારે એહસાનકા સિલા ઔર તુમ્હારી મુહબ્બતકા જવાબ દેના ચાહતી હે. મેં જો કહતી હૂં વહ કરના. મુજસે કુછ ન પૂછના. મેંને બહુત ગુનાહ કિએ હેં. તુમ્હારા હિમ્સ તબાહ હો ચુકા હે. વહાં ન જાના. વહાં ખંડર હોંગે ઔર તુમ્હેં વહાં અપને ઘરવાલોંકી હડ્ડિયાં મિલેંગી" ઉસ્ને તબરેઝકો ઈસ તબાહીકી ઔર તબરેઝકો બચાનેકી તફસીલ સુના કર કહા "તુમ્હેં બાલ્ડવિનકી ફૌજસે ઈન્તિકામ લેના હે. આજ રાત ઈસ તરહ પહાળી ઈલાકેસે નિકલ જાઓ કે તુમ્હેં કોઈ ન દેખ સકે. સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે પાસ જાઓ ઔર ઉસે બતાઓ કે સલીબી ફૌજ તુમ્હારે સર પર બેઠી હે ઔર પરસોં તુમ પર હમ્લા કરેગી." વીરાને ઉસે બાલ્ડવિનકે હમ્લેકા સારા પ્લાન બતા દિયા ઔર કહા "અબ મેરી તરફ ન દેખો વર્ના યહાંસે હિલ નહીં સકોગે. મેંને તુમ્હેં કહા થા કે હમારી મંઝિલે જુદા જુદા હે. આજ હમ દોનોંને અપની અપની મંઝિલ પા લી હે."

અગર વીરા ઉસે હિમ્સકી તબાહી ઔર કત્લે આમકી તબાહી ન સુનાતી તો તબરેઝ વહાંસે ઈત્ની જલ્દી ન ચલતા. વહ આંખોમેં આંસૂ લે કર વીરાસે જુદા હુવા.... શામ તારીક હોતે હી વહ ચુપકેસે નિકલા ઔર બચતા બચાતા નિકલ આયા. સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકે ખેમાગાહમેં આયા ઔર કહા કે વહ સુલ્તાનકે પાસ જાના ચાહતા હે. ઉસે વહાં પહુંચા દિયા ગયા. સુલ્તાન અય્યૂબીને ઉસ્કી સારી દાસ્તાન તહમ્મુલસે સુની ઔર ઉસ્સે બાલ્ડવિનકી ફૌજ ઔર ઉસ્કે પ્લાનકે મુતાબિક પૂરી ઈત્તિલાઅ લી. ઉસ્ને ઉસી વકત અપને સાલારોંકો બુલાયા ઔર ઝરૂરી અહકામ દીએ.

શાહ બાલ્ડવિનને તીસ્રી રાતકે આખરી પહર સુલ્તાન અય્યૂબીકી ખેમાગાહ પર હમ્લા કિયા મગર વહ સિર્ફ ખેમે થે. ફૌજ નહીં થી. અચાનક ફીઝામેં ફલીતેવાલે તીરોંકે શરારે ઉળે ઔર ખેમોં પર ગિરે. ખેમે જિન્કે અંદર ખુશ્ક ઘાસ ઔર ઉસ પર આતિશગીર સિયાલ છીળકા હુવા થા. મુહીબ શો'લે બન ગએ. બાલ્ડવિનને યહ હાલત દેખી તો ઉસ્ને અપને મઝિદ દસ્તોંકો હમ્લેકે લિએ ભેજા ઉન પર દાએં ઔર બાએંસે તીરોંકી બોછાળેં પળીં. સુબ્હ હો ગઈ. બાલ્ડવિનકી ઈસ ફૌજ પર જો વાદિયોંમેં

છૂપી હૂઈ થી. હમ્લા હો ગયા. તબ બાલ્ડવિનકો એહસાસ હુવા કે ઉસ્ને સુલ્તાન અય્યૂબીકો બેખબરીમેં નહીં લિયા બલ્કે વહ ખૂદ સુલ્તાન અય્યૂબીકી ઘાતમેં આ ગયા હે.

બાલ્ડવિન એક બુલંદી પર જા ખળા હુવા ઔર અપની ફોજકા હશ્ર દેખને લગા. ઉકબસે ઉસ પર તીર આએ મગર વહ ઉસ્કે દો મુહાફિઝોંકો લગે. વહ ભાગ કર નીચે ઉતરા તો આગેસે સુલ્તાન અય્યૂબીકે સિપાહી આ ગએ. બાલ્ડવિન એક તંગસે રાસ્તેસે નિકલ ભાગા.

અક્તૂબર ૧૧૭૯ ઈસ્વીસન (૫૭૫ હીજરી)કે ઉસ મા'રિકામેં બાલ્ડવિન કૈદી હોતે હોતે બચા. સુલ્તાન અય્યૂબીને રમલાકી શિકસ્તકા ઈન્તિકામ લે લિયા જિસ્સે ઉસ્કી ફોજકા હોસ્લા બુલંદ ઔર ખૂદ એ'તમાદી બહાલ હો ગઈ ઔર વીરા ઔર તબરેઝ તારીખકી તારીકિયોંમેં રૂપોશ હો ગએ.

જબ બેટા મર રહા થા

રઝીઅ ખાતૂનકો ખાદિમાને ઈત્તિલાઅ દી કે ઉસે ઉસ્કી શમ્સુન્નિસા મિલને આઈ હે. રઝીઅ ખાતૂનકી આંખે ઠહર ગઈ. ફિર ઉન આંખોસે આંસૂ જારી હો ગએ. માં બેટી ઉસ વકત જુદા હૂઈ થી. જબ બેટીકી ઉમ્ર નવ સાલ થી. અબ બેટી પંદરહ સાલકી હો ચુકી થી. માંકો દોળ કર બાહર નિકલ જાના ઔર અપની બિછળી હૂઈ બેટીકો સીનેસે લગા લેના ચાહિએ થા મગર માંને ગુસ્સેસે પૂછા "વહ કયૂં આઈ હે ?"

"આપસે મિલને આઈ હે ખાતૂન !" ખાદિમાને કહા "શાયદ આપકે પાસ વાપસ આ ગઈ હે."

માં પર ખામોશી તારી હો ગઈ. ખાદિમા મુન્તઝિર ખળી થી. માંને કહા "ઉસે કહો વાપસ ચલી જાએ અપને ગદ્દાર ભાઈકે પાસ જાએ. મેરે સામને આનેકી જુર્અત ન કરેં."

"યહ તો ઉસ વકત બચ્ચી થી જબ આપકા બેટા ઉસે અપને સાથ લે ગયા થા" ખાદિમાને કહા "મઅસૂમ બચ્ચીકો કયા મા'લૂમ થા કે ભાઈ ઉસે કહાં લે જા રહા હે."

"મેં જાનતી હૂં ઉસે ભાઈને ભેજા હે" રઝીઅ ખાતૂનને કહા "ઔર મેં યહ ભી જાનતી હૂં કયૂં ભેજા હે. મેરા બેટા ગદ્દાર ઔર બેગૈરત હે.... મેં બેટીસે નહીં મિલૂંગી."

રઝીઅ ખાતૂન નુરૂદ્દીન ઝંગી મર્હૂમકી બેવહ થી. આપ ઈસ સિલ્સિલેકી પિછલી અકસાતમેં તફસીલસે પઢ઼ ચુકે હેં કે ઈસ્લામકી અઝમતકા પાસ્બાન નુરૂદ્દીન ઝંગી ફોત હો ગયા તો ઉસ્કે ઉમરાઅ, વુઝરાઅ ઔર બા'ઝ ફૌજી હુક્કામને મન માની કરનેકે લિએ ઉસ્કે બેટે અલ્મલિકુસ્સાલેહકો સુલ્તાન બના દિયા થા. અસ્સાલેહકી ઉમ્ર સિર્ફ ગ્યારહ સાલ થી. શમ્સુન્નિસા ઉસ્કી છોટી બહન થી. ઉમ્ર આઠ નવ સાલ થી. ઝંગી મર્હૂમકી સલ્તનતકે તહત બા'ઝ ઉમરા ઔર કિલ્અેદારોંને ખૂદમુખ્તારીકા એલાન કર દિયા ઔર વહ બગ્દાદકી ખિલાફત તકસે આઝાદ હો ગએ ઉન સબને સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ખિલાફ મહાઝ કાઈમ કર લિયા. ઉસ

વકત સુલ્તાન અય્યૂબી મિસરમેં થા. ઝંગી મર્હૂમ ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ ઉન ઉમરા વગૈરાકો યહ શિકાયત કી કે ઉન દોનોંને ઐશો ઈસ્રત મમ્નૂઅ કરાર દે રખ્ખી થી. ઉન્હોંને અપને જીનેકા મકસદ સિર્ફ યહ બના રખ્ખા થા કે સલીબિયોંકે અઝાઈમકો તહસ નહસ કરેંગે, ફલસ્તીનકો આઝાદ કરાએંગે ઔર સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકો વુસ્અત દેંગે.

બાગી ઉમરા પર સલીબિયોંકે અષ્રાત ભી થે. ઈસી લિએ વહ ઐશો ઈસ્રતકે દિલદાદા થે. સલીબિયોંકી ભેજી હૂઈ લળકિયોં ઔર ઝર્રો જવાહિરાતને ઉન્કા ઈમાન ખરીદ લિયા થા. નુરૂદ્દીન ઝંગી તો ફોત હો હી ગયા થા, અબ યહ લોગ સુલ્તાન અય્યૂબીકો શિકસ્ત દે કર ઉસ્કી હુકમરાનીકો ખત્મ કરને પર તુલે હૂએ થે. ઝંગી મર્હૂમકી આધી ફૌજ બાગી કર લી ગઈ થી. સુલ્તાન અય્યૂબીકો ઈત્તિલાઅ મિલી તો વહ સિર્ફ સાતસો સવારોંકે સાથ દમિશ્કમેં દાખિલ હુવા. શહરિયોંને ઉસ્કા ઈસ્તિકબાલ કિયા. શહરકે કાઝીને ઉસે શહરકી ચાબી દે દી મગર ફૌજકા જો હિસ્સા બાગી થા વહ લળા. યહ ખાનાજંગી થી. નુરૂદ્દીન ઝંગીકી બેવહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી હામી થી. વહ અપને ખાવિંદકી મકાસિદકી તકમીલ ચાહતી થી.

એક હી રાતમેં બાગી ફૌજકો શિકસ્ત હૂઈ. રાત હી રાત અલ્મલિકુસ્સાલેહ, ઉસ્કે હાશિયા બર્દાર ઉમરા ઔર દો તીન સાલાર ઔર બાગી ફૌજ દમિશ્કસે ભાગ કર હલબ ચલે ગએ. અલ્મલિકુસ્સાલેહ અપની બહન શમ્સુન્નિસાકો ભી સાથ લે ગયા. જિન ઉમરા ઔર કિલ્અેદારોંને ખૂદ મુખ્તારીકા એલાન કિયા ઉન્મેં હિરનકા કિલ્અેદાર ગુમશ્તગીન ઔર મોસુલકા અમીર સૈફુદીનગાઝી ખાસ તૌર પર કાબિલે ઝિક્ર હૈં. અલ્મલિકુસ્સાલેહને હલબકો અપના દારૂલ્હુકૂમત બના લિયા, ફિર યહ શહર ઉસ્કી ફૌજ, ગુમશ્તગીન ઔર સૈફુદીનકી અફવાજકા મુશ્તરકા હેડકવાર્ટર બન ગયા. ઉન સબકે પાસ સલીબી મુશીર આ ગએ. ઉન્કે સાથ શરાબ ઔર લળકિયાં ભી આઈ જો સિર્ફ ખૂબસૂરત હી નહીં થી બલ્કે જાસૂસી ઔર ઝહની તખ્રીબકારીકી માહિર થી. સલીબિયોંને ઉન્હેં બરાએ નામ જંગી મદદ ભી દી ઔર અપની પ્રોપેગંડા મશીનરીકો ઈસ તરહ ઈસ્તિઅમાલ કિયા કે ઉન્કે દિલોંમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકી મુખાલિફત પુખ્તા

હો ગઈ.

નુરૂદ્દીન ઝંગીકી બેવા રઝીઅ ખાતૂન દમિશ્કમેં રહી જહાં ઉસ્ને લળકિયોંકો ફૌજી ટ્રેનીંગ દેનેકા ઈન્તિઝામ કર લિયા ઔર ઉસ્ને જહાં ઝરૂરત પળી ઈન લળકિયોંકો ઈસ્તિઅમાલ કિયા. વહ જવાનીકી ઉમ્રમેં થી. ઉસ્કા ખાવિંદ મર ચુકા થા ઉસ્કે દો હી બચ્ચે થે. દોનોં ઉસ્સે છિન ગએ. વહ મઅસૂમ બચ્ચે થે. માંને સીને પર સિલ રખ લી ઔર અપને આપકો યહ યકીન દિલા દિયા કે ઉસ્કે બચ્ચે ભી મર ગએ હૈં મગર કભી કભી મામતા ઉભર આતી થી ઔર ઉસ્કે આંસૂ નિકલ આતે. સુલ્તાન અય્યૂબીને અપને જાસૂસ હલબ, હિરન ઔર મોસુલમેં ભેજ દીએ થે. વહ બળી ખતરનાક ઈત્તિલાએં ભેજ રહે થે. વહાં સલીબિયોંકી ઝેરે નિગ્રાની ઝોર શોરસે સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ જંગી તય્યારિયાં હો રહી થી. સુલ્તાન અય્યૂબીને મિસરસે ફૌજ બુલા લી. દમિશ્કકી ફૌજકા બળા હિસ્સા ઉસ્કે સાથ થા. ઉસ્ને પહલેકે તમામ બાગી ઉમરાકો પૈગામ ભેજે કે વહ અઝમતે ઈસ્લામકે ખાતિર સલીબિયોંકે હાથોંમેં ન ખેલેં ઔર ઉસ્કા સાથ દે તાકે સલીબિયોંકો આલમે ઈસ્લામસે બેદખલ કરકે યૂરોપ પર ચળ્હાઈ કી જાએ મગર ઉન ઈમાન ફરોશોંને સુલ્તાન અય્યૂબીકે એલ્ચિયોંકા મઝાક ઉળાયા ઔર જવાબ દીએ બગૈર વાપસ ભેજ દિયા. ગુમશ્તગીનને જો કિલ્અેદારસે ખૂદમુખ્તાર હાકિમ બન ગયા થા, સુલ્તાન અય્યૂબીકે દો એલ્ચિયોંકો કૈદમેં ડાલ દિયા.

સુલ્તાન અય્યૂબીને પેશકદમી કી. નુરૂદ્દીન ઝંગીકી બેવહ દમિશ્કસે દૂર તક ઉસે રૂખ્સત કરને ઘોળે પર સવાર ઉસ્કે સાથ ગઈ ઔર બવકતે રૂખ્સત કહા "અગર મેરા બેટા તુમ્હારે તીર ઔર તલ્વારકી ઝદમેં આએ તો ભૂલ જાના કે વહ મેરા બેટા હે. વહ ગદ્દાર હે. ઉસ્કી લાશ મિલે તો દફન ન કરના. ગિધોં ઔર ગિદળોંકે આગે ફૈંક દેના" માંકી આંખે ખુશ્ક થી લેકિન સુલ્તાન અય્યૂબીકી આંખોસે આંસૂ બહને લગે. રઝીઅ ખાતૂન ઉસ્સે છોટી થી. ઉસ્ને સુલ્તાન અય્યૂબીકા હાથ અપને હાથમેં લે કર ચૂમા ઔર કહા "અલ્લાહ તુમ્હેં ફતહ અતા ફરમાએં" વહ બહુત દેર તક ફૌજકો જાતે દેખતી રહી થી."

યહાંસે મુસલમાનોંકો ખાનાજંગીકા તવીલ ઔર ખૂનમેં ડૂબા હુવા

દોર શુરૂઅ હો ગયા. આપ ઈન તમામ લળાઈયોંકી તફસીલાત પળ્હ ચુકે હૈં જો સુલ્તાન અય્યૂબીકો મુસલમાન ઉમરાકે ખિલાફ લળની પળી. સલીબિયોંને યહ પ્લાન બનાયા થા કે મુસલમાનોંકે ખિલાફ લળનેકે બજાએ ઉન્હેં આપસમેં લળાયા જાએ ઔર ઉન્કે ઈત્તિહાદકે સાથ સાથ ઉન્કી જંગી તાકતકો ભી ખત્મ કિયા જાએ. ઈસ દોરાન ઉન્હોંને હસન બિન સબાહકે ફિદાયોંસે સુલ્તાન અય્યૂબી પર કાતિલાના હમ્લે ભી કરાએ. અલ્લાહને હર બાર ઈસ્લામકી અઝમતકે ઈસ પાસબાનકો બચા લિયા. મુસલમાન તીન ચાર સાલ આપસમેં લળ લળ કર મરતે રહે. સુલ્તાન અય્યૂબીકો ખુદાએ ઝુલ્જલાલને હર મૈદાનમેં ફતહ અતા ફર્માઈ. એક લળાઈમેં જંગીકી બેવહકી ભેજી હૂઈ સેકળોં લળકિયોંને ભી મા'રિકા લળા ઔર મા'રિકાકા પાંસા પલટ દિયા થા. મગર સુલ્તાન અય્યૂબીને સખ્તીસે હુકમ દે દિયા કે આઈંદા કોઈ ઔરત મૈદાને જંગમેં ન આએ.

આખરી મા'રિકામેં સુલ્તાન અય્યૂબી હલબ તક જા પહુંચા ઔર હલબકા દિફાઈ કિલ્આ એઅઝાઝ લે લિયા. અલ્મલિકુસ્સાલેહને અપની બહન શમ્સુન્નિસાકો અપને એલ્ચિયોંકે સાથ સુલ્તાન અય્યૂબીકે પાસ સુલહકે મુઆહદેકે લિએ ભેજા ઔર બહનસે યહ ભી કહલવાયા કે એઅઝાઝકા કિલ્આ ઉન્હેં વાપસ દે દિયા જાએ. સુલ્તાન અય્યૂબીને બચ્ચીકો ગલે લગા લિયા. અલ્મલિકુસ્સાલેહકી પેશ કશ મંઝૂર કર લી. એઅઝાઝકા કિલ્આ બચ્ચીકો દે દિયા. ચંદ ઔર શરાઈત તૈ કરકે અલ્મલિકુસ્સાલેહકો હલબકા નીમ ખૂદમુખ્તાર હુકમરાન રહને દિયા. ઈન શરાઈતમેં યહ ભી થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીકો જબ ફૌજકી ઝરૂરત પળેગી અલ્મલિકુસ્સાલેહ ઉસે ફૌજ દેગા. યહ સુલહકા મુઆહદા થા. ગુમશ્તગીનકો અલ્મલિકુસ્સાલેહને અપને ખિલાફ સાઝીશકે જુર્મમેં મરવા દિયા થા. બાકી ઉમરાને સુલ્તાન અય્યૂબીકી ઈતાઅત કબૂલ કર લી.

પિછલી કિસ્તમેં આપને પળ્હા હે કે સુલ્તાન અય્યૂબીને કારાહિસારકે હુકમરાન ઈબ્ને લાઉનકો શિકસ્ત દી. ઈસ જંગમેં મુઆહદેકે મુતાબિક હલબસે ભી ફૌજ ભેજી ગઈ થી. ઉસ્કે સાથ હી સુલ્તાન અય્યૂબીને એક સલીબી બાદશાહ બાલ્ડવિનકો જો સુલ્તાન અય્યૂબી પર હમ્લા કરને આયા

થા, બહુત હી બૂરી શિકસ્ત દી. બાલ્ડવિન કૈદ હોતે હોતે બચા ઔર ઉસ્કી ફૌજકા અંજામ બહુત હી બૂરા હુવા. અબ સુલ્તાન અય્યૂબી ઈન્હીં ઈલાકોંમેં કહીં ખૈમાઝન થા ઔર સલીબી અપને જાસૂસોંકે ઝરીએ યહ મા'લૂમ કરનેકી કોશિશ કર રહે થે કે ઉસ્કી અગલી પેશકદમી કિસ તરફ હોગી.

નવમ્બર ૧૧૮૧ ઈસ્વી (રજબ ૫૭૭ હીજરી)કા વાકિઆ હે કે અલ્મલિકુસ્સાલેહકી છોટી બહન શમ્સુન્નિસા હલબસે દમિશ્ક અપની માંકો મિલને આઈ. વહ માંસે જુદા હૂઈ તો ઉસ્કી ઉમ્ર આઠ નવ સાલ થી. અબ વહ પંદરહ સોલહ સાલકી જવાન લળકી થી. અલ્મલિકુસ્સાલેહ સતરા અઠારા સાલકા જવાન હો ગયા થા. શમ્સુન્નિસાકે સાથ મુહાફિઝ ભી થે. ખાદિમાને નુરૂદ્દીન ઝંગીકી બેવહકો બતાયા કે ઉસ્કી બેટી આઈ હે. ઉસ્ને બેટીસે મિલનેસે ઈન્કાર કર દિયા. ખાદિમા ભી ઔરત થી. ઉસ્ને રઝીઅ ખાતૂનકો કાઈલ કરનેકે લિએ મામતાકા વાસ્તા દિયા ઔર કહા "વહ ઈત્ની દૂરસે ઈત્ને અર્સે બા'દ આઈ હે. ઉસે અંદર બુલા કર કહ દે કે વહ ચલી જાએ."

"મામતા મર ચુકી હે" રઝીઅ ખાતૂનને કહા.

ઈત્નેમેં કમરેમેં એક નૌજવાન લળકી દાખિલ હૂઈ. ઉસ્કે ચેહરે, બાલોં ઔર કપળોં પર ગર્દકી તહેં ચળી હૂઈ થી. સાફ પતા ચલતા થા કે વહ લંબે સફરસે આઈ હે. રઝીઅ ખાતૂનને હૈરાન હો કર ઉસે દેખા ઔર પૂછા "તુમ કોન હો ?"

લળકી ખામોશ ખળી રહી. ખાદિમા એક તરફ હટ ગઈ. રઝીઅ ખાતૂન આહિસ્તા આહિસ્તા આગે ગઈ. ઉસ્કે બાઝૂ અપને આપ હી ફેલતે જા રહે થે. ઉસ્કે મુંહસે સરગોશી નિકલી "તુમ મેરી બચ્ચી હો. શમ્સુન્નિસા. મેરી શમ્સી" વહ આહિસ્તા આહિસ્તા આગે બળ્હતી જા રહી થી ઔર કહ રહી થી "તુમ ઈત્ની બળી હો ગઈ હો" શમ્સુન્નિસા દરવાઝેકે પાસ ખામોશ ખળી રહી.

રઝીઅ ખાતૂન અપની બેટીસે દો તીન કદમ દૂર રહ ગઈ તો રૂક ગઈ. ઉસ્કે ફેલે હૂએ બાઝૂ ઉસ્કે પહલૂઓંમેં ગિર પળે. ઉસ્કે હોંટોંસે મુસ્કુરાહટ ગાઈબ હો ગઈ. દો તીન કદમ આગે જાનેકે બજાએ વહ દો તીન કદમ પીછે

હટ આઈ. ઉસ્કે બા'દ જો મુસ્કુરાએ થે ગુસ્સેસે પિસને લગે. મામતા જો અપને આપ બેદાર હો રહી થી અપને આપ બુઝ ગઈ.

"તુમ યહાં ક્યૂં આઈ હો ?" માંને દબી હૂઈ મગર કહર ભરી આવાઝમેં પૂછા.

"માં !" શમ્સુન્નિસાને રૂંધી હૂઈ આવાઝમેં કહા ઔર બાઝૂ ફેલા કર આગે બળ્હી "મેં આપસે મિલને આઈ હૂં. મેંને બારહ રોઝકી મુસાફત તીન દિનોંમેં તૈ કી હે."

"તુમ યહાં ક્યૂં આઈ હો ?" માંને બુલંદ આવાઝસે પૂછા ઔર કહા "દૂર ખળી રહો. મેં સલીબિયોંકે સાએમેં પલી હૂઈ લળકીકો અપને કરીબ નહીં આને દૂંગી."

"માં ! મેરી બાત સુન લો" બેટીને મન્નત કી "મેરે ઉપર જો ગર્દ પળી હે ઉસેં દેખો."

"ઈસ ગર્દસે મુઝે મુજાહિદીને ઈસ્લામકે ખૂનકી બૂ આ રહી હે" માંને કહા "યહ ઈન મુજાહિદીનકા ખૂન હે જો મેરે બેટેકી ફૌજકે હાથોં શહીદ હૂએ. યહ ખાનાજંગીકા ખૂન હે."

"માં !" શમ્સુન્નિસા દોળ કર આગે આઈ ઔર માંકે કદમોંમેં ગિર પળી. રો રો કર કહને લગી, ભાઈ અલ્મલિકુસ્સાલેહ મર રહા હે. શાયદ મર ચુકા હે. વહ આપકો બુલા રહા હે. વહ સખ્ત તકલીફમેં હે ઉસ્ને મુઝે ભેજા હે. ઉસ્ને કહા હે કે માંકો લે આઓ, મેં ઉસ્સે દૂધકી ધારેં ઔર ગુનાહ બખ્શવાઉંગા.

"મેં ઉસે દૂધકી ધારેં બખ્શ સકતી હૂં" માંને કહા "ઉસે વહ ખૂન કોન બખ્શેગા જો ઉસ્ને મુસલમાનકી ઔલાદ હો કર મુસલમાનોંકા બહાયા હે. માં અપને બેટેકી ગદ્દારીકા ગુનાહ નહીં બખ્શ સકતી."

"માં ! વહ આપકા ઈક્લોતા બેટા હે" શમ્સુન્નિસાને કહા. "વહ આપકે અઝીમ શોહરકી નિશાની હે."

"ઉસ્ને બાપકી અઝમતકો સલીબિયોંકે કદમોં તલે ફેંક દિયા હે." માંને કહા

"વહ સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સાથ સુલહકા મુઆહદા કર

ચુકા હે" શમ્સુન્નિસાને કહા "ઉન્કી અબ આપસમેં કભી લળાઈ નહીં હોગી."

"કયા તુમ મુઝે હલફિયા બતા સકતી હો કે ઉસ્કે યહાં કોઈ સલીબી મૌજૂદ નહીં ?" માંને ગરજ કર બેટીસે પૂછા "કયા ઉસ્કે હરમમેં કોઈ સલીબી ઔર યહૂદી લળકી નહીં ? વહ અબ અઠારા સાલકા જવાન હોગા ઉસ્કે નીચે અબ ઘોળા ભી મહસૂસ કરતા હોતા કે પીઠ પર કોઈ મર્દ સવાર હે. મુઝે યકીન દિલા દો કે મેરે બેટેકે દરબારસે સલીબકે મકરૂહ સાએ ઉઠ ગએ હેં તો તુમને બારહ રોઝકી જો મુસાફત તીન દિનોંમેં તૈ કી હે વહ મેં ડેળ દિનમેં તૈ કરકે અપને બીમાર બેટેકે પાસ પહુંચુંગી."

"વહ અબ કિસી લળકીકો દેખનેકે કાબિલ નહીં રહા માં !" બેટીને કહા "ઉસ્કી ઝિંદગીકે લિએ દુઆ કરો."

"મેં દુઆ નહીં કરૂંગી" માંને કહા "ઔર મેં બદદુઆ ભી નહીં દૂંગી." ઉસ્કી આવાઝકો જઝબાતને દબા લિયા. વહ રિક્કતમેં ડૂબી હૂઈ આવાઝમેં બોલી "માં બદદુઆ નહીં દિયા કરતી લેકિન માંકી આહોંકો ખુદાએ ઝુલ્જલાલ નઝરઅંદાઝ ભી નહીં કિયા કરતા. મેં રોઝે મેહશર ઉન હઝારોં શહીદોંકી માંઓ, બીવિયોં ઔર બેટિયોંકે આગે શર્મશાર ભી નહીં હોના ચાહતી જો મેરે બેટેકી ફૌજકે હાથોં શહીદ હો ચુકે હેં મેં ઉન શહીદોંકી મુકદ્દસ રૂહોંકો અપની મામતાકે ખૂનકા ખિરાજ દૂંગી."

"વહ અપને ગુનાહોંકી બખ્શીશ માંગ રહા હે માં !" બેટીને રોતે ઔર ચિલ્લાતે હૂએ કહા.

"યહ ભી મુઝે ફરેબ નઝર આતા હે" માંને કહા "મુઝે મા'લૂમ હે કે સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને હલબકો તહે તેગ કર લિયા ઔર ઉસ્ને તુમ્હેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે પાસ એઅઝાઝકે કિલ્એકી ભીક માંગનેકો ભેજા થા. ઈસ અઝીમ સુલ્તાનને તુમ્હેં અપની બચ્ચી સમઝ કર કિલ્આ તુમ્હેં બખ્શ દિયા થા. અસ્સાલેહ ખૂદ સુલ્તાનકે સામને કયૂં નહીં આયા થા ? ઉસ્ને શિકસ્ત ખા લી થી તો ઉસે અપને ગુનાહોંસે શર્મશાર હોના ચાહિએ થા. ઉસે ખૂદ આ કર અપની તલ્વાર અય્યૂબીકે કદમોંમેં રખ દેની ચાહિએ થી. અય્યૂબી ઉસ્કા દુશ્મન નહીં થા. ઉસે વહ મામૂજાન કહા કરતા થા, મગર

અપના ઈમાન નીલામ કર દેનેવાલોંને અપને ગુનાહોંકા સામના કરનેકી જુર્અત નહીં હોતી. વહ બૂઝદિલ ઔર ફરેબકાર હો જાતે હૈં, અય્યાર ઔર મક્કાર હો જાતે હૈં."

"પથ્થર દિલ ન બનો, માં !" શમ્સુન્નિસાને કહા.

"હર વહ શહીદ જો ઈસ ખાનાજંગીમેં શહીદ હુવા હે ઉસ્કી માંને દિલ પર પથ્થર રખ્ખા હુવા હે" માંને કહા "વહ કિસીકો બતાતે હૂએ શર્મશાર હોતી હે કે ઉન્હોંને જો બેટે દુશ્મનોંકે ખિલાફ લળનેકે લિએ ભેજે થે વહ આપસમેં લળ કર મારે ગએ. ઈસ્કા ઝિમ્મેદાર કોન હે ?.. મેરા બેટા !"

"વહ ઉસ વકત બહુત છોટા થા માં !"

"તો મેરે પાસ રહતા" માંને કહા "ઉસ્કા શુઊર જબ બેદાર હો ગયા થા તો મેરે પાંસ આ જાતા. હલબ સુલ્તાન અય્યૂબીકે હવાલે કર દેતા.... તુમ ચલી જાઓ. તુમ જલ્દી ચલી જાઓ. અગર ઈસ્લામકી માંએ જઝબાતમેં ઉલઝ ગઈ તો અલ્લાહકી રાહમેં કોઈ બેટા શહીદ નહીં હોગા. મેં મામતાકો માર ચુકી હૂં. મામતા શહીદ હો ચૂકી હે."

"માંએ અપની બેટિયોંકો યૂં રૂખ્સત કિયા કરતી હૈં માં ?"

"તો મેરે પાસ રહો" માંને કહા "મગર ઈસ શર્ત પર કે મેરે સામને ભાઈકા કભી નામ નહીં લોગી."

"માં ! યહ મુમ્કિન નહીં" બેટીને કહા "જબ ભાઈને મુઝે પાલા પોશા હે ઉસ્કા નામ મેં કયૂં નહીં લૂંગી."

"તો ઉસીકે પાસ ચલી જાઓ" માંને કહા "તુમ સલીબિયોંકે સાએમેં પલ કર જવાન હૂઈ હો. યહાંકી બેટિયોંકો દેખો. ઈસ્લામકે નામ પર જાન કુર્બાન કરનેકો તય્યાર હે. મેં જબ ઉન્હેં જંગી તર્બિયત દેતી ઔર ઉન્હેં ડાંટતી ઔર ઝિળકતી હૂં તો ડરતી હૂં કે ઉન્મેંસે કોઈ મુઝે યહ ન કહ બેઠે કે ઝરા અપની બેટીકી ભી ખબર લો.... કયા તુમ ઈસ ગલીઝ હકીકતકો ઝુટલા સકતી હો કે મેરા બેટા સલીબિયોંકે સાથ બેઠ કર શરાબ પિતા હે ઔર ઉસ્કે હરમમેં સલીબી ઔર યહૂદી લળકિયાં હે ?"

શમ્સુન્નિસાકા સર ઝુક ગયા. વહ ઈન્કાર ન કર સકી.

"અપની માંકે ઘરકા ખાના કબૂલ કર લો ઔર જાઓ" માંને કહા

"અગર મેરા બેટા ઝિંદા હુવા તો ઉસે કહના કે માંને તુમ્હેં દૂધકી ધારેં બખ્શ દી હે મગર શહીદોંકા ખૂન નહીં બખ્શા. ઉસે કહના કે તુમ્હારે સીનેમેં સલીબિયોંકા તીર ઉતર ગયા હોતા ઔર તુમ સલ્તનતે ઈસ્લામિયાકે ઝંડેકે સાએમેં ગિર કર જાન દેતે તો તુમ્હારી માં ઉળ કર પહુંચતી ઔર તુમ્હારી લાશકો સીનેસે લગા કર દમિશ્ક લાતી ઔર ફખ્રસે કહતી કે યહ હે મેરે શહીદ બેટેકા મઝાર... અબ મેં કયા કહૂં ? માંકા ફખ્ર બેટેને છીન લિયા હે."

શમ્સુન્નિસા કુછ દેર ખામોશ ખળી રહી. ઉસ્કા સર ઝૂકા હુવા થા. ઉસ્ને સર ઉઠાયા તો ઉસ્કે રૂખ્સારોં પર ગર્દકી જો તેહ જમી હૂઈ થી, ઉસ્મેંસે આંસૂઓને નદીકી તરહ રાસ્તા બના લિયા થા. ઉસ્ને દો ઝાનૂ હો કર માંકે કુરતેકા દાન પકળા, ચૂમા, આંખોસે લગાયા ઔર ઉઠ કર કહા "વહ મેરા ભાઈ હે. બચપનકા સાથી હે. શાયદ ઝિંદા ન રહે. મેં ઉસ્કે પાસ ઝરૂર જાઉંગી. તબીબોંને કહ દિયા હે કે વહ ઝિંદા નહીં રહ સકેગા. મેં ઉસ્કે કફન દફનકે બા'દ આપકે કદમોંમેં આ બેઠૂંગી."

"કિસ લિએ ?" માંને તંઝિયા પૂછા.

"ઉસ બચ્ચેકો જનમ દેનેકે લિએ જો અલ્લાહકી રાહમેં શહીદ હોગા" બેટીને કહા "આપકે બેટેકે અવઝમેં આપકો એક બચ્ચા દૂંગી જિસ્કી કબ્ર પર પ્યારસે હાથ ફેર કર આપ ફખ્રસે કહ સકેંગી યહ મેરે શહીદ બેટેકા મઝાર હે.... મેં આઉંગી માં, મેં આઉંગી. મેરી શાદીકા ઈન્તિઝામ કર રખના. મેં આંખે બંધ કરકે આઈ થી, આંખે ખોલ કર જા રહી હૂં. મુઝે ઈજાઝત દો કે ભાઈકો અપને હાથોં કફન પહના સકૂં.... અલ્વિદા માં ! અલ્વિદા."

લળકી જો દબે પાંવ, આહિસ્તા આહિસ્તા ચલતી અંદર આઈ થી, સીના ફેલા કર ગરદન તાન કર લંબે લંબે ડગ ભરતી કમરેસે નિકલ ગઈ. રઝીઅ ખાતૂન ઉસે દેખતી રહી. દરવાઝા બંદ હુવા તો ઉસ્ને બાઝૂ ફૈલા દીએ ઔર વહ દરવાઝે તક ગઈ. ઉસ્કે મુંહસે ચીખસી નિકલી "મેરી બચ્ચી !" ઉસ્ને દરવાઝા ઝરાસા ખોલા. બાહરસે ઉસે અપની બચ્ચીકી આવાઝ સુનાઈ દી જો બળી હી ગરઝદાર થી "બિન આઝર ! તમામ સવારોંકો જલ્દી બુલાઓ, હલબકો વાપસીકે લિએ, ફૌરન."

ઝરાસી દેર બા'દ માંને ઝરાસે ખુલે હૂએ કિવાળમેંસે દેખા. ઉસીકી

બેટી ઘોળ પર સવાર આઠ સવારોંકે આગે ચલી જા રહી થી. જો ઉસ્કે હુકમ પર તેઝ હો ગએ. રઝીઅ ખાતૂનને કિવાળ બંદ કર દિયા ઔર ઉસ્કી હિચકી બંધ ગઈ. ખાદિમા અંદર આઈ તો રઝીઅ ખાતૂનને રોતે હૂએ કહા "વહ ભૂકી ચલી ગઈ હે."

યહ નવમ્બર ૧૧૮૧ ઈસ્વીકા વાકિઆ હે જબ માં બેટીકી મુલાકાત હૂઈ થી. દો સાલ પહલેકા વાકિઆ હે જબ સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને ઈબ્ને લાઉનકો ઐસી શિકસ્ત દી કે ઉસ્કા કિલ્આ ઉસીકી ફૌજકે જંગી કૈદિયોંસે ઈસ તરહ મિસ્માર કરા દિયા થા કે ઉસ્કા નામો નિશાન નહીં રહા થા. ઉસ્કા મલ્બા દરિયામેં ફેંક દિયા ગયા થા. ઉસ્કે ફૌરન બા'દ સુલ્તાન અય્યૂબીને સલીબી બાદશાહ બાલ્ડવિનકો શિકસ્ત દી થી. યહ દરઅસલ એક મુસલમાન જાસૂસકા કારનામા થા ઉસ્ને સુલ્તાન અય્યૂબીકો બરવકત ઈત્તિલાઅ દે દી થી કે ફૌજ કુલાં પહાળી મુકામ પર ઘાતમેં બેઠી હે. આપને ઈન દોનોં જંગોંકી તફસીલાત પિછલી કિસ્તમેં પળ્હી હે.

યહ બાલ્ડવિનકી દૂસરી પસપાઈ ઔર પિટાઈ થી. ઈસ્સે પહલે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે ભાઈ અલ્આદિલસે ઐસે હી શિકસ્ત ખા ચુકા થા. અબ સુલ્તાન અય્યૂબીને ઉસે ઉઠનેકે કાબિલ નહીં રહને દિયા થા લેકિન વહાં વહ અકેલા સલીબી બાદશાહ નહીં થા. આલમે ઈસ્લામમેં કઈ સલીબી અફવાજ મૌજૂદ થી. ઉન્કે હુકમરાન દિલસે એક દૂસ્રેકે ખિલાફ થે. લેકિન ઉન્કા દુશ્મન મુશ્તરક થા ઈસ લિએ વહ એક દૂસ્રેકી મદદ કરતે થે. હર એકકે દિલમેં યહી થા કે વહ અકેલા ઝિયાદાસે ઝિયાદા ઈલાકોં પર કાબિઝ હો જાએ. ઉસી મકસદકે તહત બાલ્ડવિનને અકેલે અલ્આદિલ ઔર ઉસ્કે બા'દ સુલ્તાન અય્યૂબીસે જંગે લળી થી. ઉસ્કે પાસ ફૌજ ઔર વસાઈલકી કમી નહીં થી. ઉસ્કા અસ્લિહા ભી બરતર થા ઔર ઉસ્કે જાનવર ભી બેહતર થે લેકિન હાર ગયા.

કુછ અર્સા તો ઉસે બિખરી હૂઈ ફૌજ ઈકટ્ઠી કરનેમેં લગ ગયા. ઈસ દોરાન ઉસે ઈત્તિલાઅ મિલી કે સુલ્તાન અય્યૂબી ઈબ્ને લાઉનકો ભી શિકસ્ત દે કર ઉસ્કી બાદશાહી ઔર જંગી તાકત કમઝોર કર આયા હે. ઈબ્ને લાઉન

આરમેની થા. આરમેની સલીબિયોંકે દોસ્ત થે. ઉન્કી શિકસ્ત સલીબિયોંકે લિએ અચ્છી ખાસ્સી ચોટ થી. ઉસ્કે સાથ હી ઉસે ઈત્તિલાઅ મિલી કે ઈબ્ને લાઉનકી સલ્તનત તલખાલિદ ઔર ઉસ્કે કિલ્એ કારા હિસાર પર હમ્લેમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજકે સાથ અલ્મલિકુસ્સાલેહકી ફૌજકે દસ્તે ભી થે તો વહ બેચેન હો ગયા. યહ તો ઉસે ઔર દૂસ્રે સલીબી હુકમરાનોંકો પતા ચલ ચુકા થા કે સુલ્તાન અય્યૂબીને અલ્કલિકુસ્સાલેહકો શિકસ્ત દે કર અપના ખૂદમુખ્તાર અમીર બના લિયા હે. મગર ઉન્હેં યહ તવક્કુઅ થી કે અસ્સાલેહ મુઆહદે પર અમલ નહીં કરેગા. યહ અસ્સાલેહકી ખસલત થી. વહ બઝાહિર સુલ્તાન અય્યૂબીકે તાબેઅ હો ગયા થા. મગર ઉસ્ને સલીબિયોંકે સાથ મરાસિમ નહીં તોડે થે. અબ બાલ્ડવિનકો પતા ચલા કે અસ્સાલેહને સુલ્તાન અય્યૂબીકો ફૌજ દી થી તો વહ યરૂશલમ ચલા ગયા જહાં સલીબી બાદશાહોંકા હેડક્વાર્ટર બન ગયા થા. દૂસ્રા હેડક્વાર્ટર ઈકરા થા.

"ક્યા આપકો મા'લૂમ હે કે મુસલમાન ફિર મુત્તહિદ હો રહે હેં ?" બાલ્ડવિનને સલીબી હુકમરાનોં ઔર જર્નેલોંકી કાન્ફ્રન્સમેં કહા "અલ્મલિકુસ્સાલેહકો આપ લોગ અપના ઈત્તિહાદી સમઝતે રહે ઔર ઉસ્ને અપની ફૌજ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકો દે દી થી."

"ઈબ્ને લાઉનકી શિકસ્ત હમારી શિકસ્ત હે" ફીલીપ આગશ્ટસને કહા "અગર આપ ઘાતમેં બેઠનેકે બજાએ ઈબ્ને લાઉનકી મદદકો પહુંચતે, સલાહુદ્દીન અય્યૂબી પર ઉકબસે હમ્લા કર દેતે તો શિકસ્ત ઉસ્કી હોતી."

"જિસ તરહ આપમેંસે કિસીકો મા'લૂમ ન હો સકા કે સલાહુદ્દીનને પેશકદમીકા રૂખ બદલ કર તલખાલિદકા રૂખ કર લિયા હે ઈસ તરહ મુઝે ભી મા'લૂમ ન હો સકા."

"યહ આપકે નિઝામે જાસૂસીકી કોતાહી હે" ગે ઓફ લૌઝીનાનને કહા "હમ બહુત દૂર થે. દેખ ભાલ ઔર જાસૂસીકા ઈન્તિઝામ આપકો કરના ચાહિએ થા. આપ કરીબ થે. સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજ આપકે કરીબસે ગુઝર ગઈ. આપકો પતા ન ચલ સકા. આપ ઘાતમેં છુપે રહે."

"મુઝે મા'લૂમ નહીં થા કે મેરે સાથ એક મુસલમાન જાસૂસ હે."

બાલ્ડવિનને કહા "મૈં ઉસે બેઝરર આદમી સમઝતા રહા. વહ મેરા કૈદી થા મગર ભાગ ગયા ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકો ઘાતકી ખબર દે દી.... લેકિન અબ યહ સોચના હૈ કે અય્યૂબી ઔર અસ્સાલેહકા મુઆહદા ઔર ઈત્તિહાદ કિસ તરહ તોળા જાએ."

"કયા આપ મુસલમાનોંકી કમઝોરિયોંકો ભૂલ ગએ હૈં યા ઉન્હેં નઝરઅંદાઝ કર રહે હૈં ? એક ઔર સલીબી બાદશાહને કહા." ઉસ વકત અસ્સાલેહ બચ્ચા થા જબ હમને ઉસકે મુશિરોં, અમીરો ઔર સાલારોંકો તોહફે તહાઈફ ઔર અય્યાશીકા સામાન દે કર અપને હાથમેં લે લિયા થા. અબ વહ જવાન હો ગયા હૈ. ઉસે અબ હાથમેં લેના ઝિયાદા આસાન હૈ. અપના હર્બા ઈસ્તિઅમાલ કરે ઔર મખ્સૂસ તોહફા અપને એલ્ચીકે હમરા ભેજ દે. અગર આપ જંગી કુવ્વતસે ઉસે સાથ મિલાનેકી સોચ રહે હૈં તો યહ ખયાલ ઝહનસે નિકાલ દેં. સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજ ઉસ ઈલાકેમેં મૌજૂદ હૈ. અલ્આદિલ ભી અપની ફૌજકે સાથ યહીં હૈ. અસ્સાલેહકે સાથ અપની ફૌજકે અલાવા હિરન ઔર મૂસલકી ફૌજ ભી હૈ. અગર આપને હલબ પર હમ્લા કિયા કે સુલ્તાન અય્યૂબી તમામ અફવાજકી કમાન અપને હાથમેં લે લેગા. અગર ઉસ્ને હમ પર ફતહ હાસિલ ન કી તો યહ નુકસાન ઝરૂર હોગા કે અસ્સાલેહ અપને હાથસે હમેશાકે લિએ નિકલ જાએગા. હમેં ફલસ્તીનકા દિફાઅ કરના હૈ. હમને અપની અફવાજકો મુખ્તલિફ જગહોં પર ફૈલા દિયા હૈ ઔર દેખ રહે હૈં કે સલાહુદ્દીન કિધરકા રૂખ કરતા હૈ ઔર ઉસકે અઝાઈમ કયા હૈ. ઈન હાલાતમેં હમ આપકી મદદ નહીં કર સકેંગે. આપ અપને તૌર પર અસ્સસાલેહકો હાથમેં લે લે."

૧૧૮૦ ઈસ્વીમેં વાલીએ મૂસલ સૈફુદીન ગાઝી મર ગયા. ઉસ્કી જગહ ઈઝઝુદીન મસઊદને ઈમારત સંભાલ લી. ઉસી સાલ સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબીકા ભાઈ શમ્સુદૌલા તૂરાનશાહ સિકંદરિયામેં ફોત હો ગયા. સુલ્તાન અય્યૂબી મિસર ચલા ગયા. વહાંકે હાલાત ફિર બિગળને લગે થે. વહ અપની ફૌજ અપને ભાઈ અલ્આદિલકી ઝેરે કમાન પીછે છોળ ગયા થા.

ફિર ૧૧૮૧ ઈસ્વીકા સાલ આ ગયા. બાલ્ડવિનને અપની ફૌજકી કમી

પૂરી કર લી થી. ઉસે ટ્રેનીંગ ભી દે લી થી. ઉસ્ને અપની ફોજકો સુલ્તાન અય્યૂબીકી ચાલોંકે મુતાબિક જંગી મશ્કેં ભી કરાઈ થી. વહ અગલી જંગકે લિએ તય્યાર થા લેકિન અલ્મલિમુસ્સાલેહકો વહ અપને હાથમેં લેના ચાહતા થા.

અસ્સાલેહ અબ બચ્ચા નહીં, જવાન થા. સલ્તનતકે કારોબારકો વહ સમઝને લગા થા. ઉસ્કી કમઝોરી ઉસ્કે મુશીર ઔર સાલાર થે જો દરે પર્દા સલીબિયોંકે હામી થે. જૈસા કે બતાયા જા ચુકા હે કે ઈસ્ને સુલ્તાન અય્યૂબીકે સાથ સુલહ કર લી થી મગર ઉસ્કે દિમાગસે અભી બાદશાહીકા ખબ્ત નિકલા નહીં થા. વહ ખૂદમુખ્તાર હુકમરાન બનનેકે ખ્વાબ દેખ રહા થા. એક રોઝ ઉસે ઈત્તિલાઅ મિલી કે સલીબી બાદશાહ બાલ્ડવિનકા એલ્ચી આયા હે. ઉસ્ને ફૌરન ઉસે અંદર લાનેકી ઈજાઝત દે દી. યહ એલ્ચી ઝહની તખરીબકારીકા માહિર ઔર ઈન્સાની નફસિયાતકી કમઝોરિયોંસે વાકિફ થા. ઉસ્ને અલ્મલિકુસ્સાલેહકો બતાયા કે વહ કુછ તોહફે ભી લાયા હે.

તોહફોંમેં એક તો બેશ કીમત હિરોં ઔર જવાહિરાત ઔર સોનેકે સિક્કોંકા બકસ થા. દો તલ્વારેં થી. પચાસ આ'લા નસલકે ઘોળે થે ઔર એક લળકી થી. અસ્સાલેહને બાહર જા કર ઘોળે દેખે. હીરે ઔર જવાહિરાત દેખે લેકિન જિસ તોહફેં પર ઉસ્કી નઝરેં જમ કર રહ ગઈ વહ બહુત દેર લળકીકો હી દેખતા રહા. ઉસ્કી ઉઠતી જવાનીકી તમામતર કમઝોરિયાં એક જાદૂ બન કર ઉસ્કી અકલ પર ગાલિબ આ ગઈ. એલ્ચીને ઉસ્કે હાથમેં બાલ્ડવિનકા પૈગામ દિયા જો અરબી ઝુબાનમેં લિખ્ખા હુવા થા. ઉસ્ને કુછ દેર તો પૈગામકી તરફ દેખા હી નહીં. લળકી ઉસ્કે ખ્વાબોંસે ઝિયાદા હસીન થી.

એલ્ચીને પૈગામ ખોલ કર ઉસ્કે આગે રખ્ખા. ઉસ્ને પળ્હા. બાલ્ડવિનને લિખ્ખા થા ''અઝીઝુલ્મલિકુસ્સાલેહ વાલિએ હલબ ! મેં એલ્ચી ઔર તોહફોકે બજાએ અપની ફૌજ ભેજ સકતા થા લેકિન મેં આપકે ખિલાફ હથિયાર ઉઠાનેકી ઝરૂરત મહસૂસ નહીં કરતા. આપ મેરે દોસ્ત ઔર મેરે બચ્ચે હેં. હમને આપકી મદદ ઉસ વકત કી હે જબ આપ બચ્ચે થે ઔર સલાહુદીન અય્યૂબી આપકી સલ્તનત પર કાબિઝ હોનેકે લિએ આ ગયા

થા. હમેં અફસોસ હે કે ગુમશ્તગીન ઔર સૈફુદ્દીનને આપકો દોસ્તીકે ધોકેમેં રખ્ખા હે. હમ ભી ઈસ ધોકેકો ન સમઝ સકે. અગર આપ અકેલે હોતે તો આપકી ફૌજ કભી શિકસ્ત ન ખાતી. આપને દેખ લિયા હે કે ગુમશ્તગીન કિસ કદર ફરેબકાર થા. આપકો ઉસે સઝાએ મૌત દેની પળી. સૈફુદ્દીનને ભી આપકો હમેશા ધોકેમેં રખ્ખા. વહ હલબ પર કબ્ઝા કરના ચાહતા થા. યહ હમ થે જિન્હોંને ઉસે ઈન અઝાઈમસે બા'ઝ રખ્ખા....''

''આપને આખિર સલાહુદ્દીન અય્યૂબીસે શિકસ્ત ખાઈ જિસ્ને આપકો ઈસ્કી ઈતાઅત કબૂલ કરને પર મજબૂર કિયા. આપ ઈત્ને મજબૂર હૂએ કે ઉસે આપને ઈબ્ને લાઉન પર હમ્લા કરનેકે લિએ ફૌજ દી દી. મેં અછ્છી તરહ જાનતા હૂં કે આપ જૈસા ગય્યૂર જંગજૂ અપની યહ તોહીન બર્દાશ્ત નહીં કર સકતા મગર આપ તન્હા થે. મેં ખૂદ જંગો જદલમેં ઉલઝા રહા વર્ના આપકી મદદકો પહુંચતા. અબ મેં આપકી તરફ તવજ્જુહ દેનેકે કાબિલ હો ગયા હૂં. આપ યહ ન ભૂલે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીને આપકો ઐસી ખૂદમુખ્તારી દી હે જિસ્કા મતલબ ગુલામી હે. વહ આપકો આહિસ્તા આહિસ્તા ગુલામ બના રહા હે. ઉસ્ને ઈઝઝુદ્દીનકી મદદકે લિએ આરમેનિયોંકો શિકસ્ત દી ઔર ઉસે અપને એહસાનકી ઝંજીરોંમેં ઝકળ લિયા હે. તમામ છોટે છોટે ઉમરા ઉસ્કી ઈતાઅત કબૂલ કર ચૂકે હેં. અબ ઉસ્કી નઝર આપકે અલાવા મૂસલ ઔર હિરન પર હે....''

''ઝરા ગોર કરેં કે વહ મિસરસે હમારે ખિલાફ લળનેકે લિએ ફૌજ લાયા થા લેકિન ઉસ્ને તલખાલિદ પર જા હમ્લા કિયા ઔર આપસે ભી ફૌજ લે લી. અબ વહ ફિર મિસર ચલા ગયા હે. ઉસ્કે જાનેકા જો મકસદ હે વહ હમારે જાસૂસ હમેં બતા ચુકે હેં. વહ બેબહા ખઝાના લે કર ગયા હે જો વહ કાહિરા અપને ખઝાનેમેં રખ કર વાપસ આએગા. ઉસ્ને આપકો કયા દિયા હે ? આપકી ફૌજકો ઉસ્ને માલે ગનીમતમેં કિત્ના હિસ્સા દિયા હે ? ઉસ્ને યરૂસલમકી તરફ પેશકદમી કયૂં નહીં કી ? કયા આપકો કિસીને બતાયા હે કે આરમેનિયોંકી કિત્ની લળકિયાં વહ અપને સાથ લે ગયા હે ?...''

''ઈન સવાલોંકો અપને ઝહનમેં ઉલટ પુલટ કરો. આપ પર

સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે કિર્દાર ઔર ઉસ્કી નિય્યતકી અસલ હકીકત વાઝેહ હો જાએગી. આપકે સાથ હમારી કોઈ દુશ્મની નહીં. હમ ઈસ ખિત્તેમેં અમન વ અમાન કાઈમ કરને આએ હૈં. હમ યહ ભી જાનતે હૈં કે સુલ્તાન અય્યૂબી હમેં બેદખલ કરકે યૂરોપ પર હમ્લા કરને ઔર અપની સલ્તનતકો વુસ્અત દેનેકી સોચ રહા હે. આપકો ઔર દૂસરે ઉમરાકો વહ અપની થેલીકે સિક્કે સમઝતા હે. અગર આપને અપને દિફાઅકા ઈન્તિઝામ ન કિયા તો આપકા નામો નિશાન મિટ જાએગા. હમ યહાં યૂરોપકે દિફાઅકે લિએ લળ રહે હૈં. અગર આપ મેરી બાત સમઝ ગએ હૈં તો મુઝે જવાબ દેં. મૈં અપને મુશીર ભેજૂંગા જો આપકી માલી ઔર જંગી ઝરૂરતકા જાઈઝા લે કર મુઝે બતાએગી. મૈંને જો ઘોળે ભેજે હૈં યહ તોહફા હે. મૈં આપકી ફૌજકે લિએ ઐસે સેકળોં ઘોળે ભેજ સકતા હૂં. યૂરોપસે હમને જદીદ હથિયાર મંગવાએં હૈં. વહ ભી આપકો દીએ જાએંગે. આપ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સાથ કિયા હુવા મુઆહદા ન તોળે, દરે પર્દા મુઆહદા તોળ દે ઔર અપને દિફાઅકી તય્યારી કરેં. હમ આપકે સાથ હે.''

અલ્મલિકુસ્સાલેહકે નૌજવાન અઅસાબ પર યહૂદિયોંકી ઈત્ની હસીન ઔર દિલકશ લળકીને પહલે કબ્ઝા કર લિયા થા. પૈગામકે અલ્ફાઝ જાદૂકી તરહ ઉસ્કે દિલમેં ઉતરતે ગએ. ઉસ્કે એલ્ચીકે આરામ ઔર ખૂરાકકા ઐસા ઈન્તિઝામ કરનેકા હુકમ દિયા જૈસે બાલ્ડવિન ખૂદ આ ગયા હોં. ફિર ઉસ્ને અપને આપકો લળકીકે હવાલે કર દિયા. ઉસ્ને ઉસ્સે ઝિયાદા ખૂબસૂરત લળકિયાં ભી દેખી થી, લેકિન ઈસ લળકીકા જો અંદાઝ થા ઔર ઉસ્કી જો મુસ્કુરાહટ થી ઉસ્ને ઉસ્કે હુસ્નમેં તિલિસ્માતી અષર પૈદા કર રખ્ખા થા. અસ્સાલેહ અંધા હો ગયા.

રાતકો લળકી ઉસ્કી ખ્વાબગાહમેં આઈ તો ઉસ્કે હાથમેં સુરાહી ઔર પ્યાલે થે. યહ ભી તોહફા થા. લળકીને ઉસે બતાયા કે યહ ફ્રાન્સકી શરાબ હે જો સિર્ફ બાદશાહોંકે લિએ તય્યાર કી જાતી હે.

''આપકે હરમમેં તો કુછ ભી નહીં.''લળકીને ઉસે કહા ''કયા આપ ઝરૂરત મેહસૂસ નહીં કરતે કે આપકા હરમ આબાદ હો ?''

''મેરે હરમકે લિએ તુમ અકેલી કાફી હો.'' અલ્મલિકુસ્સાલેહને

મખ્મૂર આવાઝમેં કહા.

"મેં અપને જૈસી લળકિયોંસે આપકા હરમ ભર દૂંગી." લળકીને શરાબકા પ્યાલા ઉસ્કે હાથમેં દેતે હૂએ કહા "ક્યા યહ સહીહ હે કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી એક હી બીવી હે ઔર વહ કિસીકે હરમમેં ઔરતેં રખનેકી ઈજાઝત નહીં દેતા ?"

"હાં !" અસ્સાલેહને જવાબ દિયા. "યહ સહીહ હે. વહ શરાબકી ભી ઈજાઝત નહીં દેતા."

"આપકો મા'લૂમ નહીં કે ઉસ્કા અપના એક ખુફ્યા હરમ હે જિસ્મેં ગૈરમઅમૂલી તૌર પર હસીન લળકિયાં હે. ઈન્મેં મુસલમાન ભી હે, યહૂદી ઔર ઈસાઈ ભી હે."

ફાનૂસકી રંગીન ઔર હલ્કી હલ્કી રોશ્ની ઔર ફ્રાન્સકી શરાબકે નશેમેં યહ લળકી તિલિસ્મ બન કર ઉસ પર છાતી ચલી ગઈ ઔર ઝરાસી દેર બા'દ વહ લળકીકે રેશ્મી બાલોંકી ઝંજીરોંમેં ઝકળા ગયા.... ગુનાહકી રાતકી કોકસે સહરને જનમ લિયા તો અસ્સાલેહને લળકીસે કહા "યહાં મેરી એક બહન ભી હે. તુમ ઉસ્કે સામને ન આના. વહ અભી પસંદ નહીં કરતી કે મેં શાદીકે બગૈર કિસી લળકીકે કરીબ જાઉં. મેં કિસી વકત ઉસે બતાઉંગા કે તુમ મુસલમાન હો ઔર મેરે સાથ શાદી કરને આઈ હો."

"અપની બહનકો આઝાદ ક્યૂં નહીં કરતે ?" લળકીને કહા "ઉસે મર્દોંમેં ઉઠને બેઠને દેં. વહ શહઝાદી હે. આપ બાદશાહ હેં. સલાહુદ્દીન અય્યૂબી આપકી યહ હૈષિયત ખત્મ કર રહા હે. હમ આપકી બહનકો અલગ સલ્તનત દે કર સુલ્તાના બના દેંગે."

અલ્મલિકુસ્સાલેહ તસવ્વુરોંમેં બાદશાહ બન ગયા.

"ક્યા ખબર લાએ હો ?" બાલ્ડવિનને શરાબકે નશેમેં બદમસ્ત લેહજેમેં અપને એલ્ચીસે પૂછા.

"ક્યા મેં કભી નાકામ ભી લોટા હૂં ?" એલ્ચીને જવાબ દિયા. ઉસ્ને અલ્મલિકુસ્સાલેહકે મહલમેં ચાર રોઝ કિયામ કિયા થા ઔર બળી લંબી મસાફત તૈ કરકે અભી અભી વાપસ આયા થા. ઉસ્ને કહા "મુસલમાનોં

પર ફૌજકશી કરકે આપને ઈન્ની જાનેં ઝાએઅ કરતે ઔર ઈન્ને ઝિયાદા ઘોળે મરવાતે હેં. મુસલમાનોંકે હુકમરાનોંસે સિર્ફ એક લળકી હથિયાર ડલવા સકતી હે.''

''સિર્ફ લળકી નહીં.'' બાલ્ડવિનને કહા ''મુસલમાનકો અગર લળકીકા સિર્ફ તસવ્વુર દે દો તો વહ અપને નેકો બદકો ભૂલ કર ઉસી તસવ્વુરકા હો જાતા હે.... કહો, તુમ કયા કરકે આએ હો ?''

''ઉસ્ને તહરીરી જવાબ નહીં દિયા'' એલ્ચીને કહા ''કહતા થા કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે જાસૂસ ઔર છાપામાર હર તરફ ઘૂમતે ફિરતે રહતે હેં. કહીં ઐસા ન હો કે પૈગામ પકળા જાએ. ઉસ્ને આપકી હર બાત માન લી હે. વહ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકા હામી નહીં, અલ્બત્તા ગબરાયા હુવા થા ઔર અપને આપકો અય્યૂબીકે મુકાબલેમેં તન્હા સમઝતા થા. આપકે પૈગામને ઉસે બહુત હોસ્લા દિયા હે. ઉસ્ને કહા હે કે આપ અપને મુશીર ભેજ દેં લેકિન અરબી તાજિરોંકે લિબાસમેં હો ઔર યહાં હર કિસીકો યહી બતાએં કે વહ સાહી સતા પર તિજારતકી બાતચીત કરને આએ હેં.''

''વહ કિસી શકમેં તો નહીં ?'' બાલ્ડવિનને પૂછા.

''આપને ઉસે યહૂદિયોંકા જો તોહફા ભેજા હે ઉસ્ને કિસી શકકી ગુંજાઈશ નહીં રહને દી.'' એલ્ચીને જવાબ દિયા ''મેંને વહાં ચાર રોઝ કિયામ કિયા થા. ઈસ દોરન મેં ઉસકે સાલારોંસે મિલતા રહા હૂં ઔર ઉસ્કે દૂસ્રે હાકિમોસે ભી મિલા હૂં. ઉન્મેં બહુતસે એસે મિલે હેં જો અય્યૂબીકે હકમેં હે. મેંને ઉન્મેંસે દોકો અપને હાથમેં લે લિયા હે ઔર ઉન્હેં વા'દે દીએ હેં. ચોરી છૂપે ઉન્હેં તોહફે ભી દીએ હેં. વહાં સલાહુદીન અય્યૂબીકે જાસૂસ ભી મૌજૂદ હેં. ઈસ લિએ કિસી બાતકો મખ્ફી રખના મુમ્કિન નહીં. તાહમ અલ્મલિકુસ્સાલેહકો અપને હાથમેં સમઝ લિયા. મેંને લળકીકો ઈન દો જર્નેલોંસે મુતઆરિફ કરા દિયા હે જિન્હેં મેંને હાથમેં લિયા હે. વહ અપના કામ કરતી રહેગી. આપ અપને આદમી જલ્દી રવાના કર દેં.''

યહ એલ્ચી સિર્ફ એલ્ચી નહીં થા. બતાયા જા ચુકા હે કે ઈન્સાની નફ્સિયાતસે ખેલનેવાલા ઉસ્તાદ થા. ઉસ્ને કહા ''સલાહુદ્દીન અય્યૂબી અપને અફસરોંકો ઔર અપની કૌમકો નસીહત ઔર વઅઝ કરતા રહતા

હે કે બાદશાહીકે ખ્વાબ, દોલત ઔર ઔરત ઐસી બિદઅતેં હે જો ઈન્સાનકે ઈમાનકો ખત્મ કર દેતી હેં. ઉસે મા'લૂમ નહીં કે જબ યહ તીનોં બિદઅતેં કિસી આલિમ ફાઝિલકે સામને આ જાએ તો ઉસ્કે ભી ઈમાનકે પાંવ ઉખળ જાતે હેં. યહ ઈન્સાની કમઝોરિયાં હે. ઉન્કે સામને વઅઝ બેકાર હો જાતે હેં."

બાલ્ડવિનને ઉસી વકત તીન મુશીર તય્યાર કર લિએ.

તિજારતી સામાનસે લદે હૂએ બહુતસે ઊંટોકા એક કાફલા હલબમેં અસ્સાલેહકે મહલસે ઝરા હી દૂર રૂકા. ઉસ્કે સાથ કઈ એક આદમી થે. ઉન્મેંસે તીન આદમી જો અરબી લિબાસમેં થે મહલકી તરફ ચલ પળે. દરબાનોંને ઉન્હેં રોક લિયા. તાજિર અલ્મલિકુસ્સાલેહસે મિલના ચાહતે થે. કહતે થે કે વહ હિરે ઔર કુછ ઔર બેશ કીમત સામાન લાએ હેં જો બાદશાહ ખરીદતે હેં ઔર વહ હલબકે સાથ તિજારત કરનેકી બાતચીત કરેંગે. મુહાફિઝોંકી કમાન્ડર ઈબ્ને ખતીબને ઉન્હેં સરસે પાંવ તક દેખા. ઉન્કી બાતોંમેં દિલચસ્પી લે કર ઉન્હેં બેતકલ્લુફીસે બોલનેકા મૌકા દિયા. વહ ઉન્કી આંખોકા સબ્ઝ ઔર નીલા રંગ ઔર ચેહરેકે રંગતકો ગોરસે દેખતા રહા. ઉસે મા'લૂમ થા કે તિજારતકી બાતચીત બરાહે રાસ્ત બાદશાહકે સાથ કભી ભી નહીં હૂઈ. વહ ઉન્હેં અલગ લે ગયા.

"આપ અપના અસલ મકસદ બતાએં" ઈબ્ને ખતીબને પૂછા.

"હમ અપના મકસદ બતા ચુકે હેં."

"યરૂશલમસે આએ હો યા ઈકરાસે ?" ઈબ્ને ખતીબને પૂછા.

"હમ તાજિર હેં." એકને જવાબ દિયા "હમ હર મુલ્કમેં જાતે હેં. યરૂશલમ ઔર ઈકરા ભી જાતે હેં. તુમ કિસ શકમેં હો ?"

"શકમેં નહીં." ઈબ્ને ખતીબને કહા "મુઝે યકીન હે. મેં આપ તીનોંકો જાનતા હૂં, આપ મુઝે નહીં જાનતે. મેં આપકા આદમી હૂં. મેરા નામ ઈબ્ને ખતીબ હે લેકિન મેરા નામ કુછ ઔર હે. હરમન અચ્છી તરહ જાનતા હે."

હરમન સલીબિયોંકે જાસૂસી ઔર સુરાગરસાનીકે નિઝામકા સર્બરાહ

ઔર ઈસ ફનકા માહિર થા. ઈબ્ને ખતીબને કોઈ ખુફયાન લફઝ બોલા જો સલીબિયોંકે જાસૂસ એક દૂસરોંકે શનાખ્તકે લિએ બોલા કરતી થી. તાજિર જો દરઅસલ બાલ્ડવિનકે ભેજે હૂએ મુશીર થે મુસ્કુરાએ. ઉન્હેં બતાયા ગયા થા કે અલ્મલિકુસ્સાલેહકે યહાં સલીબી જાસૂસ મૌજૂદ હે. ઈબ્ને ખતીબને ઉન્હેં યકીન દિલા દિયા કે વહ ઉન્હીંકા જાસૂસ હે.

"આપ ઈસી મકસદકે લિએ આએ હેં ?" ઈબ્ને ખતીબને પૂછા "મુઝસે ન છુપાએ વર્ના આપકો અંદર નહીં જાને દિયા જાએગા."

"હાં !" એક સલીબીને કહા "ઈસી મકસદકે લિએ..... ઔર હમેં યહ બતાઓ કે સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે જાસૂસ મહલમેં મૌજૂદ હેં ?"

"મૌજૂદ હે, લેકિન ઉન પર હમારી નઝર હેં." ઈબ્ને ખતીબને કહા "ઉન્સે હમ આપકો છુપાએ રખેંગે લેકિન મુઝે આપકે મકસદસે પૂરી વાકિફિયત હોની ચાહિએ."

ઈન તીનોંને અપને ખુફયા અલ્ફાઝ ઔર તરીકોંસે યકીન કર લિયા કે ઈબ્ને ખતીબ ઉન્હીંકા આદમી હે. ઉન્હોંને ઉસે અપના મકસદ બતા દિયા. ઈબ્ને ખતીબને અંદર જા કર અલ્મલિકુસ્સાલેહકો ઈત્તિલાઅ દી કે તીન તાજિર શર્ઈ મુલાકાત ચાહતે હેં.

"તુમ મુહાફિઝ દસ્તેકે નએ કમાન્દાર હોં ?" અલ્મલિકુસ્સાલેહને પૂછા.

"જી હુઝૂર !" ઉસ્ને જવાબ દિયા.

"કહાંકે રહનેવાલે હોં ?"

ઉસ્ને કિસી ગાંવકા નામ લિયા તો અલ્મલિકુસ્સાલેહને કહા "હમ હર વકત હર કિસીસે નહીં મિલ સકતે. આઈંદા ખયાલ રખના. ઈન તીનોંકો અંદર ભેજ દો."

ઉસ્ને બાહર જા કર તીનોંકો અંદર જાનેકો કહા ઔર આંખ માર કર હિદાયત કી કે બહુત સંભલ કર બાત કરેં.

રાત ઈશાકી નમાઝકે બા'દ ઈબ્ને ખતીબ જામેઅ મસ્જિદકે ઈમામકે પાસ બેઠા હુવા થા. દો ઔર આદમી ભી થે.

"અબ ઈસ્મેં કિસી શકકી ગુંજાઈશ નહીં રહી કે અલ્મલિકુસ્સાલેહ એક બાર ફિર સલીબિયોંકે જાલમેં આ રહા હે" ઈબ્ને ખતીબને કહા "મેં આપકો પહલે એલ્ચી ઔર તોહફોંકી ઈત્તિલાઅ દી થી. વહ સલીબિયોંકી તરફસે આએ થે ઔર સાથ એક બળી હી ખૂબસૂરત લળકી થી. આજ પતા ચલ ગયા હે કે વહ એલ્ચી બાલ્ડવિનકી તરફસે આયા થા. આજ તીન તાજિર અલ્મલિકુસ્સાલેહસે તિજારતકી બાતચીત કરનેકે લિએ આએ હેં. આપ જાનતે હેં મેંને દો સાલ બૈતુલ્મુકદસમેં સલીબિયોંકે દરમિયાન રહ કર જાસૂસી કી હે. ઈન તીનોંકે ચેહરે ઔર ઝુબાનકા લેહજા બતાતા થા કે ઉન્હોંને જો અરબી લિબાસ પહન રખ્ખા હે યહ બહરૂપ હે. મેંને ઉન્કા જાસૂસ બન કર ઉન્કા અસલ રૂપ દેખ લિયા હે. બૈતુલ્મુકદસકી જાસૂસીને આજ મુઝે બહુત ફાઈદા દિયા હે. મેં ઉન્કે ખુફયા (કોડ) અલ્ફાઝ જાનતા હૂં ઔર ખુફયા ઈશારે ભી. મોહતરમ અલી બિન સુફયાનકી તર્બિયતકી બરકત આજ દેખી હેં."

ઈબ્ને ખતીબ સુલ્તાન અય્યૂબીકા જાસૂસ થા જો થોળા હી અર્સા ગુઝરા હલબમેં આયા ઔર અલ્મલિકુસ્સાલેહકે એક ઐસે નાઈબ સાલારકી કોશિશસે મુહાફિઝ દસ્તેકા કમાન્ડર બના દિયા ગયા જો સુલ્તાન અય્યૂબીકા હામી થા. ઈબ્ને ખતીબ અલી બિન સુફયાનકા ખુસૂસી તૌર પર ઝહીન ઔર બેખૌફ જાસૂસ થા. વહ દો સાલ બૈતુલ્મુકદસમેં સલીબી બાદશાહોંકી ઔર જર્નેલોંકે હેડક્વાર્ટરમેં રહા ઔર ઉસ્ને કામ્યાબ જાસૂસી કી થી. જામેઅ મસ્જિદકા ઈમામ ઈન તમામ જાસૂસોંકા કમાન્ડર થા જો સુલ્તાન અય્યૂબીને હલબમેં ભેજ રખ્ખે થે. ઈશાકી નમાઝકે બા'દ જિસે કોઈ રિપોર્ટ દેની હોતી વહ મસ્જિદમેં જા કર ઈમામકો દેતા થા. ઈમામ અપને તૌર પર તસ્દીક કરકે રિપોર્ટ સુલ્તાન અય્યૂબી તક પહુંચા દેતા. ઈબ્ને ખતીબ બળી હી કીમતી રિપોર્ટ લાયા થા.

ઈત્નેમેં એક અધેળ ઉમ્ર ઔરત આ ગઈ. વહ સરસે પાંવ તક સિયાહ બુર્કાનુમા કપળેમેં મસ્તૂર થી. અંદર આ કર ઉસ્ને ચેહરા બેનકાબ કિયા. ઉસે દેખ કર સબ હંસ પળે, વહ અલ્મલિકુસ્સાલેહકી ખાદિમા થી. યહ ઉસ્કી ખ્વાબગાહકી દેખભાલ કરતી ઔર ઉસ્કી દરે પર્દા ઝિંદગીકી રાઝદાન

થી. વહ ઉસી રોઝ ઈમામકો રિપોર્ટ દે ચુકી થી કે સલીબિયોંકી તરફ અલ્મલિકુસ્સાલેહકે પાસ એક લળકી આઈ હે જો શકલો સૂરત, જિસ્મ, રંગ ઔર નાઝો અદા ઔર ઝુબાનકી ચાશ્નીકે લિહાઝસે સરતાપા ઐસા જાદૂ હે જિસ્સે કોઈ ઝાહિદ ઔર પર્હેઝગાર ભી નહીં બચ સકતા. વહ ઈમામકો બતા ચુકી થી કે અસ્સાલેહકા બાકાઈદા હરમ નહીં લેકિન ઉસ્કી રાતેં ઔરતકે બગૈર નહીં ગુઝરતી. ઔરત ઉસ્કી કમઝોરી બન ગઈ હે.

"....મગર ઈસ લળકીને જો મુઝે યહૂદી મા'લૂમ હોતી હે, અસ્સાલેહકો અપના ગુલામ, બલ્કે કૈદી બના લિયા હે" ખાદિમાને કહા "વહ ઈત્ના પાગલ હો ગયા હે કે મુઝસે બાંછે ખિલા કર પૂછતા હે" યહ લળકી તુમ્હેં પસંદ હે ? મેં ઈસ્કે સાથ શાદી કર લૂં ? "મૈંને એક બાર ઉસે કહા કે અપની બહનસે પૂછ લેં. ઉસ્ને મુઝે સખ્તીસે કહા કે ઉસ્કી બહનકે સાથ ઝિક્ર ન કરૂં." ખાદિમા ભી જાસૂસ થી. ઉસ્ને તફસીલસે બતાયા કે અસ્સાલેહ પૂરી તરહ ઈસ લળકીકે જાલમેં આ ગયા હે. અબ કોઈ ઔર લળકી ઉસ્કી ખ્વાબગાહમેં દાખિલ નહીં હો સકતી.

"અબ સોચના યહ હે કે ઈસી વકત સુલ્તાન અય્યૂબીકો ઈત્તિલાઅ દે દી જાએ યા દેખ લિયા જાએ કે સલીબી કયા કરતે હેં યા અસ્સાલેહસે કયા કરવાતે હેં." ઈમામને કહા "મેરી રાય યહ હે કે અસ્સાલેહ કોઈ ઠોસ કારવાઈ કર લે જો મુઆહદેકે ખિલાફ હો તો સુલ્તાન અય્યૂબીકો ઈત્તિલાઅ દી જાએ."

"સુલ્તાન મિસર ચલે ગએ હેં." એક ઔરને કહા જો બૂળ્હા થા ઔર દાનિશમંદ મા'લૂમ હોતા થા "ઈધર અલ્આદિલ હે. વહ સુલ્તાનસે હુકમ મંગવાએ બગૈર કોઈ કારવાઈ નહીં કરેંગે. ઈત્ને અર્સેમેં યહાંકે હાલાત ઐસે હો સકતે હેં જો શાયદ કાબૂસે નિકલ જાએ. કયૂં ન કોઈ ઐસી કારવાઈ સોચી જાએ જો ઈસ સિલ્સિલેકો યહીં પર ખત્મ કર દે."

"મેં આપકો એક મશ્વરા દેતી હૂં." ખાદિમાને કહા. "અસ્સાલેહકી તવજ્જુહ સિર્ફ લળકી પર હે. વહ ભલા બુરા સોચનેકે ભી કાબિલ નહીં રહા. યહ લળકી દિનકે વકત ભી ઉસે શરાબમેં મદહોશ રખતી હે. બદબખ્ત પહલે ભી પીતા થા, લેકિન સિર્ફ રાતકો પિતા થા ઔર ઈત્ની ઝિયાદા ઉસ્ને

કભી નહીં પી થી. નશેકી હાલતમેં વહ અપની બહનકે સામને નહીં હોતા થા. ઉસે દિનકો મિલ્તા થા. અબ યહ હાલત હે કે જબસે યહ લળકી આઈ હે, બહન ભાઈકી મુલાકાત નહીં હૂઈ. બહનમેં બાપકી શરાફત હે. વહ મુઝસે પૂછતી હે તો મેં કહ દેતી હૂં કે સલ્તનતકે કામ એૈસે હે કે અસ્સાલેહકો ફુર્સત નહીં..... મેરા મશ્વરા યહ હે કે લળકીકો ગાઈબ કર દિયા જાએ તો અસ્સાલેહકે હોશ ઠિકાને નહીં રહેંગે. મેં આપકો યકીન દિલાતી હૂં કે વહ સોચ ભી નહીં સકેગા કે સલીબિયોંસે કોઈ બાત કરે યા ન કરે.''

ઈસ કારવાઈ પર બહષ મુબાહષા હોતા રહા. ઈબ્ને ખતીબને કહા કે વહ તાજિરોંકો ભી ગાઈબ કર સકતા હે. યહ ફેસ્લા હુવા કે મૌકા દેખ કર પહલે લળકીકો ગાઈબ કિયા જાએ, મગર યહ કામ આસાન નહીં થા, બલ્કે નામુમ્કિન થા. તાહમ ઉન્હોંને ઉસી કારવાઈકા ફેસ્લા કર દિયા.

યહ નવમ્બર ૧૧૮૧ ઈસ્વીકે દિન થે. ઊંટોકા કાફલા બાહર રૂકા રહા. લોગ ખરીદો ફરોખ્ત કરતે રહે. તીનોં સલીબી મુશીર અરબી તાજિરોંકે ભેસમેં અસ્સાલેહસે મિલતે મિલાતે રહે. વહ અપની શરાઈત ખુફયા તૌર પર તૈ કર રહે થે.૧૬/૧૭ નવમ્બર (૭/૮ રજબ, હિજરી ૫૭૭)કી રાત અસ્સાલેહને બહુત બળી ઝિયાફતકા ઈન્તિઝામ કિયા જિસ્કી બઝાહિર કોઈ વજહ નહીં થી, લેકિન દરે પર્દા ઈસ ઝિયાફતકી તકરીબ યહ થી કે સલીબી મુશીરોંકે સાથ અસ્સાલેહને ખુફયા મુઆહદા કર લિયા થા જિસ્કા ઈલ્મ સિર્ફ દો સાલારોંકો થા. રાતકી ઝિયાફતમેં સેકળોં મેહમાન થે. ઉન્મેં સલીબી મુશીર ભી થે જો અભી તક અરબી તાજિરોંકે લિબાસમેં થે. ઉન્કે કાફલેકે શુતરબાન ભી ઉન્મેં મદઉ થે લેકિન વહ સિર્ફ શુતરબાનોંકી હૈષિયતસે ઝિયાફતમેં નહીં આએ થે. ઉન્મેં દરઅસલ શુતરબાન કોઈ ભી નહીં થા. ઉન્મેં બા'ઝ જાસૂસ થે ઔર બાકી સલીબી ફૌજકે અફસર થે. ઝિયાફતમેં યહૂદી લળકી ભી થી ઔર અસ્સાલેહકી બહન ભી મગર ઉસે ઈન્તિઝામાતકી દેખ ભાલ સોંપી ગઈ થી.

ઉસ રાત મુહાફિઝ દસ્તેકી પાબંદિયાં ભી કમ હો ગઈ થી. મેહમાનોંકા રેલા ચલા આ રહા થા. કોઈ ખત્રા નહીં થા. કમ અઝ કમ અસ્સાલેહ કોઈ

ખત્રા મહસૂસ નહીં કર રહા થા. શરાબકા દોર ચલ રહા થા. સાલમ બકરે રોસ્ત કિએ ગએ થે. વસીઅ મૈદાનમેં કનાતેં ઔર શામયાને લગાએ ગએ થે. જૂં જૂં રાત ગુઝરતી જા રહી થી ઝિયાફતકા રંગ નિખરતા આ રહા થા. હર તરફ મેહમાનોંકી ચહલ પહલ થી.

યહૂદી લળકી ઈધર ઉધર ફુદકતી ફિર રહી થી. વહ કિસીસે મિલ કર આ રહી થી કે ઉસે ખાદિમાને રોક લિયા ઔર કિસી સાલારકા નામ લે કર કહા કે વહ કિસી ઝરૂરી બાતકે લિએ બુલા રહા હે. લળકીકો મા'લૂમ થા કે વહ ઉસ્કા અપના આદમી હે. વહ ઉધર ચલી ગઈ. ફિર વાપસ નહીં આઈ. અસ્સાલેહકો અભી પતા નહીં ચલા થા કે લળકી ગાઈબ હો ગઈ હે. ઈબ્ને ખતીબ ઉસ રાત ડયૂટી પર નહીં થા. ઉસ્ને તીન તાજિરોંમેંસે એકકે સાથ બાત કરનેકા મૌકા પૈદા કર લિયા ઔર કહા "આપ તીનોં યહાંસે નિકલે વર્ના મારે જાએંગે. બહુત બળા ખત્રા હે. સુલ્તાન અય્યૂબીકે છાપામારોંકી ઈત્તિલાઅ મિલી હે કે મહેમાનોંકે ભેસમેં યહાં મૌજૂદ હે" ઉસ્ને ઉસે એક જગહ બતા કર કહા કે તીનોં વહાં આ જાએ. આગે ઉન્હેં લે જા કર છુપાનેકા ઈન્તિઝામ કર લિયા ગયા હે.

"અબ હમેં યહાંસે નિકલના હી હે." સલીબીને કહા "હમારા કામ હો ચુકા હે."

"ફિર જલ્દી નિકલે" ઈબ્ને ખતીબને કહા "વર્ના સુબ્હ તક આપકી લાશેં યહાંસે નિકલેંગી."

ઈસ સલીબીને યહ બાત અપને સાથિયોંકે કાનોંમેં જા ડાલી ઔર વહ એક એક કરકે વહાંસે ઈસ તરહ નિકલે કે કિસીકો શક ન હો. અગર વહ મહલકે અંદર હોતે તો નિકલતે દેખે જા સકતે થે. વહ મૈદાન થા. અંધેરે રાસ્તેસે ગએ. આગે ઈબ્ને ખતીબ તીન ઘોળોંકે સાથ ખળા થા. ખૂદ ભી ઘોળે પર સવાર થા. ઝિયાફતમેં રક્સો સુરૂર ઔર મેહમાનોંકા ઈત્ના શોર થા કે કિસીકો ચાર ઘોળોંકે કદમોંકી આવાઝ ન સુનાઈ દી ઔર અસ્સાલેહકો ઈલ્મ હી ન હો સકા કે ઉસ્કી ખુસૂસી મેહમાન ફર્ઝી ખત્રેસે ભાગ કર હકીકી ખત્રેમેં ચલે ગએ હેં.

આબાદીસે દૂર એક ઝોંપળા નુમા મકાન થા. તીનોં સલીબી ઉસ્મેં બેઠે થે. ઈબ્ને ખતીબ ખુદાકા શુક્ર અદા કર રહા થા કે ઉન્કી જાનેં બચ ગઈ હે. ઉન્હોંને અપને શુતરબાનોંકે મુતઅલ્લિક ફિક્રકા ઈઝહાર કિયા. ઈબ્ને ખતીબને ઉન્હેં તસલ્લી દી કે સબકો નિકાલ લિયા જાએગા. ઉસ્ને ઉન્સે પૂછા કે વહ ઉસે બતા કર જાએં કે કંયા મુઆમલા તે હુવા હે તાકે વહ ઉસ્કે મુતાબિક ચોકન્ના રહે. ઉન્હોંને ઉસે બતાયા કે અસ્સાલેહકો દરેપર્દા જંગી સામાન ઔર ઘોળે દેંગે. ઉસ્કી ફૌજકો ટ્રેનીંગ દેંગે. જાસૂસ દેંગે ઔર જબ વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ લળેગા તો સલીબી ફૌજ સુલ્તાન અય્યૂબી પર ઉકબસે હમ્લા કરેંગી. મુખ્તસર યહ કે અસ્સાલેહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે સાથ કિયા હુવા મુઆહદા તોળ દેના લેકિન ઉસ વકત તોળેગા જબ સલીબી ઉસે ઈશારા દેંગે.

“અબ હમેં રવાના હો જાના ચાહિએ ?”એક સલીબીને પૂછા.

“હાં !” ઈબ્ને ખતીબને કહા “આપકી રવાનગીકા વકત આ ગયા હે. મેરે સાથ આઓ.”

ઈબ્ને ખતીબને કમરેકા દરવાઝા ખોલા. યહ દૂસ્રા દરવાઝા થા. ઉસ્ને તીનોંસે કહા કે ચલો. વહ કમરા તારીક થા. તીનોં ઉસ કમરેમેં ગએ તો પીછેસે એકકી ગરદનકે ગિર્દ એક બાઝૂ લિપટ ગયા ઔર એક એક ખંજર હર એકકે દિલમેં ઉતર ગયા. કમરેકે એક કોનેમેં એક ગહરા ગળા પહલે હી ખોદ લિયા ગયા થા. તીનોંકો ઉસ્મેં ફેંક દિયા ગયા.

ઉસી કમરેકે એક કોનેમેં યહૂદી લળકી બેઠી હૂઈ થી જો અંધેરેમેં કિસીકો નઝર નહીં આતી થી. ઉસ્કે હાથ પાંવ બંધે હૂએ થે ઔર મુંહમેં કપળા ઠોંસા હુવા થા. ઉસે ભી ઝિયાફતસે ખાદિમાકે ઝરીએ બુલા કર કામિયાબીસે ઈગ્વા કર લિયા ગયા થા. કમરેમેં ઈબ્ને ખતીબકે અલાવા પાંચ આદમી થે. ઉન્હોંને લળકીકે હાથ પાંવ ખોલ દીએ ઔર મુંહસે કપળા નિકાલ દિયા. લળકી અપને સલીબિયોંકા હશ્ર દેખ ચુકી થી. ઉસ્ને કહા કે મુઝે દૂસ્રે કમરેમેં લે ચલો. ઉસે વહાં લે ગએ. વહાં એક દિયા જલ રહા થા.

“કયા તુમને મુઝસે ઝિયાદા ખૂબસૂરત લળકી કભી દેખી હે ?” લળકીને પૂછા.

"કયા તુમને હમસે ઝિયાદા ઈમાનવાલે કભી દેખે હેં ?" ઈબ્ને ખતીબને કહા "હમ તુમ્હેં ઈત્ની મોહલત નહીં દેગે કે તુમ અસ્સાલેહકી તરફ હમારે ઈમાન ભી ખરીદ સકો."

"મેં અપની જાનકી બખ્શિશ માંગ રહીં હૂં." લળકીને કહા "મુઝે તુમ લોગ પસંદ નહીં કરતે તો બતાઓ કિત્ના સોના માંગતે હોં, સુબ્હ તુમ્હારે કદમોંમેં રખ દૂંગી, ફિર મેં યહાંસે યરૂશલમ ચલી જાઉંગી." ઈબ્ને ખતીબને અપને સાથિયોંકી તરફ દેખા. ઉસ્ને દો સાથિયોંકે ચેહરોં પર અજીબસે તઅષ્ષુરાત દેખે. ઈબ્ને ખતીબને બળી તેઝીસે ખંજર નિકાલા ઔર લળકીકે દિલમેં ઉતાર દિયા. વહ ગિરી તો ઉસ્કે બાલોંસે પકળ કર ઘસીટતા હુવા દૂસ્રે કમરેમેં લે ગયા ઔર ઘળેમેં ફેંક દિયા. સબને મિલ કર ઘળા મિટ્ટીસે ભર દિયા.

ઈમામકો રાતકો હી ઈત્તિલાઅ દે દી ગઈ કે કામ મુકમ્મલ કર દિયા ગયા હે. ઉધર અસ્સાલેહ તીનોં સલીબિયોં ઔર લળકીકે મુતા'લ્લિક કહ રહા થા કે બહુત દેરસે નઝર નહીં આએ.... આધી રાતકે કુછ દેર બા'દ જબ આખરી મેહમાન ભી રૂખ્સત હો ગએ તો વહ અપને હમરાઝોંસે યહી પૂછ રહા થા કે વહ કહાં હે. વહ કહીં ભી ન મિલે. વહ લળકીકે લિએ બેકરાર હો રહા થા. ઉસ્ને ખાદિમાકી જાન ખા લી. બાકી રાત ન ખૂદ સોયા, ન ઉસ્ને અપને ઝાતી મુલાઝિમોંકો સોને દિયા. ખાદિમાને ઈમામસે કહા થા કે લળકીકે બગૈર વહ હોંશ ખો બેઠેગા. ઉસ્કી રાઈ સહીહ ષાબિત હૂઈ. વહ તો પાગલ હુવા જા રહા થા.

સુબ્હ ઉસ્કી હાલત પાગલોંસે ભી બદતર થી. ઉસ્ને અપને દો હમરાઝ સાલારોંકો અપને સામને ખળા કર રખ્ખા થા. ઈબ્ને ખતીબકો બુલા લિયા ઔર પૂછા કે ઉસ્ને લળકી ઔર અરબી તાજિરોંકો બાહર જાતે તો નહીં દેખા.

"મેંને ઉન્હેં દેખા થા." ઈબ્ને ખતીબને કહા "મેં અપને દસ્તેકે સાથ બાહર મુસ્તઈદ ખળા થા. આધી રાતસે પહલે તીનોં તાજિર બાહર આએ. ઉન્કે સાથ એક ખૂબસૂરત લળકી થી. વહ ચલે ગએ ઔર અંધેરેમેં ગાઈબ

હો ગએ. મુઝે દોળતે ઘોળોંકે કદમોંકી આવાઝેં સુનાઈ દી થી. મેંને ઉન્હેં વાપસ આતે નહીં દેખા."

વહ સાલાર ભી જો સુલ્તાન અય્યૂબીકા હામી થા આ ગયા. ઉસે મા'લૂમ થા કે સલીબી ઔર લળકી કહાં હે. ઉસ્ને અસ્સાલેહકો સલીબિયોંકે ખિલાફ ભળકાના શુરૂઅ કર દિયા. ઉસ્ને કહા. વહ ઈત્ની ખૂબસૂરત લળકીકો આપકે પાસ નહીં છોળના ચાહતે થે. ઉન્હોંને આપકો ધોકા દે કર આપસે કોઈ બળા હી નાઝુક રાઝ હાસિલ કર લિયા હે. યહ શાયદ આપકો ભી મઅલૂમ નહીં કે વહ રાઝ કયા હોગા."

અસ્સાલેહ પર ખામોશી તારી હો ગઈ. ઉસે ગાલિબન યહ એહસાસ હો ગયા થા કે લળકી ઉસે દિનકે વકત ભી શરાબમેં બેહોશ રખતી રહી હે. ઈસ હાલતમેં મા'લૂમ નહીં વહ ઉસ્સે કયા કુછ કહલવાતી રહી હે. ઉસે શદીદ સદમા હુવા. વહ રાત ભર સોયા ભી નહીં થા. બહુત દિનોંસે વહ દિન રાત શરાબ પીતા રહા થા. ઉસ્કે અષ્રાતકે અલાવા ગુસ્સા ઔર પસ્તાવા ભી થા. ઉસ્ને ગુસ્સેસે હુકમ દિયા "વહ જો ઉન્કે સાથ કાફલા આયા થા ઉન સબકો કૈદમેં ડાલ કર માર ડાલો. ઉન્કે ઊંટો ઔર સામાનકો સરકારી મિલ્કિયતમેં લે લો."

ઉસી શામ અસ્સાલેહકો પેટમેં દર્દકી ટીસ ઉઠી. તબીબને દવાઈ દી લેકિન મર્ઝ બળ્હતા ગયા ઔર રાતકો દર્દ પેટસે નાફ તક ફેલ ગયા. ૯ રજબ હિજરી સન ૫૭૭ યા'ની અગલે રોઝ ઉસ્કી હાલત તબીબોંકે બસસે બાહર હો ગઈ. તબીબ હર લમ્હા ઉસ્કે પાસ મૌજૂદ રહને લગે મગર ઈફાકા હોનેકે બજાએ દર્દ બળ્હતા ગયા. રાત ભી ઐસે હી ગુઝરી. દૂસ્રે દિન ઉસ પર ગશી તારી હોને લગી. તબીબોંને ઉસે તો ન બાતાયા, સાલારોં વગૈરાકો બતા દિયા અસ્સાલેહકા જાંબર હોના મુશ્કિલ હે. જામે મસ્જિદકે ઈમામકો બુલા લિયા ગયા. ઉસ્ને સિરહાને બેઠ કર કુર્આન ખ્વાની શુરૂઅ કર દી. રાતકો અસ્સાલેહને આંખ ખોલી. ઈમામકો દેખા ઔર મરી હૂઈ આવાઝમેં કહા "અગર કુર્આન બરહક હે તો ઉસ્કી બરકતસે મુઝે સિહ્હતયાબ કરો."

"મેં યહ કહનેસે નહીં ડરૂંગા કે આપ કુર્આનકે અહકામકી ખિલાફ વર્ઝી કરતે રહે હેં." ઈમામને કહા "કુર્આનકી બરકત ઉન્કે લિએ હેં જો ઉસ્કે

હર ફર્માન પર અમલ કરતે હૈં..... ખુદાસે ગુનાહોંકી બખ્શીશ માંગે. અપની માંસે ગુનાહોંકી મુઆફી માંગે."

ઉસ વકત ઉસ્કી બહન શમ્સુન્નિસા પાસ ખળી રો રહી થી. અસ્સાલેહકે મુંહસે નિકલા "માં.... મેરી માંકો બુલાઓ. ઉસે કહો તુમ્હારા ગુનહગાર બેટા મર રહા હે. આ કર દૂધકી ધારેં ઔર ગુનાહ બખ્શ દો."

ઈમામને શમ્સુન્નિસાકી તરફ દેખા. ઉસ્ને ભાઈકે માથે પર પ્યારસે હાથ ફેર કર કહા "મેં અભી દમિશ્કકે લિએ રવાના હો જાતી હૂં. માંકો લે કર આઉંગી" વહ તેઝ તેઝ કદમ ઉઠાતી બાહર નિકલ ગઈ. થોળી હી દેર બા'દ વહ અપને મુહાફિઝોંકે સાથ દમિશ્કકે રાસ્તે પર જા રહી થી.

કાઝી બહાઉદ્દીન શદ્દાદને અપની યાદદાશ્તોંમેં લિખ્ખા હે. "૧૩ રજબકે રોઝ અસ્સાલેહકી હાલત ઈત્ની બિગળી કે કિલ્એકે દરવાઝે બંદ કર દીએ ગએ. અસ્સાલેહને ઝરા હોશમેં આ કર ઈઝ્ઝુદ્દીનકો અપના જાનશીન મુકર્રર કિયા. ઈઝ્ઝુદ્દીન, સૈફુદ્દીનકે મરનેકે બા'દ મોસુલકા વાલી બના થા. વહ મોસુલમેં થા. અબ ઉસે હલબકા વાલી ભી બના દીયા. અસ્સાલેહને તમામ ઉમરા ઔર સાલારોંકો બુલા કર કહા કે વહ હલફ ઉઠાએ કે ઈઝ્ઝુદ્દીનકો અપના વાલી તસ્લીમ કરતે હૈં ઔર ઉસ્કે વફાદાર રહેંગે. સબને હલફ ઉઠાયા. ૨૫ રજબ, ૫૭૭ હિજરી અલ્મલિકુસ્સાલેહ ગશીકે આલમમેં ફોત હો ગયા. મોસુલકો કાસિદ દોળાયા ગયા કે ઈઝ્ઝુદ્દીનકો કહ કર બુલા લાએ કે ઉસે હલબકા વાલી મુકર્રર કિયા ગયા હે."

જિસ વકત શમ્સુન્નિસા દમિશ્કમેં અપની માંકે કદમોંમેં બેઠી માંસે કહ રહી થી કે ઉસ્કા ઈકલોતા બેટા મર રહા હે ઔર દૂધકી ધારેં બખ્શવાનેકે લિએ ઈસે બુલા રહા હે ઔર માંને કહા થા કે મેં દૂધકી ધારેં બખ્શ દૂંગી ઉસ્કે ગુનાહ અલ્લાહ બખ્શેગા, ઉસ વકત અસ્સાલેહ ફોત હો ચુકા થા. શમ્સુન્નિસા હલબ વાપસ ગઈ તો ઉસ્કે ઈકલોતે ભાઈકા જનાઝા કિલ્એસે નિકલ રહા થા.

ઈઝ્ઝુદ્દીનકો કાસિદને અસ્સાલેહકી મૌતકા પૈગામ દિયા કે વહ ઉસી વકત રવાના હો ગયા. રાસ્તા છોટા કરનેકે લિએ વહ કિસી ઔર રાસ્તેસે જા

રહા થા. રાસ્તેમેં ઉસ્કા ગુઝર સુલ્તાન અય્યૂબીકે ભાઈ અલ્આદિલકી ફૌજકી ખૈમાગાહસે હુવા વહ અલ્આદિલસે મિલને રૂક ગયા. અલ્આદિલકો મા'લૂમ નહીં થા કે અસ્સાલેહ મર ગયા હે. ઈઝ્ઝુદ્દીનને ઉસે યહ ખબર સુનાઈ ઔર યહ ભી કે ઉસે હલબકા વાલી મુકર્રર કિયા ગયા હે.

અલ્આદિલને ઉસે કહા "તુમ આઈંદા ખાનાજંગીકો રોક સકેતે હો ઔર હલબકો દમિશ્કસે મિલા સકતે હો. ગદ્દાર મર ગયા હે. તુમ તો ઈમાનફરોશ નહીં."

ઈઝ્ઝુદ્દીન ગહરી સોચમેં ખો ગયા. કુછ વકત બા'દ ઉસ્ને અલ્આદિલસે કહા "હાં! મેં હલબ ઔર દમિશ્કકો ઐસે રિશ્તેમેં જકળ સકતા હૂં જો કભી નહીં ટૂટેગા, લેકિન.... લેકિન ઉસે મઝબૂત બનાનેકે લિએ તુમ એક કામ બલ્કે મેરી ખ્વાહિશ પૂરી કર સકતે હો..... મેં નુરૂદ્દીન ઝંગી મર્હુમકી બેવહસે શાદી કરના ચાહતા હૂં. અગર વહ અઝીમ ઔરત માન જાએ તો....."

"મેં આજ હી દમિશ્ક ચલા જાઉંગા." અલ્આદિલને કહા "મુઝે ઉમ્મીદ હે વહ માન જાએગી."

અલ્આદિલ દમિશ્ક ગયા. રઝીઅ ખાતૂનકો યહ ખબર સુનાઈ કે ઉસ્કા બેટા મર ગયા હે.

"અલ્લાહ ઉસ્કે ગુનાહ મુઆફ કરે." માંને કહા.

કુછ દેર બા'દ અલ્આદિલને કહા કે અસ્સાલેહ ઈઝ્ઝુદ્દીનકો અપના જાનશીન મુકર્રર કર ગયા હે ઔર ઈઝ્ઝુદ્દીનને ઉસ્કે સાથ શાદીકી ખ્વાહિશ ઝાહિર કી હે. રઝીઅ ખાતૂનને ઈન્કાર કર દિયા.

"યહ શાદી આપકી ઔર ઈઝ્ઝુદ્દીનકી નહીં હોગી." અલ્આદિલને કહા "યહ દમિશ્ક ઔર હલબકી શાદી હોગી. ઈસ્સે આઈંદા ખાનાજંગી રૂક જાએગી ઔર સલીબિયોંકે ખિલાફ મહાઝ મુસ્તહ્કમ હો સકેગા."

"અઝમતે ઈસ્લામકે લિએ મેં હર કુર્બાની દેનેકે લિએ તય્યાર હૂં." રઝીઅ ખાતૂનને કહા "મેરી ઝાતી ખ્વાહિશ મર ચુકી હે."

૫, શવ્વાલ (૧૧, ફરવરી ૧૧૮૨ ઈસ્વી સન) ઈઝ્ઝુદ્દીન ઔર રઝીઅ ખાતૂનકી શાદી હો ગઈ.

સાંપ ઔર સલીબી લળકી

સાંપ ડેળ્હ બાલિશ્ત લંબા હોગા મગર ઉસ્ને ઈસ્હાક દાવેશ્કીકે ઈત્ને કવી હૈકલ ઘોળેકો ઔંધા કર દિયા. મંઝિલ અભી બહુત દૂર થે. સહરાએ સીના અભી આધા બાકી થા. ઈશ્હાક દાવેશ્કી તુર્કીકા રહનેવાલા થા. જિસ્માની લિહાઝસે વહ તનોમંદ થા, ખૂબરૂ થા, ચેહરેકી રંગતમેં કશીશ થી. ઉસ્કી આંખે નીલી થી. ઉસે દેખ કર કોઈ નહીં કહ સકતા થા કે મુસલમાન હે યા સલીબી. વહ જિત્ના તનોમંદ ઔર ખૂબરૂ થા ઉસ્સે કહીં ઝિયાદા દિમાગી લિહાઝસે ચુસ્ત ઔર ચાલાક થા. વહ ઉસ વકત સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકી ફૌજમેં શામિલ હુવા થા જબ ઉસ્કી ઉમ્ર અઠારા સાલ થી. ઉસ્ને ફૌજી મુલાઝમતકો ઝરીઅએ મઆશ નહીં સમઝા થા. વહ મર્દે મોમીનકી સહીહ તસ્વીર થા. સલીબકે પૂજારિયોંકે અઝાઈમસે આગાહ હો કર ઈસ્લામકી પાસબાનીકે લિએ દમિશ્ક આયા ઔર ફૌજમેં શામિલ હો ગયા થા. જબ સુલ્તાન અય્યૂબીકો મિસરકી ઈમારત સોંપી ગઈ તો ઈસ્હાકકો મિસર ભેજ દિયા ગયા થા. વહ બળે ફખરસે અપને આપકો તુર્ક કહલાતા થા.

તુર્કીકે બેશુમાર બાશિંદે સુલ્તાન અય્યૂબીકી ફૌજમેં થે. સુલ્તાન અય્યૂબીકો ઉન પર ભરોસા ઔર એ'તિમાદ થા. ઉસ્ને જબ કમાન્ડો ફોર્સ બનાઈ તો ઉસ્કે લિએ ઝિયાદાતર નફરી તુર્કોકી તય્યાર થી. ઉસી ફોર્સમેંસે જાસૂસ ભી મુન્તખબ કિએ ગએ થે. ઉન્મેં ઈસ્હાક તુર્ક ભી થા. વહ ગૈરમા'મૂલી તૌર પર ઝહીન ઔર દિલેર છાપામાર થા. ઉસે કમાન્દાર બના દિયા ગયા થા. ફિર ઉસે સલીબિયોંકે ઈલાકેમેં જાસૂસીકે લિએ ભેજા ગયા થા. વહ ફર્ઝકા શૈદાઈ થા. જાનકી બાઝી લગા કર ઝમીનકી તહોંસે ભી રાઝ નિકાલ લિયા કરતા થા. મગર અબ સહરાએ સીનામેં ઝરા જિત્ને સાંપને ઉસે બળે હી કળે ઈમ્તિહાનમેં ડાલ દિયા. વહ ઉન મુસલમાન ઈલાકેમેં થા જિન પર સલીબિયોંને કબ્ઝા કર રખ્ખા થા. વહાંસે હલબ ચલા ગયા ઔર અબ વહ એક નિહાયત અહમ ઈત્તિલાઅ લે કર કાહિરા જા રહા થા. ઉસ વકત સુલ્તાન અય્યૂબી કાહિરામેં થા. ઈસ્હાક તુર્કકો બહુત જલ્દી

પહુંચના થા. રાસ્તેમેં વહ કમસે કમ આરામ કર રહા થા.

વહ સરસબ્ઝ ઈલાકોંસે નિકલ ગયા થા. આગે રેતકા વહ સમંદર થા જિસ્સે કોઈ ભટકા હુવા મુસાફિર કભી ઝિંદા નિકલ કર નહીં ગયા. સહરા ઈન્સાન ઔર હૈવાનકા દુશ્મન હે. ઈસ્હાક તુર્ક રેગેઝારકા ભેદી થા..... સરસબ્ઝ ઈલાકેસે ઉસ્ને પાની ઘોળેકે સાથ બાંધ લિયા થા. ઉસે રાસ્તેકા ભી ઈલ્મ થા જહાં એક દો જગહ પાની મિલ જાતા થા. ઈસ સહરામેં ઉસ્ને લળાઈયાં ભી લળી થી. હલબસે આતે હૂએ જબ વહ ઉસ્મેં દાખિલ હુવા થા તો ઉસે કોઈ ખત્રા મહસૂસ નહીં હુવા થા. સલીબિયોં ઔર સહરાઓંસે વહ કભી નહીં ડરા થા. ઉસી જંગો જદલ ઔર મુસાફતકો વહ ઝિંદગી સમઝતા થા. યહ ઉસ્કા અકીદા થા કે ખુદાકી ખૂશનુદી ઈસી જિહાદમેં હે.

વહ સહરાઈ ટીલોંમેં ઘોળેકો ઝરા આરામ દેનેકે લિએ રૂક ગયા. દોપહરકા સૂરજ કુછ આગે નિકલ ગયા થા. ઈસ્હાક તુર્ક એક ટીલેકે સાએમેં લેટ ગયા ઔર ઉસ્કી આંખ લગ ગઈ. ઘોળા બળી ઝોરસે હિનહિનાયા. ઈસ્હાકકી આંખ ખુલ ગઈ. ઘોળા થોળીસી જગહમેં ચક્કરમેં દોળ રહા થા લેકિન ઝિયાદા ન દોળ સકા. રૂક ગયા ઔર ઉસ્કા સારા જિસ્મ કાંપને લગા. ઈસ્હાક તુર્કને દેખા ઉસ્સે ચાર પાંચ કદમ દૂર ડેળ્હ બાલિશ્ત લંબા સાંપ જિસ્કા રંગ સિયાહ ઔર ઉસ પર સુફેદ ઔર ગોલ ધબ્બે થે તળપ રહા થા. દુમકી તરફસે ઉસ્કા આધા જિસ્મ કુચલા હુવા થા. ઘોળા વહીં ખળા થા. ઈસ્હાક સમઝ ગયા કે સાંપ કેટનેસે પહલે યા બા'દ ઘોળેકે પાંવકે નીચે આયા હે. વહ અબ ચલનેકે કાબિલ નહીં રહા થા. ઈસ્હાક તુર્કને ઉસ્કા સર અપને પાંવ તલે મસલ ડાલા.

ઘોળેકે ઝિંદા રહનેકી ઉમ્મીદ ખત્મ હો ગઈ થી. સહરાકા બિછ્છુ ઔર યહ સાંપ ઈત્ને ઝહરીલે હોતે હૈં કે જિસે ડંસ લે ઉસે પાની પીનેકી મોહલત નહીં મિલતી. સહરાઓંકે મુસાફિર જલા દેનેવાલે સૂરજસે ઔર લૂંટ કર કત્લ કર દેનેવાલે ડાકૂઓંસે ઈત્ના નહીં ડરતે જિત્ના ઈસ સાંપ ઔર બિછ્છુસે ડરતે હૈં. યહ સાંપ મૈદાની ઔર પહાળી ઈલાકોંકે સાંપોકી તરહ આગેકો નહીં રેંગતા બલ્કે પહલૂકી તરફ અજીબસી ચાલસે રેંગતા હે. ઈસ્હાકને અપને ઘોળેકો માયૂસીસે દેખા. ઘોળા બળી ઝોરસે કાંપા. ઉસ્કા મુંહ ખુલ

ગયા થા. ઘોળેકી ટાંગે દોહરી હૂઈ ફિર ઉસ્કા પેટ ઝમીન લગા ઔર વહ એક પહલૂ પર ગિર પળા. ઈસ્હાક તુર્ક ઉસ્કી કોઈ મદદ નહીં કર સકતા થા. યહ આ'લા નસલકા જંગી ઘોળા થા જો લક્કો દિક્ક સહરા, ભૂક ઔર પ્યાસકો ખાતિરમેં નહીં લાતા થા. યહ તો એક નુકસાન થા કે ઐસા આ'લા ઘોળા ઝાએઅ હો ગયા થા, મગર ઉસ વકત નુકસાન યહ હુવા કે ઈસ્હાક તુર્કકો પૈદલ કાહિરા તક પહુંચના થા વહ બહુત જલ્દીમેં થા. ઉસે મા'લૂમ થા કે ઉસ્ને યહ રાઝ જો વહ સીનેમેં લે કે જા રહા થા, ફૌરન સુલ્તાન અય્યૂબી તક ન પહુંચાયા તો બહુત બળે જંગી નુકસાનકા બાઈષ બન સકતા થા.

ઉસ્ને ઘોળેકો હસ્રત ભરી નઝરોંસે દેખા. ઉસ્કી નઝર ઘોળેકે એક પાંવ પર પળી. ખુરકે ઝરા ઉપર ખૂનકે ચંદ કત્રે જમે હૂએ થે. યહાં સાંપને કાટા થા. ઘોળા મર ચૂકા થા. ઈસ્હાકને ઘોળેકી ઝીનસે ખજૂરોંકા થેલા ઔર પાનીકા એક મશ્કીઝા ખોલા ઔર ચલ પળા. ઉસ્ને મરે હૂએ સાંપકો દેખા ઔર નફરતસે કહા "સાંપ ઔર સલીબીકી ફિત્રત એકસી હે."

વહ રેતીલે ટીલોંકે ઈલાકેસે નિકલ ગયા. સૂરજ ઉફકસે કુછ દૂર રહ ગયા થા. ઉસ્કા કહર ઉરૂજ પર થા. વહ એપ્રીલ ૧૧૮૨ ઈસ્વીકે દિન થે જો દુન્યાકે લિએ બહારકે દિન થે મગર સહરાઓંમેં કભી બહાર નહીં આતી. ઈસ્હાક તુર્કકે સામને ઉફક તક ફેલા હુવા રેતકા સમંદર થા જિસ્મેં છોટી છોટી ખુશ્ક ઝાળિયાં થી. રેત ઈસ તરહ ઝુલસ રહી થી જૈસે એક આધ મીલ આગે પાની હી પાની હો ઔર ઉસ્મેંસે શફ્ફાફ ભાપ ઉઠ રહી હો. ઈસ્હાક અભી તાઝાદમ થા. વહ ખજૂરોંકે થેલે, મશ્કીઝે, તલ્વાર ઔર ખંજરકા બોઝ મહસૂસ નહીં કર રહા થા. ઉસ્કી ચાલમેં જાન થી ઔર કાહિરા બહુત જલ્દી પહુંચનેકે અઝ્મમેં કોઈ લર્ઝા પૈદા નહીં હુવા થા વહ ચલતા ગયા તો સૂરજ ગુરૂબ હો ગયા.

વહ ઝરાસી દેરકે લિએ રૂકા. ચંદ એક ખજૂરેં ખાઈ, પાની પિયા ઔર ચંદ મિનીટ લેટ કર ઉઠ બેઠા. વહ બહુત ખૂશ થા કે બળી હી કીમતી ઈત્તિલાઅ સુલ્તાન અય્યૂબીકે લિએ લે જા રહા હે. ઉસે કુછ ખાને ઔર પીનેકી જૈસે ઝરૂરત હી નહીં થી. ઉસ્કી રૂહ સેર થી. ફર્ઝકે શૈદાઈ જબ ફર્ઝ

અદા કર લે તો ઉન્કી રૂહેં મસ્રૂર હો જાતી હૈં. ઈસ્હાક તુર્ક ભી રૂહાની મુસર્રતસે શરસાર થા. વહ ઉઠા. સિતારોંકો દેખા. સિમ્તકા તઅય્યુન કિયા ઔર ચલ પળા. સહરાકી રાત ઈત્ની ખુંક હોતી હે જિત્ના દિન ગરમ ઔર ઝુલ્સા દેનેવાલા હોતા હે. રાતકો ચલના ઝિયાદા આસાન હોતા હે. વહ ચલતા ગયા. ઉસ્ને ચલતે ચલતે બહુત કુછ સોચા. યહ ભી સોચા કે વહ ઈત્ની લંબી મુસાફત ઈત્ને કમ અર્સેમેં તે નહીં કર સકેગા. ઉસ્કા યહી એક લિહાઝ થા કે કોઈ અકેલા વકેલા ઘૂળસવાર યા શુતુર સવાર મિલ ગયા તો ઉસ્સે ઘોળા યા ઊંટ છીન લેગા ઔર અગર કોઈ કાફલા રૂકા હુવા નઝર આ ગયા તો ઘોળા યા ઊંટ ચોરી કર લેગા. ઉસી તવક્કુઅ પર ચલ્તા ગયા.

રાત ગુઝરતી જા રહી થી. ઉસ્કે પાંવ તલેસે રેગઝાર પીછે હટતા જા રહા થા ઔર ઉસે થકનકા એહસાસ ભી હોને લગા થા લેકિન ઉસે ટ્રેનીંગ ઐસી મિલી થી કે થકન, નીંદ, ભૂક ઔર પ્યાસકો કઈ રોઝ તક બરદાશ્ત કર સકતા થા. થકનકે પહલે એહસાસકો ઉસ્ને એક જંગી તરાનેકે હવાલે કર દિયા. વહ બુલંદ આવાઝસે તરાના ગાને લગા.... રાતકે આખરી પહર વહ એક જગહ બેઠ ગયા. થોળાસા પાની પિયા ઔર વહીં સો ગયા. અભી સૂરજ તુલૂઅ નહીં હુવા થા જબ ઉસ્કી આંખ ખુલ ગઈ. ઉસ્ને ભૂકકે એહસાસકો દબા લિયા. પાની ભી ન પિયા. મંઝિલ અભી બહુત દૂર થી. ખજૂરેં ઔર પાની બચાનેકી ઝરૂરત શદીદ થી. વહ ઉઠા ઔર ચલ પળા.

ઉસે સહરાકા એક ઔર ખત્રા દૂરસે હી નઝર આને લગા. યહ રેતકી ગોલ ગોલ ટેકરિયાં થી જો દૂર દૂર તક ફૈલી હૂઈ થી. યહ સબ એક જૈસી હોતી હે. ઉન્કી બુલંદી ભી એક જૈસી હોતી હે. ઉન્મેં કોઈ અજનબી દાખિલ હો જાએ તો બાહર નિકલ નહીં સકતા. યહ ભુલ ભુલૈયા બની હોતી હૈં. બા'ઝ મુસાફિર એક હી ટેકરીકે ઈર્દ ગિર્દ ઘૂમતે રહતે હૈં ઔર સમઝતે રહતે હૈં કે વહ સફર તૈ કર રહે હૈં. સહરાઓંકે ભેદી ભી ઉન્સે ડરતે હૈં. ઈસ્હાક તુર્કકો પહલા એહસાસ યહ હૂવા કે યહ ટેકરિયાં ઉસ્કે રાસ્તેમેં નહીં આની ચાહિએ થી. ઈસ સવાલને ઉસે પરેશાન કર દિયા. કયા વહ ઈસ રાસ્તેસે ભટક ગયા હે જિસ્સે વહ વાકિફ થા ? વહ અબ ઈધર ઉધર કહીં નહીં જા સકતા થા ઉસે ઈન્હીંમેંસે ગુઝરના થા. વહ બળ્હતા ગયા ઔર ટેકરિયોંમેં

દાખિલ હો ગયા. ઈસ વકત તક સૂરજ ઉપર આ ચુકા થા ઔર સહરા તપને લગા થા. વહ ટેકરિયોંમેં ઘૂમતા, મોળ મૂળતા ગયા. રેત ઉસ્કે પાંવ જકળનેકી કોશિશ કર રહી થી. વહાંકી રેતીલી ઝમીન બતા રહી થી કે ઈસ્હાકસે પેહલે યહાંસે કભી કોઈ મુસાફિર નહીં ગુઝરા. ઈસ્હાક ચલતા ગયા. સૂરજ સર પર આ ગયા તો ભી વહ રેતકી ઈન્હીં ઢેરોંમેં ઘૂમતા મુળતા જા રહા થા. વહ એક ઔર મોળ મુળા તો ઠિઠક કર રહ ગયા. ઉસ્ને ઝમીન પર અપને હી પાંવકે નિશાન દેખે જો એક ઔર ટેકરીકી ઔર મુળ ગએ થે. તબ ઉસે એહસાસ હુવા કે વહ સહરાકે બેહદ ખતરનાક ધોકેમેં આ ગયા હે. વહ સાથવાલી ટેકરી પર ચળ્હ ગયા. હરસૂ નિગાહ દોળાઈ. ઉસે યૂં નઝર આયા જૈસે સારી દુન્યા રેતકે ગોલ ગોલ ઊંચે ઊંચે ઢેરોંકે સિવા કુછ ભી નહીં થા.

સૂરજકી આગ ઔર ગરમીને ઉસ્કે જિસ્મકી નમી ચૂસની શુરૂઅ કર દી થી. રેતને ઉસ્કે પાંવ જકળ જકળ કર મન મન વઝની કર દીએ થે, ઉસ્ને પાની પિયા ઔર સિમ્તકા અંદાઝા કરકે નીચે ઉતરા. અબ ઉસે દિમાગ હાઝિર રખના થા. હર મોળ ઝહનમેં મહફૂઝ રખના થા. વહ ટ્રેનીંગકે મુતાબિક ચલ પળા. અબ વહ જિન દો ઢેરીનુમા ટેકરિયોંકે દરમિયાનસે ગુઝરતા ઉન્હેં ઝહનમેં નકશ કર લેતા. આગે ચલતા, પીછે દેખતા મગર સહરાકે ઝાલિમ અષરાત ઉસ્કે દિમાગકો માઉફ કરને લગે થે. ઉસ્મેં બર્દાશ્તકી કુવ્વત ઔસત દર્જા ઈન્સાનોંસે ઝિયાદા થી વર્ના વહ કભી ન ઉઠનેકે લિએ ગિર પળતા.

સૂરજ ઉફકસે થોળા હી ઉપર રહ ગયા થા જબ વહ સહરાકે ઈસ ધોકેસે નિકલ ગયા મગર ઉસ્કી ટાંગોમેં જિસ્મકા બોઝ ઉઠાનેકી તાકત નહીં રહી થી. યહ ફર્ઝકી લગન થી જો ઉસે ચલાએ જા રહી થી. ઉસ્ને આગે દેખા તો ઉસે કતારમેં કઈ ઘોળે ઉસ્કા રાસ્તા કાટ કર જાતે નઝર આએ. ઘોળોં પર સવાર ભી થે. ઉસ્ને સવારોંકો પુકારા, ફિર ઔર ઝિયાદા ઊંચી આવાઝસે પુકારા. કિસી ભી સવારને ઉસ્કી તરફ ન દેખા. ઘોળે દાયરેમેં ચલને લગે. ઈસ્હાક તુર્ક રૂક ગયા. ઉસ્ને આંખે બંદ કરકે સરકો ઝોર ઝોરસે ઝટકે દીએ. વહ સમઝ ગયા કે યહ ઘોળે નહીં વાહિમા હે ઔર યહ સરાબ હે જો સહરાકા એક ઔર ખતરનાક ધોકા હોતા હે. ઉસ્કા ઝહન સાફ હુવા

તો ઘોળે ગાઈબ હો ગએ. ઝુલસ્તી રેત ઔર ઉસ્કી ભાપનુમા ચમક દૂર તક દેખને નહીં દેતી થી. વહ અબ કદમ ઘસીટ રહા થા.

ઉસે દિન ઔર રાતકા ભી એહસાસ ન રહા. એક જગહ ઉસ્કા પાંવ ફિસલા તો વહ ગિર પળા ઔર લુળકતા હુવા દૂર નીચે ચલા ગયા. ઈસ્સે વહ ઝરાસા બેદાર હુવા. ઉસ્ને ઈધર ઉધર દેખા. વહ દાનિશ્તા મિટ્ટીકી એક ટેકરી પર ચળ ગયા થા ઔર વહાંસે ગિરા તો નીચે આ પળા થા. ઉસ્ને પાનીકી શદીદ ઝરૂરત મહસૂસ કી. હલકમેં કાંટે ચુભ રહે થે ઔર હોંટ ખુશ્ક લકળીકી તરહ અકળ ગએ થે મગર ઉસ્કે પાસ ન પાનીકા મશ્કીઝા થા, ન ખજૂરોંકા થેલા. ઉસ્ને ઉઠ કર ઈધર ઉધર દેખા. દોનોંકા કહીં નામો નિશાન ન થા. વહ માયૂસી ઔર બેબસીકે આલમમેં ચલા. ઈધર ઉધર દેખા. ઉસે હરસૂ સુફેદ સુફેદ ઔર શફ્ફાફ શફ્ફાફસે શો'લે નઝર આએ જો ઉસ્સે કુછ દૂર દૂર ગોલ દાયરેકી શકલમેં ઉસે ઘેરે હૂએ થે. વહ અબ લાશુઉર તૌર પર યા નીમ ગશીકી કૈફિયતમેં ચલ રહા થા.

વહ રૂક ગયા. ઉસે દો આદમી ઔર એક ઔરત ખળી નઝર આઈ. તીનોં ઉસીકી તરફ દેખ રહે થે. ઉન્કે ઉકબમેં, થોળી દૂર, ખજૂરકે દરખ્ત ભી ઉસે દિખાઈ દીએ. ઉન્કે કરીબ ટીલે થે. ઈસ્હાક તુર્ક ઉસે ભી વાહિમા ઔર શરાબ સમઝા. ઉસ પર જો માયૂસી તારી હો ગઈ થી ઉસ્મેં ઈઝાફા હો ગયા જિસ્સે ઉસ્કે જિસ્મમેં અગર કુછ સક્ત રહ ગઈ થી વહ ભી ન રહી. ઉસ્ને ઉન આદમિયોં ઔર ઔરતકો આવાઝ દેનેકો બેકાર સમઝા. સરાબ ઔર વાહિમે બોલા નહીં કરતે. મુસાફિરોંકો અપની તરફ ઘસીટતે ઔર પીછે હટતે જાતે હૈં હત્તા કે ઈન્સાન હાર કર ગિર પળતા હે ઔર રેત ઉસ્કા ગોશ્ત પોસ્ત ચુસ કર ઉસે હડ્ડિયોંકા ઢાંચા બના દેતી હે. ઈસ્હાક તુર્કમેં ઈત્નીસી ઝિંદગી રહ ગઈ થી કે ઉસ્ને ઈન આદમિયોં ઔર ઔરતકો વાહિમા સમઝા મગર ઉસ્ને ચલનેકે લિએ કદમ ઉઠાયા તો ઉસ્કી ટાંગે દોહરી હો ગઈ ઔર ઉસ્કી આંખકે સામને સહરા, સરાબ ઔર વાહિમા ગુપ તારીકીમેં છુપ ગએ.

ઉસે બાતેં સુનાઈ દી. વહ આહિસ્તા આહિસ્તા હોશમેં આ રહા થા.

બાતેં સાફ હોને લગી. વહ રેત પર ગિરા થા. રેત આગ પર રખ્ખી હૂઈ લોહેકી ચાદરકી તરહ તપ રહી થી લેકિન હોશમેં આતે વહ ખંકી મહસૂસ કર રહા થા.

"વહીં મરને દિયા હોતા" ઉસે એક મર્દાના આવાઝ સુનાઈ દી "ઉઠ ઓ ઔર ઉસે બાહર ફેંક દો. કોઈ ભૂલા ભટકા મુસાફિર હે."

"યહ કોઈ આમ મુસાફિર નહીં લગતા." એક ઔર મર્દાના આવાઝ ઉસ્કે કાનોંમેં પળી.

"ઝરા ઉસે હોશમેં આને દો" યહ આવાઝ કિસી ઔરતકી થી. "મુઝે શક હે યહ બેહોશીમેં બળબળા રહા થા" કાહિરા કિત્ની દૂર હે ? સુલ્તાન.... સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી ! હોશિયાર હો કર કાહિરાસે નિકલના. બળી કીમતી ખબર લાયા હૂં. શક રફઅ કર લેના ચાહિએ."

ઈસ્હાક તુર્ક ઉસે ભી વાહિમા યા ખ્વાબ સમઝને લગા. ઉસે મા'લૂમ નહીં થા કે યહ આવાઝે ઉન્હીં દો આદમિયોં ઔર ઔરતકી હે. જિન્હેં ઉસ્ને સહરામેં અપને સામને ખળે દેખા થા. ઉન્હેં ઉસ્ને વાહિમા સમઝા થા લેકિન યહ ઈન્સાન હકીકી થે. વાહિમા નહીં થે.

"તુમ ઉસ્કે પાસ બેઠો" એક આદમીને કહા "અગર હોશમેં આ ગયા તો ઉસે પાની પિલા દેના ઔર ખાનેકે લિએ ભી કુછ દે દેના. ફિર હમેં બતાના કે યહ કોન હે" આદમી બાહર નિકલ ગએ.

ઈસ્હાકને આહિસ્તા આહિસ્તા આંખે ખોલ દી. ઉસ્કે કાનોંમેં ઘોળે કે હિનહિનાનેકી આવાઝ પળી વહ યકલખ્ત બેદાર હો ગયા ઔર ઉઠ બેઠા. ઉસ્કે મુંહસે બેઈખ્તિયાર નિકલા "યહ ઘોળા મુઝે દે દો."

"લો, થોળાસા પાની પી લો" એક નિસ્વાની આવાઝને ઉસે અપની તરફ મુતવજ્જહ કિયા. ઉસ્કે હોટોંકી તરફ પ્યાલા બળ્હ રહા થા. ઔરતને કહા "થોળા પીના, એક હી બાર સારા ન પી લેના, મર જાઓગે."

ઉસે પાનીકી પીનેકી હી ઝરૂરત થી ઉસ્ને યહ દેખનેસે પહલે કે પાની પિલાનેવાલી કોન હે, પ્યાલા અપને હાથમેં લિયા ઔર હોટોંસે લગા કર દો તીન ઘૂંટ પિએ. પ્યાલા હોટોંસે અલગ કરકે બોલા "મેં જાન્તા હૂં ઈસ હાલતમેં ઝિયાદા પાની નહીં પીના ચાહિએ."

ઉસ્ને ઔરતકો દેખા વહ લાજવાબ લળકી થી. ઉસ્કા લિબાસ ઉસી ઈલાકેકા સહરાઈ ખાનાબદોશોકી તરહ થા. હસીન ઉસ્કે નકશો નિગાર ઔર રંગ રૂપસે ધોકા હોતા થા કે વહ ખાનાબદોશ લળકી નહીં. ઉસ્કે સર પર લિપટે હૂએ રૂમાલમેંસે જો બાલ નઝર આ રહે થે વહ ભી ખાના બદોશ લળકિયોં જૈસે નહીં થે લેકિન ઈસ ઈલાકેમેં કોઈ અમીર કબીર લળકી તો નહીં આ સકતી થી, ખાનાબદોશ હી હો સકતી થી.

"તુમ કિસી કાફલેકે સાથ હો ?" ઈસ્હાકને લળકીસે પૂછા.

"યહ તાજિરોંકા કાફલા હે" લળકીને જવાબ દિયા ઔર પૂછા "તુમ કહાંસે આએ હો ઔર કહાં જા રહે હો ?"

ઈસ્હાક તુર્કને જવાબ દેનેકે બજાએ પાનીકા પ્યાલા મુંહસે લગા લિયા. પાનીકી નમીને ઉસ્મેં સોચનેકી કુવ્વત કુછ બહાલ કર દી થી. ઉસે યાદ આ ગયા કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકા જાસૂસ હે ઔર ઉસે અપના આપ કિસી પર ઝાહિર નહીં કરના ચાહિએ.

"મેં ભી તાજિરોંકે એક કાફલેકે સાથ થા" ઉસ્ને સોચકે જવાબ દિયા "યહાંસે બહુત દૂર એક રાત ડાકૂઓંને હમ્લા કર દિયા. જો કુછ થા લે ગએ. ઊંટ ઔર ઘોળા ભી લે ગએ. મેં વહાંસે ભાગા ઔર ભટક ગયા."

"મેં તુમ્હારે લિએ કુછ ખાનેકો લાતી હૂં"લળકીને કહા ઔર બાહર નિકલ ગઈ.

વહ ખૈમેમેં થા જિસ્મેં દિયા જલ રહા થા. ઉસ્ને ખૈમેસે ઝરા છુપ કર બાહર દેખા. ચાંદની રાત થી. ઉસે બાહર તીન ચાર આદમી ઈધર ઉધર ફિરતે દિખાઈ દીએ. ઉસે લળકીકી હંસી સુનાઈ દી. ફિર ઉસ્ને લળકીકો અપની તરફ આતે દેખા. વહ પીછે હટ કર અપની જગહ બેઠ ગયા. લળકીને ઉસ્કે આગે ખાના રખ્ખા જો વહ ખાને લગા.

"તુમ અબ કાહિરા જા રહે હો ?" લળકીને પૂછા.

"નહીં" ઈસ્હાક તુર્કને ઝૂટ બોલા "સિકંદરિયા જા રહા હૂં."

"સુલ્તાન અય્યૂબી તો કાહિરામેં હે" લળકીને મુસ્કુરા કર કહા. "સિકંદરિયા જા કર કયા કરોગે ?"

"મેરા સુલ્તાન અય્યૂબીકે સાથ કયા તઅલ્લુક હો સકતા હે ?"

ઈસ્હાકને હેરતસે કહા.

"હમારા તો હે" લળકીને કહા "વહ હમારા સુલ્તાન હે. હમ મુસલમાન હે. હમ ઉસ્કે હુકમ પર જાને કુર્બાન કરનેકો તય્યાર રહતે હેં."

"લેકિન મુઝસે તુમને યહ કયૂં કહા હે કે સુલ્તાન સલાહુદીન અય્યૂબી કાહિરામેં હે ?" ઈસ્હાક તુર્કને પૂછા.

"સુનો" લળકીને ઉસ્કે સર પર હાથ રખ કર પ્યારસે કહા "તુમ્હેં ઘોળા ચાહિએ. તુમ સુલ્તાનકે પાસ જા રહે હો. હમ તુમ્હારી મદદ કરેંગે. તુમ્હેં ઘોળા દેંગે. તુમ બહુત જલ્દી સુલ્તાન તક પહુંચ જાઓગે."

"તુમ્હેં કેસે પતા ચલા ?"

"યહ મત પૂછો"લળકીને કહા "તુમ અપના ફર્ઝ અદા કર રહે હો, હમેં અપના ફર્ઝ અદા કરને દો. હમ તુમ્હેં ઘોળા દે કર સમઝેંગે કે હમને અપના ફર્ઝ અદા કર દિયા હે."

લળકીકા અંદાઝ એૈસા થા કે ઈસ્હાક તુર્ક પસીઝ ગયા. ઉસ્ને કહા "હાં મુઝે બહુત જલ્દી સુલ્તાનકે પાસ પહુંચના હે."

"કોઈ બહુત ઝરૂરી ખબર હે?"

"મુઝસે એૈસી બાતેં ન પૂછો" ઈસ્હાકને જવાબ દિયા "તુમ્હેં ઈસ્કે સાથ દિલચસ્પી નહીં હોની ચાહિએ."

"મેં તુમ્હારે લિએ ઘોળેકા ઈન્તિઝામ કરતી હૂં." લળકીને ઉઠતે હૂએ કહા "આરામ કર લો. રાત અભી શુરૂઅ હૂઈ હે. આખરી પહર રવાના હોના."

લળકી ખૈમેસે નિકલ ગઈ. ઈસ્હાક તુર્કકી જિસ્માની હાલત એૈસી થી કે વહ ફૌરન સો ગયા.

"કૌન કહતા થા કે ઉસે વહીં પળે રહને દેતે ?"લળકીને ખૈમેસે બાહર જા કર અપને આદમિયોંસે કહા "મુઝે ઉસ્તાદ માનતે હો ? યહ સુલ્તાન અય્યૂબીકા જાસૂસ હે. કહતા હે કે મુઝે એક ઘોળા દે દો, સુલ્તાનકે પાસ જલ્દી પહુંચના હે. વહ જબ બેહોશીમેં બળબળા રહા થા તો મેને કાન લગા કર સુના થા. વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકા નામ લે રહા થા ઔર કહ રહા થા કે

બળી કીમતી ખબર લાયા હૂં" લળકીને ઈસ્હાક તુર્કકે સાથ જો બાતેં કી ઔર જો ઉસ્સે કહલવાઈ થી સબકો સુના દી.

યહ તાજિરોંકા કાફલા નહીં થા. યહ સબ સલીબી જાસૂસ ઔર તખ્રીબકાર થે જો મિસરમેં કુછ અર્સા અપની ઝમીનદોઝ કારવાઈયાં કરકે વાપસ અપને યા કિસી ઔર મુસલમાન ઈલાકેકો જા રહે થે. ઉન્કે સાથ ઉન્કે મુહાફિઝ ભી થે. ઈસ દસ બારા આદમિયોંકે સાથ દો જવાન લળકિયાં થી. ઉન્કા ઈસ્તિ'માલ ઔર રોલ વહી થા જો આપ ઈસ સિલ્સિલેકી પહલી કહાનિયોંમેં પળ્હ ચુકે હૈં. યહ દોનોં ખૂબ સૂરત ઔર તર્બિયત યાફતા થી. યહ ગિરોહ તાજિરોંકે ભેસમેં જા રહા થા. ઉન્કે પાસ ઊંટ ભી થે ઔર ઘોળે ભી. સફરકે દોરાન પાની ઔર સાયા દેખ કર રૂક ગએ થે. શામસે કુછ દેર પહલે ઉન્હોંને દૂરસે ઈસ્હાક તુર્કકો આતે દેખા. દો સલીબી ઔર એક લળકી ઉસકી તરફ ચલ પળે. ઉન્કા ઈરાદા યહ થા કે ઈસ આદમીકો અપને કેમ્પસે દૂર રખ્ખેં. વહ દેખ રહે થે કે યહ આદમી બહુત બુરી હાલતમેં ચલા આ રહા હે ઔર યહ ઝિયાદા દેર ચલ નહીં સકેગા.

ઈસ્હાક તુર્કને ઉન્હેં દેખા તો ઉસે સરાબ ઔર વાહિમા સમઝા. ફિર વહ ગિર પળા ઔર બેહોશ હો ગયા. યહ દોનોં સલીબી ઔર લળકી ઉસ તક પહુંચે. સબસે પહલે લળકીને કહા થા કે યહ કોઈ આમ કિસ્મકા મુસાફિર નહીં. દોનોં આદમિયોંને રાઈ દી કે યહ કોઈ અનાળી મુસાફિર હે વર્ના ઈસ હાલકો ન પહુંચતા. તાહમ ઈસ્હાકકી શકલો સૂરત ઔર જિસ્મસે શક હોતા થા કે યહ કોઈ મા'મૂલી આદમી નહીં. કુછ અઝ રાહે મઝાક ઔર કુછ શકકી બિના પર વહ ઉસે અપને કેમ્પમેં ઉઠા લે ગએ ઔર એક ખેમેમેં લિટા દિયા. ઉસ્કે મુંહમે પાની ઔર શહદ ટપકાતે રહે ઉસ દૌરાન ઈસ્હાક તુર્ક બળબળાતા રહા. ઉસ પર ગશી તારી થી. ગશી ઔર નીંદમેં ઝહને લાશુઉર બેદાર હોતા હે. જાસૂસોંકો યહ ખાસ તૌર પર બતાયા જાતા થા કે વહ દુશ્મનકે ઈલાકેમેં બેહોશ હોનેસે બચેં. બેહોશીમેં ઈન્સાનકી ઝુબાનસે બા'ઝ ઔકાત સીનેકે રાઝ નિકલ આતે હૈં. ઈસ્હાકકો સહરાને બેબસ ઔર બેહોશ કર દિયા થા વર્ના ઉસ્મેં હૈરાનકુન કુવ્વતે બર્દાશ્ત ઔર કુવ્વતે મુદાફઅત થી. અગર બેહોશીમેં ઉસ્કી ઝુબાન બંદ રહતી તો ઉસ્કા

અસલ રૂપ બેનકાબ ન હોતા.

ઈસ્હાક હોશમેં આયા તો ઈસ કદર ઝહીન ઔર ચાલાક હોતે હૂએ ભી એક લળકીકે જાલમેં આ ગયા. યહ લળકી ઉસ્તાદી થી. વહ ભી તર્બિયત યાફતા થી ઔર વહ હસીન લળકી થી. ઉસ્કી ઝુબાન પર યકીન કરતે હૂએ વહ ઉસે મુસલમાન સમઝ બેઠા. લળકીને બાહર જા કર અપને સાથિયોંકો બતાયા કે ઉસ્કા શક સહીહ નિકલા હે ઔર યહ ખૂબરૂ શખ્સ સુલ્તાન અય્યૂબીકા જાસૂસ હે.

"મોટા શિકાર હે" ઈસ ગિરોહકે સર્બરાહને કહા "અબ ઈસ્સે યહ મા'લૂમ કરના હે કે વહ કયા રાઝ અપને સાથ લે જા રહા હે ઔર યહ રાઝ કહાંસે લાયા હે."

"અગર ઉસ્ને યહ બતા દિયા કે વહ રાઝ કહાંસે લાયા હે તો ઉસ્સે યહ ભી પૂછેંગે કે વહાં ઉસ્કે સાથી કોન કોન હે."એક આદમીને કહા.

"લેકિન ઈસ પર યહ ઝાહિર ન હોને પાએ કે હમ કોન હે" સર્બરાહને કહા "મેં સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે જાસૂસોંકો અછ્છી તરહ જાનતા હૂં. મૌત કબૂલ કર લેતે હેં કોઈ રાઝ નહીં દેતે. ખાસ્સી ઉસ્તાદીસે બાત કરની હોગી."

"મેં ઈન મુસલમાનોંકો ઝિયાદા અછ્છી તરહ જાનતી હૂં." લળકીને મા'નાખેઝ મુસ્કુરાહટસે કહા "રાઝ તો રાઝ યહ અપને ખંજરસે અપના દિલ નિકાલ કર મેરે કદમોંમેં રખ દેગા."

"તુમ ઉન મુસલમાનોંકો જાનતી હો જિન હુકમરાની ઔર દોલતકા નશા સવાર હોતા હે." એક ઔર સલીબીને કહા "તુમ્હારા પાલા કભી કિસી ગરીબ મુસલમાન ઔર સિપાહીસે નહીં પળા. વહ મુસલમાન દોલત ઔર રૂત્બેકે શૈદાઈ હોતે હેં જિન્હેં તુમ ગુમરાહ કર લેતી હો. જિન મુસલમાનોંકે પાસ દોલતકે બજાએ ઈમાન હે કભી ઈન્કે કરીબ જા કર દેખના."

ઉન્કે પાસ એક ઔર સલીબી લળકી બેઠી થી જિસ્ને અભી તક કુછ ભી નહીં કહા થા. સર્બરાહને ઉસ્કી તરફ દેખા ઔર કદરે તંઝિયા લેહજેમેં ઉસે કહા "કયા તુમ ઈસ મુસલમાનકે સીનેસે રાઝ નિકાલ સકતી હો બાર્બરા ?" લળકીને ઉસે ખાલી ખાલી નિગાહોંસે દેખા. સર્બરાહને કહા

"તુમને કાહિરામેં હમેં બહુત ખરાબ કિયા થા. મેર્નિયાકી ઉસ્તાદી દેખો ઔર ઉસ્સે કુછ સીખો. મેં તુમ્હેં ઔર કોઈ મૌકા નહીં દૂંગા. ઝરા મેર્નિયાકી અકલ પર ગોર કરો. હમ સબ ઈસ આદમીકો ભટકા હુવા કોઈ મુસાફિર ઔર બેકાર આદમી સમઝતે થે લેકિન ઉસ્ને ઉસે પેહચાન લિયા કે યહ મોટા શિકાર હો સકતા હે. મેં તુમ્હેં ઈસી લિએ મિસરસે નિકાલ કર લે જા રહા હૂં કે તુમ સલીબકો ફાઈદા પહુંચાનેકે બજાએ નુકસાન પહુંચાતી હો."

"તુમ્હારા અંજામ બહુત બુરા હોગા." એક ઔર સલીબીને કહા "તુમ્હેં ઈસ પૈસેસે મહરૂમ કર દિયા જાએગા જિસ્મેં તુમ્હેં શેહઝાદિયોંકી તરહ રખ્ખા જાતા હે. ઈસ્સે નિકાલ દિયા ગયા તો કિસીકી દાશિતા બન કર રહને યા અસ્મત ફરોશીકે સિવા તુમ્હારા કોઈ ઠિકાના નહીં હોગા."

"ઓહ ના !" દૂસ્રી લળકી જિસ્કા નામ મેર્નિયા થા નફરતસે બોલી "યહ તો હે હી ઈસી કાબિલ."

બાર્બરાને મેર્નિયાકી તરફ કહર ભરી નઝરોંસે દેખા. ઉસ્કે ચેહરેકા રંગ ગુસ્સેસે લાલ હો ગયા. લેકિન ખામોશ રહી. વહ ભી મેર્નિયાકી તરહ ખૂબસૂરત થી લેકિન જબસે મિસર ગઈ થી, ઉસ્કી ઉસ્તાદી માંદ પળ ગઈ થી. ઉસ્કી વજહ યહ થી કે ઉસ્કા સર્બરાહ ભી મિસરમેં થા ઔર ઝમીનદોઝ કારવાઈયાં કર રહા થા. યહ લોગ કિસી જગહ આપસમેં મિલા કરતે થે. સર્બરાહ રૂત્બેવાલા અફસર થા ઔર ખૂબરૂ ભી થા. વહ બાર્રબરાકો પસંદ કરતા થા ઔર ઉસ્ને બાર્બરાકે સાથ શાદીકા વા'દા ભી કર રખ્ખા થા. સર્બરાહ જિસ જાસૂસકી શિફારીશ કર દે ઉસે તરક્કી ઔર ઈન્આમ દિલા દિયા કરતા થા. બાર્બરા બહુત ખૂશ થી મગર મેર્નિયાને સર્બરાહ પર અપના જાદૂ ચલા લિયા. ઈસ લળકીને અપની ફનકારીસે સર્બરાહકો બાર્બરાકે ખિલાફ બદઝન કર લિયા ઔર ઉસ્કે સાથ મુહબ્બતકા ખેલ ખેલને લગી. બાર્બરા બુઝ કર રહ ગઈ. જાસૂસી ઔર તખ્રીબકારીસે ઉસ્કી તબીયત ઉચાટ હો ગઈ. ઐસે મૌકે ભી આએ કે વહ શકમેં પકળી જાને લગી થી લેકિન બચ ગઈ.

ઉસે સુલ્તાન અય્યૂબીકે ફૌજકે કિસી બળે અહમ હાકિમકે સાથ લગાયા ગયા થા લેકિન વહ મત્લૂબા કામ ન કર સકી. સર્બરાહકો મા'લૂમ હો ગયા કે ઉસ્કે દિલમેં મેર્નિયાકે ખિલાફ રકાબત પૈદા હો ગઈ હે. ઉસ્ને બેહતર

સમઝા કે પૂરે ગિરોહકો વાપસ લે જાએ ઔર ઉસ્કી જગહ નયા ગિરોહ ભેજા જાએ. હકીકત ભી યહી થી કે બાર્બરા મેર્નિયાસે જલને લગી થી. સર્બરાહ ઉસ્કા દુશ્મન બન ગયા થા. મેર્નિયા ઉસ્કે સાથ તુંદ ઔર નફરતસે બાત કરતી થી. ઉસે અપના અંજામ નઝર આ રહા થા. અબ મેર્નિયાને ઉસે કહા કે યહ તો હે હી ઉસી કાબિલ તો ઉસ્કે અંદર ઈન્તિકામકી આગ ભળક ઉઠી.

"ઉસ આદમીકે સીનેસે સિર્ફ મેં રાઝ નિકાલ સકતી હૂં." મેર્નિયાને કહા "યહ બાર્બરાકે બસકા રોગ નહીં." બાર્બરા ગુસ્સેસે ઉઠી ઔર અપને ખૈમેમેં ચલી ગઈ.

"યહ આદમી રાતકો કહીં ભાગકે નહીં જા સકતા." સર્બરાહને કહા "અભી ઉસ્કે પાસ ભાગનેકી કોઈ વજહ ભી નહીં. ફિર ભી એહતિયાત લાઝમી હે. ઉસે બેહોશ કર દેના ચાહિએ."

થોળી દેર બા'દ મેર્નિયા ઉસ ખૈમેમેં દાખિલ હૂઈ જિસ્મેં ઈસ્હાક તુર્ક સોયા હુવા થા. દિયા જલ રહા થા. મેર્નિયાકે હાથમેં એક રૂમાલ થા જો બેહોશ કરનેવાલી દવાઈમેં ભીગા હુવા થા. વહ દબે પાંવ ઈસ્હાકકે પાસ ગઈ ઔર બેઠ ગઈ. ઈસ્ને રૂમાલ ઈસ્હાકકી નાક પર રખ દિયા. કુછ દેર બા'દ રૂમાલ હટાયા ઔર બાહર નિકલ ગઈ. અપને સાથિયોંકે પાસ જા કર કહને લગી "કલ સૂરજ નિકલનેકે બા'દ ઝરા હોશમેં આએગા."

"ઈત્મિનાનસે સો જાઓ." સર્બરાહને કહા "કયા હમ સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે ઈસ જાસૂસકો ઉસ્કી ખ્વાહિશકે મુતાબિક ઘોળા દેંગે લેકિન વહ ઈસ ઘોળે પર કાહિરા નહીં બૈરૂત જાએગા. યહ હમારા હમસફર હોગા."

સુલ્તાન અય્યૂબીકે એક જાસૂસકો પકળ લેના ઉસ્કે લિએ બહુત બળી કામ્યાબી થી. વહ શરાબ પીને ઔર ખૂશિયાં મનાને લગે. મેર્નિયા ઉછલ કૂદ રહી થી મગર બાર્બરા જૈસે ઉસ જશ્નસે લાતઅલ્લુક થી. ઈસી લિએ વહ અપને ખૈમેમેં ચલી ગઈ થી. બહુત દેર બા'દ સબ એક એક કરકે અપને અપને ખૈમેમેં ચલે ગએ. બાર્બરા ભી જા ચુકી થી ઉસ ટોલેકા સર્બરાહ મેર્નિયાકો અપને સાથ વહાંસે દૂર લે ગયા. બાર્બરા ખૈમેમેં તન્હા લેટી

ઉદાસિયોં ઔર નાકામિયોંમેં ઉલ્ઝી હૂઈ થી. ઉસ્કે દિલમેં ઈન્તિકામકી આગ સુલગને લગે. બાહરકે જશ્ને શરાબનોશીકા શોર ઉસ આગકો ભળકા રહા થા. જબ શો'ર ખત્મ હુવા તો વહ ઔર ઝિયાદા બેચેન હો ગઈ. ઉસ્ને ખૈમેંકા પર્દા હટા કર દેખા. ઉસે અપના સર્બરાહ ઔર મેર્નિયા ટીલેકી તરફ જાતે નઝર આએ, ચાંદની રાતમેં વહ કુછ દૂર તક નઝર આએ ઔર ગાઈબ હો ગએ.

બાર્બરાકે કાનોંમેં મેર્નિયાકે યહ અલ્ફાઝ ગૂંજ રહે થે "સિર્ફ મેં ઉસ્કે સીનેસે રાઝ નિકાલ સકતી હૂં" બાર્બરાકે દિમાગમેં યહ સોચ આઈ કે વહ મેર્નિયાકો નાકામ કર સકતી હે. ઉસ્કા તરીકા યહ હો સકતા થા કે વહ ઈસ્હાક તુર્કકો બતા દે કે હમ સબ સલીબી જાસૂસ હેં તાકે વહ અપના અસલ રૂપ છુપા લેં. ઉસ્ને યહ ભી સોચા કે વહ ઈસ્હાકકો વહાંસે ભગા દે. યહ સબ ઈન્તિકામી સોચેં થી. વહ સબકે સો જાનેકા ઈન્તિઝાર કરતી રહી. ઉસે નીંદ નહીં આ રહી થી ઉસ્કે ખૈમેકા પર્દા ઉઠા. ઉસે મા'લૂમ થા કે યહ કોન હે. ઉસે સરગોશી સુનાઈ દી "બાર્બરા."

"ચલે જાઓ માર્ટિન."બાર્બરાને ગમો ગુસ્સેસે કાંપતી હૂઈ આવાઝમેં કહા"ચલે જાઓ યહાંસે."

માર્ટિન જાનેકે બજાએ ખૈમેકે અંદર ચલા ગયા ઔર બાર્બરાકે પાસ જા બેઠા. બોલા "તુમ્હેં આખિર હો કયા ગયા હે." ક્યા તુમ યહ સમઝતી હો કે હમારા યહ લીડર મેર્નિયાકે સાથ દિલસે મુહબ્બત કરતા હે ? ઔર ક્યા વહ તુમ્હેં દિલસે ચાહતા રહા હે ? યહ સબ બદમાશી હે બાર્બરા. તુમ દિલ પર બોઝ ડાલ કર અપને ફરાઈઝસે લાપર્વાહ હો ગઈ હો. અગર સચ્ચી મુહબ્બતકી ખ્વાહિશમંદ હો તો મેરે દિલમેં હે. મેને તુમ્હેં કબ ધોકા દિયા હે?"

"તુમ સરાપા ધોકા હો." બાર્બરાને જલ કર કહા "હમ સબ ધોકા હેં. મેં અપને ફરાઈઝસે લાપર્વાહ નહીં, મેરા દિલ તો દુન્યાસે ભી ઉચાટ હો ગયા હે. હમ સબકો બચપનસે ફરેબકારીકી ટ્રેનીંગ દી ગઈ થી. ઉસ્કા મકસદ યહ થા કે હમ મુસલમાનોંકો ફરેબ દે કર ઉન્હેં સલીબકે મુકાબલેમેં બેકાર કર દેં મગર હમ એક દૂસ્રેકો ભી ફરેબ દેતે હેં. હમ સલીબ ગલેમેં લટકા કર બદકારી કરતે હેં. એક દૂસ્રેકો ધોકે દેતે હેં. મુસલમાન હમસે ઝિયાદા અકલમંદ

હે કે વહ જાસૂસી ઓર તખ્રીબકારીકે લિએ અપની લળકિયોંકો ઈસ્તિ'માલ નહીં કરતે. હમારે લીડરને પહલે મુઝે મુહબ્બતકા ઝાંસા દિયા. મેર્નિયા ચૂંકે ઝિયાદા હોશિયાર હે ઈસ લિએ ઉસ્ને લીડર પર કબ્ઝા કર લિયા. તુમ્ને મુઝ પર કબ્ઝા કરનેકી કોશિશ કી ઔર નતીજા યહ નિકલા કે હમારા સારા ગિરોહ બેકાર વાપસ જા રહા હે. અગર તુમ્હારે સાથ હમ દો લળકિયાં ન હોતી તો તુમ મર્દ અપના કામ ખૂશ ઉસ્લૂબીસે કરતે. ઔરતકા વુજૂદ મર્દોંકે દરમ્યાન દુશ્મની પૈદા કરતા હે.''

''ઈસી લિએ હમ મુસલમાનોંકે દરમ્યાન અપની તર્બિયત યાફતા ઔરતોંકો છોળ દેતે હૈં.'' માર્ટિનને કહા ''ઉન્કે દરમ્યાન દુશ્મની પૈદા કરના હી હમારા મકસદ હોતા હે. હમ યહ ઈસ લિએ કરતે હૈં કે ઈસ્લામમેં ઝવાલ આએ ઔર સલીબકી હુકમરાની કાઈમ હો.'' ઉસ્ને ઝુંઝલા કર બાર્બરાકો અપની તરફ ઘસીટ કર કહા ''ઈત્ની પ્યારી રાતકો ઐસી ખુશ્ક બાતોંસે બેમઝા ન કરો બાર્બરા. આઓ બાહર ચલેં. દેખો ચાંદની કિત્ની હસીન હે.''

''મેરા દિલ ટૂટ ચુકા હે.'' બાર્બરાને કહા ''મેં નાકામ હો ચુકી હૂં. મેરે દિલમેં નફરત પૈદા હો ગઈ હે. મેં કહીં નહીં જાઉંગી. તુમ જાઓ.''

''એક રોઝ તુમ મેરે કદમોંમેં આ બેઠોગી ઔર કહોગી, માર્ટિન ! મુઝે બચાઓ. દેખો યહ લોગ મુઝે કુત્તોંકે હવાલે કર રહે હૈં. ઉસ વકત મેં તુમ્હારી મદદ નહીં કર સકૂંગા.''

''મેં અબ ભી કુત્તોંકે હવાલે હૂં.'' બાર્બરાને હકારતસે કહા ''મેં તુમ્સે કભી મદદ નહીં માંગુગી. યહાંસે ચલે જાઓ.''

માર્ટિન ગુસ્સેસે ઉઠા ઔર બાહર નિકલ ગયા. વહ ખૈમેકા પર્દા હટા કર ઉસે દેખતી રહી ઔર ઈન્તિઝાર કરતી રહી કે માર્ટિન સો જાએ. ઉન્સે મા'લૂમ થા કે સર્બરાહ ઔર મેર્નિયા બહુત દેરસે આએંગે.... કુછ દેર બા'દ વહ ખૈમેસે નિકલી. વહ ઉઠી નહીં, પાંવ પર બેઠે બેઠે એક તરફકો સરકતી ગઈ. આગે ઝરા ગહરાઈ થી. ઉસ્મેં ઉતર ગઈ. વહાંસે ઝૂક કર ચલતી ચશ્મેકે પીછે ગઈ ઔર દૂરકા ચક્કર કાટ કર ઉસ ખૈમેકે કરીબ પહુંચ ગઈ જિસ્મેં ઈસ્હાક તુર્ક બેહોશ પળા થા. બાર્બરાકો મા'લૂમ નહીં થા કે ઉસે બેહોશ કર

દિયા ગયા હે. વહ બેઠ ગઈ ઔર પાંવ પર સરકતી ખૈમેકે અંદર ચલી ગઈ. દિયા જલ રહા થા. ઉસ્ને ઈસ્હાકકો હિલાયા મગર વહ ન જાગા. ઉસ્કે સરકો પકળ કર ઝિંઝોળા, ઉસે બુલાયા. ઈસ્હાક તુર્ક પર કુછ અષર ન હુવા.

"ઉઠો બદબખ્ત." ઉસ્કે ઈસ્હાકકે મુંહ પર થપ્પળ માર કર કહા "તુમ ધોકેમેં આ ગએ હો. હમ સબ જાસૂસ હે. તુમ કાહિરા નહીં પહુંચ સકોગે, બૈરૂતમેં કૈદખાનેકે તહખાનેમેં અઝિય્યતનાક મૌત મરોગે."

ઈસ્હાક બેહોશ પળા રહા જૈસે મર ગયા હો. બાર્બરાકો ખૈમેકે બાહર હલકી હલકી હંસીકી આવાઝેં સુનાઈ દેને લગી મગર વહ ગબરાઈ નહીં. વહ તર્બિયત યાફતા થી. આવાઝેં કરીબ આ ગઈ તો ભી વહ ઈસ્હાકકે પાસ બેઠી રહી. આવાઝેં ખૈમેં તક પહુંચ ગઈ. ઉન્મેં એક આવાઝ મેર્નિયાકી થી. વહ સર્બરાહકે સાથ અપને કૈદીકો દેખને આઈ થી.

"હમ સબ મુસલમાન હે." બાર્બરાને ઈસ્હાકસે મુખાતિબ હો કર બુલંદ આવાઝસે કહા "હમ તુમ્હેં એસા ઘોળા દેંગે જો તુમ્હેં દો દિનોંમેં કાહિરા પહુંચા દેગા."

"બાર્બરા !" ઉસે અપને સર્બરાહકી આવાઝ સુનાઈ દી. ઉસ્ને ઘૂમ કર દેખા, ખૈમેમેં સર્બરાહ ઔર મેર્નિયા ખળે થે. સર્બરાહને કહા "તુમ અપના ફર્ઝ અભી અદા નહીં કર સકોગે. ઉસે બેહોશ કર દિયા ગયા હે."

"યહ મેરા શિકાર બાર્બરા !" મેર્નિયાને તંઝિયા મુસ્કુરાહટસે કહા "યહ સિર્ફ મુઝે મા'લૂમ હે કે ઉસ્કે સીનેસે મેં કૈસે રાઝ નિકાલ સકતી હૂં."

સર્બરાહ ઔર મેર્નિયા હંસ પળે. બાર્બરા ઈસ તંઝિયા હંસીકો સમઝ ગઈ. અપને આપકો કાબૂમેં રખતે હૂએ બોલી "મેંને કોઈ ગલતી તો નહીં કી. અપના ફર્ઝ અદા કર રહી હૂં."

"જાઓ સો જાઓ." સર્બરાહને ઉસે કહા.

વહ ઉઠી ઔર બાહર નિકલ ગઈ. સર્બરાહને ઈસ્હાકકી નબ્ઝ પર હાથ રખ્ખા ફિર મેર્નિયાકો સાથ લે કર બાહર નિકલ ગયા. ઈસ્હાક તુર્ક સુલ્તાન અય્યૂબીકે લિએ બળી હી અહમ ઈત્તિલાઅ લિએ ગહરી બેહોશીમેં પળા રહા.

"અલી બિન સુફયાન !" કાહિરામેં સુલ્તાન અય્યૂબીને અપને ઈન્ટેલિજન્સકે સર્બરાહ અલી બિન સુફયાનસે કહા "ઉધરસે અભી તક કોઈ ઈત્તિલાઅ નહીં આઈ. ઉસ્કા યહ મતલબ હે કે વહાં કોઈ તબદીલી નહીં આઈ. કોઈ હલચલ નહીં. મૈં તસ્લીમ નહીં કર સકતા."

"ઔર મૈં યહ તસ્લીમ નહીં કર સકતા કે વહાં કોઈ તબ્દીલી યા હલ ચલ હો તો હમ તક ઈત્તિલાઅ ન પહુંચે" અલી બિન સુફયાનને કહા "વહાં હમારે જો આદમી હે વહ મા'મૂલી સૂઝબૂઝવાલે નહીં. ઈસ્હાક તુર્કકો આપ ભી અચ્છી તરહ જાનતે હૈં. વહ ઝમીનકા સીના ચીર કર રાઝ ઔર ખબરેં લાનેવાલા આદમી હે. બાકી ભી ઉસી જૈસે હોશિયાર ઔર અકલવાલે હે."

"સલીબી ઉન વાકિઆતસે ઝરૂર ફાઈદા ઉઠાએંગે જો ઉસ તરફ રૂનુમા હુએ "સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "બાલ્ડવિન અપને ફિરંગી લશ્કરકે સાથ હલબ ઔર મોસુલકે ઈર્દ ગિર્દ મૌજૂદ હે."

"મગર અલ્મલિકુસ્સાલેહ મર ગયા હે." અલી બિન સુફયાનને કહા "અબ હલબકા હુકમરાન ઈઝ્ઝુદ્દીન હે. વહ સલીબિયોંકે હાથ આનેવાલા નહીં."

"અલી !" સુલ્તાન અય્યૂબીને કદરે હૈરતસે કહા "તુમને ખૂશફહમિયોંમેં મુબ્તલા હો રહે હો ? તુમ શાયદ ઈસ ખયાલસે ઈઝ્ઝુદ્દીનકો પક્કા મુસલમાન સમઝતે હો કે મૈં ઉસે અપના દોસ્ત સમઝતા હૂં ઔર મૈંને ઉસ્કી મદદકે લિએ અપના મન્સૂબા બદલ કર તલખાલિદ પર હમ્લા કિયા ઔર આરમેનિયોંસે હથિયાર ડલવાએ થે મગર મૈં અપને મુસલમાન હુકમરાનોં ઔર ઉમરા પર ભરોસા નહીં કર સકતા. ઈઝ્ઝુદ્દીન હમારા ઈત્તિહાદી હો સકતા હે, ઉસ્કે ઉમરા વુઝરામેં સલીબિયોંકે બહીખ્વાહ મૌજૂદ હે. અલી ! તુમને દેખા નહીં કે મોમિન કિસ્મકે હુકમરાન ભી અપને વઝીરોં ઔર મુશીરોંકે ખૂશામદાના મશ્વરોંકે જાલમેં આ કર મોમિન રહતે હૂએ ભી વતન ઔર કૌમકો ગલત ફેસ્લોંસે તબાહીકી ખાઈયોંમેં ફેંક દેતે હૈં ! મૈં મુશીરોંકે ખિલાફ નહીં. યહ કુર્આનકા હુકમ હે જો રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વ સલ્લમકો ખુદાને દિયા થા કે ફેસ્લેસે પહલે મશ્વરા કર લિયા

કરો, મગર હુકમરાનમેં ઈત્ની અકલ હોની ચાહિએ કે મશ્વરા દેનેવાલોંકી નિય્યત ઔર કિર્દારકો સમઝેં. ખુશામદ હુકમરાનીકે નશેકો ઔર તેઝ કરતી હે. એક વકત આતા હે કે હુકમરાન ખુશામદકી સુરીલી લોરિયોંસે મીઠી નીંદ સો જાતા હેં. સોએ હૂએ ઝહનવાલા હુકમરાન કિત્ના હી ગાઝી ઔર ઝાહિદ કયૂં ન હો કૌમ ઔર વતનકો લે ડુબતા હે. યહી ખત્રા મુઝે ઈઝ્ઝુદીનકી તરફસે નઝર આ રહા હે."

"મેં ઈસ તવક્કુઅ પર બાત કર રહા હૂં કે નુરૂદ્દીન ઝંગી મર્હુમકી બેવહને ઈઝ્ઝુદીનકે સાથ શાદી કર લી હે."

અલી બિન સુફયાનને કહા "આપ તક યહ ઈત્તિલાઅ પહુંચ ચુકી હે કે મુહતરમા રઝીઅ ખાતૂનને યહ શાદી સિર્ફ ઈસ લિએ કબૂલ કી હે કે હલબ ઔર મોસુલકી ઈમારતેં ઔર ઉન્કી ફૌજેં હમારી ઈત્તિહાદી રહે. ઈસ ખાતૂનકો શાદીકી ઔર કયા ઝરૂરત હો સકતી થી ?"

"ઈસ્કે બાવુજૂદ મુઝે શક હે." સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "ઔર મેરે શકકી વજહ યહ હે કે ઈઝ્ઝુદીન સલીબિયોંકે ખત્રેકી બરાહે રાસ્ત ઝદમેં હે. વહ અપને તહફ્ફુઝકે લિએ ભી સલીબિયોંકા દરેપર્દા ઈત્તિહાદી બન સકતા હે. મુઝે વહાંકી ઈત્તિલાઅ જલ્દી મિલની ચાહિએ. તુમ મેરી આંખે ઔર કાન હો, અલી ! મેંને અંધેરેમેં કભી પેશકદમી નહીં કી."

"કુછ દિન ઔર ઈન્તિઝાર કર લિયા જાએ." અલી બિન સુફયાનને મશ્વરા દિયા.

"મેં ઝિયાદા દેર ઈન્તિઝાર નહીં કરૂંગા." સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા "તુમ જાન્તે હો મેંને ફૌજકો તય્યારીકા હુકમ દે રખ્ખા હે. યહ તુમ્હારે સામનેકી બાત હે કે મેં દિન રાત ફૌજકો જંગી મશ્કેં કરા રહા હૂં. રાઝકી યહ બાત ભી સુન લો કે મેં હલબ ઔર મોસુલકી તરફ નહીં જાઉંગા. મેરા હદફ અબ બૈરૂત હોગા. મેં અબ દિફાઈ જંગ નહીં લળૂંગા. હલબ વગૈરાકે ઈલાકોંમેં અપની ફૌજ લે જાનેકા મતલબ યહ હોગા કે મેં ઈન ઈલાકોંકે દિફાઅકે લિએ જા રહા હૂં. અબ મેરા અંદાઝ જારિહાના હોગા. બૈરૂત ફિરંગિયોંકા દિલ હે. ટાંગો ઔર બાઝૂઓં પર વાર કરનેકે બજાએ, કયૂં ન હમ દુશ્મનકે દિલ પર એક હી વાર કરકે ખત્મ કર દેં. અબ મેં કૌમ ઔર ફૌજકો

જારહિય્યતકી તર્બિયત દે રહા હૂં. અપને ઈલાકોંમેં લળતે રહનેસે હમ બૈતુલ્મુકદ્દસ તક કભી નહીં પહુંચ સકતે.... મા'લૂમ કરો અલી ! મા'લૂમ કરો. વહાંસે અભી તક કોઈ ઈત્તિલાઅ કયૂં નહીં આઈ. મુઝે દો રાઝ દરકાર હે. એક યહ કે બૈરૂતમેં ફિરંગી ફૌજકી સરગર્મિયાં કયા હે ઔર હલબમેં ઈઝ્ઝુદીનકી નિય્યત કયા હે. કયા હમ એક ઔર ખાનાજંગીકી તરફ તો નહીં બળહ રહે ?''

''બૈરૂતમેં ઈસ્હાક તુર્ક હે.'' અલી બિન સુફયાનને કહા ''વહ ખૂદ ન આયા તો કિસી ઔરકો ભેજ દેગા.'' અલી બિન સુફયાનને કહા ''મેં યહાંસે કિસીકો રવાના કર દેતા હૂં.''

''મેં ઝિયાદા દેર ઈન્તિઝાર નહીં કર સકતા અલી !'' સુલ્તાન અય્યૂબીને કહા ''યહાંસે કિસીકો રવાના કરોગે. વહ જાએગા. વહાંકે હાલાત મા'લૂમ કરેગા ઔર વાપસ આએગા. ઈસ્મેં કમ અઝ કમ તીન મહીને લગ જાએંગે. મેં ચંદ દિનોં તક ફૌજકો કૂચકા હુકમ દે દૂંગા.''

''તો ફિર આપ અંધેરેમેં પેશકદમી કરેંગે ?'' અલીને પૂછા.

''છાપામારોંકો હર અવ્વલસે બહુત આગે ઔર ફૈલા કર રખ્ખૂંગા.'' અય્યૂબીને કહા ''મેં અલ્લાહકે હુકમસે અલ્લાહકી સરઝમીનકી આબરૂકી ખાતિર જા રહા હૂં. મેં અપની સલામતીકે લિએ મિસરમેં આરામસે નહીં બેઠ સકતા.''

યહ અપ્રેલ ૧૧૮૨ ઈસ્વીકે દિન થે જબ સુલ્તાન અય્યૂબી ઔર અલી બિન સુફયાન અપને ઉન જાસૂસોંમેંસે કિસીકા ઈન્તિઝાર બેતાબીસે કર રહે થે જો ઉન્હોંને સલીબિયોંકે મકબૂઝા મુસલમાન ઈલાકોં ઔર હલબ વગૈરામેં ભેજ રખ્ખે થે. આપ પીછે પળહ આએ હે કે ઈસ્સે દો માહ કબ્લ નુરૂદ્દીન ઝંગી મર્હુમકા બેટા અલ્મલિકુસ્સાલેહ જો વાલિએ હલબ બન કર સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ હો ગયા થા મર ગયા થા. સુલ્તાન અય્યૂબીકે સાથ જંગ ન કરને ઔર ઉસ્કા ઈત્તિહાદી રહનેકે મુઆહદેકે બાવુજૂદ વહ દરેપર્દા સલીબિયોંકા હવારી રહા થા. ઉસ્કી મૌત સલીબી ઔર સુલ્તાન અય્યૂબીકે લિએ બહુત અહમ વાકિઆ થા ઔર સબસે ઝિયાદા અહમ વાકિઆ યહ હુવા થા કે ઈઝ્ઝુદીનકી ખ્વાહિશકે મુતાબિક નુરૂદ્દીન ઝંગી મર્હુમકી બેવહ

(અલ્મલિકુસ્સાલેહકી માં) રઝીઅ ખાતૂનને ઉસ્કે સાથ શાદી કર લી થી. રઝીખ ખાતૂન શાદીકી ખાતિર શાદી નહીં કરના ચાહતી થી. સુલ્તાન અય્યૂબીકે ભાઈ અલ્આદિલને ઉસ તક ઈઝ્ઝુદ્દીનકા પૈગામ લે કર ઉસે કહા થા કે યહ શાદી દમિશ્ક ઔર હલબકી હોગી, ઈસ્સે આઈંદા ખાનાજંગીકા ખત્રા ખત્મ હો જાએગા ઔર સલીબિયોંકે ખિલાફ મહાઝ મઝબૂત કિયા જા સકેગા. રઝીઅ ખાતૂન યહ કહ કર રઝામંદ હો ગઈ થી કે મેરી ઝાતી ખ્વાહિશેં મર ચુકી હે. મેં અઝમતે ઈસ્લામકી ખાતિર હર કુર્બાની દેનેકે લિએ તય્યાર હૂં.

ઉસ્ને કુર્બાની દે દી ઔર ઈઝ્ઝુદ્દીનકે સાથ શાદી કર લી. હલબ ઔર મોસુલકી ઈમારતોંકો બળી મુદતસે સલીબિયોંકે અષ્રાત કામ કર રહે થે જિસ્કે નતીજેમેં યહ ઈમારતેં સુલ્તાન અય્યૂબીકે ખિલાફ મુત્તહિદ હો ગઈ ઔર તીન સાલ મુસલમાનોંમેં ખાનાજંગી હોતી રહી થી. આપ ઈસ્કી તફસીલાત પળહ ચુકે હેં. અબ રઝીઅ ખાતૂનને ઈઝ્ઝુદ્દીનકે સાથ શાદી કર લી તો સલીબિયોંકો યહ ફિક્ર લાહિક હૂઈ કે રઝીઅ ખાતૂન સલીબિયોંકે સબસે બળે દુશ્મન ઝંગીકી બેવહ હે ઈસ લિએ વહ હલબ ઔર મોસુલ ઔર દીગર મુસલમાન ઈલાકોંસે સલીબકે અષ્રાત ખત્મ કર દેગી. ઈધર મિસરમેં સુલ્તાન અય્યૂબીકો યહ પરેશાની લાહિક થી કે સલીબી જંગી કારવાઈ કરેંગે. સુલ્તાનને યહ ભી સોચા થા કે હલબસે ઉસ્કી ગૈરહાઝિરીસે સલીબી ફાઈદા ઉઠાએંગે.

સુલ્તાન અય્યૂબીને હાલાતકા ઔર આનેવાલે હાલાતકા ભી જાઈઝા લિયા ઔર યહ ફેસ્લા કિયા કે પેશ્તર ઉસ્કે કે સલીબી પેશકદમી કરકે હલબ ઔર મોસુલકા મુહાસરા કર લેં, વહ મિસરસે બર્કરફતાર પેશકદમી કરે ઔર બૈરૂતકો મુહાસરેમેં લે લેં. યહ બળા હી નાઝુક ઔર ખતરનાક ફેસ્લા થા. બૈરૂતકો મુહાસરેમેં લેનેકે લિએ ઉસે ફૌજ દુશ્મનકે ઈલાકેમેંસે ગુઝાર કર લે જાની થી. રાસ્તેમેં હી તસાદુમકા ખત્રા થા. બહરહાલ સુલ્તાન અય્યૂબીને તમામ ખત્રોંકા જાઈઝા લિયા થા ઔર હર કિસ્મકી સૂરતેહાલકા મુકાબલા કરનેકે લિએ તય્યાર થા. ઉસ્ને જાસૂસોંકી ઈત્તિલાઆતકે બગૈર કમ હી કભી પેશકદમી કી થી લેકિન અબ હાલાતકા તકાઝા કુછ ઔર થા.

ઉસે સરસે ઝિયાદા ઝરૂરત ઉસ ઈત્તિલાઅકી થી કે ઈઝ્ઝુદીનકી નિય્યત ક્યા હે ઔર ક્યા રઝીઅ ખાતૂનકા વહાં કોઈ અષર પળ રહા હે યા નહીં.

અલી બિન સુફયાનકે ભેજે હૂએ જાસૂસ અનાળી નહીં થે. રાઝ હાસિલ કરને ઔર કાહિરા તક પહુંચાનેકે લિએ વહ જાનકી બાઝી લગા દિયા કરતે થે. ઉન્હેં યહ સબક હમેશા યાદ રહતા થા કે આધી જંગ જાસૂસ જંગ શુરૂઅ હોનેસે પહલે હી જીત લિયા કરતે હૈં ઔર યહ ભી કે સિર્ફ એક જાસૂસકી કોતાહી યા ગલત ઈત્તિલાઅ અપની પૂરી ફૌજકો મરવા સકતી હે ઔર યહ ભી કે સિર્ફ એક જાસૂસ દુશ્મનકી ફૌજસે હથિયાર ડલવા સકતા હે. અલી બિન સુફયાનકો ઈસ્હાક તુર્ક પર પૂરા પૂરા ભરોસા થા. યહ ભરોસા બજા થા. ઈસ્હાક બળી હી અહમ રાઝ લે કર કાહિરાકે લિએ રવાના હુવા થા. વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકો ખબરદાર કરને આ રહા થા કે બાલ્ડવિનકા ફિરંગી લશ્કર બૈરૂતકે ઈર્દ ગિર્દ દૂર દૂર તક ફૈલ ગયા હે ઔર ઈઝ્ઝુદીન સલીબિયોંકી તરફ ઝુક રહા હે, ઈસ લિએ સુલ્તાન કહીં બૈરૂતકી તરફ ફૌજ ન લે જાએ ઔર અગર ઉધરકો હી પેશકદમીકા ઈરાદા હો તો ઈસ્હાક સુલ્તાનકો ફિરંગિયોંકી ફૌજકે ફૈલાઓ ઔર પોઝિશનોંકા નકશા બતાને આ રહા થા મગર વહ રાસ્તેમેં હી સલીબી જાસૂસોંકે ગિરોહકે જાલમેં ફંસ ગયા.

“આખિર વહ ઈત્તિલાઅ ક્યા હે જો તુમ સુલ્તાન અય્યૂબી તક લે જા રહે હૈં ?” સલીબી જાસૂસોંકે ઈસ ગિરોહકે સર્બરાહને ઈસ્હાક તુર્કસે પૂછા ઔર કહા “હમ ભી મુસલમાન હૈં. સુલ્તાનકે વફાદાર ઔર શૈદાઈ હૈં. તુમ્હારે લિએ ઘોળા તય્યાર ખળા હે. ખાને પીનેકા સામાન ઘોળેકે સાથ બાંધ દિયા ગયા હે.”

“અલ્લાહ હમારે સુલ્તાનકો ઐસે વફાદારોં ઔર શૈદાઈયોંસે મહફૂઝ રખ્ખે.” ઈસ્હાકને કહા “મૈંને ઈસ લળકીસે કહા થા કે આધી રાતકે કુછ દેર બા'દ મુઝે જગહ દેના. મૈં ફૌરન રવાના હોના ચાહતા થા મગર તુમ્ને મુઝે જગહયા નહીં. આધા દિન ગુઝર ગયા હે. વકત અલગ ઝાએઅ હુવા ઔર અબ મૈં રવાના હુવા તો ઘોળા ઈત્ના સફર તૈ નહીં કર સકેગા જિત્ના રાતકો કર સકતા.”

"તુમ બહુત થકે હૂએ થે." મેર્નિયાને પ્યારસે કહા "તુમ ઐસી ગહરી નીંદ સોએ હૂએ થે કે તુમ્હેં જગહના ઝુલ્મ સમઝા. ઘોળા ઈત્ના અછ્છા હે કે જો વકત ઝાએઅ હુવા હે ઘોળા ઉસે પૂરા કર દેગા."

ઈસ્હાક તુર્કકો અભી યહ એહસાસ નહીં હુવા થા કે જિસે વહ થકનકે બા'દકી ગહરી નીંદ સમઝતા રહા હે વહ કિસી દવાઈકે અષરકી બેહોશી હે. ઈત્ના ઝિયાદા વકત સોનેકે બા'દ ભી ઉસ્કા જિસ્મ ટૂટ રહા થા. યહ દવાઈકા અષર થા જિસ્સે વહ થકનકા અષર સમઝ રહા થા. વહ સફરકે કાબિલ નહીં થા લેકિન ફૌરન રવાના હોનેકે લિએ બેકરાર થા. ઉસ્કી આંખ ઉસ વકત ખૂલી થી જબ સૂરજ સર પર આયા હુવા થા. જાસૂસોંકા સર્બરાહ ઔર મેર્નિયા ઉસ્કે હોશમેં આનેસે પહલે હી ઉસ્કે પાસ બેઠ ગએ થે. ઉસ્કી આંખ ખુલી તો ઉસ્કે સાથ બાતેં કરને લગે. ઉન્હોંને ઐસી બાતેં કી જિન્સે ઈસ્હાક તુર્કકો ઉન પર ઝરાસા શુબા ભી ન હુવા. વહ ઉન્હેં મુસલમાન સમઝતા રહા લેકિન વહ ઉન્કે ઈસ સવાલકા જવાબ દેનેસે ગુરેઝ કર રહા થા કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે લિએ કયા ઈત્તિલાઅ લે કે જા રહા હે.

સર્બરાહ બાહર નિકલ ગયા. યહ ઈશારા થા કે મેર્નિયા ઉસે અપને જાદૂસે રામ કર લે. ઈસ દિલકશ લળકીને ઉસે જઝબાતકો મુશ્તઈલ કર દેનેવાલે અંદાઝસે કહા કે વહ ઉસે દિલો જાનસે ચાહને લગી હે ઔર ભી બહુત કુછ કહા.

"કાહિરા ચલ કર ઈશ્કો મુહબ્બતકે લિએ વકત નિકાલ સકૂંગા." ઈસ્હાકને કહા "અગર તુમ મુઝે દિલો જાનસે ચાહતી હો તો મુઝે ફર્ઝ અદા કરનેમેં મદદ દે દો" વહ ઉઠ ખળા હુવા ઔર ખૈમેસે નિકલ ગયા ઔર કહને લગા "મુઝે ફૌરન ઘોળા દો."

"કુછ ખા પી લો." મેર્નિયાને ઉસે બાઝૂસે પકળ કર ખૈમેમેં વાપસ લે જાતે હૂએ કહા "મેં તુમ્હેં ભૂકા પ્યાસા તો નહીં જાને દૂંગી." વહ ઈસ્હાકસે બગલગીર હૂઈ મગર ઈસ્હાકકો ફર્ઝને પથ્થર બના દિયા થા. મેર્નિયાને ઉસે બિઠા દિયા ઔર ખૈમેકે દરવાઝેમેં જા કર બુલંદ આવાઝ કહા "ખાના ફૌરન લાઓ. વકત નહીં હે."

ખાના બાર્બરા લે કર આઈ ઔર ઈસ્હાકકે આગે રખ કર પીછે હટ

ગઈ. મેર્નિયા ઈસ્હાકકે પાસ બેઠી થી ઓર બાર્બરા ઉધર જા ખળી હૂઈ જિધર મેર્નિયાકી પીઠ થી. ઈસ્હાકને ખાના ખાતે હૂએ બાર્બરાકી તરફ દેખા. બાર્બરાને હાથમેં છોટીસી સલીબ છુપા રખ્ખી થી. ઉસ્ને યહ સલીબ ઈસ્હાકકો દિખાઈ, અપને સીને પર હાથ રખ્ખા. મેર્નિયાકી તરફ ઈશારા કિયા ફિર બાહરકો ઈશારા કરકે ઉંગલી હિલાઈ ઓર ઉંગલી હોંટોં પર રખ્ખી. વહ ખૈમેસે નિકલ ગઈ. યહ ઈશારે ઈત્ને વાઝેહ થે કે ઈસ્હાક સાફ સમઝ ગયા કે યહ સબ સલીબી હે ઓર ઉન્હેં કુછ નહીં બતાના. વહ ચોંક ઉઠા લેકિન ઉસ્તાદ થા. અપને રદ્દે અમલકા ઈઝહાર ન કિયા. શક પુખ્તા હો ગયા. ઉસે ઈસ સવાલકા જવાબ મિલ ગયા કે યહ લોગ ઈસ પર ઈસ્રાર ક્યૂં કર રહે હેં કે વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકે લિએ કયા ઈત્તિલાઅ લે કે જા રહા હે. તબ ઉસે યહ ખયાલ ભી આયા કે ઈસ નીંદ પર ઈત્ના કાબૂ થા કે ઐસી બેહોશીકી નીંદ કભી ભી નહીં સોયા થા. ઉસે જાગતે હી નાકમેં અજીબસી બૂ ભી મહસૂસ હૂઈ થી. વહ જાન ગયા કે ઉસે સોતેમેં બેહોશ કર દિયા ગયા થા, મગર ઉસે ઈસ સવાલકા કોઈ જવાબ ન સૂઝા કે દૂસ્રી લળકી ઉસે યહ ઈશારે ક્યૂં કર રહી હે. કયા વહ કોઈ મુસલમાન લળકી હે જો ઉન્કી જાલમેં ફંસી હૂઈ હે ?

મેર્નિયા ઉસે અપની બળી હી પ્યારી બાતોં ઓર મસ્હૂર કર દેનેવાલી મુસ્કુરાહટોં ઓર અદાઓંસે અપને જાલમેં ફાંસનેકી કોશિશ કર રહી થી ઓર ઈસ્હાકકા દિમાગ બળી તેઝીસે સોચ રહા થા કે વહ કયા કરેં ઓર ઈન લોગોંસે કિસ તરહ રિહાઈ હાસિલ કરે. ઉસ્ને મેર્નિયાસે પૂછા કે ઈસ કાફલેમેં કિત્ને આદમી હે. મેર્નિયાને બતા દિયા. કુછ ઓર બાતેં પૂછી ઓર કહા "ચલો, મુઝે ઘોળા દો" વહ બાહર નિકલ ગયા. વહ દેખના ચાહતા થા કે બાહર કિત્ને આદમી હે ઓર ઉસ્કે નિકલ ભાગનેકે ઈમ્કાનાત કયા હે. બાહર ઉસ્ને કોઈ ઘોળા ન દેખા જો ઉસે બતાયા ગયા થા કે ઉસ્કે લિએ તય્યાર ખળા હે. મેર્નિયા ઉસ્કે પાસ આન ખળી હૂઈ.

"ઘોળા કહા હે ?" ઈસ્હાકને પૂછા.

"મેં જા કર દેખતી હૂં." વહ ચલી ગઈ.

"તુમ ઠીક કહતે થે." મેર્નિયાને અપને સર્બરાહકો જા કર બતાયા. "યહ શખ્સ પથ્થર હે. વહ ઘોળેકે સિવા કોઈ બાત નહીં કરતા. હમ જો પૂછતે હેં ઉસ્કા નામ નહીં લેને દેતા."

"ઉસે કોઈ શક તો નહીં હુવા ?"

"અભી નહીં." મેર્નિયાને જવાબ દિયા. "લેકિન વહ બતાએગા કુછ ભી નહીં."

"ઉસ્કા મતલબ યહ હે કે તુમ નાકામ હો ગઈ હો."

ઉન્હેં મા'લૂમ નહીં થા કે બાર્બરાને ઉન્સે ઈન્તિકામ લિયા હે ઔર ઉસ્ને યહ ષાબિત કર લિયા હે કે મેર્નિયા કોઈ જાદૂગરની નહીં જો નામુમ્કિન કામ ભી કર દિખાએગી. વહ તો યહ ભી સોચ રહી થી કે સુલ્તાન અય્યૂબીકે ઈસ જાસૂસકો વહાંસે ભાગ જાનેમેં મદદ દે લેકિન યહ મુમ્કિન નઝર નહીં આતા થા.

ઈસ્હાક ફિર ખેમેસે નિકલ ગયા. ઉસ્ને મેર્નિયા ઔર ઉસ્કે સર્બરાહકો દેખ લિયા. વહ દૂર ખળે બાતેં કર રહે થે. વહ ઉન્કી તરફ દોળા ગયા ઔર પૂછા કે ઘોળા કહાં હે.

"કહીં ભી નહીં હે." સર્બરાહને બિલ્કુલ હી બદલે હૂએ લેહજેમેં કહા "તુમ કહીં ભી નહીં જા સકોગે."

ઈસ્હાકને અપની કમર પર હાથ રખ્ખા. વહાં ન તલ્વાર થી ન ખંજર. ઉસ્ને ઈન લોગોંકી અસ્લીયત જાન લેનેકે બાવુજૂદ કહા "મેં હેરાન હૂં કે તુમ મુસલમાન હોતે હૂએ મેરે રાસ્તેમેં આ રહે હો."

"અગર હમસે ઈઝ્ઝત કરાના ચાહતે હો તો બતા દો કે અપને સુલ્તાનકે લિએ કયા પૈગામ લે કર જા રહે હેં." સર્બરાહને પૂછા.

"સિર્ફ ઈત્નાસા પૈગામ હે કે કે હમારે એક અમીર ઈઝ્ઝુદ્દીનને નુરૂદ્દીન ઝંગીકી બેવહકે સાથ શાદી કર લી હે." ઈસ્હાકને કહા.

"યહ ખબર પુરાની હો ગઈ હે." સર્બરાહને કહા "તુમ્હારા સુલ્તાન દો માહ ગુઝરે યહ ખબર સુન ચુકા હે ઔર વહ અપની ફૌજકો શામમેં લળાનેકે લિએ તય્યાર કર રહા હે. સહીહ બાત બતાઓ."

"કયા તુમ સહીહ બાત બતા દિયા કરતે હો ?" ઈસ્હાક તુર્કને પૂછા.

"તુમ્હેં સહીહ બાત બતાની હોગી." સર્બરાહને કહા. "ઔર તુમ્હેં હમારે સાથ ચલના હોગા. તુમ નિહત્તે હો. નિહત્તે ન ભી હોતે તો ઈત્ને આદમિયોંસે લળ ન સકતે.... સુનો દોસ્ત ! મેં તુમ્હારે ઝિંદા રહને ઔર શહઝાદોંકી તરહ ઝિંદા રહનેકી એક સૂરત પૈદા કર સકતા હૂં. મેરી તજવીઝ મંઝૂર કર લો. હમારે સાથ ચલો. હમારે લિએ યહી કામ કરો જો સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે લિએ કર રહે હો ઔર ઝરોં જવાહિરાતમેં ખેલો." ઉસ્ને મેર્નિયાકી તરફ ઈશારા કરકે કહા "ઈસ કિસ્મકી લળકિયાં તુમ્હારી ખિદમતકે લિએ હાઝિર રહા કરેગી. કયૂં સહરાઓંમેં મારે મારે ફિર રહે હો ?"

"મેં સલીબકે લિએ કામ કરૂં ?"

"નહીં કરોગે તો હમારે કિસી કૈદખાનેકે તેહખાનેમેં બંદ રહોગે." સર્બરાહને કહા "વહ એસા જહન્નમ હોગા કે ન મરોગે, ન ઝિંદા રહોગે. તુમ ઈસ સઝાકા તસવ્વુર ભી નહીં કર સકતે. તસવ્વુર ભી હોલનાક હે. સોચ લો ઔર હમારે સાથ ચલો. તુમ વાપસ તો જા નહીં સકોંગે."

"તુમ મુઝ પર એઅતિમાદ કિસ તરહ કરોગે ?" ઈસ્હાક તુર્કને કહા "મેં તુમ્હારે ગિરોહમેં શામિલ હો જાઉં તો તુમ મુઝે મેરે હી ઈલાકેમેં ભેજોગે તુમ કિસ તરહ યકીન કરોગે કે મેં અપને હી ઈલાકેમેં નહીં રહ જાઉંગા ઔર તુમ્હેં ધોકા નહીં દૂંગા."

"હમારે પાસ ઈસ્કા ઈન્તિઝામ હે." સલીબી સર્બરાહને કહા "તુમ અપને ઈલાકેકી બાત કરતે હો. હમ તુમ્હેં તુમ્હારે ઘરકે તેહખાનેસે ભી નિકાલ લાએંગે. તુમ્હારા ખયાલ કયા હે કે તુમ્હારે મુલ્કમેં હમારે જિત્ને જાસૂસ હે ઉન્મેં તુમ્હારે મુલ્કકા કોઈ બાશિંદા નહીં ? દસ જાસૂસોંકે એક ગિરોહમેં સિર્ફ દો આદમી હમારે ઔર દસ તુમ્હારે અપને ભાઈ હોતે હેં. ઉન્મેંસે કોઈ હમેં ધોકા દેનેકી જુર્અત નહીં કરતા. વહ જાન્તે હેં કે ઐસી જુર્અત કરનેવાલેકા અંજામ કયા હોતા હે. હમ સિર્ફ ઉસે કત્લ નહીં કરતે. સબસે પહલે ઉસ્કે બીવી બચ્ચોંકો એક એક કરકે કત્લ કરતે હે ઔર હર લાશ ઉસ્કે સામને રખ દેતે હેં ઔર જો હમારે વફાદાર રહતે હેં ઉન્કે લિએ યહ દુન્યા બેહિશ્ત બની રહતી હે. ઉન્મેંસે જો પકળા જાતા હે ઉસ્કે ઘરવાલોંકે ઘર જા કર વહાં હમ નકદીકે અમ્બાર લગા દેતે હેં."

"મુઝે સોચને દો." ઈસ્હાકને કહા "યહાંસે કબ રવાનગી હોગી ?"

"આજ હી." સર્બરાહને કહા "આધી રાતકે બા'દ. તુમ સોચ લો. યહ ભી સોચ લેના કે ઈન્કારકે બા'દ તુમ આઝાદ નહીં હો સકોગે."

"મેં જાન્તા હૂં."

"ઔર તુમ્હેં યહ ભી બતાના પળેગા કે કયા રાઝ લે કે જા રહે હો." સર્બરાહને કહા.

"બતા દૂંગા." ઈસ્હાકને જવાબ દિયા "મેરા ઝહન બહુત હદ તક આમાદા હો ગયા હે."

"જાઓ. અભી આરામ કરો." સર્બરાહને કહા.

ઈસ્હાક તુર્ક ખૈમેકી તરફ ચલ પળા.

દો માહ પહલેકા ઝિક્ર હે કે ઈઝ્ઝુદ્દીનને નુરૂદ્દીન ઝંગીકી બેવહ રઝીઅ ખાતૂનકે સાથ શાદી કર લી તો રઝીઅ ખાતૂનકો ઈસ શાદીકી સિર્ફ યહ ખૂશી થી કે વહ ઈઝ્ઝુદ્દીનકો અપને ઝેરે અષર રખ્ખેગી ઔર હલબકી અફવાજ સુલ્તાન અય્યૂબીકી અફવાજકી ઈત્તિહાદી બન જાએગી. ખાના જંગીમેં મુસલમાનોંકી ફૌજોંકી બળી હી કારઆમદ નફરી મારી ગઈ થી. ઈત્ની ઝિયાદા જંગી કુવ્વત ઝાએઅ હૂઈ જો સલીબિયોંકો સરઝમીને અરબસે નિકાલ સકતી થી ઔર ફલસ્તીનકો આઝાદ કરાયા જા સકતા થા. રઝીઅ ખાતૂનકો તવક્કુઅ થી કે ઈઝ્ઝુદ્દીન ઉસે અપના મુશીર બના લેગા મગર શાદીકે પહલે રોઝ જબ રઝીઅ ખાતૂનને ઉસ્કે સાથ ઈસ કિસ્મકી બાતેં કી તો ઉસ્ને દેખા ઈઝ્ઝુદ્દીન કોઈ દિલચસ્પી નહીં લેગા. ઉસ્કે અંદાઝમેં ઉકતાહટ થી. વહ ઈસ કમરેમેં સોયા ભી નહીં, મહલકે કિસી ઔર કમરેમેં ચલા ગયા.

રઝીઅ ખાતૂનને ઉસ્કા યહ રવય્યા ઈસ લિએ બર્દાશ્ત કર લિયા કે ઉસ્ને ઈમારતકો અભી અભી હાથમેં લિયા હે ઈસ લિએ મસ્રૂફ ભી હોગા ઔર ઉસ્કા ઝહન ઈમારતકે ઝમેલોંમેં ઉલ્ઝા હુવા હોગા. વહ ખૂદ ઈમારતકે મસ્અલોંમેં, ખૂસુસન ફૌજકે મુઆમલાતમેં દિલચસ્પી લેના ઔર કામ કરના ચાહતી થી. નુરૂદ્દીન ઝંગીકી ઝિંદગીમેં ઉસ્ને બહુત કામ કિએ થે. ઉસ્ને

દમિશ્કકી જવાન લળકિયોંકો જંગી તર્બિયત દે રખ્ખી થી. વહ સહીહ મા'નોંમેં મુજાહિદા થી, ઈસ લિએ વહ સુલ્તાન અય્યૂબીકી મુરીદ થી.

સુબ્હ હૂઈ તો વહ અપને કમરેસે નિકલી. ટહલતી ટહલતી મહલકે અંદર કુછ દૂર ચલી ગઈ. બહુત બળા મહલ થા. ઉસે દૂર એક બાગીચા નઝર આયા. ઉસ્મેં પાંચ છે જવાન લળકિયાં ખેલ રહી થી. વહ અભી ઉન્સે દૂર થી. એક અધેળ ઉમ્ર ઔરત જિસ્કા ચેહરા કરખ્તસા (સખ્ત) થા દોળી આઈ ઔર રઝીઅ ખાતૂનસે કહને લગી "આપ અપને કમરેમેં ચલી જાએ."

"ક્યૂં ?"

"મોહતરમ અમીરકા યહી હુકમ હે." ઔરતને બતાયા "આઈએ, મેં આપકો વહ જગહ બતાઉં જહાં આપ ઘૂમ ફિર સકતી હે. ઉન્હોંને સખ્તીસે હુકમ દિયા હે કે આપકો ઈધર ન આને દિયા જાએ."

"અગર મેં યહ હુકમ ન માનુ તો કયા હોગા ?" રઝીઅ ખાતૂનને પૂછા.

"મુઝે ગુસ્તાખીકા મૌકા ન દે." ઔરતને ઈલ્તિજાકે લેહજેમેં કહા "મુઝે આકાકા હુકમ માનના હે ઔર મનવાના ભી હે."

એક ઔર અધેળ ઉમ્ર ઔરત આ ગઈ. વહ રઝીઅ ખાતૂનકે પાસ રૂક ગઈ. ઉસ્ને રઝીઅ ખાતૂનકો સાથ લિયા ઔર ઉસકે કમરેમેં લે આઈ. કહને લગી "મેં આપકી ખાદિમા હૂં ઔર મુઝે હર વકત આપકે પાસ રહનેકા હુકમ મિલા હે ઔર યહ હુકમ મુઝે ભી મિલા હે કે આપકો ખાસ હદસે ઝિયાદા બાહર ન જાને દિયા જાએ." રઝીઅ ખાતૂન શટીટા ઉઠી. ઉસકી ખાદિમાને કહા "આપ ગબરાએ નહીં. મેં જાનતી હૂં આપ કયા કયા ખ્વાબ દેખ કર યહાં આઈ હે. આપકા હર ખ્વાબ ખ્વાબહી રહેગા. મુઝે અપના હમદર્દ ઔર હમરાઝ સમઝેં. ઈસ મહલ પર સલીબિયોંકે ઘિનાવને સાએ પળે હૂએ હેં. આપકા બેટા ઉન્કે હાથમેં ખિલોના બના રહા, અબ નયા અમીર ભી જો આપકા ખાવિંદ હે સલીબિયોંકા હાશિયાબર્દાર બનેગા. યહાંકે બહુતસે વઝીર ઔર મુશીર સલીબિયોંકે ઝરખેઝ હેં."

"સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે મુતઅલ્લિક મહલકે લોગોંકી કયા રાઈ હે ?" રઝીઅ ખાતૂનને પૂછા "કયા ઉસકા યહાં કુછ અષર નહીં ?"

"ઈત્ના નહીં જિત્ના સલીબિયોંકા હે." ખાદિમાને રાઝદારીસે કહા "મહલમેં સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે જાસૂસ મૌજૂદ હે. મેં ખૂદ ઈસ ગિરોહસે તઅલ્લુક રખતી હૂં. આપકો મેં અચ્છી તરહ જાનતી હૂં, ઈસ લિએ આપકો બતા દિયા હે કે મેં કયા હૂં. મેં અભી આપકો સારી બાતેં નહીં બતાઉંગી. આપ ઈઝ્ઝુદ્દીનસે શિકાયત કરે કે આપકો ઉસ્ને ઈસ કમરેકા કેદી કયૂં બના લિયા હે."

"વહ તો મેં કરૂંગી."

"આપ પર ઉસ્કી નિય્યત વાઝેહ હો જાએગી." ખાદિમાને કહા. "બા'દકે હાલાત તસ્દીક કર દેંગે કે મેં ઝૂટ નહીં બોલ રહી. હકીકત યહ હે કે ઈઝ્ઝુદ્દીનને આપકે સાથ સિર્ફ ઈસ લિએ શાદી કી હે કે વહ આપકો અપના કેદી બના લે. વહ સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબીકે સાથ આપકા તઅલ્લુક હમેશાકે લિએ તોળના ચાહતા થા ઔર વહ આપકો દમિશ્કસે નિકાલના ચાહતા થા. દમિશ્કકે લોગ સુલ્તાન અય્યૂબીકે હિમાયતી ઈસ લિએ હે કે આપ વહાં મૌજૂદ થી. અબ યહ તોલા દમિશ્કકે લોગોંકો સુલ્તાનકે ખિલાફ ઉકસાએગા. ઈસ્કા નતીજા યહ હોગા કે મુસલમાન એક બાર ફિર ખાનાજંગીમેં કટને લગેંગે ઔર સલીબી ઈત્મીનાનસે હમારે ઈલાકોં પર છા જાએંગે."

"કયા યહ ઈત્તિલાઅ સુલ્તાન સલાહુદ્દીન અય્યૂબી તક પહુંચાઈ જા સકતી હે ?" રઝીઅ ખાતૂનને પૂછા.

"યહ ઈન્તિઝામ કિયા જા ચુકા હે." ખાદિમાને જવાબ દિયા. "હમારે ગિરોહકે કમાન્દારને એક બળે હી દાનિશમંદ ઔર દિલેર આદમીકો બુલા ભેજા હે. ઉસ્કા નામ ઈસ્હાક દાવેશકી હે. વહ તુર્ક હે. મેં ઉસે અચ્છી તરહ જાનતી હૂં આપકે બેટેકી વફાતકે બા'દ વહ સલીબિયોંકે ઈલાકોંમેં યહ દેખનેકે લિએ નિકલ ગયા થા કે સલીબિયોંકે અઝાઈમ કયા હે. વહ આ જાએગા."

"મુઝે મિલ સકેગા ?"

"ઝરૂર મિલવાઉંગી." ખાદિમાને જવાબ દિયા "મુઝે અપને કમાનદારને કહા થા કે યહ બાતેં આપકો બતા દૂં."

હઝરત અનસ રઝિયલ્લાહુ અન્હુકી દુઆ

યહ દુઆ આપ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલય્હિ વસલ્લમને હઝરત અનસ રઝિયલ્લાહુ અન્હુકો સિખાઈ થી. ઈસ દુઆકો સુબ્હ-શામ પઢનેકી વજહસે અલ્લાહ તઆલા હર આફત ઔર તકલીફસે હિફાઝત ફર્માએંગે. આજકે ઈસ ઝુલ્મો સિતમકે દોરમેં હર મુસલમાન મર્દ ઔર ઔરતકો ઈસ દુઆકા ખાસ એહતિમામ કરના ચાહિએ :–

بِسْمِ اللّٰهِ عَلٰى نَفْسِىْ وَدِيْنِىْ. بِسْمِ اللّٰهِ عَلٰى اَهْلِىْ وَمَالِىْ وَوَلَدِىْ.
بِسْمِ اللّٰهِ عَلٰى مَا اَعْطَانِىَ اللّٰهُ. اَللّٰهُ رَبِّىْ لَا اُشْرِكُ بِهٖ شَيْئًا. اَللّٰهُ اَكْبَرُ،
اَللّٰهُ اَكْبَرُ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ، وَاَعَزُّ وَاَجَلُّ وَاَعْظَمُ مِمَّا اَخَافُ وَاَحْذَرُ عَزَّ
جَارُكَ وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ وَلَآ اِلٰهَ غَيْرُكَ. اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ
نَفْسِىْ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّرِيْدٍ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيْدٍ. فَاِنْ
تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِىَ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ،عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ
الْعَظِيْمِ. اِنَّ وَلِيِّۦَ اللّٰهُ الَّذِىْ نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِيْنَ.

બિસ્મિલ્લાહિ અલા નફસી વ દીની, બિસ્મિલ્લાહિ અલા અહ્‌લી વ માલી વ વલદી, બિસ્મિલ્લાહિ અલા મા અઅ્‌તાનિયલ્લાહ, અલ્લાહુ રબ્બી લા ઉશ્‌રિકુ બિહી અય્યા. અલ્લાહુ અક્‌બર– અલ્લાહુ અક્‌બર– અલ્લાહુ અક્‌બર. વ અઅઝ્ઝુ વ અજલ્લુ વ અઅ્‌ઝમુ મિમ્મા અખાફુ વ અહ્‌ઝર, અઝ્ઝ જારુક વ જલ્લ ષનાઉક વ લા ઈલાહ ગય્રુક, અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અઉઝુ બિક મિન્‌ શર્રિ નફસી, વ મિન્‌ શર્રિ કુલ્લિ શય્તાનિમ્‌ મરીદ, વ મિન્‌ શર્રિ કુલ્લિ જબ્બારિન્‌ અનીદ. ફઈન્‌ તવલ્લવ્‌ ફકુલ્‌ હસ્બિયલ્લાહુ લા ઈલાહ ઈલ્લા હુવ, અલય્હિ તવક્કલ્તુ વહુવ રબ્બુલ્‌ અર્શિલ્‌ અઝીમ. ઈન્ન વલિય્યિયલ્લાહુલ્લઝી નઝ્ઝલલ્‌ કિતાબ વહુવ યતવલ્લસ્સાલિહીન.

[આપકે મસાઈલ ઔર ઉન્કા હલ સ. ૨૭૩, જિ. ૮]

હમારી આનેવાલી કિતાબેં

ગુજરાતી અખ્તરી બેહિશ્તી ઝેવર
(આસાન અલ્ફાઝ ઔર હાશિયોંકે સાથ)
તસવ્વુફો સુલૂક (મવ્લાના ઝુલ્ફિકાર સાહબ નકશબંદી)
સુકૂને ખાના (”)
તમન્નાએ દિલ (”)
ખવાતીને ઈસ્લામકે કારનામે (”)
અમલસે ઝિંદગી બનતી હે (”)
હયા ઔર પાકદામની (”)
તોહફએ તરાવીહ
મસાઈલે તરાવીહ
શમ્શીરે બેનિયામ
(હઝરત ખાલીદ રદી.કી દાસ્તાને સુજાઅત)
દાસ્તાન ઈમાન ફરોશોંકી (પાંચ હિસ્સે)

પબ્લિશર
મદીના એજન્સી
૪/૪૫૫૧, ખંભાતવાલા માર્કેટ, ઝાંપા બજાર, સુરત—૩.
ફોન : (૦૨૬૧) ૨૪૨૮૯૭૭, ૨૪૧૭૩૮૮